

343
C46

CE

Ioan-Paul Chiș, Cristinel Ghigheci

Culegere de subiecte date la concursuri și examene

Cu explicații ale variantelor de răspuns

- Admitere INM 2014-2018 • Admitere în magistratură 2014-2018
- Promovare instanțe și parchete 2014-2017

3 DREPT PENAL.
PG PARTEA GENERALĂ

Ediția
Iamangiu
2013

11-457.375

concursuri și examene

|| 457 375

BCU 1AS1

Ioan-Paul Chiș, Cristinel Ghigheci

Culegere de subiecte date la concursuri și examene

Cu explicații ale variantelor de răspuns

- Admitere INM 2014-2018 • Admitere în magistratură 2014-2018
- Promovare instanțe și parchete 2014-2017

3 DREPT PENAL.

PG PARTEA GENERALĂ

Copyright©2018 Editura Hamangiu SRL

Editoră de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale CNATDCU

Toate drepturile rezervate Editurii Hamangiu

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată
fără acordul scris al Editurii Hamangiu

Editura Hamangiu:

Str. Mitropolit Filaret nr. 39-39A, Sector 4, București, O.P. 5, C.P. 91

Tel./Fax: 021.336.04.43; 031.805.80.21;

Vânzări: 021.336.01.25; 031.425.42.24

E-mail: redactia@hamangiu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CHIȘ, IOAN PAUL

**Drept penal : partea generală : culegere de subiecte date la concursuri și
exame cu explicații ale variantelor de răspuns / Ioan-Paul Chiș, Cristinel**

Ghigheci. - București : Editura Hamangiu, 2018

ISBN 978-606-27-1124-5

I. Ghigheci, Cristinel

8046
Ioan-Paul Chiș, Cristinel Ghigheci

802116
Culegere de subiecte
date la concursuri și examene

Cu explicații ale variantelor de răspuns

- Admitere INM 2014-2018 • Admitere în magistratură 2014-2018
- Promovare instanțe și parchete 2014-2017

3 DREPT PENAL.

PG PARTEA GENERALĂ

Ediția
Hamangiu
2018

DESPRE AUTORI

Ioan-Paul CHIȘ

Studii: Doctorand la disciplina *Drept procesual penal* (coordonator științific prof. univ. dr. Nicolae Volonciu), Universitatea din București, Facultatea de Drept (2014-prezent); absolvent al Institutului Național al Magistraturii (2012); master în *Științe Penale*, Universitatea din București, Facultatea de Drept (2012); licențiat în *Drept*, Universitatea Tibiscus din Timișoara, Facultatea de Drept (2007).

Activitate profesională: Procuror detașat în cadrul Școlii Naționale de Grefieri ca formator (noiembrie 2018-prezent); procuror în cadrul Direcției Naționale Anticorupție (februarie 2017-octombrie 2018); procuror la Parchetul de pe lângă Tribunalul Brăila (ianuarie 2017); procuror detașat în cadrul Școlii Naționale de Grefieri ca formator (2016); procuror la Parchetul de pe lângă Tribunalul București (martie 2014-decembrie 2015); procuror la Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 5 București (februarie 2014); procuror la Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 4 București (iulie 2012-ianuarie 2014).

Activitate didactică: Prezentări cu caracter teoretic și aplicativ în cadrul cursurilor de masterat în *Științe Penale*, disciplina *Reglementarea măsurilor preventive prin prisma protecției europene a drepturilor omului în procesul penal* (2013-2017); prezentări cu caracter teoretic și aplicativ în cadrul cursurilor de masterat în *Științe Penale*, disciplina *Aplicarea sancțiunilor procedurale prin prisma CEDO* (2015-2016); activitate de seminarizare la disciplina *Drept procesual penal* (2016-2017); activitate de seminarizare la disciplina *Criminalistică* (2017-2018); membru în Comisia de elaborare a subiectelor pentru examenul de promovare în funcțiile de execuție a judecătorilor și procurorilor, organizat de Institutul Național al Magistraturii.

Publicații recente: *Culegere de subiecte date la concursuri și examene – cu explicații ale variantelor de răspuns. Drept penal. Partea specială* (coautor), Ed. Hamangiu, 2018; *Culegere de subiecte date la concursuri și examene – cu explicații ale variantelor de răspuns. Procedură penală. Partea generală*

(coautor), Ed. Hamangiu, 2018; *Culegere de subiecte date la concursuri și examene – cu explicații ale variantelor de răspuns. Procedură penală. Partea specială* (coautor), Ed. Hamangiu, 2018; *Calculul termenelor prescripției răspunderii penale*, în revista Dreptul nr. 12/2018; *Competența instanței de executare. Competență funcțională. Competență exclusivă*, în revista Dreptul nr. 8/2018; *Procedură penală. Partea generală. Partea specială* (coautor), Ed. C.H. Beck, 2018; *The witness's right against self-incrimination. National standard*, în Lex et Scientia International Journal, Juridical Series, 2018; *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole* (coordonator Mihail Udriș) (coautor), ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, 2017; *Teste grilă. Drept penal & Procedură penală* (coautor), Ed. Solomon, 3 ediții, 2016, 2017, 2018; *Codul penal și Codul de procedură penală* (îngrijitor de ediție), Ed. Solomon, 2017; *Infrațiunea progresivă. Ne bis in idem*, Conferința internațională a doctoranzilor în drept, Timișoara, 9 iunie 2017; *Codul de procedură penală* (îngrijitor de ediție), Ed. Solomon, 2016; *Confirmarea măsurii arestării preventive. Procedura-remediu. Competența. Soluții*, în Analele Universității din București, Seria Drept, 2016; *Admisibilitatea contestației împotriva încheierii de finalizare a procedurii camerei preliminare. Regresarea cauzei din faza judecătii în faza camerei preliminare*, în revista Dreptul nr. 5/2016; *Competența materială a instanțelor judecătorești în cazul infracțiunii de favorizare a făptuitorului. Competența în procedurile incidentale*, în revista Dreptul nr. 2/2016; *Redeschiderea urmăririi penale urmată de confirmarea de către judecător. Excepție*, în Analele Universității din București, Seria Drept, 2015; *Inconciliabilitate sau încălcarea autorității lucrului judecat?*, în revista Dreptul nr. 11/2015; *Contestație împotriva încheierii de îndreptare a erorilor materiale întocmită de judecătorul de drepturi și libertăți. Inadmisibilitate*, în revista Dreptul nr. 5/2015; *Notă la sentința penală nr. 534 din 24 februarie 2014 pronunțată de Judecătoria Sectorului 4 București*, în Analele Universității din București, Seria Drept, 2014; *Soluționarea laturii civile în procesul penal în caz de dezincriminare. Situații tranzitorii*, în Caiete de drept penal nr. 4/2014; *Aspecte teoretice de diferențiere a cazului de revizuire privind inconciliabilitatea hotărârilor de caz de contestație în anulare privind încălcarea autorității de lucru judecat*, în Caiete de drept penal nr. 3/2014.

Cristinel GHIGHECI

Studii: Doctorat în *Drept penal* (coordonator științific prof. univ. dr. George Antoniu), Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române (2007-2011); masterat în *Drept penal*, Universitatea Transilvania din Brașov, Facultatea de Drept (2005-2007); absolvent al Institutului Național al Magistraturii (2001); licențiat în *Drept*, Universitatea Valahia din Târgoviște, Facultatea de Drept (1996-2000).

Activitate profesională: Judecător la Curtea de Apel Brașov (2012-prezent); judecător la Tribunalul Brașov (2008-2012), judecător la Judecătoria Zărnești (2002-2008); procuror stagiar la Parchetul de pe lângă Judecătoria Moreni (2001-2002).

Activitate didactică: Formator la Institutul Național al Magistraturii (2011-prezent); lector universitar la Universitatea Transilvania din Brașov, Facultatea de Drept (2011-prezent); membru în Comisia de elaborare a subiectelor pentru examenul de promovare în funcțiile de execuție a judecătorilor și procurorilor, organizat de Institutul Național al Magistraturii; speaker la conferințele organizate de Institutul Național al Magistraturii.

Publicații recente: *Culegere de subiecte date la concursuri și examene – cu explicații ale variantelor de răspuns. Drept penal. Partea specială* (coautor), Ed. Hamangiu, 2018; *Codul de procedură penală comentat* (coordonatori Nicolae Volonciu și Andreea Simona Uzlău) (coautor), 3 ediții, Ed. Hamangiu, 2014, 2015, 2017; *Cereri și excepții de cameră preliminară*, vol. I și II, Ed. Hamangiu, 2017; *Proceduri penale* (coautor), vol. I, Ed. Universul Juridic, 2017; *Etica profesiilor juridice*, Ed. Hamangiu, 2017; *Minispețe. Vol. III. Drept penal* (coautor), Ed. Solomon, 2016; *Minispețe. Vol. IV. Procedură penală* (coautor), Ed. Solomon, 2016; *Teste grilă* (coautor), ed. a 2-a, Ed. Solomon, 2015; *Dreptul la un proces echitabil. Aspecte penale. Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României* (coordonator), Ed. Universitară, 2015; *Arestarea preventivă și deținerea nelegală. Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României* (coordonator), Ed. Universitară, 2015; *Noul Cod penal. Ghid de aplicare pentru practicieni* (coautor), Ed. Hamangiu, 2014;

Principiile procesului penal în noul Cod de procedură penală, Ed. Universul Juridic, 2014; *Cauzele care înlătură răspunderea penală*, Ed. Universul Juridic, 2014; *Hotărârile CEDO în cauzele împotriva României. Analiză. Consecințe. Autorități potențial responsabile (coautor)*, Ed. Universitară, 2012, 2013 și 2014; *Libertatea de exprimare. Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României (coautor)*, Ed. Universitară, 2013; *Infracțiunea complexă. Aspecte teoretice și practică judiciară*, Ed. Hamangiu, 2012; peste 20 de articole de specialitate.

CUPRINS

CAPITOLUL I. LEGEA PENALĂ ȘI LIMITELE EI DE APLICARE	1
<i>Secțiunea 1. Principii generale</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale</i>	3
§1. Aplicarea legii penale în timp	3
§2. Aplicarea legii penale în spațiu	37
CAPITOLUL AL II-A. INFRACTIUNEA	47
<i>Secțiunea 1. Dispoziții generale</i>	47
<i>Secțiunea a 2-a. Cauzele justificative</i>	72
<i>Secțiunea a 3-a. Cauzele de neimputabilitate</i>	92
<i>Secțiunea a 4-a. Formele infracțiunii</i>	101
<i>Secțiunea a 5-a. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni</i>	118
<i>Secțiunea a 6-a. Autorul și participanții</i>	233
CAPITOLUL AL III-LEA. PEDEPSELE	260
<i>Secțiunea 1. Categoriile pedepselor</i>	260
<i>Secțiunea a 2-a. Individualizarea pedepselor</i>	289
§1. Circumstanțele atenuante	289
§2. Circumstanțele agravante	296
§3. Renunțarea la aplicarea pedepsei	306
§4. Amânarea aplicării pedepsei	310
§5. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere	317
CAPITOLUL AL IV-LEA. MĂSURILE DE SIGURANȚĂ	329
CAPITOLUL AL V-LEA. MINORITATEA	334

CAPITOLUL AL VI-LEA. RĂSPUNDEREA PENALĂ A PERSOANEI JURIDICE	348
CAPITOLUL AL VII-LEA. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ RĂSPUNDEREA PENALĂ	351
<i>Secțiunea 1. Amnistia</i>	351
<i>Secțiunea a 2-a. Prescripția răspunderii penale</i>	352
<i>Secțiunea a 3-a. Lipsa plângerii prelabile. Retragerea plângerii prelabile</i>	378
<i>Secțiunea a 4-a. Împăcarea</i>	385
CAPITOLUL AL VIII-LEA. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ SAU MODIFICĂ EXECUTAREA PEDEPSEI	396
<i>Secțiunea 1. Grațierea</i>	396
<i>Secțiunea a 2-a. Prescripția executării pedepsei</i>	399
CAPITOLUL AL IX-LEA. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ CONSECINȚELE CONDAMNĂRII	408
CAPITOLUL AL X-LEA. ÎNȚELESUL UNOR TERMENI SAU EXPRESII ÎN LEGEA PENALĂ	420

ABREVIERI

alin.	– alineatul
art.	– articolul
C. civ.	– Codul civil (Legea nr. 287/2009)
CA	– Curtea de Apel
CEDO	– Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CJUE	– Curtea de Justiție a Uniunii Europene
CP	– Codul penal (Legea nr. 286/2009)
CPP	– Codul de procedură penală (Legea nr. 135/2010)
CPP 1968	– Codul de procedură penală din 1968
dec.	– decizia
Ed.	– Editura
ed.	– ediția
hot.	– hotărârea
HP	– hotărâre prealabilă
H.G.	– Hotărârea Guvernului
ICCJ	– Înalta Curte de Casație și Justiție
INM	– Institutul Național la Magistraturii
înch.	– încheierea
lit.	– litera
M. Of.	– Monitorul Oficial al României, Partea I
n.n.	– nota noastră
nr.	– numărul
O.G.	– Ordonanța Guvernului
O.U.G.	– Ordonanța de urgență a Guvernului
p.	– pagina
parag.	– paragraful
pct.	– punctul
PCA	– Parchetul de pe lângă Curtea de Apel
PICCJ	– Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
PT	– Parchetul de pe lângă Tribunal

RIL	– recurs în interesul legii
s.n.	– sublinierea noastră
s. pen.	– Secția penală
sent.	– sentința
ș.a.	– și alții/altele
T	– Tribunalul
vol.	– volumul

La elaborarea acestei lucrări au fost avute în vedere legislația, doctrina și jurisprudența până la data de **20 noiembrie 2018**.

CAPITOLUL I.

LEGEA PENALĂ ȘI LIMITELE EI DE APLICARE

Secțiunea 1. Principii generale

I. În situația normelor penale incomplete:

A. spre deosebire de norma de trimitere, modificarea normei completatoare din noul Cod penal nu atrage de principiu și modificarea normei de referință;

B. abrogarea normei completatoare din noul Cod penal echivalează implicit cu abrogarea normei incomplete;

C. în cazul incriminării printr-o normă-cadru, abrogarea normei complinitoare poate avea ca efect dezincriminarea faptei.

EXPLICAȚII

Întrebarea ridică o problemă de teorie a normelor penale, respectiv problema abrogării sau modificării unei norme care completează o normă-cadru sau o normă incompletă.

Normele-cadru sunt acelea în care legiuitorul nu a inserat întreaga dispoziție, ci a instituit doar un cadru general, care urmează a fi completat cu o altă normă completatoare. Exemplul tipic pentru astfel de norme este cel de la art. 348 CP, potrivit căruia, „Exercitarea, fără drept, a unei profesii sau activități pentru care legea cere autorizație ori exercitarea acestora în alte condiții decât cele legale, dacă legea specială prevede că săvârșirea unor astfel de fapte se sancționează potrivit legii penale, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă”. Această normă se completează cu cele din legislațiile speciale, care prevăd în mod explicit că exercitarea unei anumite profesii fără drept constituie infracțiune. Diferit de normele cadru, normele incomplete se împart în norme de trimitere și norme de referință, diferența dintre aceste două categorii de norme nefiind încă foarte clar stabilită. Se consideră, în principiu, că diferența dintre cele două categorii de norme constă în consecințele diferite pe care le produce asupra normei

incomplete modificarea normei completatoare, în sensul că la norma de trimitere modificarea normei completatoare nu produce niciun efect asupra normei de trimitere, în timp ce modificarea normei completatoare atrage și modificarea corespunzătoare a normei de referință. Unii autori consideră că ar fi norme de trimitere cele prin care se stabilește conținutul constitutiv al unei infracțiuni și se face trimitere la o altă normă doar pentru stabilirea pedepsei, în timp ce ar fi norme de referire cele prin care se stabilește sancțiunea, dar pentru conținutul constitutiv al infracțiunii se face referire la o altă normă (F. STRETEANU, D. NIȚU, *Drept penal. Partea generală*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 96). Cei mai mulți autori nu tratează însă acest subiect.

În art. 5 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, se pare că s-a reglementat explicit un criteriu de delimitare între normele de trimitere și cele de referire, după cum norma completatoare a fost abrogată sau modificată. Astfel, potrivit acestui text de lege, „atunci când o normă penală face trimitere la o altă normă determinată, de la care împrumută unul sau mai multe elemente, modificarea normei completatoare atrage și modificarea normei incomplete” și „în cazul abrogării normei completatoare, norma incompletă va păstra elementele preluate de la aceasta, inclusiv limitele de pedeapsă, în forma existentă la data abrogării, afară de cazul în care legea dispune altfel”. Astfel, atunci când norma completatoare ar fi modificată, acest lucru atrage și modificarea normei incomplete, care devine astfel o normă de referire, iar atunci când norma completatoare este abrogată în întregime, ea continuă să supraviețuiască în norma incompletă, care devine astfel o normă de trimitere (în acest sens, a se vedea și M.I. MĂRCULESCU-MICHINICI, M. DUNEA, *Drept penal. Partea generală. Curs teoretic în domeniul licenței (I)*, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 88).

Față de aceste precizări, rezultă că răspunsul de la litera A este greșit, deoarece soluția legislativă și doctrinară este tocmai inversă decât cea menționată în acest răspuns. Adică, normele de referire sunt cele în cazul cărora modificarea normei completatoare atrage și modificarea normei incomplete, iar nu normele de trimitere.

Răspunsul de la litera B este greșit deoarece, așa cum s-a arătat anterior, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal prevede că în cazul abrogării normei

completatoare, norma incompletă va păstra elementele preluate de la aceasta, inclusiv limitele de pedeapsă, în forma existentă la data abrogării, afară de cazul în care legea dispune altfel. Nu se poate susține, așadar, în niciun caz, că abrogarea normei completatoare ar atrage și abrogarea normei incomplete.

Răspunsul de la litera C este corect, deoarece în cazul normelor cadru abrogarea normei complinitoare poate avea ca efect dezincriminarea faptei. De pildă, în cazul infracțiunii de exercitare fără drept a unei profesii sau activități, prevăzută de art. 348 CP, abrogarea normei din legea specială care prevede că exercitarea fără drept a unei anumite profesii sau activități constituie infracțiune, atrage dezincriminarea faptei de exercitare fără drept a *acelei* profesii sau activități. Chiar dacă art. 348 CP nu a fost abrogat, el continuă să se aplice altor profesii sau activități, în timp ce acea faptă de exercitare a profesiei sau activități din legea specială nu mai este protejată de legea penală, fiind dezincriminată *in concreto*.

Comisia de soluționare a contestațiilor de la examenul de promovare soluționând contestațiile formulate împotriva acestei întrebări a statuat că acestea sunt nefondate, varianta de răspuns de la litera C fiind cea corectă. S-a motivat că *Legea nr. 187/2012 clarifică, prin dispozițiile din art. 5, raportul dintre normele incomplete și cele completatoare în ipotezele de modificare sau abrogare a acestora din urmă. Prin urmare, cum legea de punere în aplicare a noului Cod penal este indicată la bibliografie, nu se poate susține că subiectul nu a fost cuprins în tematica de examen.*

Răspuns: C

(promovare PCA, 2015)

Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale

§1. Aplicarea legii penale în timp

2. Vom fi în prezența unei legi de dezincriminare și atunci când fapta se regăsește, sub aceeași denumire, atât în legea veche, cât și în legea nouă, dar legea nouă:

A. consacră o cauză de nepedepsire neprevăzută în legea veche și care este incidentă în speță;

B. coboară limita de vârstă a subiectului pasiv în raport de care fapta constituie infracțiune, iar victima depășise, la momentul comiterii infracțiunii, respectiva limită;

C. prevede că fapta, care anterior se urmărea din oficiu, va fi urmărită doar la plângere prealabilă, iar persoana vătămată declară că nu dorește să formuleze o astfel de plângere.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 4 CP, „Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi”.

Dezincriminarea unei fapte prevăzute de legea penală nu trebuie văzută doar *in abstracto*, adică atunci când fapta respectivă nu mai este prevăzută deloc ca infracțiune, ci și *in concreto*, adică atunci când fapta abstractă continuă să fie incriminată de legea penală, dar fapta concretă săvârșită de o persoană urmărită penal sau judecată pentru aceasta nu mai întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, așa cum este aceasta reglementată în legea penală nouă.

În consecință, dacă legea veche prevede că fapta este infracțiune doar dacă persoana vătămată are o anumită vârstă (de exemplu, este infracțiune doar dacă persoana vătămată are sub 16 ani), iar legea nouă coboară această limită minimă de vârstă (de exemplu, este infracțiune doar dacă persoana vătămată are sub 15 ani), iar într-o speță concretă persoana vătămată avea 15 ani și jumătate, rezultă că, deși fapta era infracțiune sub imperiul legii vechi, odată cu intrarea în vigoare a legii noi aceasta nu mai constituie infracțiune. În acest caz a intervenit o dezincriminare a faptei comise în speța respectivă, chiar dacă, *in abstracto*, fapta continuă să fie incriminată de legea penală. Față de aceste aspecte, răspunsul indicat la litera B este corect.

Instituirea unei cauze de nepedepsire care ar fi incidentă într-o cauză nu reprezintă o dezincriminare a faptei. Cauzele de nepedepsire au altă natură juridică, în cazul lor fapta continuă să fie incriminată, însă, din considerente

de politică penală, legiuitorul a ales să nu le pedepsească. Temeiul soluției de clasare sau de încetare a procesului penal este altul decât cel incident în cazul în care fapta a fost dezincriminată. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

La fel, în cazul în care o faptă va fi urmărită doar la plângerea prealabilă, potrivit legii noi, iar persoana vătămată nu formulează plângere prealabilă, nu înseamnă că fapta penală a fost dezincriminată, ci că este incidentă o cauză care înlătură răspunderea penală. Temeiul soluției de clasare sau de încetare a procesului penal este diferit și în acest caz. Pe aceste considerente, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns: B

(admitere INM și în magistratură, 2015)

3. Dezincriminarea:

A. faptei pentru care inculpatul a fost condamnat prin hotărâre definitivă determină restituirea bunurilor confiscate;

B. nu are ca efect redobândirea gradului militar pierdut ca urmare a executării pedepsei complementare a degradării militare;

C. nu poate fi reținută în cazul în care fapta prevăzută de legea veche, săvârșită din culpă, continuă să fie prevăzută de legea nouă, cu forma de vinovăție a intenției.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 4 teza a II-a CP, „executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi”. Așa cum se poate constata, legea prevede consecințele pe care le produce dezincriminarea asupra pedepselor, măsurilor educative și măsurilor de siguranță aflate *în curs de executare* la momentul dezincriminării. Nu se prevede nimic legat de pedepsele (principale sau complementare), măsurile de siguranță sau măsurile educative executate deja.

Din acest motiv, doctrina și practica judiciară, aplicând regulile generale de interpretare a legii, care produce consecințe doar pentru viitor, a statuat că dezincriminarea unei fapte penale nu are ca efect o *restitutio in integrum*. Aceasta nu poate atrage repunerea condamnatului în situația avută anterior dezincriminării, deoarece s-ar crea o nesiguranță în raporturile juridice. Astfel, pentru respectarea principiului securității raporturilor juridice, consecințele care s-au produs până la momentul intrării în vigoare a legii de dezincriminare nu vor fi înlăturate prin aceasta, ci doar cele care sunt în curs de producere sau care se vor produce pe viitor.

Din acest motiv, răspunsul de la litera B, potrivit căruia dezincriminarea nu are ca efect redobândirea gradului militar pierdut ca urmare a executării pedepsei complementare a degradării militare, este răspunsul corect. Întrucât această pedeapsă complementară se pune în executare la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, ea își produce efectele, iar dezincriminarea ulterioară a faptei pentru care s-a dispus condamnarea nu mai poate produce vreun efect asupra ei. Desigur, condamnatul nu va mai avea interdicția de a dobândi calitatea de militar ulterior, pe căile legale, dar nu va redobândi automat această calitate.

Din aceleași motive răspunsul de la litera C este greșit, deoarece dezincriminarea faptei pentru care inculpatul a fost condamnat prin hotărâre definitivă *nu* determină restituirea bunurilor confiscate. Aceste bunuri au intrat deja în proprietatea statului la momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, iar dezincriminarea ulterioară a faptei nu poate atrage restituirea lor către persoana condamnată.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece poate fi reținută dezincriminarea în cazul în care fapta prevăzută de legea veche, săvârșită din culpă, continuă să fie prevăzută de legea nouă, cu forma de vinovăție a intenției. În acest caz, nemaifiind incriminată fapta comisă din culpă, a operat o dezincriminare *in concreto* a faptelor comise din culpă.

Acesta a fost și punctul de vedere al Comisiei de soluționare a contestațiilor, care a motivat că, *nu poate fi reținut ca fiind corect răspunsul de la litera A în raport cu dispozițiile art. 4 teza a II-a CP. Astfel, în cazul aplicării legii penale de dezincriminare, pedeapsa executată, rămâne legal executată. Tot legal executată rămâne și pedeapsa complementară a degradării militare și drept consecință a legii de dezincriminare, nu va avea ca efect redobândirea gradului militar avut înainte de condamnare. Totodată, bunurile condamnatului ce*

au fost confiscate și care au intrat în patrimoniul statului la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, nu vor mai fi restituite acestuia în cazul dezincriminării faptei.

Răspuns: B

(promovare CA, 2016)

4. Retroactivitatea legii penale:

A. în mod similar cu extraactivitatea, impune aplicarea legii și unor fapte săvârșite la un moment în care aceasta nu era în vigoare;

B. caracterizează întotdeauna actele normative privind amnistia și grațierea;

C. nu operează și în cazul legii penale temporare, atunci când se săvârșește o infracțiune anterior adoptării sale, dar a cărei comitere se constată ulterior ieșirii ei din vigoare, dacă este mai favorabilă decât legea veche.

EXPLICAȚII

Întrebarea privește problema aplicării retroactive a legii penale, însă lasă loc unei confuzii între sensul noțiunilor de retroactivitate și extraactivitate a legii penale.

În doctrină, noțiunea de extraactivitate a legii penale este folosită pentru a defini cazurile în care legea penală este aplicată unor raporturi juridice ivite înaintea intrării ei în vigoare sau este aplicată și după ieșirea ei din vigoare. În primul caz se vorbește de retroactivitatea legii penale, iar în al doilea caz de ultraactivitatea legii penale.

Față de aceste precizări, s-ar putea susține că retroactivitatea legii penale este o specie a extraactivității legii penale. De aceea, s-ar putea susține că în cazul în care s-ar folosi noțiunea de extraactivitate cu acest sens, atunci răspunsul de la litera A ar putea fi corect. Dacă s-a folosit însă noțiunea de extraactivitate pentru a se desemna ceea ce în doctrină s-a denumit ultraactivitatea legii penale, adică aplicarea acesteia după ieșirea ei din vigoare, atunci răspunsul de la litera A ar fi, într-adevăr, greșit.

Motivarea Comisiei de soluționare a contestațiilor, prin care s-au respins contestațiile formulate la această întrebare, pare să fi adoptat acest din urmă punct de vedere, motivând că *varianta A de răspuns nu este corectă*,

deoarece art. 3 CP statuează că legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite cât ea se află în vigoare. Prin urmare, nu ar fi posibil să fie aplicată faptelor comise la un moment la care nu era în vigoare, pentru că nu ar fi îndeplinite condițiile tragerii la răspundere penală (enunțul se referea la fapte, iar nu la infracțiuni).

Actele normative prin care se adoptă amnistia și grațierea sunt aplicate întotdeauna unor fapte comise anterior intrării lor în vigoare. Altfel nici nu s-ar putea concepe amnistierea sau grațierea unor fapte comise după intrarea în vigoare (ori concomitent) a legilor de amnistie și grațiere, deoarece în acest caz s-ar ajunge la situația ca făptuitorii să comită cu știință astfel de infracțiuni, cunoscând că ele sunt grațiate sau amnistiate. Din acest motiv, se susține în literatura de specialitate că actele normative de amnistie sau de grațiere sunt întotdeauna retroactive, fiind astfel corect răspunsul de la litera B.

Legile penale temporare sunt legile adoptate în momente excepționale, care justifică adoptarea unei legi care să fie aplicată doar pe o durată limitată de timp, fiind prevăzută chiar în conținutul legii temporare durată limitată pe care aceasta se aplică. Sunt discuții în doctrină cu privire la posibilitatea aplicării legii penale temporare infracțiunilor comise anterior intrării ei în vigoare, în cazul în care ea ar constitui o lege penală mai favorabilă. Într-o opinie s-a susținut că legea penală temporară se aplică doar infracțiunilor comise în perioada în care ea a fost în vigoare, chiar dacă acestea ar fi judecate după ieșirea ei din vigoare, deoarece acesta este sensul conceptului de lege penală temporară (F. STRETEANU, D. NIȚU, *Drept penal. Partea generală. Curs universitar*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 151). Există însă și opinia că ea s-ar aplica și infracțiunilor comise anterior intrării ei în vigoare, dacă ar fi lege penală mai favorabilă, deoarece principiul aplicării legii penale mai favorabile este un principiu constituțional, care nu suferă nicio derogare (V. PAȘCA, *Curs de drept penal. Partea generală*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 82-83). Comisia de soluționare a contestațiilor a adoptat această din urmă opinie, considerând că este greșit răspunsul indicat la litera C, potrivit căruia, legea penală temporară nu se aplică atunci când se săvârșește o infracțiune anterior adoptării sale, dar a cărei comitere se constată ulterior ieșirii ei din vigoare, chiar dacă aceasta este mai favorabilă decât legea veche. Așa cum s-a arătat, doctrina nu este însă unanimă în această privință, fiind și autori care susțin că legea penală temporară nu se

aplică decât infracțiunilor comise în perioada în care aceasta a fost în vigoare, indiferent dacă ea are caracterul unei legi penale mai favorabile sau nu.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2015)

5. Sunt incidente dispozițiile privind aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei, atunci când:

A. limita maximă a pedepsei prevăzute de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită este mai mică decât cuantumul pedepsei pe care o execută condamnatul;

B. legea nouă nu mai incriminează fapta în modalitatea concretă în care a fost comisă;

C. legea nouă prevede obligativitatea introducerii plângerii prealabile drept condiție pentru tragerea la răspundere penală a persoanei care a săvârșit infracțiunea sub imperiul legii vechi.

EXPLICAȚII

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece, în acest caz, suntem în prezența aplicării legii penale mai favorabile pedepselor definitive, în temeiul art. 6 CP, iar nu în prezența aplicării legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei.

În cazul în care legea nouă nu mai incriminează fapta în modalitatea concretă în care a fost comisă suntem în prezența unei legi de dezincriminare, potrivit art. 4 CP, iar nu a aplicării legii penale mai favorabile. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

În cazul în care legea nouă prevede condiția introducerii plângerii prealabile pentru tragerea la răspundere penală a făptuitorului aceasta constituie o lege penală mai favorabilă dacă persoana vătămată nu ar dori să introducă o plângere prealabilă. În acest caz, nefiind introdusă plângerea prealabilă, va fi incidentă o cauză care înlătură răspunderea penală, caz în care legea nouă va fi mai favorabilă pentru inculpat. Dacă persoana vătămată ar introduce plângerea prealabilă, legea nouă poate să nu constituie o lege penală mai favorabilă, deoarece la stabilirea acesteia se vor lua în considerare alte criterii (cuantumul pedepsei etc.).

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că varianta de răspuns de la litera B *nu este corectă, întrucât aceasta are în vedere ipoteza unei legi de dezincriminare în concreto, caz în care se aplică dispozițiile art. 4 CP și nu cele referitoare la legea mai favorabilă (art. 3 din Legea nr. 187/2012).*

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2018)

6. Instanța de control constituțional a fost sesizată cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 118² alin. (2) lit. a) CP 1969. Autorul excepției a considerat că, prin posibilitatea confiscării extinse a unor bunuri dobândite anterior intrării în vigoare a textului de lege, dispozițiile sunt neconstituționale, întrucât contravin principiului neretroactivității legii. Soluționând excepția de neconstituționalitate, Curtea Constituțională:

A. a respins ca inadmisibilă excepția de neconstituționalitate, deoarece nu au intervenit elemente noi de natură să justifice modificarea jurisprudenței constituționale;

B. a respins excepția ca neîntemeiată, întrucât dispozițiile legale criticate nu contravin art. 15 alin. (2) din Constituție;

C. a admis excepția de neconstituționalitate, constatând că dispozițiile legale criticate sunt constituționale în măsura în care confiscarea extinsă nu se aplică bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal.

EXPLICAȚII

Măsura de siguranță a confiscării extinse a fost adoptată pentru prima dată în legislația noastră prin Legea nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal. Până la momentul adoptării acestei legi era reglementată măsura de siguranță a confiscării speciale, însă aceasta se referea doar la anumite bunuri *ut singuli*, care prezintă pericol pentru societate dacă sunt lăsate în continuare în posesia celui care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală. Confiscarea extinsă privește însă o universalitate de bunuri, respectiv averea unei persoane

condamnate pentru săvârșirea unei infracțiuni, avere pe care acesta nu o poate justifica. Potrivit art. 112¹ alin. (2) CP [text regăsit într-o formă identică în art. 118² alin. (2) CP 1969], „Confiscarea extinsă se dispune dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte și, dacă este cazul, după momentul săvârșirii infracțiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanței, depășește în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit; b) instanța are convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1)”.

În M. Of. nr. 102 din 9 februarie 2015, s-a publicat Decizia Curții Constituționale nr. 11/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 112¹ („Confiscarea extinsă”) alin. (2) lit. a) CP, prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate ridicată direct de Avocatul Poporului și s-a constatat că dispozițiile art. 112¹ alin. (2) lit. a) CP sunt constituționale în măsura în care confiscarea extinsă nu se aplică asupra bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal.

Curtea a reținut în motivare că printr-o decizie anterioară, Decizia nr. 356/2014 (M. Of. nr. 691 din 22 septembrie 2014), aceasta s-a pronunțat asupra constituționalității prevederilor art. 118² („Confiscarea extinsă”) alin. (2) lit. a) CP 1969, constatând că acestea sunt constituționale în măsura în care confiscarea extinsă nu se aplică asupra bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (M. Of. nr. 258 din 19 aprilie 2012).

Prin decizia anterior arătată, referitor la critica autorului excepției potrivit căreia dispozițiile supuse controlului de constituționalitate permit aplicarea cu caracter retroactiv a măsurii confiscării extinse, cu încălcarea art. 15 alin. (2) din Constituție, atât timp cât aceasta se aplică unor bunuri dobândite în urmă cu până la 5 ani, dar anterior intrării în vigoare a Legii nr. 63/2012, Curtea a reținut că: „sub incidența reglementării constituționale consacrate de art. 15 alin. (2) referitor la retroactivitatea legii penale sau contravenționale mai favorabile pot intra numai normele de drept penal material (substanțial) și nicidecum cele de drept penal procedural care sunt de imediată aplicare”.

Curtea a constatat că dispozițiile art. 112¹ alin. (2) lit. a) CP cuprind o soluție legislativă identică cu cea a art. 118² alin. (2) lit. a) CP 1969, cele

două texte fiind introduse în actele normative anterior arătate prin Legea nr. 63/2012. Având în vedere identitatea de obiect al prezentei excepții cu cel al excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 118² alin. (2) lit. a) CP 1969, norma privind confiscarea extinsă, prevăzută la art. 112¹ alin. (2) lit. a) CP nu poate depăși limita temporală reprezentată de data intrării în vigoare a Legii nr. 63/2012, neputându-se dispune cu privire la bunurile dobândite de persoana condamnată înaintea datei anterior referite, soluție de principiu reținută în Decizia nr. 356 din 25 iunie 2014, anterior analizată. Prin urmare, Curtea constată că prevederile art. 112¹ alin. (2) lit. a) CP nu pot depăși limita temporală cu privire la confiscarea bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoarea Legii nr. 63/2012, chiar dacă infracțiunile pentru care s-a dispus condamnarea sunt comise după această dată, soluția contrară încălcând principiul neretroactivității legii consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție.

Față de aceste aspecte, rezultă că răspunsul corect este cel de la litera C, iar răspunsurile de la literele A și B, care se referă la respingerea excepției de neconstituționalitate, sunt greșite.

Răspuns: C

(promovare PICCI, 2015)

7. Legea care prevede măsuri de siguranță sau măsuri educative noi:

A. se aplică și infracțiunilor care nu au fost definitiv judecate până la data intrării în vigoare a legii noi;

B. nu se aplică și infracțiunilor care nu au fost definitiv judecate până la data intrării în vigoare a legii noi;

C. se poate aplica și infracțiunilor care nu au fost definitiv judecate până la data intrării în vigoare a legii noi.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 2 alin. (2) CP, „Nu se poate aplica o pedeapsă ori nu se poate lua o măsură educativă sau o măsură de siguranță dacă aceasta nu era prevăzută de legea penală la data când fapta a fost săvârșită”. Acest text instituie principiul legalității pedepsei, măsurilor de siguranță și măsurilor educative, potrivit căruia nu se poate aplica o pedeapsă, o măsură de siguranță

sau o măsură educativă dacă acestea nu erau prevăzute de legea penală la momentul *săvârșirii faptei prevăzute de legea penală*. Este relevantă data săvârșirii faptei prevăzute de legea penală, deoarece aceasta este legea pe care o cunoaște autorul și ale cărei consecințe și le asumă în momentul săvârșirii faptei. Acesta este principiul general al legalității pedepsei și măsurilor educative, aplicabil ca regulă generală.

De la acest principiu legea prevede o excepție, respectiv aplicarea legii penale mai favorabile în cazul în care au intervenit mai multe legi succesive care reglementează aceeași situație (pedeapsa, măsura educativă sau măsura de siguranță pentru aceeași faptă). Această regulă de excepție ar trebui însă luată în considerare doar în cazul în care în enunțul întrebării s-ar face referire la o succesiune de legi penale ori s-ar putea deduce că s-a avut în vedere și această ipoteză.

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece conduce la ideea că o măsură de siguranță sau o măsură educativă reglementate într-o lege nouă s-ar putea aplica și infracțiunilor comise anterior intrării în vigoare a acesteia, deși ele nu erau reglementate la momentul comiterii faptei. Or, așa cum s-a arătat anterior, regula este că măsura de siguranță sau măsura educativă se aplică doar faptelor comise cât timp a fost în vigoare legea care le-a reglementat. A existat în teoria dreptului penal și opinia că în cazul unei succesiuni de legi penale în timp ar trebui aplicată măsura de siguranță sau măsura educativă reglementate de legea în vigoare la momentul pronunțării hotărârii, deoarece această lege corespunde mai bine protejării intereselor societății; s-a susținut că în cazul măsurilor de siguranță și măsurilor educative nu ar trebui aplicat principiul legalității pedepsei, deoarece aceste sancțiuni de drept penal au altă rațiune decât pedepsele și ar trebui supuse unor reguli diferite. Nu a fost adoptat acest punct de vedere în legislația noastră, ci s-a consacrat și pentru măsurile de siguranță și măsurile educative același principiu al legalității pedepsei.

Răspunsul de la litera B este corect, deoarece el menționează, cu alte cuvinte, aceleași principiu al legalității măsurilor de siguranță și măsurilor educative, potrivit căruia acestea nu pot fi aplicate dacă nu erau prevăzute de lege la data săvârșirii faptei prevăzute de legea penală. Într-adevăr, legea care prevede măsuri de siguranță și pedepse noi nu se aplică și infracțiunilor comise anterior intrării în vigoare a legii, care nu au fost definitiv judecate până la data intrării în vigoare a legii noi. Comisia de soluționare a contestațiilor a respins

contestațiile formulate cu privire la această întrebare, arătând că *răspunsul corect este cel indicat în barem, întrucât enunțul are în vedere principiul legalității sancțiunilor de drept penal, prevăzut de art. 2 alin. (2) CP. Dacă în cazul măsurilor educative Legea nr. 187/2012 face trimitere la incidența legii penale mai favorabile, în privința măsurilor de siguranță art. 5 CP este inaplicabil; în acest sens, a se vedea și decizia Curții Constituționale nr. 11/2015, potrivit căreia, confiscarea extinsă nu se aplică bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal.*

Motivele menționate de Comisia de soluționare a contestațiilor care justifică reținerea ca greșit a răspunsului de la litera C sunt discutabile, deoarece pot conduce la ideea că măsurile de siguranță și măsurile educative ar avea un regim distinct în ceea ce privește aplicarea legii penale mai favorabile. Așa cum s-a arătat anterior, legea noastră a adoptat principiul aplicării legii penale mai favorabile indiferent de sancțiunea aplicabilă pentru fapta comisă, adică indiferent dacă pentru aceasta se poate aplica o pedeapsă, o măsură de siguranță sau o măsură educativă. Textul de la art. 5 CP nu face nicio distincție între aceste sancțiuni penale. Dimpotrivă, la art. 6 CP se prevede în mod explicit aplicarea legii noi penale, dacă este mai favorabilă, și în cazul în care s-a aplicat o măsură de siguranță sau o măsură educativă. Astfel, în art. 6 alin. (4) CP se prevede că, „măsurile educative neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta, dacă este mai favorabilă”. Potrivit art. 6 alin. (5) CP, „Când legea nouă este mai favorabilă în condițiile alin. (1)-(4), pedepsele complementare și măsurile de siguranță neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta”. Potrivit art. 6 alin. (6) CP, „Dacă legea nouă este mai favorabilă numai sub aspectul pedepselor complementare sau măsurilor de siguranță, acestea se execută în conținutul și limitele prevăzute de legea nouă”. Or, dacă legea prevede explicit aplicarea legii penale mai favorabile în cazul măsurilor de siguranță sau măsurilor educative aplicate pentru infracțiunile definitiv judecate, nu există niciun motiv pentru care aceasta să nu fie aplicată atunci când infracțiunea este în curs de judecată.

Motivul pentru care răspunsul de la litera C ar putea fi considerat greșit ar fi altul, respectiv faptul că enunțul întrebării de referă la *măsuri de siguranță*

și măsuri educative noi. Adică este vorba de măsuri de siguranță și măsuri educative complet noi, nu de unele care au corespondent în legea veche. Dacă nu au fost reglementate și în legea veche, s-ar putea susține că ele nu ar putea fi aplicate infracțiunilor săvârșite înainte de intrarea în vigoare a legii noi, deoarece s-ar încălca principiul legalității sancțiunilor de drept penal.

Răspuns: B

(promovare T, 2015)

8. În cazul în care, după judecata definitivă pentru un concurs de infracțiuni, intervine o lege penală nouă:

A. instanța poate, în aplicarea art. 6 CP, să reducă potrivit noii legi una dintre pedepsele supuse contopirii, dar să mențină pedeapsa rezultantă în cuantumul stabilit în temeiul legii vechi;

B. atunci când observă că pedeapsa rezultantă potrivit noii legi este mai mare decât cea aplicată potrivit legii vechi, constată că nu poate face aplicarea art. 6 CP, nici pentru pedepsele individuale;

C. ia act de faptul că art. 6 CP se referă la pedepse individuale și nu poate fi aplicat pedepselor rezultante.

EXPLICAȚII

Aplicarea legii penale mai favorabile, în cazul condamnării unei persoane pentru comiterea mai multor infracțiuni, în concurs, se face, prin ipoteză, în mod global, întrucât scopul principal al aplicării art. 6 CP este acela al respectării principiului legalității sancțiunilor impuse potrivit legii vechi (aplicată, evident, în mod global) raportat la noua reglementare, fiind înlăturate în tot sau în parte acele sancțiuni care nu mai au susținere în noua lege.

Așa fiind, apreciem corectă opinia Comisiei de soluționare a contestațiilor conform căreia, *Decizia nr. 265/2014 a Curții Constituționale, la care face referire candidatul, nu este incidentă, întrucât vizează art. 5 CP, iar nu art. 6 CP care este avut în vedere de enunțul întrebării.*

În cazul infracțiunilor definitiv judecate, aplicarea legii penale mai favorabile în temeiul art. 6 CP se va face în mod global, însă ținându-se cont de fiecare infracțiune în parte și de regimul de sancționare a concursului de

infracțiuni. Astfel, dacă se reduce o pedeapsă aplicată pentru o infracțiune în concurs, care ar fi mai mare decât maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea respectivă, se va calcula pedeapsa rezultantă la care s-ar ajunge prin aplicarea tuturor dispozițiilor noului Cod penal (inclusiv cele privind sancționarea concursului de infracțiuni), iar dacă rezultanta la care s-ar ajunge ar fi mai redusă decât pedeapsa rezultantă pe care o execută condamnatul, atunci se va face aplicarea art. 6 CP și se va reduce această pedeapsă rezultantă. Este posibil ca în urma aplicării globale a noii legi penale să se ajungă la o pedeapsă rezultantă mai mare decât cea pe care o execută condamnatul, chiar dacă s-ar fi redus pedeapsa aplicată pentru o infracțiune din concurs. În acest caz, se va reduce pedeapsa pentru una din infracțiunile aflate în concurs, care ar depăși maximul special prevăzut de noua lege penală, dar se va menține pedeapsa rezultantă. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este cel corect.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece practica judiciară a statuat că se va face aplicarea art. 6 CP chiar dacă se va reduce doar una din pedepsele aplicate pentru infracțiunile aflate în concurs și se va menține pedeapsa rezultantă. Este adevărat că persoana condamnată va executa în final aceeași pedeapsă, însă aplicarea legii penale mai favorabile doar pentru una din infracțiunile aflate în concurs, pentru care a fost condamnat în baza legii vechi, poate avea relevanță în aplicarea altor instituții de drept penal (de exemplu, grațierea pedepselor de până la un anumit quantum). De aceea, practica judiciară a statuat că se va face aplicarea art. 6 CP chiar dacă se va menține pedeapsa rezultantă aplicată pentru pluralitatea de infracțiuni.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece nu există nicio prevedere potrivit căreia art. 6 CP s-ar aplica doar pedepselor individuale, nu și pedepselor definitive. Dimpotrivă, legea penală mai favorabilă se va aplica, în temeiul art. 6 CP, tuturor instituțiilor care au un efect asupra pedepsei rezultante.

Răspuns: A

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

9. În situații tranzitorii, cu privire la stabilirea legii penale mai favorabile cu referire la prescripția răspunderii penale, instanța de judecată:

- A. nu este obligată să aplice criteriul aprecierii globale;
- B. este obligată să aplice criteriul aprecierii globale;

C. este obligată să aplice criteriul aprecierii globale însă poate stabili că prescripția răspunderii penale este o instituție autonomă.

EXPLICAȚII

Curtea Constituțională a României a statuat prin Decizia nr. 265/2014 (M. Of. nr. 372 din 20 mai 2014) că legea penală mai favorabilă trebuie aplicată în mod global, nu pe instituții autonome, pentru a fi respectate exigențele constituționale. Pentru a pronunța această decizie, Curtea Constituțională a motivat, în esență, că „suspecții/inculpații care au comis fapte sub imperiul legii vechi, dar care vor fi judecați sub imperiul legii noi trebuie să aibă, în funcție de legea mai favorabilă, o situație juridică identică ori cu cei condamnați anterior potrivit legii vechi, ori cu cei ce vor săvârși infracțiuni potrivit legii noi, nefiind permisă o a treia formă de tratament sancționator ce combină dispoziții din ambele coduri. Prin urmare, pentru a satisface cerințele constituționale ale art. 16 alin. (1) potrivit căroră «cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări», este interzisă alternarea instituțiilor de drept penal din cele două legi, deoarece, în caz contrar, în aplicarea legii penale mai favorabile s-ar crea o discriminare pozitivă cu consecința creării unui privilegiu pentru infractorul care este judecat în perioada de tranziție a legii”.

În consecință, răspunsul de la litera B este cel corect.

În ceea ce privește aplicarea instituției prescripției răspunderii penale, înainte de adoptarea Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale a României, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a decis, prin Decizia nr. 2 din 14 aprilie 2014 (M. Of. nr. 319 din 30 aprilie 2014) că, în aplicarea art. 5 CP, prescripția răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei, stabilind mecanismul de determinare a legii penale mai favorabile în două etape, urmând ca mai întâi să se identifice dispozițiile mai blânde cu privire la pedeapsa din legi succesive, iar apoi să se aleagă legea mai favorabilă în cazul prescripției răspunderii penale prin luarea în considerare a tuturor prevederilor incidente din cuprinsul aceleiași legi (durata termenului, întreruperea și suspendarea cursului de prescripție). Ulterior, la data de 20 mai 2014 s-a publicat în Monitorul Oficial Decizia Curții Constituționale nr. 265 din 6 mai 2014, prin care s-a statuat că, „dispozițiile art. 5 CP sunt

constituționale în măsura în care nu permit combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile”.

Aflându-se în fața acestei contrarietăți de hotărâri cu efecte obligatorii, prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 21 din 6 octombrie 2014 (M. Of. nr. 829 din 13 noiembrie 2014), cu privire la interpretarea art. 5 alin. (1) CP (decizie pronunțată în dosarul nr. 23/1/2014/HP/P), Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a stabilit că dispozițiile art. 5 alin. (1) CP trebuie interpretate, *inclusiv în materia prescripției răspunderii penale*, în sensul că legea penală mai favorabilă este aplicabilă în cazul infracțiunilor săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014, care nu au fost judecate definitiv. Desigur, această dezlegare a instanței supreme nu era necesară față de dispozițiile art. 477¹ CPP, care se referă la încetarea sau modificarea efectelor hotărârii preliminare dacă, printre altele, s-a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor legale care au generat problema de drept delegată.

În consecință, răspunsul de la litera C este, de asemenea, greșit.

Răspuns: B

(promovare T, 2017)

10. La data de 30.01.2014 comisia de evaluare din cadrul Penitenciarului C, constituită în baza H.G. nr. 836/2013, a sesizat Tribunalul C pentru a dispune cu privire la aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 CP, în cazul condamnatului PM.

Conform înscrisurilor anexate sesizării, prin sentința penală nr. 173/20.02.2011 a Tribunalului D (definitivă prin decizia penală nr. 2353/4.07.2012 a ICCJ) s-a dispus condamnarea inculpatului PM la pedeapsa de 10 ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de tentativă la tâlhărie calificată, faptă prevăzută de art. 20 CP 1969 raportat la art. 211 alin. (1) și (2) lit. b), c) CP anterior cu aplicarea art. 75 lit. c) CP 1969 (faptă săvârșită prin încercarea de deposedarea prin violență, pe timp de noapte și din loc public, a unor bunuri din patrimoniul național).

În aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 alin. (1) CP, Tribunalul C:

A. va compara pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, respectiv cu pedeapsa de 7 ani închisoare;

B. va compara pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, respectiv cu pedeapsa de 10 ani închisoare;

C. va compara pedeapsa aplicată prin hotărârea de condamnare cu maximul special prevăzut de legea nouă, respectiv cu pedeapsa de 5 ani închisoare.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 6 alin. (1) CP, „Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim”.

Acest text instituie principiul aplicării legii penale mai favorabile pedepselor definitive la momentul intrării în vigoare a noii legi penale mai favorabile. Spre deosebire de regula referitoare la aplicarea legii penale mai favorabile infracțiunilor aflate în curs de judecată, în cazul infracțiunilor definitive judecate, pentru care s-a aplicat o pedeapsă care este în curs de executare la momentul intrării în vigoare a noii legi penale, aplicarea legii penale mai favorabile este strict limitată la cazurile în care pedeapsa executată este mai mare decât maximul special al pedepsei prevăzute de noua lege penală pentru infracțiunea respectivă. În aceste situații, cauzele fiind definitive judecate, nu se mai poate face o reindividualizare a pedepselor, dar nici nu se poate accepta ideea că persoanele condamnate ar trebui să execute o pedeapsă care este mai mare decât maximul special prevăzut de legea penală nouă pentru infracțiunea săvârșită. De aceea, pentru respectarea principiului legalității pedepsei și în faza de executare a acesteia s-a instituit regula că pedeapsa definitivă ce depășește maximul special al pedepsei prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită se reduce la acest maxim.

Se va avea în vedere însă maximul pedepsei prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită, însă nu privită *in abstracto*, ci *in concreto*; astfel, se va lua în considerare maximul pedepsei la care s-ar fi putut ajunge dacă persoana condamnată ar fi fost judecată pe legea nouă, inclusiv variantele agravante prevăzute de legea nouă. În ceea ce privește luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei, au avut loc multe discuții în doctrină și în practica judiciară, nefiind adoptat un punct de vedere unitar nici

de către Înalta Curte de Casație și Justiție, în deciziile obligatorii pronunțate în materie.

Pentru aceste motive, încadrarea juridică a faptei pentru care a fost condamnat PM, potrivit noului Cod penal, este de tentativă la tâlhărie calificată, prevăzută de art. 32 raportat la art. 234 alin. (1) lit. d) CP. Pedepsa prevăzută de lege pentru această infracțiune este închisoarea de la 3 la 10 ani, iar prin aplicarea cauzei de reducere a pedepsei a tentativei, maximul special al pedepsei este de 5 ani. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece maximul special de 10 ani închisoare este prevăzut pentru infracțiunea consumată, fără a se lua în considerare reducerea acestei pedepse la jumătate, potrivit art. 33 alin. (2) CP. Prin Decizia nr. 6/2014 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, s-a statuat că, „în aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) CP, în cazul tentativei, limita maximă a pedepsei ce trebuie avută în vedere este maximul prevăzut de lege pentru fapta tentată (maximul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată, redus sau înlocuit conform dispozițiilor privind tratamentul sancționator al tentativei)”.

Nu aceeași a fost soluția adoptată de instanța supremă și în situația incidenței altor cauze de reducere a pedepsei, în afara tentativei, sau a incidenței unor cauze de majorare a pedepsei, cum ar fi circumstanțele agravante. Astfel, în speță sunt incidente și dispozițiile art. 77 alin. (1) lit. d) CP, săvârșirea infracțiunii de către un infractor major, dacă aceasta a fost comisă împreună cu un minor, având în vedere că s-a reținut circumstanța agravantă, prevăzută de art. 75 lit. c) CP. Potrivit art. 78 alin. (1) CP, „În cazul în care există circumstanțe agravante, se poate aplica o pedeapsă până la maximul special. Dacă maximul special este neîndeștător, în cazul închisorii se poate adăuga un spor până la 2 ani, care nu poate depăși o treime din acest maxim, iar în cazul amenzii se poate aplica un spor de cel mult o treime din maximul special”. Dacă s-ar lua în considerare și acest efect al circumstanțelor agravante, ar însemna ca maximul special al pedepsei în speță să fie cel de 7 ani [5 ani, maximul redus potrivit art. 33 alin. (2) CP, plus 2 ani, potrivit art. 78 alin. (1) CP]. Nu poate fi primită această soluție, deoarece prin Decizia nr. 8/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, „în aplicarea legii penale mai

favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) CP, (...) la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită nu se vor lua în considerare circumstanțele atenuante sau agravante reținute condamnatului și care apar valorificate în pedeapsa concretă, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă”. Din acest motiv, răspunsul de la litera A, care prevede că maximul special al pedepsei în speță ar fi de 7 ani, este greșit.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2015)

11. În fapt, la data de 15 ianuarie 2014, revenind acasă sub influența băuturilor alcoolice, pe fondul unor discuții contradictorii cu concubina sa legate de cheltuirea întregului salariu pe alcool și neimplicarea în creșterea celor doi copii pe care îi aveau împreună și cu care locuiau, inculpatul i-a aplicat victimei două lovituri cu un cuțit în zona abdominală, care au condus la decesul acesteia în aceeași zi.

Soluționând cauza la data de 15 mai 2014, prima instanță a dispus condamnarea inculpatului:

- A. în baza legii vechi, întrucât aceasta este mai favorabilă;
- B. în baza legii noi, întrucât aceasta este mai favorabilă;
- C. în baza legii noi, conform principiului activității.

EXPLICAȚII

Problema aplicării în timp a legii penale în cauzele penale este guvernată de principiile enunțate în art. 3-7 CP. Specificitatea acestei probleme provine din faptul că procesul prin care se aplică o pedeapsă pentru infracțiunea comisă este unul care se desfășoară în timp, care necesită o anumită durată pentru finalizare. Astfel, se ajunge de multe ori la situația ca o infracțiune să fie săvârșită sub imperiul unei anumite legi penale, însă autorul să fie judecat sub imperiul unei alte legi penale, care i-a luat locul celei dintâi.

Soluțiile propuse în doctrină și cele adoptate în diferitele legislații nu au fost tot timpul aceleași, deoarece acest decalaj între momentul săvârșirii infracțiunii și cel al aplicării și executării pedepsei a creat dificultăți în justificarea adoptării unei soluții. Într-o opinie s-a considerat că în acest caz ar

trebui aplicată legea penală în vigoare la data săvârșirii infracțiunii, deoarece aceasta era legea care reglementa relațiile sociale ocrotite de norma penală la momentul respectiv și aceasta era legea pe care o cunoștea cel care a săvârșit infracțiunea. Într-o altă opinie s-a susținut că în acest caz ar trebui aplicată norma penală în vigoare la momentul aplicării pedepsei, deoarece ea ocrotește cel mai bine relațiile sociale respective, fiind ultima normă legală adoptată de legiuitor în materie. În această din urmă soluție se arată că legiuitorul a actualizat modul în care sunt ocrotite cel mai bine aceste relații sociale și nu ar avea niciun sens să se aplice norma legală anterioară, care nu mai era de actualitate, în loc să fie aplicată norma actuală, care apără mai bine aceste relații sociale.

Problema se complică și mai mult atunci când între momentul săvârșirii infracțiunii și momentul aplicării pedepsei pentru această infracțiune nu a intervenit doar o singură modificare a textului de lege, ci mai multe, care au făcut ca aceeași lege penală să aibă forme diferite în intervalul de timp menționat. În acest caz, teoretic, aplicarea pedepsei ar fi putut să aibă loc sub imperiul oricăreia dintre aceste legi penale, însă procesul de tragere la răspundere penală s-a prelungit și mai mult. Pentru că durata procesului penal este controlată de organele judiciare, iar făptuitorul nu are nicio culpă în prelungirea momentului aplicării unei pedepse (sustragerea de la procesul penal nu poate fi considerată o astfel de culpă, deoarece este datoria organelor judiciare să-l prindă pe făptuitor), doctrina majoritară și legislațiile penale actuale au optat pentru principiul potrivit căruia într-o astfel de situație cel mai echitabil ar fi ca dintre toate legile penale care au fost în vigoare între momentul săvârșirii infracțiunii și cel al aplicării unei pedepse să fie aplicată legea penală cea mai favorabilă făptuitorului. Acest principiu este consacrat și în art. 5 alin. (1) CP, potrivit căruia, „În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea mai favorabilă”. Deși legiuitorul nu a precizat explicit, este vorba de legea cea mai favorabilă făptuitorului, deoarece pe el îl privește un raport penal de conflict, iar textele din Codul penal pe el îl vizează în principal.

Problema de drept ridicată în speță este aceea a stabilirii legii penale mai favorabile în cazul săvârșirii unei tentative la infracțiunea de omor sub imperiul vechiului Cod penal și judecării acesteia sub imperiul noului Cod penal. Deși nu se specifică explicit în speță că este vorba de această infracțiune, practica

judiciară și doctrina sunt unanime în a aprecia că aplicarea unor lovituri cu un cuțit într-o zonă vitală (iar abdomenul este o astfel de zonă vitală) relevă intenția de a suprima viața victimei, ceea ce determină încadrarea juridică a faptei în tentativa de omor.

Fapta de tentativă de omor din speță mai are particularitatea că este comisă asupra concubinei făptuitorului, aspect care este esențial în stabilirea legii penale mai favorabile, deoarece art. 177 alin. (1) lit. c) CP definește ca fiind membri de familie și „persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc”. Or, potrivit art. 199 alin. (1) CP, dacă infracțiunea de omor este săvârșită asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime. Cum vechiul Cod penal nu asimila pe concubini membrilor de familie și nu sancționa mai aspru faptele de violență comise împotriva acestora, în speță legea veche este legea penală mai favorabilă, pentru că prevede o pedeapsă mai mică pentru infracțiunea săvârșită.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece nu este aplicabil în speță principiul activității legii penale, reglementat în art. 3 CP, deoarece se poate vorbi despre principiul activității legii penale doar în cazul în care o infracțiune este judecată sub imperiul aceleiași legi în care aceasta a fost comisă. Întrucât vechiul Cod penal, sub imperiul căruia a fost săvârșită infracțiunea în speță, nu mai este în vigoare la momentul aplicării pedepsei, suntem în situațiile tranzitorii soluționate potrivit principiului aplicării legii penale mai favorabile făptuitorului.

Răspuns: A

(promovare CA, 2014)

12. Prin sentința penală nr. 657/22.05.2014, Judecătoria T a dispus, în temeiul art. 396 alin. (2) CPP, condamnarea inculpatului BB pentru săvârșirea infracțiunii de lovire sau alte violențe, prevăzută de art. 193 alin. (2) CP, cu reținerea art. 37 lit. b) CP 1969 și art. 5 CP, la pedeapsa de 5.000 lei amendă (250 zile-amendă a câte 20 lei pentru fiecare zi-amendă).

Prin aceeași hotărâre, în temeiul art. 396 alin. (2) CPP, a fost condamnat inculpatul KI pentru săvârșirea infracțiunii de lovire sau alte violențe, prevăzută de art. 193 alin. (2) CP cu aplicarea art. 5 CP la pedeapsa de 3.000 lei amendă (150 zile-amendă a câte 20 lei pentru fiecare zi-amendă). Pentru a

se pronunța astfel, prima instanță a reținut că în noaptea de 26/27.10.2007, în timp ce se afla în clubul Jazz, partea civilă ZB a fost lovită în mod repetat peste corp cu pumnii și picioarele de către inculpații BB și KI.

Prin acțiunile lor concertate, inculpații au cauzat părții civile leziuni traumatiche care au necesitat pentru vindecare un număr de 50-55 zile de îngrijiri medicale. Din extrasul de cazier al inculpatului BB rezultă că, la data de 15.10.2005, a fost liberat condiționat din executarea unei pedepse de 1 an și 6 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 181 alin. (1) CP, având de executat un rest de pedeapsă de 180 de zile.

Sesizată cu judecarea apelului declarat în cauză de către procuror, Curtea de Apel T pronunță decizia penală nr. 107/26.02.2015 prin care:

A. va constata întemeiate criticile numai cu privire la aplicarea pe instituții autonome a legii penale mai favorabile, în cazul inculpatului BB;

B. va constata ca fiind întemeiate criticile procurorului cu privire la aplicarea pe instituții autonome a legii penale mai favorabile în cazul inculpatului BB și cele vizând aplicarea unor pedepse nelegale, în cazul ambilor inculpați;

C. va constata ca fiind întemeiate criticile procurorului cu privire la aplicarea pe instituții autonome a legii penale mai favorabile în cazul inculpatului BB și cele vizând aplicarea unei pedepse nelegale, în cazul inculpatului KI.

EXPLICAȚII

Prin Decizia nr. 265 din 2014 (M. Of. nr. 372 din 20 mai 2014), Curtea Constituțională a României „admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, în dosarul nr. 5.714/118/2012 și constată că dispozițiile art. 5 CP sunt constituționale în măsura în care nu permit combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile”.

Așadar, în urma adoptării acestei decizii, instanțele de judecată nu mai pot aplica legea penală mai favorabilă pe instituții autonome, combinând dispoziții diferite din legea penală veche și legea penală nouă. De aceea, condamnarea inculpatului BB pentru săvârșirea infracțiunii de lovire sau alte violențe, potrivit art. 193 alin. (2) CP, cu reținerea dispozițiilor privind recidiva prevăzute de art. 37 lit. b) CP 1969 contravine acestei decizii a Curții Constituționale a României.

Aceleași aspecte au fost reținute și de Comisia de soluționare a contestațiilor, care arată că *Decizia nr. 265/2014, urmată de HP nr. 21/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, ambele obligatorii, au impus ca aplicarea legii penale să se facă prin aplicarea legii penale mai favorabile în mod global, iar nu pe instituții autonome, în consecință, stabilirea unui alt mod de calcul decât cel stabilit prin aceste hotărâri face ca pedeapsa aplicată să fie una nelegală, iar nu netemeinică, cum s-a susținut în contestațiile formulate. În consecință, cum ambele ipoteze prevăzute în varianta B de răspuns erau corecte, reținerea variantei C de răspuns, ce se referea numai la nelegalitatea pedepsei aplicate inculpatului KI, este greșită.*

În ce privește legalitatea pedepselor aplicate, potrivit art. 193 alin. (2) CP, pentru fapta comisă de cei doi inculpați legea prevede pedeapsa închisorii de la 6 luni la 5 ani, alternativ cu pedeapsa amenzii. Potrivit art. 61 alin. (4) lit. c) CP, limitele speciale ale zilelor-amendă sunt cuprinse între 180 și 300 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani. Așadar, aplicarea unei pedepse de 150 de zile-amendă, pentru inculpatul KI, în condițiile în care minimul special al pedepsei prevăzute de lege era de 180 de zile-amendă, reprezintă o pedeapsă nelegală.

Pentru inculpatul BB, având în vedere că fapta a fost comisă în stare de recidivă postexecutorie, potrivit art. 43 alin. (5) CP, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracțiune se majorează cu jumătate. Rezultă că, pentru acest inculpat limita minimă a pedepsei amenzii era de 270 de zile-amendă (180 de zile-amendă plus 90 de zile-amendă). Față de acest aspect, aplicarea unei pedepse de 250 zile-amendă, în lipsa unei cauze de micșorare a pedepsei, reprezintă o pedeapsă nelegală.

În consecință, având în vedere că instanța de fond a aplicat pedepse nelegale ambilor inculpați, iar în cazul inculpatului BB a făcut o greșită aplicare a legii penale mai favorabile, răspunsul corect este cel de la litera B, celelalte răspunsuri fiind greșite.

Răspuns: B

(promovare PICCJ, 2015)

13. Condamnarea inculpatului, printr-o hotărâre rămasă definitivă la 30 ianuarie 2014 la o pedeapsă de 12 ani închisoare, orientată spre mediu prevăzut de lege, pentru infracțiunea de tâlhărie săvârșită în timpul nopții:

A. este nelegală, deoarece tâlhăria săvârșită timpul nopții se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani, conform actualului Cod penal;

B. impune aplicarea dispozițiilor legale privind aplicarea legii penale în timp, în ceea ce privește cuantumul pedepsei;

C. poate fi reexaminată în calea ordinară de atac exercitată împotriva hotărârii de condamnare, astfel încât pedeapsa să fie redusă la 10 ani închisoare.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 6 CP, „Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim”. Așadar, legea instituie un remediu pentru a aduce în acord cu prevederile noului Cod penal pedepsele aplicate sub imperiul vechiului Cod penal, care depășesc maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea respectivă. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect, având în vedere că în acest caz suntem în prezența unui caz de aplicare a legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei.

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece pedeapsa nu este nelegală, fiind aplicată potrivit dispozițiilor legale în vigoare la momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

Răspunsul de la litera C este greșit deoarece, din punct de vedere procedural, pentru aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei nu se recurge la formularea unei căi extraordinare de atac, ci este prevăzută o cale distinctă, reglementată în art. 595 CPP.

Răspuns: B

(admitere în magistratură, mai 2018)

14. La data de 30.01.2014, comisia de evaluare din cadrul Penitenciarului C, constituită în baza H.G. nr. 836/2013, a sesizat Tribunalul C pentru a dispune cu privire la aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei, în cazul condamnatului HI, deținut în Penitenciarul C. Potrivit înscrisurilor atașate sesizării, prin sentința penală nr. 133/21.02.2012 (definitivă prin decizia penală nr. 155 din 3.04.2013 a ICCJ), Tribunalul C a dispus condamnarea inculpatului HI la pedeapsa principală de 15 ani închisoare pentru comiterea în formă continuată și în stare de recidivă postexecutorie a infracțiunii de viol în variantă agravată, prevăzută de art. 197 alin. (1) și (3) teza I CP 1969 cu aplicarea art. 41 alin. (2) CP 1969 și art. 37 lit. b) CP 1969.

În aplicarea legii penale mai favorabile, conform art. 6 alin. (1) CP, Tribunalul C:

A. va compara pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, respectiv cu pedeapsa de 21 de ani închisoare;

B. va compara pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, respectiv cu pedeapsa de 12 ani închisoare;

C. va compara pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, respectiv cu pedeapsa de 18 ani închisoare.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 6 alin. (1) CP, „Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenizii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim”. Așadar, în cazul în care pedeapsa aplicată unei persoane condamnate pentru săvârșirea unei infracțiuni ar fi mai mare decât maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea respectivă, pedeapsa ar trebui redusă la acest maxim special. Rațiunea acestei reglementări este aceea ca o persoană condamnată să nu fie obligată să execute o pedeapsă care nu ar mai avea o reflectare în legea penală nouă. Chiar dacă ea era o pedeapsă legală la momentul aplicării, dacă legea nouă a redus atât de mult limitele de pedeapsă încât pedeapsa ar depăși maximul special prevăzut de lege pentru infracțiunea

respectivă, nu ar mai exista nicio justificare pentru executarea în întregime a acestei pedepse.

Probleme s-au ridicat în practica judiciară în cazul în care ar fi incidente în cauză mai multe cauze de majorare a pedepsei, cum ar fi recidiva postexecutorie sau forma continuată a infracțiunii. Dacă în cazul recidivei postexecutorii majorarea limitelor de pedeapsă este obligatorie, în cazul formei continuate a infracțiunii majorarea maximului special nu este obligatorie, ci ea poate interveni doar dacă instanța ar constata că acest maxim nu ar fi îndeșulător pentru sancționarea faptei comise. Or, în aceste situații, maximul special la care ar trebui redusă pedeapsa aplicată unui condamnat, în baza art. 6 CP, ar fi cel prevăzut pentru infracțiunea consumată în forma tip sau maximul la care s-ar ajunge după aplicarea dispozițiilor privind cauzele de majorare a pedepsei? Răspunsul dat de practica judiciară și de doctrină la această întrebare a fost acela că ar trebui avut în vedere maximul special la care s-ar ajunge prin luarea în considerare a recidivei postexecutorii, dar nu și acela la care s-ar ajunge prin luarea în considerare a formei continuate a infracțiunii.

Astfel, în cazul în care ar fi incidentă recidiva postexecutorie ar trebui luat în considerare maximul majorat cu jumătate din acesta, potrivit art. 43 alin. (5) CP, iar în cazul în care ar fi incidentă forma continuată a infracțiunii nu ar trebui luat în considerare maximul majorat cu 3 ani, potrivit art. 36 alin. (1) CP. Interpretarea referitoare la maximul special luat în considerare în cazul infracțiunii continuate, a fost impusă prin Decizia nr. 7/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală (M. Of. nr. 471 din 26 iunie 2014).

Astfel, pentru infracțiunea de viol comisă asupra unei persoane care nu a împlinit 15 ani, prevăzută în art. 197 alin. (1) și (3) teza I CP 1969, noul Cod penal prevede o pedeapsă cu închisoarea cuprinsă între 5 și 12 ani, având în vedere că această faptă ar fi încadrată în dispozițiile art. 218 alin. (3) lit. c) CP. Prin luarea în considerare a limitelor de pedeapsă majorate cu jumătate, ca urmare a aplicării dispozițiilor art. 43 alin. (5) CP, referitoare la recidiva postexecutorie, s-ar ajunge la un maxim de pedeapsă de 18 ani închisoare. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect, celelalte răspunsuri care fac referire la maximele de 12 sau de 21 de ani fiind greșite.

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2015)

15. Prin sesizarea înregistrată pe rolul Tribunalului P, comisia de evaluare constituită în baza H.G. nr. 836/2013 a solicitat aplicarea legii penale mai favorabile cu privire la condamnatul GI, aflat în Penitenciarul P, apreciind că sunt incidente dispozițiile art. 6 alin. (1) CP.

Potrivit înscrisurilor anexate sesizării, persoana condamnată se află în executarea unei pedepse privative de libertate, de 6 ani și 6 luni închisoare, pentru comiterea infracțiunii de înșelăciune, prevăzută de art. 215 alin. (1), (2), (5) CP 1969 cu aplicarea circumstanței atenuante, prevăzută de art. 74 alin. (1) lit. a) CP și a cauzei speciale de reducere a pedepsei, prevăzută de art. 320¹ alin. (7) CP 1969.

În aplicarea legii penale mai favorabile, Tribunalul P:

A. va compara pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, respectiv cu pedeapsa de 3 ani și 4 luni închisoare;

B. va compara pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, respectiv cu pedeapsa de 5 ani închisoare;

C. va compara pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, respectiv cu pedeapsa de 2 ani și 3 luni închisoare.

EXPLICAȚII

În această speță este vorba din nou de aplicarea legii penale mai favorabile în cazul unei pedepse aplicate printr-o hotărâre definitivă de condamnare, potrivit art. 6 CP.

Pentru stabilirea maximului special al pedepsei ce ar putea fi aplicată condamnatului în baza noului Cod penal, trebuie analizat mai întâi în ce măsură sunt luate în considerare cauzele de reducere a pedepselor constând în efectele circumstanțele atenuante și judecarea pe baza procedurii recunoașterii învinuirii.

Dacă ar fi vorba de aplicarea legii penale mai favorabile într-o cauză care nu ar fi definitiv judecată la momentul intrării în vigoare a noii legi penale (art. 5 CP), atunci limitele de pedeapsă s-ar stabili prin reducerea succesivă a limitelor de pedeapsă [art. 79 alin. (1) CP], mai întâi ca urmare a aplicării dispozițiilor privind circumstanțele atenuante și apoi a celor care se referă la cauzele de reducere a pedepsei (de pildă, a dispozițiilor privind procedura recunoașterii învinuirii).

În cazul pedepselor stabilite prin hotărâri definitive de condamnare aplicarea legii penale mai favorabile se face într-un mod diferit de cel menționat în art. 5 CP. Explicația acestei diferențe a fost expusă în doctrină, ea rezumându-se în principal la argumentul că în cazul unei pedepse stabilite printr-o hotărâre definitivă de condamnare intervine autoritatea de lucru judecat și principiul securității raporturilor judiciare. Din moment ce s-a tranșat litigiul printr-o hotărâre definitivă, doar în mod excepțional s-ar mai putea reveni asupra acestei judecăți, respectiv doar în cazul în care pedeapsa executată de persoana condamnată ar depăși maximul special la care s-ar putea ajunge prin aplicarea noii legi penale.

Astfel, în ce privește luarea în considerare a circumstanțelor atenuante în cazul aplicării legii penale mai favorabile, prin Decizia nr. 8/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a statuat că, „în aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) CP, stabilește că la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită nu se vor lua în considerare circumstanțele atenuante sau agravante reținute condamnatului și care apar valorificate în pedeapsa concretă, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă”.

Pentru a pronunța această decizie, instanța supremă a motivat, în esență, că, „dispozițiile art. 187 CP, care definesc expresia «pedeapsă prevăzută de lege» și, implicit, noțiunea de maxim special prevăzut de lege, se referă la pedeapsa prevăzută în norma de incriminare și exclud luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei. În temeiul acestor dispoziții, pentru determinarea pedepsei prevăzute de lege și, în consecință, a maximului special prevăzut de lege, se exclude luarea în considerare a circumstanțelor atenuante (cauze de reducere a pedepsei) sau a circumstanțelor agravante (cauze de majorare a pedepsei). Natura circumstanțelor atenuante, de cauze de reducere a pedepsei și a circumstanțelor agravante, de cauze de majorare a pedepsei, este stabilită prin dispozițiile art. 79 CP. În lipsa unei dispoziții legale, care, conform art. 172 CP, să atribuie un alt înțeles expresiei «pedeapsă prevăzută de lege» și, implicit, noțiunii de maxim special prevăzut de lege, în reglementarea aplicării legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei, sunt incidente dispozițiile art. 187 CP”.

Se mai arată în motivarea deciziei mai sus-menționate că, „în aplicarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) CP, instanța compară pedeapsa aplicată prin

hotărârea definitivă de condamnare cu maximul special prevăzut în norma de incriminare cuprinsă în legea penală nouă, fără luarea în considerare a efectelor circumstanțelor atenuante sau agravante și, dacă pedeapsa aplicată, inclusiv prin valorificarea efectelor circumstanțelor atenuante ori agravante, depășește maximul special prevăzut în norma de incriminare, reduce pedeapsa aplicată la acest maxim. Circumstanțele nu pot fi dissociate de limitele de pedeapsă prevăzute de norma de incriminare, întrucât valorificarea acestora în ipoteza art. 6 CP ar echivala cu o individualizare judiciară în faza de executare a pedepsei, situație care ar aduce atingere autorității de lucru judecat și principiului supremației dreptului, astfel cum este consacrat în jurisprudența CEDO și care se opune repunerii în discuție a unei soluții definitive și nu admite derogări decât dacă o impun motive serioase și substanțiale, iar în procesul de interpretare și aplicare a legii judecătorul are obligația de a identifica acel înțeles al normei juridice compatibil nu doar cu voința prezumată a legiuitorului, ci și cu principiile de rang constituțional ori european”.

În ce privește luarea în considerare a circumstanțelor atenuante în cazul aplicării legii penale mai favorabile, prin Decizia nr. 14/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a statuat că, „în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 alin. (1) CP, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, nu se va lua în considerare cauza specială de reducere a pedepsei prevăzută de art. 320¹ alin. (7) CPP 1968, reținută condamnatului și valorificată în pedeapsa concretă”.

Pentru a pronunța această decizie, instanța supremă a motivat, în esență, că „cauza specială de reducere a pedepsei – art. 320¹ CPP 1968 – se aplică numai în cursul judecății, până la pronunțarea unei hotărâri definitive (în situații tranzitorii), și nu este susceptibilă de aplicabilitatea principiului retroactivității legii penale mai favorabile în faza executării. Nu ar putea fi admisă o teză contrară, întrucât s-ar aduce atingere stabilității raporturilor juridice – unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului, care prevede, printre altele, ca soluția dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanțe să nu mai poată fi supusă rejudicării. Ca atare, nu există niciun argument juridic pentru ca, după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, prin intervenirea unei legi mai favorabile, care prevede o pedeapsă mai ușoară decât sancțiunea aplicată și care depășește maximul

special prevăzut de legea nouă, să opereze succesiv reducerea pedepsei – inițial până la maximum special prevăzut de legea nouă și apoi reducerea acestui maxim cu încă o treime ca urmare a judecării cauzei în fond prin aplicarea dispozițiilor art. 320¹ CPP 1968”.

Ținând cont de aceste hotărâri de dezlegare obligatorie a unor chestiuni de drept, în speță maximum special al pedepsei va fi cel prevăzut de noul Cod penal pentru infracțiunea de înșelăciune, fără luarea în considerare a circumstanțelor atenuante și a cauzei de reducere constând în judecarea pe baza procedurii recunoașterii învinuirii. Cum corespondentul infracțiunii de înșelăciune prevăzute de art. 215 alin. (1), (2) și (3) CP 1969 este infracțiunea de înșelăciune prevăzută de art. 244 alin. (1) și (2) CP, rezultă că maximum special la care poate fi redusă pedeapsa în speță este de 5 ani închisoare. Prin urmare, răspunsul corect este cel de la litera B, răspunsurile de la literele A și C fiind greșite.

Răspuns: B

(promovare PT, 2015)

16. În noiembrie 2013, inculpatul OO a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de conducere cu alcoolemie peste limita de 0,80 g/l alcool pur în sânge, prevăzută de art. 87 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2002.

Prin sentința penală nr. 189 din 5.08.2014, reținând dispozițiile art. 5 alin. (1) CP, Judecătoria Z i-a aplicat inculpatului OO pedeapsa de 1 an închisoare, pedeapsă pe care a suspendat-o condiționat în baza dispozițiilor art. 81 CP 1969.

Inculpatul a declarat apel, criticând individualizarea pedepsei și reiterând apărările formulate cu ocazia dezbaterilor în fond prin care arăta că este mai favorabilă legea anterioară intrării în vigoare a noilor coduri (penal și de procedură penală), cât timp dispozițiile art. 103 alin. (1) lit. c) din O.U.G. nr. 195/2002, în forma în vigoare după 1.02.2014, prevăd că, în cazul în care fapta conducătorului auto a fost urmărită ca infracțiune la regimul circulației pe drumurile publice, se dispune (doar) suspendarea exercițiului dreptului de a mai conduce (pe o perioadă de 90 de zile), atunci când instanța dispune amânarea aplicării pedepsei.

Prin decizia nr. 187/15.11.2014, reținând existența în cauză a infracțiunii prevăzute de art. 336 alin. (1) CP cu aplicarea art. 5 alin. (1) CP, instanța de

apel i-a stabilit inculpatului OO o pedeapsă de un an închisoare, dispunând amânarea aplicării acesteia. Totodată, instanța de apel a impus inculpatului ca pe durata termenului de supraveghere să respecte măsurile prevăzute de art. 85 alin. (1) CP precum și obligația prevăzută la art. 85 alin. (2) lit. i) CP.

Față de situația de fapt expusă:

A. instanța de fond a făcut o corectă aplicare a legii penale mai favorabile, întrucât dispozițiile legale invocate de inculpat sunt de natură administrativă;

B. niciuna dintre instanțe nu a aplicat corect legea penală mai favorabilă;

C. instanța de apel a făcut o corectă aplicare a dispozițiilor art. 5 alin. (1) CP.

EXPLICAȚII

Speța ridică o problemă deosebit de importantă, care, din păcate, nu și-a găsit o soluție unitară în practica judiciară. Este vorba de modalitatea de stabilire a legii penale mai favorabile, în cazul săvârșirii unei infracțiuni la regimul circulației pe drumurile publice, respectiv dacă o soluție de condamnare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, potrivit art. 81 CP 1969, este sau nu mai favorabilă decât o soluție de amânare a aplicării pedepsei, potrivit art. 83 și urm. CP.

Această problemă s-a ridicat frecvent în practica judiciară, având în vedere că limitele de pedeapsă prevăzute de legea veche și de legea nouă pentru infracțiunile la regimul circulației pe drumurile publice sunt în principal aceleași, iar stabilirea legii penale mai favorabile urmează a fi făcută în funcție de modalitatea de individualizare a executării pedepsei. Într-o opinie s-a susținut că la stabilirea legii penale mai favorabile trebuie să se țină cont exclusiv de consecințele prevăzute de legea penală, fără a se lua în considerare consecințele extrapenale. Astfel, la stabilirea legii penale mai favorabile în speță ar trebui să se țină cont de obligațiile impuse inculpaților ca urmare a suspendării sub supraveghere a executării pedepsei, potrivit art. 81 CP 1969, și de măsurile de supraveghere și obligațiile impuse acestuia pe durata termenului de supraveghere, potrivit art. 85 CP. Luându-se în considerare exclusiv aceste aspecte, s-a considerat că legea penală mai favorabilă ar fi vechiul Cod penal, deoarece condamnatului nu i se poate impune nicio măsură de supraveghere și nicio obligație pe durata termenului de încercare al suspendării condiționate a executării pedepsei, în timp ce în cazul amânării

aplicării pedepsei acestuia i se impun anumite măsuri de supraveghere și obligații.

Într-o altă opinie s-a susținut că nu se poate face abstracție, în stabilirea legii penale mai favorabile, de consecințele extrapenale pe care le produce fiecare din cele două soluții. Astfel, în timp ce suspendarea condiționată a executării pedepsei prevăzută de art. 81 CP 1969 este o soluție de condamnare, amânarea aplicării pedepsei, potrivit art. 83 CP nu reprezintă o soluție de condamnare. De aici decurg o serie de consecințe extrapenale, cum ar fi eliberarea din funcție a unor categorii profesionale la care este prevăzută această măsură doar în cazul unei condamnări definitive sau anularea permisului de conducere, care se dispune doar în cazul unei condamnări pentru o infracțiune la regimul circulației pe drumurile publice, nu și în cazul amânării aplicării pedepsei pentru o astfel de infracțiune. Or, în acest caz, foarte mulți inculpați judecați pentru săvârșirea unei infracțiuni la regimul circulației pe drumurile publice au solicitat aplicarea, ca lege penală mai favorabilă, a noului Cod penal, respectiv a unei soluții de amânare a aplicării pedepsei, chiar dacă aceasta presupunea impunerea unor măsuri de supraveghere sau a unor obligații (inclusiv a obligației de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității), doar pentru că această soluție nu presupunea și anularea permisului de conducere ca urmare a pronunțării unei soluții de condamnare. Obligațiile impuse și măsurile de supraveghere erau mai împovărătoare decât în cazul suspendării condiționate a executării pedepsei, însă consecințele extrapenale erau mai favorabile.

S-a replicat acestei opinii că aplicarea legii penale mai favorabile nu trebuie făcută după cum i se pare sau nu mai favorabilă inculpatului, ci după criteriile legale analizate de instanța de judecată. Cu toate acestea, este greu de explicat unei persoane că i se aplică legea penală mai favorabilă, deși aceasta este percepută de ea ca având consecințe net defavorabile pe plan personal.

Comisia de examen a optat pentru cea de-a doua opinie, stabilind ca răspuns corect pe cel de la litera C, potrivit căruia soluția de amânare a aplicării pedepsei constituie lege penală mai favorabilă în speță.

Cu toate acestea, Comisia de soluționare a contestațiilor a anulat întrebarea, motivând că, *pe de o parte, doctrina este constantă în a considera că, atunci când limitele de pedeapsă ale închisorii sunt aceleași, modalitatea de executare poate constitui criteriu în stabilirea legii mai favorabile. În aceste condiții, suspendarea condiționată a executării pedepsei, reglementată de art. 81 și*

urm. CP 1969, chiar dacă este rezultatul unei soluții de condamnare, este considerată lege mai favorabilă în raport cu soluția de amânare a aplicării pedepsei, prevăzută de art. 83 și urm. CP. Pe de altă parte, jurisprudența nu este unitară sub același aspect (în sensul contrar variantei de răspuns indicată ca fiind cea corectă, a se vedea, de exemplu, Decizia nr. 352/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția penală, www.scj.ro sau decizia nr. 74 din 23 iunie 2014 a Completului de 5 judecători al Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțate în spețe vizând aceeași infracțiune ca cea din grilă, ori decizia nr. 425/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția penală, pentru o altă situație similară sub aspectul problemei de drept invocate). Problema supusă discuției nu a fost tranșată nici printr-o decizie în interesul legii sau printr-o hotărâre prealabilă pentru dezlegarea unor probleme de drept, astfel încât poate fi considerată ca fiind una controversată.

Răspuns: C (grilă anulată)

(promovare PT, 2015)

17. X a fost condamnat la o pedeapsă de 3 ani închisoare pentru comiterea, asupra unei victime majore, a unei infracțiuni intenționate pentru care legea prevedea pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani. În cursul executării a intrat în vigoare o lege nouă, care prevede pentru infracțiunea respectivă pedeapsa închisorii de la 6 luni la 3 ani sau amendă. În acest caz:

A. dacă pe lângă pedeapsa aplicată s-a luat și măsura de siguranță a confiscării extinse, aceasta va fi înlăturată, nemaifiind îndeplinite condițiile pentru dispunerea ei;

B. pedeapsa aplicată poate fi înlocuită cu amenda, dacă instanța apreciază că această pedeapsă este suficientă pentru reeducarea condamnatului, ținând seama și de partea executată din pedeapsa închisorii;

C. dacă legea nouă prevede că fapta constituie infracțiune doar dacă a fost comisă asupra unui minor, pedeapsa de 3 ani aplicată nu mai poate constitui prim termen al unei recidive.

EXPLICAȚII

Speța ridică problema aplicării dispozițiilor art. 6 CP, în cazul unei condamnări definitive la pedeapsa închisorii de 3 ani, dacă legea nouă ar prevedea

pentru infracțiunea respectivă un maxim special chiar de 3 ani, însă ar prevedea și pedeapsa alternativă cu amenda.

Potrivit art. 6 CP, „Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim”. Așadar, aplicarea legii penale mai favorabile pedepselor definitive permite doar reducerea pedepsei aplicate la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea respectivă. Nu este posibilă schimbarea naturii pedepsei aplicate, chiar dacă legea nouă ar prevedea alternativ cu pedeapsa închisorii și pedeapsa amenzii. Aceasta deoarece s-ar încălca autoritatea de lucru judecat, nefiind posibilă în acest caz o nouă individualizare a pedepsei aplicate. Din acest motiv răspunsul de la litera B, care face referire la înlocuirea pedepsei închisorii cu pedeapsa amenzii, dacă instanța apreciază că această pedeapsă este suficientă pentru reeducarea condamnatului, este un răspuns greșit.

Răspunsul de la litera A este, de asemenea, greșit, deoarece apariția unei legi noi care modifică maximul special al pedepsei nu mai poate avea vreun efect asupra măsurilor de siguranță executate deja. Într-adevăr, legea nouă prevede un maxim special de 3 ani închisoare, iar pentru luarea măsurii de siguranță a confiscării extinse, art. 112¹ CP prevede condiția ca legea să prevadă pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii de 4 ani sau mai mare. Măsurile de siguranță se execută însă la rămânerea definitivă a hotărârii prin care acestea au fost luate, iar la momentul executării lor legea prevedea pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa mai mare de 4 ani. Reducerea ulterioară a maximului special la 3 ani nu are ca efect restituirea bunurilor confiscate, ci singurul efect prevăzut de lege în acest caz este reducerea maximului special al pedepsei principale aplicate condamnatului. Această concluzie este susținută de rolul pe care îl joacă pedeapsa închisorii în economia dispunerii măsurii de siguranță a confiscării extinse, aceasta constituind o condiție de admisibilitate a ei, care se verifică numai la momentul dispunerii, raportul de drept execuțional nefiind afectat în vreun fel de modificările ulterioare a acestor condiții.

În cazul în care legea nouă ar prevedea o condiție specială a subiectului pasiv al infracțiunii, condiție ce nu ar mai fi îndeplinită în speță, înseamnă că a operat o dezincriminare *in concreto* a faptei săvârșite. Dacă legea nouă

prevede că infracțiunea există doar atunci când subiectul pasiv este un minor, iar în speță subiectul pasiv era un major, rezultă că fapta concretă nu mai este prevăzută de legea penală, fiind dezincriminată. Or, având în vedere această dezincriminare a faptei, aceasta nu va mai putea produce efecte pe viitor, nemaiputând constitui nici primul termen al recidivei. Astfel, potrivit art. 42 alin. (1) lit. a) CP, „La stabilirea stării de recidivă nu se ține seama de hotărârile de condamnare privitoare la: a) faptele care nu mai sunt prevăzute de legea penală”. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2014)

§2. Aplicarea legii penale în spațiu

18. Spre deosebire de principiul personalității, legea penală română poate fi aplicată în temeiul principiului universalității:

- A. cu privire la un cetățean străin declarat de statul român „*persona non grata*”, iar extrădarea acestuia a fost refuzată;
- B. dacă subiectul activ este un apatrid care are domiciliul în România;
- C. dacă infracțiunea nu a fost comisă împotriva statului român, împotriva unui cetățean român sau a unei persoane juridice române.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 9 CP, care reglementează principiul personalității legii penale, „Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă pedeapsa prevăzută de legea română este detențiunea pe viață ori închisoarea mai mare de 10 ani”, iar „în celelalte cazuri, legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă fapta este prevăzută ca infracțiune și de legea penală a țării unde a fost săvârșită ori dacă a fost comisă într-un loc care nu este supus jurisdicției niciunui stat”.

Potrivit art. 11 alin. (1) CP, care reglementează principiul universalității legii penale, „Legea penală română se aplică și altor infracțiuni decât celor prevăzute în art. 10, săvârșite în afara teritoriului țării de un cetățean străin

sau o persoană fără cetățenie, care se află de bunăvoie pe teritoriul României, în următoarele cazuri: a) s-a săvârșit o infracțiune pe care statul român și-a asumat obligația să o reprime în temeiul unui tratat internațional, indiferent dacă este prevăzută sau nu de legea penală a statului pe al cărui teritoriu a fost comisă; b) s-a cerut extrădarea sau predarea infractorului și aceasta a fost refuzată”.

Față de aceste prevederi, răspunsul de la litera A fost considerat greșit, deși diferența principală dintre principiul personalității și cel al universalității o constituie subiectul activ al infracțiunii, care în primul caz este un cetățean român sau o persoană juridică română, pe când în cel de-al doilea caz subiect activ este un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie. Practic, nu ar fi exclusă întotdeauna aplicarea legii penale române, în baza principiului universalității, unui cetățean străin declarat de statul român „*persona non grata*” a cărui extrădare a fost refuzată de statul pe teritoriul căruia acesta se află.

Răspunsul de la litera B este corect, deoarece pentru aplicarea legii penale române în baza principiului universalității este necesar, în primul rând, ca făptuitorul să nu fie cetățean român, pentru că în acest din urmă caz legea penală română s-ar aplica în baza principiului personalității legii penale. În al doilea rând, este necesar ca făptuitorul să se afle pe teritoriul României, deoarece art. 11 CP prevede că pentru aplicarea acestui principiu una din condiții este aceea că s-a cerut extrădarea sau predarea infractorului și aceasta a fost refuzată.

Răspunsul de la litera C este greșit deoarece chestiunea menționată în acest răspuns nu se referă la o diferență între principiul personalității și cel al universalității, ci la o asemănare a acestora. În cazul ambelor principii se poate concepe o situație în care fapta nu a fost comisă împotriva statului român, împotriva unui cetățean român sau a unei persoane juridice române, iar diferența dintre cele două principii o face subiectul activ; acest element nu este însă menționat în varianta de răspuns și de aceea răspunsul de la litera C nu poate fi considerat corect.

Comisia de soluționare a contestațiilor a respins însă contestațiile formulate la această întrebare, motivând că, *pe de o parte, persoana fără cetățenie nu este prevăzută ca subiect activ al infracțiunilor pentru care legea penală română se aplică în baza principiului personalității, iar pe de altă parte, indicarea în varianta de răspuns corectă a domiciliului apatridului pe teritoriul*

României permite realizarea condiției de aplicare a legii penale române în baza principiului universalității, aceea a aflării de bunăvoie pe teritoriul României. În ipoteza în care infracțiunea nu a fost comisă împotriva statului român, împotriva unui cetățean român sau a unei persoane juridice române, legea penală română se poate aplica, după caz, atât potrivit principiului personalității, cât și cel al universalității, motiv pentru care răspunsul prevăzut de varianta C nu este corect (nu mai reprezintă o diferență).

Răspuns: B

(promovare PCA, 2015)

19. Spre deosebire de principiul universalității, legea penală română poate fi aplicată în temeiul principiului personalității:

A. numai dacă fapta este incriminată ca infracțiune și în statul în care a fost săvârșită;

B. atunci când subiectul activ este un apatrid care are domiciliul în România;

C. dacă au fost traficate persoane de cetățenie română în timpul cât se aflau la muncă în străinătate.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 9 CP, care reglementează principiul personalității legii penale, „Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă pedeapsa prevăzută de legea română este detențiunea pe viață ori închisoarea mai mare de 10 ani”, iar „În celelalte cazuri, legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă fapta este prevăzută ca infracțiune și de legea penală a țării unde a fost săvârșită ori dacă a fost comisă într-un loc care nu este supus jurisdicției niciunui stat”.

Potrivit art. 11 alin. (1) CP, care reglementează principiul universalității legii penale, „Legea penală română se aplică și altor infracțiuni decât celor prevăzute în art. 10, săvârșite în afara teritoriului țării de un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, care se află de bunăvoie pe teritoriul României, în următoarele cazuri: a) s-a săvârșit o infracțiune pe care statul român și-a

asumat obligația să o reprime în temeiul unui tratat internațional, indiferent dacă este prevăzută sau nu de legea penală a statului pe al cărui teritoriu a fost comisă; b) s-a cerut extrădarea sau predarea infractorului și aceasta a fost refuzată”. Referitor la condiția dublei incriminări în cazul principiului universalității, în doctrină s-a subliniat că fapta trebuie să fie incriminată de legea penală română, însă nu este necesar ca infracțiunea să fie prevăzută de legea penală a statului pe al cărui teritoriu a fost comisă – nu este necesară dubla incriminare (M. UDROIU, *Drept penal. Partea generală. Noul Cod penal*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 32).

Din aceste motive, având în vedere că legea penală prevede [în unele cazuri art. 9 alin. (2) CP] condiția dublei incriminări în cazul aplicării legii penale române potrivit principiului personalității legii penale, nu însă și în cazul aplicării ei potrivit principiului universalității legii penale, răspunsul de la litera A este corect. Comisia de soluționare a contestațiilor a apreciat că sunt admisibile contestațiile candidaților sub aspectul considerării ca fiind corectă și a variantei de răspuns de la litera A, deoarece *enunțul întrebării nu face distincție între diferitele variante de aplicare a legii penale române în temeiul principiului personalității, iar în varianta prevăzută de art. 9 alin. (2) CP, aceasta este posibilă numai dacă fapta este incriminată ca infracțiune și în statul în care a fost săvârșită (principiul dublei incriminări), corespunzător variantei A de răspuns. În plus, enunțul pleca de la premisa „aplicării principiului personalității”, nu era necesar să se specifice că infracțiunea a fost comisă de un cetățean român sau de o persoană juridică română, aceasta subînțelegându-se. Cu toate acestea, este de remarcat că dubla incriminare nu este o condiție generală de aplicare a principiului personalității prevăzut la art. 9 CP, condiția fiind cerută numai în cazul alin. (2) al articolului menționat. Or, față de ambele ipoteze reglementate de art. 9 CP, se constată că principiul personalității nu este aplicabil „numai” când există o dublă incriminare.*

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece o condiție esențială pentru aplicarea legii penale române în baza principiului personalității legii penale este aceea ca făptuitorul să fie un cetățean român. Pentru aplicarea legii penale române în baza principiului universalității este necesar, în primul rând, ca făptuitorul să nu fie cetățean român, pentru că în acest din urmă caz legea penală română s-ar aplica în baza principiului personalității legii penale. În consecință, nu poate fi admisă afirmația potrivit căreia aplicarea legii penale

române în baza principiului personalității legii penale s-ar putea face și în cazul în care subiectul activ este un apatrid care are domiciliul în România.

Răspunsul de la litera C a fost considerat corect, deși este greu de găsit în acest răspuns un criteriu de distincție între principiul personalității legii penale și principiul universalității legii penale. Comisia de soluționare a contestațiilor a considerat că, *contestațiile nu sunt fondate sub aspectul considerării ca greșite a reținerii variantei de la litera C ca răspuns corect. În raport de enunț, traficul de persoane de cetățenie română, în timpul cât se aflau la muncă în străinătate, poate fi comis și de un cetățean român, aflat în străinătate, care are calitatea de funcționar public, caz în care infracțiunea s-ar încadra în dispozițiile art. 211 alin. (2) CP, cu limite de pedeapsă între 5 și 12 ani.* Este adevărat că o persoană având cetățenia română poate fi urmărită în România pentru săvârșirea în străinătate a unei infracțiuni de trafic de persoane, dar este valabilă și afirmația că o persoană care nu este cetățean român, ar putea fi urmărită în România în baza principiului universalității legii penale. Or, nefiind vorba de un criteriu de distincție între cele două principii de aplicare a legii penale române, este discutabilă reținerea ca variantă corectă a răspunsului de la litera C.

Răspuns: A sau C

(promovare PICCJ, 2015)

20. În conformitate cu legea penală în vigoare, principiul ubicuității:

- A. reprezintă un criteriu de apreciere a locului săvârșirii infracțiunii;
- B. completează principiul activității legii penale;
- C. reprezintă o excepție de la principiul realității legii penale.

EXPLICAȚII

Principiul ubicuității legii penale este consacrat în art. 8 alin. (4) CP care prevede că, „Infracțiunea se consideră săvârșită pe teritoriul României și atunci când pe acest teritoriu ori pe o navă sub pavilion românesc sau pe o aeronavă înmatriculată în România s-a efectuat un act de executare, de instigare sau de complicitate ori s-a produs, chiar în parte, rezultatul infracțiunii”. Astfel, orice act de executare s-ar fi executat pe teritoriul României ori chiar dacă

aici s-ar fi produs doar în parte rezultatul infracțiunii sau s-ar fi comis doar un act de complicitate sau de instigare, infracțiunea va fi considerată a fi comisă în întregime pe teritoriul României, urmând a i se aplica legea penală română, în baza principiului teritorialității legii penale.

Din acest motiv, răspunsul corect este cel de la litera A, având în vedere că principiul ubicuității reprezintă un criteriu de apreciere a locului săvârșirii infracțiunii.

Principiul activității legii penale este consacrat în art. 3 CP și privește aplicarea în timp a legii penale: „Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în timpul cât ea se află în vigoare”. Având în vedere că principiul ubicuității legii penale se referă la aplicarea în spațiu a legii penale, iar principiul activității legii penale se referă la aplicarea în timp a acesteia, este greșită afirmația din răspunsul de la litera B, potrivit căreia principiul ubicuității completează principiul activității legii penale.

La fel a apreciat și Comisia de soluționare a contestațiilor, care a motivat că *varianta B de răspuns nu este corectă. Principiul ubicuității completează principiul teritorialității legii penale, stabilind, în consecință, modul de aplicare a legii penale în spațiu, în vreme ce principiul activității legii penale stabilește reguli privind aplicarea legii penale în timp; în consecință, cele două principii nu se completează, ci au aplicabilitate distinctă.*

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece principiul ubicuității nu reprezintă o excepție de la principiul realității legii penale, acest din urmă principiu referindu-se la aplicarea legii penale faptelor comise în întregime în afara teritoriului țării noastre.

Răspuns: A

(promovare PICCJ, 2016)

21. Legea penală română se aplică în temeiul principiului universalității:

A. în situația în care infracțiunile sunt săvârșite în afara teritoriului țării, contra statului român, de către un cetățean străin care se află de bunăvoie pe teritoriul României;

B. numai dacă infracțiunile sunt prevăzute și de legea penală a statului unde au fost săvârșite;

C. numai dacă nu se dispune altfel printr-un tratat internațional la care România este parte.

EXPLICAȚII

Principiul universalității legii penale este consacrat în art. 11 CP, potrivit căruia, „Legea penală română se aplică și altor infracțiuni decât celor prevăzute în art. 10, săvârșite în afara teritoriului țării de un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, care se află de bunăvoie pe teritoriul României, în următoarele cazuri: a) s-a săvârșit o infracțiune pe care statul român și-a asumat obligația să o reprime în temeiul unui tratat internațional, indiferent dacă este prevăzută sau nu de legea penală a statului pe al cărui teritoriu a fost comisă; b) s-a cerut extrădarea sau predarea infractorului și aceasta a fost refuzată”.

Dacă o infracțiune s-a comis în afara țării, contra statului român, atunci legea penală română este aplicabilă în baza principiului realității legii penale, nu în baza principiului universalității. Doar în cazul în care nu ar fi aplicabil principiul realității legii penale s-ar putea discuta de aplicarea legii penale în baza principiului universalității. În același mod a motivat și Comisa de soluționare a contestațiilor respingerea contestației formulate împotriva acestei întrebări, arătând că, *variantele A și B de răspuns nu sunt corecte. Ipoteza redată în enunțul acestuia este tipică pentru situația în care legea se aplică în virtutea principiului realității (art. 10 CP), în timp ce întrebarea grilei se referea la un caz de aplicare a legii penale române în virtutea principiului universalității (art. 11 CP).*

Pentru aplicarea principiului universalității legii penale nu este necesară îndeplinirea condiției dublei incriminări. Legea penală română poate fi aplicată în baza acestui principiu chiar dacă fapta nu este prevăzută ca infracțiune pe teritoriul țării unde a fost comisă, dacă s-a săvârșit o infracțiune pe care statul român și-a asumat obligația să o reprime în temeiul unui tratat internațional. Chiar legea română prevede acest lucru, în art. 11 alin. (1) lit. a) CP. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

Chiar dacă s-a săvârșit în afara teritoriului țării o infracțiune pe care statul român și-a asumat obligația să o reprime în temeiul unui tratat internațional, aceasta nu înseamnă că nu pot exista alte tratate care să deroge de la primele. Dacă într-un tratat semnat de statul român se prevede contrariul, atunci legea penală română nu se va mai aplica în baza principiului universalității, deoarece statul român poate să stabilească excepții de la aceasta. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect.

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2017)

22. O persoană poate fi trasă la răspundere conform legii penale române, în baza principiului realității legii penale:

A. în situația faptelor săvârșite în afara teritoriului României, de un cetățean român, dacă fapta a fost comisă într-un loc care nu este supus jurisdicției niciunui stat;

B. în situația faptelor săvârșite pe teritoriul României de o persoană fără cetățenie;

C. dacă faptele sunt săvârșite în afara teritoriului României de o persoană fără cetățenie, contra unui cetățean român, dacă fapta nu face obiectul unei proceduri judiciare în statul pe teritoriul căruia s-a comis.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 10 alin. (1) CP, „Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, contra statului român, contra unui cetățean român ori a unei persoane juridice române”.

Acest text consacră principiul realității legii penale române, potrivit căruia legea penală română asigură o protecție reală statului român și cetățenilor români, chiar și atunci când împotriva acestora s-ar comite infracțiuni în afara teritoriului țării noastre.

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece face referire la infracțiuni săvârșite în afara țării de cetățeni români, caz în care nu poate fi vorba de principiul realității legii penale, ci de principiul personalității legii penale.

Răspunsul de la litera B este greșit deoarece face referire la infracțiuni săvârșite pe teritoriul României, caz în care legea penală română se aplică potrivit principiului teritorialității legii penale, consacrat în art. 8 CP.

Răspunsul de la litera C este corect, având în vedere că se referă la faptele săvârșite în afara teritoriului României de o persoană fără cetățenie, contra unui cetățean român. Condiția ca fapta să nu facă obiectul unei proceduri judiciare în statul pe teritoriul căruia s-a comis este consacrată în alin. (2) al art. 10 CP, care instituie o regulă de procedură de urmărire a acestor infracțiuni

În sensul că, punerea în mișcare a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și numai dacă fapta nu face obiectul unei proceduri judiciare în statul pe teritoriul căruia s-a comis.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2017)

23. Legea penală nu se aplică:

A. reprezentanților diplomatici ai statelor străine, declarați „*persona non grata*”;

B. în cazurile în care infracțiunea a fost comisă la bordul unei nave sau aeronave străine;

C. în cazul în care un infractor apatrid care a comis o infracțiune pe teritoriul României se refugiază în sediul unei misiuni diplomatice străine, cu excepția celor ce aparțin statelor Uniunii Europene.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 13 CP, care reglementează imunitatea de jurisdicție, „Legea penală nu se aplică infracțiunilor săvârșite de către reprezentanții diplomatici ai statelor străine sau de către alte persoane care, în conformitate cu tratatele internaționale, nu sunt supuse jurisdicției penale a statului român”. Față de acest text, răspunsul de la litera A este corect, deoarece legea penală română nu se poate aplica reprezentanților diplomatici ai statelor străine aflați pe teritoriul țării noastre. Declararea acestora ca *persona non grata* nu are ca efect scoaterea lor de sub umbrela imunității de jurisdicție și posibilitatea judecării pe teritoriul țării noastre, în baza legii penale române.

Potrivit art. 8 alin. (1) CP, „Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României”. Potrivit alin. (3) al aceluiași articol, „Prin *infracțiune săvârșită pe teritoriul României* se înțelege orice infracțiune comisă pe teritoriul arătat în alin. (2) sau pe o navă sub pavilion românesc ori pe o aeronavă înmatriculată în România”. Așadar, în principiu, legea penală română se aplică și infracțiunilor săvârșite pe o navă sub pavilion românesc. În doctrina română și străină s-au făcut unele discuții referitoare la distincțiile

între nave comerciale și nave guvernamentale și la aplicarea legii penale române în cazul în care infracțiunea ar fi comisă pe o navă care s-ar afla în marea teritorială a unui stat străin, caz în care ar putea fi aplicată și legea penală a statului respectiv (A se vedea F. STRETEANU, D. NIȚU, *op. cit.*, vol. I, p. 170). Deși nu se prevede în enunț că este vorba de aplicarea legii penale române, se poate deduce că despre aceasta este vorba și că, în principiu, legea penală română se aplică în cazurile în care infracțiunea a fost comisă la bordul unei nave sau aeronave străine.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece imunitatea de jurisdicție reglementată în art. 13 CP nu se referă la infracțiunile comise în sediul unei misiuni diplomatice, ci la infracțiuni comise de reprezentanții diplomatici ai țărilor străine. Nu a fost adoptată teoria potrivit căreia sediile misiunilor diplomatice ar face parte din teritoriul țărilor pe care le reprezintă, teorie vehiculată la un moment dat în doctrina dreptului penal pentru a justifica imunitatea de jurisdicție. Așadar, în cazul în care un apatrid ar săvârși o infracțiune pe teritoriul țării noastre, el ar putea fi judecat potrivit legii penale române chiar dacă s-ar refugia într-o misiune diplomatică străină aflată pe teritoriul țării noastre.

Răspuns: A

(promovare T, 2017; promovare CA, 2017)

CAPITOLUL AL II-A. INFRAȚIUNEA

Secțiunea 1. Dispoziții generale

24. Se comite numai cu intenție directă:

- A. infracțiunea de purtare abuzivă prevăzută de art. 296 alin. (1) CP;
- B. infracțiunea de falsificare de monede prevăzută de art. 310 alin. (1) CP;
- C. infracțiunea de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor prevăzută de art. 239 alin. (1) CP.

EXPLICAȚII

Întrebarea ridică problema formei de vinovăție cu care pot fi comise anumite infracțiuni, respectiv a posibilității ca acestea să fie comise atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă.

Distincția dintre intenție directă și intenția indirectă constă în aceea că prima modalitate presupune urmărirea de către autor a rezultatului periculos produs de infracțiune, iar cea de-a doua modalitate presupune neurmărirea de către autor a acestui rezultat, dar acceptarea posibilității producerii lui. Prima modalitate, intenția directă, este considerată mai gravă decât cea de-a doua, pentru că indică o voință clară a autorului pentru producerea rezultatului periculos. Cea de-a doua modalitate, intenția indirectă, este mai puțin periculoasă, pentru că autorul nu urmărește producerea acestui rezultat periculos, însă aceasta îi este indiferentă.

Distincția dintre cele două modalități ale infracțiunii este importantă, deoarece unele infracțiuni pot fi comise doar cu forma de vinovăție a intenției directe, în timp ce altele pot fi comise atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă. Nu întotdeauna diferența dintre aceste modalități este foarte clară, deoarece puține sunt cazurile de infracțiuni la care modalitatea intenției directe, ca singura posibilă, să rezulte cu certitudine din textul de incriminare. Este vorba, în special, de infracțiunile care prevăd un anumit mobil sau un anumit scop (aflat în legătură cu latura subiectivă a infracțiunii,

a se vedea *infra*, întrebarea următoare), la care intenția este una calificată prin mobil sau prin scop, iar singura modalitate posibilă de săvârșire este intenția directă. În general, infracțiunile intenționate pot fi comise atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă, distincția între ele putând fi făcută doar la individualizarea pedepsei.

Infracțiunea de purtare abuzivă, prevăzută de art. 296 alin. (1) CP, constă în „întrebuințarea de expresii jignitoare față de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu”. Pentru că este vorba de o infracțiune intenționată care nu are un mobil sau un scop special și nici nu prezintă vreun alt element din care să rezulte că poate fi comisă exclusiv cu intenție directă, răspunsul de la litera A este greșit. Intenția indirectă poate fi reținută în cazul în care funcționarul întrebuințează unele expresii despre care acceptă posibilitatea ca ele să fie jignitoare pentru persoana căreia i le-a adresat.

Potrivit art. 310 alin. (1) CP, „Falsificarea de monedă cu valoare circulatorie se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi”. În general această infracțiune se comite cu intenție directă, deoarece, de regulă, falsificarea unei monede cu valoare circulatorie se face în vederea punerii în circulație a acesteia și obținerii unui folos patrimonial. Această infracțiune poate fi însă comisă și cu intenție indirectă, atunci când autorul nu urmărește neapărat punerea ei în circulație, ci alte scopuri (de exemplu, să-și exerseze calitățile artistice etc.). În astfel de cazuri autorul nu urmărește să creeze o stare de pericol pentru valoarea socială constând în încrederea publică în autenticitatea monedelor sau a altor valori, dar acceptă această posibilitate. Din acest motiv, infracțiunea poate fi comisă atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă, răspunsul de la litera B fiind greșit.

Potrivit art. 239 alin. (1) CP, „Fapta debitorului de a înștrăina, ascunde, deteriorează sau distruge, în tot sau în parte, valori ori bunuri din patrimoniul său ori de a invoca acte sau datorii fictive în scopul fraudării creditorilor se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă”. Așa cum se poate constata, infracțiunea prevede existența unui scop special urmărit de autor, anume acela de fraudare a creditorilor. Existența acestui scop califică intenția autorului și face ca singura modalitate a intenției posibilă în cazul ei să fie intenția directă. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2015)

25. Pot fi comise cu intenție indirectă:

A. abandonul de familie prevăzut de art. 378 alin. (1) lit. c) CP și favorizarea infractorului prevăzut de art. 269 CP;

B. conflictul de interese prevăzut de art. 301 CP și abuzul în serviciu prevăzut de art. 297 alin. (2) CP;

C. falsificarea de monedă prevăzut de art. 310 alin. (1) CP și violul prevăzut de art. 218 alin. (1) CP.

EXPLICAȚII

Răspunsul de la litera A fost considerat corect, apreciindu-se că pot fi comise cu intenție indirectă atât infracțiunea de favorizare a făptuitorului, cât și infracțiunea de abandon de familie, constând în neplata cu rea-credință a pensiei de întreținere.

În ceea ce privește infracțiunea de favorizare a făptuitorului, prevăzută de art. 269 CP, nu sunt discuții cu privire la posibilitatea comiterii ei cu intenție indirectă. Autorul poate să nu urmărească prin fapta sa favorizarea unui făptuitor, ci să urmărească alte scopuri (de pildă obținerea unui avantaj material), dar să accepte posibilitatea împiedicării sau îngreunării tragerii la răspundere penală a acestuia. De subliniat că, în acest caz, deși legiuitorul folosește sintagma „în scopul”, aceasta nu privește latura subiectivă a infracțiunii (și în consecință nu califică intenția), ci privește latura obiectivă a acesteia, sintagma menționată având sensul de „destinație obiectivă”.

Potrivit art. 378 alin. (1) lit. c) CP, constituie infracțiunea de abandon de familie „săvârșirea de către persoana care are obligația legală de întreținere, față de cel îndreptățit la întreținere, a uneia dintre următoarele fapte: [...] c) neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească”. Opinia că infracțiunea de abandon de familie prin neplata cu rea-credință a pensiei de întreținere s-ar putea comite și cu intenție indirectă nu este unanimă în literatura de specialitate. Opinia majoritară este în sensul că această infracțiune se poate comite și cu intenție indirectă, considerându-se că sintagma „cu rea-credință” nu are rolul de a califica intenția, ci de a sublinia că autorul trebuie să aibă posibilitatea să plătească pensia de întreținere, dar să nu dorească acest lucru, urmărind sau acceptând posibilitatea de a aduce atingere relațiilor sociale care ocrotesc

familia. Există însă și o opinie, minoritară, potrivit căreia această sintagmă califică intenția, transformând-o într-o intenție calificată (A VERDEȘ, *Elementul subiectiv în infracțiunea de abandon de familie*, în R.R.D. nr. 9/1969, p. 75, *apud* O. LOGHIN, T. TOADER, *Drept penal român. Partea specială*, Ed. Casa de editură și presă „ȘANSA” SRL, București, 1996, p. 542).

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece infracțiunea de abandon de familie reglementată în art. 297 alin. (2) CP constă în „[...] fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngreuează exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dezabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA”. Or, acesta este exemplul tipic de infracțiune la care intenția este una calificată, prin existența unui mobil special al săvârșirii ei, constând în desconsiderarea, ura față de o anumită categorie de persoane. Fiind o intenție calificată printr-un mobil special, ea nu poate fi comisă decât cu intenție directă.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *variantele de răspuns B nu poate fi corectă, deoarece una dintre infracțiunile din enunț, și anume art. 297 alin. (2) CP, nu poate fi comisă decât cu intenție directă.*

Răspunsul de la litera C a fost inițial considerat greșit, însă în urma admiterii contestațiilor el a fost punctat ca fiind corect.

Așa cum s-a arătat în comentariul la întrebarea anterioară, în general infracțiunea de falsificare de monede, prevăzută de art. 310 alin. (1) CP, se comite cu intenție directă, deoarece, de regulă, falsificarea unei monede cu valoare circulatorie se face în vederea punerii în circulație a acesteia și obținerii unui folos patrimonial. Această infracțiune poate fi însă comisă și cu intenție indirectă, atunci când autorul nu urmărește neapărat punerea ei în circulație, ci alte scopuri (de exemplu, să-și exerseze calitățile artistice etc.). În astfel de cazuri autorul nu urmărește să creeze o stare de pericol pentru valoarea socială constând în încrederea publică în autenticitatea monedelor sau a altor valori, dar acceptă această posibilitate.

Cea de-a doua infracțiune, de viol, în forma simplă, prevăzută de art. 218 CP, nu exclude intenția indirectă. Această intenție indirectă ar putea exista în cazul în care autorul nu este sigur cu privire la consimțământul valabil al persoanei vătămate la actul sexual și acceptă posibilitatea ca acest consimțământ să nu existe. Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *violul prevăzut de*

art. 218 alin. (1) CP (în modalitatea alternativă a profitării de imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința) poate fi comis și cu intenție indirectă.

Răspuns: A sau C

(promovare PCA, 2015)

26. Se comite numai cu intenție directă:

- A. infracțiunea de inducere în eroare a organelor judiciare prevăzută de art. 268 alin. (1) CP;
- B. infracțiunea de delapidare prevăzută de art. 295 alin. (1) CP;
- C. infracțiunea de cercetare abuzivă prevăzută de art. 280 alin. (1) CP.

EXPLICAȚII

Suntem în prezența intenției directe atunci când făptuitorul prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea acelei fapte [art. 16 alin. (3) lit. a) CP].

Dintre toate cele trei infracțiuni amintite în variantele de răspuns numai infracțiunea de cercetare abuzivă poate fi săvârșită exclusiv cu intenție directă, în acest sens, fiind relevant că fapta este comisă cu scopul de a determina persoana urmărită sau judecată să dea ori să nu dea declarații în cauză. Din acest motiv, doar răspunsul de la litera C este corect.

În cazul infracțiunii de inducere în eroare a organelor judiciare, forma tip, ori în cazul infracțiunii de delapidare, un asemenea scop special nu se identifică, faptele putând fi săvârșite, în aceste condiții, și cu intenție indirectă.

Comisia de soluționare a contestațiilor a opinat în același sens, reținând, în esență, faptul că *varianta C de răspuns este cea corectă. Infracțiunea de cercetare abuzivă, prevăzută de art. 280 alin. (1) CP nu poate fi comisă decât cu intenție directă, deoarece incriminarea prevede și un scop special: pentru a o determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile.*

Varianta A de răspuns nu este corectă. Infracțiunea de inducere în eroare a organelor judiciare, prevăzută de art. 268 CP poate fi comisă și cu intenție indirectă. De exemplu, în situația în care sesizarea neadevărată formulată

nu are în vedere o persoană anume, ci doar semnalează în mod mincinos comiterea unei fapte prevăzute de legea penală, denunțătorul nu urmărește, dar acceptă că cercetările efectuate cu privire la existența faptei sesizate pot conduce la o anumită persoană ca fiind participant la săvârșirea ei.

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2015)

27. Se comite numai cu intenție directă:

- A. deținerea de instrumente în vederea falsificării de valori prevăzută de art. 314 alin. (1) CP;
- B. infracțiunea de purtare abuzivă prevăzută de art. 296 alin. (1) CP;
- C. infracțiunea de fals material în înscrisuri oficiale prevăzută de art. 320 alin. (1) CP.

EXPLICAȚII

Infracțiunile menționate în variantele de răspuns pot fi comise numai cu intenție, ca formă a vinovăției. Intenția poate fi și indirectă, în cazul infracțiunii de purtare abuzivă prevăzută de art. 296 alin. (1) CP, intenția eventuală putând fi reținută în ipoteza în care funcționarul public acceptă posibilitatea ca expresiile jignitoare să fie auzite de subiectul pasiv, iar în cazul infracțiunii de fals material în înscrisuri oficiale prevăzută de art. 320 alin. (1) CP, intenția eventuală rezultând din acceptarea că acțiunea de falsificare este de natură a produce efecte juridice.

Cu privire la infracțiunea de deținere de instrumente în vederea falsificării prevăzută de art. 314 alin. (1) CP, în literatură de specialitate s-au conturat două opinii.

Astfel, într-o opinie, se arată că infracțiunea prevăzută de art. 314 CP poate fi săvârșită numai cu intenție directă. Aceasta presupune că făptuitorul știe că instrumentele, materialele sau echipamentele fabricate, primite, deținute sau transmise de el vor servi la fabricarea unor valori sau titluri dintre cele arătate la art. 310-312 CP, având, astfel, reprezentarea stării de pericol pe care fapta sa o creează prin intermediul acțiunii subsecvente de falsificare, pentru relațiile bazate pe încrederea publică acordată acestor titluri sau valori

și, din moment ce totuși săvârșește fapta, implicit urmărește producerea acestor urmări [V. DOBRINOIU (coord.), *op. cit.*, p. 654]. În concluzie, s-a apreciat că intenția este calificată prin scop.

Dintr-o altă perspectivă, s-a arătat că termenul scop capătă sensul de destinație și deci va exista intenție când se va constata, din împrejurările în care a fost comisă fabricarea sau deținerea, că făptuitorul a prevăzut care este destinația instrumentelor sau a materialelor fabricate sau deținute și anume că vor servi la săvârșirea unei falsificări și, deși nu a urmărit acest rezultat, totuși a acceptat eventuala lui producere. Așadar, în această ipoteză poate întregi conținutul laturii subiective și intenția indirectă [V. DONGORUZ (coord.), *Explicații teoretice ale Codului penal Român*, Ed. Academiei Române și Ed. All Beck, București, 2003, p. 354].

Vom reține că opinia majoritară este în sensul că infracțiunea de deținerea de instrumente în vederea falsificării de valori poate fi săvârșită numai cu intenție directă (V. DOBRINOIU, N. CONEA, *Drept penal. Partea specială*, vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 349; T. TOADER, *Drept penal român. Partea specială*, ed. a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 374; O. PREDESCU, A. HĂRĂȘĂȘANU, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 400; M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, 2017, p. 549).

Din aceste motive, varianta de răspuns de la litera A este singura corectă.

Răspuns: A

(promovare PT, 2015)

28. Intenția eventuală se caracterizează prin aceea că:

A. infracțiunea săvârșită este susceptibilă să producă cel puțin două rezultate pe care autorul le acceptă;

B. infracțiunea săvârșită nu poate produce decât un singur rezultat, pe care autorul îl acceptă;

C. autorul consideră fără temei că rezultatul nu se va produce.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 16 alin. (3) CP, „Fapta este săvârșită cu intenție când făptuitorul:

a) prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea acelei fapte; b) prevede rezultatul faptei sale și, deși nu-l urmărește, acceptă

posibilitatea producerii lui". În primul caz suntem în prezența unei intenții directe, iar în al doilea caz suntem în prezența unei intenții indirecte sau eventuale.

Așadar, intenția indirectă sau eventuală se caracterizează prin aceea că autorul nu urmărește producerea rezultatului vătămător descris în textul care incriminează această faptă, dar acceptă producerea lui. În acest caz, autorul urmărește producerea unui alt rezultat, care poate fi licit sau ilicit, dar el acceptă că fapta sa poate produce și un alt rezultat, periculos pentru societate, care este descris de norma penală. Din moment ce acceptă ca prin fapta sa să producă și acest al doilea rezultat periculos, legea îl sancționează cu aceeași pedeapsă cu care îl sancționează pe cel care urmărește chiar producerea acestui rezultat periculos.

Prin urmare, în cazul intenției indirecte sau eventuale infracțiunea săvârșită este susceptibilă să producă cel puțin două rezultate, ambele acceptate (unul urmărit, altul doar acceptat), astfel că răspunsul corect este cel de la litera A.

Apreciem, în acest sens, întrucât persoana care urmărește producerea unui rezultat îl acceptă implicit, în mod automat, relația acceptă-urmărește fiind una de parte-întreg.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece, așa cum s-a arătat, fapta este susceptibilă să producă cel puțin două rezultate, din care doar unul sau unele sunt urmărite de autor, iar restul sunt doar acceptate de acesta.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece considerarea fără temei că rezultatul nu se va produce este specifică culpei, iar nu intenției eventuale. Potrivit art. 16 alin. (4) CP, „Fapta este săvârșită din culpă, când făptuitorul: a) prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temei că el nu se va produce.”

Comisia de soluționare a contestațiilor a respins contestația formulată privind această întrebare, cu motivarea că *răspunsul corect este cel indicat în barem, întrucât intenția indirectă (eventuală) presupune existența a cel puțin două rezultate a căror producere autorul le acceptă. Astfel, există intenție indirectă când subiectul ia hotărârea să acționeze într-o anumită direcție (pentru comiterea unei fapte penale), deși în reprezentarea sa intră și posibilitatea unor consecințe mai grave sau a altor consecințe strâns legate de urmările dorite de el, fiind evidentă existența a două rezultate pe care autorul le acceptă.*

Răspuns: A

(promovare T, 2015)

29. În cazul intenției repentine:

A. punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea are loc imediat sau într-un interval foarte scurt de timp de la luarea acesteia;

B. punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea poate avea loc oricând după luarea acesteia;

C. punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea trebuie să aibă loc la un interval de timp semnificativ după luarea acesteia.

EXPLICAȚII

Intenția este clasificată în doctrină în funcție de mai multe criterii. Nu sunt reglementate legal decât formele intenției directe și intenției indirecte, celelalte forme ale intenției nefiind prevăzute explicit în lege. Aceasta este și situația intenției repentine sau spontane, despre care s-a menționat în doctrină că există atunci când infractorul adoptă hotărârea infracțională sub impulsul momentului – pe loc, imediat înainte de trecerea la comiterea faptei (M.I. MĂRCULESCU-MICHINICI, M. DUNEA, *op. cit.*, p. 583).

Față de această definiție a intenției repentine, este corect răspunsul de la litera A, potrivit căruia, în cazul intenției repentine, punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea are loc imediat sau într-un interval foarte scurt de timp de la luarea acesteia.

Răspunsul de la litera B, potrivit căruia punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea poate avea loc oricând după luarea acesteia contravine definiției intenției repentine, fiind astfel greșit.

Răspunsul de la litera C, potrivit căruia în cazul intenției repentine punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea trebuie să aibă loc la un interval de timp semnificativ după luarea acesteia este, de asemenea, în contradicție cu specificul acestei forme de intenție.

Răspuns: A

(promovare CA, 2016)

30. O infracțiune praeterintenționată:

- A. presupune o intenție directă peste care se suprapune o intenție eventuală;
- B. presupune două urmări prevăzute de legea penală;
- C. nu poate fi comisă în forma coatoratului.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 16 alin. (5) CP, există intenție depășită sau praeterintenție atunci când fapta constând într-o acțiune sau inacțiune intenționată produce un rezultat mai grav, care se datorează culpei făptuitorului.

Așadar, pentru a fi în prezența acestei forme de vinovăție este necesar ca peste o faptă intenționată a autorului să se suprapună un rezultat mai grav decât cel urmărit sau acceptat (pentru opinia potrivit căreia intenția depășită are la bază numai intenția directă a se vedea, C. MITRACHE, CR. MITRACHE, *Drept penal român. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 111) de acesta, rezultat care se datorează culpei făptuitorului. Dacă rezultatul mai grav se produce independent de orice culpă a făptuitorului, atunci nu suntem în prezența formei de vinovăție a praeterintenției, pentru că acesta nu îi va fi imputabil autorului; acesta din urmă va răspunde doar pentru fapta intenționată pe care a comis-o.

Pentru a putea fi reținută praeterintenția, trebuie obligatoriu ca autorul să comită o faptă intenționată, peste care să se suprapună o faptă din culpă. Dacă peste intenția directă a autorului s-ar suprapune o intenție eventuală, am fi în prezența unei singure fapte comise cu intenție, iar nu în prezența a două fapte. De pildă, dacă autorul lovește persoana vătămată cu intenția directă de a o vătăma, dar îi este indiferent dacă lovitura sa îi provoacă acesteia moartea, vom fi în prezența unei singure infracțiuni de omor sau de tentativă de omor (dacă moartea nu s-a produs). Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

Având în vedere că fapta autorului este susceptibilă de a produce un anumit rezultat, urmărit de acesta, și un alt rezultat, produs din culpa autorului, rezultă că aceasta este susceptibilă de a produce două urmări prevăzute de legea penală. Pentru a fi în prezența praeterintenției, trebuie ca prima urmare (*primum delictum*) să fie prevăzută de legea penală și, de asemenea, cea de-a doua urmare (*secundum delictum*), produsă din

culpa autorului, să fie prevăzută de legea penală. Altfel, dacă una din aceste urmări nu ar fi prevăzută de legea penală, nu am mai fi în prezența unei infracțiuni praeterintenționate, ci în prezența unei singure infracțiuni comisă cu intenție (dacă doar prima urmare e prevăzută de legea penală) sau din culpă (dacă doar cea de-a doua urmare e prevăzută de legea penală). În consecință, răspunsul de la litera B este corect. La fel a reținut și Comisia de soluționare a contestațiilor, menționând că *răspunsul corect este cel de la litera B, deoarece infracțiunea praeterintenționată presupune, pe de o parte, un rezultat urmărit de făptuitor, comis cu intenție, iar, pe de altă parte, și un rezultat mai grav, imputabil sub forma culpei.*

Infraacțiunea praeterintenționată, conținând o infracțiune intenționată ce constituie *primum delictum*, poate fi comisă în coautorat, deoarece această infracțiune intenționată poate fi comisă în coautorat. Dacă peste această infracțiune intenționată, comisă în coautorat, se suprapune un rezultat mai grav, prevăzut de legea penală, comis din culpă, rezultă că infracțiunea praeterintenționată în întregime, a fost comisă în coautorat. De pildă, infracțiunea praeterintenționată de loviri sa vătămări cauzatoare de moarte poate fi comisă în coautorat atunci când lovirea sau vătămarea a fost comisă în coautorat, iar peste aceasta s-a suprapus moartea persoanei vătămate, cauzată de culpa coautorilor lovirii. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2016)

31. Praeterintenția se deosebește de culpă prin aceea că:

- A. în cazul praeterintenției rezultatul mai grav este dorit de către făptuitor;
- B. în cazul praeterintenției urmarea de bază este caracterizată de intenție;
- C. praeterintenția presupune o culpă cu prevedere, peste care se suprapune o culpă fără prevedere.

EXPLICAȚII

La infracțiunea praeterintenționată primul rezultat, mai ușor, este dorit sau acceptat de făptuitor, în timp ce al doilea rezultat, cel mai grav, „se datorează culpei făptuitorului”, așa cum precizează definiția legală. Or, fiind

produs din culpă, acest rezultat mai grav nu poate fi dorit de făptuitor, deoarece în acest caz ar fi vorba de o infracțiune comisă cu intenție, iar nu cu praeterintenție. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

Urmarea de bază la infracțiunea praeterintenționată este considerată urmarea delictului de bază (*primum delictum*), iar nu urmarea mai gravă, produsă de *secundum delictum*. Aceasta, deoarece infracțiunea urmărită ori acceptată de autor este cea mai ușoară și peste ea se suprapune cea de-a doua infracțiune, mai gravă prin prisma rezultatului produs, însă comisă din culpă. Din acest motiv, întotdeauna primul delict, delictul de bază peste care se suprapune cel de-al doilea delict, va fi comis cu intenție. Dacă acesta va fi comis din culpă vom avea o singură infracțiune comisă din culpă, încadrată în funcție de rezultatul mai grav produs. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect.

Din aceleași motive, răspunsul de la litera C, potrivit căruia praeterintenția presupune o culpă cu prevedere, peste care se suprapune o culpă fără prevedere, este greșit. Dacă autorul ar comite o faptă din culpă cu prevedere, peste care s-a suprapus o culpă fără prevedere ce a produs un rezultat mai grav, am fi în prezența unei singure infracțiuni (corespunzătoare rezultatului mai grav), comisă din culpă. Astfel, dacă efectuând o acțiune autorul ar prevedea posibilitatea producerii unui rezultat vătămător pentru integritatea corporală a unei terțe persoane, rezultat neacceptat, dar în urma producerii acestui rezultat vătămător se produce moartea acelei persoane (rezultat neprevăzut, dar care putea fi prevăzut), atunci vom fi în prezența unei infracțiuni de ucidere din culpă.

Răspuns: B

(promovare PT, 2016)

32. Fapta care constă într-o inacțiune ce este săvârșită din culpă constituie infracțiune:

- A. chiar dacă legea prevede expres numai forma de vinovăție a intenției;
- B. întotdeauna;
- C. doar dacă legea prevede expres acest lucru.

EXPLICAȚII

Infraacțiunea constând într-o inacțiune mai este denumită și infraacțiune omisivă proprie și există în cazul în care elementul material al infraacțiunii constă într-o inacțiune a făptuitorului, atunci când acesta avea obligația să iasă din pasivitate și să acționeze într-un anumit fel. Spre deosebire de acestea, infraacțiunile constând într-o acțiune, numite și comise, există atunci când făptuitorul a acționat într-un anumit sens, deși avea obligația să se abțină de la acea conduită, să nu acționeze în acel mod.

Împărțirea infraacțiunilor în infraacțiuni comise și infraacțiuni omise avea o importanță practică mai mare sub imperiul vechiului Cod penal, deoarece potrivit art. 19 alin. (3) CP 1969, „Fapta constând într-o inacțiune constituie infraacțiune fie că este săvârșită cu intenție, fie din culpă, afară de cazul când legea sancționează numai săvârșirea ei cu intenție”. Așadar, în cazul faptelor penale omise, regula era că acestea constituie infraacțiuni indiferent dacă erau săvârșite cu intenție sau din culpă, iar dacă voia să limiteze incriminarea doar la faptele omise intenționate, legiuitorul trebuia să prevadă explicit că acestea se sancționează doar dacă făptuitorul acționează cu intenție. Dacă nu se făcea în textul legal o astfel de mențiune, opera prezumția înscrisă în art. 19 alin. (3) CP 1969, că sunt incriminate atât faptele omise comise cu intenție, cât și cele comise din culpă. Dimpotrivă, în cazul faptelor penale comise opera o prezumție contrară, că acestea sunt sancționate penal doar atunci când sunt comise cu intenție, iar în cazul în care ar dori ca acestea să fie sancționate și atunci când sunt comise din culpă, legiuitorul ar trebui să prevadă în mod explicit acest lucru [art. 19 alin. (2) CP 1969].

Această soluție legislativă din vechiul Cod penal a fost criticată în doctrină, susținându-se că ea conduce la situații inacceptabile ca anumite infraacțiuni omise să fie sancționate cu aceeași pedeapsă, indiferent dacă sunt comise cu intenție sau din culpă. Or, având în vedere gradul diferit de pericol social al faptelor comise cu intenție, față de cele comise din culpă, sancționarea lor cu aceeași pedeapsă ar fi condus la soluții practice inacceptabile.

Din acest motiv, noul Cod penal nu a mai menținut această soluție legislativă din vechiul Cod penal și a prevăzut în art. 16 alin. (6) CP o regulă unitară pentru faptele penale comise și omise, menționând că, „Fapta constând

într-o acțiune sau inacțiune când este săvârșită cu intenție. Fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea o prevede în mod expres”.

Astfel, singurul răspuns corect este cel de la litera C, potrivit căruia fapta care constă într-o inacțiune ce este săvârșită din culpă constituie infracțiune doar dacă legea prevede expres acest lucru. Răspunsul de la litera A nu era valabil nici sub imperiul vechiului Cod penal, deoarece atunci când legea prevedea expres că fapta constituie infracțiune doar dacă este săvârșită cu intenție, ea nu putea fi sancționată penal în cazul în care era săvârșită din culpă, indiferent care ar fi fost rezultatul produs. Cu atât mai mult el nu este valabil sub imperiul noului Cod penal, care a schimbat regula instituită în vechiul Cod penal. Principiul legalității incriminării se opune ca fapta comisă din culpă să fie sancționată penal dacă legea o incriminează doar atunci când este comisă cu intenție.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece, așa cum s-a arătat anterior, noul Cod penal menționează că legiuitorul trebuie să prevadă în mod expres că o anumită faptă, fie că este comisivă, fie că este omisivă, constituie infracțiune și atunci când este comisă din culpă.

Răspuns: C

(promovare CA, 2014)

33. Nu pot fi comise în condițiile culpei cu prevedere:

A. omisiunea sesizării în varianta prevăzută de art. 267 alin. (2) CP și neexecutarea sancțiunilor penale în varianta prevăzută de art. 288 alin. (3) CP;

B. nerespectarea regimului armelor și munițiilor în varianta prevăzută de art. 342 alin. (6) CP și neglijență în serviciu prevăzută de art. 298 CP;

C. neexecutarea sancțiunilor penale în varianta prevăzută de art. 288 alin. (3) CP și nerespectarea regimului armelor și munițiilor în varianta prevăzută de art. 342 alin. (6) CP.

EXPLICAȚII

Forma de vinovăție a culpei cu prevedere este reținută când făptuitorul prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temeii că el nu se va produce [art. 16 alin. (4) lit. a) CP]. Delimitarea între această formă de vinovăție și intenție indirectă, eventuală, este dată de acceptarea riscului în

cazul intenției, în timp ce, în cazul culpei, rezultatul ilicit prevăzut nu este acceptat de către agent, crezând fără temei că acesta nu se va produce. Ca elemente de asemănare se poate reține prevederea rezultatului, pe care agentul nu îl urmărește, însă îl acceptă în cazul intenției indirecte, în timp ce, în cazul culpei cu prevedere nu-l acceptă, socotind fără temei că nu se va produce.

Dintr-o altă perspectivă, fapta constând într-o acțiune sau inacțiune constituie infracțiune când este comisă cu intenție, în cazul culpei, cu sau fără prevedere, fapta constituind infracțiunea numai când legea o prevede în mod expres [art. 16 alin. (6) CP].

Așa fiind, se constată că variantele de răspuns de la literele A și B sunt eronate, iar varianta de răspuns de la litera C este corectă, atât infracțiunea de neexecutare a sancțiunilor penale prevăzută în varianta de la art. 288 alin. (3) CP, cât și infracțiunea de nerespectare a regimului armelor și al munițiilor în varianta normativă de la art. 342 alin. (6) CP, nu sunt prevăzute de legea penală atunci când sunt comise din culpă.

Răspuns: C

(promovare PT, 2015)

34. Conform Codului penal în vigoare, fapta constând într-o inacțiune constituie infracțiune:

- A. numai în situația în care se comite cu intenție directă;
- B. atunci când este săvârșită din culpă și legea o prevede în mod expres;
- C. în toate situațiile, indiferent dacă este comisă cu intenție sau din culpă.

EXPLICAȚII

Este valabil în acest caz comentariul de la întrebarea precedentă, fiind vorba tot de incriminarea faptelor constând într-o inacțiune. Textul legal aplicabil este cel din art. 16 alin. (6) CP, care a instituit o regulă unitară pentru faptele penale comise și omise, în sensul că, „Fapta constând într-o acțiune sau inacțiune când este săvârșită cu intenție. Fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea o prevede în mod expres”.

Întrebarea ridică probleme de logică, prin faptul că precizările aduse răspunsurilor limitează sau extind sfera de aplicare a textului legal și fac ca răspunsurile de la literele A și C să fie greșite.

Răspunsul de la litera A este greșit deoarece limitează sfera de aplicare a textelor legale care incriminează faptele omisive doar la cazurile în care acestea ar fi comise cu intenție directă, limitare care nu este prevăzută în niciun text legal generic. Pot fi cazuri în care o faptă penală omisivă să constituie infracțiunea doar atunci când este comisă cu intenție directă, dar aceasta nu este o regulă generală, ci situații de excepție. Or, răspunsul corect trebuie stabilit nu în funcție de cazurile excepționale, ci în funcție de cazurile care constituie regulă. Prin folosirea în răspuns a adverbului „numai” se induce ideea că singura formă de vinovăție cu care pot fi comise aceste fapte omisive ar fi intenția directă, care nu este corectă.

Dimpotrivă, răspunsul de la litera C este greșit deoarece extinde prea mult sfera de aplicare a textului de la art. 16 alin. (6) CP. Astfel, potrivit acestui text de lege, „Fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea o prevede în mod expres”. Se instituie astfel o limitare a faptelor penale omisive, doar la cazurile în care legiuitorul prevede în mod expres acest lucru. Răspunsul este greșit deoarece induce ideea că faptele constând într-o inacțiune ar fi incriminare indiferent dacă sunt comise cu intenție sau din culpă, idee care ar fi fost valabilă doar în condițiile în care noul Cod penal ar fi preluat regula de la art. 19 alin. (3) CP 1969, potrivit căreia, „Fapta constând într-o inacțiune constituie infracțiune fie că este săvârșită cu intenție, fie din culpă, afară de cazul când legea sancționează numai săvârșirea ei cu intenție”. Or, din moment ce noul Cod penal a renunțat la această regulă, instituind un principiu unitar atât pentru faptele comise, cât și pentru cele omisive, răspunsul este unul greșit.

Cum noul Cod penal a instituit regula ca legiuitorul să prevadă în mod expres că faptele din culpă sunt incriminate, indiferent dacă este vorba de fapte comise sau de fapte omisive, singurul răspuns corect este cel de la litera B, potrivit căruia fapta constând într-o inacțiune constituie infracțiune atunci când este săvârșită din culpă și legea o prevede în mod expres. Fără această mențiune a incriminării exprese a faptelor comise din culpă, răspunsul ar fi fost unul incomplet și, în consecință, unul greșit.

Răspuns: B

(promovare PT, 2014)

35. Omisiunea îndeplinirii obligației de a acționa a medicului aflat în serviciul de gardă, dacă a produs rezultatul prevăzut de lege în cazul unei infracțiuni contra vieții:

- A. nu constituie infracțiune în nicio situație;
- B. poate constitui, în anumite situații, infracțiune;
- C. constituie infracțiune numai dacă rezultă moartea persoanei.

EXPLICAȚII

Chiar dacă, în general, infracțiunile contra vieții și cele contra integrității corporale sau sănătății se comit printr-o acțiune, ele pot fi comise și printr-o inacțiune. Nu este exclusă săvârșirea lor printr-o inacțiune, iar practica judiciară și doctrina au reținut această posibilitate în cazurile în care autorul avea obligația să intervină într-un anumit sens și nu și-a îndeplinit această obligație.

Medicul de gardă are obligația generală de a lua toate măsurile pentru a asigura tratarea pacienților, iar neîndeplinirea culpabilă a acestei obligații poate conduce la săvârșirea de către medic a unei infracțiuni contra persoanei, atunci când neîndeplinirea culpabilă a obligației de a acționa are drept consecință moartea sau vătămarea sănătății pacientului.

De aceea, răspunsul corect la întrebarea referitoare la omisiunea îndeplinirii obligației de a acționa a medicului aflat în serviciul de gardă, dacă a produs rezultatul prevăzut de lege în cazul unei infracțiuni contra vieții, este cel de la litera B, în sensul că aceasta poate constitui, în anumite situații, infracțiune. Precizarea „în anumite situații” are în vedere situațiile în care inacțiunea medicului este una culpabilă și a produs un rezultat vătămător. Dacă medicul nu are nicio culpă în producerea rezultatului vătămător sau dacă nu există o legătură de cauzalitate între inacțiunea acestuia și rezultatul produs atunci nu s-ar putea reține săvârșirea vreunei infracțiuni de către medic.

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece exclude orice posibilitate de a se reține vreo infracțiune în cazul în care medicul de gardă nu și-ar îndeplini această obligație de a trata pacienții, chiar dacă acesta ar comite fapta cu vinovăție. Or, așa cum s-a arătat, chiar legea a instituit un text general prin care s-au reglementat infracțiunile comise săvârșite prin omisiune, prevăzându-se în art. 17 CP că „Infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat se consideră săvârșită și prin omisiune, când: a) există o obligație

legală sau contractuală de a acționa; b) autorul omisiunii, printr-o acțiune sau inacțiune anterioară, a creat pentru valoarea socială protejată o stare de pericol care a înlesnit producerea rezultatului”. În acest sens, Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că, *în raport de dispozițiile art. 17 alin. (1) lit. a) CP, răspunsul corect este cel indicat în barem și nu cel indicat la punctul C.*

Răspunsul de la litera C a fost considerat greșit, deoarece este posibil ca medicul să săvârșească printr-o inacțiune și o infracțiune contra integrității corporale sau sănătății, nu doar o infracțiune contra vieții. În cazul în care s-a produs doar o vătămare corporală, se va reține una din infracțiunile de la art. 193-196 CP. De asemenea, în cazul în care medicul a acționat cu intenția de a produce moartea pacientului, acesta poate săvârși chiar și infracțiunea de omor, iar dacă moartea nu s-a produs din cauze independente de voința sa, se va reține infracțiunea de tentativă de omor. Aceeași opinie a fost adoptată și de Comisia de soluționare a contestațiilor, care a arătat că *există infracțiune comisivă prin omisiune și atunci când fapta nu este consumată, rămânând în forma tentativei. Enunțul speței nu trimite doar la infracțiunea consumată, întrucât răspunderea penală este angajată și în cazul existenței tentativei.*

Răspuns: B

(promovare CA, 2015)

36. Infracțiunea comisivă prin omisiune:

A. nu permite niciodată reținerea cauzei de nepedepsire a împiedicării producerii rezultatului;

B. poate îmbrăca forma infracțiunii complexe;

C. se comite cu intenție depășită (praeterintenție) ori de câte ori acțiunea anterioară, ce a creat starea de pericol care a înlesnit producerea rezultatului, este intenționată.

EXPLICAȚII

Infracțiunea comisivă prin omisiune este definită în art. 17 CP, potrivit căruia „Infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat se consideră săvârșită și prin omisiune, când: a) există o obligație legală sau

contractuală de a acționa; b) autorul omisiunii, printr-o acțiune sau inacțiune interioară, a creat pentru valoarea socială protejată o stare de pericol care a înlesnit producerea rezultatului”.

Cauza de nepedepsire a împiedicării producerii rezultatului, reglementată în art. 34 CP, constă în aceea că autorul infracțiunii „înainte de descoperirea faptei, s-a desistat ori a încunoștințat autoritățile de comiterea acesteia, astfel încât consumarea să poată fi împiedicată, sau a împiedicat el însuși consumarea infracțiunii”.

Infrațiunea comisivă prin omisiune este o infracțiune cu durată în timp, pentru că ea nu se consumă, de regulă, dintr-o dată. De asemenea, de regulă, infracțiunile comise prin omisiune sunt infracțiuni de rezultat, apte să conducă la o modificare perceptibilă fizic în lumea înconjurătoare.

Fiind o infracțiune de rezultat, susceptibilă de a se întinde pe o durată de timp, infracțiunea comisivă prin omisiune este susceptibilă de tentativă. De pildă, atunci când o mamă încearcă să-și ucidă copilul nou-născut prin înfometare, acțiunea acesteia este susceptibilă de întrerupere, astfel încât ea poate rămâne în faza de tentativă dacă este întreruptă independent de voința autoarei. Fiind o infracțiune susceptibilă de tentativă, ea este susceptibilă și de desistare sau de împiedicarea producerii rezultatului. Astfel, dacă în exemplul anterior autoarea ar împiedica producerea rezultatului morții nou-născutului, ducându-l la spital, va opera cauza de nepedepsire prevăzută de art. 34 alin. (1) CP. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

Infrațiunea complexă este o infracțiune care absoarbe în conținutul său o altă infracțiune, fie ca element constitutiv, fie ca element circumstanțial agravant. De pildă, ultrajul este o infracțiune complexă, pentru că absoarbe în conținutul său, ca element constitutiv, o infracțiune de lovire sau alte violențe, o infracțiune de vătămare corporală etc.

Cel mai ușor exemplu de infracțiune comisivă prin omisiune este cel al infracțiunilor contra integrității corporale sau sănătății. De pildă, un medic ce are obligația să intervină pentru a salva integritatea corporală a unei persoane, nu intervine, în mod intenționat, pentru că vrea să-i producă acesteia o vătămare a integrității corporale. Dacă în acest caz persoana vătămată ar fi un funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, iar fapta medicului ar fi comisă în legătură cu exercitarea acestor atribuții, suntem în prezența unei infracțiuni complexe

de ultraj. Așadar, infracțiunea comisivă prin omisiune poate îmbrăca forma unei infracțiuni complexe. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece nu orice infracțiune comisivă prin omisiune se comite cu intenție depășită (praeterintenție) ori de câte ori acțiunea anterioară, ce a creat starea de pericol care a înlesnit producerea rezultatului, ar fi intenționată. Forma de vinovăție a praeterintenției se va reține ori de câte ori peste o acțiune intenționată se suprapune o urmare mai gravă, care îi este imputabilă autorului și pentru care se poate reține culpa acestuia. Aceasta caracterizează forma de vinovăție, adică latura subiectivă. Infracțiunea comisivă prin omisiune se referă la elementul material, adică la latura obiectivă a infracțiunii. Prin urmare, cele două aspecte, respectiv forma de vinovăție și elementul material, nu au, de regulă, legătură unul cu celălalt. Poate exista o infracțiune intenționată, comisă prin omisiune, la care elementul culpă să nu fie incident, urmarea imediată a infracțiunii să nu cunoască o amplificare a conținutului său obiectiv, caz în care agentul va fi tras la răspundere pentru săvârșirea infracțiunii cu intenție (directă sau indirectă). Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns: B

(admitere INM și în magistratură, 2015)

37. În dreptul penal român infracțiunea comisivă prin omisiune:

- A. poate fi o infracțiune de pericol sau de rezultat;
- B. se consumă la momentul la care ar fi trebuit comisă acțiunea la care agentul era obligat;
- C. poate îmbrăca forma unei infracțiuni progresive.

EXPLICAȚII

Infracțiunea comisivă prin omisiune este definită în mod legal în art. 17 CP, care se referă în mod explicit doar la „*infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat [...]*”. Din această mențiune s-ar putea trage concluzia că pot fi infracțiuni comise prin omisiune doar infracțiunile de rezultat, nu și cele de pericol. Cu toate acestea, lucrurile nu sunt atât de clare în această privință, deoarece în doctrină s-au exprimat rezerve asupra punctului de

vedere potrivit căruia doar infracțiunile de rezultat ar putea fi comise prin omisiune. Astfel, s-a arătat că, „din cele de mai sus s-ar putea desprinde și o altă concluzie, anume că numai infracțiunile comisive sunt și de rezultat și ca atare pot fi comise prin omisiune (nu și infracțiunile de simplă acțiune care n-ar putea fi de rezultat). Această teză este discutabilă; în doctrina română se recunoaște posibilitatea ca, în mod excepțional, infracțiunile formale, de asemenea, să producă un rezultat (să producă o leziune) (V. DONGOROZ, *Tratat*, 1939, p. 221) chiar dacă acest rezultat nu este valorificat în norma de incriminare.” (G. ANTONIU, în G. ANTONIU Ș.A., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 170).

Comisia de soluționare a contestațiilor a respins însă ca nefondate contestațiile formulate împotriva acestei întrebări, argumentând că *varianta A de răspuns nu este corectă. Potrivit art. 17 alin. (1) CP, infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat se consideră săvârșită și prin omisiune, dacă (...). Prin urmare, prevederile art. 17 CP au în vedere doar infracțiunile comisive prin omisiune care presupun producerea unui rezultat, condiție ce este inserată în chiar cuprinsul reglementării. Într-o ipoteză contrară, adică dacă legiuitorul ar fi dorit să fie vizate și infracțiunile de pericol, inserarea în text a mențiunii „presupune producerea unui rezultat” nu și-ar mai găsi justificarea. Varianta B de răspuns este greșită. Fiind o infracțiune de rezultat, chiar dacă a fost comisă prin omisiune, consumarea are loc nu la momentul la care ar fi trebuit comisă acțiunea (ipoteza exclusivistă din enunțul variantei B de răspuns), ci la momentul la care se produce rezultatul, care poate fi ulterior momentului acțiunii (inacțiunii).*

Răspunsurile de la literele A și B au fost considerate greșite de Comisia de examen și de Comisia de soluționare a contestațiilor, ele fiind legate unul de celălalt. Mergându-se pe teza că infracțiunile comisive prin omisiune pot fi doar infracțiuni de rezultat, nu și de pericol, atunci răspunsul de la litera B, care face referire la momentul consumării ca fiind cel la care ar fi trebuit comisă acțiunea la care agentul era obligat, este greșit. Infracțiunile de rezultat nu se consumă la momentul acțiunii sau inacțiunii, ci la momentul producerii rezultatului.

Răspunsul de la litera C, potrivit căruia infracțiunea comisivă prin omisiune poate îmbrăca forma unei infracțiuni progresive, este corect. Infracțiunea progresivă este cea la care rezultatul se amplifică progresiv, fără intervenția autorului. Astfel, rezultatul unei infracțiuni de lovire sau alte violențe, prevăzută

de art. 193 CP, se poate agrava, astfel încât să se producă o vătămare mai gravă sau chiar moartea persoanei vătămate. Or, din moment ce infracțiunea de lovire sau alte violențe poate fi comisă atât printr-o acțiune, cât și printr-o inacțiune, rezultă că și consecințele produse de această infracțiune se pot agrava progresiv, fără o altă intervenție a autorului, chiar dacă ea a fost săvârșită printr-o acțiune sau printr-o inacțiune.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2016)

38. Lipsește una dintre trăsăturile esențiale ale infracțiunii, atunci când:

A. persoana majoră care l-a ajutat pe un minor cu vârsta sub 14 ani să sustragă bunuri dintr-o locuință, prin asigurarea pazei locului, cunoștea vârsta acestuia;

B. persoana majoră a ajutat pe un minor cu vârsta sub 14 ani să scape de agresiunea unor adolescenți, prin aplicarea unei lovituri cu o rangă peste brațul celui care se pregătea să-i aplice o lovitură cu cuțitul;

C. persoana majoră l-a închis mai multe ore într-un beci pe un minor cu vârsta sub 14 ani, bolnav psihic, pentru a-i verifica, la cererea acestuia, capacitatea de a se adapta mediului în condiții de frig, lipsă de apă și hrană.

EXPLICAȚII

Trăsăturile esențiale ale infracțiunii, sunt, potrivit art. 15 CP: tipicitatea, antijuridicitatea, imputabilitatea și vinovăția. Lipsa oricăreia din aceste trăsături atrage inexistența infracțiunii.

Tipicitatea constituie conformitatea faptei concrete comise de autor cu cea descrisă în norma legală, antijuridicitatea constituie lipsa oricărei justificări legale a faptei respective, adică lipsa unui text legal care să permită comiterea faptei respective, reproșabilitatea constituie legătura dintre fapta comisă și făptuitor, iar vinovăția constituie imputabilitatea psihică a faptei.

În cazul în care o persoana majoră l-a ajutat pe un minor cu vârsta sub 14 ani să sustragă bunuri dintr-o locuință, prin asigurarea pazei locului, cunoscând vârsta acestuia, persoana majoră răspunde pentru participație improprie la infracțiunea de furt, chiar dacă autorul minor nu răspunde penal. În consecință, nu s-ar putea susține că în acest caz ar lipsi o trăsătură

esențială a infracțiunii. Minoritatea făptuitorului este o cauză care înlătură imputabilitatea doar pentru minorul cu vârsta sub 14 ani, nu și pentru complicii majori ai acestuia. Cauzele care înlătură imputabilitatea operează *in personam*, nu se răsfrâng asupra participanților. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

Comisia de soluționare a contestațiilor a respins ca neîntemeiată contestația formulată împotriva acestei întrebări pentru următoarele considerente: *Varianta A de răspuns nu este corectă. Potrivit dispozițiilor art. 15 CP, infracțiunea este fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție, nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o. De asemenea, potrivit art. 52 alin. (3) CP, „determinarea, înlesnirea sau ajutarea în orice mod cu intenție, la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, de către o persoană care comite acea faptă fără vinovăție, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune”. Din datele speței rezultă că persoana majoră l-a ajutat, cu intenție, pe minorul cu vârsta sub 14 ani – acesta fiind absolvit de răspundere penală, conform art. 113 CP –, să sustragă bunuri dintr-o locuință, cunoscând vârsta acestuia. Majorul va răspunde pentru participație improprie la infracțiunea de furt, ajutorul său fiind circumscris unor acte de complicitate. Cunoscând vârsta minorului și asigurându-i acestuia paza, nu poate fi reținută, în beneficiul persoanei majore, nicio cauză de neimputabilitate.*

În cazul în care o persoană majoră a ajutat pe un minor cu vârsta sub 14 ani să scape de agresiunea unor adolescenți, prin aplicarea unei lovituri cu o rangă peste brațul celui care se pregătea să-i aplice o lovitură cu cuțitul, suntem în prezența unei fapte comisă în legitimă apărare. Legitima apărare este o cauză justificativă, care înlătură antijuridicitatea, ca trăsătură esențială a infracțiunii. Spre deosebire de cauzele de neimputabilitate, care produc efecte *in personam*, cauzele justificative produc efecte *in rem*, adică asupra tuturor participanților la infracțiunea respectivă. Din acest motiv, în speță va beneficia de cauza justificativă a legitimei apărări atât minorul cu vârsta de până în 14 ani care a acționat în stare de legitimă apărare (în măsura în care și minorul a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală pentru a înlătura pericolul în care se afla), cât și majorul care l-a ajutat să se apere, lovind brațul celui care voia să-l atace cu un cuțit. Un alt aspect care mai poate fi semnalat în speță este acela că, deși minorii sub 14 ani nu răspund penal, în cazul lor operând și o cauză de neimputabilitate, aceasta nu înseamnă

că ei nu pot acționa în stare de legitimă apărare. Cum aceasta din urmă le este mai favorabilă, înlăturând orice formă de răspundere (atât penală, cât și civilă), se va reține cu prioritate cauza justificativă a legitimei apărări, față de cauza de neimputabilitate a minorității. Astfel, răspunsul de la litera B este corect, deoarece, în acest caz, operează o cauză care înlătură trăsătura esențială a antijuridicității.

În cazul în care o persoană majoră l-a închis mai multe ore într-un beci pe un minor cu vârsta sub 14 ani, bolnav psihic, pentru a-i verifica, la cererea acestuia, capacitatea de a se adapta mediului în condiții de frig, lipsă de apă și hrană, nu va opera nicio cauză care să înlătore trăsăturile esențiale ale infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului, prevăzută de art. 197 CP. Potrivit acestui text de lege, „punerea în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului, de către părinți sau de orice persoană în grija căreia se află minorul, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi”. Or, acțiunea majorului descrisă la răspunsul de la litera C este una aptă să pună în pericol dezvoltarea fizică, intelectuală și morală a minorului, nejustificată și imputabilă autorului.

Argumentul că majorul ar fi comis fapta în condițiile unei cauze justificative, reținem că un minor bolnav psihic nu-și poate da în mod valabil consimțământul pentru săvârșirea asupra lui a faptei respective, astfel încât nu se poate susține că în speță ar opera cauza prevăzută de art. 22 CP, respectiv consimțământul persoanei vătămate.

Răspuns: B

(admitere în magistratură, mai 2018)

39. Urmarea, ca element al laturii obiective:

- A. presupune doar o modificare perceptibilă fizic a realității înconjurătoare;
- B. implică o atingere a valorii sociale ocrotite prin norma penală;
- C. există doar în cazul infracțiunilor de rezultat.

EXPLICAȚII

Urmarea imediată este analizată ca un aspect al laturii obiective a infracțiunii, iar doctrina majoritară susține că ea există la toate infracțiunile,

respectiv atât în cazul celor de rezultat, cât și în cazul celor de pericol. În cazul infracțiunilor de rezultat urmarea imediată constă într-o modificare perceptibilă fizic a realității înconjurătoare, iar în cazul infracțiunilor de pericol urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru lumea înconjurătoare. Starea de pericol nu este întotdeauna o modificare perceptibilă fizic a lumii înconjurătoare, pentru că pericolul nu se materializează de fiecare dată. Totuși crearea acestei stări de pericol este incriminată de legea penală și de aceea se consideră că ea reprezintă urmarea imediată a infracțiunii. Dacă s-ar materializa și pericolul, de regulă se va reține un concurs de infracțiuni, între infracțiunea de pericol și infracțiunea de rezultat. Din acest motiv, răspunsul de la litera A, potrivit căruia urmarea imediată ca element al laturii obiective presupune doar o modificare perceptibilă fizic a realității înconjurătoare este un răspuns greșit.

De asemenea, pentru aceleași motive, răspunsul de la litera C, potrivit căruia urmarea imediată ar exista doar în cazul infracțiunilor de rezultat, este greșit. Comisia de soluționare a contestațiilor a susținut, de asemenea, că *varianta C de răspuns nu este corectă. Urmarea socialmente periculoasă produsă prin săvârșirea faptei – element al laturii obiective a infracțiunii, există atât în cazul infracțiunilor așa-zis materiale, în care urmarea imediată se materializează printr-un rezultat, cât și în cazul celor formale, când constă într-o stânjenire a normalei desfășurări a relațiilor sociale născute în legătură și datorită valorii sociale ocrotite.*

Răspunsul de la litera B este adevărat, deoarece aceasta este, în mare, definiția urmăririi imediate a infracțiunii. S-a arătat în doctrină că, „denumirea de urmare imediată este conferită în doctrină acestei consecințe a acțiunii/inacțiunii infracționale comise, tocmai pentru a se sublinia împrejurarea că, *sub aspectul conținutului constitutiv al infracțiunii, nu sunt de interes aspectele referitoare la eventuale consecințe indirecte, mediate care ar putea fi ocazionate în mod colateral de săvârșirea unei fapte incriminate (s.n.)*” (M.I. MĂRCULESCU-MICHINICI, M. DUNEA, *op. cit.*, p. 551). Astfel, atingerea adusă valorii sociale ocrotite de legea penală printr-o faptă prevăzută de legea penală constituie urmarea imediată a infracțiunii.

Răspuns: B

(promovare PICCJ, 2016)

Secțiunea a 2-a. Cauzele justificative

40. Cauzele justificative:

- A. produc efecte *in rem*;
- B. produc doar efecte *in personam*;
- C. permit aplicarea măsurii de siguranță a obligării la tratament medical.

EXPLICAȚII

În societate există norme care interzic sau ordonă anumite comportamente, sub sancțiunea unei pedepse, dar și norme permissive, adică norme care înlătură caracterul ilicit al unor fapte, chiar dacă sunt descrise într-o normă de incriminare. Prin intervenția cauzelor justificative (a unei norme permissive), are loc o altă evaluare a faptei decât cea care s-ar desprinde din existența tipicității (a concordanței faptei cu norma de incriminare); implicit, este evaluat în alt mod și atacatul sau punerea în pericol a valorii sociale ocrotite de lege (prin norma specializată) și, odată cu aceasta, a obiectului juridic specific normei de incriminare. Așa fiind, cauzele justificative pot fi definite ca fiind acele situații reglementate de legea penală, în prezența cărora o faptă săvârșită și care corespunde modelului legal (normei de incriminare) devine permisă (licită) în raport cu întreaga ordine de drept (I. PASCU Ș.A., *Noul Cod penal comentat. Partea generală*, ed. a 3-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 152-153). În aceste condiții, cauza justificativă având caracterul unei *norme legale permissive*, va produce efecte *in rem*, indiferent de persoana care se află în respectiva ipoteză justificativă, motiv pentru care se va extinde asupra tuturor participanților [art. 18 alin. (2) CP]. Din aceste motive, răspunsul de la litera A este corect, iar varianta de răspuns de la litera B este greșită.

Totodată, fapta care este considerată îngăduită de ordinea juridică în ansamblul ei nu va putea constitui premisa luării niciunei măsuri de siguranță [art. 107 alin. (2) CP].

Răspuns: A

(promovare T, 2014)

41. În materia cauzei justificative a legitimei apărări:

- A. atacul poate consta într-o faptă comisivă prin omisiune;
- B. apărarea nu poate fi exercitată niciodată ulterior consumării infracțiunii simple care constituie atacul;
- C. atacul poate consta într-o faptă care intră ea însăși sub incidența unei cauze justificative a legitimei apărări.

EXPLICAȚII

Cauzele justificative sunt în număr de patru, respectiv legitima apărare (art. 19 CP), starea de necesitate (art. 20 CP), exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații (art. 21 CP) și consimțământul persoanei vătămate (art. 21 CP). Fiecare cauză justificativă trebuie să îndeplinească *condițiile generale* de aplicare [*i.e.* fapta săvârșită să întrunească condițiile de tipicitate ale normei de incriminare (elementul obiectiv) și autorul faptei să prevadă și să dorească să acționeze în aceste condiții (elementul subiectiv)] și *condițiile speciale* caracteristice fiecărei cauze justificative în parte.

În cazul particular al legitimei apărări se vor avea în vedere condițiile privind atacul (acțiune ori inacțiune), care trebuie să fie *material, direct, imediat, injust și îndreptat împotriva celui care se apără, împotriva altei persoane, a drepturilor acestora ori a unui interes general*, și condițiile privind apărarea, care trebuie să fie *necesară pentru respingerea atacului, îndreptată împotriva agresorului, să fie precedată de atac și proporțională cu acesta*. Legitima apărare prezumată are condiții speciale proprii de existență, „atacul” putând fi comis numai printr-o acțiune care constă în *pătrunderea* [ori chiar numai de *încercare* de pătrundere (M. UDROIU, *Drept penal. Partea generală*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2017, p. 123) *prin violență, viclenie, efracție sau prin alte asemenea modalități ilegale, dacă aceasta se execută pe timpul zile, sau prin orice mijloace sau modalități, când acțiunea de pătrundere are loc în timpul nopții, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acesta*, apărarea trebuie să fie *necesară pentru respingerea atacului și proporțională cu aceasta*.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *variantele de răspuns de la litera A este cea corectă, întrucât atacul poate consta într-o faptă comisivă prin omisiune, dacă autorul se află în poziția de garant cu privire*

la valoarea socială pusă în pericol (un terț care ia copilul nou-născut ca să-i asigure hrana, dacă observă că mama sa refuză să-l hrănească; fapta mamei constituie un „atac” la sănătatea sau viața nou-născutului). Varianta B de răspuns nu este corectă, întrucât enunțul întrebării folosește sintagma „în materia legitimei apărări”, care se referă implicit și la legitima apărare prezumată [art. 19 alin. (3) CP]. Or, în acest caz, este posibil ca apărarea să fie exercitată după consumarea atacului, atunci când atacul a constat într-o pătrundere prin viclenie într-o locuință, pentru a determina pe atacator să o părăsească. Varianta C de răspuns nu este corectă, întrucât, astfel cum este formulat enunțul, „atacul” comis sub incidența legitimei apărări reprezintă de fapt componenta „apărare” a acestei cauze justificative, astfel că nu poate fi valabilă această variantă de răspuns.

Pentru motivele arătate mai sus, răspunsul de la litera A este cel corect, iar cele de la literele B și C sunt greșite.

Răspuns: A

(admitere INM și în magistratură, 2016)

42. Constituie condiție a legitimei apărări:

- A. existența unui pericol grav pentru persoana atacată;
- B. caracterul eventual al atacului;
- C. necesitatea apărării.

EXPLICAȚII

Arătam anterior condițiile legitimei apărări în ceea ce privește atacul și apărarea printre acestea regăsindu-se necesitatea apărării (necesitatea respingerii atacului), astfel că varianta de răspuns de la litera C este cea corectă. Cu privire la variantele de răspuns de la literele A și B reținem că existența unui pericol grav pentru persoana atacată nu este (*de lege lata*) o condiție a acestei cauze justificative, agentul putându-se apăra împotriva oricărui tip de atac cu condiția respectării condiției proporționalității apărării în raport cu acesta. Totodată, atacul nu trebuie să reprezinte o eventualitate în desfășurarea faptelor, legitimitatea apărării fiind condiționată de actualitatea ori iminența (certitudinea) atacului. Prin urmare, variantele de răspuns de la literele A și B sunt greșite

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *legitima apărare presupune întotdeauna existența a două elemente: atacul și apărarea. Pentru a fi în prezența fiecăruia dintre aceste elemente este necesară întrunirea unor condiții specifice, în cadrul condițiilor care se referă la apărare, se înscrie și aceea ca apărarea să fie necesară pentru respingerea atacului. Necesitatea apărării se subsumează, așadar, acestei componente a legitimei apărări și devine implicit o condiție a cauzei justificative prevăzute de art. 19 CP. Ca atare, „constituie condiției a legitimei apărări necesitatea apărării” ceea ce face ca varianta C de răspuns să fie cea corectă. Proportionalitatea apărării cu gravitatea atacului reprezintă o condiție distinctă de caracterul necesar al acesteia, dar nu a fost avută în vedere de niciuna dintre variantele de răspuns ale grilei.*

Răspuns: C

(promovare PT, 2017)

43. Constituie condiție a legitimei apărări:

- A. existența unui pericol grav pentru persoana atacată;
- B. egalitatea apărării cu gravitatea atacului;
- C. proportionalitatea apărării cu gravitatea atacului.

EXPLICAȚII

Așa cum arătam anterior, în viziunea noului legiuitor existența unui pericol grav pentru persoana atacată nu poate constitui o condiție a legitimei apărări atâta vreme cât răspunsul, apărarea agentului, trebuie să se înscrie în limitele proporționalității cu gravitatea atacului. Așa fiind, nu va interesa intensitatea atacului, agentul putându-se apăra, proporțional, și împotriva unui atac material de o gravitate redusă sau medie. Pentru aceste considerente, varianta de răspuns de la litera A este eronată, iar varianta de răspuns de la litera C este corectă.

Varianta de răspuns de la litera B este eronată, întrucât apărarea trebuie să fie numai proporțională cu atacul, de o gravitate inferioară (indiferent de intensitate) ori superioară (dar apropiată ca intensitate) de cea generată de acesta, și nu egală (de altfel, o egalitate matematică nu numai că este

extrem de dificil de stabilit de către organele judiciare, dar este nerezonabil să i se ceară agentului să realizeze această analiză la momentul atacului).

Răspuns: C

(promovare CA, 2015)

44. În cazul legitimei apărări, pentru a constitui cauză justificativă, aprecierea proporționalității se realizează:

- A. în toate cazurile, în abstract;
- B. în toate cazurile, în funcție de împrejurările concrete în care a avut loc atacul și apărarea;
- C. după caz, prin combinarea criteriilor abstracte cu cele concrete.

EXPLICAȚII

Doctrina a arătat că nu există o regulă care să stabilească unde se termină proporția și unde începe disproporția, analiza urmând a fi realizată în concret avându-se în vedere mijloacele folosite, împrejurările în care s-au desfășurat atacul și acțiunea în apărare, forța fizică a combatanților, precum și natura și importanța valorilor sociale aflate în conflict etc., aprecieri care se fac posterior momentul săvârșirii faptei (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 164). Prin urmare, varianta de răspuns de la litera B este corectă, iar răspunsurile de la literele A și C sunt greșite.

Răspuns: B

(promovare CA, 2017)

45. În cazul legitimei apărări, pentru a constitui cauză justificativă, apărarea:

- A. trebuie să fie îndreptată împotriva agresorului;
- B. poate să fie îndreptată și împotriva instigatorului la agresiune;
- C. poate să fie îndreptată chiar și numai asupra bunurilor agresorului.

EXPLICAȚII

Una dintre condițiile cauzei justificative a legitimei apărări este aceea ca apărarea să fie îndreptată împotriva agresorului, fapta penală săvârșită de către agent neputând fi îndreptată împotriva unui terț care nu a luat parte fizic la atacul material, ci numai juridic, în calitate de participant (complice ori instigator). În doctrină, pe drept cuvânt, s-a arătat că există legitimă apărare și în cazul în care cel atacat și-a îndreptat fapta, din eroare, împotriva altei persoane decât agresorul, dacă eroarea nu-i este imputabilă (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 164).

Apărarea poate să se îndrepte împotriva bunurilor agresorului ori ale unei terțe persoane dacă acestea au servit ca instrument al atacului (de exemplu, săvârșirea atacului prin intermediul unui câine periculos, caz în care apărarea poate fi îndreptată împotriva acestuia) (M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, p. 121; G. BODORONCEA Ș.A., *Codul penal. Comentariu pe articole*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2016, p. 102).

În aceste condiții, răspunsul corect este cel de la litera A, răspunsul de la litera B fiind eronat.

Referitor la varianta de răspuns de la litera C reținem că, în principiu, apărarea se poate îndrepta împotriva vieții, sănătății, libertății agresorului, dar nu împotriva bunurilor sale (C. MITRACHE, CR. MITRACHE, *Drept penal român. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 148).

Spunem în principiu, întrucât doctrina recentă nuanțează cu privire la apărarea îndreptată împotriva bunurilor agresorului, pe tărâmul necesității putându-se imagina ipoteze care să se circumscrie acestei condiții. Contrastul necesar reținerii acestor ipoteze este asigurat de un exemplu în care distrugerea bunurilor agresorului nu este o fapt justificată.

Astfel, nu va beneficia de efectul justificativ al legitimei apărări persoana care, în timp ce era urmărită cu toporul de către agresor, distruge autoturismul acestuia, parcat în locul unde se desfășura incidentul. Va beneficia însă de cauza justificativă persoana care distruge un bun de mare valoare găsit în dormitorul agresorului unde acesta încerca să violeze victima determinându-l astfel să înceteze acțiunea pentru a salva bunul valoros (F. STRETEANU, D. NIȚU, *op. cit.*, vol. I, p. 366).

În aceste condiții, în opinia noastră, varianta de răspuns de la litera C nu este în mod manifest eronată.

Comisia de soluționare a contestațiilor a respins critica potrivit căreia în literatura de specialitate s-a menționat posibilitatea ca fapta săvârșită în cazul legitimei apărări să fie îndreptată exclusiv împotriva bunurilor agresorului, în cazul în care atacul se exercită prin intermediul unor bunuri arătând că susținerile invocate nu pot fi reținute, întrucât ipoteza enunțului grilei nu face distincțiile necesare pentru reținerea răspunsului de la litera C, acesta vizând regula ca apărarea să fie îndreptată împotriva agresorului, răspuns prevăzut la litera A.

Răspuns: A

(promovare T, 2017)

46. Conform dispozițiilor Codului penal în vigoare, cel care săvârșește fapta prevăzută de legea penală pentru a respinge pătrunderea în locuința sa fără drept sau prin efracție a unei persoane:

- A. se bucură întotdeauna de prezumția absolută de legitimă apărare;
- B. beneficiază de prezumția relativă de legitimă apărare;
- C. beneficiază întotdeauna de o cauză de neimputabilitate.

EXPLICAȚII

Legitima apărare prezumată se deosebește de legitima apărare comună, în primul rând prin particularitățile privind atacatul și apărarea, iar în al doilea rând prin faptul că persoana care invocă legitima apărare nu trebuie să dovedească îndeplinirea condițiilor cerute de lege pentru incidența acesteia. Atacul, în cazul acestui tip de legitimă apărare, constă numai într-o acțiune, și anume de pătrundere [ori chiar numai de *încercare* de pătrundere (M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, p. 123)] într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acesta (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 166).

Prezumția are caracter relativ, și ca o consecință a acesteia, proba contrară este admisibilă, iar sarcina probei nu revine persoanei care invocă legitima apărare (prezumția operând în favoarea acesteia), ci celui care acuză.

Din aceste motive, răspunsul de la litera B este cel corect, iar răspunsurile de la literele A și C sunt eronate.

Răspuns: B

(promovare PT, 2014)

47. În cazul legitimei apărări prezumate:

A. prezumția operează doar în favoarea autorului faptei comise în apărare, nu și în favoarea participanților;

B. nu se poate lua față de autorul faptei comise în apărare măsura de siguranță a obligării la tratament medical, chiar dacă s-a constatat că suferă de o boală care îl face periculos pentru societate;

C. atacul poate consta și în pătrunderea, în timpul nopții, în locuința altei persoane, profitând de faptul că aceasta a uitat deschisă ușa de acces în locuință.

EXPLICAȚII

Atacul în cazul legitimei apărări prezumate, în timpul nopții, poate consta în pătrunderea ori încercarea de pătrundere, fără drept, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acesta indiferent de modul ori mijloacele folosite. Așa fiind, agresorul poate folosi pentru a pătrunde ori pentru a încerca să pătrundă în locul prevăzut de lege, fără drept, o cheie adevărată, poate folosi o cheie mincinoasă ori pur și simplu poate profita de orice împrejurare care îi facilitează pătrunderea, cum ar fi lăsarea neasigurată a ușii de intrare. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect.

Efectele legitimei apărări comune ori prezumate sunt aceleași, acestea producându-se *in rem*, cu privire la faptă, astfel că de această împrejurare vor profita toți participanții [art. 18 alin. (2) CP], motiv pentru care răspunsul de la litera A este greșit.

Varianta de răspuns de la litera B este corectă, deoarece luarea oricăror măsuri asigurătorii este exclusă [art. 107 alin. (2) CP], reacția agentului fiind justificată de atacul agresorului și permis de lege.

Răspuns: B, C

(admitere INM și în magistratură, 2014)

48. Cel care săvârșește fapta prevăzută de legea penală pentru a respinge pătrunderea într-un loc împrejmuit care-i aparține:

- A. se bucură întotdeauna de prezumția relativă de legitimă apărare;
- B. poate răspunde penal pentru infracțiunea săvârșită;
- C. se bucură întotdeauna de circumstanța atenuantă a provocării.

EXPLICAȚII

Am arătat anterior (întrebarea nr. 41) faptul că în ceea ce privește „atacul”, în cazul legitimei apărări prezumate, acesta trebuie să fie realizat prin pătrunderea unei persoane într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de aceasta, fără drept, prin una dintre acțiunile ori împrejurările prevăzute expres de lege, respectiv prin violență, viclenie, efracție sau alte asemenea modalități nelegale ori în timpul nopții [art. 19 alin. (3) CP].

În aceste condiții, având în vedere caracterul incomplet al ipotezei, concluzionăm că nu poate fi reținută în toate cazurile cauza justificativă ori vreo circumstanță care să atenueze răspunderea penală. În ipoteza descrisă, persoana care respinge pătrunderea într-un loc împrejmuit care-i aparține poate fi trasă la răspundere dacă, de pildă, persoana atacată a pătruns cu drept în respectivul loc (de pildă, cu ocazia punerii în executare a unui mandat de executare a pedepsei închisorii).

Din motivele expuse mai sus, rezultă că doar răspunsul de la litera B este corect, răspunsurile de la literele A și C fiind greșite.

Răspuns: B

(promovare T, 2015)

49. În cazul stării de necesitate:

- A. atacul trebuie să fie întotdeauna injust;
- B. acțiunea de salvare trebuie să se îndrepte împotriva celui care a provocat pericolul și nu împotriva altei persoane sau a bunurilor acesteia;
- C. nu are ca efect înlăturarea răspunderii civile dacă, pentru a salva viața unicului său fiu, autorul distruge un perete al casei fratelui său.

EXPLICAȚII

Starea de necesitate (art. 20 CP), a doua cauză justificativă prevăzută de legea penală, a fost definită în doctrină ca fiind acea stare în care o persoană săvârșește o faptă prevăzută de legea penală pentru a salva de la un pericol imediat și care nu putea fi înlăturat altfel viața, integritatea corporală sau sănătatea sa ori a altei persoane sau un bun important al său ori al altei persoane sau un interes general, fără ca prin aceasta să pricinuiască, cu știință, urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce dacă pericolul nu era înlăturat (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 170).

Din această definiție se pot desprinde cu ușurință condițiile speciale care trebuie întrunite pentru a fi în prezența stării de necesitate, condiții privind pericolul, respectiv *să existe un pericol imediat sau actual care să amenințe viața, integritatea corporală sau sănătatea unei persoane, un bun important al acesteia ori un interes general și care să nu poată fi înlăturat altfel decât prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală*, și condiții privind acțiunea de salvare, respectiv *fapta să fie necesară pentru salvarea de la pericol a valorilor ocrotite de lege, să fie proporțională cu acesta și să nu fie invocată de către o persoană care avea obligația de a înfrunta pericolul, pentru a se salva pe sine*.

În aceste condiții, în materia stării de necesitate nu se poate vorbi despre un atac (just ori injust), ci despre existența unei stări de pericol care poate fi generat fie în urma unei acțiuni umane (intenționate ori neintenționate) fie de fenomene naturale ori de un animal, astfel că varianta de răspuns de la litera A este eronată.

Totodată, având în vedere faptul că agentul nu trebuie să răspundă unei acțiuni precise, unui atac material, ci unei stări de pericol, este evident că salvarea nu trebuie să se îndrepte împotriva unei persoane, ci să fie aptă să înfrunte pericolul astfel generat. Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că *varianta de răspuns de la litera B nu este corectă, întrucât art. 20 alin. (2) CP nu instituie condiția ca acțiunea de salvare să se îndrepte împotriva celui care a provocat pericolul*.

Existența stării de necesitate nu înlătură răspunderea delictuală (fundamentată pe îmbogățirea fără just teme) a persoanei care, salvându-se pe sine de la pericol ori un bun ce îi aparține, a produs prejudicii materiale unei terțe

persoane (art. 1361 C. civ.) și nici răspunderea persoanei în favoarea căreia s-a realizat acțiunea de salvare de către un terț (art. 1362 C. civ.) (M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, p. 129), motiv pentru care varianta de răspuns de la litera C este corectă.

Răspuns: C

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

50. Constrângerea fizică se aseamănă cu starea de necesitate prin aceea că:

- A. înlătură aceeași trăsătură generală a infracțiunii;
- B. ambele au aceeași sferă a cauzelor aflate la originea lor (fenomen natural, acțiune umană etc.);
- C. ambele presupun o proporționalitate între urmarea produsă și cea care s-ar fi produs în absența intervenției a autorului faptei.

EXPLICAȚII

Referitor la trăsăturile generale ale infracțiunii, reținerea stării de necesitate va înlătura caracterul nejustificat al infracțiunii, în timp ce reținerea constrângerii fizice va înlătura caracterul imputabil al acesteia. Comisia de soluționare a contestațiilor a apreciat în același sens, reținând că *starea de necesitate reprezintă o cauză justificativă, în timp ce constrângerea fizică este o cauză de neimputabilitate. Incidența uneia sau alteia dintre aceste cauze înlătură trăsături distincte ale infracțiunii (antijuridicitatea, în cazul stării de necesitate, respectiv imputabilitatea, în cazul constrângerii fizice), iar nu aceeași trăsătură, cum este menționat în varianta de răspuns greșită (variante A, n.n.).*

Referitor la varianta de răspuns de la litera B, reținem că *doctrina este constantă în a afirma că, atât starea de necesitate, cât și constrângerea fizică pot avea la origini un fenomen natural sau o acțiune umană* (a se vedea F. STRETEANU, *Tratat de drept penal. Partea generală*, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 514; C. MITRACHE, *Curs de drept penal*, Ed. Universul Juridic, 2014, p. 183), iar din modul în care a fost formulată varianta B de răspuns nu rezultă vreo excepție de la această regulă.

În fine, cu privire la varianta de răspuns de la litera C, Comisia de soluționare a contestațiilor a stabilit că este eronată, deoarece *constrângerea fizică nu presupune „proportionalitatea între urmarea produsă și cea care s-ar fi produs în absența intervenției autorului faptei”, cum este menționat în grilă, deoarece, în situația în care făptuitorul ar avea posibilitatea să facă astfel de aprecieri, cauza de neimputabilitate nu ar mai fi incidentă, întrucât nu ar mai fi întrunită condiția caracterului irezistibil al constrângerii. Poate fi avută în vedere necesitatea întrunirii unei asemenea condiții numai în cazul constrângerii morale. Enunțul grilei nu avea însă în vedere această cauză de neimputabilitate, astfel că varianta de răspuns nu era corectă.*

Răspuns: B

(promovare PCA, 2017; admitere INM, 2014)

51. Inculpatul a condus pe drumurile publice un autovehicul, fără a poseda permis de conducere, pentru a transporta la aeroport un prieten venit din altă localitate în vizită și a cărei locuință și bunuri erau supuse pericolului de inundație. Fapta inculpatului:

A. constituie infracțiune, întrucât existau și alte posibilități legale de evitare a pericolului;

B. nu constituie infracțiune, fiind comisă ca urmare a unei constrângeri morale;

C. nu constituie infracțiune, fiind comisă în stare de necesitate.

EXPLICAȚII

Am arătat anterior (întrebarea nr. 49) condițiile speciale ale stării de necesitate, printre acestea numărându-se aceea ca pericolul să nu poată fi înlăturat altfel decât prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală. În aceste condiții, odată ce se stabilește că agentul ar fi putut apela la alte mijloace de salvare decât săvârșirea faptei penale reținute în sarcina sa, cauza justificativă nu va putea fi reținută.

Referindu-ne la datele întrebării observăm faptul că nu sunt întrunite condițiile stării de necesitate (singurul caz care ar fi putut fi incident în această situație), întrucât transportul la aeroport al persoanei ale cărei bunuri erau

supuse pericolului de inundație putea fi asigurat și prin apelarea la mijloace legale, care să nu implice săvârșirea unei infracțiuni, de exemplu, mijloacele de transport în comun, taxi.

Din acest motiv, numai răspunsul de la litera A este cel corect, variantele de răspuns de la literele B și C fiind eronate.

Răspuns: A

(promovare PT, 2015)

52. Pentru reținerea cauzei justificative prevăzute de art. 21 alin. (2) CP, printre condiții, este necesar ca impunerea obligației să provină:

A. numai de la o autoritate publică competentă;

B. chiar și de la o autoritate privată competentă, însă numai dacă aceasta este organizată ierarhic din punct de vedere administrativ;

C. fie de la o autoritate publică competentă, fie de la o autoritate privată competentă, indiferent de organizarea acesteia din urmă.

EXPLICAȚII

În doctrină s-a arătat că art. 21 CP reglementează trei noi cauze justificative, respectiv: 1. exercitarea unui drept recunoscut de lege (autorizarea legii); 2. îndeplinirea unei obligații impuse de lege cu respectarea condițiilor și limitelor prevăzute de aceasta (ordinul legii); 3. îndeplinirea unei obligații impuse de autoritatea competentă, în forma prevăzută de lege, dacă aceasta nu este în mod vădit ilegală (comanda autorității legitime). În cazul comenzii autorității legitime, obligația trebuie impusă agentului de autoritatea publică competentă (civilă sau militară), nu din partea unei autorități private, cu respectarea condițiilor de formă și fond prevăzute de lege (M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, p. 130-133).

Prin urmare, varianta de răspuns corectă este cea de la litera A, variantele de la literele B și C fiind greșite.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *nu poate exista cauza justificativă prevăzută de art. 21 alin. (2) CP în cazul în care impunerea obligației poate proveni și de la autoritatea privată competentă deoarece practic trebuie să existe o relație de subordonare ierarhică legal instituită*

între autoritatea care emite ordinul și persoana care urmează a-l executa, iar această autoritate trebuie să fie una din domeniul public, și nu privat, aspect subliniat constant în doctrină (F. STRETEANU, *op. cit.*, p. 544; G. ANTONIU Ș.A., *op. cit.*, *Explicații preliminare...*, p. 208).

Răspuns: A

(promovare T, 2016)

53. Fapta prevăzută de legea penală constând în îndeplinirea unei obligații impusă de autoritatea competentă, în forma prevăzută de lege, este justificată:

- A. chiar dacă aceasta este vădit ilegală;
- B. dacă aceasta nu este în mod vădit ilegală;
- C. numai dacă aceasta este vădit legală.

EXPLICAȚII

În cazul îndeplinirii unei obligații impuse de autoritatea competentă, între legea care instituie obligația și executantul acelei obligații se interpune autoritatea competentă de la care emană ordinul și este îndreptățită să dea ordine atât cu privire la situațiile în care urmează a se aplica legea, cât și cu privire la modul de aplicare a acesteia. Pentru reținerea acestei cauze justificative trebuie îndeplinite, cumulativ, următoarele condiții: i) fapta să fie impusă printr-o dispoziție care emană de la autoritatea publică competentă; ii) ordinul să aibă forma cerută de lege; iii) ordinul să nu fie vădit ilegal; iv) făptuitorul să fie competent a executa ordinul, în sensul că executarea acestuia intră în sfera atribuțiilor funcției sale (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 181-182).

Cu privire la condiția ca ordinul să nu fie vădit ilegal, având în vedere teoria baionetelor inteligente, apreciem că ceea ce interesează este aparența de legalitate care nu trebuie să lipsească ordinului dat. Cu alte cuvinte, dacă executantul cunoaște că ordinul nu este dat cu deplina respectare a legii și, cu toate acestea, îl execută, vom fi în prezența cauzei justificative, cauza fiind exclusă numai dacă ilegalitatea este vădită, manifestă, care poate fi sesizată indiferent de gradul de instruire al executantului. De pildă, executarea unui mandat de arestare preventivă emis de către un procuror apare ca fiind vădit

nelegal, în timp ce mandatul emis de judecătorul de drepturi și libertăți din cadrul instanței inferioare celei competente nu îndeplinește această condiție.

Din aceste motive, varianta de răspuns de la litera B este cea corectă, variantele de la literele A și C fiind greșite.

Răspuns: B

(promovare CA, 2015)

54. În cazul săvârșirii unei fapte prevăzute de legea penală ca urmare a îndeplinirii unui ordin al unei autorități:

A. făptuitorul răspunde penal în situația în care ordinul are o aparență de legalitate;

B. făptuitorul răspunde penal dacă ordinul nu este dat în forma prevăzută de lege;

C. făptuitorul nu răspunde penal dacă nu este competent să execute ordinul.

EXPLICAȚII

Am avut ocazia anterior (întrebarea nr. 53) să arătăm condițiile reținerii cauzei justificative prevăzute de art. 21 CP. Astfel, am arătat că pentru a ne afla în prezența cauzei justificative este necesar ca agentul (făptuitorul) să fie competent a executa/îndeplini ordinul primit, iar acest ordin să aibă o aparență de legalitate. Pentru aceste motive, variantele de răspuns de la literele A și C sunt eronate.

Varianta de răspuns de la litera B este corectă, ordinul care nu îndeplinește din perspectiva formei condițiile legale neputând fi invocat drept premisă a cauzei justificative.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2017)

55. Dreptul la educație al părinților asupra propriilor copii poate opera în calitate de cauză justificativă în cazul infracțiunii de:

A. rele tratamente aplicate minorului;

- B. amenințare;
- C. lipsire de libertate în mod ilegal.

EXPLICAȚII

În doctrină s-a observat că are caracter justificativ autoritatea parentală/ dreptul de corecție al părinților asupra copiilor minori numai în raport cu fapte care nu lezează demnitatea minorului, nu influențează negativ creșterea și educarea acestuia. Față de cadrul normativ relevant, respectiv Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, s-a arătat că nu sunt permise sub niciun motiv pedepsele fizice ori acelea care se află în legătură cu dezvoltarea fizică, psihică sau care afectează starea emoțională a copilului (G. BODORONCEA Ș.A., *op. cit.*, p. 110).

S-a arătat că dreptul părinților de a aplica unele corecții de mică gravitate copiilor lor este un drept de sorginte cutumiară, fiind aplicat în mod tradițional în scopul de a înlătura caracterul antijuridic în cazul unor fapte cum ar fi amenințarea, insulta, lipsirea de libertate etc. (F. STRETEANU, *op. cit.*, p. 541).

Așa fiind, singurul răspuns corect este cel de la litera B, varianta de răspuns de la litera A fiind eronată, întrucât primejdia gravă la care se referă textul art. 197 CP excede limitei prevăzute de Legea nr. 272/2004, iar varianta de răspuns de la litera C este eronată, întrucât în ipoteza lipsirii de libertate în limitele permise de dreptul părinților de a-și educa copiii vom fi în prezența unei lipse a tipicității obiective a infracțiunii (practic este înlăturată condiția atașată laturii obiective „în mod ilegal”) și nu în prezența unui cauze justificative.

Comisia de soluționare a contestațiilor a opinat în același sens, reținând, în esență că, *pentru existența infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, lipsirea sau restricționarea libertății de a se deplasa a persoanei vătămate sau de a acționa potrivit voinței sale, trebuie să fie ilegală. Or, lipsirea sau restricționarea libertății de mișcare a propriilor copii de către părinți, în limite rezonabile, în măsura în care nu sunt susceptibile de a influența negativ creșterea și educarea acestora, sunt permise de lege (dispozițiile art. 489 C. civ., respectiv art. 33 și art. 95 din Legea nr. 272/2004 ce reglementează drepturile și îndatoririle părințești), nefiind, astfel, întrunite elementele de tipicitate ale infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, prevăzută de art. 205 CP. Nefiind întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de lipsire*

de libertate în mod ilegal, în cazul în care, în exercitarea autorității părintești, părinții restrâng libertatea de mișcare a copilului, nu se poate pune în discuție existența unei cauze justificative.

Răspuns: B

(promovare T, 2017)

56. Este justificată:

A. fapta persoanei care, după ce constată că i-a fost sustras portofelul, îl imobilizează pe autorul furtului pentru a-l împiedica să fugă;

B. fapta persoanei care sustrage căruța unui vecin pentru a-și duce fiul la gară, aflat în real pericol de a pierde trenul spre Iași și de a nu ajunge la timp la examenul de drept penal, partea generală;

C. fapta persoanei care, la cererea explicită, serioasă, conștientă și repetată a victimei, care suferea de o boală incurabilă, cauzatoare de suferințe greu de suportat, îi administrează o substanță letală.

EXPLICAȚII

Varianta de răspuns de la litera A este corectă, întrucât se referă la exercitarea dreptului oricărei persoane de a-l prinde, imobiliza și preda de îndată organelor de urmărire penală pe făptuitor (art. 310 CPP). Acest drept aparține oricărei persoane, inclusiv persoanei vătămate, săvârșirea faptei prevăzute de legea penală fiind legitimată prin lege. În cazul particular al acestei infracțiuni, *i.e.* lipsirea de libertate în mod ilegal (art. 205 CP) se poate pune în mod serios întrebarea dacă suntem în prezența acestei cauze justificative ori în ne aflăm în situația neîntrunirii tipicității obiective a infracțiunii, elementul lipsă fiind „în mod ilegal”.

Varianta de răspuns de la litera B este eronată întrucât nu se poate afirma că absentarea de la un examen aduce atingere unui interes general (referitor la condiția stării de necesitate privind intensitatea pericolului) ori că înlăturarea acestuia nu se putea face pe altă cale (referitor la condiția stării de necesitate privind mijloacele de înlăturare a stării de pericol).

În fine, varianta de la litera C este eronată, consimțământul persoanei vătămate neproducând efecte în cazul infracțiunilor contra vieții [art. 22

alin. (2) CP], uciderea la cererea victimei fiind prevăzută ca o variantă atenuată a infracțiunii de omor (art. 90 CP).

Răspuns: A

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

57. În cazul consimțământului persoanei vătămate, pentru a constitui cauză justificativă:

A. acesta trebuie să fie dat anterior primului act de executare al faptei tipice și, în cazul activităților infracționale care se prelungesc în timp, trebuie să rămână valabil exprimat pe întreaga durată a comiterii faptei;

B. chiar dacă persoana vătămată nu și-a dat consimțământul anterior comiterii faptei, există și posibilitatea ratificării ulterioare a acțiunii sau inacțiunii tipice a făptuitorului;

C. persoana vătămată poate să-și dea consimțământul oricând pe parcursul actelor de executare.

EXPLICAȚII

Fundamentată parțial pe realitatea că cel care permite altuia să-l lezeze este ca și cum s-ar leza el însuși (*volenti non fit injuria*), noul legiuitor a reglementat cauza justificativă bazată pe consimțământul persoanei vătămate (art. 22 CP). Pentru a fi în prezența acestei cauze justificative trebuie să fie îndeplinite, cumulativ, trei condiții, respectiv *i)* să existe un consimțământ valabil exprimat al persoanei vătămate cu privire a săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, *ii)* care să privească valori sociale al căror titular este persoana vătămată și de care aceasta poate dispune în mod legal și *iii)* să fie dat anterior primului act de executare al faptei tipice (M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, p. 135-137).

În aceste condiții, singura varianta corectă de răspuns este cea de la litera A fiind esențial ca persoana vătămată să-și dea consimțământul anterior primului act de executare al faptei tipice și să și-l mențină pe întreaga durată a comiterii faptei numai în acest mod agentul care săvârșește fapta prevăzută de legea penală nu se situează în afara legii. Altminteri, dacă agentul începe executarea fără a avea consimțământul persoanei vătămate echivalează cu săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală care întrunește trăsătura

antijuridicității, ratificarea ulterioară a faptei putând fi realizată, atunci când legea o permite, prin retragerea plângerii prealabile ori împăcare.

Răspuns: A

(promovare CA, 2017)

58. În cazul consimțământului persoanei vătămate, pentru a constitui cauză justificativă:

- A. acesta trebuie dat numai în formă scrisă;
- B. acesta poate fi dat și în formă verbală;
- C. nu poate fi dat prin mijloace tehnice de comunicare la distanță.

EXPLICAȚII

Am subliniat mai devreme faptul că pentru a avea caracter justificativ, consimțământul persoanei vătămate trebuie să fie liber exprimat și să emane de la o persoană capabilă. S-a arătat în doctrină că viciile de consimțământ nu vor fi analizate cu aceeași rigoare ca și în dreptul civil existând situații în care consimțământul dat din eroare ori smuls prin dol putând fi unul valabil (*e.g.*, nu va exista infracțiunea de viol dacă autorul a folosit manopere dolosive în obținerea consimțământului). Consimțământul va putea îmbrăca orice formă, cu condiția de a fi suficient de explicit (G. BODORONCEA Ș.A., *op. cit.*, p. 117).

În aceste condiții, consimțământul va putea fi dat atât în formă scrisă, cât și verbală, comunicat direct ori prin intermediul mijloacelor tehnice de comunicare la distanță.

Din acest motiv, răspunsul corect este cel de la litera B, răspunsurile de la literele A și C fiind greșite.

Răspuns: B

(promovare T, 2017)

59. Consimțământul persoanei vătămate poate fi reținut ca și cauză justificativă în cazul faptei de:

- A. incest;
- B. violare de domiciliu;
- C. distrugere în forma de bază.

EXPLICAȚII

În doctrină se face în mod just distincția între funcția de cauză justificativă a consimțământului victimei și alte funcții pe care acesta se îndeplinește. Astfel, s-a arătat că în unele situații consimțământul îndeplinește funcția de element constitutiv al infracțiunii (absența acestuia, formulată expres sau implicit – infracțiunile de furt, violare de domiciliu, viol etc.), lipsa acestuia înlăturând tipicitatea infracțiunii, ori este o cauză de atenuare a răspunderii penale – forma atenuată de omor, respectiv infracțiunea de ucidere la cererea victimei (G. BODORONCEA Ș.A., *op. cit.*, p. 115).

În aceste condiții, în cazul infracțiunii de incest, consimțământul exprimat de către părți reprezintă un element constitutiv al infracțiunii, lipsa acestuia făcând ca fapta să nu întrunească elementele constitutive ale acestei infracțiuni (art. 377 CP), ci aceea de viol [art. 218 alin. (3) lit. b) CP], prin urmare, varianta de răspuns de la litera A este greșită.

Tot astfel, varianta de răspuns de la litera B este eronată întrucât, așa cum a arătat și Comisia de soluționare a contestațiilor, *în cazul infracțiunii de violare de domiciliu, existența consimțământului părții vătămate conduce la înlăturarea răspunderii penale a făptuitorului pentru inexistența elementelor constitutive ale infracțiunii și nu la înlăturarea răspunderii penale a acestuia ca urmare a incidenței cauzei justificative prevăzute de art. 22 CP. În prima ipoteză (lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii), soluția ce se pronunță este aceea de achitare în conformitate cu dispozițiile art. 396 alin. (5) raportat la art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a CPP. În cea de-a doua ipoteză (existența cauzei justificative prevăzute de art. 22 CP), soluția ce se pronunță este aceea de achitare în conformitate cu dispozițiile art. 396 alin. (5) raportat la art. 16 alin. (1) lit. d) CPP.*

În fine, varianta de răspuns de la litera C este corectă, drepturile patrimoniale fiind disponibile, cu excepțiile prevăzute de lege [e.g., art. 253 alin. (5) CP – distrugerea bunului propriu atunci când face parte din patrimoniul cultural sau este săvârșită prin incendiere, explozie sau alt asemenea mijloc de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri etc.].

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2015; promovare PT, 2017)

Secțiunea a 3-a. Cauzele de neimputabilitate

60. Codul penal prevede printre cauzele de neimputabilitate:

- A. minoritatea făptuitorului, starea de necesitate, eroarea, cazul fortuit;
- B. intoxicația voluntară, cazul fortuit, constrângerea fizică, constrângerea morală;
- C. iresponsabilitatea, excesul neimputabil, cazul fortuit, minoritatea făptuitorului.

EXPLICAȚII

Imputabilitatea, trăsătură esențială a infracțiunii, presupune atribuirea și reproșarea/imputarea actului de conduită conștiinței și voinței persoanei determinate. În practică, imputabilitatea va fi stabilită prin verificarea și înlăturarea judiciară a cazurilor de neimputabilitate prevăzute de lege.

Sintetic, în doctrină se apreciază că trebuie constatate în acest caz următoarele elemente: responsabilitatea (capacitatea de a înțelege propria faptă și urmările ei, precum și de a-și dirija conduita în consecință), cunoașterea caracterului nejustificat al acestei conduite și exigibilitatea unei conduite conform normei juridice (posibilitatea de a pretinde autorului adoptarea unei asemenea conduite) (F. STRETEANU, D. NIȚU, *op. cit.*, vol. I, p. 411).

Așa fiind, se va aprecia imputabilă fapta prevăzută de legea penală reținută în sarcina acuzatului atunci când cauzele de neimputabilitate nu vor fi prezente, respectiv: constrângerea fizică (art. 24 CP) sau morală (art. 25 CP), excesul neimputabil (art. 26 CP), minoritatea (art. 27 CP), iresponsabilitatea (art. 28 CP), intoxicația (art. 29 CP), eroarea (art. 30 CP) și cazul fortuit (art. 31 CP).

Cu privire la eroare reținem că textul legal sugerează drept cauză de neimputabilitate numai varianta normativă prevăzută de art. 30 alin. (5) CP („nu este imputabilă fapta” față de „nu constituie infracțiune”), care reprezintă o eroare asupra interdicției care se manifestă ca o eroare *directă* atunci când aceasta vizează caracterul licit/ilicit al faptei (făptuitorul nu cunoaște că respectiva faptă este incriminată) ori ca o eroare *indirectă* când aceasta se răsfrânge asupra antijuridicității. Cu toate că această observație nu este una pur teoretică, întrucât, una este ca eroarea (culpabilă ori invincibilă) să

cadă asupra tipicității infracțiunii [art. 30 alin. (1) CP], caz în care ceea ce se înlătură nu este imputabilitatea, ci tipicitatea (sau, după caz, dacă eroarea este culpabilă se modifică trăsătura vinovăției, intenția devenind culpă), cu totul alta este când aceasta vizează caracterul ilicit al faptei (caz în care eroarea trebuie să fie întotdeauna invincibilă pentru a produce efecte), vom reține eroarea ca fiind o cauză de neimputabilitate raportat la locul în care legiuitorul a înțeles să o reglementeze.

În aceste condiții este limpede că varianta de răspuns de la litera C este corectă, varianta de la litera A fiind eronată, întrucât printre cauzele de neimputabilitate este menționată cauza justificativă a stării de necesitate, iar varianta de la litera B este, de asemenea, eronată întrucât intoxicația, pentru a fi reținută drept cauză de neimputabilitate, trebuie să fie involuntară.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2016)

61. Cauzele de neimputabilitate:

- A. întotdeauna produc efecte doar *in personam*, niciodată și *in rem*;
- B. pot produce efecte *in rem*;
- C. permit aplicarea confiscării extinse.

EXPLICAȚII

În viziunea noului legiuitor, cauzele care înlătură caracterul penal al faptei au fost împărțite în cauze justificative, cauze care produc efecte *in rem*, și cauze de neimputabilitate care produc efecte, de regulă, *in personam*. Spunem de regulă întrucât, dacă intenția comisiei de elaborare a proiectului Codului penal a fost clară, respectiv ca neimputabilitatea să producă, așa cum este firesc, efecte *in personam* (actul neputând fi imputabil *unei persoane determinate* și nu, în general, *vreunei persoane*), prin reintroducerea cazului fortuit această logică a fost înfrântă față de efectele *in rem* pe care această cauză le produce.

Pentru aceste motive, varianta de răspuns de la litera A este eronată, iar varianta de răspuns de la litera B este corectă.

În ceea ce privește varianta de răspuns de la litera C, reținem că, potrivit dispozițiilor art. 112¹ CP, măsura de siguranță poate fi dispusă numai față de

persoana condamnată, așadar este necesar pentru dispunerea acestei măsuri ca trăsăturile esențiale ale infracțiunii să fie în mod cumulativ întrunite, prin urmare această variantă de răspuns este eronată. Este de reținut această derogare de la dispozițiile generale privind măsurile de siguranță, prevederi care permit luarea măsurilor de siguranță față de persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală, nejustificată [art. 107 alin. (2) CP].

Răspuns: B

(promovare CA, 2014)

62. Conform dispozițiilor Codului penal în vigoare, este o cauză de neimputabilitate care produce efecte „in rem”:

- A. minoritatea;
- B. cazul fortuit;
- C. eroarea.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior, cazul fortuit este singurul caz de neimputabilitate care produce efecte *in rem*, minoritatea și eroarea profitând numai persoanei care se află în această ipoteză [de pildă, în ipoteza săvârșirii unei infracțiuni de către un major cu un minor cu vârsta sub 14 ani, minoritatea va înlătura răspunderea penală numai a participantului minor (care va avea în mod necesar vârsta de cel mult 16 ani), majorul nebeneficiind în mod pozitiv de această împrejurare], prin urmare, variantele de răspuns de la literele A și C sunt eronate.

Cu privire la cazul fortuit, este de reținut că imprevizibilitatea împrejurării pe care se greșează acest caz de neimputabilitate trebuie să fie una obiectivă general (nu numai agentul, ci nicio altă persoană în situația dată nefiind în măsură să prevadă împrejurarea care, conjugată cu acțiunea sa, a determinat producerea rezultatului). Din acest motiv, răspunsul de la litera B este cel corect.

În aceste condiții, având în vedere că sistemul nostru de drept nu admite antrenarea răspunderii penale pentru simpla întrunire a elementelor obiective ale infracțiunii, fiind necesară deopotrivă reținerea vinovăției agentului, se

pune în mod justificat întrebarea de ce este necesară constatarea că nicio persoană nu ar fi putut să prevadă împrejurarea în discuție (imposibilitate obiectivă de prevedere) cât timp analiza ar fi putut să se rezume la a cerceta dacă agentul nu putea și nu trebuia să o prevadă (imposibilitate subiectivă de prevedere). Cu alte cuvinte, dacă se stabilește lipsa de vinovăție a agentului, acesta neputând și netrebuind să prevadă rezultatul faptei sale, și, astfel, răspunderea penală a acestuia este înlăturată, de ce trebuie dovedit că, în situația dată, nicio altă persoană nu ar fi putut și trebuit să prevadă acest rezultat?

Răspuns: B

(promovare PCA, 2014)

63. Excesul neimputabil produce efecte:

- A. *in rem*;
- B. *in personam*;
- C. *in rem*, dar și *in personam*.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat (nr. 62), cauzele de neimputabilitate produc, de regulă, efecte *in personam*, excepția de la această regulă făcând-o cazul fortuit care produce efecte *in rem*, în condițiile în care obiectiv nicio altă persoană aflată în respectiva situație nu ar fi putut prevedea rezultatul faptei sale.

Excesul neimputabil este cazul de neimputabilitate care nu face excepție de la regula menționată, efectele sale producându-se numai în raport cu agentul care, aflându-se în stare de legitimă apărare, a depășit din cauza tulburării sau temerii limitele unei apărări proporționale cu gravitatea atacatului [art. 26 alin. (1) CP] ori care, aflându-se în stare de necesitate nu și-a putut da seama, la comiterea faptei, că pricinuieste urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce dacă pericolul nu era înlăturat [art. 26 alin. (2) CP]. În aceste două ipoteze, atunci când fapta a fost săvârșită în participație penală, de cauza de neimputabilitate va profita strict persoana aflată în situația descrisă în tiparul normativ, celelalte persoane răspunzând penal potrivit vinovăției lor.

Din aceste motive, doar răspunsul de la litera B este corect, variantele de răspuns de la literele A și C fiind greșite.

Răspuns: B

(promovare CA, 2016)

64. În procesul penal, nu înlătură de principiu răspunderea civilă:

- A. exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații;
- B. excesul neimputabil în apărare;
- C. cazul fortuit.

EXPLICAȚII

Reținerea unei cauze justificative ori de neimputabilitate produce efecte atât asupra laturii penale, cât și asupra laturii civile. Dacă asupra laturii penale a cauzei efectele sunt aceleași, *i.e.* împiedică tragerea la răspundere penală prin înlăturarea uneia dintre trăsăturile esențiale ale infracțiunii (antijuridicitatea ori imputabilitatea), asupra laturii civile efectele sunt diferite, răspundere civilă delictuală fiind în unele cazuri exclusă sau, din contră, putând fi antrenată în procesul penal.

Astfel, având în vedere că legea consideră ca fiind o faptă licită cea săvârșită în condițiile unei cauze justificative, doctrina opinează în sensul că agentul nu poate fi, în principiu, tras la răspundere civilă (G. BODORONCEA ș.A., *op. cit.*, p. 95).

Se arată această rezervă față de ipotezele „gri” în care, cu toate că nu ne aflăm în ipoteza unei fapte ilicite, patrimoniul unei persoane a încercat o pagubă în timp ce patrimoniul alteia s-a îmbogățit. Rămâne deschisă discuția dacă, față de dispozițiile art. 19 alin. (1) CPP care reglementează obiectul acțiunii civile în procesul penal ca fiind tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanei responsabile potrivit legii civile, poate fi adusă în fața instanței penale o acțiune civilă fundamentată, de pildă, pe îmbogățirea fără just temei și nu pe temeiul răspunderii civile delictuale (unde fapta este prin ipoteză *ilicită*).

Revenind la variantele de răspuns, se remarcă că este înlăturată, în principiu, răspunderea civilă delictuală în cazul variantelor de la litera A (art. 1353 C. civ.) și litera C (art. 1351 C. civ.).

Astfel, în această ordine, se arată în doctrină că, față de caracterul lícit al faptei justificative, ori de câte ori o faptă prevăzută de legea penală a fost săvârșită în condițiile prevăzute în art. 21 CP, nu va putea atrage nicio sancțiune de drept penal, drept civil, administrativ ori disciplinar. S-a reținut totodată că este posibilă intervenirea atragerii răspunderii civile a făptuitorului atunci când cauza justificativă apare ca fiind conjugată cu cauza de neimputabilitate a erorii, caz în care agentului i se poate reproșa o greșeală civilă (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 183).

Cazul fortuit, producând efecte *in rem*, are aptitudinea de a înlătura și răspunderea civilă delictuală. În acest caz particular trebuie să se observe relația de parte-întreg în care se regăsește imposibilitatea subiectivă de prevedere și imposibilitatea obiectivă de prevedere. Astfel, dacă se stabilește o imposibilitatea obiectivă de prevedere atunci este evident că nici la nivel de individ rezultatul nu putea ori nu trebuia să fie prevăzut. În această ipoteză, lipsind în totalitate vinovăție, răspunderea civilă delictuală nu poate fi antrenată.

Răspunderea civilă nu este însă înlăturată în cazul excesului neimputabil în apărare [art. 1360 alin. (2) C. civ., „va putea fi obligat la plata unei indemnizații adecvate și echitabile cel care a săvârșit o infracțiune prin depășirea limitelor legitimei apărări”].

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că varianta de răspuns la litera B este corectă față de *enunțul întrebării care era în sensul că „nu înlătură de principiu răspunderea civilă” și este valabil pentru situația excesului neimputabil de apărare.*

Celelalte variante de răspuns ar fi putut fi incidente doar în cazul în care enunțul ar fi fost formulat prin afirmație, pentru că ar fi stabilit o altă regulă.

Răspuns: B

(promovare PICCJ, 2015)

65. Nu înlătură de principiu răspunderea civilă, în procesul penal:

- A. constrângerea morală;
- B. consimțământul persoanei vătămate;
- C. excesul neimputabil de apărare.

EXPLICAȚII

Discuția se poartă în aceeași termeni ca în cazul întrebării precedente (nr. 64), spre deosebire de excesul neimputabil de apărare (varianta de la litera C), atât constrângerea morală (varianta de la litera A), cât și consimțământul persoanei vătămate (varianta de la litera B) înlăturând răspunderea civilă.

În cazul constrângerii în genere, fie că este vorba despre constrângerea fizică, fie că este vorba despre constrângerea morală, răspunderea civilă este exclusă întrucât faptele nu au fost săvârșite de către agent în mod liber, răspunderea revenindu-i persoanei care a exercitat constrângerea (participație penală improprie).

Prin consimțirea de către persoana vătămată ca agentul să săvârșească fapta prevăzută de legea penală a operat o renunțare (revocabilă) la valoarea socială concretă protejată de legea penală. În aceste condiții, având în vedere că pe de-o parte fapta nu mai apare ca fiind una ilicită, protecția legii fiind înlăturată prin consimțământul persoanei vătămate, și că eventualul prejudiciu s-ar produce în dauna acestei persoane, alături de răspunderii penale va fi înlăturată (de regulă) și răspunderea civilă.

Comisia de soluționare a contestațiilor a apreciat că singurul răspuns corect este cel de la litera C, întrucât, „potrivit art. 1360 alin. (1) C. civ., nu datorează despăgubire cel care, fiind în legitimă apărare, a cauzat agresorului un prejudiciu, dar, conform alin. (2) al acestui text, va putea fi obligat la plata unei indemnizații adecvate și echitabile cel care a săvârșit o infracțiune prin depășirea limitelor legitimei apărări. Incidența excesului neimputabil, ca și cauză de neimputabilitate, conduce la neîntrunirea trăsăturilor infracțiunii și, în consecință, la înlăturarea răspunderii penale, dar nu conduce și la înlăturarea răspunderii civile, cât timp autorul prejudiciului răspunde și pentru culpa cea mai ușoară [art. 1357 alin. (2) C. civ.], iar art. 1360 alin. (2) din același cod conține o dispoziție expresă în acest sens”.

Răspuns: C

(promovare PT, 2015)

66. Iresponsabilitatea autorului la săvârșirea infracțiunii de furt:

A. produce efecte și cu privire la fratele său, care l-a instigat să săvârșească fapta, știind că nu va putea fi tras la răspundere penală;

B. nu poate fi reținută, dacă s-a stabilit că acesta avea discernământul diminuat la momentul săvârșirii faptei;

C. înlătură răspunderea penală, chiar dacă lipsa discernământului a survenit ulterior săvârșirii faptei.

EXPLICAȚII

Iresponsabilitatea este starea de incapacitate psiho-fizică a unei persoane care nu poate să-și dea seama de semnificația socială a acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu poate fi stăpână pe ele, putându-se manifesta, așadar atât sub raport intelectual, cât și sub aspect volitiv. Iresponsabilitatea este o cauză de neimputabilitate cu caracter personal, numai persoana în cauză beneficiind de starea în care s-a aflat la momentul săvârșirii infracțiunii (nu interesează, din acest unghi, momentele anterioare ori ulterioare săvârșirii infracțiunii, ceea ce importă fiind momentul săvârșirii acțiunii ori inacțiunii cu relevanță penală).

Cauza de neimputabilitate operează numai în cazul unui discernământ abolit, în cazul în care acesta este diminuat răspunderea putând fi antrenată ținându-se cont, desigur, de starea specială în care s-a aflat agentul.

Persoanele care au determinat sau ajutat un iresponsabil să săvârșească o faptă penală vor răspunde penal ca și când respectiva faptă ar fi fost săvârșită cu intenție, reținându-se modalitatea participăției improprie [art. 52 alin. (3) CP].

Din aceste motive, doar răspunsul de la litera B este corect, răspunsurile de la literele A și C fiind greșite.

Răspuns: B

(admitere INM și în magistratură, 2018)

67. În măsura în care instanța constată incidența cauzei de neimputabilitate a intoxicației:

A. va lua act că aceasta produce efecte *in rem* și va dispune în consecință;

B. poate dispune obligarea făptuitorului la tratament medical, chiar dacă acesta învederează că nu se consideră bolnav;

C. nu poate aplica o pedeapsă, dar poate lua oricare dintre măsurile de siguranță prevăzute de lege.

EXPLICAȚII

Intoxicația este o stare fizică și psihică anormală determinată de consumul unor substanțe care alterează capacitatea de a înțelege și a voi, cauza de neimputabilitate impunând întrunirea strictă și cumulativă a următoarelor condiții: intoxicația să fie *involuntară* (accidentală), cu excluderea voinței autorului în provocarea acestei stări, să fie *completă*, caracter ce rezultă din condiția impusă de lege ca autorul să nu fi putut să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale, ori să nu fi putut să le controleze, și să existe în momentul *săvârșirii faptei*, iar în cazul infracțiunilor cu durată de consumare, trebuie să se mențină pe toate durata de săvârșire (G. BODORONCEA ș.a., *op. cit.*, p. 130).

Efectele cauzei de neimputabilitate se vor produce *in personam*, de ea profitând numai agentul aflat în această stare de intoxicație completă și involuntară, restul fiind trași la răspundere penală potrivit vinovăției lor, astfel că varianta de răspuns de la litera A este greșită.

Reținerea unei cauze de neimputabilitate înlătură răspunderea penală însă nu și posibilitatea aplicării unor măsuri de siguranță, cu excepția măsurii de siguranță a confiscării extinse. Din aceste motive, răspunsul de la litera B este corect, iar cel de la litera C este eronat.

Răspuns: B

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

68. Starea de ebrietate:

- A. este un element de fapt;
- B. poate fi constatată doar prin examen toxicologic;
- C. există întotdeauna când îmbibația alcoolică în sânge a unei persoane depășește limita legală.

EXPLICAȚII

Prin „stare de ebrietate” sau beție alcoolică se înțelege starea de tulburare psiho-fiziologică (psihosenzorială și neuromusculară) produsă sub influența

intoxicației alcoolice, asupra însușirilor psiho-fizice ale individului. În funcție de gravitatea ei, starea de intoxicație alcoolică a organismului se poate prezenta sub trei forme, și anume: starea de euforie sau de excitație alcoolică, beția propriu-zisă și starea comatoasă. Starea de ebrietate, în aceste condiții, va putea fi stabilită pe baza unor probe obișnuite, fără să se recurgă la examene de laborator, mai ales când condițiile obiective nu permit aceasta, fiind o chestiune de fapt (C. TURIANU, *Infrațiuni contra siguranței circulației rutiere*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 113-114). Din acest motiv, singurul răspuns corect este cel de la varianta de la litera A.

Răspuns: A

(promovare T, 2017)

Secțiunea a 4-a. Formele infracțiunii

69. Potrivit actualului Cod penal, actele preparatorii:

- A. nu se sancționează în nicio situație;
- B. se sancționează doar când sunt asimilate tentativei;
- C. se sancționează când sunt incriminate ca infracțiuni de sine stătătoare.

EXPLICAȚII

Distincția dintre actele preparatorii și tentativă a făcut obiectul unor numeroase discuții, fiind avansate diferite sisteme și criterii (criteriul *subiectiv*, respectiv reprezentarea autorului despre faptă și criteriul *obiectiv*, respectiv începerea executării nemijlocite a faptei descrise în norma de incriminare) care să răspundă acestei probleme. În zilele noastre tot mai multe sisteme au adoptat un sistem mixt care îmbină cele două teorii, apreciindu-se că aceasta este varianta care nu lasă în afara protecției legii penale anumite fapte, conduite care reprezintă un pericol pentru societate în genere. De aceea, s-a propus ca plecând de la teoriile formale care dau prioritate modului în care norma de incriminare descrie acțiunea tipică să se extindă conceptul de act de executare în raport și cu celelalte teorii: teoria echivocității, a cauzalității inerte, a apropierei de momentul consumării etc. (pentru o expunere pe larg a problemicii, a se vedea G. ANTONIU, *Tentativa*, Ed. Societății Tempus, București, 1996, p. 58-95).

Actele care rămân în sfera celor preparatorii nu sunt, de regulă, sancționate de legea penală, mai puțin în acele situații în care legea le asimilează tentativei [de pildă, art. 412 alin. (2) CP] sau sunt incriminate ca infracțiuni de sine stătătoare (art. 314 CP), așadar doar varianta de răspuns de la litera C este cel corect.

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că *varianta de răspuns A nu este corectă, întrucât există ipoteze de sancționare a actelor preparatorii, atunci când acestea sunt asimilate de legiuitor tentativei sau sunt incriminate ca infracțiuni distincte.*

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2018)

70. Există tentativă și atunci când:

A. consumarea infracțiunii nu a fost posibilă datorită insuficienței sau defectuoșității mijloacelor folosite;

B. imposibilitatea de consumare a infracțiunii se datorează modului cum a fost concepută executarea;

C. s-a început executarea, dar relațiile sociale ocrotite nu mai existau la momentul începerii executării.

EXPLICAȚII

Tentativa reprezintă o formă atipică, imperfectă a faptei întrucât reprezintă o încercare nereușită de comitere a infracțiunii. Ea presupune un început de executare a manifestării infracționale care nu produce rezultatul înscris în norma de incriminare, fie datorită faptului că acțiunea începută a fost întreruptă, fie, deși nu a fost întreruptă și a fost dusă până la capăt, nu s-a obținut rezultatul urmărit sau acceptat de făptuitor (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 244).

Așa fiind, reținem că în funcție de stadiul de realizare a activității infracționale distingem între tentativa imperfectă (întreruptă sau neterminată) și tentativa perfectă (terminată), iar în funcție de relevanța penală a faptei tentate distingem între tentativa idonee (periculoasă și incriminată de legea penală) și tentativa neidonee (nepericuloasă și neincriminată de legea penală).

Prezenta întrebare se referă la această din urmă categorie, existând tentativă și atunci când urmarea socialmente periculoasă, urmărită sau acceptată de făptuitor, nu s-a produs datorită insuficienței sau defectuoșității mijloacelor folosite de făptuitor (mijloacele folosite nu erau *in concreto* apte să producă rezultatul) ori datorită lipsei obiectului material din locul unde făptuitorul credea că se află (M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, p. 184), prin urmare, varianta de răspuns corectă este cea de la litera A.

Variantele de răspuns de la literele B și C sunt eronate, tentativa absurdă fiind o tentativă neidonee, iar lipsa protecției conferite de lege a relațiilor sociale atinse prin săvârșirea faptei echivalând cu o dezincriminare a faptei.

Răspuns: A

(promovare CA, 2014)

71. Există tentativă idonee:

A. când infractorul îi toarnă victimei în paharul cu apă o substanță letală, iar lichidul se evaporă înainte de a fi consumat;

B. când autorul pătrunde în sediul unei bănci, dar constată că seiful acesteia fusese mutat în urmă cu 5 zile;

C. când infractorul încurajează victima să meargă cu avionul, în speranța că motorul acestuia se va defecta și avionul se va prăbuși.

EXPLICAȚII

Distincția dintre tentativa idonee și tentativa neidonee este dată de aptitudinea acțiunii agentului de a pune în pericol valoarea socială ocrotită. Atunci când, datorită modului cum a fost concepută executare, nu se poate pune problema creării unei stări de pericol pentru valoarea socială ocrotită, fiind evident pentru orice observator de factură medie că acțiunea comisă nu are nicio șansă să producă rezultatul, tentativa nu este una periculoasă (G. BODORONCEA ș.a., *op. cit.*, p. 149).

În cazul variantei de răspuns de la litera A, apare evident că suntem în prezența unei tentative (perfecte) la omor atunci când agentul toarnă în paharul cu apă a victimei substanța letală, rezultatul neproducându-se din motive independente, lichidul evaporându-se datorită volatilității substanței folosite.

Varianta de la litera B este una incompletă, întrucât nu rezultă din conținutul său care este valoarea socială căreia i s-a adus atingere prin simpla pătrundere a unei persoane în sediul unei bănci, ocazie cu care aceasta observă lipsa seifului. Dacă intenția acesteia fusese aceea de a sustrage valorile depozitate în respectivul seif (împrejurarea care însă nu rezultă din varianta de răspuns), lipsa obiectului material de la locul unde credea că se află nu este de natură să înlăture caracterul idoneu al faptei tentate.

Varianta de la litera C este un caz de școală de tentativă absurdă, farmecele, gândurile negative etc. neputând fi considerate drept fapte penale.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *varianta de la litera B este corectă, întrucât deși nu este prevăzut expres în enunț, din datele existente rezultă în mod clar că pătrunderea în sediul băncii s-a realizat în scopul de a sustrage bani sau alte valori aflate în seif.*

Răspuns: A, B

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

72. Se caracterizează prin punerea în executare a intenției de a săvârși infracțiunea, dar rezultatul nu se produce datorită modului greșit de concepere a infracțiunii:

- A. tentativa perfectă idonee;
- B. tentativa neidonee;
- C. tentativa imperfectă idonee.

EXPLICAȚII

Am arătat anterior distincția dintre tentativa idonee și cea neidonee, în cazul acesteia din urmă, având în vedere că fapta nu are aptitudinea de a vătăma valoarea socială protejată, răspunderea penală nu va putea fi antrenată, lipsind tipicitatea obiectivă a faptei.

Enunțul prezentei întrebări surprinde un caz de tentativă absurdă, absolut improprie, greșita concepere a infracțiunii care a făcut ca rezultatul să nu se poată produce fiind o faptă care nu reprezintă vreun pericol pentru valoarea protejată, fiind neidonee. Așa fiind, varianta de răspunde de la litera B este cea corectă.

Variantele de răspuns de la literele A și C sunt eronate. Cu privire la acestea, găsim oportun să subliniem că distincția dintre tentativa perfectă și tentativa imperfectă rezultă din stadiul diferit de realizare a activității infracționale, dacă în cazul tentative perfecte executarea acțiunii fiind complet efectuate (de pildă, agentul trage cu arma spre victimă însă glonțul nu o atinge), în cazul tentativei imperfecte executarea activității infracționale este întreruptă voluntar sau din motive străine de voința agentului.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *varianta A de răspuns nu este corectă, coroborând definiția cuprinsă în enunțul întrebării cu răspunsul corespunzător variantei B, corecte, rezultă că tentativa neidonee se caracterizează „prin punerea în executare a intenției de a săvârși infracțiunea, dar rezultatul nu se produce datorită modului greșit de concepere a infracțiunii”*. Aceeași definiție este dată în doctrină și tentativei absolut impropriei, iar potrivit autorului citat, ca regulă, tentativa neidonee s-ar asimila tentativei absolut impropriei (F. STRETEANU, op. cit., p. 636).

Răspuns: B

(promovare PICCJ, 2015)

73. În cazul tentativei imperfecte cauzele de întrerupere a executării activității infracționale:

- A. sunt întotdeauna supravenite față de activitățile efectuate până la momentul intervenirii lor;
- B. nu sunt întotdeauna supravenite față de activitățile efectuate până la momentul intervenirii lor;
- C. sunt întotdeauna anterioare față de activitățile efectuate până la momentul intervenirii lor.

EXPLICAȚII

Tentativa imperfectă (sau întreruptă, neterminată, incompletă, simplă) impune condiția ca desfășurarea executării faptei să nu fi mers până la sfârșit, ci să fi fost oprită, întreruptă, realizându-se doar un fragment, o parte din această fază a activității infracționale, datorate unor cauze supravenite, intervenite după începerea executării acțiunii, dacă acești factori nu ar fi intervenit,

executarea continua și ar fi condus la consumarea infracțiunii (I. PASCU ș.A., *op. cit.*, p. 251). Așa fiind, reținem că întreruperea executării activității infracționale trebuie să se datoreze întotdeauna unor cauze supravenite altfel lipsindu-i latura subiectivă faptei tentate reținute (agentul nedorind să pună în pericol valoarea socială ocrotită de vreme ce a conceput și executat fapta astfel încât ca aceasta să nu se consume datorită întreruperii acțiunii). Din acest motiv, răspunsul corect este cel de la litera A.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *se face confuzie între tentativa imperfectă și tentativa improprie. Tentativa imperfectă (întreruptă sau neterminată) se caracterizează prin aceea că făptuitorul începe efectuarea actelor de executare ce constituie elementul material al infracțiunii, executarea ce a fost întreruptă și împiedicată să se desfășoare până la capăt. Așadar, cauzele care fac să nu se consume infracțiunea sunt întotdeauna ulterioare începerii executării, deci supravenite.*

Nu poate fi reținută ca fiind corectă varianta de la litera B în raport cu dispozițiile art. 32 alin. (2) CP, care reglementează tentativa absolut improprie, potrivit cu care „nu există tentativă atunci când imposibilitatea de consumare a infracțiunii este consecința modului cum a fost concepută executarea”, întrucât, în acest caz, este vorba de o concepție nerațională de a acționa, în contradicție cu legile naturii care guvernează fenomenele ce au loc în societate. Modul irațional în care este concepută executarea unei infracțiuni se referă la mijloace absolut inapte să producă rezultatul urmărit, la obiectul material asupra căruia se îndreaptă acțiunea, la modul absurd în care este concepută executarea.

Răspuns: A

(promovare CA, 2016)

74. Tentativa perfectă:

A. constă în punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea, executare care se întrerupe și rezultatul nu se produce;

B. constă în punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea, executare care a fost dusă până la capăt, iar rezultatul nu se produce;

C. nu este posibilă, de regulă, la infracțiunile așa-zis materiale.

EXPLICAȚII

Tentativa perfectă (sau fără efect, terminată, completă, neizbutită) este prezentă atunci când a început executarea acțiunii prevăzute în norma de incriminare și ea a fost dusă până la capăt, realizându-se integral, dar nu s-a produs rezultatul urmărit sau acceptat de agent (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 252), motiv pentru care varianta de răspuns de la litera A este eronată, în timp ce varianta de răspuns de la litera B este corectă.

Rațiunea pentru care termenul „hotărâre” folosit de vechiul legiuitor a fost schimbat cu termenul „intenție” regăsit în actual Cod penal este aceea că s-a dorit consacrarea legislativă a opiniei majoritare prin care se susținea că în cazul tentativei intenția poate fi atât directă, cât și indirectă în ciuda faptului că termenul „hotărâre” ar fi sugerat numai intenția directă; deoarece agentul se află în această ipoteză numai atunci când rezultatul este prevăzut și urmărit.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *folosirea termenului „hotărâre” în loc de „intenție” nu afectează valabilitatea răspunsului corect, pentru că în ambele situații termenul se referă la săvârșirea faptei cu intenție, atât directă, cât și indirectă.*

Cu privire la varianta de răspuns de la litera C, reținem că tentativa perfectă este posibilă numai în cazul acelor infracțiuni care nu se consumă la momentul săvârșirii acțiunii sau inacțiunii prevăzute de lege (infracțiunile de pericol abstract), întrucât în cazul acestor infracțiuni atingerea valorii sociale ocrotite are loc imediat, la momentul săvârșirii faptei. Așa fiind, putem întâlni tentativa perfectă numai în cazul unor infracțiuni de rezultat (așa-zis materiale) și numai în cazul unor infracțiuni de pericol concret, prin urmare această varianta de răspuns de la litera C este eronată.

Răspuns: B

(promovare PT, 2015)

75. În raport de elementul material, tentativa nu este posibilă:

- A. în cazul infracțiunilor omisive proprii;
- B. la infracțiunile săvârșite din culpă;
- C. în cazul infracțiunilor praeterintenționate.

EXPLICAȚII

Tentativa se pedepsește numai când legea prevede în mod expres aceasta [art. 33 alin. (1) CP], legiuitorul sancționând această formă imperfectă de infracțiune numai atunci când a apreciat că pericolul social abstract al faptei este suficient de ridicat pentru a se antrena *ultima ratio* răspunderea penală în celelalte cazuri tentativa rămânând neincriminată (sistemul incriminării limitate).

În cazul altor infracțiuni neincriminarea formei tentate s-a impus prin forța lucrurilor, această formă de infracțiune neputând fi concepută în raport cu latura obiectivă a infracțiunii din care derivă sau în raport cu latura subiectivă a acesteia.

Astfel, relativ la latura obiectivă a infracțiunii, tentativa nu este posibilă la infracțiunile omisive proprii (e.g., art. 266 CP – *Nedenunțarea*, art. 267 CP – *Omișiunea sesizării*) având în vedere că aceste infracțiuni se consumă prin simpla neîndeplinire a obligației prevăzute de lege; la infracțiunile de obicei sau de simplă repetare; la infracțiunile de executare promptă săvârșite prin viu grai (e.g., amenințarea); la infracțiunile de consumare anticipată (e.g., luarea de mită) (M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, p. 180), argumente pentru care singurul răspuns corect este cel de la litera A, variantele de răspuns de la literele B și C vizând raportarea tentativei la latura subiectivă a infracțiunii. O parte a doctrinei apreciază că această listă a infracțiunilor care nu pot avea formă tentată ar trebui să le cuprindă și pe infracțiunile continue și continuate, arătându-se că, cu toate că în unele ipoteze infracțiunea continuă (e.g., tentativa la furtul de energie) ori infracțiunea continuată (e.g., tentativa la omor) admit această formă imperfectă de infracțiune, în principiu, în cazul acestor unități de infracțiune, tentativa este exclusă (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 249).

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că *enunțul întrebării se referă la imposibilitatea tentativei decurgând din specificul elementului material, așa încât nu se poate reține ca valabilă și varianta de la litera B, care avea în vedere elementul subiectiv.*

Răspuns: A

(promovare PCA, 2015)

76. În raport cu elementul subiectiv, tentativa nu este posibilă:

- A. în cazul infracțiunilor praeterintenționate;
- B. în cazul infracțiunilor de obicei;
- C. în cazul infracțiunilor care se comit cu intenție indirectă.

EXPLICAȚII

În continuarea explicațiilor întrebării anterioare (nr. 75) reținem că în raport cu latura subiectivă a infracțiunii nu este posibilă tentativa la infracțiunile săvârșite din culpă (simplă ori cu prevedere) sau cu praeterintenție. În legătură cu acestea din urmă s-a arătat că tentativa nu poate fi concepută pentru că rezultatul mai grav se realizează din culpă astfel că nu se poate susține că agentul a încercat să obțină un rezultat pe care nu l-a urmărit sau acceptat (I. PASCU ș.A., *op. cit.*, p. 250), în acest sens, varianta de răspuns de la litera A este corectă.

Cu toate acestea, prin voința legiuitorului și în urma unirii a două sau mai multe infracțiuni pentru a rezulta o infracțiune distinctă (unitatea legală a infracțiunii complexe), tentativa la infracțiunea săvârșită cu această formă de vinovăție nu este *de plano* exclusă și nu este *de iure* în toate cazurile neincriminată. Avem în vedere, în acest sens, infracțiunea de tâlhărie calificată care a avut ca urmare vătămarea corporală a persoanei vătămate [art. 234 alin. (3) CP], infracțiune la care forma tentată este incriminată (art. 237 CP).

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *varianta de la litera A este corectă, deoarece tentativa nu e posibilă în cazul infracțiunilor praeterintenționate.*

Varianta B de răspuns nu este corectă. Enunțul impunea verificarea posibilității reținerii tentativei prin prisma elementului subiectiv de comitere, iar nu a elementului material, pentru care tentativa nu este posibilă în cazul infracțiunilor de obicei (de exemplu: infractorul își propune să pretindă favoruri de natură sexuală de la o colegă de muncă ori de câte ori va avea ocazia, dar din punct de vedere al elementului material nu reușește să formuleze astfel de pretenții de un număr suficient de ori ca fapta să constituie infracțiune).

Varianta C de răspuns nu este corectă. Tentativa este posibilă doar în cazul infracțiunilor comise cu intenție, aspect ce rezultă din chiar definiția

dată de art. 32 alin. (1) CP („punerea în executare a intenției de a săvârși infracțiunea”), indiferent dacă intenția e directă sau indirectă.

Răspuns: A

(promovare PICCJ, 2015)

77. Conform dispozițiilor Codului penal în vigoare, în raport cu elementul subiectiv, tentativa este posibilă la:

- A. infracțiunile săvârșite din culpă, în modalitatea simplă;
- B. infracțiunile săvârșite cu intenție indirectă;
- C. infracțiunile săvârșite din culpă, în modalitatea cu prevedere.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior (nr. 76), în raport cu elementul subiectiv al infracțiunii, tentativa nu este posibilă la infracțiunile din culpă (cu sau fără prevedere) și la infracțiunile comise cu intenție depășită (praeterintenție). A *contrario*, tentativa este posibilă la infracțiunile săvârșite cu intenție directă ori indirectă, concluzie care rezultă direct din definiția egală a acestei forme de infracțiune [art. 32 alin. (1) CP]. Din aceste motive, doar răspunsul de la litera B este corect, cele de la literele A și C fiind eronate.

Răspuns: B

(promovare PT, 2014)

78. Pot avea tentativă perfectă:

- A. infracțiunile de consumare anticipată;
- B. infracțiunile de rezultat;
- C. infracțiunile de executare promptă.

EXPLICAȚII

Am atins parțial această chestiune în comentariul întrebărilor anterioare (nr. 74-77), ocazii cu care am arătat infracțiunile care în general nu admit forma tentată și în special forma perfectă, terminată a acesteia. Nu este

posibilă, așadar, forma tentată la infracțiunile de consumare anticipată (e.g., luarea de mită) ori la infracțiunile de executare promptă săvârșită prin viu grai (e.g., mărturia mincinoasă), prin urmare, răspunsurile de la literele A și C sunt eronate.

Din categoria infracțiunilor care admit forma tentată vom reține că numai în cazul infracțiunilor de rezultat și infracțiunilor de pericol concret este posibilă tentativa perfectă, întrucât numai în cazul acestor infracțiuni rezultatul întârzie să apară cu toate că acțiunea ori inacțiunea a fost dusă la bun sfârșit. Din acest motiv, varianta de răspuns de la litera B este cea corectă.

Pe de altă parte, în tentativa imperfectă poate fi întâlnită atât la infracțiunile de rezultat, cât și la infracțiunile de pericol.

Răspuns: B

(promovare PICCJ, 2016)

79. Tentativa este posibilă:

- A. la infracțiunile omisive improprii;
- B. în cazul refuzului de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii judecătorești, de către persoanele care au această obligație conform legii;
- C. la însușirea bunului găsit.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior (nr. 75), dacă în cazul infracțiunilor omisive proprii tentativa nu este posibilă, întrucât aceste infracțiuni se consumă prin simpla neîndeplinire a obligației prevăzute de lege (e.g., nedenunțarea), tentativa este posibilă în cazul infracțiunilor omisive improprii (comisive prin omisiune), desigur, atunci când specificul infracțiunii permite reținerea acestei forme de infracțiune (să nu fim în prezența unei infracțiuni de executare promptă, de consumare anticipată etc.). De pildă, în cazul infracțiunii omor, care poate fi săvârșită inclusiv prin omisiune, va fi trasă la răspunderea penală (pentru fapt tentat ori, după caz, consumat) persoana care își încalcă obligația legală sau contractuală de a acționa (art. 17 CP), punând în primejdie viața victimei (e.g., mama care nu-și hrănește bebelușul).

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut în același sens arătând că *infracțiunile omisive improprii (comisive prin omisiune) pot fi săvârșite în forma imperfectă a tentativei. Ceea ce caracterizează aceste infracțiuni este faptul că subiectul nu împiedică producerea unui rezultat pe care, în considerarea anumitor împrejurări, putea să îl împiedice. Dacă o astfel de împiedicare a avut loc înainte ca rezultatul să se producă, fapta rămâne în faza tentativei.*

Cu privire la varianta de răspuns de la litera C, Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că în cazul însușirii bunului găsit, tentativa ar fi posibilă doar la varianta comisivă de săvârșire a faptei. Enunțul era însă formulat astfel încât să vizeze toate modalitățile de comitere a faptei (să fie posibil în toate situațiile), iar răspunsul în discuție nu satisfacea această condiție.

Varianta de răspuns de la litera B este, de asemenea, eronată, fapta de nerespectare a hotărârilor judecătorești în varianta normativă prevăzută de art. 287 alin. (1) lit. c) CP („refuzul de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii, de către persoanele care au această obligație conform legii”), fiind săvârșită numai prin inacțiunea conducătorului instituției care are obligația legală de a sprijini organul de executare ori a angajatului instituției căruia i-a fost repartizată această sarcină.

Răspuns: A

(promovare PICCJ, 2015)

80. Tentativa este posibilă la:

- A. infracțiunile de obicei, dacă au o durată semnificativă;
- B. infracțiunile săvârșite cu intenție indirectă;
- C. infracțiunile săvârșite din culpă, în modalitatea cu prevedere.

EXPLICAȚII

Am așa cum am arătat anterior (nr. 75 și 76), tentativa nu poate fi concepută, în unele cazuri, atât în raport cu elementele laturii obiective a infracțiunii, cât și în raport cu latura subiectivă a acesteia. Astfel, tentativa nu este posibilă în cazul infracțiunilor de obicei, indiferent de durata acesteia, și la infracțiunile săvârșite din culpă (cu sau fără prevedere), dar va fi posibilă

în lipsa altor impedimente în cazul infracțiunilor intenționate, indiferent de modalitățile acesteia, directă ori indirectă.

Cu privire la infracțiunea de obicei tentativa nu poate fi concepută față de specificul acestei infracțiuni al cărei element material se realizează decât în ipoteza în care acțiunile sau actele tipice se repetă de un număr suficient de mare pentru a rezulta caracterul de obișnuință. Tentativa, așadar, s-ar putea concepe numai în raport cu unul/fiecare dintre componentele obișnuinței (act material care privit *ut singuli* nu are relevanță penală) și nu în raport cu întregul ansamblu de acte ale acestei infracțiuni.

În cazul infracțiunilor din culpă este exclusă *per se* ideea de încercare pe care se grefează forma tentativei.

Din aceste motive, doar răspunsul de la litera B este corect, răspunsurile de la literele A și C fiind greșite.

Răspuns: B

(promovare CA, 2015)

81. Tentativa este posibilă:

- A. în cazul infracțiunilor omisive prin comisiune;
- B. la infracțiunile comisive improprii;
- C. la infracțiunile omisive improprii.

EXPLICAȚII

Trimitem la comentariul întrebării nr. 79 prin care arătam că tentativa este posibilă în cazul infracțiunilor comisive, indiferent cum au fost comise, prin omisiune (omisive improprii) ori comisiune, în timp ce în cazul infracțiunilor omisive tentativa este exclusă (aceasta pentru că aceste infracțiuni se săvârșesc prin nefacere a ceea ce trebuie făcut, îndatorirea fiind fie *imediată*, fie sub un anumit *termen*, și într-un caz, și în celălalt, fapta consumându-se instantaneu la împlinirea tuturor condițiilor făcând imposibilă reținerea formei tentate; a se vedea, în acest sens, V. DONGOROZ, *Drept penal*, Institutul de Arte Grafice, București, 1939, p. 273).

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că singurul răspuns corect este cel de la litera C, *infracțiunile omisive improprii (comisive prin omisiune)*

putând fi săvârșite în forma imperfectă a tentativei. Ceea ce caracterizează aceste infracțiuni este faptul că subiectul nu împiedică producerea unui rezultat, pe care, în considerarea anumitor împrejurări, putea să îl împiedice. Dacă o astfel de împiedicare a avut loc înainte ca rezultatul să se producă, fapta rămâne în faza tentativei. Varianta B de răspuns nu este corectă. Infracțiunile comise improprii presupun săvârșirea faptei prin omisiune proprie, iar aceasta nu este susceptibilă de tentativă.

Din aceste motive, răspunsul de la litera C este corect, răspunsurile de la literele A și B fiind greșite.

Răspuns: C

(promovare PT, 2015)

82. Tentativa nu este posibilă:

- A. în cazul infracțiunii comise prin omisiune;
- B. în cazul infracțiunii omise proprii;
- C. în cazul infracțiunii omise improprii.

EXPLICAȚII

Întocmai ca în precedent, facem trimitere la comentariul întrebării nr. 79, tentativa fiind posibilă în cazul infracțiunilor comise prin omisiune (varianta A de răspuns), care sunt cunoscute și ca infracțiuni omise improprii (varianta de răspuns de la litera C), fiind însă posibilă în cazul infracțiunilor omise proprii, prin urmare, doar varianta de la litera B este corectă.

Răspuns: B

(promovare PICCJ, 2017)

83. Tentativa este posibilă:

- A. în cazul infracțiunii de constituirea unui grup infracțional organizat;
- B. la infracțiunile omise improprii;
- C. în cazul refuzului conducătorului auto de a se supune recoltării probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei.

EXPLICAȚII

Tentativa nu este posibilă în cazul infracțiunilor omisive proprii, infracțiunilor de obicei sau de simplă repetare, infracțiunilor de executare promptă săvârșită prin viu grai, infracțiunilor de consumare anticipată (e.g., asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni), infracțiunilor săvârșite din culpă sau cu praeterintenție (M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, p. 180), motiv pentru care răspunsul de la litera A este eronat.

Refuzul sau sustragerea de la prelevarea de mostre biologice (art. 337 CP) săvârșită în varianta normativă a refuzului se realizează prin respingerea sau neacceptarea propunerii organelor de poliție de a se supune prealării de mostre biologice, refuz precedat de o solicitare expresă din partea acestora. Așa fiind, având în vedere că ne aflăm în prezența unei infracțiuni de executare promptă, acțiune care prin perioada sa de executare care este redusă la minim nu lasă loc suficient intercalării unei forme tentate a infracțiunii. În acest caz infracțiunea fie nu există, fie există în varianta de fapt consumat, prin urmare, varianta de răspuns de la litera C este eronat.

Infraacțiunile omisive improprii (comisive prin omisiune) pot fi săvârșite în forma imperfectă a tentativei. Ceea ce caracterizează aceste infracțiuni este faptul că subiectul nu împiedică producerea unui rezultat pe care, în considerarea anumitor împrejurări, putea să îl împiedice. Dacă o astfel de împiedicare a avut loc înainte ca rezultatul să se producă, fapta rămâne în faza tentativei.

Varianta A de răspuns nu este corectă. Constituirea unui grup infracțional organizat este infracțiune prin voința legiuitorului de a incrimina actele preparatorii la comiterea infracțiunilor ce fac obiectul acesteia. Ca atare, tentativa nu este posibilă.

Din aceste motive, doar răspunsul de la litera B este corect.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2015)

84. Tentativa nu este posibilă la infracțiunile:

- A. săvârșite din culpă cu prevedere;
- B. de obicei;
- C. care au obiect material.

EXPLICAȚII

Față de cele anterior arătate (nr. 83), variantele de răspuns de la literele A și B sunt corecte.

Varianta de răspuns de la litera C este eronată, infracțiunea fapt tentat putând exista indiferent dacă infracțiunea din care derivă are (e.g., furtul) sau nu are obiect material (e.g., evadarea forma tip), adică indiferent dacă infracțiunea la care valoarea socială ocrotită constă/se exprimă (sau nu) într-o entitate materială.

Răspuns: A, B

(admitere INM și în magistratură, 2017)

85. În cazul tentativei:

A. limitele speciale ale pedepsei complementare a interzicerii unor drepturi se reduc la jumătate;

B. forma de vinovăție poate fi diferită de cea care ar fi caracterizat infracțiunea respectivă în formă consumată;

C. se rețin aceleași circumstanțe agravante legale generale ce s-ar fi reținut dacă infracțiunea s-ar fi consumat.

EXPLICAȚII

Tentativa este caracterizată ca o formă derivată de infracțiune, deoarece ea derivă din forma tip de infracțiune, împrumutând o parte din elementele infracțiunii fapt consumat. Astfel, cu privire la latura obiectivă, tentativa întrunește elementul material și o urmare imediată, limita inferioară a acestei forme de infracțiune constituind-o începerea executării elementului material, iar limita superioară, actul de întrerupere sau neizbutire a consumării faptei. Din punct de vedere subiectiv, tentativa presupune aceiași factori – intelectual și volitiv – care sunt specifici infracțiunii consumate (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 244). Având în vedere opiniile exprimate în doctrină și redată mai sus, varianta de răspuns de la litera B este eronată, iar varianta de răspuns de la litera C este corectă, cu privire la aceasta din urmă, împrejurarea că fapta a rămas în forma tentativei neavând relevanță cu privire la reținerea circumstanțelor reale sau personale de agravare sau ușurare a răspunderii penale.

Referitor la varianta de răspuns de la litera A, reținem că sistemul nostru de drept sancționează tentativa potrivit sistemului diversificării pedepsei, ceea ce presupune că sancționarea tentativei se va realiza între limite mai scăzute de pedeapsă decât limitele prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată. De menționat că sistemul diversificării are în vedere numai pedepsele principale, niciodată limitele pedepselor complementare ori accesorii.

Răspuns: C

(admitere INM, 2014; promovare PT, 2017)

86. Infracțiunea se săvârșește în forma tentativei, atunci când:

A. făptuitorul țintește pieptul victimei cu o armă, dar din cauza emoției nu o nimerește în momentul în care execută focul;

B. studentul promite unui profesor că îi va da o sumă de bani pentru promovarea unui examen, dar ulterior nu îi mai remite banii, considerând că răspunsul dat la examinare era suficient de argumentat pentru obținerea unei note de trecere;

C. făptuitorul amenință victima că o să o lovească, dar nu a mai reușit, fiindcă victima a fugit.

EXPLICAȚII

Din cele arătate anterior, relevant rezolvării prezentei întrebări este faptul că forma tentată nu poate fi reținută în cazul infracțiunilor de consumare anticipată (darea sau luarea de mită) și în cazul infracțiunilor de executare promptă săvârșite prin viu grai (amenințarea).

Relativ la variantele eronate de răspuns, respectiv cele de la literele B și C, se constată că în realitate faptele de dare de mită (varianta B) ori de amenințare (varianta C) sunt fapte consumate și nu forme ale tentativei. Cu privire la varianta de răspuns de la litera C, mai observăm că nu poate fi vorba despre comiterea unei tentative la infracțiunea de lovire deoarece făptuitorul nu a început executarea acestei infracțiuni prin vreo încercare de a lovi persoana vătămată.

Din aceste motive, doar varianta de răspuns de la litera A este corectă.

Răspuns: A

(admitere INM și în magistratură, 2018)

Secțiunea a 5-a. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni

87. Infracțiunea continuă:

- A. poate fi doar o infracțiune formală;
- B. poate fi săvârșită doar prin comisiune;
- C. poate fi săvârșită în formă continuată.

EXPLICAȚII

Clasificarea infracțiunilor în infracțiuni continue și infracțiuni momentane sau instantanee are la bază criteriul după care acțiunea sau inacțiunea ce constituie elementul material al infracțiunii este una care, prin natura ei, presupune o anumită durată în timp sau este una care se consumă instantaneu. Nu regăsim în legislație o astfel de clasificare și nici o definiție a infracțiunii continue, însă găsim o referire la această categorie de infracțiuni în art. 154 alin. (2) CP, care reglementează data de la care curge termenul de prescripție în cazul acestor infracțiuni, menționând că, „În cazul infracțiunilor continue termenul curge de la data încetării acțiunii sau inacțiunii, în cazul infracțiunilor continuate, de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau inacțiuni, iar în cazul infracțiunilor de obicei, de la data săvârșirii ultimului act”. Există, așadar, o recunoaștere din partea legiuitorului a acestei categorii de infracțiuni, analizată în doctrină.

Faptul că în cazul infracțiunilor continue acțiunea sau inacțiunea ce constituie elementul material al infracțiunii se prelungește în mod natural în timp nu înseamnă că aceste infracțiuni nu pot fi infracțiuni de rezultat. Dimpotrivă, în cazul unora dintre acestea legea impune și producerea unui rezultat pentru consumarea infracțiunii (de exemplu, infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal, furtul de energie electrică). Din acest motiv, răspunsul de la litera A, care menționează că infracțiunea continuă poate fi doar o infracțiune formală, este greșit. Clasificarea infracțiunilor în infracțiuni momentane sau instantanee nu are legătură cu clasificarea acestora în infracțiuni de rezultat și infracțiuni formale (de pericol), deoarece prima are în vedere criteriul elementului material, iar aceasta din urmă are în vedere criteriul urmării imediate produse.

Clasificarea infracțiunilor în infracțiuni comise și infracțiuni omise are în vedere tot elementul material al infracțiunii, însă un alt aspect al acestuia, respectiv constituirea acestuia dintr-o acțiune sau dintr-o inacțiune. Aceasta nu înseamnă că infracțiunile nu pot fi clasificate și după un alt criteriu ce ține de elementul material, respectiv acela al continuării în mod natural în timp a acțiunii sau inacțiunii ce constituie elementul material. Pot exista infracțiuni comise care să fie momentane și infracțiuni comise care să fie continue, după cum pot fi și infracțiuni omise momentane și infracțiuni omise continue. Din acest motiv, răspunsul de la litera B, potrivit căruia infracțiunea continuă poate fi săvârșită doar prin comisiune, este greșit. De pildă, este o infracțiune continuă omisivă infracțiunea de abandon de familie, prevăzută de art. 378 alin. (1) lit. b) și c) CP, care constă în „b) neîndeplinirea, cu rea-credință, a obligației de întreținere prevăzute de lege” și „c) neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească”.

Infrațiunea continuată este reglementată în mod explicit în art. 35 alin. (1) CP, potrivit căruia „Infrațiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții și împotriva aceluiași subiect pasiv, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni”. Diferența față de infracțiunea continuă constă în aceea că, în cazul acesteia din urmă acțiunea sau inacțiunea ce constituie elementul material se prelungește în timp în mod natural, având în vedere specificitatea acesteia, pe când în cazul infracțiunii continuate prelungirea în timp a acesteia se datorează voinței autorului infracțiunii, care înțelege să repete de mai multe ori, la diferite intervale de timp, acțiunea sau inacțiunea ce constituie elementul material al infracțiunii. Din acest motiv, faptul că ambele categorii de infracțiuni presupun o prelungire în timp a acțiunii, nu înseamnă că ele sunt incompatibile. Dimpotrivă, o infracțiune continuă, la care acțiunea sau inacțiunea se prelungește în mod firesc, poate fi repetată la scurt timp după epuizarea ei, în baza aceleiași rezoluții infracționale. În acest din urmă caz, vom fi în prezența unei infracțiuni continue continuate. Este cazul, de pildă, a unei infracțiuni de lipsire de libertate, care este repetată de autor, în baza aceleiași rezoluții infracționale, la scurt timp după epuizarea actului material anterior.

Răspuns: C

(promovare T, 2014)

88. Infracțiunea continuă, în funcție de modul de realizare a actului de executare, poate fi:

- A. numai permanentă;
- B. numai succesivă;
- C. atât permanentă, cât și succesivă.

EXPLICAȚII

Infracțiunea continuă a fost împărțită în doctrină în infracțiunea continuă succesivă și infracțiunea continuă permanentă. Diferența dintre acestea o formează existența unor întreruperi firești, normale, între actele care constituie conținutul infracțiunii continue succesive, spre deosebire de infracțiunea continuă permanentă. În acest din urmă caz, orice întrerupere a activității infracționale atrage epuizarea infracțiunii continue succesive, iar reluarea acesteia relevă comiterea unei noi infracțiuni continue. De pildă, în cazul infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, orice întrerupere a activității de lipsire de libertate în mod ilegal, întrucât prin redarea libertății persoanei vătămate s-a epuizat infracțiunea continuă.

Astfel, răspunsul corect este cel de la litera C, iar răspunsurile de la literele A și B sunt greșite.

Răspuns: C

(promovare CA, 2017)

89. O infracțiune continuă:

- A. nu poate fi comisă în coautorat;
- B. poate fi omisivă;
- C. consumată în termenul de reabilitare de drept pentru o infracțiune anterioară și epuizată ulterior împlinirii acestui termen, se poate afla în stare de recidivă în raport de infracțiunea anterioară.

EXPLICAȚII

Infracțiunea continuă este definită, în general, în doctrină ca fiind infracțiunea care durează în timp în mod firesc, prin însăși natura acțiunii sau

inacțiunii. De pildă, infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal, presupune o minimă durată în timp pentru a putea fi reținută.

În cazul în care mai mulți autori acționează pentru lipsirea de libertate a unei persoane, aceștia comit infracțiunea continuă în coautorat. De aceea, răspunsul de la litera A, potrivit căruia o infracțiune continuă nu poate fi comisă în coautorat, este un răspuns greșit.

În ceea ce privește posibilitatea de a comite prin inacțiune o infracțiune continuă, adică posibilitatea unei infracțiuni omisive de a îmbrăca forma unei infracțiuni continue, aceasta este acceptată în doctrină. Așa cum s-a arătat în doctrină, „după modul de manifestare tipic al elementului material (corespunzător tipului de normă imperativă prin care se incriminează fapta în cauză), infracțiunea continuă se poate înfățișa fie ca infracțiune *comisivă* (prevăzută de o *normă penală prohibitivă*) – după caz: *comisivă proprie* ori *comisivă-omisivă* –, fie ca infracțiune *omisivă* (prevăzută de o *normă penală onerativă*)” (M.I. MĂRCULESCU-MICHINICI, M. DUNEA, *op. cit.*, p. 706). Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect.

Infracțiunea continuă se consumă la momentul la care sunt întrunite toate elementele constitutive descrise în norma de incriminare, însă, având în vedere că acțiunea sau inacțiunea se prelungesc în mod firesc în timp, ea este susceptibilă și de un moment al epuizării. Pentru aplicarea unor instituții de drept infracțiunii continue, se va lua în considerare momentul consumării, iar pentru aplicarea altor instituții de drept se va lua în considerare momentul epuizării. La care instituții va fi luat în considerare momentul consumării infracțiunii și la care se va lua în considerare momentul epuizării, s-a stabilit printr-o decizie de îndrumare a fostului Tribunal Suprem, care a rămas una normativă în acest domeniu, până în prezent. Astfel, potrivit deciziei de îndrumare nr. 1/1987 a fostului Tribunal Suprem, „în cazul infracțiunilor continue data săvârșirii este aceea a încetării acțiunii sau inacțiunii, iar în cazul infracțiunilor continuate, acesta este data comiterii ultimei acțiuni sau inacțiuni. În raport cu această dată se produc consecințele juridice referitoare la aplicarea legii penale în spațiu și în timp, minoritate, prescripția răspunderii penale, amnistie și grațiere, precum și orice alte consecințe care sunt condiționate de epuizarea activității infracționale. Celelalte consecințe ale infracțiunilor continue și continuate, cum sunt cele referitoare la stabilirea stării de recidivă, revocarea liberării condiționate, a suspendării condiționate a executării pedepsei, a obligării la muncă corecțională, la înlăturarea beneficiului

grațierii, la întreruperea cursului prescripției și a termenului de reabilitare, se produc din momentul în care elementele constitutive ale infracțiunii sunt întrunite, potrivit legii, făptuitorul poate fi tras la răspundere penală”. Vom reține actualitatea acestei decizii de îndrumare raportat la noile condiții impune de actuala lege penală, de pildă, în cazul liberării condiționate și a suspendării executării pedepsei sub supraveghere, revocarea beneficiului acordat urmând a fi condiționată nu numai de săvârșirea unei infracțiuni în interiorul termenului de încercare, ci și de *descoperirea* respectivei fapte în acest termen și de soluția pe care instanța o va pronunța, care, spre acest sfârșit, nu poate fi decât de condamnare la pedeapsa închisorii [art. 104 alin. (2) CP, art. 96 alin. (4) CP]. Dacă aceste din urmă condiții nu sunt întrunite, fie că infracțiunea săvârșită în interiorul termenului de supraveghere nu s-a descoperit în acest termen, fie că pentru săvârșirea respectivei infracțiuni instanța nu a pronunțat soluția condamnării la pedeapsa închisorii, revocarea beneficiului liberării condiționate ori a suspendării executării pedepsei sub supraveghere nu va fi dispusă.

Față de aceste aspecte, în cazul în care momentul consumării infracțiunii continue se situează în interiorul termenului de reabilitare, se va reține recidiva, chiar dacă momentul epuizării ar fi situat după împlinirea acestui termen. Nu se poate lua în considerare, ca moment al săvârșirii infracțiunii continue, doar momentul epuizării, deoarece ar rămâne fără efect activitatea infracțională comisă între momentul consumării și momentul epuizării. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect.

Contestația formulată împotriva acestei întrebări a fost respinsă ca nefondată pentru următoarele considerente: *Varianta C de răspuns este corectă. Printre alte condiții, art. 165 CP stipulează că reabilitarea de drept intervine dacă în decurs de 3 ani condamnatul nu a săvârșit o altă infracțiune, iar potrivit art. 167 alin. (1) CP, termenul de reabilitare se socotește de la data când a luat sfârșit executarea pedepsei principale sau de la data când aceasta s-a prescris. Ipoteza din varianta de răspuns C indică faptul că infracțiunea s-a consumat în cursul termenului reabilitării de drept, astfel că acesta nu-și va mai produce efectele, indiferent de momentul epuizării infracțiunii. În consecință, comiterea unei infracțiuni până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare din condamnarea anterioară poate atrage starea de*

recidivă postexecutorie (dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții ale recidivei) în raport cu aceasta (art. 41 CP).

Răspuns: B, C

(admitere INM și în magistratură, 2016)

90. În cazul infracțiunii continue succesive, prin întreruperea activității și reluarea acesteia:

- A. se epuizează infracțiunea continuă și se săvârșește o nouă infracțiune continuă;
- B. nu este afectată existența infracțiunii unice continue;
- C. se realizează conținutul unei infracțiuni continue continuate.

EXPLICAȚII

Infracțiunile continue sunt împărțite în doctrină, în funcție de specificul activității ce constituie elementul material al infracțiunii, în infracțiuni continue succesive și infracțiuni continue permanente.

Infracțiunile continue succesive sunt cele în care elementul material constă în acțiuni sau inacțiuni care se prelungesc în mod natural în timp, dar care presupun mici întreruperi, inerente desfășurării normale a activității respective. Un exemplu de astfel de infracțiuni continue succesive este infracțiunea de port fără drept de obiecte periculoase, prevăzută de art. 372 CP. Pentru existența acestei infracțiuni nu este nevoie ca făptuitorul să poarte aceste obiecte în mod continuu, ci întreruperile inerente (de exemplu, cele din timpul nopții, din timpul somnului) nu conduc la epuizarea infracțiunii continue.

Infracțiunile continue permanente sunt cele în care acțiunea este una continuă întotdeauna, iar orice întrerupere duce la epuizarea infracțiunii continue. De pildă, în cazul infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, prevăzută de art. 205 CP, orice întrerupere a acțiunii de lipsire de libertate, oricât de scurtă, determină epuizarea infracțiunii.

Față de aceste precizări, răspunsul de la litera B este corect, având în vedere că prin întreruperea activității și reluarea acesteia nu este afectată existența infracțiunii unice continue.

Răspunsul de la litera A, potrivit căruia prin întreruperea activității și reluarea acesteia se epuizează infracțiunea continuă și se săvârșește o nouă infracțiune continuă este greșit, dacă prin întrerupere s-ar înțelege aceste întreruperi inerente, normale în acțiunea continuă succesivă. Întrebarea este deficitară, pentru că nu face această precizare, deoarece în cazul în care întreruperile ar fi unele mai îndelungate, depășind timpul întreruperilor normale, infracțiunea continuă succesivă s-ar epuiza.

De asemenea, în cazul întreruperilor normale activității infracțiunii continue succesive nu poate fi vorba de reținerea în formă continuată a acestei infracțiuni, deoarece infracțiunea continuă nu s-a epuizat. Pentru a fi reținută forma continuată ar trebui ca infracțiunea continuă să se epuizeze, după care să înceapă săvârșirea unui nou act material al infracțiunii continue, iar ambele acte materiale să fie comise în baza aceleiași rezoluții infracționale. Cum infracțiunea continuă succesivă nu se epuizează prin întreruperile normale, reluarea activității după aceste întreruperi presupune continuarea aceleiași infracțiuni continue. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns: B

(promovare CA, 2015)

91. În cazul infracțiunii continue succesive, prin întreruperea activității și reluarea acesteia:

- A. se epuizează infracțiunea continuă și începe o nouă infracțiune continuă;
- B. nu este afectată existența infracțiunii unice continuate;
- C. actele comise anterior întreruperii nu au relevanță penală.

EXPLICAȚII

Infracțiunile continue succesive sunt infracțiunile continue la care întreruperile firești ale acțiunii ce constituie elementul material nu conduc la epuizarea infracțiunii. Exemplul tipic al infracțiunii continue succesive este cel de port fără drept de uniforme sau semne distinctive, reglementată în prezent în art. 258 alin. (3) CP, potrivit căruia dacă faptele de folosire fără drept a unei calități oficiale care implică exercițiul autorității de stat a fost săvârșită de o persoană care poartă, fără drept, uniforme sau semne

distinctive ale unei autorități publice, fapta este mai gravă. Portul uniformei sau semnelor distinctive nu trebuie făcut în mod continuu, zi și noapte, ci sunt admise întreruperile firești, din timpul nopții, de exemplu. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

Infracțiunea continuă poate fi la rândul său și continuată, în cazul în care, în baza aceleiași rezoluții infracționale, s-ar comite mai multe acte materiale ale unei infracțiuni continue. Din acest motiv, întreruperile firești ale infracțiunii continue succesive nu poate afecta în niciun fel existența unei infracțiuni continue continuate.

Comisia de soluționare a contestațiilor a decis respingerea contestațiilor formulate împotriva acestei întrebări ca nefondate, reținând că *varianta B de răspuns este corectă. Infracțiunea continuă succesivă este susceptibilă, prin natura ei, de existența unor întreruperi firești ale actului de executare, care nu afectează însă unitatea de infracțiune (aceasta fiind și diferența față de infracțiunea continuă permanentă), în același timp, existența unor întreruperi firești ale activității prin care se realizează elementul material nu exclude posibilitatea ca infracțiunea continuă succesivă să poată fi comisă și în formă continuată (de exemplu, făptuitorul ia rezoluția infracțională să comită, ori de câte ori va avea ocazia, infracțiuni care, prin natura lor, pot fi săvârșite prin acte materiale ce intră în conținutul unei infracțiuni continue succesive). Având în vedere enunțul grilei, oricare dintre variantele de răspuns trebuia să corespundă ipotezei privind întreruperea activității, urmată de reluarea acesteia în cazul infracțiunii continue succesive. În raport de toate considerațiile expuse, este corectă afirmația că în cazul infracțiunii continue succesive, prin întreruperea activității, urmată de reluarea acesteia, nu este afectată existența infracțiunii unice continue și nici a infracțiunii unice continuate compusă din mai multe acte formate din infracțiuni continue succesive. În consecință, este evident că o eventuală eroare de redactare (menționarea termenului „continuată” în loc de „continuă”) nu are consecințe asupra valabilității variantei B de răspuns.*

Răspuns: B

(promovare PCA, 2017)

92. În jurisprudența Curții Constituționale s-a statuat că în cazul infracțiunii continuate, sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv”:

A. nu este în acord cu prevederile constituționale, întrucât nu îndeplinește condițiile de claritate, precizie și previzibilitate ale normei penale;

B. nu este în acord cu prevederile constituționale, deoarece este o neconcordanță, în accepțiunea art. 20 alin. (2) din Constituție, între legea internă și un tratat privitor la drepturile fundamentale;

C. nu este în acord cu prevederile constituționale, întrucât încalcă dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție.

EXPLICAȚII

Prin Decizia nr. 368 din 30 mai 2017 a Curții Constituționale a României (M. Of. nr. 566 din 17 iulie 2017), instanța constituțională „admite excepția de neconstituționalitate ridicată, din oficiu, de instanța de judecată în Dosarul nr. 3422/108/2015 al Tribunalului Arad, Secția penală, și constată că sintagma «și împotriva aceluiași subiect pasiv» din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) CP este neconstituțională”.

Prin decizia menționată, Curtea Constituțională a României a arătat că „imposibilitatea reținerii infracțiunii în formă continuată – dacă nu este îndeplinită condiția unității subiectului pasiv în cazul săvârșirii de către o persoană la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, a unor acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni –, având drept consecință obligarea instanței de judecată la aplicarea regulilor concursului de infracțiuni, creează discriminare între autorul faptei și o persoană care săvârșește la diferite intervale de timp, în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni ca și în cazul primului făptuitor, însă cu îndeplinirea condiției unității subiectului pasiv. Curtea observă că persoanele în cauză se află în situații similare, din perspectiva gravității faptei săvârșite și a pericolozității făptuitorului, indiferent dacă este sau nu îndeplinită condiția unității subiectului pasiv. Cu toate acestea, autorii faptelor menționate beneficiază de un tratament juridic diferit, ce are efect asupra regimului sancționator aplicabil. Tratamentul diferențiat nu își găsește însă nicio justificare obiectivă și rezonabilă, având în vedere că unitatea subiectului pasiv poate fi un element

necunoscut făptuitorului și, prin urmare, aleatoriu și exterior voinței acestuia, astfel încât nu poate constitui un criteriu legal/obligatoriu de diferențiere între infracțiunea continuată și concursul de infracțiuni. Astfel, în timp ce unitatea rezoluției infracționale este un criteriu obiectiv, intrinsec, care ține de procesul cognitiv specific comportamentului infracțional, fiind, implicit, controlabil de către subiectul activ, unitatea subiectului pasiv constituie un criteriu exterior voinței făptuitorului, independent de acesta, și, pentru acest motiv, nejustificat”.

Așadar, având în vedere cele de mai sus, răspunsul corect este cel de la litera de la litera C, având în vedere că s-a statuat că această sintagmă nu este în acord cu prevederile constituționale, întrucât încalcă dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție.

Răspunsurile de la literele A și B, care fac referire la lipsa de claritate, precizie și previzibilitate a normei la încălcarea dispozițiilor art. 20 alin. (2) din Constituție sunt greșite.

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2017; promovare PCA, 2017; promovare PT, 2017)

93. Infracțiunea este continuată atunci când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, dacă acestea constau în:

- A. vânzarea unor cantități de heroină unor persoane diferite;
- B. sustragerea de bunuri de la două societăți comerciale, care își au sediul în același imobil;
- C. vătămarea a două persoane, urmată de sustragerea genții uneia dintre acestea.

EXPLICAȚII

Infracțiunea continuată este reglementată în mod expres în art. 35 alin. (1) CP, care prevedea în forma inițială, de la momentul adoptării, că „infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții și împotriva aceluiași subiect

pasiv, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni”.

În urma publicării Deciziei nr. 368/2017 a Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, la infracțiunea continuată nu mai este prevăzută condiția unității de subiect pasiv, care era reglementată prin sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din conținutul art. 35 alin. (1) CP, declarată neconstituțională.

Astfel, vânzarea unei cantități de heroină unor persoane diferite, la diferite intervale de timp și în baza aceleiași rezoluții infracționale constituie infracțiunea continuată de trafic de droguri, motiv pentru care răspunsul de la litera A este corect.

Nu orice infracțiune care se comite prin mai multe acte materiale constituie însă o infracțiune continuată. Pentru a fi în prezența unei infracțiuni continuate este necesar ca între acțiunile sau inacțiunile ce constituie elementul material al infracțiunii să existe un interval suficient de mare de timp, astfel încât să se poată reține că este vorba de acțiuni sau inacțiuni diferite, iar nu de o singură acțiune sau inacțiune. De pildă, în cazul în care autorul cară într-un scurt interval de timp, de mai multe ori, bunurile pe care le-a sustras, la autovehiculul cu care a venit la locul faptei, nu vom fi în prezența unei infracțiuni continuate, ci a unei unități naturale de infracțiune. La fel, dacă autorul sustrage, în aceeași împrejurare, bunuri aparținând mai multor persoane, nu vom fi în prezența unei infracțiuni continuate, ci a unei unități naturale de infracțiune. Din acest motiv, este greșit răspunsul de la litera B, potrivit căruia infracțiunea este continuată atunci când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, dacă acestea constau în sustragerea de bunuri de la două societăți comerciale, care își au sediul în același imobil. În acest caz, faptul că autorul sustrage bunuri aparținând a două societăți comerciale diferite, dar care au sediul în aceeași încăpere, nu înseamnă că suntem în prezența mai multor acțiuni de furt, ci a unei infracțiuni unice, sub forma unității naturale.

Pentru a fi întrunite condițiile infracțiunii continuate este nevoie ca acțiunile sau inacțiunile să prezinte „fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni”. În caz contrar, dacă ele nu prezintă conținutul aceleiași infracțiuni, ci a unor infracțiuni diferite, nu poate fi vorba de o infracțiune continuată, ci de un concurs de infracțiuni. Faptul că infracțiunile ar fi comise în aceeași împrejurare

și împotriva aceluiași subiect pasiv nu are nicio relevanță. Din acest motiv, este greșit răspunsul de la litera C, potrivit căruia ar fi vorba de o infracțiune continuată atunci când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, dacă acestea constau în vătămarea a două persoane, urmată de sustragerea genții uneia dintre acestea. În ipoteza acestei variante de răspuns unitatea legală a infracțiunii nu se înfățișează sub forma infracțiunii continuate, ci sub forma infracțiunii complexe (unice) având mai mulți subiecți pasivi.

Răspuns: A

(promovare CA, 2014)

94. Nu pot fi săvârșite în formă continuată:

- A. infracțiunile comise cu intenție indirectă;
- B. infracțiunile al căror obiect nu este susceptibil de divizare;
- C. infracțiunile la care tentativa nu este pedepsibilă.

EXPLICAȚII

A se vedea și comentariul la întrebarea anterioară, referitor la infracțiunea continuată.

Specificul infracțiunii continuate, de a reuni în cadrul unei infracțiuni unice mai multe acțiuni sau inacțiuni care ar fi putut să constituie fiecare în parte câte o infracțiune, impune unele precizări legate de obiectul infracțiunii. Astfel, având în vedere că pentru a se reține forma continuată a infracțiunii se impune ca autorul să săvârșească mai multe acțiuni sau inacțiuni care să constituie „fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni”, este necesar ca obiectul infracțiunii să fie susceptibil de a fi divizat în mai multe părți. Altfel, ar fi imposibil de conceput, din punct de vedere logic, săvârșirea mai multor acțiuni sau inacțiuni împotriva aceluiași obiect. De pildă, chiar dacă în cazul infracțiunii de furt ar fi vorba de bunuri diferite, aparținând aceleiași persoane, sunt întrunite condițiile divizibilității obiectului, deoarece bunurile sustrase pot fi divizate.

În cazul unor infracțiuni, însă, obiectul nu poate fi divizat, ci odată săvârșită o acțiune sau inacțiune împotriva acestuia, să nu mai fie posibilă săvârșirea

unei a doua acțiuni sau inacțiuni împotriva aceluiași subiect. De pildă, în cazul unei infracțiuni consumate de omor, odată ce a fost ucisă o persoană, împotriva acesteia nu mai poate fi săvârșită o a doua acțiune sau inacțiune de ucidere. Este vorba, așadar, de o imposibilitate logică, abstractă, de divizare a obiectului infracțiunii, care nu mai este în ființă pentru a se putea comite față de el o altă acțiune sau inacțiune similară. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect, având în vedere că menționează că nu pot fi săvârșite în formă continuată infracțiunile al căror obiect nu este susceptibil de divizare.

Acest lucru nu exclude posibilitatea ca în cazul în care obiectul este în ființă, să fie posibilă săvârșirea față de el a unei alte acțiuni sau inacțiuni similare. De pildă, dacă prima acțiune sau inacțiune de ucidere a unei persoane a rămas în faza de tentativă, neproducându-se moartea victimei, ar putea fi concepută o nouă acțiune sau inacțiune de ucidere a acesteia, săvârșită de autor în baza aceleiași rezoluții infracționale.

Faptul că pentru existența infracțiunii continuate este necesar ca acțiunile sau inacțiunile să constituie „fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni”, nu înseamnă că acestea trebuie să fie și consumate. Suntem tot în prezența unei infracțiuni continuate atunci când unele din aceste acțiuni sau inacțiuni au fost consumate, iar altele au rămas în faza de tentativă. În acest caz, dacă ar exista o rezoluție infracțională unică, încadrarea juridică a unei astfel de fapte va fi aceea a unei infracțiuni continuate consumate. De pildă, dacă autorul săvârșește, în baza aceleiași rezoluții infracționale, mai multe acțiuni de furt, din care unele consumate, iar altele rămase în faza de tentativă, va fi o infracțiune continuată consumată de furt.

Aceasta nu înseamnă că, dacă nu este pedepsită tentativa, nu ar fi posibilă săvârșirea infracțiunii continuate prin mai multe acțiuni sau inacțiuni consumate. Dimpotrivă, se vor lua în considerare, pentru existența infracțiuni continuate, doar actele materiale constând în acțiuni sau inacțiuni consumate, nu și cele care au rămas în faza tentativei nepedepsibile. Din acest motiv, este greșit răspunsul de la litera C, potrivit căruia nu pot fi săvârșite în formă continuată infracțiunile la care tentativa nu este pedepsibilă.

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece existența unei infracțiuni continuate nu presupune ca acțiunile sau inacțiunile ce constituie actele materiale care o compun să fie comise doar cu intenție directă. Dacă infracțiunea respectivă poate fi comisă atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă, nu există niciun motiv pentru care actele materiale care o compun, atunci când este în forma continuată, să nu poată fi comise cu aceleași

forme de vinovăție. Este posibil ca, din cauza condiției unității de rezoluție infracțională, în unele opinii să se considere că infracțiunea continuată ar fi incompatibilă cu intenția indirectă. Acestea ar fi însă, rezultatul unei confuzii între rezoluția infracțională unică, necesară pentru existența infracțiunii continuate, și modalitatea intenției cu care sunt comise actele materiale ce intră în compunerea acestei infracțiuni. Rezoluția infracțională menționată în art. 35 alin. (1) CP nu presupune ca autorul infracțiunii continuate să și urmărească producerea rezultatelor faptelor sale, ci doar să le prevadă. Or, prevederea rezultatului faptei comise este o condiție comună intenției directe și intenției indirecte. Existența aceleiași rezoluții infracționale nu se referă doar la prevederea rezultatului faptei și la urmărirea producerii lui, ci și la prevederea rezultatului periculos și acceptarea producerii lui. Astfel, afirmația potrivit căreia nu pot fi săvârșite în formă continuată infracțiunile comise cu intenție indirectă este una greșită.

Răspuns: B

(promovare CA, 2014)

95. Se poate reține forma continuată:

A. în cazul infracțiunii de cercetare abuzivă, comisă cu o rezoluție infracțională unică, la intervale diferite în timp, prin amenințări și prin promisiuni împotriva mai multor inculpați din aceeași cauză;

B. în cazul infracțiunii de înșelăciune cu file cec consecutive, comisă la date diferite în baza unei rezoluții infracționale unice, împotriva mai multor societăți comerciale distincte;

C. în cazul infracțiunii de amenințare, comisă la intervale diferite în baza unei rezoluții infracționale unice împotriva unor parteneri de afaceri ce sunt părți în același contract cu făptuitorul.

EXPLICAȚII

Întrebarea ridică problema referitoare la existența unei rezoluții infracționale unice în cazul săvârșirii unor infracțiuni contra persoanei. În general, în doctrină s-a susținut că săvârșirea față de mai mulți subiecți pasivi a unor infracțiuni contra persoanei atrage reținerea în sarcina autorului a atâtor infracțiuni, aflate în concurs, câte persoane vătămate sunt.

În cazul infracțiunilor contra patrimoniului s-a considerat în general că existența mai multor subiecți pasivi nu împiedică reținerea unei infracțiuni continuate. La intrarea în vigoare a noului Cod penal această opinie nu a mai fost valabilă, deoarece în art. 35 alin. (1) CP a fost introdusă în definiția infracțiunii continuate condiția ca acele materiale să fie comise „împotriva aceluiași subiect pasiv”. Astfel, potrivit acestui text de lege, „infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții și împotriva aceluiași subiect pasiv, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni”. Ulterior, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 368/2017, a constatat că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) CP este neconstituțională. După publicarea acestei decizii în Monitorul Oficial se poate reține infracțiune continuată și în cazul în care actele materiale au fost comise împotriva mai multor subiecți pasivi. Din acest motiv, răspunsul de la litera B, referitor la infracțiunea de înșelăciune cu file cec consecutive, comisă la date diferite în baza unei rezoluții infracționale unice, împotriva mai multor societăți comerciale distincte, a devenit un răspuns corect după publicarea în Monitorul Oficial a deciziei respective.

În ce privește infracțiunea de cercetare abuzivă, comisă cu o rezoluție infracțională unică, la intervale diferite în timp, prin amenințări și prin promisiuni împotriva mai multor inculpați din aceeași cauză, s-a considerat că suntem în prezența unei infracțiuni continuate, deoarece, în acest caz, persoanele vătămate sunt doar niște subiecți pasivi secundari. În cazul infracțiunii de cercetare abuzivă obiectul juridic principal îl constituie relațiile sociale privind înfăptuirea justiției, iar ca obiect juridic secundar persoana. În consecință, subiect pasiv principal este statul, iar persoanele vătămate în mod direct prin întrebuințarea amenințărilor față de ele ar fi doar subiecți pasivi secundari. Din aceste motive, s-a considerat că, deși amenințările s-au adresat mai multor persoane, poate fi reținută forma unității legale a infracțiuni continuate, deoarece nu suntem în prezența unei infracțiuni contra persoanei. Răspunsul nu este însă dincolo de orice discuție, deoarece s-ar putea susține că în cazul folosirii unor amenințări față de mai multe persoane, nu are nicio relevanță faptul că acestea sunt adresate de un organ judiciar, în activitatea sa și ar trebui reținut un concurs de infracțiuni. Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *forma continuată a infracțiunii de cercetare abuzivă este posibilă prin prisma dispozițiilor art. 238 lit. b)*

din Legea nr. 187/2012, deoarece în cazul acestei infracțiuni subiect pasiv principal este statul, în timp ce persoanele amenințate au calitatea de subiecți pasivi secundari.

Astfel, în cazul unei infracțiuni simple de amenințare s-a considerat la răspunsul de la litera C că pluralitatea de subiecți pasivi atrage pluralitatea de infracțiuni, iar nu infracțiunea continuată. S-a reținut că nu este vorba de o infracțiune continuată în cazul săvârșirii infracțiunii de amenințare, comisă la intervale diferite în baza unei rezoluții infracționale unice împotriva unor parteneri de afaceri ce sunt părți în același contract cu făptuitorul. Explicația este cea de mai sus, referitoare la opinia majoritară potrivit căreia pluralitatea de subiecți pasivi, în cazul infracțiunilor contra persoanei, atrage o pluralitate de infracțiuni, iar nu o infracțiune continuată. În plus, la data formulării grilei nu se pronunțare încă Decizia nr. 368/2017 a Curții Constituționale României, prin care s-a constatat că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) CP este neconstituțională. Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *variantea C de răspuns nu este corectă, deoarece infracțiunea de amenințare nu vizează un bun care să îndeplinească cerințele prevăzute de art. 238 lit. a) din Legea nr. 187/2012, părțile unui contract neputând fi asimilate noțiunii de coproprietari ai bunului.*

Răspuns: A

(promovare PCA, 2015)

96. În cazul infracțiunii de trafic de minori:

- A. fapta poate fi comisă cu intenție directă sau indirectă;
- B. existența consimțământului victimei minore la traficare constituie o cauză justificativă de natură să înlăture caracterul penal al faptei;
- C. pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni.

EXPLICAȚII

La intrarea în vigoare a noului Cod penal, în art. 35 alin. (1) CP a fost introdusă în definiția infracțiunii continuate condiția ca actele materiale să fie comise „împotriva aceluiași subiect pasiv”. Astfel, potrivit acestui text

de lege, „infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții și împotriva aceluiași subiect pasiv, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni”. Ulterior, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 368/2017, a constatat că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) CP este neconstituțională. După publicarea acestei decizii în Monitorul Oficial se poate reține infracțiune continuată și în cazul în care actele materiale au fost comise împotriva mai multor subiecți pasivi. Din acest motiv, în prezent este susceptibil de discuții răspunsul dat de Comisia de soluționare a contestațiilor în anul 2015 (înainte de pronunțarea deciziei Curții Constituționale a României), potrivit căruia, *variantea C de răspuns este corectă, fiind în concordanță cu definiția dată de art. 35 CP infracțiunii continuate, în raport cu cea dată de art. 38 CP concursului de infracțiuni. Prin urmare, cât timp subiecții pasivi sunt diferiți, vom vorbi de o pluralitate de infracțiuni sub forma concursului real, iar nu de o infracțiune continuată. În raport de modificările legislative, decizia nr. 32/2005 a ICCJ, invocată în susținerea contestației, nu își mai păstrează valabilitatea.*

În prezent s-ar putea susține că, revenindu-se la definiția infracțiunii continuată existentă în vechiul Cod penal, ar redeveni actuală Decizia nr. 49/2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție (M. Of. nr. 775 din 15 noiembrie 2007), pronunțată în recurs în interesul legii, în care s-a statuat că, „traficul de persoane incriminat prin dispozițiile art. 12 și art. 13 din Legea nr. 678/2001, comis asupra mai multor subiecți pasivi, în aceleași condiții de loc și de timp, constituie o infracțiune unică, în formă continuată, iar nu mai multe infracțiuni aflate în concurs [...]”.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece în art. 211 alin. (3) CP se prevede explicit că consimțământul persoanei victimă a traficului nu constituie cauză justificativă. Un text similar există și în cazul infracțiunii de trafic de persoane, prevăzută de art. 210 CP. Prin această precizare legiuitorul a dorit să excludă în mod clar de la aplicarea dispozițiilor art. 22 CP infracțiunile de trafic de persoane și de trafic de minori. Redactorii întrebării au considerat că este răspuns greșit cel de la litera A, care menționează că infracțiunea de trafic de minori se poate comite cu intenție directă sau indirectă. Deși sunt autori care susțin, într-adevăr, că infracțiunea de trafic de minori se poate comite doar cu intenție directă (V. CIOCLEI, *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, Ed. C.H. Beck, București,

2017, p. 162; T. TOADER în G. ANTONIU (COORD.) Ș.A., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 154), sunt și autori care susțin că această infracțiune se poate comite cu intenția directă sau eventuală (S. BOGDAN, D.A. ȘERBAN, *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*, Ed. Universul Juridic, București, 2017, p. 213). Așadar, problema este una controversată în doctrină, fiind de preferat evitarea ei în cadrul întrebărilor tip grilă. Textul legal prevede cerința ca recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea minorului să fie făcută *în scopul exploatării acestuia*, însă sensul noțiunii de scop ar fi în acest caz mai degrabă acela de destinație obiectivă, iar nu acela de cerință a laturii subiective, care să califice intenția.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2015)

97. Spre deosebire de concursul real omogen, infracțiunea continuată se poate caracteriza de principiu prin:

- A. pluralitate de subiecți pasivi;
- B. unitate de conținut a infracțiunii;
- C. unitate de rezoluție infracțională.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 35 alin. (1) CP, în lumina Deciziei Curții Constituționale nr. 368/2017 (a se vedea *infra*, comentariul întrebării anterioare) „infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni”.

Una din condițiile infracțiunii continuate este aceea ca toate actele materiale să îndeplinească elementele constitutive ale aceleiași infracțiuni, indiferent dacă acestea reprezintă forme consumate sau rămase în faza de tentativă și indiferent dacă ele întrunesc elementele unor variante diferite ale aceleiași infracțiuni. Dacă actele materiale comise îndeplinesc elementele constitutive ale unor infracțiuni distincte vom fi în prezența unui concurs de infracțiuni, chiar dacă între ele ar exista o unitate de rezoluție infracțională.

Subtilitatea întrebării constă însă în aceea că se cere să se menționeze care este elementul de deosebire dintre concursul real omogen și infracțiunea continuată. Ambele sunt caracterizate prin unitate de conținut a infracțiunii, însă deosebirea dintre ele o face existența unei unități de rezoluție infracțională în cazul infracțiunii continuate și a unei pluralități de rezoluții infracționale în cazul concursului real omogen. De aceea, răspunsul corect este cel la litera C, iar cel la litera B a fost calificat ca răspuns greșit.

Varianta de răspuns de la litera A este, de asemenea, eronată față de Decizia nr. 368 din 30 mai 2017 a Curții Constituționale a României prin care s-a constatat că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) CP este neconstituțională. După pronunțarea acestei decizii, unitatea de subiect pasiv nu mai constituie un element de diferențiere dintre infracțiunea continuată și concursul real omogen de infracțiuni, deoarece poate exista infracțiune continuată și în cazul în care actele materiale sunt comise împotriva unor subiecți pasivi diferiți, la fel ca în cazul concursului real omogen de infracțiuni.

Respingându-se contestațiile formulate împotriva acestei întrebări, Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *enunțul întrebării („se poate caracteriza de principiu prin”) nu se referea la toate condițiile infracțiunii continuate, astfel că alegerea răspunsului trebuia făcută doar în raport cu datele furnizate. Cum „unitatea de rezoluție infracțională” este una dintre condițiile ce caracterizează infracțiunea continuată, acesta era și răspunsul corect, celelalte nefiind valabile.*

Răspuns: C

(promovare PT, 2015)

98. Suntem în prezența infracțiunii continuate, atunci când actele materiale se săvârșesc în următoarele circumstanțe:

A. la interval de câteva zile, inculpatul, șofer profesionist, din cauza neacordării priorității la trecerea de pietoni a produs două accidente de circulație, soldate cu vătămarea a trei persoane (una în primul accident și alte două în cel de-al doilea accident);

B. în cursul aceleiași zile, inculpatul a pătruns și a sustras bunuri din două apartamente situate în blocuri de pe aceeași stradă, după ce s-a asigurat că proprietarii nu sunt acasă, dar nu a mai reușit să ajungă la cea de-a treia

locuință vizată, deoarece, la părăsirea celui de-al doilea apartament, a fost surprins de un vecin, care a reușit să îl imobilizeze, deși inculpatul l-a lovit de mai multe ori pentru a-și asigura scăparea;

C. casiera unui magazin și-a propus să sustragă din casa de marcat la închiderea magazinului, orice sumă de bani care era în plus, ceea ce face timp de o săptămână, sustrăgând de 4 ori sume de bani până când a fost surprinsă de un alt angajat al magazinului.

EXPLICAȚII

În cazul în care la interval de câteva zile, inculpatul, șofer profesionist, din cauza neacordării priorității la trecerea de pietoni a produs două accidente de circulație, soldate cu vătămarea a trei persoane (una în primul accident și alte două în cel de-al doilea accident) nu suntem în prezența unei infracțiuni continuate deoarece este vorba de o infracțiune din culpa. Or, în cazul infracțiunilor din culpa nu poate exista condiția existenței aceleiași rezoluții infracționale. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

În cazul în care în cursul aceleiași zile, inculpatul a pătruns și a sustras bunuri din două apartamente situate în blocuri de pe aceeași stradă, după ce s-a asigurat că proprietarii nu sunt acasă, dar nu a mai reușit să ajungă la cea de-a treia locuință vizată, deoarece, la părăsirea celui de-al doilea apartament, a fost surprins de un vecin, care a reușit să îl imobilizeze, deși inculpatul l-a lovit de mai multe ori pentru a-și asigura scăparea, nu vor fi în prezența unei infracțiuni continuate deoarece nu este întrunită condiția unității de infracțiune. Nu este întrunită această condiție, deoarece făptuitorul a săvârșit infracțiuni diferite în primul caz fiind vorba de furt, iar în ultimul caz, când acesta a utilizat violențe pentru a-și asigura scăparea, suntem în prezența infracțiunii de tâlhărie. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

În cazul în care casiera unui magazin și-a propus să sustragă din casa de marcat la închiderea magazinului, orice sumă de bani care era în plus, ceea ce face timp de o săptămână, sustrăgând de 4 ori sume de bani până când a fost surprinsă de un alt angajat al magazinului suntem în prezența unei infracțiuni continuate. Este întrunită atât condiția unității de infracțiune, cât și condiția unității de rezoluție infracțională, având în vedere că făptuitoarea și-a propus de la început să sustragă aceste sume de bani. Așadar, răspunsul de la litera C este corect.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *varianta de răspuns B nu este corectă, întrucât în speță nu este îndeplinită condiția omogenității juridice (un furt și o tâlhărie), astfel că nu se poate reține o infracțiune continuată. Varianta de răspuns C este corectă, fiind vorba în speță de o infracțiune în formă continuată, nu de una continuă, dat fiind că nu este vorba de un act de executare care se prelungește în mod natural în timp, ci de o pluralitate de acțiuni instantanee comise pe parcursul unei săptămâni în baza aceleiași rezoluții infracționale.*

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2018)

99. Infracțiunea continuată:

- A. este posibilă în cazul infracțiunilor săvârșite atât din culpă, cât și cu intenție;
- B. nu este posibilă în cazul infracțiunilor săvârșite cu intenție indirectă;
- C. este posibilă în cazul infracțiunilor așa-zise de pericol.

EXPLICAȚII

Infracțiunea continuată este definită în art. 35 alin. (1) CP în lumina Deciziei nr. 368/2017 a Curții Constituționale, care prevede că „infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni”.

Relevantă pentru răspunsul la această întrebare este condiția unității de rezoluție infracțională, cu care trebuie comise toate actele materiale ce compun infracțiunea continuată. Existența acestei condiții conduce oare la concluzia că infracțiunea continuată nu poate fi comisă decât cu intenție directă? Este oare posibilă îndeplinirea acestei condiții în cazul infracțiunilor din culpă?

Unitatea de rezoluție infracțională presupune ca autorul infracțiunii continuate să aibă o viziune de ansamblu asupra tuturor actelor materiale, fără să fie însă nevoie ca fiecare act material în parte să fie conceput de la început, în toate detaliile sale. De pildă, dacă autorul își propune de la

început să sustragă o cantitate de obiecte dintr-o încăpere, în mai multe zile diferite, el poate să nu știe de la început de câte zile va avea nevoie pentru a sustrage întreaga cantitate. Este suficientă, pentru existența infracțiunii continuate ca autorul să își propună să sustragă prin mai multe acte materiale aceste bunuri.

Totuși, având în vedere că pentru infracțiunea continuată este nevoie de existența acestei rezoluții infracționale cu privire la ansamblul actelor materiale, nu se poate vorbi de infracțiunea continuată în cazul infracțiunilor comise din culpă. Culpă, prin definiție, presupune ca autorul să nu prevadă ori să nu accepte producerea rezultatului periculos. Or, în acest caz, nu se poate vorbi de existența unei rezoluții infracționale unice, care presupune ca autorul să prevadă și să urmărească producerea rezultatului periculos, ori cel puțin să accepte această posibilitate. Răspunsul de la litera A, prin urmare, este greșit, deoarece menționează posibilitatea comiterii din culpă a infracțiunilor continuate.

Deși această chestiune este destul de clară, întrebarea a fost contestată, considerându-se că este posibilă comiterea din culpă a infracțiunilor continuate. Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că *variantele A și B de răspuns nu sunt corecte. Infracțiunea continuată se caracterizează printr-o pluralitate de acte materiale (două sau mai multe acțiuni sau inacțiuni), legate între ele printr-o triplă unitate: personală (același subiect activ), psihică (aceeași rezoluție infracțională) și juridică (același conținut de infracțiune).*

Sintagma „rezoluție infracțională” trebuie înțeleasă ca semnificând voința făptuitorului de a săvârși, în mod repetat, acțiunile și inacțiunile ce vor caracteriza activitatea sa infracțională (factorul volitiv), precum și prevederea de ansamblu a acestei activități și a urmărilor ei (factorul intelectual). Realizarea concretă a fiecărei acțiuni sau inacțiuni implică aceiași factori, volitiv și intelectual, astfel că activitatea infracțională și urmările ei se conturează, atât inițial, în momentul luării hotărârii, dar mai ales ulterior, în procesele psihice care preced fiecare acțiune și inacțiune în parte. În raport cu aceste caracteristici ale noțiunii de „rezoluție infracțională unică”, rezultă cu evidență că această condiție de realizare a infracțiunii continuate este incompatibilă cu forma de vinovăție a culpei în comiterea actelor materiale, infracțiunea continuată neputând fi săvârșită decât cu intenție. Decizia indicată în susținerea contestației este izolată, în contextul jurisprudenței constante vizând situația invocată.

Posibilitatea ca infracțiunile comise cu intenție indirectă să fie compatibile cu forma continuată depinde de modul în care este soluționată problema existenței unei *hotărâri* în cazul infracțiunilor indirecte. A existat în trecut discuția dacă putem discuta despre existența unei *hotărâri* în cazul infracțiunilor comise cu intenție indirectă, sau despre aceasta se poate discuta doar în cazul infracțiunilor comise cu intenție directă. În prezent, doctrina și practica judiciară sunt unanime în a considera că despre existența unei *hotărâri* de a săvârși o infracțiune se poate discuta atât în cazul infracțiunilor comise cu intenție directă, cât și în cazul celor comise cu intenție indirectă. Aceasta explică și faptul că este unanimă opinia că tentativa este posibilă atât în cazul infracțiunilor comise cu intenție directă, cât și în cazul celor comise cu intenție indirectă. Or, din moment ce este unanimă opinia că se poate discuta despre existența unei *hotărâri* de săvârșire a infracțiunii și în cazul infracțiunilor comise cu intenție indirectă, rezultă că se poate discuta și despre posibilitatea comiterii acestor infracțiuni în formă continuată. Este astfel posibil ca autorul să nu urmărească producerea unui rezultat al actelor materiale ce compun infracțiunea continuată, ci doar să accepte producerea acestui rezultat periculos, caz în care infracțiunea continuată va fi comisă cu intenție indirectă. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

Împărțirea infracțiunilor în infracțiuni de rezultat și de pericol nu are drept criteriu forma de vinovăție, ci un aspect ce ține de latura obiectivă a infracțiunii, respectiv urmarea imediată a acesteia. Din acest motiv, existența unei rezoluții infracționale unice nu este incompatibilă nici cu infracțiunile de rezultat, nici cu infracțiunile de pericol. Autorul poate să comită, la diferite intervale de timp, având o rezoluție infracțională unică, atât acte materiale ale unor infracțiuni de pericol, cât și acte materiale ale unor infracțiuni de rezultat. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2017)

100. Infracțiunea continuată se săvârșește:

- A. exclusiv cu intenție directă;
- B. exclusiv cu intenție indirectă;
- C. atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă.

EXPLICAȚII

Posibilitatea comiterii infracțiunii continuate cu forma de vinovăție a intenției indirecte a fost analizată anterior, arătându-se că răspunsul afirmativ se impune cu atât mai mult cu cât doctrina și practica judiciară sunt unanime în acceptarea ideii că se poate vorbi de *hotărârea* de a comite o infracțiune atât în cazul infracțiunilor comise cu intenție directă, cât și în cazul infracțiunilor comise cu intenție indirectă.

Această viziune a doctrinei și a practicii judiciare a condus la modificarea în noul Cod penal a definiției tentativei, în sensul că art. 32 alin. (1) CP prevede că, „tentativa constă în punerea în executare a *intenției* (s.n.) de a săvârși infracțiunea, executare care a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul”. În definiția tentativei din vechiul Cod penal se prevedea, la art. 20 alin. (1) că „Tentativa constă în punerea în executare a *hotărârii* (s.n.) de a săvârși infracțiunea, executare care a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul”. Pentru că folosirea noțiunii de „hotărâre” i-a determinat pe unii autori să afirme că tentativa nu ar fi posibilă în cazul infracțiunilor comise cu intenție indirectă, ci doar în cazul celor comise cu intenție directă, deși doctrina și practica judiciară majoritară erau în sens contrar, a fost nevoie de modificarea definiției tentativei, pentru a înlătura această dispută. Așadar, în Codul penal folosirea noțiunii de „*hotărâre*” cu referire la latura subiectivă a infracțiunii, impune concluzia că aceasta privește atât infracțiunile comise cu intenție directă, cât și infracțiunile comise cu intenție indirectă. Or, cum termenul de „hotărâre” poate fi folosit ca sinonim al sintagmei „*rezoluție infracțională*”, din definiția legală a infracțiunii continuate, aceeași concluzie se impune și cu privire la posibilitatea comiterii cu intenție indirectă a infracțiunii continuate.

Doctrina este, de asemenea, de părere că elementul subiectiv al unei infracțiuni comise în formă continuată rezidă, fără niciun dubiu, în intenție directă sau indirectă (M.I. MĂRCULESCU-MICHINICI, M. DUNEA, *op. cit.*, p. 729).

Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect, iar răspunsurile de la literele A și B sunt greșite.

Răspuns: C

(promovare CA, 2016; promovare T, 2017)

101. Nu pot fi comise în formă continuată:

- A. infracțiunile de pericol;
- B. infracțiunile praeterintenționate simple;
- C. infracțiunile complexe.

EXPLICAȚII

Așa cum s-a arătat anterior, împărțirea infracțiunilor în infracțiuni de rezultat și de pericol nu are drept criteriu forma de vinovăție, ci un aspect ce ține de latura obiectivă a infracțiunii, respectiv urmarea imediată a acesteia. Din acest motiv, existența unei rezoluții infracționale unice nu este incompatibilă nici cu infracțiunile de rezultat, nici cu infracțiunile de pericol. O persoană poate să comită, la diferite intervale de timp, având o rezoluție infracțională unică, atât acte materiale ale unor infracțiuni de pericol, cât și acte materiale ale unor infracțiuni de rezultat. De pildă, infracțiunile la regimul circulației autovehiculelor pe drumurile publice (conducerea unui vehicul neînmatriculat, conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe, conducerea unui vehicul fără permis de conducere) sunt infracțiuni de pericol, care pot fi comise în formă continuată. Din acest motiv, răspunsul de la litera A, potrivit căruia nu ar putea fi comise în formă continuată infracțiunile de pericol, este greșit.

Posibilitatea comiterii în formă continuată a infracțiunilor praeterintenționate este legată de posibilitatea comiterii în această formă a infracțiunilor din culpă. Doctrina și practica judiciară sunt unanime în a considera că infracțiunile din culpă nu pot fi comise în formă continuată, deoarece în cazul acestor infracțiuni nu este posibilă comiterea mai multor acte materiale, în baza aceleiași rezoluții infracționale. Termenul de rezoluție infracțională este incompatibil cu forma de vinovăție a culpei, având în vedere că primul presupune existența unei hotărâri de a comite infracțiunea, în timp ce culpa presupune neprevederea sau neacceptarea producerii rezultatului periculos. Or, cum praeterintenția presupune producerea din culpă a rezultatului mai grav, ar fi imposibilă conceperea mai multor acte materiale comise în același timp cu o rezoluție infracțională unică, dar și cu urmări mai grave neprevăzute sau neacceptate de autor.

Foarte importantă este precizarea din răspunsul de la litera B referitoare la posibilitatea comiterii în formă continuată a infracțiunilor praeterintenționate

simple. Aceasta deoarece în doctrină au existat discuții referitoare la posibilitatea comiterii în formă continuată a infracțiunilor praeterintenționate *complexe*. De pildă, s-a susținut că „în cazul comiterii unei infracțiuni de viol în formă continuată, dacă în urma ultimei acțiuni victima decedează (moartea sa fiind cauzal legată de agresiunea exercitată în vederea întreținerii actului sexual silit), iar poziția subiectivă a infractorului față de acest rezultat mai grav (decesul victimei) se reține ca fiind una culpoasă, este evidentă încadrarea faptei ca un viol care a dus la moartea victimei (infracțiune în ansamblu praeterintenționată), comisă în formă continuată” (M.I. MĂRCULESCU-MICHINICI, M. DUNEA, *op. cit.*, p. 732).

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece este unanimă opinia că infracțiunile complexe pot fi comise în formă continuată. De pildă, infracțiunile de tâlhărie, de șantaj, de viol, deși sunt infracțiuni complexe, ele pot fi comise și în formă continuată, fiind posibilă comiterea mai multor acte materiale în baza aceleiași rezoluții infracționale. Deși este vorba de unitate legală de infracțiune atât în cazul infracțiunii complexe, cât și în cazul infracțiunii continuate, cele două forme ale unității legale nu sunt incompatibile.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2016)

102. Nu poate fi comisă în formă continuată:

- A. infracțiunea formală;
- B. infracțiunea cu conținut alternativ;
- C. infracțiunea praeterintenționată simplă.

EXPLICAȚII

Infracțiunile formale mai sunt cunoscute și sub numele de infracțiuni de pericol, deoarece în cazul acestora este suficientă comiterea acțiunii sau inacțiunii ce constituie elementul material, pentru existența infracțiunii, fără să fie nevoie de producerea unui rezultat material, perceptibil cu simțurile fizice. Despre posibilitatea comiterii în formă continuată a infracțiunilor de pericol sau formale s-a vorbit anterior, arătându-se că o persoană poate să comită, la diferite intervale de timp, având o rezoluție infracțională unică, atât acte materiale ale unor infracțiuni de pericol, cât și acte materiale ale

unor infracțiuni de rezultat. S-a dat exemplul infracțiunilor de conducerea unui vehicul neînmatriculat, conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe, conducerea unui vehicul fără permis de conducere, care sunt infracțiuni formale și pot fi comise în formă continuată. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

Infracțiunile cu conținut alternativ sunt infracțiunile la care elementul material nu constă doar într-o singură acțiune sau inacțiune, ci el este compus din mai multe acțiuni sau inacțiuni, iar infracțiunea poate fi reținută chiar dacă s-a comis doar una dintre aceste acțiuni sau inacțiuni. De pildă, în cazul infracțiunii de trafic de persoane, prevăzută în art. 210 alin. (1) CP, elementul material constă într-una din următoarele acțiuni: recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unei persoane în scopul exploatarea acesteia. Oricare din aceste acțiuni ar fi comisă, este suficientă pentru reținerea infracțiunii de trafic de persoane. Este posibilă însă reținerea formei continuate a acestei infracțiuni, indiferent dacă autorul ar comite mai multe acte materiale constând în aceeași acțiune sau inacțiune (de pildă transportarea) ori acesta ar comite în baza aceleiași rezoluții infracționale mai multe acte materiale constând mai multe acțiuni alternative (de pildă un act material de recrutare, un act material de transportare, unu de transferare etc.). Din acest motiv, răspunsul de la litera B, potrivit căruia la infracțiunile cu conținut alternativ nu ar fi posibilă forma continuată, este greșit.

Despre imposibilitatea comiterii în formă continuată a unei infracțiuni praeterintenționate simple s-a arătat anterior că având în vedere că praeterintenția presupune producerea din culpă a rezultatului mai grav, ar fi imposibilă conceperea mai multor acte materiale comise în același timp cu o rezoluție infracțională unică, dar și cu urmări mai grave neprevăzute sau neacceptate de autor. Este importantă sublinierea că este vorba de infracțiuni praeterintenționate *simple*, deoarece în cazul infracțiunilor praeterintenționate *complexe* ar fi posibilă conceperea comiterii lor în formă continuată (de pildă, violul care a avut ca urmare moartea victimei, când decesul s-a produs în urma comiterii ultimului act material al infracțiunii continuate de viol). Astfel, răspunsul de la litera C este corect.

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2016)

103. Nu pot fi săvârșite în formă continuată:

- A. infracțiunile comise cu intenție indirectă;
- B. infracțiunile al căror obiect nu este susceptibil de divizare;
- C. infracțiunile la care tentativa nu este pedepsibilă.

EXPLICAȚII

Despre posibilitatea comiterii în formă continuată a infracțiunilor comise cu intenție indirectă am detaliat la întrebările anterioare, concluzia fiind aceea că forma continuată nu este incompatibilă cu comiterea tuturor sau a unora dintre actele materiale cu forma de vinovăție a intenției indirecte. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

Despre imposibilitatea comiterii în formă continuată a infracțiunilor *al căror obiect nu este susceptibil de divizare* sau, într-o altă formulare, *a infracțiunilor care au un rezultat ireversibil*, s-a scris în mod constant în doctrină. De pildă, s-a dat exemplul infracțiunii de omor, arătându-se că o persoană nu poate fi omorâtă de mai multe ori. S-au făcut discuții în legătură cu posibilitatea comiterii în formă continuată a tentativei la infracțiunea de omor, însă în ce privește forma consumată a acesteia, este clar că nu poate fi vorba de comiterea lor în formă continuată. Nu s-a specificat în răspunsul de la litera B că infracțiunea de omor nu ar fi susceptibilă de a fi comisă în formă continuată, ci că infracțiunile al căror obiect nu este susceptibil de divizare nu pot fi săvârșite în formă continuată. Pe de o parte, în această categorie mai intră și alte infracțiuni în afara infracțiunii de omor, iar, pe de altă parte, s-au avut în vedere doar infracțiunile consumate de omor, pentru că doar la acestea obiectul nu este susceptibil de divizare. În același mod a reținut și Comisia de soluționare a contestațiilor, care a susținut că, *variantele B și C de răspuns sunt corecte. Ipoteza avută în vedere vizează exclusiv infracțiunile al căror obiect nu este susceptibil de divizare, iar nu pe cele care au rezultat reversibil. Exemplul dat în motivarea contestației (posibilitatea comiterii în formă continuată a unei tentative la infracțiunea de omor) confirmă tocmai ipoteza producerii unui rezultat reversibil, situație care nu a fost avută în vedere de grila în discuție.*

Pedepsirea sau nu a tentativei nu are nicio legătură cu posibilitatea comiterii în formă continuată a acestor infracțiuni.

Se pot identifica, ca simple coincidențe, infracțiuni care să nu poată fi reținute în forma imperfectă a tentativei și nici sub forma unității legale a infracțiunii continuate (de pildă, faptele săvârșite din culpă). Spunem că suntem în prezența unei coincidențe, întrucât există și situații în care este posibilă săvârșirea infracțiunii în formă continuată însă nu și în forma imperfectă a tentativei (de pildă, infracțiuni de executare anticipată).

Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns: B

(promovare PT, 2017)

104. Infracțiunea continuată se sancționează:

A. numai cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată;

B. cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită la care se adaugă un spor de 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv o treime în cazul pedepsei amenzii;

C. cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată al cărei maxim se poate majora cu cel mult 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu cel mult o treime în cazul pedepsei amenzii.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 36 alin. (1) CP, „Infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, al cărei maxim se poate majora cu cel mult 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu cel mult o treime în cazul pedepsei amenzii”.

S-a precizat deseori că, spre deosebire de modalitatea de sancționare a concursului de infracțiuni, în cazul infracțiunii continuate, pedeapsa se aplică într-un singur pas, între limita minimă prevăzută de lege pentru infracțiunea respectivă și maximum special majorat cu 3 ani sau cu o treime, în cazul amenzii. În consecință, cuantumul de 3 ani închisoare cu care poate fi majorat maximum special al pedepsei închisorii în cazul în care instanța s-ar considera că acest maxim special ar fi neîndestulător pentru sancționarea infracțiunii continuate nu reprezintă „un spor de pedeapsă”, așa cum este sporul de o treime din totalul celorlalte pedepse, în cazul concursului de infracțiuni. Dacă

ar fi un spor de pedeapsă ar însemna că el este strict individualizat în cadrul pedepsei aplicate, că poate fi înlăturat în anumite cazuri, or în cazul infracțiunii continuate acest lucru nu este posibil. Din acest motiv, răspunsul de la litera B nu poate fi considerat corect. Comisia de soluționare a contestațiilor a decis respingerea contestației formulate împotriva acestei întrebări ca nefondată, arătând că *varianta B de răspuns nu este cea corectă, deoarece induce ideea obligativității aplicării unui spor în cazul infracțiunii continuate („la care se adaugă un spor”), în timp ce dispozițiile art. 36 alin. (1) CP prevăd aplicarea facultativă a acestui spor, astfel cum rezultă și din varianta C de răspuns, corectă.*

Răspunsul de la litera A este greșit deoarece exclude posibilitatea majorării maximului special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea respectivă cu cel mult 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu cel mult o treime în cazul pedepsei amenzii.

Răspunsul de la litera C este corect, având în vedere că redă exact textul din art. 36 alin. (1) CP. Aceasta deoarece majorarea maximului special, în cazul în care instanța nu îl consideră îndestulător, este diferită de aplicarea unui spor de pedeapsă.

Răspuns: C

(promovare PT, 2016)

105. În cazul infracțiunilor continuate, pentru ca eroarea să constituie cauză de neimputabilitate este necesar:

- A. să existe numai la începutul activității infracționale;
- B. să existe pe toată durata activității infracționale;
- C. să existe cel puțin la un moment pe durata activității infracționale.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 30 alin. (1) CP, „Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu cunoștea existența unei stări, situații ori împrejurări de care depinde caracterul penal al fapte”. Așadar, această cauză de neimputabilitate este justificată de necunoașterea de către autor a unor stări, situații ori împrejurări

de care depinde caracterul penal al faptei. Este normal ca autorul care nu a cunoscut aceste stări, situații sau împrejurări esențiale pentru existența infracțiunii să nu fie pedepsit, deoarece pedeapsa nu ar avea niciun efect în cazul său; orice persoană care ar fi în aceeași situație ar acționa la fel.

Eroarea constituie o cauză de neimputabilitate doar dacă a existat pe toată durata comiterii acțiunii sau inacțiunii ce constituie elementul material al infracțiunii. În cazul infracțiunilor cu durată în timp eroarea trebuie să subziste pe toată durata comiterii infracțiunii, deoarece în cazul în care autorul nu a mai fost în eroare, acesta nu mai poate fi apărat de această cauză de neimputabilitate. Nu există niciun motiv ca actele materiale comise fără ca autorul să se mai afle într-o eroare să nu fie sancționate ca orice infracțiune comisă în situații similare. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect, iar răspunsurile de la literele A și C sunt greșite.

Răspuns: B

(promovare T, 2016)

106. Infracțiunea complexă:

A. al cărei obiect juridic este alcătuit din două valori sociale identice, are întotdeauna o pluralitate de subiecți pasivi;

B. în structura căreia se regăsesc două acte de executare, presupune întotdeauna o conexitate etiologică sau consecvențională între acestea;

C. nu poate îmbrăca forma unei infracțiuni progresive.

EXPLICAȚII

Infracțiunea complexă este definită în art. 35 alin. (2) CP, potrivit căruia „infracțiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravant, o acțiune sau o inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală”.

Un exemplu de infracțiune complexă al cărei obiect juridic este alcătuit din două valori sociale identice este cel de la art. 189 lit. f) CP, respectiv omorul comis asupra a două sau mai multe persoane. În acest caz, legiuitorul a reunit într-o singură infracțiune complexă, două sau mai multe infracțiuni de omor distincte care, în lipsa unui text explicit, ar fi fost reținute în concurs. Alte

exemple de astfel de infracțiuni sunt reglementate în art. 192 alin. (3) CP și în art. 196 alin. (4) CP, respectiv uciderea din culpă a două sau mai multor persoane și vătămarea corporală din culpă a două sau mai multor persoane. În aceste cazuri legiuitorul a reunit într-o singură infracțiune două sau mai multe infracțiuni distincte de ucidere din culpă sau de vătămare corporală din culpă, care, în lipsa unui text explicit, ar fi fost sancționate distinct, potrivit regulilor de la concursul de infracțiuni. Așa cum se poate observa, în toate aceste cazuri este vorba de infracțiuni comise împotriva unor subiecți pasivi diferiți. În consecință, răspunsul de la litera A este corect.

Este posibil ca, în cazul în care în structura unei infracțiuni complexe se regăsesc două acte de executare, acestea să fie într-o relație de conexitate etiologică sau consecvențională. De pildă, în cazul unei infracțiuni de tâlhărie, de regulă, actele de lovire se comit în scopul săvârșirii actului de sustragere, fiind așadar într-o relație de conexitate etiologică cu acestea. Însă acest lucru nu este adevărat în toate cazurile de săvârșire a unor infracțiuni complexe în care sunt incluse două acte de executare. De pildă, în cazul infracțiunii complexe de omor asupra a două sau mai multor persoane, prevăzută de art. 189 lit. f) CP, nu este necesară existența vreunei relații de conexitate etiologică sau consecvențională între cele două sau mai multe acțiuni de omor. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit, pentru că el nu se adevărește în toate cazurile de infracțiune complexă alcătuită din mai multe acțiuni.

Infracțiunea complexă poate fi și progresivă, în cazul în care un rezultat mai grav s-ar produce la o anumită perioadă de timp de la comiterea acțiunii sau inacțiunii, fără intervenția autorului. Exemplul tipic este cel al infracțiunilor intenționate complexe care au ca urmare moartea victimei [infracțiunea de tâlhărie care a avut ca urmare moartea victimei, prevăzută de art. 236 CP, infracțiunea de viol care a avut ca urmare moartea victimei, prevăzută de art. 218 alin. (4) CP]. În aceste din urmă cazuri, moartea victimei se poate produce la un anumit timp de la comiterea acțiunii sau inacțiunii, fără intervenția autorului, fapt care implică calificarea infracțiunii complexe ca fiind una progresivă. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Contestațiile formulate de candidați împotriva acestei întrebări au fost respinse pentru următoarele considerente: *Varianta de răspuns corectă este cea de la litera A. Exemplele indicate în contestații (furt prin efracție, șantaj urmat de distrugere etc.) au în vedere, fie un obiect juridic cu o singură valoare*

socială lezată, fie un obiect juridic cu valori sociale diferite; prin urmare, nu se referă la ipoteza din enunț. Variantele de răspuns de la literele B și C nu sunt corecte întrucât, infracțiunea complexă nu presupune întotdeauna o conexitate etiologică, în sensul că una dintre infracțiuni constituie mijlocul pentru săvârșirea celeilalte și nicio conexitate consecvențională, în sensul că una dintre infracțiuni a fost săvârșită pentru a ascunde pe cealaltă, după cum poate îmbracă și forma unei infracțiuni progresive. Exemplele invocate în contestații (infracțiunile de amenințare, de tâlhărie urmată de moartea victimei și de viol urmat de moartea victimei) nu pot fi circumscrise celor trei variante de răspuns întrucât, fie au în vedere o singură valoarea socială lezată, fie două obiecte juridice diferite cu valori sociale diferite (relațiile sociale referitoare la libertatea unei persoane respectiv, relațiile sociale referitoare la viața, integritatea fizică sau psihică a persoanei), ipoteze care nu justifică reținerea ca fiind corecte a variantelor de răspuns de la literele B și C.

Răspuns: A

(admitere INM și în magistratură, 2015)

107. Constituie criteriu de delimitare între infracțiunea complexă și concursul de infracțiuni:

- A. unitatea subiectului pasiv, specifică infracțiunii complexe;
- B. caracterul facultativ al absorbției, în cazul infracțiunii complexe;
- C. caracterul determinat sau determinabil al faptei absorbite de infracțiunea complexă.

EXPLICAȚII

Infracțiunea complexă este definită în art. 35 alin. (2) CP, potrivit căruia „Infracțiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravant, o acțiune sau o inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală”. În lipsa unui text de lege expres prin care legiuitorul să includă în mod explicit una sau mai multe infracțiuni într-o infracțiune distinctă, s-ar fi aplicat regulile de la concursul de infracțiuni. De pildă, dacă ar fi lipsit textul de lege care incriminează în mod distinct infracțiunea de tâlhărie, s-ar fi aplicat regulile de la concursul

de infracțiuni, reținându-se în aceste cazuri o infracțiune de furt în concurs cu o infracțiune de amenințare sau cu o infracțiune de lovire, în funcție de modalitatea concretă de săvârșire a tâlhăriei. Legiuitorul a considerat însă că furtul comis prin intermediul amenințării sau violenței reprezintă o faptă periculoasă, diferită calitativ de infracțiunile ce o compun, infracțiune ce impune reglementarea ei separată. Astfel, a luat naștere infracțiunea complexă de tâlhărie, care va fi reținută în toate cazurile în care furtul va fi comis prin violență sau amenințare.

Nu este obligatoriu însă ca întotdeauna subiectul pasiv al faptei de furt, ce intră în compunerea infracțiunii complexe de tâlhărie, să fie identic cu subiectul pasiv al faptei de violență sau amenințare, ce intră în conținutul aceleiași infracțiuni. Este posibil, de pildă, să fie amenințat posesorul bunului sustras, dar acesta să aparțină unei alte persoane decât cea care a fost amenințată. Or, în acest caz, subiect pasiv al faptei de furt va fi proprietarul bunului, iar subiectul pasiv al faptei de amenințare să fie o altă persoană, care doar deținea temporar bunul, fără să fie proprietarul acestuia. Prin urmare, unitatea de subiect pasiv nu este specifică infracțiunii complexe. Cu atât mai mult ea nu este specifică nici concursului de infracțiuni, fiind posibil ca mai multe infracțiuni comise în concurs să fie săvârșite împotriva unor subiecți pasivi diferiți. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

Pentru a fi în prezența unei infracțiuni complexe este absolut necesar ca cel puțin o infracțiune să fie absorbită în conținutul altei infracțiuni. De pildă, nu vom fi în prezența infracțiunii complexe de furt săvârșit prin violare de domiciliu, prevăzută de art. 229 alin. (2) lit. b) CP, dacă acesta nu ar absorbi infracțiunea de violare de domiciliu, adică dacă furtul nu ar fi comis în mod obligatoriu prin săvârșirea infracțiunii de violare de domiciliu. Prin urmare, în cazul infracțiunii complexe este obligatorie absorbirea în conținutul acesteia a unei alte infracțiuni, deoarece, în caz contrar, nu am mai fi în prezența unei infracțiuni complexe. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

O altă caracteristică a infracțiunii complexe, menționată în literatura de specialitate, este caracterul determinat sau determinabil al faptei absorbite în infracțiunea complexă. Adică, textul de lege care reglementează infracțiunea complexă trebuie să descrie cu suficientă precizie infracțiunea absorbită, astfel încât aceasta să fie precis determinată sau să fie determinabilă (adică să poată fi determinată). În cazul în care nu ar putea fi nici măcar determinabilă infracțiunea absorbită, nu suntem în prezența unei infracțiuni complexe pentru

că nu s-ar putea cunoaște care este infracțiunea absorbită. La fel, dacă o infracțiune ar putea fi săvârșită prin intermediul mai multor infracțiuni, care nu ar putea fi determinate din textul ce reglementează prima infracțiune, nu vom fi în prezența unei infracțiuni complexe, ci se va reține un concurs de infracțiuni. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect.

Candidații care au contestat această întrebare au susținut fie că nicio variantă de răspuns nu este corectă, deoarece și în cazul concursului, faptele care intră în componența lui au caracter determinat sau determinabil, prin urmare caracterul determinat sau determinabil al faptei absorbite de infracțiunea complexă nu constituie un criteriu de delimitare între infracțiunea complexă și concursul de infracțiuni, fie că este corectă și varianta de răspuns de la litera A, deoarece unitatea subiectului pasiv poate constitui un criteriu de delimitare între infracțiunea complexă și concursul de infracțiuni.

Comisia de soluționare a contestațiilor a decis respingerea contestației ca nefondată, arătând că *variantele A și B de răspuns sunt corecte. Concursul presupune existența unei pluralități de infracțiuni, care nu își pierd individualitatea, în vreme ce, în cazul infracțiunii complexe, fapta absorbită are caracter determinat, altfel nu ar putea fi îndeplinită cerința cuprinderii în conținutul său, ca element constitutiv sau ca circumstanță agravantă, a unei acțiuni sau inacțiuni care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală. Varianta C de răspuns nu este corectă. Unitatea subiectului pasiv nu este o condiție de existență a infracțiunii complexe (de exemplu, în cazul infracțiunii de tâlhărie, violențele pot fi exercitate și împotriva altei persoane decât cea căreia i-a fost luat bunul), astfel că nu poate constitui un criteriu de delimitare în raport cu concursul de infracțiuni.*

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2016)

108. În cazul infracțiunii progresive:

- A. forma de vinovăție este întotdeauna intenția depășită (praeterintenția);
- B. nu este posibil niciodată coautoratul;
- C. elementul material poate consta și într-o omisiune.

EXPLICAȚII

Infracțiunea progresivă este o formă a unității de infracțiune, deoarece ea se caracterizează prin faptul că se produce, după un anumit timp de la săvârșirea acțiunii sau inacțiunii, un rezultat mai grav decât cel care s-a produs inițial, fără vreo altă intervenție a autorului. Este o unitate legală de infracțiune deoarece s-au produs cel puțin două rezultate periculoase, prevăzute de două texte de lege diferite, dar se va reține doar o singură infracțiune, respectiv cea mai gravă. De pildă, în urma lovirii unei persoane se poate produce o simplă suferință, caz în care vom fi în prezența infracțiunii de lovire sau alte violențe prevăzută de art. 193 alin. (1) CP, se pot produce leziuni ce au necesitat până în 90 de zile de îngrijiri medicale, caz în care vom fi în prezența infracțiunii de lovire sau alte violențe în varianta agravată, prevăzută de art. 193 alin. (2) CP, se pot produce leziuni ce au necesitat peste 90 de zile de îngrijiri medicale sau o infirmitate sau alte consecințe ce atrag încadrarea în infracțiunea de vătămare corporală, prevăzută de art. 194 CP sau se poate produce chiar moartea victimei, caz în care vom fi în prezența infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, prevăzută de art. 195 CP. Toate aceste consecințe nu se vor produce, de cele mai multe ori, imediat după săvârșirea acțiunii de lovire, ci ele se pot produce și la un anumit timp de la comiterea acestei acțiuni.

Nu este obligatoriu însă ca autorul să acționeze întotdeauna cu forma de vinovăție a praeterintenției, adică rezultatul mai grav să-i fie imputabil cu titlu de culpă. Este posibil ca în cazul infracțiunii progresive rezultatul mai grav, care se produce la un anumit timp de la momentul acțiunii sau inacțiunii, să fie prevăzut și acceptat de autor, adică să nu fie imputat cu titlu de culpă acestuia, ci cu titlu de intenție. De pildă, în exemplul de mai sus, în cazul în care decesul victimei nu a fost prevăzut sau nu a fost acceptat de autor, el s-a produs din culpa acestuia și vom fi în prezența infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, dar în cazul în care acesta a prevăzut sau a acceptat moartea victimei, chiar dacă aceasta s-a produs la un anumit timp de la data acțiunii de lovire, vom fi în prezența infracțiunii de omor. Tot astfel, poate fi concepută infracțiunea progresivă săvârșită din culpă, când urmările inițiale se amplifică ulterior, fără vreo intervenție a

agentului. Așadar, în cazul infracțiunii progresive nu întotdeauna forma de vinovăție este praeterintenția, răspunsul de la litera A fiind greșit.

Coautoratul se va reține atunci când acțiunea sau inacțiunea ce constituie elementul material al infracțiunii a fost săvârșită de mai multe persoane împreună. Nu are relevanță momentul la care se produce rezultatul, deoarece chiar dacă acesta se va agrava la un anumit timp de la data săvârșirii acțiunii sau inacțiunii, el va fi imputabil tuturor coautorilor. Așadar, infracțiunile progresive pot fi comise în coautorat, atunci când acțiunea a fost comisă de mai multe persoane împreună, iar rezultatul se agravează după un anumit timp, fără o nouă intervenție a vreunuia dintre coautori. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

Deși, de cele mai multe ori, infracțiunea de lovire sau alte violențe se comite printr-o acțiune, nu este exclusă nici în practică și nici în doctrină, posibilitatea ca aceasta să fie comisă și printr-o inacțiune. De pildă, în cazul în care cineva avea obligația să intervină pentru a salva o altă persoană de la producerea unor consecințe vătămătoare pentru integritatea corporală sau sănătatea acesteia și nu o face, în mod intenționat, pentru a-i produce această vătămare, vom fi în prezența infracțiunii prevăzute de art. 193 CP sau chiar a unei infracțiuni mai grave, dacă rezultatul se agravează ulterior, fără o nouă intervenție a autorului. Astfel, la o infracțiune progresivă elementul material poate consta și într-o inacțiune, răspunsul de la litera C fiind corect.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2015; promovare PICCJ, 2017)

109. Infracțiunea progresivă săvârșită în cursul termenului de încercare al suspendării sub supraveghere poate constitui al doilea termen al recidivei:

- A. numai dacă s-a epuizat și a fost descoperită în cursul termenului de încercare;
- B. numai dacă s-a epuizat în cursul termenului de încercare, chiar dacă a fost descoperită după expirarea acestuia;
- C. chiar dacă s-a epuizat și a fost descoperită după expirarea termenului de încercare.

EXPLICAȚII

Prima problemă a grilei este aceea a consecințelor produse de o infracțiune progresivă, mai exact a momentului care va fi luat în considerare pentru stabilirea stării de recidivă. Infracțiunea progresivă a fost definită în doctrină ca fiind infracțiunea la care acțiunea sau inacțiunea se produce la un anumit moment, iar rezultatul se produce la un moment ulterior, fără vreo altă intervenție a făptuitorului. De pildă, la infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, acțiunea sau inacțiunea se produce într-o anumită zi, iar moartea victimei se produce la mult timp după aceea, fără vreo altă intervenție a făptuitorului, însă este legată cauzal de acțiunea sau inacțiunea anterioară a acestuia.

În acest caz, dacă acțiunea sau inacțiunea s-a produs înăuntrul termenului de încercare al unei condamnări anterioare cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei, iar rezultatul vătămător s-a produs după ce s-a împlinit acest termen de încercare, vom fi în prezența unei recidive postcondamnatorii sau a unei recidive postexecutorii?

În cazul în care am considera că data consumării infracțiunii progresive este data săvârșirii acțiunii sau inacțiunii, care se situează înăuntrul termenului de încercare al suspendării sub supraveghere, atunci ar trebui revocată suspendarea sub supraveghere (dacă fapta a fost descoperită în interiorul termenului de supraveghere) și aplicate regulile de la recidivă sau de la pluralitate intermediară (dacă nu ar fi întrunite celelalte condiții ale recidivei). Astfel, potrivit art. 96 alin. (4) și (5) CP, „dacă pe parcursul termenului de supraveghere cel condamnat a săvârșit o nouă infracțiune, descoperită până la împlinirea termenului și pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii, chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă suspendarea și dispune executarea pedepsei”, iar „pedeapsa principală pentru noua infracțiune se stabilește și se execută, după caz, potrivit dispozițiilor referitoare la recidivă sau la pluralitatea intermediară”.

În cazul în care am considera că data consumării infracțiunii progresive este data producerii rezultatului, care se situează după împlinirea termenului de încercare al suspendării sub supraveghere, atunci pedeapsa anterioară ar fi considerată ca executată, iar fapta nouă ar fi comisă în stare de recidivă postexecutorie. Potrivit art. 98 alin. (1) CP, „în cazul în care condamnatul

nu a săvârșit o nouă infracțiune descoperită până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere și nu s-a descoperit o cauză de anulare, pedeapsa se consideră executată”.

Singurul argument legal care ne îndreptățește să considerăm că infracțiunea progresivă se consideră consumată la data comiterii acțiunii sau inacțiunii este art. 154 alin. (3) CP. Potrivit acestui text, „În cazul infracțiunilor progresive, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data săvârșirii acțiunii sau inacțiunii și se calculează în raport cu pedeapsa corespunzătoare rezultatului definitiv produs”. Este, de altfel, singura referire legală la infracțiunea progresivă și, se pare, ea consacră principiul statuat în practica judiciară anterioară, potrivit căruia data consumării acestei infracțiuni este data comiterii acțiunii sau inacțiunii, în funcție de aceasta aplicându-se toate instituțiile de drept legate de momentul consumării infracțiunii (aplicarea legii penale în timp, curgerea termenului de prescripție a răspunderii penale, stabilirea recidivei etc.). Singura excepție este aceea a încadrării juridice, care se va face în funcție de rezultatul mai grav produs, iar nu în funcție de rezultatul inițial (*primum delictum*). În consecință, răspunsul de la litera C este corect, infracțiunea progresivă săvârșită în cursul termenului de încercare al suspendării sub supraveghere putând constitui al doilea termen al recidivei chiar dacă s-a epuizat și a fost descoperită după expirarea termenului de încercare.

Prin raportare la această regulă, potrivit căreia relevant la infracțiunea progresivă este momentul consumării, iar nu cel al epuizării, răspunsurile de la literele A și B sunt greșite, deoarece pun condiția ca infracțiunea progresivă să se fi epuizat înăuntrul termenului de supraveghere.

În mod eronat grila face referire la termenul de încercare, denumire folosită în vechiul Cod penal, în realitate fiind vorba de termenul de supraveghere.

Răspuns: C

(promovare CA, 2014)

110. Infracțiunea progresivă:

- A. se poate comite cu orice formă de vinovăție;
- B. se poate comite doar cu praeterintenție;
- C. se poate comite numai cu intenție și din culpă.

EXPLICAȚII

Împărțirea infracțiunilor în funcție de momentul consumării și momentul epuizării a condus la formarea caracteristicilor infracțiunii progresive, ca fiind infracțiunea la care rezultatul se produce la un anumit timp de la data comiterii acțiunii sau inacțiunii, fără o altă intervenție a făptuitorului. Pentru că cel mai des exemplu de infracțiune progresivă s-a dat infracțiunea loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, care este o infracțiune praeterintenționată, s-a ajuns uneori la o confuzie între infracțiunile progresive și infracțiunile praeterintenționate. Fie s-a considerat că toate infracțiunile praeterintenționate sunt infracțiuni progresive, fie s-a considerat că infracțiunile progresive pot fi comise doar cu praeterintenție.

Cele două categorii de infracțiuni nu pot fi însă confundate, având în vedere că fiecare dintre acestea are în vedere un alt criteriu al clasificării. Infracțiunile praeterintenționate se referă la forma de vinovăție cu care sunt comise, iar infracțiunile progresive la elementul material, care ține de latura obiectivă.

Față de aceste precizări, având în vedere criteriile diferite de clasificare, infracțiunile progresive pot fi săvârșite cu orice formă de vinovăție, nu doar cu praeterintenție. Din acest motiv, răspunsul corect este cel de la litera A, iar celelalte două răspunsuri, respectiv cele de la literele B și C, care limitează sfera formelor de vinovăție cu care pot fi comise infracțiunile progresive la praeterintenție sau doar la intenție și culpă, sunt greșite.

Răspuns: A

(promovare T, 2014)

III. În actualul Cod penal este reglementat:

- A. doar concursul de infracțiuni cu conexitate etiologică;
- B. doar concursul de infracțiuni cu conexitate consecvențională;
- C. atât concursul de infracțiuni cu conexitate etiologică, cât și cel cu conexitate consecvențională.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 38 alin. (1) teza I CP, „există concurs real de infracțiuni când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană, prin

acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele". Așadar, pentru a fi în prezența concursului de infracțiuni, trebuie ca aceeași persoană să săvârșească mai multe infracțiuni, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna dintre ele. Diferența dintre concursul real de infracțiuni și infracțiunea continuată este dată, în primul rând, de faptul că în acest din urmă caz acțiunile sau inacțiunile trebuie să constituie, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, pe când în cazul concursului real de infracțiuni pot constitui și conținutul unor infracțiuni diferite. În al doilea rând, în cazul infracțiuni continuate acțiunile sau inacțiunile trebuie să fie săvârșite în baza aceleiași rezoluții infracționale, pe când în cazul concursului de infracțiuni autorul poate comite acțiunile sau inacțiunile în baza aceleiași rezoluții infracționale sau le poate comite în baza unor rezoluții infracționale diferite.

În cazul în care autorul comite mai multe acțiuni sau inacțiuni ce constituie elementele unor infracțiuni diferite, chiar dacă acestea ar fi comise în baza aceleiași rezoluții infracționale, vom fi în prezența unui concurs de infracțiuni, deoarece nu este vorba de acțiuni sau inacțiuni care să constituie „fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni”.

Cu toate acestea, existența unei anumite legături între infracțiunile ce constituie componentele unui concurs real de infracțiuni i-a determinat pe unii autori, în special înainte de adoptarea Codului penal din 1969, să afirme că nu ar fi incidente prevederile concursului de infracțiuni, ci ar fi vorba de o infracțiune unică. De pildă, s-a afirmat că în cazul în care o persoană ar săvârși o infracțiune (infracțiune mijloc) pentru a înlesni săvârșirea unei alte infracțiuni (infracțiune scop), ar trebui reținută doar infracțiunea scop, pentru că doar aceasta ar fi fost urmărită de autor. Astfel, dacă autorul a sustras o armă pentru a putea ucide o persoană, ar trebui reținut în sarcina lui doar acest din urmă ilicit penal, pentru că doar acesta a fost urmărit de autor. La fel, s-a susținut că săvârșirea unei infracțiuni pentru ascunderea alteia nu ar trebui să fie pedepsită separate, deoarece aceasta a fost determinată de săvârșirea primei.

Aceste opinii, minoritare chiar și în doctrina veche, nu au fost acceptate, deoarece în multe situații este posibil ca infracțiunea mijloc să fie mai gravă decât infracțiunea scop sau ca infracțiunea săvârșită ulterior să fie mai gravă decât infracțiunea a cărei ascundere s-a urmărit. Or, în astfel de situații ar fi absurd ca autorul să fie sancționat doar pentru infracțiunea mai ușoară. Din

acest motiv, legiuitorul din 1969 a precizat în mod explicit în Codul penal că există concurs de infracțiuni și în aceste cazuri de comitere a unei infracțiuni pentru înlesnirea sau pentru ascunderea alteia. Dispoziția legală a fost preluată și în art. 38 alin. (1) teza I CP, potrivit căreia, „Există concurs real de infracțiuni și atunci când una dintre infracțiuni a fost comisă pentru săvârșirea sau ascunderea altei infracțiuni”.

Pentru că între aceste infracțiuni aflate în concurs există o legătură, în primul caz de scop, iar în al doilea caz de consecvență infracțională, primul a fost denumit în doctrină concurs de infracțiuni cu conexitate etiologică, iar cel de-al doilea concurs de infracțiuni cu conexitate consecvențională (sau consecvențială). Mai pot fi și alte legături între infracțiunile aflate în concurs real, însă legiuitorul nu a reglementat în mod explicit decât aceste două modalități ale concursului de infracțiuni. Ar fi fost imposibil de reglementat toate situațiile în care există o legătură între infracțiunile aflate în concurs real, iar o astfel de reglementare ar fi fost inutilă. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect, iar răspunsurile de la literele A și B sunt greșite.

Răspuns: C

(promovare T, 2014)

112. În cazul concursului de infracțiuni cu conexitate etiologică:

- A. toate infracțiunile sunt săvârșite cu intenție;
- B. infracțiunile pot fi săvârșite cu orice formă de vinovăție;
- C. infracțiunea mijloc poate fi săvârșită și din culpă.

EXPLICAȚII

Așa cum s-a arătat anterior, concursul cu conexitate etiologică există atunci când aceeași persoană comite o infracțiune pentru a înlesni săvârșirea unei alte infracțiuni. Va exista în acest caz o infracțiune mijloc, prin intermediul căreia făptuitorul urmărește să înlesnească săvârșirea unei alte infracțiuni, denumită infracțiune scop. Aceasta înseamnă că, în cazul concursului caracterizat cu conexitate etiologică, autorul are de la început în minte planul cu privire de săvârșire a celor două infracțiuni. De la început el a stabilit această modalitate de a comite infracțiunea scop prin intermediul infracțiunii mijloc. Chiar dacă putea alege alte modalități de comitere a infracțiunii scop, autorul a stabilit

de la început această modalitate de comitere, respectiv prin intermediul infracțiunii mijloc. Fiind vorba de o hotărâre anterioară de comitere a ambelor infracțiuni, rezultă că ambele infracțiuni aflate în concurs etiologic vor fi comise cu intenție. Nu s-ar putea imagina o situație în care într-un concurs etiologic una din infracțiuni, fie infracțiunea mijloc, fie infracțiunea scop, să fie comisă din culpă. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este corect, iar răspunsul de la litera C este greșit.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece, așa cum s-a arătat anterior, este exclusă forma de vinovăție a culpei în cazul concursului caracterizat cu conexitate etiologică.

Întrucât forma de vinovăție a preterintenției presupune ca formă de vinovăție de bază intenția, poate intra în structura unui concurs de infracțiuni cu conexitate etiologică și o infracțiune praeterintenționată. Nu are nicio relevanță faptul că una din infracțiunile incluse în concursul etiologic de infracțiuni ar produce un rezultat mai grav, pentru care se poate reține culpa autorului, din moment ce acesta a acționat inițial cu intenție.

Răspuns: A

(promovare PT, 2017)

113. În cazul unui concurs caracterizat cu conexitate etiologică:

A. un act de procedură îndeplinit cu privire la infracțiunea scop întrerupe întotdeauna și cursul prescripției răspunderii penale în cazul infracțiunii mijloc;

B. dacă infracțiunea mijloc este expres exceptată de la aplicabilitatea unei legi de amnistie, legea respectivă nu va putea fi aplicată nici în cazul infracțiunii scop;

C. nu se poate dispune renunțarea la aplicarea pedepsei în cazul infracțiunii mijloc dacă infracțiunea scop, judecată în aceeași cauză, nu îndeplinește condițiile de aplicare a renunțării.

EXPLICAȚII

La concursul de infracțiuni caracterizat cu conexitate etiologică există două infracțiuni diferite, fiecare fiind supusă regulilor distincte referitoare la termenul de prescripție, momentul de la care curge acesta și cauzele de

întrerupere. Nu există nicio legătură între infracțiunile ce intră în structura concursului caracterizat cu conexitate etiologică, din acest punct de vedere. Astfel, pentru fiecare infracțiune din concurs, termenul de prescripție va curge de la data săvârșirii infracțiunii, iar în cazul în care organele judiciare ar fi sesizate doar cu privire la una din infracțiuni și ar face acte de procedură doar cu privire la aceasta, nu s-ar putea susține că ele ar întrerupe prescripția răspunderii penale și cu privire la cealaltă infracțiune comisă în concurs. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

De asemenea, tot distinct vor opera pentru fiecare infracțiune și celelalte cauze de înlăturare a răspunderii penale. Astfel, dacă se adoptă un act normativ prin care este amnistiată una din infracțiunile aflate în concurs, el nu va avea niciun efect cu privire la cealaltă/celelalte infracțiuni și viceversa; dacă este exceptată de la amnistie una dintre infracțiuni (infracțiunea mijloc sau infracțiunea scop), nu s-ar putea deduce de aici că ar fi exceptată și cealaltă infracțiune din concurs. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

Referitor la posibilitatea de a se dispune renunțarea la aplicarea pedepsei doar cu privire la una din infracțiunile incluse în concursul caracterizat cu conexitate etiologică, reținem că soluția este aceeași indiferent de natura concursului de infracțiuni, neexistând reguli speciale cu privire la acest aspect în cazul concursului caracterizat cu conexitate etiologică față de alte tipuri de concurs de infracțiuni.

Potrivit art. 80 alin. (3) CP, „În caz de concurs de infracțiuni, renunțarea la aplicarea pedepsei se poate dispune dacă pentru fiecare infracțiune concurentă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în alin. (1) și alin. (2)”. Doctrina majoritară a interpretat acest text în sensul că în cazul unui concurs de infracțiuni nu este posibilă renunțarea la aplicarea pedepsei doar pentru una din infracțiunile aflate în concurs și adoptarea unei alte soluții cu privire la celelalte, cu alte cuvinte, fie se va dispune renunțarea pentru toate infracțiunile concurente, fie – dacă pentru cel puțin una legea nu permite sau instanța consideră că nu este oportun – se va stabili câte o pedeapsă pentru fiecare infracțiune în parte, ele urmând a fi apoi contopite conform sistemului sancționator specific concursului (F. STRETEANU, D. NIȚU, *Drept penal: Partea generală*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 466).

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2016)

114. În cazul concursului caracterizat cu conexitate consecvențională:

- A. hotărârea de a comite a doua infracțiune ia naștere întotdeauna înainte de săvârșirea primeia;
- B. ambele infracțiuni din structura sa pot fi comise doar cu intenție;
- C. prima infracțiune poate fi o infracțiune de obicei.

EXPLICAȚII

În anumite cazuri de săvârșire a unui concurs de infracțiuni există o legătură specială între infracțiunile ce constituie componentele concursului. Există un concurs etiologic în cazul în care o persoană ar săvârși o infracțiune (infracțiune mijloc) pentru a înlesni săvârșirea unei alte infracțiuni (infracțiune scop), cum ar fi dacă autorul a sustras o armă pentru a putea ucide o persoană. Există concurs consecvențional (consecvențial) de infracțiuni în cazul săvârșirii unei infracțiuni pentru ascunderea alteia comise anterior.

Aceste tipuri speciale de concurs de infracțiuni sunt consacrate legislativ în art. 38 alin. (1) teza I CP, potrivit căreia, „Există concurs real de infracțiuni și atunci când una dintre infracțiuni a fost comisă pentru săvârșirea sau ascunderea altei infracțiuni”.

Specificitatea concursului caracterizat cu conexitate consecvențională constă în aceea că după ce comite mai întâi o infracțiune, fie din culpă, fie cu intenție, autorul mai comite o altă infracțiune, de data aceasta una caracterizată printr-un scop special, anume de a ascunde săvârșirea infracțiunii comise anterior. Planul de a comite a doua infracțiune pentru a o ascunde pe prima poate fi făcut înainte de a începe săvârșirea primei infracțiuni, atunci când ambele infracțiuni sunt intenționate, dar intenția de a comite a doua infracțiune, pentru a o ascunde pe prima, poate surveni și după ce prima a fost comisă (în special în cazul în care prima infracțiune a fost comisă din culpă). Or, în acest din urmă caz suntem în prezența unui concurs caracterizat cu conexitate consecvențională în care hotărârea de a comite a doua infracțiunea fost luată după săvârșirea primea. Din acest motiv, răspunsul de la litera A, potrivit căruia hotărârea de a comite a doua infracțiune ia naștere întotdeauna înainte de săvârșirea primea, este greșit.

Așa cum s-a arătat anterior, tot concurs caracterizat cu conexitate consecvențională există și în cazul în care autorul care a săvârșit mai întâi o infracțiune

din culpă, ia apoi decizia să mai comită o infracțiune intenționată, pentru a o ascunde pe prima. Din acest motiv, răspunsul de la litera B, potrivit căruia ambele infracțiuni din structura sa pot fi comise doar cu intenție, este un răspuns greșit. La fel a reținut și Comisia de soluționare a contestațiilor, arătând că, *în cazul concursului de infracțiuni cu conexitate consecvențională, cea de a doua infracțiune se săvârșește pentru a ascunde comiterea alteia, prin urmare condiția săvârșirii cu intenție este impusă doar pentru cea de-a doua dintre infracțiunile din concurs, prima putând fi comisă și din culpă sau cu praeterintentie.*

Legea nu prevede explicit ce fel de infracțiune ar trebui să fie prima infracțiune. Nici doctrina nu a făcut vreo precizare în acest sens. Astfel că, prima infracțiune poate fi comisă cu orice formă de vinovăție și poate fi de orice natură, în orice formă. Nu există niciun motiv pentru care infracțiunile de obicei să nu poată constitui prima infracțiune comisă într-un concurs caracterizat cu conexitate consecvențională. De aceea, răspunsul de la litera C este corect. Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că varianta de la litera C este corectă, *deoarece prima infracțiune poate fi o infracțiune de obicei (de exemplu, demiterea abuzivă a victimei pentru ascunderea infracțiunii de hărțuire sexuală).*

Răspuns: C

(promovare PCA, 2015)

115. În cazul concursului de infracțiuni cu conexitate etiologică:

- A. toate infracțiunile sunt săvârșite cu intenție;
- B. infracțiunile pot fi săvârșite cu orice formă a vinovăției;
- C. infracțiunea mijloc poate fi săvârșită și din culpă.

EXPLICAȚII

Concursul cu conexitate etiologică este cel în care autorul, de la început și-a făcut planul de a comite ambele infracțiuni, respectiv de a comite prima infracțiune pentru a-și asigura mijlocul prin care să o comită pe cea de-a doua. Acesta este planul în care el a conceput săvârșirea celor două infracțiuni și, fiind vorba de un plan care implică de la început săvârșirea unei infracțiuni

pentru a-l realiza, nu poate fi vorba decât de infracțiuni intenționate în cadrul acestui tip de concurs de infracțiuni. Autorul poate să-și aleagă alte mijloace pentru comiterea celei de-a doua infracțiuni, ele nefiind indisolubil legate între ele, dar el a ales această modalitate, a săvârșirii primei infracțiuni pentru a o înlesni pe cea de-a doua.

De aceea, dintre cele enumerate, doar răspunsul de la litera A este corect. Și acesta poate suscita însă o discuție, deoarece în cadrul concursului de infracțiuni cu conexitate etiologică, unele infracțiuni pot fi săvârșite și cu praeterintenție. De pildă, pentru a putea ajunge la un funcționar să-l lovească, autorul lovește mai întâi jandarmul sau paznicul de la ușă. Or, în aceste cazuri, fiecare din cele două infracțiuni de lovire pot să aibă consecințe mai grave decât cele urmărite de autor, deoarece peste fiecare faptă de lovire se poate suprapune uciderea din culpă a persoanei lovite, ajungându-se astfel la o infracțiune praeterintenționată (loviri sau vătămări cauzatoare de moarte).

Nu s-ar putea imagina însă vreo situație în care autorul să comită din culpă vreo infracțiune, cu ajutorul căreia să urmărească să o comită pe a doua. Infracțiunile din culpă presupun fie o lipsă de prevedere, fie o neacceptare a rezultatului periculos produs, aspecte care sunt incompatibile cu infracțiunea mijloc sau cu infracțiunea scop din concursul cu conexitate etiologică. De aceea, răspunsurile de la literele B și C sunt greșite. Nici pentru infracțiunea mijloc, nici pentru infracțiunea scop, nu este posibilă forma de vinovăției a culpei, deoarece în acest caz nu s-ar mai putea reține legătura specială dintre cele două infracțiuni, a comiterii primeia cu scopul de a înlesni săvârșirea celei de-a doua infracțiune.

Răspuns: A

(promovare CA, 2015)

116. Există concurs de infracțiuni:

A. când o infracțiune a fost săvârșită pentru a ascunde comiterea de către aceeași persoană a unei infracțiuni săvârșite din culpă;

B. când o infracțiune de omor a fost săvârșită pentru a înlesni comiterea unei infracțiuni de tâlhărie;

C. când se săvârșesc mai multe acte de sustragere, la scurte intervale de timp, cu aceeași ocazie, în realizarea aceleiași hotărâri infracționale, din locuința comună a lui X și Y.

EXPLICAȚII

În doctrina și practica judiciară mai veche au fost discuții dacă am fi în prezența unui concurs de infracțiuni în cazul în care o infracțiune ar fi comisă pentru a înlesni sau pentru a ascunde săvârșirea unei alte infracțiuni. A fost dezvoltat anterior acest subiect, arătându-se că legiuitorul a tranșat această problemă prin introducerea în vechiul Cod penal a unui text similar celui din art. 38 alin. (1) teza a II-a CP, potrivit căruia, „există concurs real de infracțiuni și atunci când una dintre infracțiuni a fost comisă pentru săvârșirea sau ascunderea altei infracțiuni”.

Cum în răspunsul de la litera A se face vorbire de o infracțiune care a fost săvârșită pentru a ascunde comiterea de către aceeași persoană a unei alte infracțiuni, suntem în prezența unui concurs de infracțiuni caracterizat, cu conexitate consecvențională. Nu are nicio relevanță faptul că infracțiunea a cărei ascundere se urmărește a fost comisă din culpă. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este corect.

De asemenea, la răspunsul de la litera B se face vorbire de săvârșirea unei infracțiuni de omor, pentru a înlesni comiterea unei infracțiuni de tâlhărie, fiind în prezența unui concurs de infracțiuni caracterizat, cu conexitate etiologică. Nu are nicio relevanță faptul că s-a comis o infracțiune mai gravă, de omor, pentru a înlesni săvârșirea unei alte infracțiuni mai ușoare, de tâlhărie. Astfel, răspunsul de la litera B este corect.

La fel a reținut și Comisia de soluționare a contestațiilor în acest caz, respingând contestațiile formulate și arătând că, *varianta B de răspuns este corectă. Fapta de săvârșire a unei infracțiuni de omor pentru a înlesni comiterea unei infracțiuni de tâlhărie realizează elementele constitutive ale infracțiunii de omor calificat, prevăzută de art. 188, art. 189 lit. d) CP, în concurs cu infracțiunea de tâlhărie comisă, iar nu o infracțiune complexă unică de omor calificat. Caracterul agravat al infracțiunii de omor calificat, prevăzută de art. 189 alin. (1) lit. d) CP, este dat de scopul în care este săvârșit omorul, constând în înlesnirea sau ascunderea altei infracțiuni. În cazul săvârșirii omorului în vederea înlesnirii comiterii altei infracțiuni, nu interesează dacă făptuitorul urmează sau nu să participe la acea infracțiune, iar dacă urmează să participe nu interesează calitatea pe care o va avea (autor, instigator sau complice). De asemenea, nu interesează dacă omorul*

se comite anterior sau concomitent cu respectiva infracțiune, după cum este indiferent dacă infracțiunea a cărei înlesnire a fost urmărită s-a consumat sau a rămas în forma tentativei. Textul nu face nicio diferențiere, astfel că infracțiunea a cărei înlesnire se urmărește prin săvârșirea omorului poate fi orice infracțiune, prin urmare și cea de tâlhărie. Dacă infracțiunea a cărei înlesnire s-a urmărit (în speță, tâlhăria) a fost săvârșită de autorul omorului, se aplică regulile concursului de infracțiuni, doctrina și jurisprudența fiind constante cu privire la acest lucru, acțiunile/inacțiunile prin care fapta de omor calificat este realizată neabsorbind în conținutul infracțiunii acțiunea de sustragere (consumată sau rămasă în faza tentativei), care caracterizează infracțiunea de tâlhărie. Fapta de omor, săvârșită în aceste circumstanțe, este doar mai gravă, fiind lezate, adiacent, și valori sociale distincte, cu alte cuvinte, ne aflăm în prezența unui obiect juridic adiacent. Elementul circumstanțial include în fapt, două ipoteze distincte și ca atare sfera protecției adiacente este diferită.

Răspunsul de la litera C este greșit deoarece, în cazul în care o persoană sustrage din același loc, cu aceeași ocazie, mai multe bunuri pe care le transportă făcând mai multe drumuri de la locul faptei, suntem în prezența unei unități naturale de infracțiune. Nu are nicio relevanță faptul că aceste bunuri ar aparține mai multor persoane, din moment ce ele au fost sustrate de la locuința comună a acestora. Poate fi vorba de bunuri aparținând a doi soți sau de bunuri aparținând a două persoane care locuiesc împreună, fără să aibă vreo relație de rudenie, deoarece autorul infracțiunii nu putea face vreo distincție între aceste bunuri care se găseau în aceeași locuință. Din acest, motiv răspunsul de la litera C este greșit, deoarece în acest caz nu suntem în prezența unui concurs de infracțiuni.

De asemenea, Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *variantele de răspuns C nu este corectă. Ipotezele avute în vedere sunt diferite, cea de la litera C referindu-se la acte de sustragere, săvârșite la scurte intervale de timp, cu aceeași ocazie, în realizarea aceleiași hotărâri infracționale, din locuința comună a lui X și Y, situație în care suntem în prezența unei unități naturale de infracțiune, iar nu a unui concurs de infracțiuni.*

Răspuns: A, B

(admitere INM și în magistratură, 2017)

117. Reținerea concursului real simplu de infracțiuni:

A. este posibil numai în cazul infracțiunilor concurente de aceeași natură (concurs real simplu omogen);

B. este posibil numai în cazul infracțiunilor concurente diferite ca natură (concurs real simplu eterogen);

C. este posibil atât în cazul infracțiunilor concurente de aceeași natură, cât și în cazul infracțiunilor concurente diferite ca natură.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 38 alin. (1) CP, „Există concurs real de infracțiuni când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele”. Așa cum se poate constata, legea nu prevede vreo condiție cu privire la natura infracțiunilor comise, pentru a se reține concursul real de infracțiuni. În consecință, se va reține concursul real de infracțiuni indiferent care va fi natura infracțiunilor comise sau quantumul pedepselor prevăzute de lege pentru aceasta. Acesta este un element de diferențiere între concursul de infracțiuni și recidivă, unde se impun anumite condiții legate de natura infracțiunilor comise ori de quantumul pedepsei prevăzute de lege pentru acestea.

Faptul că în doctrină se face distincția între infracțiunile concurente de aceeași natură (concurs real simplu omogen) și infracțiunile concurente de natură diferită (concursul real simplu eterogen) nu are nicio relevanță, deoarece regulile aplicabile fiecărui tip de concurs sunt identice.

Din acest motiv, răspunsurile de la literele A și B sunt greșite, iar răspunsul de la litera C este corect.

Răspuns: C

(promovare T, 2017)

118. În cazul concursului a două infracțiuni, din care una săvârșită în timpul minorității pentru care s-a stabilit o măsură educativă privativă de libertate, a cărei executare nu a început, și una săvârșită după majorat, pentru care s-a stabilit pedeapsa închisorii:

A. se aplică pedeapsa închisorii, care se majorează cu o durată egală cu cel puțin o pătrime din durata măsurii educative privativă de libertate;

- B. se aplică numai pedeapsa închisorii stabilită pentru a doua infracțiune;
C. se aplică măsura educativă privativă de libertate, pe durată maximă, pentru cele două infracțiuni.

EXPLICAȚII

Noul Cod penal a introdus o noutate în materia sancționării infracțiunilor săvârșite de minori, în sensul că acestea pot fi sancționate doar cu aplicarea unor măsuri educative. Vechiul Cod penal prevedea că infracțiunile săvârșite de minori puteau fi sancționate fie cu aplicarea unei pedepse, fie cu aplicarea unei măsuri educative. Acest regim sancționator impus de noul Cod penal este aplicabil chiar dacă cel care a săvârșit o infracțiune în minorat ar deveni major înainte de soluționarea acțiunii penale pusă în mișcare față de el pentru infracțiunea comisă în minorat. Astfel, se poate ajunge la situația ca o persoană să comită unele infracțiuni în minorat și altele după ce a devenit major, mai înainte de a i se aplica vreo sancțiune, printr-o hotărâre definitivă, pentru vreuna dintre ele. Or, în acest caz, s-a ridicat problema cum s-ar putea face contopirea între o măsură educativă aplicată pentru infracțiunea sau infracțiunile săvârșite în timpul minorității și pedeapsa sau pedepsele aplicate pentru infracțiunea sau infracțiunile comise după ce a devenit major?

La această problemă răspunde în mod explicit art. 129 alin. (2) CP, potrivit căruia, „În cazul săvârșirii a două infracțiuni, dintre care una în timpul minorității și una după majorat, pentru infracțiunea comisă în timpul minorității se ia o măsură educativă, iar pentru infracțiunea săvârșită după majorat se stabilește o pedeapsă, după care: a) dacă măsura educativă este neprivativă de libertate, se execută numai pedeapsa; b) dacă măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este închisoarea, se aplică pedeapsa închisorii, care se majorează cu o durată egală cu cel puțin (sintagma *cel puțin* a fost declarată neconstituțională, Decizia Curții Constituționale din 27 septembrie 2018, nepublicată) o pătrime din durata măsurii educative ori din restul rămas neexecutat din aceasta la data săvârșirii infracțiunii comise după majorat; c) dacă pedeapsa aplicată pentru infracțiunea săvârșită după majorat este detențiunea pe viață, se execută numai această pedeapsă; d) dacă măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este amenda, se execută măsura educativă, a cărei durată se majorează cu cel mult 6 luni, fără a depăși maximul prevăzut de lege pentru aceasta”.

Față de această mențiune explicită de la art. 129 alin. (2) lit. b) CP, răspunsul de la litera A este cel corect, deoarece în cazul concursului a două infracțiuni, din care una săvârșită în timpul minorității pentru care s-a luat o măsură educativă privativă de libertate, a cărei executare nu a început, și una săvârșită după majorat, pentru care s-a stabilit pedeapsa închisorii se aplică pedeapsa închisorii, care se majorează cu o durată egală cu cel puțin (sintagma *cel puțin* a fost declarată neconstituțională, a se vedea Decizia Curții Constituționale din 27 septembrie 2018, nepublicată, menționată mai sus) o pătrime din durata măsurii educative privativă de libertate.

Așa cum se poate observa, răspunsul de la litera B ar fi fost corect doar pentru infracțiunea comisă în timpul minorității s-ar fi luat o măsură educativă neprivativă de libertate, deoarece doar în acest caz, potrivit art. 129 alin. (2) lit. a) CP, s-ar fi executat doar pedeapsa stabilită pentru infracțiunea săvârșită în majorat.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece nu s-ar putea stabili o măsură educativă și pentru infracțiunea săvârșită după ce autorul a devenit major, măsurile educative fiind sancțiuni aplicabile exclusiv pentru infracțiuni săvârșite în timpul minorității.

Răspuns: A

(promovare PCA, 2014)

119. În cazul contopirii a două pedepse principale cu amenda, aplicate pentru infracțiuni aflate în concurs, săvârșite de o persoană fizică majoră la 2.02.2014, se aplică:

- A. pedeapsa cea mai grea la care se adaugă un spor de o treime din cealaltă pedeapsă;
- B. cele două pedepse cu amenda cumulate;
- C. pedeapsa cea mai grea la care se adaugă un spor de cel mult o treime din cealaltă pedeapsă.

EXPLICAȚII

Noul Cod penal a adus o noutate în materia pedepsei amenzii, instituind sistemul zilelor-amendă. Astfel, potrivit art. 61 alin. (2) teza I CP, „Cuantumul amenzii se stabilește prin sistemul zilelor-amendă”. Acest sistem presupune

ca instanța să stabilească mai întâi un număr de zile-amendă, *ținând cont de criteriile generale de individualizare a pedepsei*, după care stabilește cuantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă, *ținând seama de situația materială a condamnatului și de obligațiile legale ale condamnatului față de persoanele aflate în întreținerea sa*.

În cazul săvârșirii mai multor infracțiuni, aflate în concurs, pentru care s-a stabilit doar pedeapsa amenzii, Codul penal reglementează în mod explicit modul de calcul al pedepsei rezultante. Astfel, art. 39 alin. (1) lit. c) CP prevede că, „în caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică pedeapsa, după cum urmează: c) când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite”.

Față de această mențiune explicită a textului legal, este clar că răspunsul de la litera A este cel corect, întrucât cele două pedepse au fost aplicate pentru infracțiuni săvârșite după intrarea în vigoare a noului Cod penal, iar regimul sancționator prevăzut de lege în acest caz este acela al aplicării pedepsei celei mai grele, la care se adaugă un spor de o treime din cealaltă pedeapsă. Având în vedere că noul Cod penal prevede sistemul cumulului juridic cu un spor fix, iar nu cu unul variabil, răspunsul de la litera C este greșit, sporul aplicat fiind fix de o treime din cealaltă pedeapsă, iar nu de până la o treime din aceasta. Răspunsul de la litera B este evident greșit, nefiind prevăzut sistemul cumulului aritmetic.

Legea actuală are însă o lacună, deoarece nu menționează în mod explicit că această operațiune se efectuează în raport cu numărul zilelor-amendă stabilite pentru fiecare infracțiune în parte, iar nu în raport cu cuantumul amenzii. Ar fi fost importantă această precizare, deoarece ea ar fi rezolvat și problema ivită în practică în cazurile în care autorul celor două infracțiuni aflate în concurs ar fi judecat separat pentru aceste infracțiuni, iar fiecare din cele două instanțe ar stabili un quantum diferit corespunzător al unei zile-amendă. Lipsa unui criteriu exact de stabilire a acestui quantum corespunzător al fiecărei zile-amendă poate conduce la situația ca, pentru același inculpat, ținându-se cont de situația materială a acestuia și de obligațiile legale față de persoanele aflate în întreținerea sa, două instanțe diferite să ajungă totuși la două quantumuri diferite pentru o zi-amendă. În acest caz, la contopirea celor două pedepse cu amenda instanța care face contopirea pedepselor se află în imposibilitate de a stabili cuantumul fiecărei zile-amendă pentru pedeapsa rezultantă aplicată

pentru concursul de infracțiuni. Chestiunea capătă nete valențe substanțiale când discuția se raportează la instituția înlocuirii amenzii cu închisoarea, unei zile-amendă corespunzându-i o zi de închisoare [art. 63 alin. (3) CP]. În această ipoteză problema se pune atât cu privire la stabilirea cu exactitate în urma contopirii a numărului zilelor-amendă aferent pedepsei rezultante, dar și cu privire la alegerea pedepsei principale, putându-se imagina în practică ipoteze în care pedeapsa amenzii cu cuantumul cel mai ridicat să fie compusă dintr-un număr de zile-amendă inferior pedepsei amenzii mai reduse.

Răspuns: A

(promovare PT, 2014)

120. Sanționarea unui concurs de infracțiuni pentru care s-au aplicat pedepse de 2 ani, 3 ani și, respectiv, 4 ani închisoare, se va face astfel:

A. se va aplica pedeapsa cea mai grea, de 4 ani închisoare, la care va adăuga $\frac{1}{3}$ din pedeapsa de 3 ani închisoare, în total inculpatul urmând să execute 5 ani închisoare, atunci când pedeapsa de 2 ani închisoare a fost grațiată total;

B. se va aplica pedeapsa cea mai grea, de 3 ani închisoare, la care va adăuga $\frac{1}{3}$ din pedeapsa de 2 ani închisoare, în total inculpatul urmând să execute 3 ani și 8 luni închisoare, atunci când instanța de apel a luat act de retragerea plângerii de către persoana vătămată, victimă a infracțiunii de viol, pentru care instanța de fond aplicase pedeapsa de 4 ani închisoare;

C. vor fi cumulate cele trei pedepse, urmând ca inculpatul să execute pedeapsa de 9 ani închisoare.

EXPLICAȚII

Sanționarea concursului de infracțiuni în care s-au aplicat doar pedepse cu închisoarea este reglementată în art. 39 alin. (1) lit. b) CP care prevede că, atunci „când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite”.

În cazul în care una din pedepse este grațiată, aceasta nu mai poate fi inclusă în concurs, deoarece pedeapsa nu este executabilă. În consecință, răspunsul de la litera A este corect, având în vedere că sancționarea unui

concurs de infracțiuni pentru care s-au aplicat pedepse de 2 ani, 3 ani și, respectiv, 4 ani închisoare, se va face aplicând pedeapsa cea mai grea, de 4 ani închisoare, la care va adăuga o treime din pedeapsa de 3 ani închisoare, în total inculpatul urmând să execute 5 ani închisoare, atunci când pedeapsa de 2 ani închisoare a fost grațiată total.

De asemenea, în cazul în care pentru una din infracțiuni s-a încetat procesul penal ca urmare a retragerii plângerii prealabile, nemaifiind aplicată o pedeapsă, aceasta nu mai poate fi inclusă în contopire. Chiar dacă făptuitorul ar fi fost condamnat în primă instanță pentru această infracțiune, persoana vătămată își poate retrage plângerea prealabilă în apel, caz în care se va dispune în apel încetarea procesului penal pentru această infracțiune, dispunându-se contopirea doar a celorlalte două pedepse incluse în contopire. În consecință, este corect și răspunsul de la litera B, potrivit căruia în cazul unui concurs de infracțiuni pentru care s-au aplicat pedepse de 2 ani, 3 ani și, respectiv, 4 ani închisoare, se va aplica pedeapsa cea mai grea, de 3 ani închisoare, la care va adăuga o treime din pedeapsa de 2 ani închisoare, în total inculpatul urmând să execute 3 ani și 8 luni închisoare, atunci când instanța de apel a luat act de retragerea plângerii de către persoana vătămată, victimă a infracțiunii de viol, pentru care instanța de fond aplicase pedeapsa de 4 ani închisoare.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece regimul sancționator al concursului de infracțiuni prevede sistemul cumulului juridic cu spor obligatoriu și fix, iar nu sistemul cumulului aritmetic.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *varianta de răspuns A este corectă, întrucât ipoteza are în vedere o grațiere totală, caz în care pedeapsa grațiată nu mai intră în structura contopirii. Varianta de răspuns B este corectă, întrucât, în măsura în care enunțul precizează că instanța a luat act de retragerea plângerii, soluția trebuia dată având în vedere acest aspect.*

Răspuns: A, B

(admitere INM și în magistratură, 2018)

121. În cazul săvârșirii a trei infracțiuni concurente, la 2.02.2014, de către o persoană fizică majoră, pentru care s-au aplicat pedepse principale de 8 ani închisoare, 10 ani închisoare și respectiv 12 ani închisoare, pedeapsa principală rezultantă, legal aplicată, poate fi de:

A. 30 de ani închisoare;

- B. 18 ani închisoare;
- C. 20 ani închisoare.

EXPLICAȚII

În cazul săvârșirii de către o persoană majoră a mai multor infracțiuni aflate în concurs, pentru care s-au aplicat doar pedepse cu închisoarea, regimul sancționator al acestei pluralități de infracțiuni este cel prevăzut de art. 39 alin. (1) lit. b) CP, potrivit căruia, „în caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică pedeapsa, după cum urmează: b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite”.

Calculând pedeapsa rezultantă potrivit acestui sistem legal de sancționare a concursului de infracțiuni, rezultă că în speță pedeapsa cea mai grea este de 12 ani închisoare, iar o treime din totalul celorlalte două pedepse reprezintă 6 ani închisoare ($8 \text{ ani} + 10 \text{ ani} = 18 \text{ ani}$; $18 \text{ ani} \div 3 = 6 \text{ ani}$). În consecință, răspunsul corect este cel de la litera B, răspunsurile de la literele A și C fiind greșite.

Răspuns: B

(promovare PT, 2014)

122. În cazul căreia din următoarele situații, instanța de judecată poate aplica un spor facultativ, conform dispozițiilor Codului penal în vigoare:

- A. concursul de infracțiuni pentru care s-au stabilit numai pedepse cu amenda;
- B. când se dispune revocarea liberării condiționate, pentru nerespectarea cu rea credință a măsurilor de supraveghere;
- C. când infracțiunea este comisă în formă continuată.

EXPLICAȚII

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece în cazul concursului de infracțiuni pentru care s-au stabilit numai pedepse cu amenda, legea prevede

sistemul cumulului juridic cu spor fix de pedeapsă, iar nu cu spor facultativ. Astfel, potrivit art. 39 alin. (1) lit. c) CP, „În caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică pedeapsa, după cum urmează: c) când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite”.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece în cazul revocării liberării condiționate pentru nerespectarea cu rea-credință a măsurilor de supraveghere se dispune executarea restului de pedeapsă rămas neexecutat. Astfel, potrivit art. 104 alin. (1) CP, „Dacă pe durata supravegherii persoana condamnată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută obligațiile impuse, instanța revocă liberarea și dispune executarea restului de pedeapsă”. Nu este prevăzută, așadar, posibilitatea aplicării unui spor de pedeapsă în acest caz.

Singurul răspuns pentru care se putea opta în speță era cel de la litera de la litera C, având în vedere că, potrivit art. 36 alin. (1) CP, „Infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, al cărei maxim se poate majora cu cel mult 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu cel mult o treime în cazul pedepsei amenzii”.

De menționat însă că textul legal nu face referire în acest caz la aplicarea unui „spor” de pedeapsă, ci la faptul că se poate majora maximul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită în formă continuată. Precizarea este importantă, deoarece în cazul infracțiunii continuate pedeapsa pentru aceasta nu se stabilește în două etape, ca în cazul concursului de infracțiuni, ci într-o singură etapă, între cele două limite speciale ale pedepsei (minimul special și maximul special majorat cu 3 ani).

Răspuns: C

(promovare PCA, 2014)

123. Concursul ideal de infracțiuni:

- A. poate fi atât omogen, cât și eterogen;
- B. poate fi numai eterogen;
- C. poate fi numai omogen.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 38 alin. (1) CP, „Există concurs real de infracțiuni când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele”. Legea nu face vreo deosebire cu privire la natura infracțiunilor ce compun concursul. Din acest motiv, doctrina a făcut distincția între concursul de infracțiuni alcătuit din aceleași infracțiuni, care au primit aceeași încadrare juridică, și concursul de infracțiuni alcătuit din infracțiuni diferite, care au primit o încadrare juridică diferită. Primul tip de concurs a fost denumit concurs omogen de infracțiuni, având o compoziție omogenă, iar cel de-al doilea tip de concurs a fost denumit concursul eterogen de infracțiuni, având o compoziție eterogenă.

Astfel, răspunsul corect este cel de la litera A, răspunsurile de la literele B și C fiind greșite. Deși această clasificare nu este consacrată legislativ, ci doar doctrinar, ea există și este cunoscută în literatura de specialitate și în practica judiciară, putându-se ține cont de ea la individualizarea pedepselor aplicate pentru fiecare infracțiune din concurs.

Răspuns: A

(promovare CA, 2017)

124. În structura unui concurs formal (ideal):

- A. nu poate intra o tentativă și o altă infracțiune în formă consumată;
- B. nu pot intra două infracțiuni progresive;
- C. pot intra două infracțiuni, comise fiecare în formă continuată.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 38 alin. (2) CP, „Există concurs formal de infracțiuni când o acțiune sau o inacțiune săvârșită de o persoană, din cauza împrejurărilor în care a avut loc sau a urmărilor pe care le-a produs, realizează conținutul mai multor infracțiuni”.

Așa cum se poate constata, legea nu prevede în cazul concursului ideal de infracțiuni vreo condiție cu privire la natura infracțiunilor comise sau cu

privire la forma acestora. De aceea, orice limitare s-ar impune în acest sens ar fi una care excede cadrului legal.

Răspunsul de la litera A, potrivit căruia în structura unui concurs ideal de infracțiuni nu ar putea intra o tentativă și o altă infracțiune în formă consumată, este greșit. S-ar putea imagina situații de fapt în care, printr-o singură acțiune sau inacțiune, făptuitorul să comită o infracțiune consumată și o infracțiune rămasă în fază de tentativă. De pildă, dacă autorul ar da foc unei locuințe în care se află o persoană pe care vrea să o ucidă în acest mod, însă decesul acesteia nu s-ar produce din motive independente de voința autorului, suntem în prezența unui concurs ideal de infracțiuni, în structura căruia intră o infracțiune consumată de distrugere și o tentativă la infracțiunea de omor. Aceste infracțiuni au fost comise prin aceeași acțiune, ceea ce caracterizează concursul ideal de infracțiuni.

Răspunsul de la litera B, potrivit căruia în structura unui concurs ideal de infracțiuni nu ar putea intra două infracțiuni progresive, este, de asemenea, greșit. Se pot imagina situații în care printr-o singură acțiune sau inacțiune autorul să lovească două sau mai multe persoane, iar rezultatul produs integrității corporale sau sănătății acestora să se agraveze ulterior, fără intervenția autorului. De pildă, autorul conduce un autoturism și lovește, cu intenția de a le vătăma, două sau mai multe persoane aflate pe trotuar, iar rezultatul vătămător s-ar agrava pentru toate persoanele vătămăte, fără vreo altă intervenție a autorului.

Răspunsul de la litera C este corect, deoarece în structura unui concurs ideal de infracțiuni pot intra două infracțiuni, comise fiecare în formă continuată. Dacă fiecare act material ce intră în componența infracțiunii continuate constituie act material a două infracțiuni aflate în concurs ideal, iar toate actele materiale au fost comise în baza aceleiași rezoluții infracționale, vom fi în prezența a două infracțiuni continuate, aflate în concurs ideal. De pildă, un autor comite, în baza aceleiași rezoluții infracționale, mai multe acte materiale de conducere a unui autovehicul neînmatriculat și fără a avea permis de conducere, vom fi în prezența a două infracțiuni continuate de conducere a unui vehicul neînmatriculat, prevăzută de art. 334 alin. (1) CP, și de conducere a unui vehicul fără permis de conducere, prevăzută de art. 335 alin. (1) CP, aflate în concurs ideal. Fiecare din actele materiale ce intră în compunerea acestei infracțiuni va fi comis prin aceeași acțiune, de conducere a vehiculului respectiv pe drumul public.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2014)

125. În structura unui concurs ideal:

- A. nu pot intra o tentativă și o altă infracțiune în formă consumată;
- B. nu pot intra o infracțiune din culpă și una intenționată;
- C. pot intra două infracțiuni, comise fiecare în formă continuată.

EXPLICAȚII

A se vedea comentariul la întrebarea anterioară.

Comisia de soluționare a contestațiilor a decis respingerea contestațiilor formulate de candidați împotriva acestei întrebări, arătând că *varianta C de răspuns este corectă. Autorul unei infracțiuni continuate își poate prefigura, de exemplu, săvârșirea mai multor infracțiuni de înșelăciune prin folosirea unor înscrisuri falsificate. Fiecare act material va fi constituit dintr-o faptă de înșelăciune și una de fals, aliate în concurs ideal, astfel că ambele infracțiuni continuate, compuse din mai multe acte materiale comise în aceste condiții, vor fi săvârșite în concurs ideal. Varianta A de răspuns nu este corectă. În structura unui concurs ideal pot intra o tentativă și o altă infracțiune consumată, aceasta fiind exact situația susținută și în contestație, prin furnizarea exemplului constând în folosirea unor acte false pentru obținerea unui credit, acțiune care nu a condus însă la producerea unui prejudiciu, fiind depistată înainte.*

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2017)

126. Suntem în prezența concursului ideal:

- A. în cazul în care inculpatul lovește cu mașina două persoane aflate împreună și ambele suferă vătămări corporale;
- B. în cazul în care inculpatul incendiază o casă și, astfel, ucide o persoană aflată înăuntru;
- C. doar în cazul în care inculpatul săvârșește infracțiuni care protejează valori sociale similare.

EXPLICAȚII

Concursul ideal de infracțiuni poate exista în situații de fapt diferite, având în vedere multitudinea de posibilități faptice de comitere a diferitelor infracțiuni.

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece în cazul în care o persoană care conduce un autovehicul accidentează doi pietoni, producându-le vătămări corporale, aceasta comite o infracțiune complexă de vătămare corporală din culpă, prevăzută de art. 196 alin. (4) CP. Fiind vorba de o infracțiune complexă, în care legiuitorul a reunit într-o singură infracțiune două sau mai multe infracțiuni, nu se poate reține concursul ideal de infracțiuni.

Contestațiile au făcut obiectul Comisiei de mediere în ceea ce privește punctarea ca fiind corectă și a variantei de răspuns de la litera A, decizându-se respingerea lor, ca neîntemeiate, cu următoarea motivare: *Enunțul cerinței („suntem în prezența concursului ideal de infracțiuni”) impunea, pentru a fi corect, ca răspunsul de la litera A, să fie valabil în toate situațiile și indiferent de forma de vinovăție cu care a fost comisă infracțiunea. Or, în speță, vătămarea din culpă a două persoane reprezintă infracțiune complexă, iar nu concurs ideal de infracțiuni. Într-adevăr, pentru ca varianta de la litera A din răspuns să fie corectă ar trebuie ca ea să fie adevărată în toate situațiile în care cineva lovește cu autovehiculul două persoane aflate împreună. Or, dacă răspunsul nu precizează nimic în legătură cu forma de vinovăție cu care acționează autorul, candidații trebuie să verifice toate variantele posibile și să bifeze acest răspuns doar dacă toate variantele posibile sunt valabile.*

Răspunsul de la litera B este corect, deoarece prin aceeași acțiune de incendiere a locuinței se comite atât infracțiunea de omor, cât și infracțiunea de distrugere. În ceea ce privește motivul de contestație privind faptul că varianta de răspuns de la litera B nu e valabilă în toate situațiile, Comisia de soluționare a contestațiilor a decis respingerea ca nefondată a acestei contestații, reținând că *enunțul variantei B de răspuns acoperea și ipoteza în care incendierea privește bunul (casa) propriu, fiind îndeplinită condiția privind punerea în pericol a altor persoane [art. 253 alin. (4) și (5)], din moment ce una chiar a murit. În plus, textul nu cere drept consecință producerea unui dezastru atunci când se incendiază bunul propriu.*

Desigur că în lipsa oricărei referiri la proprietarul bunului, nu se putea adăuga la răspuns ipoteza că bunul incendiat ar fi aparținut autorului. Însă, așa

cum a arătat și Comisia de soluționare a contestațiilor, incendierea propriei locuințe constituie, de asemenea, infracțiunea de distrugere, deoarece incendierea este menționată explicit în art. 253 alin. (4) și (5) CP.

Răspuns: B

(promovare PT, 2016)

127. Pedeapsa rezultantă a unui concurs de infracțiuni pentru care instanța a stabilit doar pedepse cu închisoarea:

A. poate fi, în anumite condiții, detențiunea pe viață, chiar dacă legea nu prevede pentru niciuna dintre infracțiunile concurente această pedeapsă;

B. poate ajunge până la totalul aritmetic al pedepselor stabilite pentru infracțiunile concurente;

C. poate face obiectul renunțării la aplicarea pedepsei.

EXPLICAȚII

Răspunsul de la litera A este corect, deoarece legea prevede în mod explicit un caz în care ar fi posibilă aplicarea detențiunii pe viață în cazul unui concurs de infracțiuni, deși pentru niciuna din infracțiunile din concurs nu s-a aplicat pedeapsa detențiunii pe viață. Este vorba de dispozițiile art. 39 alin. (2) CP, potrivit cărora „Atunci când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea, dacă prin adăugare la pedeapsa cea mai mare a sporului de o treime din totalul celorlalte pedepse cu închisoarea stabilite s-ar depăși cu 10 ani sau mai mult maximul general al pedepsei închisorii, iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile concurente pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare, se poate aplica pedeapsa detențiunii pe viață”.

Răspunsul de la litera B este greșit deoarece modul de calcul al pedepsei rezultante în cazul concursului de infracțiuni este strict prevăzut de lege și nu permite posibilitatea ajungerii la o pedeapsă egală cu totalul aritmetic al pedepselor aplicate pentru infracțiunile comise în concurs. Aceasta deoarece potrivit art. 39 alin. (1) CP, „a) când s-au stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă, se aplică pedeapsa detențiunii pe viață; b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de

o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite; c) când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite; d) când s-au stabilit o pedeapsă cu închisoare și o pedeapsă cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii; e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă se aplică pedeapsa închisorii conform lit. b), la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii conform lit. c)”. Singurul caz în care ar fi în discuție posibilitatea reținerii ca corectă a variantei de răspuns de la litera B, ar fi cea de la art. 39 alin. (1) lit. d) CP, potrivit căreia atunci când s-au stabilit o pedeapsă cu închisoare și o pedeapsă cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii. În acest caz, însă, nu ar fi vorba de „un total aritmetic” al pedepselor stabilite, ci de o *alăturare* a pedepselor de natură diferită stabilite de instanță pentru infracțiunile din concurs.

Răspunsul de la litera C este greșit deoarece, potrivit art. 80 alin. (3) CP, „În caz de concurs de infracțiuni, renunțarea la aplicarea pedepsei se poate dispune dacă pentru fiecare infracțiune concurentă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în alin. (1) și alin. (2)”. Din acest text de lege rezultă că renunțarea la aplicarea pedepsei nu se dispune în cazul săvârșirii mai multor infracțiuni aflate în concurs cu privire la „pedeapsa rezultantă”, ci cu privire la pedeapsa ce ar putea fi stabilită pentru fiecare infracțiune în parte. Se impune a fi evaluată fiecare infracțiune în parte, iar în cazul în care toate infracțiunile în concurs ar fi susceptibile de renunțarea la aplicarea pedepsei, instanța ar trebui să adopte această soluție cu privire la fiecare dintre acestea (renunțarea la aplicarea pedepsei fiind, din punct de vedere procesual, o soluție prin care se stinge acțiunea penală).

Răspuns: A

(admitere INM și în magistratură, 2014)

128. Dacă infractorul condamnat definitiv la pedeapsa închisorii este judecat ulterior pentru o infracțiune concurentă, instanța:

A. va deduce din durata pedepsei rezultante perioada executată;

B. nu va putea aplica acestuia pedeapsa alternativă a amenzii, întrucât contopirea trebuie să vizeze pedepse de același fel;

C. nu va aplica obligatoriu un spor de pedeapsă, întrucât infracțiunea anterioară s-a judecat înainte de 1 februarie 2014, chiar dacă infracțiunea dedusă judecării a fost comisă după această dată.

EXPLICAȚII

Răspunsul de la litera A este corect, deoarece deducerea pedepsei aplicate pentru o infracțiune concurentă, executată anterior, este prevăzută în mod explicit de lege. Astfel, potrivit art. 40 alin. (2) și (3) CP, care prevăd că „(2) Dispozițiile art. 39 se aplică și în cazul în care, după ce o hotărâre de condamnare a rămas definitivă, se constată că cel condamnat mai suferise o condamnare definitivă pentru o infracțiune concurentă. (3) Dacă infractorul a executat integral sau parțial pedeapsa aplicată prin hotărârea anterioară, ceea ce s-a executat se scade din durata pedepsei aplicate pentru infracțiunile concurente”. Așadar, în cazul în care o persoană este judecată separat pentru mai multe infracțiuni aflate în concurs, pedeapsa se va stabili tot potrivit regulilor prevăzute în art. 39 CP pentru stabilirea pedepsei rezultante în cazul concursului de infracțiuni. Dacă făptuitorul a executat deja una sau o parte dintr-o pedeapsă aplicată pentru una din infracțiunile concurente, care a fost judecată anterior, atunci din pedeapsa rezultantă se va deduce ceea ce s-a executat. Este normală această soluție, deoarece pedeapsa executată a fost inclusă în pedeapsa rezultantă și nu ar fi just ca făptuitorul să execute de două ori această pedeapsă.

Pentru infracțiunile concurente judecate ulterior este posibilă aplicarea oricărei pedepse din cele prevăzute de lege. Ar fi absurd să se considere că pentru infracțiunea concurentă judecată ulterior nu ar fi posibilă aplicarea pedepsei amenzii, deoarece aceasta ar însemna ca individualizarea pedepsei să nu fie făcută potrivit criteriilor generale de individualizare a pedepselor, ci potrivit altor criterii. În plus, legea prevede în mod explicit un caz în care din pedeapsa amenzii se deduce perioada în care o persoană s-a aflat în arest preventiv, menționându-se în art. 72 alin. (2) CP că „Perioada în care o persoană a fost supusă unei măsuri preventive privative de libertate se scade și în caz de condamnare la pedeapsa amenzii, prin înlăturarea în tot sau în parte a zilelor-amendă”. Din aceste motive, răspunsul de la litera B este greșit.

Aplicarea regimului sancționator al concursului de infracțiuni, în cazul în care una sau unele din infracțiuni au fost comise anterior intrării în vigoare a noului Cod penal, iar alta sau altele au fost comise sub imperiul noului Cod penal, este prevăzută în art. 10 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a noului Cod penal (M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012), unde se prevede că, „tratamentul sancționator al pluralității de infracțiuni se aplică potrivit legii noi atunci când cel puțin una dintre infracțiunile din structura pluralității a fost comisă sub legea nouă, chiar dacă pentru celelalte infracțiuni pedeapsa a fost stabilită potrivit legii vechi, mai favorabilă”. În consecință, în acest caz se vor aplica în mod obligatoriu dispozițiile art. 39 CP, care prevede obligativitatea aplicării unui spor fix de pedeapsă în cazul săvârșirii mai multor infracțiuni în concurs. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns A

(admitere în magistratură, mai 2018)

129. Constituie excepție de la sistemul de sancționare a concursului de infracțiuni:

- A. cazul infracțiunii de instigare publică;
- B. cazul de aplicare a pedepsei celei mai grele, prin absorbție;
- C. cazul pluralității intermediare.

EXPLICAȚII

Regula în cazul săvârșirii unui concurs de infracțiuni este aceea a sancționării autorului pentru toate infracțiunile aflate în concurs, după care se va stabili pedeapsa rezultantă pentru ansamblul infracțional.

Infracțiunea de instigare publică este reglementată în art. 368 CP, potrivit căruia „Fapta de a îndemna publicul, verbal, în scris sau prin orice alte mijloace, să săvârșască infracțiuni se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă, fără a se putea depăși pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea la săvârșirea căreia s-a instigat”. Deși în cazul în care o persoană instigă două sau mai multe persoane determinate să comită fiecare câte o infracțiune (nu să comită toți, în coautorat, o singură infracțiune), prima va răspunde pentru un concurs de infracțiuni. Implicit, în acest caz se vor aplica regulile de sancționare ale concursului de infracțiuni. În cazul

infrațiunii de instigare publică, având în vedere că persoanele instigate nu sunt determinate în mod precis, ci instigarea este adresată unui număr nedeterminat de persoane, legiuitorul a derogat de la regula de sancționare a concursului de infracțiuni în acest caz. Derogarea se explică prin faptul că nici nu ar fi posibilă aplicarea regimului de sancționare al concursului de infracțiuni, deoarece nu se cunoaște câte infracțiuni s-ar fi comis în acest caz. Necunoscându-se câte persoane au fost instigate în acest caz, nu se poate cunoaște nici câte infracțiuni s-ar afla în concurs. Pentru aceste motive, instigarea publică constituie o excepție de la sistemul de sancționare a concursului de infracțiuni, răspunsul de la litera A fiind corect.

În cazul în care pentru infracțiunile aflate în concurs s-a stabilit pedeapsa amenzii sau pedeapsa închisorii, regula este că se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de pedeapsă. În cazul în care pentru una din infracțiunile aflate în concurs s-a stabilit pedeapsa detențiunii pe viață, potrivit art. 39 alin. (1) lit. a) CP, „când s-au stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă, se aplică pedeapsa detențiunii pe viață”. Așadar, în acest caz nu se mai adaugă un spor de pedeapsă pentru că în cazul pedepsei închisorii acest lucru nu este posibil, iar în cazul pedepsei amenzii se consideră inutil, din moment ce autorul este condamnat să rămână în penitenciar pe durata întregii vieți. Nu are nicio relevanță faptul că legea prevede posibilitatea liberării condiționate a celui condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață, deoarece aceasta este o vocație, iar nu un drept. Sancționarea concursului de infracțiuni, în cazul în care pentru una din infracțiunile aflate în concurs s-a aplicat pedeapsa detențiunii pe viață nu reprezintă însă o excepție de la sancționarea concursului de infracțiuni, ci o opțiune a legiuitorului de sancționare a concursului de infracțiuni în acest caz. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit. La fel a motivat și Comisia de soluționarea a contestațiilor, care arată că, *sancționarea concursului de infracțiuni este consecința stabilirii existenței unui concurs de infracțiuni. Cât timp, cu privire la infracțiunea de instigare publică, nu se pune problema existenței concursului, fiind prin voința legiuitorului o infracțiune complexă, răspunsul de litera A este singurul corect. Răspunsul de litera B nu este corect, deoarece situația nu reprezintă o excepție de la sistemul de sancționare a concursului de infracțiuni, ci opțiunea legiuitorului pentru sancționarea concursului de infracțiuni, când una dintre ele este pedepsită cu detențiunea pe viață.*

Potrivit art. 44 alin. (2) CP, „În caz de pluralitate intermediară, pedeapsa pentru noua infracțiune și pedeapsa anterioară se contopesc potrivit dispozițiilor de la concursul de infracțiuni”. Or, din moment ce legiuitorul prevede în mod explicit că în cazul pluralității intermediare se aplică chiar regulile de sancționare ale concursului de infracțiuni, nu s-ar putea susține că pluralitatea intermediară ar constitui o excepție de la sistemul de sancționare a concursului de infracțiuni. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns: A

(promovare PT, 2016)

130. Spre deosebire de recidivă, în cazul concursului de infracțiuni nu prezintă importanță:

- A. intervenția vreunei cauze care înlătură răspunderea penală;
- B. natura valorii juridice vătămate prin săvârșirea infracțiunilor;
- C. faptele care nu mai sunt prevăzute de legea penală.

EXPLICAȚII

Grila a fost anulată de Comisia de soluționare a contestațiilor pentru că toate răspunsurile ar putea fi considerate greșite.

Astfel, atât în cazul concursului de infracțiuni, cât și în cazul recidivei prezintă importanță intervenția unei cauze care înlătură răspunderea penală, deoarece în ambele situații este nevoie de stabilirea unei pedepse. În cazul intervenției unei cauze care înlătură răspunderea penală nu se ajunge la o soluție de condamnare sau de amânare a aplicării pedepsei nici într-un caz de concurs de infracțiuni, nici în cazul recidivei.

Natura valorii juridice vătămate nu prezintă, de regulă, nicio importanță nici în cazul concursului de infracțiuni, nici în cazul recidivei. Totuși, dacă valoarea juridică ocrotită ar privi o infracțiune comisă din culpă, atunci ar fi înlăturată recidiva, dar poate exista un concurs de infracțiuni.

La fel ca în cazul răspunsului de la litera A, dacă faptele nu mai sunt prevăzute de legea penală nu se mai poate discuta nici de recidivă, nici de concurs de infracțiuni, deoarece nu se poate ajunge la pronunțarea unei soluții de condamnare sau de amânare a aplicării pedepsei. De aceea, nu

s-ar putea găsi o distincție nici din acest punct de vedere între concursul de infracțiuni și recidivă.

Comisia a admis contestațiile și a dispus anularea întrebării, motivând că *varianta A de răspuns nu este corectă. Incidența unei cauze de înlăturare a răspunderii penale are influență asupra concursului de infracțiuni. Astfel cum s-a considerat și în doctrină, „pentru a reține concursul de infracțiuni este necesar ca cel puțin două dintre infracțiunile săvârșite de aceeași persoană să își păstreze caracterul penal și să poată atrage răspunderea penală a făptuitorului (G. ANTONIU, V. PAPADOPOL, Îndrumări date de Plenul Tribunalului Suprem, Ed. Științifică, București, 1971, p. 31)”. Concursul va dispărea, așadar, dacă pentru una dintre infracțiuni se pronunță o soluție de clasare sau de încetare a procesului penal, urmarea intervenției unei cauze de înlăturare a răspunderii penale (amnistie, prescripție, lipsa plângerii prealabile etc.). Mai mult, în raport cu dispozițiile art. 39 alin. (1) lit. b) CP, în cazul în care concursul ar fi vizat mai multe infracțiuni (cel puțin 3) și numai pentru una ar fi fost incidentă o cauză de înlăturare a răspunderii penale, aceasta ar influența în mod direct cuantumul sporului aplicat.*

Răspuns: A (grilă anulată)

(promovare PICCJ, 2015)

131. Constituie prim termen al recidivei:

A. pedeapsa rezultantă de 1 an închisoare aplicată prin hotărâre definitivă pentru un concurs de infracțiuni praeterintenționate;

B. pedeapsa rezultantă de 1 an și 6 luni închisoare aplicată prin hotărâre definitivă pentru un concurs de infracțiuni praeterintenționate, doar dacă pedepsele aplicate pentru fiecare infracțiune sunt mai mari de 1 an;

C. pedeapsa rezultantă de 1 an și 6 luni închisoare aplicată prin hotărâre definitivă pentru un concurs de infracțiuni praeterintenționate, chiar dacă pedepsele aplicate pentru fiecare infracțiune sunt mai mici de 1 an.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 41 alin. (1) CP, „Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul

săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare”.

Față de acest text, răspunsul de la litera A este greșit, deoarece pedeapsa de 1 an închisoare nu poate constitui prim termen al recidivei, fiind nevoie de aplicarea unei pedepse *mai mare* de un an. Altfel, pedepsele aplicate pentru infracțiuni praeterintenționate ar putea constitui prim termen al recidivei, deoarece această formă de vinovăție presupune o acțiune intenționată, peste care s-a suprapus o culpă. Or, potrivit art. 42 CP, „La stabilirea stării de recidivă nu se ține seama de hotărârile de condamnare privitoare la: a) faptele care nu mai sunt prevăzute de legea penală; b) infracțiunile amnistiate; c) infracțiunile săvârșite din culpă”. Așadar, sunt excluse doar infracțiunile din culpă de la stabilirea stării de recidivă, nu și cele praeterintenționate.

Răspunsul de la litera B este greșit deoarece pune condiția ca pedepsele aplicate pentru fiecare infracțiune din concurs să fie mai mari de 1 an. Or, o astfel de condiție nu este prevăzută de lege, fiind suficient ca una singură dintre pedepsele aplicate pentru infracțiunile intenționate să fie mai mare de 1 an închisoare sau chiar niciuna dintre acestea, dacă pedeapsa rezultantă aplicată pentru infracțiunile intenționate este mai mare de 1 an închisoare.

Pentru aceleași motive, răspunsul de la litera C este corect, având în vedere că reprezintă prim termen al recidivei pedeapsa rezultantă de 1 an și 6 luni închisoare aplicată prin hotărâre definitivă pentru un concurs de infracțiuni praeterintenționate, chiar dacă pedepsele aplicate pentru fiecare infracțiune sunt mai mici de 1 an. În sensul că este suficient ca pedeapsa rezultantă aplicată pentru un concurs de infracțiuni intenționate sau praeterintenționate să fie mai mare de 1 an, fără să fie nevoie ca fiecare pedeapsă din concurs să îndeplinească această condiție, s-a exprimat și doctrina (M.I. MĂRCULESCU-MICHINICI, M. DUNEA, *op. cit.*, p. 805).

Răspuns: C

(promovare CA, 2014)

132. Conform Codului penal în vigoare, primul termen al recidivei postcondamnatorii, în cazul persoanei fizice, poate consta într-o condamnare definitivă la pedeapsa închisorii:

A. mai mică de 6 luni, stabilită pentru o infracțiune săvârșită cu intenție;

B. mai mare de 1 an, stabilită pentru o infracțiune săvârșită cu intenție indirectă;

C. de 1 an, stabilită pentru o infracțiune săvârșită cu intenție.

EXPLICAȚII

A se vedea comentariul la grila anterioară.

Potrivit art. 41 alin. (1) CP, „Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare”.

Față de acest text, răspunsul de la litera B este corect, deoarece pedeapsa mai mare de 1 an închisoare poate constitui prim termen al recidivei, atunci când a fost aplicată pentru o infracțiune săvârșită cu intenție, indiferent dacă este vorba de intenție directă sau indirectă. Potrivit art. 42 CP, sunt excluse de la stabilirea stării de recidivă doar hotărârile de condamnare privitoare la faptele care nu mai sunt prevăzute de legea penală, infracțiunile amnistiate și infracțiunile săvârșite din culpă.

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece pedeapsa de 6 luni este mai mică de un an și nu poate constitui prim termen al recidivei.

Răspunsul de la litera C este greșit pentru că pedeapsa de 1 an închisoare nu poate constitui prim termen al recidivei, fiind nevoie de aplicarea unei pedepse *mai mari* de un an.

Răspuns: B

(promovare PT, 2014)

133. Conform Codului penal în vigoare, nu sunt îndeplinite condițiile cu privire la cel de-al doilea termen al recidivei postcondamnatorii în cazul persoanelor fizice, dacă noua infracțiune a fost săvârșită:

A. cu intenție depășită;

B. din culpă;

C. cu intenție indirectă.

EXPLICAȚII

Condițiile pentru ca infracțiunea săvârșită să constituie al doilea termen al recidivei sunt prevăzute chiar în textul care definește recidiva. Nu se face vreo distincție între recidiva postcondamnatorie și cea postexecutorie, textul fiind același pentru ambele forme de recidivă. Astfel, potrivit art. 41 alin. (1) CP, „Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare”. Așa cum se poate constata, textul prevede în mod explicit, pentru existența recidivei ca noua infracțiune să fie comisă cu intenție sau cu intenție depășită. Singura formă de vinovăție exclusă este culpa, motiv pentru care răspunsul corect este cel de la litera B.

Întrucât legea nu face distincție între modalitățile intenției, rezultă că pentru existența recidivei infracțiunea poate fi comisă atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2014)

134. Conform dispozițiilor Codului penal în vigoare, în caz de recidivă a persoanei fizice, în situația în care al doilea termen al recidivei este format din mai multe infracțiuni concurente, dacă pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată:

A. pedepsele stabilite pentru noile infracțiuni se contopesc potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultantă se adaugă la pedeapsa anterioară;

B. pentru fiecare nouă infracțiune, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege se majorează cu jumătate;

C. nu se poate aplica detențiunea pe viață ca pedeapsă rezultantă pentru infracțiunile concurente, în situația în care legea nu prevede această pedeapsă pentru cel puțin una din infracțiunile care constituie al doilea termen al recidivei.

EXPLICAȚII

Din faptul că în enunț se face mențiunea că pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată, deducem că este vorba de situația în care au fost săvârșite mai multe infracțiuni în stare de recidivă postexecutorie. Or, în acest caz nu sunt aplicabile dispozițiile art. 43 alin. (2) CP, potrivit căroră, „Când înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată sunt săvârșite mai multe infracțiuni concurente, dintre care cel puțin una se află în stare de recidivă, pedepsele stabilite se contopesc potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta”. Acest text este aplicabil doar în cazul recidivei postcondamnatorii, motiv pentru care răspunsul de la litera A este greșit.

Fiind vorba de o recidivă postexecutorie, modalitatea de stabilire a pedepselor pentru infracțiunile comise este cea prevăzută în art. 43 alin. (5) CP, potrivit căroră „Dacă după ce pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracțiune se majorează cu jumătate”. Așadar, indiferent dacă s-a comis o singură infracțiune sau mai multe, în stare de recidivă postexecutorie, este aplicabilă această prevedere legală, potrivit căreia limitele de pedeapsă pentru infracțiunile comise se majorează cu jumătate, după care se aplică regulile generale de la concursul de infracțiuni. Din acest motiv, este corect răspunsul de la litera B.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece, potrivit art. 39 alin. (2) CP, „Atunci când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea, dacă prin adăugare la pedeapsa cea mai mare a sporului de o treime din totalul celorlalte pedepse cu închisoarea stabilite s-ar depăși cu 10 ani sau mai mult maximul general al pedepsei închisorii, iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile concurente pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare, se poate aplica pedeapsa detențiunii pe viață”. Este posibilă, așadar, în acest caz, aplicarea pedepsei detențiunii pe viață, chiar dacă legea nu prevede această pedeapsă pentru niciuna dintre infracțiunile aflate în concurs.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2014)

135. În cazul săvârșirii, de către o persoană fizică, cu intenție, a două infracțiuni, fiind îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru reținerea stării de recidivă postexecutorie față de o condamnare anterioară:

A. instanța va aplica mai întâi tratamentul sancționator de la recidivă și apoi pe cel de la concurs;

B. instanța va face aplicarea regulilor de la concursul de infracțiuni și apoi a celor de la recidivă;

C. pedepsele se cumulează aritmetic.

EXPLICAȚII

A se vedea comentariul la întrebarea anterioară.

Fiind vorba de o recidivă postexecutorie, modalitatea de stabilire a pedepselor pentru infracțiunile comise este cea prevăzută în art. 43 alin. (5) CP, potrivit căreia, „Dacă după ce pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracțiune se majorează cu jumătate”. Așadar, indiferent dacă s-a comis o singură infracțiune sau mai multe, în stare de recidivă postexecutorie, este aplicabilă această prevedere legală, potrivit căreia limitele de pedeapsă pentru infracțiunile comise se majorează cu jumătate, după care se aplică regulile generale de la concursul de infracțiuni. Din acest motiv, este corect răspunsul de la litera A.

Nu pot fi aplicate mai întâi regulile de la concursul de infracțiuni, pentru că trebuie aplicată pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte. Or, aceasta se face între limitele majorate potrivit art. 43 alin. (5) CP, ceea ce înseamnă că se aplică mai întâi regulile de la recidiva postexecutorie, majorându-se limitele de pedeapsă, și de-abia după aceea regulile de la concursul de infracțiuni. Pentru acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece în cazul recidivei postexecutorii nu se prevede o regulă specială de aplicare a pedepsei pentru infracțiunile aflate în concurs, ci se aplică regula generală de la concursul de infracțiuni, adică art. 39 alin. (1) CP, potrivit căruia, „În caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică pedeapsa, după cum urmează: a) când s-au stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă, se aplică pedeapsa detențiunii pe viață; b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se

aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite; c) când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite; d) când s-au stabilit o pedeapsă cu închisoare și o pedeapsă cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii; e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă se aplică pedeapsa închisorii conform lit. b), la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii conform lit. c)".

Răspuns: A

(promovare CA, 2014)

136. În cazul săvârșirii mai multor infracțiuni concurente dintre care cel puțin una se află în stare de recidivă, la aplicarea pedepsei vor avea prioritate regulile de la recidivă și apoi cele de la concursul de infracțiuni:

A. când starea de recidivă este postcondamnatore;

B. când starea de recidivă este postexecutorie;

C. când infracțiunile concurente au fost săvârșite în timpul executării pedepsei.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 43 alin. (2) CP, „Când înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată sunt săvârșite mai multe infracțiuni concurente, dintre care cel puțin una se află în stare de recidivă, pedepsele stabilite se contopesc potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta”. Așa cum se poate observa, această situație în care se aplică mai întâi regulile referitoare la recidivă și apoi cele privind concursul de infracțiuni, caracterizează recidiva postcondamnatore, deoarece textul vorbește de săvârșirea mai multor infracțiuni „înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată”.

Întrebarea din grilă privește însă o ipoteză în care să se aplice mai întâi regulile de la recidivă și după aceea regulile referitoare la concursul de infracțiuni.

Din acest motiv, răspunsul de la litera A care se referă la starea de recidivă postcondamnatorie este greșit.

În esență, răspunsul de la litera C privește tot recidiva postcondamnatorie, deoarece se referă la situația în care infracțiunile concurente au fost săvârșite *în timpul executării pedepsei*. Or, așa cum s-a arătat anterior, în cazul unei recidive postcondamnatorii, în care sunt săvârșite mai multe infracțiuni concurente, dintre care cel puțin una se află în stare de recidivă, pedepsele stabilite se contopesc mai întâi potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta. Așadar, se aplică mai întâi regulile de la concursul de infracțiuni și de-abia după aceea regulile privind recidiva postcondamnatorie.

În cazul recidivei postexecutorii, potrivit art. 43 alin. (5) CP, „Dacă după ce pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracțiune se majorează cu jumătate”. Așadar, în cazul acestei forme a recidivei, limitele de pedeapsă se majorează cu jumătate, iar pedeapsa pentru fiecare infracțiune săvârșită în stare de recidivă postexecutorie se aplică direct între aceste limite majorate. Dacă doar unele infracțiuni sunt comise în stare de recidivă postexecutorie, iar altele nu, se aplică mai întâi regulile de la recidiva postexecutorie pentru primele, după care se aplică regulile de la concursul de infracțiuni pentru toate infracțiunile aflate în concurs. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2015)

137. Sunt aplicabile dispozițiile privind recalcularea pedepsei, ca urmare a descoperirii ulterioare a stării de recidivă:

A. în cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață în pedeapsa închisorii;

B. când instanța din eroare nu a reținut recidiva, la dosar rezultând probe din care rezulta starea de recidivă;

C. după prescrierea executării pedepsei la aplicarea cărei nu s-a reținut starea de recidivă.

EXPLICAȚII

Grila ridică o problemă legată de consecințele înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață cu pedeapsa închisorii. Această înlocuire este reglementată în art. 58 CP, potrivit căruia, „În cazul în care cel condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață a împlinit vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei, pedeapsa detențiunii pe viață poate fi înlocuită cu pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani și pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi pe durata ei maximă, dacă a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei, a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească, și a făcut progrese constante și evidente în vederea reintegrării sociale”.

Codul penal nu prevede în mod explicit posibilitatea „recalculării” pedepsei în cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață în pedeapsa închisorii. Nici nu ar fi avut sens o astfel de reglementare, deoarece nu se impune a fi *recalculat* nimic în acest caz, având în vedere că detențiunea pe viață este înlocuită cu o pedeapsă fixă de 30 de ani închisoare. Trecând peste imperfecțiunea enunțului, reținem că potrivit dispozițiilor art. 43 alin. (7) CP, dispozițiile privind tratamentul sancționator al recidivei vor deveni aplicabile imediat ce pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii. Desigur, așa cum am arătat, dacă se va dispune înlocuirea ori comutarea detențiunii pe viață cu închisoarea în cuantum de 30 de ani, corespunzător maximului general al pedepsei închisorii, valorificarea ulterioară a tratamentului penal al recidivei nu va fi posibilă (în același sens, F. STRETEANU, D. NIȚU, *op. cit.*, vol. II, p. 179). Pentru aceste motive, varianta de răspuns de la litera A este corectă.

Răspunsul de la litera B este greșit deoarece, în cazul în care instanța, din eroare, nu a reținut starea de recidivă, deși erau date la dosar din care rezulta că este incidentă aceasta, nu este prevăzută o posibilitate de „recalculare” a pedepsei. S-ar putea pune în discuție incidența în această situație a dispozițiilor art. 438 alin. (1) pct. 12 CP, referitoare la acest caz de recurs în casație, dar aceasta nu constituie un mijloc de „recalculare” a pedepsei.

Răspunsul de la litera C este greșit deoarece după prescrierea executării pedepsei la aplicarea cărei nu s-a reținut starea de recidivă nu se mai poate

„recalcula” această pedeapsă, având în vedere că operează o cauză care înlătură executarea pedepsei.

Răspuns: A

(promovare PICCI, 2015)

138. Nu există recidivă postcondamnatorie atunci când infracțiunea care constituie al doilea termen a fost comisă:

- A. în timpul întreruperii executării pedepsei pentru prima infracțiune;
- B. în termenul liberării condiționate acordate pentru prima infracțiune;
- C. în termenul de supraveghere al amânării aplicării pedepsei.

EXPLICAȚII

Pentru a exista starea de recidivă este necesar ca pentru infracțiunea ce constituie primul termen al recidivei să se dispună o soluție de condamnare. În lipsa pronunțării unei soluții de condamnare nu poate fi vorba de starea de recidivă. Cum întreaga doctrină și practica judiciară consideră că soluția de amânare a aplicării pedepsei nu constituie o soluție de condamnare, în cazul în care s-a dispus această soluție, ea nu poate constitui temei pentru reținerea stării de recidivă, în cazul în care inculpatul mai comite o altă infracțiune în termenul de supraveghere. De altfel, dispozițiile art. 88 alin. (3) CP precizează în mod explicit acest lucru, prevăzând că, „Dacă după amânarea aplicării pedepsei persoana supravegheată a săvârșit o nouă infracțiune, cu intenție sau intenție depășită, descoperită în termenul de supraveghere, pentru care s-a pronunțat o condamnare chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă amânarea și dispune aplicarea și executarea pedepsei. Pedeapsa aplicată ca urmare a revocării amânării și pedeapsa pentru noua infracțiune se calculează conform dispozițiilor privitoare la concursul de infracțiuni”. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect.

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece în cazul în care infracțiunea ce constituie al doilea termen al recidivei a fost comisă în timpul întreruperii executării pedepsei pentru prima infracțiune, vom fi în prezența stării de recidivă postcondamnatorie. Întreruperea executării pedepsei nu înseamnă executarea acesteia, astfel încât condamnatul se află tot timpul executării pedepsei, în perioada de întrerupere.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece în cazul săvârșirii unei infracțiuni în termenul de liberare condiționată din executarea unei pedepse privative de libertate, condamnatul se consideră tot în executarea pedepsei. De-abia după ce se împlinește termenul de liberare condiționată va fi considerată executată pedeapsa anterioară, ce constituie prim termen al recidivei. Până atunci, orice infracțiune săvârșită în termenul de liberare condiționată și descoperită în acest termen va fi considerată ca fiind comisă în stare de recidivă postcondamnatorie, iar nu în stare de recidivă postexecutorie. A *contrario*, în acord cu opinia exprimată în doctrină, dacă infracțiunea săvârșită în interiorul termenului de supraveghere a liberării condiționate este descoperită ulterior împlinirii acestui termen, se va reține recidiva postexecutorie, desigur, dacă toate celelalte condiții ale acesteia sunt întrunite (în acest sens, F. STRETEANU, D. NIȚU, *op. cit.*, vol. II, p. 598; M.I. MĂRCULESCU-MICHINICI, M. DUNEA, *op. cit.*, p. 809).

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2016)

139. Nu poate opera niciodată cumulul aritmetic a două pedepse cu închisoarea în caz de:

- A. anulare a renunțării la aplicarea pedepsei;
- B. comitere a unei noi infracțiuni în cursul termenului de prescripție a răspunderii penale pentru o altă infracțiune;
- C. revocare a amânării aplicării pedepsei.

EXPLICAȚII

Cumulul aritmetic a două pedepse cu închisoarea poate opera în cazul în care una din pedepse ar fi fost aplicată pentru o infracțiune săvârșită în stare de recidivă postcondamnatorie, potrivit art. 43 alin. (1) CP, care prevede că, „Dacă înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, pedeapsa stabilită pentru aceasta se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta”.

Rămâne de stabilit acum în care din cele trei situații menționate în răspunsuri se poate ajunge la starea de recidivă postcondamnatorie, pentru a se

putea aplica acest regim sancționator al cumulului aritmetic a două pedepse cu închisoarea.

În cazul anulării renunțării la aplicarea pedepsei se poate ajunge la starea de recidivă postcondamnatorie, dacă pentru infracțiunea care a generat anularea renunțării la aplicarea pedepsei se dispusese condamnarea definitivă a făptuitorului mai înainte de săvârșirea infracțiunii pentru care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei. În acest caz, fiind îndeplinite condițiile pentru a se dispune anularea renunțării la aplicarea pedepsei, sunt aplicabile dispozițiile art. 82 alin. (3) CP potrivit căroră, „Dacă în termen de 2 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei se descoperă că persoana față de care s-a luat această măsură săvârșise anterior rămânerii definitive a hotărârii o altă infracțiune, pentru care i s-a stabilit o pedeapsă chiar după expirarea acestui termen, renunțarea la aplicarea pedepsei se anulează și se stabilește pedeapsa pentru infracțiunea care a atras inițial renunțarea la aplicarea pedepsei, aplicându-se apoi, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară”. Din acest motiv, varianta de răspuns de la litera A este greșită.

În celelalte două cazuri menționate la răspunsurile de la literele B și C nu se poate ajunge niciodată la starea de recidivă postcondamnatorie, deoarece în aceste cazuri sunt aplicabile dispozițiile legale privind concursul de infracțiuni.

Astfel, în cazul săvârșirii unei infracțiuni în cursul termenului de prescripție a răspunderii penale pentru o altă infracțiune vor fi aplicabile dispozițiile privind concursul de infracțiuni, deoarece nu s-a dispus condamnarea definitivă a făptuitorului pentru vreuna dintre infracțiuni. De subliniat că nu este vorba despre săvârșirea unei infracțiuni în cursul termenului de prescripție a executării pedepsei, caz în care s-ar fi putut ajunge la starea de recidivă postcondamnatorie, ci de săvârșirea unei noi infracțiuni în cursul termenului de prescripție a răspunderii penale.

De asemenea, în cazul revocării amânării pedepsei nu se poate ajunge niciodată la starea de recidivă postcondamnatorie pentru că potrivit art. 88 alin. (3) CP în acest caz vom fi în prezența unui concurs de infracțiuni. Astfel, în acest text de lege se arată că, „Dacă după amânarea aplicării pedepsei persoana supravegheată a săvârșit o nouă infracțiune, cu intenție sau intenție depășită, descoperită în termenul de supraveghere, pentru care s-a pronunțat o condamnare chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă amânarea

și dispune aplicarea și executarea pedepsei. Pedeapsa aplicată ca urmare a revocării amânării și pedeapsa pentru noua infracțiune se calculează conform dispozițiilor privitoare la concursul de infracțiuni”. Așadar, vor fi aplicabile dispozițiile legale care reglementează concursul de infracțiuni, când nu se poate ajunge niciodată la cumulul aritmetic al pedepsei cu închisoarea.

Contestația formulată împotriva acestei întrebări a fost respinsă ca nefondată pentru următoarele considerente: „Varianta B de răspuns este corectă. Comiterea unei noi infracțiuni în cursul termenului de prescripție a răspunderii penale pentru o altă infracțiune atrage reținerea concursului ca formă a pluralității de infracțiuni în raport cu acea infracțiune (nu a intervenit o hotărâre de condamnare definitivă). Potrivit art. 39 alin. (2) CP, în caz de concurs de infracțiuni, când s-au stabilit numai pedepse cu închisoarea se aplică cea mai grea, la care adaugă un spor de treime din totalul celorlalte pedepse stabilite. În consecință, fiind vorba de infracțiuni concurente, mecanismul de sancționare constă în cumulul juridic al pedepselor, cu spor obligatoriu, iar nu cumulul aritmetic”.

Răspuns: B, C

(admitere INM și în magistratură, 2016)

140. Primul termen al recidivei poate consta într-o:

A. condamnare definitivă la pedeapsa de 2 ani închisoare cu suspendarea executării sub supraveghere pentru infracțiunea de furt, dacă au trecut doi ani de la împlinirea termenului de supraveghere;

B. hotărâre definitivă prin care s-a amânat aplicarea pedepsei de 2 ani închisoare stabilită pentru o infracțiune săvârșită cu intenție depășită (praeterintenție);

C. hotărâre definitivă prin care s-a dispus internarea într-un centru de detenție pe o durată de 1 an și 6 luni pentru săvârșirea infracțiunii de furt calificat.

EXPLICAȚII

Așa cum s-a arătat la întrebarea precedentă, pentru a putea fi îndeplinită condiția de existență a primului termen al recidivei este necesar să se dispună o soluție de condamnare. Nu are relevanță dacă soluția de condamnare

presupune executarea pedepsei în regim de detenție sau suspendarea sub supraveghere a executării acesteia. În ambele cazuri este vorba de o hotărâre de condamnare, iar dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții ale recidivei, pedepsele aplicate pot constitui prim termen al recidivei. În cazul condamnării cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei, potrivit art. 98 alin. (1) CP, „În cazul în care condamnatul nu a săvârșit o nouă infracțiune descoperită până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere și nu s-a descoperit o cauză de anulare, pedeapsa se consideră executată”. Pedeapsa fiind considerată executată la împlinirea termenului de supraveghere, înseamnă că săvârșirea unei infracțiuni după împlinirea termenului de supraveghere și înainte de împlinirea termenului de reabilitare pentru această pedeapsă va fi săvârșită în stare de recidivă postexecutorie în cazul în care ar fi îndeplinite și celelalte condiții ale recidivei. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este corect.

Nu ar putea constitui prim termen al recidivei o hotărâre prin care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, deoarece aceasta nu este o soluție de condamnare. De aceea, dispozițiile art. 88 alin. (3) CP prevăd că în cazul săvârșirii unei noi infracțiuni în termenul de încercare al amânării aplicării pedepsei pedeapsa aplicată ca urmare a revocării amânării și pedeapsa pentru noua infracțiune se calculează conform dispozițiilor privitoare la concursul de infracțiuni. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

De asemenea, nu poate constitui prim termen al recidivei o măsură educativă aplicată pentru o infracțiune săvârșită în minorat, chiar dacă ar fi vorba de măsuri educative privative de libertate, deoarece acestea nu constituie pedepse. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit, având în vedere că hotărârea definitivă prin care s-a dispus internarea într-un centru de detenție pe o durată de 1 an și 6 luni pentru săvârșirea infracțiunii de furt calificat nu poate constitui prim termen al recidivei.

Răspuns: A

(admitere INM și în magistratură, 2017)

141. Pentru primul termen al recidivei este suficientă, pentru existența uneia dintre condiții:

- A. o hotărâre definitivă prin care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei;
- B. o hotărâre definitivă prin care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei;
- C. o hotărâre definitivă prin care s-a dispus condamnarea pentru săvârșirea unei infracțiuni cu praeterintenție.

EXPLICAȚII

A se vedea comentariul la întrebarea anterioară.

O hotărâre prin care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei, la fel ca o hotărâre prin care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, nu poate fi temei pentru reținerea primului termen al recidivei, deoarece niciuna dintre acestea nu reprezintă o hotărâre de condamnare. În cazul amânării aplicării pedepsei se stabilește o pedeapsă, a cărei executare este însă amânată pe un termen de supraveghere, iar în cazul unei hotărâri de renunțare la aplicarea pedepsei nici măcar nu se stabilește o pedeapsă pentru infracțiunea săvârșită. Din acest motiv, răspunsurile de la literele A și B sunt greșite.

În ce privește posibilitatea ca o hotărâre prin care s-a dispus condamnarea pentru săvârșirea unei infracțiuni praeterintenționate să constituie prim termen al recidivei, în doctrină și în practica judiciară nu au fost discuții sub acest aspect. Articolul 42 lit. c) CP exclude de la stabilirea stării de recidivă doar hotărârile de condamnare privitoare la infracțiunile săvârșite din culpă. *Per a contrario*, toate celelalte forme de vinovăție (intenția și praeterintenția) pot sta la baza stabilirii primului termen al recidivei. De altfel, praeterintenția este o formă de vinovăție care presupune, în primul rând, o faptă săvârșită cu intenție, peste care s-a suprapus o faptă din culpă. Așadar, prima formă de vinovăție reținută în acest caz este intenția, fiind astfel întrunite condițiile pentru existența recidivei. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este corect.

Răspuns: C

(promovare T, 2016)

142. Pentru reținerea recidivei postexecutorii, infracțiunea care constituie al doilea termen trebuie comisă:

A. în termenul de liberare condiționată a pedepsei dispuse pentru săvârșirea infracțiunii care constituie primul termen;

B. după prescrierea executării pedepsei aplicate pentru infracțiunea ce constituie primul termen;

C. după intervenția unui act de amnistie incident în privința primei infracțiuni.

EXPLICAȚII

Recidiva este definită în art. 41 alin. (1) CP, potrivit căruia „Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare”.

Pornind de la definiția legală vom identifica două forme principale ale recidivei, după cum noua infracțiune este săvârșită înainte de executarea sau considerarea ca executată a pedepsei ce constituie prim termen al recidivei sau după acest moment. Tratatamentul sancționator al recidivei postexecutorii este reglementat explicit în art. 43 alin. (5) CP, potrivit căruia, „Dacă după ce pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracțiune se majorează cu jumătate”.

Înainte de împlinirea termenului de liberare condiționată pedeapsa anterioară nu se consideră executată, ci condamnatul se consideră a fi tot în executarea acestei pedepsei. Doar că executarea nu se face în regim de detenție, ci în stare de libertate, însă e vorba de o libertate condiționată. În consecință, dacă persoana săvârșește o nouă infracțiune în termenul de liberare condiționată a pedepsei dispuse pentru săvârșirea infracțiunii care constituie primul termen, aceasta va fi considerată a fi comisă în timpul executării pedepsei, iar nu după executarea acesteia. În consecință, vor fi aplicabile regulile privind recidiva postcondamnatorie (dacă noua infracțiune săvârșită a fost descoperită în interiorul termenului de supraveghere), iar nu recidiva postexecutorie. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

O pedeapsă aplicată unei persoane condamnate poate fi executată efectiv sau poate fi considerată executată ca urmare a incidenței unei cauze care înlătură executarea pedepsei (grațierea și prescripția executării pedepsei). Potrivit art. 161 alin. (1) CP, „Prescripția înlătură executarea pedepsei principale”. Așadar, după împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei, aceasta va fi considerată ca executată. În consecință, săvârșirea unei noi infracțiuni după acest moment, înainte de împlinirea termenului de reabilitare, va atrage reținerea stării de recidivă postexecutorie. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect.

Dacă infracțiunea pentru care s-a aplicat pedeapsa ce constituie primul termen al recidivei a fost amnistiată, nu mai poate fi reținută starea de recidivă chiar dacă s-ar comite o nouă infracțiune după aceea. Aceasta, deoarece, potrivit art. 42 lit. b) CP, „La stabilirea stării de recidivă nu se ține seama de hotărârile de condamnare privitoare la: b) infracțiunile amnistiate”. În consecință, în această situație nu poate fi reținută starea de recidivă postexecutorie, răspunsul de la litera C fiind greșit.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2016)

143. Săvârșirea unei infracțiuni în cursul termenului de supraveghere al condamnării la pedeapsa de 1 an închisoare cu suspendarea executării pentru infracțiunea de furt, atrage după sine:

A. reținerea stării de recidivă postcondamnatorie, întrucât noua faptă a fost comisă ca urmare a incendierii autovehiculului victimei în scop de răzbunare, pentru că aceasta îi ocupase locul de parcare și sunt întrunite condițiile limitei de pedeapsă;

B. reținerea stării de recidivă postexecutorie, întrucât, în cazul suspendării sub supraveghere a executării pedepsei, aceasta se consideră executată din momentul rămânerei definitive a hotărârii de condamnare;

C. aplicarea obligatorie a unui spor de pedeapsă.

EXPLICAȚII

Recidiva este definită în art. 41 alin. (1) CP, potrivit căruia, „Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa

închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare”. Acest text definește recidiva în general, fără a face vreo distincție între recidiva postcondamnatorie și recidiva postexecutorie; exprimă doar caracteristicile comune ambelor forme ale recidivei. Diferența între recidiva postcondamnatorie și recidiva postexecutorie o face momentul săvârșirii infracțiunii ce constituie cel de-al doilea termen al recidivei, respectiv înainte de executarea sau considerarea ca executată a pedepsei ori după acest moment.

Așa cum se poate constata din textul menționat anterior, în ambele tipuri de recidivă este necesar ca pedeapsa aplicată pentru infracțiunea ce constituie prim termen al recidivei să fie *mai mare* de 1 an închisoare. Or, în enunțul grilei se face vorbire de săvârșirea unei infracțiuni în cursul termenului de supraveghere al condamnării la pedeapsa de *1 an închisoare* cu suspendarea executării. Cum pedeapsa de 1 an închisoare nu îndeplinește condiția legală de a fi o pedeapsă *mai mare de 1 an închisoare*, rezultă că răspunsurile de la literele A și B care fac referire la existența stării de recidivă sunt greșite.

Nu poate fi vorba de recidivă postcondamnatorie, așa cum se face referire la răspunsul de la litera A, deoarece nu este îndeplinită condiția primului termen al recidivei postcondamnatorii.

Nu poate fi vorba nici de recidivă postexecutorie, așa cum se face referire la răspunsul de la litera B, deoarece nu este îndeplinită condiția primului termen al recidivei postexecutorii. În plus, în acest caz este greșită și afirmația că în cazul suspendării sub supraveghere a executării pedepsei pedeapsa s-ar considera executată din momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, deoarece în acest caz pedeapsa se consideră executată după expirarea termenului de supraveghere.

Răspunsul de la litera C este corect deoarece, în acest caz se va aplica un spor de pedeapsa ca urmare a aplicării dispozițiilor art. 44 CP, privind pluralitatea intermediară de infracțiuni. Nefiind îndeplinite condițiile recidivei postcondamnatorii, pentru motivul că pedeapsa ce constituie primul termen al recidivei nu este mai mare de 1 an închisoare, atunci, potrivit art. 44 alin. (1) CP, suntem în prezența unei pluralități intermediare de infracțiuni. Or, potrivit alin. (1) al aceluiași articol, în cazul pluralității de infracțiuni pedeapsa pentru infracțiunea anterioară și pedeapsa pentru infracțiunea ulterioară

se contopesc potrivit dispozițiilor de la concursul de infracțiuni, în timp ce, potrivit art. 39 alin. (1) lit. b) CP, „când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite”.

Așadar, în cazul în care pentru infracțiunea ce constituie cel de-al doilea termen al pluralității intermediare de infracțiuni s-ar aplica tot o pedeapsă cu închisoarea, se va aplica în mod obligatoriu un spor de pedeapsă. Răspunsul de la litera C nu conține precizarea că pentru noua infracțiune săvârșită se aplică tot pedeapsa închisorii, fiind necesară această subliniere, deoarece doar în acest caz vorbim de aplicarea obligatorie a unui spor de pedeapsă. În cazul în care pentru noua infracțiune s-ar aplica pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa amenzii nu se mai poate vorbi de aplicarea obligatorie a unui spor de pedeapsă. Se menționează însă în cadrul răspunsul de la litera A că noua infracțiune constă în incendierea autovehiculului victimei în scop de răzbunare, pentru că aceasta îi ocupase locul de parcare. Luând în considerare această infracțiune, ca fiind infracțiunea ce constituie cel de-al doilea termen al pluralității intermediare, se constată că ea se încadrează în prevederile art. 253 alin. (4) CP, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de la 2 la 7 ani. Nefiind posibilă aplicarea pentru această infracțiune a pedepsei detențiunii pe viață sau a pedepsei amenzii, rezultă că în mod obligatoriu se va aplica un spor de pedeapsă în acest caz.

Răspuns: C

(admitere în magistratură, mai 2018)

144. O infracțiune intenționată sancționată de lege cu pedeapsa închisorii de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă, pentru care instanța a stabilit în concret pedeapsa amenzii, determină apariția unei pluralități intermediare atunci când este comisă:

A. în termenul de supraveghere al amânării aplicării unei pedepse de un an închisoare stabilită pentru o vătămare corporală din culpă;

B. în termenul de prescripție a executării unei pedepse de un an închisoare aplicată pentru o infracțiune de furt;

C. în termenul de reabilitare pentru o condamnare de 3 ani închisoare aplicată pentru o vătămare corporală din culpă.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 44 alin. (1) CP, „Există pluralitate intermediară de infracțiuni când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare și până la data la care pedeapsa este executată sau considerată ca executată, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune și nu sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru starea de recidivă”.

Așadar, pentru a putea vorbi de o pluralitate intermediară de infracțiuni, este necesar să existe mai întâi o hotărâre definitivă de condamnare, după care să fie comisă o altă infracțiune. Dacă pentru prima infracțiune nu s-a pronunțat o hotărâre definitivă de condamnare, ci s-a pronunțat o hotărâre prin care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, nu poate fi vorba de pluralitatea intermediară de infracțiuni ci de un concurs de infracțiuni, deoarece amânarea aplicării pedepsei nu reprezintă o hotărâre de condamnare. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit. Fiind vorba de o infracțiune comisă în termenul de supraveghere al amânării aplicării unei pedepse de un an închisoare, cele două infracțiuni vor fi comise în concurs.

Răspunsul de la litera B este corect, deoarece fiind vorba de curgerea termenului de prescripție a *executării pedepsei* înseamnă că suntem în prezența unei hotărâri de condamnare. De asemenea, fiind vorba de condamnarea la o pedeapsă de 1 an închisoare, nu sunt întrunite condițiile pentru a se reține recidiva postcondamnatorie, deoarece, potrivit art. 41 alin. (1) CP, există recidivă doar atunci când s-a comis o nouă infracțiune după condamnarea la o pedeapsă *mai mare de un an închisoare*.

Pluralitatea intermediară există doar în cazul în care nu sunt întrunite condițiile pentru a se reține *recidiva postcondamnatorie*. Aceasta deoarece, potrivit art. 44 alin. (1) CP, există pluralitate intermediară doar atunci când noua infracțiune va fi comisă după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare „și până la data la care pedeapsa este executată sau considerată ca executată”. Dacă această infracțiune va fi comisă după ce pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată, nu vom fi în prezența unei pluralități intermediare și nici în prezența unei recidive postexecutorii, dacă nu vor fi îndeplinite condițiile acesteia din urmă. Va fi o situație nereglementată expres, în care nu se vor aplica nici regulile de la concursul de infracțiuni și nici regulile de la recidivă. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns: B*(admitere INM și în magistratură, 2016)***145. Primul termen al recidivei poate consta într-o condamnare:**

A. la o pedeapsă de 3 ani închisoare pentru infracțiunea de ucidere din culpă;

B. la o pedeapsă de 1 an închisoare pentru infracțiunea de lovire și alte violențe, a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere;

C. la o pedeapsă de 13 luni închisoare pentru infracțiunea de înșelăciune, care s-a considerat executată prin deducerea arestului preventiv.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 42 alin. (1) lit. c) CP, „La stabilirea stării de recidivă nu se ține seama de hotărârile de condamnare privitoare la: c) infracțiunile săvârșite din culpă”. În consecință, răspunsul de la litera A nu este corect, deoarece nu sunt întrunite condițiile pentru existent primului termen al recidivei, fiind vorba de o condamnare pentru o infracțiune din culpă.

Potrivit art. 41 alin. (1) CP, „Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare”. Față de această definiție a recidivei, nu sunt întrunite condițiile pentru existența primului termen al recidivei în cazul răspunsului de la litera B, deoarece nu este vorba de o condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de 1 an, ci la o pedeapsă egală cu 1 an.

Răspunsul de la litera C este corect, deoarece nu are nicio importanță faptul că pedeapsa de 13 luni închisoare a fost considerată ca executată ca urmare a deducerii arestului preventiv. Relevantă pentru starea de recidivă este soluția de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de 1 an, condiție îndeplinită în acest caz.

Răspuns: C*(admitere INM și în magistratură, 2018)*

146. Inculpatul A, în vârstă de 25 de ani, a fost condamnat la o pedeapsă de 27 de ani închisoare și pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b) CP pe o durată de 5 ani, pentru săvârșirea infracțiunii de omor calificat, prevăzută de art. 189 lit. a) CP raportat la art. 188 alin. (1) CP, cu aplicarea art. 77 lit. e) CP, la o pedeapsă de 10 ani închisoare și pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b) CP pe o durată de 4 ani, pentru săvârșirea infracțiunii de tâlhărie, prevăzută de art. 234 alin. (1) lit. c), d) CP raportat la art. 233 CP, și la o pedeapsă de 30 de ani închisoare și pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b) CP pe o durată de 5 ani, pentru săvârșirea infracțiunii de ultraj, prevăzută de art. 257 alin. (1) CP în referire la art. 189 alin. (1) lit. c) și e) CP, raportat la art. 188 alin. (1) CP, faptele fiind comise în concurs real la data de 15.02.2014.

Pedeapsa, principală sau/și complementară, rezultată ca urmare a aplicării dispozițiilor din Codul penal în vigoare referitoare la concursul de infracțiuni, pe care instanța de judecată o poate aplica în mod legal este:

- A. detențiunea pe viață, fără pedeapsă complementară;
- B. închisoarea de 42 ani și 4 luni și pedeapsa complementară a interzicerii drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b) CP pe durata de 6 ani și 4 luni;
- C. detențiunea pe viață și pedeapsa complementară a interzicerii drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b) CP pe durata de 5 ani.

EXPLICAȚII

Speța ridică problema stabilirii pedepsei rezultante în cazul săvârșirii unui concurs de infracțiuni pentru care s-a stabilit doar pedeapsa închisorii.

În principal, în cazul săvârșirii de către o persoană majoră a mai multor infracțiuni aflate în concurs, pentru care s-au aplicat doar pedepse cu închisoarea, regimul sancționator al acestei pluralități de infracțiuni este cel prevăzut de art. 39 alin. (1) lit. b) CP, potrivit căruia, „În caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică pedeapsa, după cum urmează: b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite”.

Există însă și o excepție de la această regulă, anume cea stabilită în art. 39 alin. (2) CP, potrivit căruia „Atunci când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea, dacă prin adăugare la pedeapsa cea mai mare a sporului de o treime din totalul celorlalte pedepse cu închisoarea stabilite s-ar depăși cu 10 ani sau mai mult maximul general al pedepsei închisorii, iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile concurente pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare, se poate aplica pedeapsa detențiunii pe viață”. Această prevedere legală a fost criticată într-o opinie doctrinară, ridicându-se obiecțiuni cu privire la constituționalitatea prevederii în raport de principiul constituțional al legalității sancțiunilor penale, câtă vreme pentru niciuna dintre infracțiunile concurente norma de incriminare nu prevede pedeapsa detențiunii pe viață (V. PAȘCA, *Drept penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 331). Nu este incidentă în speță situația menționată de autorul acestei obiecțiuni, deoarece legea prevede pentru infracțiunea prevăzută de art. 189 CP pedeapsa detențiunii pe viață, alternativ cu pedeapsa închisorii de la 15 la 25 de ani. Instanța, însă, nu a aplicat pedeapsa detențiunii pe viață pentru niciuna dintre infracțiunile aflate în concurs, ci a aplicat doar pedepse cu închisoarea.

Cum legea prevede pentru două din infracțiunile din concurs pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani, iar prin adăugarea la pedeapsa cea mai grea de 30 de ani a sporului de o treime din totalul celorlalte pedepse cu închisoarea stabilite s-ar depăși cu mai mult de 10 ani maximul general al pedepsei închisorii, se putea aplica în speță pedeapsa detențiunii pe viață.

O altă problemă pe care o ridică speța este aceea dacă, într-o astfel de situație, pe lângă pedeapsa principală a detențiunii pe viață se mai poate aplica și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi sau legea nu permite acest lucru? Potrivit art. 67 alin. (1) CP, „Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi poate fi aplicată dacă pedeapsa principală stabilită este închisoarea sau amenda și instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului, această pedeapsă este necesară”. Având în vedere că acest text de lege menționează explicit doar pedeapsa principală a închisorii și pedeapsa principală a amenzii, pe lângă care poate fi aplicată pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi, concluzia este că pedeapsa complementară nu poate fi aplicată pe lângă pedeapsa principală a detențiunii pe viață. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este corect, iar răspunsul de la litera C, care menționează

aplicarea pedepsei complementare pe lângă pedeapsa principală a detențiunii pe viață, este greșit.

De subliniat că, potrivit art. 65 alin. (2) CP, în cazul aplicării detențiunii pe viață este posibilă aplicarea pedepsei accesorii a interzicerii unor drepturi. Or, aceasta ar fi singura situație în care legea prevede posibilitatea aplicării pedepsei accesorii a interzicerii unor drepturi, fără aplicarea pedepsei complementare corespunzătoare.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece pedeapsa rezultantă a închisorii de 42 ani și 4 luni ar depăși maximul general al pedepsei închisorii, de 30 de ani. Potrivit art. 2 alin. (3) CP, „Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită și aplicată în afara limitelor generale ale acesteia”. Or, potrivit art. 60 CP, „Închisoarea constă în privarea de libertate pe durată determinată, cuprinsă între 15 zile și 30 de ani, și se execută potrivit legii privind executarea pedepselor”.

Răspuns: A

(promovare PT, 2014)

147. Se dispune anularea amânării aplicării pedepsei de 2 ani închisoare, stabilită definitiv la data de 15 mai 2014, pentru săvârșirea infracțiunii de furt calificat, prevăzută de art. 228 alin. (1) și art. 229 alin. (1) lit. b) CP, dacă se constată, pe parcursul termenului de supraveghere, că anterior comiterii infracțiunii pentru care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, inculpatul fusese condamnat definitiv la pedeapsa de 1 an și 6 luni închisoare pentru infracțiunea de ucidere din culpă, prevăzută de art. 192 alin. (1) CP, pedeapsă de la executarea căreia s-a sustras, făcându-se totodată aplicarea dispozițiilor privitoare la:

- A. concursul de infracțiuni, conform dispozițiilor art. 39 CP;
- B. recidivă, conform dispozițiilor art. 43 CP;
- C. pluralitate intermediară, conform dispozițiilor art. 44 CP.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 89 alin. (1) CP, „Dacă pe parcursul termenului de supraveghere se descoperă că persoana supravegheată mai săvârșise o infracțiune până la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus amânarea, pentru care i

s-a aplicat pedeapsa închisorii chiar după expirarea acestui termen, amânarea se anulează, aplicându-se, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară”.

În cauză, fiind vorba de o condamnare anterioară definitivă la data săvârșirii infracțiunii pentru care se dispusese amânarea aplicării pedepsei, rezultă că această din urmă infracțiune a fost comisă fie în stare de recidivă, fie în stare de pluralitate intermediară. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit, nefiind vorba de un concurs de infracțiuni.

În speță nu pot fi reținute însă dispozițiile legale referitoare la recidivă, deoarece potrivit art. 42 lit. c) CP, „La stabilirea stării de recidivă nu se ține seama de hotărârile de condamnare privitoare la: c) infracțiunile săvârșite din culpă”. Or, cum în cauză este vorba de o condamnare definitivă pentru o infracțiune comisă din culpă, nu poate fi reținută recidiva. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

Potrivit art. 44 alin. (1) CP, „Există pluralitate intermediară de infracțiuni când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare și până la data la care pedeapsa este executată sau considerată ca executată, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune și nu sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru starea de recidivă”. În consecință, răspunsul corect este cel de la litera C, fiind vorba de o pluralitate intermediară.

Este adevărat că, potrivit art. 44 alin. (2) CP, „În caz de pluralitate intermediară, pedeapsa pentru noua infracțiune și pedeapsa anterioară se contopesc potrivit dispozițiilor de la concursul de infracțiuni” și, din acest motiv, s-ar fi putut considera că este răspuns corect și cel de la litera A. Cu privire la acest aspect arătam că pluralitatea intermediară, după cum sugerează și denumirea ei, este pluralitatea de infracțiuni poziționată intermediar între concursul de infracțiuni și recidiva postcondamnatorie, având o fizionomie apropiată recidivei și împrumutând tratamentul sancționator de la concurs. Așa fiind, raportat la datele speței, pluralitatea de infracțiuni care se impune a fi reținută este pluralitatea intermediară, iar nu concursul de infracțiuni, împrejurarea că tratamentul sancționator al acestor două pluralități de infracțiuni este aceeași neputând să conducă la o altă concluzie. Din aceste motive, răspunsul corect este cel de la litera C.

Răspuns: C

(promovare CA, 2014)

148. Prin sentința penală din data de 1 mai 2014, definitivă prin neapelare la 20 mai 2014, s-a dispus amânarea aplicării pedepsei de 2 ani închisoare, stabilită pentru săvârșirea infracțiunii de furt calificat, prevăzută de art. 228 alin. (1) – art. 229 alin. (1) lit. b) CP, faptă comisă la 20 februarie 2014.

Ulterior, se constată că la data de 15 februarie 2014, inculpatul fusese condamnat definitiv la pedeapsa de 1 an și 6 luni închisoare pentru infracțiunea de ucidere din culpă, prevăzută de art. 192 alin. (1) CP, pedeapsă de la executarea căreia s-a sustras.

În cauză, urmează a se dispune:

A. anularea amânării aplicării pedepsei și aplicarea dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, conform dispozițiilor art. 39 CP;

B. anularea amânării aplicării pedepsei și aplicarea dispozițiilor referitoare la recidivă, conform dispozițiilor art. 43 CP;

C. anularea amânării aplicării pedepsei și aplicarea dispozițiilor referitoare la pluralitatea intermediară, conform dispozițiilor art. 44 CP.

EXPLICAȚII

A se vedea comentariul la grila anterioară.

Speța ridică aceeași problemă a consecințelor pe care le produce anularea amânării aplicării pedepsei ca urmare a constatării săvârșirii unei infracțiuni anterior dispunerii soluției de amânare a aplicării pedepsei.

Despre săvârșirea acestei infracțiuni anterioare nu s-ar putea vorbi decât după ce s-a dispus condamnarea definitivă a autorului pentru această infracțiune. Până la condamnarea sa definitivă pentru infracțiunea săvârșită anterior dispunerii amânării aplicării pedepsei, chiar dacă autorul ar fi judecat pentru această infracțiune, nu s-ar putea dispune anularea amânării aplicării pedepsei. De asemenea, trebuie subliniat că doar o soluție de condamnare (cu executare sau cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei) pentru infracțiunea săvârșită anterior ar putea atrage anularea amânării aplicării pedepsei, nu și o soluție de amânare a aplicării pedepsei sau de renunțare la aplicarea pedepsei.

În cazul anulării amânării pedepsei soluția ce s-ar putea dispune pentru sancționarea pluralității de infracțiuni ar fi diferită, după cum infracțiunea pentru care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei ar fi săvârșită anterior sau

ulterior rămânării definitive a hotărârii de condamnare pentru infracțiunea anterioară. În primul caz, în care infracțiunea pentru care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei este concurentă cu cea anterioară, se aplică regulile de la concursul de infracțiuni, iar în cea de-a doua situație, în care infracțiunea pentru care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei a fost săvârșită după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare pentru infracțiunea anterioară, se aplică regulile de la recidivă sau de la pluralitatea intermediară.

În speță suntem în prezența primei situații, având în vedere că fapta de furt calificat pentru care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei a fost comisă la 20 februarie 2014, iar hotărârea de condamnare pentru infracțiunea anterioară de ucidere din culpă a rămas definitivă la de 15 februarie 2014. Așadar, făcând abstracție de latura subiectivă a termenilor pluralității de infracțiuni, sunt aplicabile fie dispozițiile privind recidiva, fie dispozițiile legale privind pluralitatea intermediară, motiv pentru care răspunsul de la litera A este greșit.

Nu pot fi reținute însă dispozițiile legale referitoare la recidivă, deoarece potrivit art. 42 lit. c) CP, „La stabilirea stării de recidivă nu se ține seama de hotărârile de condamnare privitoare la: c) infracțiunile săvârșite din culpă”. Or, cum în cauză este vorba de o condamnare definitivă pentru o infracțiune comisă din culpă, nu poate fi reținută recidiva. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

Potrivit art. 44 alin. (1) CP, „Există pluralitate intermediară de infracțiuni când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare și până la data la care pedeapsa este executată sau considerată ca executată, condamnatul săvârșeste din nou o infracțiune și nu sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru starea de recidivă”. În consecință, răspunsul corect este cel de la litera C, fiind vorba de o pluralitate intermediară.

Răspuns: C

(promovare T, 2014)

I 49. Prin sentința penală nr. 346/12.07.2012 a Judecătorei X, inculpatul AF a fost condamnat la o pedeapsă de 1 an închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de furt calificat prevăzută de art. 208 alin. (1) – art. 209 alin. (1) lit. g) CP 1969, pedeapsă ce a fost executată de la 30.10.2012 la 27.08.2013, când inculpatul a fost liberat condiționat.

La data de 4.02.2014, inculpatul a săvârșit o nouă infracțiune de furt, pentru care a fost trimis în judecată. Judecătoria X, prin sentința penală nr. 310 din 13.05.2014, l-a condamnat pe inculpat la o pedeapsă de 6 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 228 alin. (1) CP.

Împotriva acestei sentințe a formulat apel parchetul, invocând nelegalitatea pedepsei aplicate inculpatului.

A. critica este fondată, instanța de apel urmând să facă o nouă individualizare a pedepsei prin raportare la limitele prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită majorate cu jumătate, conform art. 43 alin. (5) CP;

B. critica este fondată, instanța de apel urmând să facă aplicarea prevederilor art. 44 alin. (2) CP, să contopească cele două pedepse potrivit dispozițiilor de la concursul de infracțiuni și să scadă din durata pedepsei aplicate durata anterior executată, conform art. 40 alin. (3) CP;

C. critica este nefondată.

EXPLICAȚII

Speța ridică problema îndeplinirii condițiilor pentru a se reține recidiva sau pluralitatea intermediară, în cazul săvârșirii unei infracțiuni după considerarea ca executată a unei pedepse anterioare de un an închisoare.

Condițiile pentru ca pedeapsa aplicată pentru infracțiunea săvârșită anterior să constituie primul termen al recidivei sunt prevăzute chiar în textul care definește recidiva. Relativ la termenii recidivei nu se face vreo distincție între recidiva postcondamnatorie și cea postexecutorie, textul fiind același pentru ambele forme de recidivă. Astfel, potrivit art. 41 alin. (1) CP, „Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare”.

Așa cum se poate constata, textul prevede în mod explicit, pentru existența recidivei ca pedeapsa pentru infracțiunea săvârșită anterior să fie închisoarea *mai mare de un an*. Cum în speță, pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de furt calificat prevăzută de art. 208 alin. (1) – art. 209 alin. (1) lit. g) CP anterior a fost chiar de un an închisoare, nu sunt îndeplinite condițiile pentru existența recidivei, nefiind vorba de o pedeapsă mai mare de un an. Din acest

motiv, răspunsul de la litera A este greșit. Deși sub imperiul vechiului Cod penal, potrivit art. 37 alin. (1) lit. a) CP 1969, pentru existența recidivei era condiția ca pentru infracțiunea anterioară să se fi dispus condamnarea la pedeapsa închisorii mai mare de 6 luni, în speță sunt aplicabile dispozițiile din noul Cod penal referitoare la recidivă, deoarece infracțiunea nouă a fost comisă la data de 4.02.2014, după intrarea în vigoare a noului Cod penal.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece, potrivit art. 44 alin. (1) CP, „Există pluralitate intermediară de infracțiuni când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare și până la data la care pedeapsa este executată sau considerată ca executată, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune și nu sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru starea de recidivă”. Așadar, pentru a fi întrunite condițiile pluralității intermediare trebuie ca noua infracțiune să fi fost comisă *până la data la care pedeapsa pentru infracțiunea anterioară este executată sau considerată ca executată*.

Dacă infracțiunea ulterioară a fost săvârșită după executarea sau considerarea ca executată a pedepsei anterioare, nu sunt întrunite condițiile pluralității intermediare. Or, în speță, pedeapsa de 1 an închisoare a fost executată de la 30.10.2012 la 27.08.2013, când inculpatul a fost liberat condiționat, fiind considerată executată la data de 29.10.2013. Noua infracțiune de furt, pentru care inculpatul a fost trimis în judecată, a fost săvârșită la data de 4.02.2014, după considerarea ca executată a pedepsei de un an închisoare, aplicată pentru infracțiunea anterioară. În acest caz nu sunt aplicabile nici dispozițiile legale referitoare la pluralitatea intermediară, critica parchetului fiind nefondată, deoarece pedeapsa aplicată de instanța de fond este una legală. Din acest motiv, răspunsul corect este cel de la litera C.

Răspuns: C

(promovare CA, 2014)

150. Inculpatul AD, aflându-se în executarea unei pedepse de 5 ani închisoare aplicată pentru săvârșirea unei infracțiuni de tentativă la omor calificat, prevăzută de art. 20 raportat la art. 174-175 lit. a) CP din 1969, la data de 1 iunie 2014, data la care fusese citat în fața instanței, a fugit de sub escortă, fiind prins după trei zile, când încerca să treacă granița spre Republica Moldova. La data la care inculpatul a evadat, mai avea de executat 1292 zile din pedeapsa în executarea căreia se afla.

Inculpatul AD a fost trimis în judecată, fiind condamnat în primă instanță, în temeiul art. 285 alin. (1) CP raportat la art. 41 alin. (1) din același cod cu aplicarea art. 396 alin. (10) CPP, la o pedeapsă de 1 an închisoare, în procedura reglementată de art. 375 CPP, privitoare la recunoașterea vinovăției. La data pronunțării sentinței, inculpatul AD mai avea de executat din pedeapsa anterioară 1200 de zile închisoare.

Instanța, după condamnare, va adăuga la pedeapsa de 1 an închisoare aplicată în cauză:

A. pe cea de 5 ani închisoare aplicată anterior, deducând din pedeapsa rezultantă perioada executată anterior evadării și după reîncarcerare până la data pronunțării sentinței;

B. restul de 1292 zile din pedeapsa de 5 ani închisoare aplicată anterior, deducând din pedeapsa rezultantă perioada executată după reîncarcerare până la data pronunțării sentinței;

C. restul de 1200 zile din pedeapsa de 5 ani închisoare aplicată anterior, fără să mai deducă nicio perioadă.

EXPLICAȚII

Principala problemă pe care o ridică speța este aceea a modalității de aplicare a pedepsei în cazul recidivei postcondamnatorii, respectiv în cazul săvârșirii unei infracțiuni în timpul executării unei pedepse. Faptul că această nouă infracțiune comisă în timpul executării unei pedepse aplicate anterior este o infracțiune de evadare nu are nicio relevanță, deoarece în noul Cod penal regimul de sancționare al recidivei postcondamnatorii este același indiferent care ar fi infracțiunea comisă în timpul executării pedepsei. Astfel, potrivit art. 43 alin. (1) CP, „Dacă înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, pedeapsa stabilită pentru aceasta se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta”. Cu toate acestea, noul Cod penal a păstrat mențiunea similară din vechiul Cod penal, menționând în art. 285 alin. (4) că, „Pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare se adaugă la restul rămas neexecutat din pedeapsă la data evadării”, text care va fi valorificat în stabilirea pedepsei rezultante atunci când condiția

termenului unu al recidivei nu este îndeplinită (de pildă, agentul a evadat din executarea unei pedepse aplicate pentru o infracțiune comisă din culpă).

În ce privește stabilirea restului rămas neexecutat, doctrina și practica judiciară sunt unanime în a considera că acesta nu poate fi decât restul de pedeapsă rămas neexecutat la data săvârșirii noii infracțiuni. În cazul infracțiunii de evadare, acesta este restul rămas neexecutat, la care se adaugă pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare, urmând ca în final să fie dedusă (atunci când este cazul) perioada executată după data săvârșirii noii infracțiuni până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect.

Nu poate fi adăugată pedeapsa inițială în întregime, deoarece la data săvârșirii infracțiunii de evadare condamnatul executase o parte din aceasta, nefiind legală executarea de două ori a aceleiași pedepse ori părți din aceasta. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

Nu poate fi luat în considerare restul rămas de executat la momentul pronunțării sentinței, deoarece acesta este unul variabil, care ar depinde de factori aleatorii, cum ar fi rapiditatea cu care instanța soluționează o cauză. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns: B

(promovare CA, 2015)

151. La data de 25.02.2014, inculpatul TC a fost arestat preventiv pentru săvârșirea infracțiunii de furt calificat. Inculpatul a fost trimis în judecată, în stare de arest preventiv, sub acuzația comiterii infracțiunii prevăzute de art. 228 alin. (1) – art. 229 alin. (1) lit. d) CP. Măsura preventivă privativă de libertate a fost menținută inițial de judecătorul de cameră preliminară și ulterior de instanță, după începerea judecării și până la data de 25.09.2014 când, prin sentința penală nr. 218/25.09.2014 a Judecătorei V (definitivă la data de 14.12.2014), s-a dispus, în baza art. 228 alin. (1) – art. 229 alin. (1) lit. d) CP, condamnarea inculpatului la pedeapsa de 3 ani închisoare, precum și menținerea stării de arest preventiv a acestuia.

Ulterior rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, inculpatul TC a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de evadare prevăzute de art. 285 alin. (1) CP, reținându-se că la data de 25.09.2014, profitând de neatenția gardienilor, acesta a evadat din Spitalul Penitenciar Jilava.

La individualizarea judiciară a pedepsei, prima instanță:

A. va da eficiență dispozițiilor art. 285 alin. (4) CP, prin adăugarea pedepsei aplicate pentru infracțiunea de evadare la pedeapsa de 3 ani închisoare aplicată prin sentința penală nr. 218/2014 a Judecătoriei V;

B. va face aplicarea dispozițiilor art. 285 alin. (4) CP, adăugând pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare la restul neexecutat de 2 ani și 5 luni închisoare din pedeapsa de 3 ani închisoare aplicată prin sentința penală nr. 218/2014 a Judecătoriei V;

C. va dispune contopirea pedepselor potrivit dispozițiilor concursului real de infracțiuni.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 285 alin. (4) CP, „Pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare se adaugă la restul rămas neexecutat din pedeapsă la data evadării”. Așa cum rezultă din acest text de lege, această formă specială de sancționare a pluralității de infracțiuni rezultate din săvârșirea unei infracțiuni de evadare se aplică doar atunci când făptuitorul evadează din executarea *unei pedepse* privative de libertate (apreciem noi, cu închisoarea, întrucât în cazul detențiunii pe viață acest tratament sancționator nefiind prin natura lucrurilor aplicabil). De aceea, răspunsurile de la literele A și B sunt greșite, deoarece în speță nu este vorba de evadarea din executarea pedepsei închisorii, ci de o evadare din starea de arest preventiv.

În cazul în care o persoană arestată preventiv evadează din stare de arest preventiv, există infracțiunea de evadare, dar nefiind vorba de evadarea din executarea pedepsei închisorii, înseamnă că infracțiunea de evadare a fost comisă în concurs cu infracțiunea pentru care evadatul era arestat preventiv. Or, fiind vorba de un concurs de infracțiuni, regimul sancționator este cel de la art. 39 CP, prevăzut pentru sancționarea concursului de infracțiuni. Bineînțeles, în urma stabilirii pedepsei rezultante, se va deduce din aceasta perioada executată de făptuitor în stare de arest preventiv, potrivit art. 73 CP.

Aceasta a fost și argumentarea Comisiei de soluționare a contestațiilor pentru respingerea contestației, care a arătat că, *varianta C de răspuns este corectă. Inculpatul a comis noua infracțiune la 25.09.2014 în stare de arest preventiv, înainte de rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare*

(14.12.2014). În consecință, faptele erau concurente, pedeapsa urmând a fi aplicată potrivit art. 39 CP. Prin urmare, erau aplicabile regulile pentru concursul de infracțiuni, iar nu cumulul aritmetic specific stării de recidiva, variantele A și B fiind greșite.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2015)

152. După ce executase 1 an din pedeapsa pentru care era încarcerat, condamnatul AS a comis în penitenciar o infracțiune de lovire. După 1 an de la săvârșirea acestei infracțiuni, AS a mai comis, tot în perioada detenției, o infracțiune de furt.

AS se afla în executarea unei pedepse de 3 ani închisoare pentru săvârșirea unei infracțiuni de tâlhărie.

AS a fost trimis în judecată printr-un singur rechizitoriu pentru săvârșirea celor două infracțiuni comise în penitenciar, iar instanța l-a condamnat la câte o pedeapsa de 1 an închisoare pentru fiecare.

În aplicarea regimului sancționator al pluralității de infracțiuni, instanța:

A. poate aplica o pedeapsă de 1 an și 4 luni închisoare pe care o adaugă la restul rămas neexecutat din pedeapsa de 3 ani închisoare;

B. va adăuga pedeapsa de 1 an și 4 luni închisoare la restul rămas neexecutat din pedeapsa pentru tâlhărie, urmând ca inculpatul să execute o pedeapsă rezultantă de 2 ani și 4 luni închisoare;

C. va adăuga pedeapsa de 1 an și 4 luni închisoare la restul rămas neexecutat din pedeapsa de 3 ani închisoare, urmând ca inculpatul să execute o pedeapsă rezultantă de 3 ani și 4 luni închisoare.

EXPLICAȚII

Speța ridică o problemă referitoare la recidiva postcondamnatorie.

AS se află în penitenciar în executarea unei pedepse de 3 ani închisoare, aplicată pentru o infracțiune de tâlhărie, și după ce a executat 1 an de închisoare a comis o infracțiune de lovire, pentru care a fost condamnat la o pedeapsă de 1 an închisoare, iar când avea executați 2 ani din pedeapsa de 3 ani, a mai comis o infracțiune de furt, pentru care a fost condamnat tot

la 1 an închisoare. Cele două infracțiuni, de lovire și de furt au fost comise în stare de recidivă postcondamnatorie, însă una a fost comisă după ce condamnatul executase 1 an din pedeapsă (și mai avea de executat 2 ani), iar cea de-a doua după ce acesta executase 2 ani din pedeapsă (și mai avea de executat 1 an).

Problema esențială care se ridică este aceea a momentului care se va lua în considerare pentru stabilirea stării de recidivă postcondamnatorie, deoarece de la acest moment se va stabili restul rămas neexecutat, care va fi adăugat la pedeapsa rezultantă în urma aplicării regulilor concursului de infracțiuni pentru cele două infracțiuni, de lovire și furt.

Potrivit art. 43 alin. (2) CP, „Când înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată sunt săvârșite mai multe infracțiuni concurente, dintre care cel puțin una se află în stare de recidivă, pedepsele stabilite se contopesc potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată *ori la restul rămas neexecutat din aceasta* (s.n.)”.

În speță va fi acest rest „rămas neexecutat” restul de 2 ani închisoare, cât mai rămăsese de executat din pedeapsa de 3 ani închisoare la momentul săvârșirii primei infracțiuni, de lovire, ori va fi de 1 an închisoare, cât mai rămăsese de executat din pedeapsa de 3 ani închisoare la momentul săvârșirii celei de-a doua infracțiuni, de furt?

Soluția corectă este cea potrivit căreia, restul rămas neexecutat se stabilește în raport cu data comiterii primei infracțiuni din concursul de infracțiuni, respectiv în raport cu infracțiunea de lovire (răspunsul de la litera C). Considerăm că este corectă această interpretare, deoarece este conformă cu spiritul regimului sancționator al pluralității de infracțiuni. Astfel, intenția legiuitorului noului Cod penal a fost aceea ca, în cazul săvârșirii unui concurs de infracțiuni în stare de recidivă postcondamnatorie, să nu se agraveze nejustificat situația condamnatului, aplicându-se mai întâi regulile de la recidiva postcondamnatorie (prin adăugarea pedepsei aplicate la restul rămas neexecutat) și apoi regulile de la concursul de infracțiuni (prin adăugarea sporului de 1/3 din totalul celorlalte pedepse care ar fi rezultat din această adăugare). Legiuitorul a considerat că este mai echitabil să se aplice mai întâi regulile de la concursul de infracțiuni (cu adăugarea sporului de 1/3 din totalul pedepselor aplicate pentru fiecare infracțiune din concurs), iar rezultanta să fie adăugată la restul rămas neexecutat din pedeapsa ce constituie

primul termen al recidivei postcondamnatorii. În felul acesta se ajunge la un tratament mai ușor al pluralității de infracțiuni, decât cel la care s-ar fi ajuns prin aplicare mai întâi a regulilor de la recidiva postcondamnatorie și după aceea a celor de la concursul de infracțiuni. Trebuie subliniat că acest tratament sancționator al recidivei postcondamnatorii nu se aplică și în cazul recidivei postexecutorii, când se vor aplica mai întâi regulile de sancționare ale recidivei postexecutorii și de-abia după aceea regulile de sancționare ale concursului de infracțiuni.

Dacă însă condamnatul comite mai multe infracțiuni, în stare de recidivă postcondamnatorie, echitabil este ca restul rămas neexecutat să fie cel de la momentul săvârșirii primei infracțiuni aflate în concurs și acesta să fie adăugat la pedeapsa rezultantă din concurs.

În acest sens este și doctrina, care a subliniat că „restul rămas neexecutat din pedeapsa anterioară – aplicată prin hotărârea definitivă de condamnare, care reprezintă primul termen al recidivei – se stabilește prin raportare la data săvârșirii primei infracțiuni concurente din termenul al doilea al recidivei astfel configurate” (M.I. MĂRCULESCU-MICHINICI, M. DUNEA, *op. cit.*, p. 811), întrucât, adăugăm noi, acesta este momentul la care pluralitatea de infracțiuni a luat naștere.

În acest sens a fost și soluția Comisiei de soluționare a contestațiilor, care a respins contestațiile formulate împotriva acestei întrebări, cu următoarea motivare: *Varianta C de răspuns este corectă. Recidiva ia naștere în momentul comiterii infracțiunii ce constituie cel de-al doilea termen, astfel că tratamentul sancționator aplicat va corespunde situației incidente la acel moment, inclusiv sub aspectul cuantumului restului de pedeapsă rămas neexecutat din prima condamnare. Perioada scursă între momentul nașterii stării de recidivă și cel al condamnării pentru noua infracțiune se va scade din durata pedepsei finale aplicate. Enunțul speței viza însă doar aplicarea regimului sancționator al pluralității de infracțiuni, nu și alte instituții. În raport cu data la care a luat naștere starea de recidivă (după 1 an de la începerea executării pedepsei anterioare, de 3 ani închisoare), varianta C de răspuns era singura posibilă, deoarece pedeapsa de 1 an și 4 luni închisoare aplicată în cauză se adaugă la restul rămas neexecutat din pedeapsa de 3 ani ce constituia prim termen al recidivei, respectiv 2 ani închisoare, în total urmând să execute 3 ani și 4 luni închisoare. Varianta A de răspuns nu era corectă și pentru considerentul că ordinea operațiilor prevăzute de art. 43 alin. (2) CP este obligatorie, iar nu*

lăsată la aprecierea instanței. Varianta B de răspuns nu este corectă, pentru considerentele expuse anterior.

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2015)

153. Prin sentința penală nr. 158/11.06.2013 a Judecătoriei B, inculpatul SF a fost condamnat la pedeapsa de 1 an închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală prevăzută de art. 181 alin. (1) CP 1969, pedeapsa fiind executată de la 15.09.2013 la 28.07.2014, când inculpatul SF a fost liberat condiționat cu un rest de pedeapsă rămas de executat de 33 de zile. Ulterior, la data de 3 septembrie 2014, inculpatul a săvârșit o infracțiune de furt, pentru care a fost trimis în judecată. Prin sentința penală nr. 259/29.05.2014, Judecătoria B a dispus, în baza art. 228 alin. (1) CP, condamnarea inculpatului la pedeapsa de 10 luni închisoare pentru comiterea infracțiunii de furt.

Procurorul a declarat apel împotriva sentinței penale nr. 259/29.05.2014, invocând nelegalitatea pedepsei aplicate inculpatului SF.

Critica formulată este:

A. nefondată;

B. întemeiată, instanța de apel urmând să facă o nouă individualizare a pedepsei, raportat la limitele de pedeapsă prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită majorate cu jumătate conform art. 43 alin. (5) CP;

C. întemeiată, instanța de control judiciar urmând să facă aplicarea dispozițiilor art. 44 alin. (2) CP, să contopească cele două pedepse potrivit dispozițiilor de la concursul de infracțiuni și să deducă din durata pedepsei aplicate perioada anterior executată, conform dispozițiilor art. 40 alin. (3) CP.

EXPLICAȚII

Speța ridică o problemă referitoare la sancționarea pluralității de infracțiuni, în cazul în care nu sunt întrunite condițiile pentru recidiva postexecutorie.

Potrivit art. 41 alin. (1) CP, „Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul

săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare". Așadar, pentru existența stării de recidivă este nevoie ca pedeapsa aplicată pentru infracțiunea ce constituie primul termen al recidivei să fie *mai mare* de un an închisoare. Această condiție nu este întrunită în speță, deoarece inculpatul SF a fost condamnat la pedeapsa de un an închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală prevăzută de art. 181 alin. (1) CP 1969.

Pe de altă parte, speța ne spune că inculpatul a executat această pedeapsă de 1 an închisoare de la 15.09.2013 la 28.07.2014, când acesta a fost liberat condiționat cu un rest de pedeapsă rămas de executat de 33 de zile (N.B. pedeapsa de 1 an închisoare a cărei executare a început la data de 15.09.2013 este executată ori se consideră că este executată ca urmare a liberării condiționate la data de 14.09.2014. Cu toate acestea, pedeapsa poate fi considerată ca executată, așa cum este cazul în speță, ca urmare a diminuării cuantumului pedepsei dispuse prin deducerea prevenției ori prin aplicarea recursului compensatoriu, astfel că, la data de 28.07.2014, restul rămas de executat să fie în cuantum de 33 de zile și nu de aproximativ 50 de zile, cât ar fi rezultat raportat la data de 14.09.2014).

Din faptul că speța precizează că inculpatul a săvârșit ulterior, la data de 3 septembrie 2014, o nouă infracțiune de furt, prevăzută de art. 228 alin. (1) CP, pentru care s-a dispus trimiterea lui în judecată, rezultă că noua infracțiune de furt a fost comisă după considerarea ca executată a pedepsei anterioare de 1 an închisoare. De la data de 28.07.2014 până la data de 3.09.2014 au trecut mai mult de 33 de zile, câte mai avea de executat SF din pedeapsa de un an închisoare, astfel încât se poate deduce că noua infracțiune de furt a fost comisă după considerarea ca executată a acestei pedepse, iar nu în termenul de liberare condiționată.

Cum nu sunt întrinite condițiile pentru a se reține starea de recidivă postexecutorie, rezultă că limitele de pedeapsă pentru noua infracțiune de furt, prevăzută de art. 228 alin. (1) CP, nu sunt majorate cu jumătate, potrivit art. 43 alin. (5) CP, ci sunt limitele de pedeapsă prevăzute de lege pentru această infracțiune. Așadar, instanța putea aplica inculpatului SF pentru infracțiunea de furt comisă la data de 3.09.2014 o pedeapsă cuprinsă între 6 luni și 3 ani închisoare sau amendă. Cum pedeapsa aplicată de instanța de fond este de 10 luni închisoare, rezultă că răspunsul de la litera A este cel corect.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece instanța nu trebuie să majoreze limitele de pedeapsă cu jumătate, ca urmare a aplicării dispozițiilor art. 43 alin. (5) CP, referitoare la recidiva postexecutorie. Chiar dacă pedeapsa de 10 luni închisoare s-ar încadra și în limitele majorate cu jumătate (limita minimă ar fi de 6 luni închisoare, majorată cu jumătate, respectiv cu 3 luni), totuși, prin referirea la dispozițiile art. 43 alin. (5) CP răspunsul devine unul greșit, deoarece nu suntem în prezența recidivei postexecutorii.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece instanța nu trebuie să facă aplicarea dispozițiilor art. 44 alin. (2) CP. Aceste dispoziții sunt aplicabile în cazul în care s-ar comite în stare de recidivă postcondamnatorie mai multe infracțiuni. Or, în speță se arată că inculpatul a comis o singură infracțiune și nu în stare de recidivă postcondamnatorie.

Aceste aspecte au fost reținute și de Comisia de soluționare a contestațiilor, care arată că *datele speței cuprindeau mențiunea că restul neexecutat din pedeapsa anterioară era de 33 de zile, iar răspunsul trebuia ales în funcție de datele prezentate în enunț, în raport de aceste mențiuni, pedeapsa de 1 an închisoare aplicată prin sentința penală nr. 158/II.06.2013 a Judecătoriei B era executată la data de 3 septembrie 2014, când s-a comis noua infracțiune. În consecință, fapta nefiind comisă în cursul liberării condiționate, nu erau întrunite condițiile pluralității intermediare, dar nici cele ale stării de recidivă, deoarece nu era îndeplinită condiția ca primul termen al recidivei să fie reprezentat de o condamnare definitivă la pedeapsa închisorii mai mare de 1 an. Variantele B și C de răspuns erau, așadar, greșite.*

Răspuns: A

(promovare PICCJ, 2015)

154. La data de 4.02.2014, în jurul orelor 12.00, inculpatul IC se afla în barul SC Amigo SRL unde consuma băuturi alcoolice. La un moment dat, văzând că barmanul MN a ieșit din local și că în incintă nu se află nicio persoană, inculpatul s-a apropiat de teighea și din sertarul care era întredeschis a sustras suma de 10.000 lei provenită din încasări. După comiterea faptei, inculpatul IC l-a contactat pe inculpatul BS, căruia i-a relatat că a sustras bani din barul SC Amigo SRL.

Inculpatul IC a solicitat ajutorul inculpatului BS, cerându-i să îl ascundă întrucât în cazul în care va fi identificat și tras la răspundere, va urma să

execute inclusiv un rest neexecutat dintr-o pedeapsă anterioară. Inculpatul BS a acceptat să-l ascundă pe IC în locuința sa de vacanță, astfel că, pe timpul nopții, l-a transportat cu autoturismul și l-a lăsat să locuiască în casa de vacanță unde i-a pus la dispoziție alimentele necesare pentru 10 zile.

BS l-a asigurat pe IC că îl va ascunde până când poliția nu o să-l mai caute pentru fapta săvârșită.

Prin rechizitoriul întocmit în cauză, s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului I.C. pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 228 alin. (1) CP cu aplicarea art. 41 alin. (1) CP și a inculpatului BS, pentru săvârșirea infracțiunii de favorizarea făptuitorului, reținându-se că în cursul urmăririi penale prejudiciul material cauzat SC Amigo SRL a fost recuperat integral de către inculpatul IC.

Conform extrasului de cazier judiciar, inculpatul IC figurează cu o singură condamnare, respectiv la pedeapsa de 2 ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 208 alin. (1) – 209 alin. (1) lit. a) CP anterior, cu aplicarea dispozițiilor art. 320¹ alin. (7) CPP 1968, pedeapsă din executarea căreia a fost liberat condiționat la data de 1.02.2014, având un rest rămas de executat de 180 zile.

Prin sentința penală nr. 129/12.03.2015, s-a dispus, în baza art. 228 alin. (1) cu aplicarea art. 41 alin. (1) și art. 43 alin. (1) CP, condamnarea inculpatului IC la pedeapsa de 3 ani și 180 zile de închisoare (3 ani plus restul de pedeapsă neexecutat de 180 zile). Prin aceeași hotărâre s-a dispus în baza art. 269 alin. (1) CP, condamnarea inculpatului BS la pedeapsa de 3 ani și 6 luni închisoare. Instanța a individualizat greșit:

- A. pedepsele principale aplicate inculpaților BS și IC;
- B. numai pedeapsa principală aplicată inculpatului BS;
- C. numai pedeapsa principală aplicată inculpatului IC.

EXPLICAȚII

Speța ridică problema modului de aplicare a pedepsei în cazul săvârșirii unei infracțiuni în stare de recidivă postcondamnatorie. În acest caz, potrivit art. 43 alin. (1) CP, „Dacă înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, pedeapsa stabilită pentru aceasta se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta”. Rezultă din acest text

de lege că pedeapsa în cazul recidivei postcondamnatorii se aplică în două trepte, în primul moment se aplică pedeapsa pentru infracțiunea comisă în stare de recidivă postcondamnatorie, iar în al doilea moment această pedeapsă se adaugă la restul rămas neexecutat din pedeapsa de 2 ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 208 alin. (1) – 209 alin. (1) lit. a) CP 1969, cu aplicarea dispozițiilor art. 320¹ alin. (7) CPP 1968, pedeapsă din executarea căreia a fost liberat condiționat la data de 1.02.2014, având un rest rămas de executat de 180 zile. În consecință, instanța trebuia să aplice mai întâi pedeapsa de 3 ani închisoare, pentru infracțiunea de furt, prevăzută de art. 228 alin. (1) CP și apoi la această pedeapsă de adauge restul rămas neexecutat, de 180 de zile.

Din modul în care a fost formulată speța ar rezulta că instanța ar fi aplicat pedeapsa de 3 ani și 180 de zile închisoare într-o singură treaptă, iar nu în două trepte și de aceea s-a considerat că ar fi vorba de o individualizare greșită a pedepsei și pentru inculpatul BS. Mai degrabă este vorba în speță de o modalitate greșită de calcul a pedepsei. Cuantumul pedepsei rezultante nu este însă unul nelegal, deoarece maximul pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea de furt prevăzută de art. 228 alin. (1) CP este de 3 ani închisoare, iar la această pedeapsă trebuia adăugat restul de pedeapsă de 180 de zile.

Acesta este și motivul pentru care Comisia de soluționare a contestațiilor a respins contestațiile formulate, arătând că, *varianta A de răspuns este corectă. Pedeapsa aplicată inculpatului este nelegală, prin faptul că tratamentul sancționator nu a fost efectuat în trepte (mai întâi condamnarea pentru infracțiunea dedusă judecății, apoi adăugarea acestei pedepse la restul de 182 zile rămas neexecutat dintr-o condamnare anterioară), ci instanța a dispus direct condamnarea la pedeapsa ce urma să fie executată (3 ani și 182 zile). În consecință, pedepsele ambilor inculpați au fost aplicate nelegal, astfel că nu putea fi corectă varianta B de răspuns, indicată în contestații.*

Pedeapsa aplicată pentru inculpatul IC este nelegală deoarece este mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea de furt, comisă de persoana favorizată. Or, potrivit art. 269 alin. (2) CP, „pedeapsa aplicată favorizatorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârșită de autor”. Cum pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea de furt, prevăzută de art. 228 alin. (1) CP, este închisoarea de la 6 luni la

3 ani, rezultă că aplicarea unei pedepse de 3 ani și 6 luni închisoare pentru favorizarea unui făptuitor care a comis o infracțiune de furt este nelegală.

Din aceste motive, răspunsul de la litera A este corect, iar răspunsurile de la literele B și C sunt greșite.

Răspuns: A

(promovare PICCJ, 2015)

155. În fapt, în noaptea de 5/6 iulie 2014 inculpatul VPS a sustras autoturismul proprietatea părții vătămate CI, cu intenția de a se plimba, fiind depistat de către organele de poliție în timp ce îl conducea pe raza comunei M. Inculpatul este cunoscut cu antecedente penale, fiind condamnat anterior, pentru o infracțiune intenționată săvârșită ca major, la o pedeapsă de 3 ani închisoare, prin sentința penală nr. 24/2011, definitivă la data de 5 decembrie 2011, fiind liberat condiționat la data de 24 ianuarie 2013, cu un rest neexecutat de 270 zile închisoare.

Instanța poate aplica inculpatului, în procedura obișnuită de judecată:

- A. o pedeapsă maximă de 3 ani și 4 luni închisoare;
- B. o pedeapsă maximă de 5 ani închisoare;
- C. o pedeapsă maximă de 7 ani și 6 luni închisoare.

EXPLICAȚII

Speța ridică problema modului de calcul a pedepsei în cazul săvârșirii unei infracțiuni de furt de folosință, prevăzută de art. 230 CP, în stare de recidivă postexecutorie.

Potrivit art. 230 CP, „Furtul care are ca obiect un vehicul, săvârșit în scopul de a-l folosi pe nedrept, se sancționează cu pedeapsa prevăzută în art. 228 sau art. 229, după caz, ale cărei limite speciale se reduc cu o treime”. Acest text nu instituie o cauză de reducere a pedepsei, ci o variantă atenuantă distinctă a infracțiunilor de furt și de furt calificat, prevăzute de art. 228 și art. 229 CP. Drept urmare, atunci când se comite o infracțiune de furt de folosință, limitele de pedeapsă la care se aplică eventualele cauze de micșorare sau de majorare a pedepsei sunt cele prevăzute de lege pentru infracțiunea de furt dau de furt calificat, reduse cu o treime.

În speță, inculpatul VPS a comis o infracțiune de furt de folosință, prevăzută de art. 230 CP raportat la art. 229 alin. (1) lit. b) CP, având în vedere că este vorba de un furt de folosință comis pe timpul nopții. Cum pentru infracțiunea de furt calificat, prevăzută de ar. 229 alin. (1) CP legea prevede pedeapsa cu închisoarea de la 1 la 5 ani, rezultă că pentru infracțiunea de furt de folosință, prevăzută de art. 230 CP raportat la art. 229 alin. (1) lit. b) CP, limitele de pedeapsă prevăzute de lege sunt de la 8 luni la 3 ani și 4 luni închisoare, reduse cu o treime.

Cum inculpatul VPS a comis fapta în stare de recidivă postexecutorie, rezultă că aceste limite de pedeapsă se majorează cu jumătate, fiind de la 1 an la 5 ani închisoare.

Rezultă că răspunsul corect este cel de la litera B, răspunsurile de la literele A și C fiind greșite.

Răspuns: B

(promovare T, 2015)

156. Sentința penală nr. 276 din 28 aprilie 2015, pronunțată de Judecătoria X, a fost condamnat inculpatul AB, în vârstă de 40 de ani, pentru infracțiunea de tentativă de furt în stare de recidivă, prevăzută în art. 32 raportat la art. 228 alin. (1) CP, cu aplicarea art. 41 alin. (1) CP, la o pedeapsă de 1 an și 6 luni închisoare, fapta fiind săvârșită la data de 31 mai 2014.

S-a constatat că inculpatul se află în executarea pedepsei de 3 ani închisoare aplicată prin sentința penală nr. 1245 din 23 iulie 2014, pronunțată de către Judecătoria Y, rămasă definitivă prin decizia nr. 1601 din 11 septembrie 2014 a Curții de Apel B. Fapta a constat în aceea că, la data de 12 aprilie 2014, în jurul orelor 13.30, în timp ce partea vătămată BM se afla, la cumpărături, în incinta magazinului aparținând societății M, inculpatul IM, profitând de neatenția acesteia, i-a sustras din sacoșa pe care partea vătămată o ținea în mână stângă, o borsetă de culoare neagră.

Totodată, se reține din fișa de cazier judiciar a inculpatului că acesta a mai fost condamnat la o pedeapsă de 4 ani închisoare, pentru săvârșirea ca major a infracțiunii de furt calificat, prin sentința penală nr. 654 din 2 aprilie 2010 a Judecătoriei C, definitivă la 10 mai 2010, fiind liberat condiționat la data de 27 martie 2013, cu un rest de pedeapsă neexecutat de 304 zile.

Ca urmare a aplicării tuturor instituțiilor incidente, inculpatul urmează să execute pedeapsa de:

A. 3 ani și 6 luni închisoare, la care se adaugă restul neexecutat, de 304 zile închisoare, rezultând în final o pedeapsă de 3 ani, 6 luni și 304 zile închisoare;

B. 3 ani și 6 luni închisoare, care se contopește cu restul rămas neexecutat de 304 zile închisoare, rezultând în final o pedeapsă de 3 ani și 6 luni închisoare;

C. 3 ani și 6 luni închisoare, care nu se contopește cu restul rămas neexecutat de 304 zile închisoare.

EXPLICAȚII

Speța ridică problema aplicării pedepsei în cazul unei forme complexe de pluralitate de infracțiuni, constând în concurs de infracțiuni, recidiva postcondamnatorie și recidiva postexecutorie.

Astfel, inculpatul AB a fost condamnat la o pedeapsă de 1 an și 6 luni închisoare pentru infracțiunea de tentativă de furt în stare de recidivă, prevăzută în art. 32 raportat la art. 228 alin. (1) CP, cu aplicarea art. 41 alin. (1) CP. Această infracțiune a fost săvârșită la data de 31 mai 2014, dată la care deja era considerată executată pedeapsa de 4 ani închisoare, din care acesta se liberase condiționat la data de 27 martie 2013, cu un rest de pedeapsă neexecutat de 304 zile. Aceste 304 zile se socotesc împlinite înainte de data de 31 mai 2014, când inculpatul a săvârșit infracțiunea de tentativă de furt mai sus menționată. În consecință, față de această pedeapsă de 4 ani închisoare nu sunt aplicabile dispozițiile legale privind recidiva postcondamnatorie și nu se impune revocarea restului de pedeapsă de 304 zile și contopirea lui cu pedeapsa aplicată pentru noua infracțiune de tentativă la furt.

Nu sunt întrunite condițiile recidivei postcondamnatorii nici în raport cu pedeapsa de 3 ani închisoare aplicată prin sentința penală nr. 1245 din 23 iulie 2014, pronunțată de către Judecătoria Y, rămasă definitivă prin decizia nr. 1601 din 11 septembrie 2014 a Curții de Apel B (faptă comisă la data de 12 aprilie 2014). Față de data săvârșirii acestei infracțiuni, respectiv 12 aprilie 2014, se împlinise, de asemenea, restul de pedeapsă de 304 zile, cu care inculpatul s-a liberat condiționat la data de 27 martie 2013.

Nu sunt îndeplinite condițiile recidivei postcondamnatorii în cazul infracțiunii de tentativă de furt (săvârșită la data de 31 mai 2014) nici în raport cu pedeapsa de 3 ani închisoare, aplicată prin sentința penală nr. 1245 din 23

ie 2014, pronunțată de către Judecătoria Y, rămasă definitivă prin decizia nr. 1601 din 11 septembrie 2014 a Curții de Apel B. Cum se poate constata, această din urmă pedeapsă a fost aplicată prin sentința care a rămas definitivă de abia la data de 11 septembrie 2014, iar infracțiunea de tentativă de furt a fost comisă la data de 31 mai 2014, înainte de rămânerea definitivă a sentinței penale nr. 1245 din 23 iulie 2014, pronunțată de către Judecătoria Y. În aceste condiții, sunt aplicabile dispozițiile legale privind aplicarea pedepsei în cazul concursului de infracțiuni, iar nu cele privind aplicarea pedepsei în cazul recidivei postcondamnatorii.

În consecință, față de dispozițiile legale care reglementează aplicarea pedepsei în cazul concursului de infracțiuni, respectiv art. 39 alin. (1) lit. b) CP, la pedeapsa cea mai grea de 3 ani închisoare se va aplica un spor de o treime din pedeapsa de 1 an și 6 luni închisoare, adică un spor de 6 luni închisoare, urmând ca inculpatul să execute o pedeapsă de 3 ani și 6 luni închisoare.

Față de cele de mai sus, răspunsul de la litera C este corect, iar răspunsurile de la literele A și B sunt greșite.

Răspuns: C

(promovare CA, 2016)

157. Prin sentința penală nr. 276 din 28 aprilie 2015, pronunțată de Judecătoria X, a fost condamnat inculpatul AB, în vârstă de 40 de ani, pentru infracțiunea de tentativă de furt în stare de recidivă, prevăzută în art. 32 raportat la art. 228 alin. (1) CP, cu aplicarea art. 41 alin. (1) CP, la o pedeapsă de 1 an și 6 luni închisoare. Fapta a fost săvârșită la data de 31 mai 2014 și constă în aceea că, în jurul orei 10.00, în timp ce persoana vătămată EF era întoarsă cu spatele, a încercat să sustragă un laptop aflat pe o bancă în parc, fiind surprins de gardienii publici.

Totodată, prin aceeași sentință, inculpatul a fost condamnat la o pedeapsă de 2 ani închisoare, reținându-se că, la data de 12 aprilie 2014, în jurul orei 13.30, în timp ce persoana vătămată BM se afla în incinta magazinului aparținând societății M, la cumpărături, profitând de neatenția acesteia, i-a sustras din sacoaia pe care persoana vătămată o ținea în mână stângă, o borsetă de culoare neagră.

Totodată, se reține din fișa de cazier judiciar a inculpatului că acesta a mai fost condamnat la o pedeapsă de 4 ani închisoare, pentru săvârșirea, ca

major, a infracțiunii de furt calificat, prin sentința penală nr. 654 din 2 aprilie 2011 a Judecătoriei C, definitivă la 10 mai 2011, fiind liberat condiționat la data de 27 martie 2014, cu un rest de pedeapsă neexecutat de 304 zile.

Ca urmare a aplicării tuturor instituțiilor incidente, prin sentința menționată, inculpatul urmează să execute:

A. 2 ani și 6 luni închisoare, la care se adaugă restul neexecutat, de 304 zile închisoare, rezultând în final o pedeapsă de 2 ani, 6 luni și 304 zile închisoare;

B. 2 ani și 6 luni închisoare, care se contopește cu restul rămas neexecutat de 304 zile închisoare, rezultând în final o pedeapsă de 2 ani și 6 luni închisoare;

C. 2 ani și 6 luni închisoare, care nu se contopește cu restul rămas neexecutat de 304 zile închisoare.

EXPLICAȚII

Spre deosebire de speța anterioară, în speța de față infracțiunea de tentativă de furt prevăzută în art. 32 raportat la art. 228 alin. (1) CP, pentru care inculpatul a fost condamnat la o pedeapsă de 1 an și 6 luni închisoare, a fost săvârșită înainte de împlinirea termenului de liberare condiționată de 304 zile.

Astfel, inculpatul AB a comis infracțiunea de tentativă la furt calificat la data de 31 mai 2014, iar liberarea condiționată a sa a avut loc la data de 27 martie 2014, cu un rest de pedeapsă neexecutat de 304 zile. Se poate constata că la data de 31 mai 2014 nu se împlinise restul de pedeapsă de 304 zile, rămas neexecutat din pedeapsa de 4 ani închisoare, aplicată prin sentința penală nr. 654 din 2 aprilie 2011 a Judecătoriei C, definitivă la 10 mai 2011.

În plus, pe lângă infracțiunea de tentativă la furt calificat, inculpatul AB mai este judecat și pentru infracțiunea concurentă de furt, constând în aceea că la data de 12 aprilie 2014, în jurul orei 13.30, în timp ce persoana vătămată BM se afla în incinta magazinului aparținând societății M, la cumpărături, profitând de neatenția acesteia, ia sustras din sacoșa pe care persoana vătămată o ținea în mână stângă, o borsetă de culoare neagră. Și această infracțiune a fost comisă tot în termenul de liberare condiționată de 304 zile, fiind îndeplinite și pentru această infracțiune condițiile recidivei postcondamnatorii.

În cazul săvârșirii unui concurs de infracțiuni în stare de recidivă postcondamnatorie, pedeapsa se stabilește potrivit art. 43 alin. (2) CP, care prevede că, atunci „Când înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau

considerată ca executată sunt săvârșite mai multe infracțiuni concurente, dintre care cel puțin una se află în stare de recidivă, pedepsele stabilite se contopesc potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta”.

În consecință, mai întâi față de dispozițiile legale care reglementează aplicarea pedepsei în cazul concursului de infracțiuni, respectiv art. 39 alin. (1) lit. b) CP, la pedeapsa cea mai grea de 2 ani închisoare se va aplica un spor de o treime din pedeapsa de 1 an și 6 luni închisoare, adică un spor de 6 luni închisoare, urmând ca inculpatul să execute o pedeapsă de 2 ani și 6 luni închisoare.

De asemenea, față de dispozițiile art. 43 alin. (1) CP, la această pedeapsă de 2 ani și 6 luni închisoare de adaugă restul de 304 de zile de închisoare, neexecutat la data săvârșirii celor două infracțiuni concurente.

Față de cele de mai sus, răspunsul de la litera A este corect, iar răspunsurile de la literele B și C sunt greșite.

Răspuns: A

(promovare T, 2016)

158. Prin sentința penală nr. 60/23.03.2016 a Tribunalului B, inculpatul BP a fost condamnat la următoarele pedepse:

- 3 ani și 2 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de fraudă informatică, prevăzută de art. 249 CP cu aplicarea art. 41 alin. (1) CP și art. 396 alin. (10) CPP;

- 6 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de acces ilegal la un sistem informatic, prevăzută de art. 360 alin. (1) și alin. (2) cu aplicarea art. 41 alin. (1) CP și art. 396 alin. (10) CPP;

- 1 an închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de alterare a integrității datelor informatice, prevăzută de art. 362 cu aplicarea art. 41 alin. (1) CP și art. 396 alin. (10) CPP;

- 1 an închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de șantaj, prevăzută de art. 207 alin. (1) cu aplicarea art. 41 alin. (1) CP și art. 396 alin. (10) CPP.

În temeiul art. 39 alin. (1) lit. b) CP au fost contopite pedepsele anterior menționate, dispunându-se ca BP să execute o pedeapsă rezultantă de 4 ani închisoare.

În baza art. 43 alin. (2) CP, la această pedeapsă rezultantă a fost adăugat restul rămas neexecutat de 1474 zile închisoare din pedeapsa de 15 ani închisoare aplicată prin Sentința penală nr. 341/13.09.2001 a Tribunalului Galați, urmând ca, în final, BP să execute pedeapsa de 4 ani și 1474 zile închisoare.

Pentru a dispune această soluție instanța a reținut, printre altele, că prin sentința penală nr. 341/13.09.2001 a Tribunalului G (definitivă și modificată prin decizia penală nr. 3807/17.09.2003 a Curții Supreme de Justiție), inculpatul BP a fost condamnat la o pedeapsă de 15 ani închisoare pentru săvârșirea unei infracțiuni de tâlhărie prevăzute de art. 211 alin. (2) lit. b), lit. c) și lit. e) CP 1969 – tâlhărie săvârșită de o persoană având asupra sa o armă, mascată și în loc public, asupra unei persoane căreia BP i-a sustras mai multe bijuterii.

Executarea acestei pedepse a început la data de 27.08.2001 (ca urmare a arestării preventive), contestatorul fiind liberat condiționat la data de 10.07.2012, cu un rest rămas neexecutat de 1474 zile închisoare.

Faptele pentru care s-a dispus condamnarea inculpatului prin sentința penală nr. 60/23.03.2016 a Tribunalului B au fost comise în perioada 7.03.2014 – 25.04.2014.

Sentința Tribunalului B este:

- A. legală;
- B. nelegală sub aspectul reținerii recidivei postcondamnatorii;
- C. nelegală sub aspectul stabilirii pedepsei rezultante pentru concursul de infracțiuni.

EXPLICAȚII

Problema pe care o ridică speța este aceea a aplicării dispozițiilor art. 6 CP pedepselor definitiv aplicate, în cazul în care condamnatul ar fi deja liberat condiționat la data intrării în vigoare a dispozițiilor noului Cod penal, care au redus maximul special al pedepsei aplicate.

Dispozițiile art. 6 CP nu fac nicio distincție cu privire la executarea efectivă a pedepsei aplicate pentru infracțiunea al cărei maxim special s-a redus prin intrarea în vigoare a legii noi sau suspendarea sub supraveghere a executării acesteia ori liberarea condiționată din executarea ei. Astfel, va beneficia de aplicarea dispozițiilor art. 6 CP atât cel condamnat la o pedeapsă

cu suspendarea sub supraveghere a executării acesteia, cât și cel liberat condiționat din executarea unei pedepse al cărei maxim special a fost redus.

În speță, pentru infracțiunea de tâlhărie prevăzute de art. 211 alin. (2) lit. b), lit. c) și lit. e) CP 1969 – tâlhărie săvârșită de o persoană având asupra sa o armă, mascată și în loc public – pentru care inculpatul BP a fost condamnat sub imperiul vechiului Cod penal la o pedeapsă de 15 ani închisoare, noul Cod penal prevede în art. 234 alin. (1) lit. a) și c) o limită maximă de pedeapsă de 10 ani închisoare. În consecință, chiar dacă inculpatul BP s-a liberat condiționat din executarea pedepsei de 15 ani închisoare la data de 10.07.2012, cu un rest rămas neexecutat de 1474 zile închisoare, acest rest ar trebui redus astfel încât pedeapsa pentru infracțiunea de tâlhărie să nu depășească 10 ani. Or, reducându-se restul de pedeapsă de 1474 de zile, se va ajunge ca pedeapsa aplicată pentru tâlhărie să fie considerată ca executată în întregime la data de 26.08.2011 (având în vedere că executarea acesteia a început la data de 27.08.2001).

În consecință, la data de 7.03.2014, când a început comiterea infracțiunilor supuse judecății, pedeapsa de 10 ani închisoare, la care s-a redus pedeapsa de 15 ani aplicată pentru tâlhărie, era deja considerată ca fiind executată în întregime. Nu mai erau astfel aplicabile dispozițiile legale privind recidiva postcondamnatorie, ci dispozițiile legale privind recidiva postexecutorie. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect, iar răspunsurile de la literele A și C sunt greșite.

Comisia de soluționare a contestațiilor a decis respingerea contestațiilor formulate împotriva acestei întrebări ca nefondate, motivând că, *variantele de răspuns B și C sunt corecte. Din conținutul speței rezultă că era incident un caz de aplicare al legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei conform art. 6 CP. Prin aplicarea dispozițiilor menționate, instanța avea obligația să reducă pedeapsa de 15 ani închisoare aplicată anterior pentru săvârșirea infracțiunii de tâlhărie prevăzută de art. 211 alin. (2) lit. b), c) și e) CP 1969, la maximumul prevăzut de legea nouă, respectiv 10 ani închisoare. Urmare a efectuării acestei operațiuni, data la care pedeapsa astfel redusă se consideră executată este 26.08.2011. Ținând cont de împrejurarea că faptele deduse judecății au fost comise în perioada 7.03.2014 – 25.04.2014, adică după considerarea ca executată a pedepsei anterioare și înainte de împlinirea termenului de reabilitare, erau incidente dispozițiile privind recidiva postexecutorie, iar nu postcondamnatorie, cum greșit a reținut instanța.*

Varianta de răspuns A nu este corectă. Motivele prezentate anterior justifică această concluzie.

Răspuns: B

(promovare PT, 2017)

Secțiunea a 6-a. Autorul și participanții

159. Sunt considerate forme ale pluralității de infractori:

- A. numai pluralitatea constituită;
- B. numai pluralitatea naturală;
- C. pluralitatea ocazională, pluralitatea naturală și pluralitatea constituită.

EXPLICAȚII

Prin *pluralitatea infractorilor* se înțelege situația în care există o singură infracțiune și mai mulți infractori (*concurso plurium ad idem delictum*). Așadar, există pluralitate de infractori ori de câte ori o infracțiune este opera comună – rezultatul conlucrării – a mai multor persoane. Pentru ca pluralitatea de fapt să constituie o pluralitate, în sensul legii penale, conlucrarea mai multor persoane trebuie să fie *materială și psihică*, adică rezultatul socotit de legea penală ca ilicit să fie produsul comun al acțiunilor, pe care le-au efectuat acele persoane (cauzalitate fizică), iar aceste acțiuni să fie îmbinate între ele printr-o voință comună și o manifestare de conștiință identică (cauzalitate psihică) (V. DONGOROZ, *op. cit.*, 1939, p. 474-475).

Pluralitatea de infractori poate îmbrăca mai multe forme.

Pluralitatea naturală (sau necesară) reprezintă acea formă de pluralitate rezultată din natura faptei comise și care presupune activitatea infracțională comună a două sau mai multor persoane, fiecare dintre participanți având calitatea de autor (e.g., art. 376 – Bigamia). O particularitate a acestei forme a pluralității de infractori este aceea că existența infracțiunii depinde de această pluralitate, fiind absolut necesară conlucrarea a două sau mai multor persoane, indiferent de vinovăția acestora.

Pluralitatea constituită constă în asocierea mai multor persoane în vederea săvârșirii unor infracțiuni (art. 367 – Constituirea unui grup infracțional organizat),

și în acest caz persoanele angrenate în gruparea infracțională având calitatea de autori.

Pluralitatea ocazională (participația penală) constă în săvârșirea aceleiași fapte prevăzute de legea penală de către mai multe persoane decât ar fi fost necesar, aceste persoane acționând în calitate de autori, coautori, instigatori sau complici.

Din acest motiv, doar varianta de răspuns de la litera C este cea corectă.

Răspuns: C

(promovare T, 2017)

160. Prin participație penală se înțelege:

- A. pluralitatea constituită;
- B. pluralitatea ocazională;
- C. atât pluralitatea constituită, cât și pluralitatea ocazională.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior (nr. 159), participația penală se numește și pluralitate ocazională, întrucât ea este întâlnită ori de câte ori un fapt penal care putea, în mod abstract, să fie conceput ca opera unei singure persoane, sau unui număr definit de persoane, a fost săvârșit de un număr de persoane superior limitei abstracte. Participația nu este, așadar, decât o cooperare în câmpul activităților ilicite a mai multor persoane pentru a-și uni forțele, de a-și împărți rolurile și de a se organiza, în măsura în care dificultățile și riscurile îndeletnicirii lor sporesc față de înmulțirea mijloacelor statului de luptă împotriva criminalității (V. DONGOROZ, *op. cit.*, p. 488-489).

Participația penală nu trebuie astfel confundată cu pluralitatea constituită ori cu pluralitatea naturală, așa cum am arătat anterior, însă nu este exclus ca aceeași pluralități să i se rețină atât pluralitatea constituită/naturală, cât și participația (de pildă, sub forma instigării).

Din aceste motive, singurul răspuns corect este cel de la litera B.

Răspuns: B

(promovare CA, 2017)

161. În cazul pluralității de infractori poate exista:

- A. numai instigare la complicitate;
- B. numai complicitate la instigare;
- C. atât instigare la complicitate, cât și complicitate la instigare.

EXPLICAȚII

În doctrină s-a apreciat corectă intenția noului legiuitor de a demarca, în funcție de contribuția fiecărei persoane, activitatea autorului ori a coautorilor, care săvârșesc fapta în mod nemijlocit, de activitățile secundare de determinare, înlesnire ori ajutor, contribuții specifice instigatorului ori complicei. S-a arătat că în examinarea instituției participației penale ar trebui să se țină seama de reglementarea care exclude dintre participanți pe autor și coautori, întrucât aceștia au ca trăsătură comună săvârșirea în mod nemijlocit a faptei prevăzute de legea penală, de participații care sunt numai instigatorii și complicități, având aceleași trăsături fundamentale – contribuția mijlocită la săvârșirea faptei prevăzute de legea penală (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 336). Legea penală însă l-a înlăturat dintre participanți numai pe autor, coautorul, instigatorul și complicele fiind considerați ca atare, coautorii făcând parte din categoria participației principale, în timp ce instigatorul și complicele din categoria participației secundare.

Teoria și practica admit varietăți ale participației penale, de pildă, atât în cazul instigării imediate, cât și în cazul instigării mediate (instigare a instigare), poate să existe complicitate la instigare (complice la instigare este orice persoană care îl ajută moral ori material pe instigator). Tot astfel, există instigare la complicitate care constă în îndemnarea și determinarea unei persoane de a juca rolul de complice la o infracțiune (V. DONGOROZ, *op. cit.*, p. 520). Pentru aceste motive, răspunsul de la litera C este corect.

Răspuns: C

(*promovare T, 2017*)

162. După criteriul momentului în care are loc coeziunea subiectivă a participanților se reține:

- A. participație preordinată;

- B. participație eterogenă;
- C. participație concomitentă.

EXPLICAȚII

În știința dreptului penale se fac mai multe clasificări ale participației penale.

Astfel, în funcție de atitudinea psihică a participanților la comiterea faptei distingem între participație proprie (propriu-zisă, tipică) și participație improprie (imperfectă, atipică), în funcție de momentul în care are loc coeziunea subiectivă între participația spontană și participația preordinată, în funcție de momentul la care se realizează contribuția făptuitorilor între participația anterioară și participația concomitentă, în funcție de calitatea în care făptuitorii participă la săvârșirea faptei între participația simplă și participația eterogenă și în funcție de importanța contribuției participanților la săvârșirea faptei între participația principală și participația secundară.

Cu privire la variantele de răspuns, reținem că participația preordinată este aceea când legătura subiectivă între participanți are loc anterior comiterii faptei, că participația eterogenă se referă la ipoteza în care nu toți făptuitorii au aceeași calitate în cadrul participației (unii fiind instigatori, alții complici) și că participația concomitentă este reținută atunci când contribuția făptuitorilor este realizată în momentul comiterii faptei (de pildă, complicele care ajută în timp real autorul să comită infracțiunea). Așadar, doar varianta de răspuns de la litera A este corectă, răspunsurile de la literele B și C fiind eronate.

Răspuns: A

(promovare CA, 2016)

163. Participația la săvârșirea infracțiunii de viol varianta agravată, prevăzută de art. 218 alin. (3) CP, este posibilă în următoarele forme:

- A. doar instigare și complicitate;
- B. nu este posibilă în nicio formă;
- C. coautorat, instigare și complicitate.

EXPLICAȚII

Particularitatea infracțiunii de viol este aceea că forma tip a infracțiunii nu poate fi comisă în forma participației concomitente, de două sau mai multe persoane împreună, în această situație reținându-se violul în forma agravată, faptă prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. f) CP. Așa fiind, formei tip a infracțiunii de viol i se poate reține numai participația anterioară și eterogenă, respectiv sub forma instigării și complicității anterioare.

Dacă participația este simplă sau chiar eterogenă, însă concomitentă, violul va fi reținut în varianta agravată, așa cum am arătat deja. Această formă a violului permite reținerea tuturor formelor de participație, coautorat, instigare, complicitate concomitentă sau anterioară, prin urmare, varianta de răspuns de la litera C este cea corectă.

Răspuns: C

(promovare PT, 2014)

164. Participația la săvârșirea infracțiunii de viol varianta tip, este posibilă în următoarele forme:

- A. instigare și complicitate;
- B. nu este posibilă în nicio formă;
- C. coautorat și complicitate.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior (nr. 163), forma tip a violului exclude reținerea coautoratului și a complicității concomitente, în aceste din urmă situații reținându-se violul în forma agravată prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. f) CP.

Așa fiind, răspunsul corect este cel de la litera A, cu precizarea că în cazul complicității, activitatea trebuie să fie una anterioară și nu concomitentă săvârșirii infracțiunii.

Răspuns: A

(promovare T, 2015)

165. Inculpatul a fost trimis în judecată pentru săvârșirea instigării la infracțiunea de furt calificat, prevăzută de art. 47 raportat la art. 228 alin. (1) și art. 229 alin. (1) lit. b) CP, și a infracțiunii de tăinuire prevăzută de art. 270, cu aplicarea art. 38 alin. (1) CP. Instanța a reținut că în luna aprilie 2014, inculpatul l-a determinat pe autor să sustragă bunuri aparținând unei instituții, în timpul nopții, confirmându-i că unitatea nu era păzită, pe care apoi le-a cumpărat conform înțelegerii anterioare furtului.

Faptele inculpatului întrunesc trăsăturile esențiale ale:

- A. complicității la infracțiunea de furt calificat;
- B. instigării la infracțiunea de furt calificat și tăinuire;
- C. instigării la infracțiunea de furt calificat.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior (nr. 161), raportat a contribuția făptuitorilor sunt considerați participanți secundari la săvârșirea infracțiunii instigatorii și complicitii, în timp ce coautorii sunt considerați participați principali. Având în vedere această clasificare, apare firesc ca atunci când același făptuitor are atât o contribuție specifică participaților secundari, cât și o contribuție la săvârșirea faptei specifică participanților principali, aceasta din urmă să absoarbă contribuția secundară. Tot raportat la contribuția fiecărui participant, în cadrul participației secundare, activitatea autorului moral al infracțiunii apare principală în raport cu activitatea de ajutor sau înlesnire la săvârșirea faptei. Mai sintetic, sunt considerate forme principale de participație: coautoratul față de celelalte forme de participație (respectiv instigarea și complicitatea) și instigarea față de complicitate (C. MITRACHE, CR. MITRACHE, *op. cit.*, p. 316).

Instigatorul este autorul moral al infracțiunii întrucât este persoana care, cu intenție, determină o altă persoană să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală (art. 47 CP) și este, cum am arătat, considerată formă principală de participație în raport cu complicitatea care este definită ca fiind contribuția persoanei realizată cu intenție prin înlesnirea sau ajutorul dat în orice mod la săvârșirea faptei prevăzute de legea penală ori prin promisiunea de tăinuire a bunurilor provenite din aceasta sau de favorizare a făptuitorului, fiind indiferent dacă după săvârșirea faptei promisiunea este respectată (art. 48 CP).

Așa cum rezultă din datele enunțului întrebării, tăinuirea bunurilor care urmau a fi sustrase a fost promisă anterior de comiterea faptei de către inculpat, astfel că această activitate îmbracă forma complicității la infracțiunea de furt săvârșită și nu pe cea a unei infracțiuni distincte cum este tăinuirea (art. 270 CP). Cum în speță rezultă că inculpatul l-a determinat pe autor la săvârșirea infracțiunii de furt, așa cum am arătat, această contribuție o va absorbi pe cea a complicei deja descrisă.

Varianta de răspuns de la litera C este corectă și dacă instigatorul nu i-ar fi promis autorului anterior săvârșirii faptei de furt că va tăinui bunurile, întrucât fapta de tăinuire nu poate fi în niciun caz săvârșită de către autorul faptei din care provine bunul și nici de instigatorul sau complicele acestuia (G. BODORONCEA Ș.A., *op. cit.*, p. 790).

Cu privire la varianta de răspuns de la litera A, Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că, *din datele speței rezultă că inculpatul l-a determinat pe autor să sustragă bunuri, acțiune ce se circumscrie formei participației proprii a instigării, și nu a complicității.*

Răspuns: C

(promovare CA, 2017)

166. Persoana vătămată PV făcea parte dintr-o familie rivală familiei inculpatului BV și, la finalul lunii februarie 2014, PV l-a agresat pe inculpatul BV. Dorind să se răzbune, inculpatul BV le-a oferit inculpaților CC și DD informații cu privire la locul unde se află partea vătămată, punându-le la dispoziție o bătă de baseball și o sabie pe care aceștia urmau să le folosească pentru aplicarea unei corecții persoanei vătămate PV.

Urmare a acestei înțelegeri, la data de 5 martie 2014, în jurul orei 21.00, inculpații CC și DD l-au lovit pe PV în mod repetat și cu mare intensitate, cauzându-i astfel leziuni grave, care au necesitat pentru vindecare 80 zile de îngrijiri medicale. Inculpatul CC, folosind bătă de baseball, i-a aplicat acestuia lovituri în cap, trunchi și membre, iar inculpatul DD l-a înjunghiat cu sabia de 4 ori în zona abdominală.

Inculpatul BV răspunde penal:

A. pentru instigare la infracțiunea de tentativă la omor, prevăzută de art. 47 raportat la art. 32 raportat la art. 188 CP;

B. pentru complicitate la infracțiunea de tentativă la omor, prevăzută de art. 48 raportat la art. 32 raportat la art. 188 CP;

C. ca participant la infracțiunea de lovire sau alte violențe, inculpații CC și DD săvârșind o infracțiune mai gravă decât cea prevăzută de acesta.

EXPLICAȚII

Fapta inculpatului CC de a aplica lovituri cu bâta de baseball la nivelul capului, trunchiului și membrelor persoanei vătămate, în mod repetat și cu mare intensitate, și a inculpatului DD care, cu aceeași ocazie, a înjunghiat persoana vătămată de 4 ori în zona abdominală, cauzându-i leziuni care au necesitat pentru vindecare 80 de zile de îngrijiri medicale, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de tentativă de omor, comisă în coautorat, faptă prevăzută de art. 32 raportat la art. 188 CP, ceea ce face ca răspunsul de la litera A să fie cel corect.

Activitatea inculpatului BV de a le solicita inculpaților CC și DD să-i aplice o corecție persoanei vătămate, dându-le acestora informații cu privire la locul unde persoana vătămată ar putea fi găsită, punându-le la dispoziție bâta de baseball și sabia folosite la agresiunea descrisă, îmbracă forma participației la fapta descrisă anterior, inculpatul BV având reprezentarea că, oferindu-le inculpaților agresori obiectele contondente folosite la agresiune, fapta pe care o determină a fi săvârșită de către cei doi inculpați este cea de omor și nu de lovire sau alte violențe.

Răspuns: A

(promovare CA, 2014)

167. X l-a convins pe Y să îl ucidă pe Z, iar apoi i-a dat un topor cu care să comită fapta. Două zile mai târziu, Y l-a ucis pe Z, dar nu cu toporul primit, ci lovindu-l intenționat cu autoturismul pe care el îl avea în proprietate, în timp ce victima traversa strada. În acest caz:

A. dacă, după comiterea faptei, Y a închiriat autoturismul unei firme de taximetrie, se confiscă și sumele de bani încasate de Y din închiriere până la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare;

B. remiterea toporului de către X este un act de complicitate intelectuală (morală), absorbit de instigare;

C. autoturismul lui Y nu va fi supus confiscării speciale, întrucât autovehiculele implicate în accidente rutiere nu se confiscă.

EXPLICAȚII

Spre deosebire de întrebarea anterioară (nr. 166) remiterea sau nu a unui corp contondent nu are relevanță sub aspectul reținerii participației la săvârșirea infracțiunii de omor sub forma instigării întrucât Y a fost determinat precis să săvârșească această faptă, să-l ucidă pe Z. În acest context, mijloacele folosite de către Y sunt lipsite de relevanță atâta vreme cât rezultatul dorit de X, uciderea lui Z, s-a produs.

Pe de altă parte, remiterea toporului reprezintă un act de complicitate materială care devine complicitate imaterială (morală sau intelectuală) în măsura în care respectivul bun nu a fost folosit, în concret, la săvârșirea infracțiunii. Complicitatea, așa cum am arătat anterior (nr. 165), reprezintă o formă secundară de participație în raport cu instigarea, aceasta din urmă absorbind activitățile de ajutor (material sau moral) ori înlesnire. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este cel corect.

Confiscarea specială este măsură de siguranță care se dispune, printre altele, asupra bunurilor folosite, în orice mod, la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor [art. 112 alin. (1) lit. b) CP]. Vor fi supuse, potrivit dispozițiilor art. 112 alin. (6) CP, și bunurile și banii obținuți din exploatarea bunurilor supuse confiscării, precum și bunurile produse de acesta, cu excepția bunurilor prevăzute în alin. (1) lit. b) și c).

În acest context de date, autoturismul aflat în proprietatea lui Y, autorul omorului comis împotriva lui Z, este supus confiscării speciale, însă nu și sumele obținute ulterior din exploatarea prin închiriere a bunului, așadar, răspunsurile de la literele A și C sunt eronate.

Răspuns: B

(admitere INM și în magistratură, 2014)

168. Complicitatea intelectuală poate fi regăsită în forma:

- A. întăririi rezoluției infracționale a autorului prin încurajări repetate;
- B. promisiunii de tănuire sau favorizare survenite ulterior săvârșirii faptei de către autor;
- C. furnizării de informații, chiar și anterior luării hotărârii infracționale de către autor.

EXPLICAȚII

Complicitatea morală constă într-o activitate indirectă și mediată care a ajutat, a înlesnit sau a sprijinit cauzalitatea psihică a infracțiunii, așadar complicele moral ajută la formarea, întregirea și desăvârșirea acestei cauzalități. Modalitățile prin care complicitatea morală poate exista sunt variate, de exemplu prin întărirea sau întreținerea hotărârii delictuoase, luată de altul, prin darea de sfaturi și instrucțiuni, procurarea de informații, prin instigare la acte de complicitate și prin complicitatea la instigare, prin asistență în timpul executării etc. (V. DONGOROZ, *op. cit.*, p. 536-539). Tot complicitate morală se va reține și când complicele a pus la dispoziția autorului instrumentele necesare săvârșirii infracțiunii pe care însă autorul nu le folosește, săvârșind infracțiunea folosind alte asemenea obiecte ori mijloace (M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, p. 285).

Față de aceste considerente de ordin teoretic, singurul răspuns corect este cel de la litera A.

Varianta de răspuns de la litera B nu se referă la activitatea de complicitate ci la săvârșirea infracțiunii de tănuire, promisiunea survenind ulterior săvârșirii faptei și nu anterior acestui moment.

Varianta de răspuns de la litera C este eronată pentru că furnizarea de informații în sine nu constituie un act de complicitate în lipsa săvârșirii unei infracțiuni fapt tentat ori consumat de către autor. Așadar, activitatea anterioară de furnizare de informații capătă relevanță penală condiționat de comiterea faptei de către autor, împrejurare pe care varianta de răspuns nu o surprinde.

Răspuns: A

(promovare PT, 2016)

169. Potrivit declarațiilor persoanei vătămate PE, în seara zilei de 26 februarie 2014, în jurul orelor 21.15, în timp ce urmărea știrile alături de sora sa, CM, în dormitorul acesteia din locuința situată pe strada C, PE și CM au fost atacate de patru bărbați mascați, îmbrăcați în haine de culoare închisă, care, prin amenințare cu cuțitul și prin exercitarea de violențe fizice, au depozitat-o de suma de 700 lei, un telefon mobil, iar pe sora ei de un lanțșor de aur, pe care îl purta la gât. Aceasta a declarat că atât ea, cât și sora ei, fiind profund tulburate de pătrunderea intempestivă a celor patru bărbați mascați, au început să țipe, aspect ce nu i-a împiedicat pe agresori să-și ducă la îndeplinire planul infracțional. Numita PE a fost agresată fizic și imobilizată prin prinderea și poziționarea capului către pământ, fiindu-i orientat totodată corpul în așa fel încât să nu observe ce se întâmplă în respectiva încăpere. În tot acest timp auzea țipetele disperate ale victimei CM. După plecarea agresorilor, persoana vătămată a observat urme de sânge, respectiv de tumefiere accentuată la nivelul capului numitei CM.

În urma agresiunii, persoana vătămată PE a suferit leziuni corporale ce au necesitat 7-8 zile de îngrijiri medicale, iar victima CM a prezentat leziuni care s-au putut produce prin lovire cu un corp dur, urmate de cădere pe un plan dur, leziunile necesitând îngrijiri medicale de 50-55 de zile, viața victimei nefiind pusă în pericol.

Cu privire la inculpatul CI s-a reținut că, la data de 26 februarie 2014, în jurul orei 18.15, cunoscând planul infracțional al celor 4 inculpați de a agresa și sustrage bunuri de la cele două persoane, i-a transportat în apropierea locuinței victimelor și i-a asigurat că-i va aștepta să revină după finalizarea activității infracționale la domiciliul unuia dintre cei patru inculpați, unde se va afla inculpatul CI, urmând ca toți cei cinci inculpați să consume băuturi alcoolice pe care urma să le achiziționeze inculpatul CI prin valorificarea bunurilor sustrase.

Toți cei 5 inculpați au fost trimiși în judecată.

Fapta inculpatului CI constituie:

A. 3 infracțiuni: complicitate la infracțiunea de violare de domiciliu și două complicități la infracțiunea de tâlhărie calificată, toate cu aplicarea art. 77 lit. a) CP;

B. 2 infracțiuni: două complicități la infracțiunea de tâlhărie calificată, ambele cu aplicarea art. 77 lit. a) CP;

C. 2 infracțiuni: două complicități la infracțiunea de tâlhărie, ambele cu aplicarea art. 77 lit. a) CP.

EXPLICAȚII

Faptele celor patru inculpați, astfel cum a fost descrisă în enunțul întrebării, întrunește elementele constitutive a două infracțiuni concurente de tâlhărie calificată (săvârșite de persoane mascate, în timpul nopții și prin violare de domiciliu), ambele fapte prevăzute de art. 234 alin. (1) lit. c), d) și f) CP cu aplicarea art. 38 alin. (1) CP și aplicarea art. 77 lit. a) CP (săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună). Fapta inculpatului CI care, cunoscând în detaliu planul celorlalți inculpați, respectiv de a sustrage bunuri prin violență de la cele două persoane vătămate, de a-i transporta pe coautori în apropierea locuinței victimelor și de a-i asigura că imediat după săvârșirea faptelor vor valorifica bunurile sustrase întrunește elementele constitutive ale complicității la cele două infracțiuni descrise. Din acest motiv, răspunsul corect este cel de la litera B.

Varianta de răspuns de la litera A este eronată, întrucât tâlhăria calificată prevăzută de art. 234 alin. (1) lit. f) CP absoarbe în conținutul ei constitutiv infracțiunea de violare de domiciliu, iar varianta de răspuns de la litera C este de asemenea eronată, întrucât CI avea cunoștință de împrejurările de timp și de loc în care urmau să fie săvârșite cele două infracțiuni (circumstanțe reale care se răsfrâng asupra tuturor participanților în măsura în care le-au cunoscut sau prevăzut), împrejurări speciale care conferă tâlhăriei caracter calificat.

Răspuns: B

(promovare CA, 2015)

170. În cazul participației penale proprii, pentru reținerea complicității, în funcție de modul în care este realizată activitatea complicei, se poate reține:

- A. numai complicitatea nemijlocită;
- B. numai complicitatea mijlocită;
- C. atât complicitatea nemijlocită, cât și complicitatea mijlocită.

EXPLICAȚII

Distincția dintre participația proprie (tipică) și improprie (atipică) este dată de atitudinea psihică a participanților la comiterea faptei. Dacă în cazul participației proprii toți participanții acționează cu aceeași formă de vinovăție (toți cu intenție, intenție depășită ori din culpă), în cazul participației improprii unii participanți vor acționa cu intenție, iar alții din culpă sau fără vinovăție.

Așa fiind, având în vedere că enunțul întrebării se referă la atitudine psihică a participanților, iar variantele de răspuns la formele complicității (mediate sau imediate, așadar în funcție de modul în care este realizată activitatea compliceului), este evident că răspunsul corect este cel de la litera C, variantă care le exclude pe celelalte două.

Răspuns: C

(promovare T, 2016)

171. Participația improprie:

A. nu există atunci când coautor la comiterea unei infracțiuni de șantaj este un minor de 13 ani;

B. există atunci când o persoană la rugămintea unui necunoscut care îi spune că se mută, ține deschisă ușa de la intrarea în bloc cât timp acesta transportă un frigider și un pian, cu scopul de a și le însuși pe nedrept;

C. presupune ca instigatorul să acționeze cu intenție.

EXPLICAȚII

Participația improprie există, în genere, atunci când nu toți participanții acționează cu aceeași vinovăție, unii acționând cu intenție în timp ce alții din culpă sau fără vinovăție.

Ajustată corespunzător vinovăției care poate fi reținută în sarcina autorilor, complicilor și instigatorilor, variantele participației improprii prevăzute de lege sunt: i) modalitatea intenție și culpă, atunci când faptele sunt incriminate și atunci când sunt comise din culpă și ii) modalitatea intenție și lipsă de vinovăție ori lipsă de imputabilitate, putând fi reținută numai în cazul în care autorul (sau coautorul) este cel care săvârșește fapta prevăzută de legea

penală cu o altă formă de vinovăție, în cazul instigatorului sau complicei fiind întotdeauna necesară reținerea intenției.

Așa fiind, răspunsul de la litera A este eronat, întrucât varianta descrie o formă de participatie improprie (intenție-neimputabilitate), iar varianta de la litera B este de asemenea eronată, întrucât cel care săvârșește fapta fără vinovăție ori din eroare este complicele (persoană care a ajutat la săvârșirea infracțiunii de furt) și nu autorul, cum ar fi impus tiparul normativ.

Varianta de la litera C este corectă, participatia improprie presupune că atât instigatorul, cât și complicele acționează cu intenție.

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că *varianta de la litera B nu este corectă, întrucât din enunț rezultă faptul că în acest caz complicele acționează din eroare. Or, potrivit art. 52 alin. (2) CP, pentru existența participatiei improprie este necesar ca participantul (complice sau instigator) să acționeze cu intenție.*

Răspuns: C

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

172. Participația penală improprie:

- A. nu este posibilă sub forma coautoratului;
- B. presupune că toți participanții acționează cu intenție;
- C. este posibilă atunci când autorul acționează fără vinovăție.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior (nr. 171), participația improprie presupune că toți participanții nu acționează cu aceeași formă de vinovăție, unii săvârșind fapta prevăzută de legea penală cu intenție, alții din culpă sau chiar fără vinovăție.

Este posibilă reținerea acestei forme de participatii atât în cazul formei de participatie principală (coautoratul), cât și în cazul formelor de participatie secundară, în cazul acestora din urmă fiind necesar ca instigatorul sau complicele să acționeze cu intenție, iar autorul din culpă (atunci când fapta este sancționată și când este săvârșită din culpă), fără vinovăția cerută de lege (*i.e.* din culpă, atunci când fapta nu este sancționată și când este săvârșită cu această formă de vinovăție) ori în împrejurări neimputabile lui (*e.g.*, minoritatea).

În aceste condiții, singurul răspuns corect este cel de la litera C.

Răspuns: C

(promovare T, 2015)

173. Participația improprie poate exista numai sub forma:

- A. coautoratului și complicității;
- B. instigării și complicității;
- C. coautoratului, instigării și complicității.

EXPLICAȚII

Facem trimitere la explicațiile întrebării anterioare (nr. 172), varianta de răspuns corectă fiind cea de la litera C, variantă care le exclude pe celelalte.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *varianta C de răspuns este corectă întrucât art. 52 alin. (1) CP, text ce are ca denumire marginală „participația improprie”, sancționează săvârșirea nemijlocită, cu intenție, de către o persoană a unei fapte prevăzute de legea penală la care, din culpă sau fără vinovăție, contribuie cu acte de executare o altă persoană. Or, potrivit art. 46 CP, cei care săvârșesc nemijlocit aceeași faptă sunt coautori, iar conform art. 49 CP, coautorul, asemenea instigatorului sau complicei, este participant la săvârșirea infracțiunii.*

Varianta B de răspuns nu este corectă. Enunțul întrebării („participația improprie poate exista numai sub forma”) este explicit, neexcluzând vreuna dintre formele participației penale improprie. În schimb, varianta de răspuns în discuție este limitată doar la unii dintre participanți (instigator și complice), ceea ce o face greșită. În plus, reglementarea din art. 52 CP rezolvă exact situația prin care participanții la aceeași faptă acționează cu forme distincte de vinovăție; în caz contrar, am fi în prezența participației proprii.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2014; promovare PCA, 2017)

174. Participația improprie:

- A. se reține și atunci când X major participă cu acte de complicitate concomitentă la comiterea unei infracțiuni intenționate de către Y, minor în vârstă de 17 ani;

B. se poate reține și în cazul infracțiunilor caracterizate de pluralitate naturală;

C. determină întotdeauna reținerea agravantei generale a săvârșirii faptei de un major împreună cu un minor.

EXPLICAȚII

Am arătat anterior (nr. 171 și 173) modalitățile și cazurile participației improprii, motiv pentru care facem trimitere la aceste explicații.

Față de cele reținute anterior, varianta de răspuns de la litera A este eronată, întrucât minorul Y (autorul faptei) cu vârsta de 17 ani răspunde penal în lipsa unor date din care să rezulte alte împrejurări decât minoritatea care s-ar putea constitui în cauze de neimputabilitate (lipsa discernământului, eroarea etc.).

Varianta de răspuns de la litera C este, de asemenea, eronată întrucât participația improprie nu presupune, în mod necesar, participarea unui minor, persoana care săvârșește fapta din culpă, fără vinovăția cerută de lege ori în condiții neimputabile ei putând fi o persoană majoră.

Varianta corectă este cea de la litera B, pluralitatea naturală neexcluzând pluralitatea ocazională (participația), în cadrul acesteia putându-se reține varianta atipică intenție-lipsă vinovăție ori imputabilitate în raport de unul dintre autori (instigatorul determină un minor cu vârsta de 13 ani să întrețină un raport sexual cu sora sa în vârstă de 15 ani).

Răspuns: B

(admitere INM și în magistratură, 2015)

175. În ceea ce privește sancționarea participației improprii, Codul penal actual consacră:

- A. principiul parificării pedepsei;
- B. principiul diversificării pedepsei;
- C. principiul nepedepsirii participanților.

EXPLICAȚII

Sistemul sancționării participației penale proprii este sistemul parificării, ceea ce înseamnă că toți participanții vor răspunde penal între aceleași limite

de pedeapsă ca autorul (aceeași specie de pedeapsă, între aceleași limite minime și maxime), contribuția participanților (coautori, instigator, complice) la săvârșirea infracțiunii fiind avută în vedere numai la individualizarea judiciară a pedepsei, respectiv la tarifarea judiciară.

În cazul participației impropriei participanții, atunci când aceștia răspund penal (de pildă, autorul care săvârșește fapta din culpă, dacă respectiva faptă este pedepsită și atunci când este săvârșită și din culpă) vor răspunde potrivit sistemului diversificării pedepsei, instigatorul, complicele și coautorul care a săvârșit fapta cu intenție fiind sancționați cu pedeapsa prevăzută de lege pentru autor, însă autorul ori coautorul care a săvârșit fapta din culpă va răspunde avându-se în vedere limitele de pedeapsă prevăzută pentru această faptă.

Pentru aceste motive, doar varianta de răspuns de la litera B este corectă.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *art. 52 CP. consacră principiul diversificării pedepsei în cazul participației impropriei, prevăzând expres că instigatorul/complicele răspunde întotdeauna în limitele de pedeapsă ale faptei comise cu intenție, în timp ce autorul va răspunde în limitele de pedeapsă ale faptei săvârșite din culpă, atunci când legea sancționează și comiterea faptei cu această formă de vinovăție, ori nu va răspunde penal, în cea de a doua variantă faptică a participației impropriei.*

Răspuns: B

(promovare PT, 2016; promovare PCA, 2016)

176. Complicele la săvârșirea unei infracțiuni de omor:

A. se pedepsește între limite de pedeapsă mai reduse decât cele ale instigatorului, deoarece complicitatea este o formă de participație mai puțin gravă în raport cu instigarea;

B. nu se pedepsește, dacă se constată că X, căruia i-a dat un pistol ca să își ucidă vecinul nu a mai comis fapta, deoarece X a pierdut pistolul înainte de a începe comiterea ei;

C. poate primi o pedeapsă mai mică decât autorul, chiar și în cazul în care complicele este și recidivist.

EXPLICAȚII

Complicele, instigatorul, autorul și coautorii sunt pedepsiți, în cazul participației proprii, potrivit principiului parificării pedepselor, asta însemnând

între aceleași limite de pedeapsă. Desigur, aceasta nu înseamnă că tuturor participanților instanța le va stabili/aplica aceeași pedeapsă, în funcție de circumstanțele personale și de contribuția fiecăruia la săvârșirea infracțiunii acestea putând fi în același quantum ori în quantum diferit.

Așa fiind, cu toate că doctrina a ierarhizat formele de participare, complicitatea fiind inferioară instigării care, la rândul ei, este inferioară coautoratului, *in concreto*, având în vedere circumstanțele personale ale participanților și contribuția efectivă a acestora este evident că complicelui i se poate aplica o pedeapsă mai mare decât instigatorului ori decât autorului ori coautorilor. La fel de bine pedeapsa aplicată complicelui ori instigatorului, chiar recidivist, poate fi foarte bine mai mică decât cea aplicată autorului (infractor primar), dozarea pedepsei realizându-se în principal în funcție de contribuția fiecăruia la săvârșirea infracțiunii (art. 49 CP).

Cu privire la varianta de răspuns de la litera A, în același sens cu argumentele reținute de către comisia de soluționare a contestațiilor, arătăm că *în lipsa unor acte de executare comise de către autor, nu se poate vorbi de pedepsirea complicelui. Mai mult, enunțul nu face referire la incidența unei cauze de nepedepsire în cazul complicelui, ci la faptul că acesta nu va fi pedepsit.*

De asemenea, în această ipoteză nu sunt incidente dispozițiile art. 370 CP, în condițiile în care din enunț nu rezultă efectuarea de către acesta a unor acte de instigare.

Răspuns: B, C

(admitere INM și în magistratură, 2018)

177. În cazul complicității intelectuale (morale):

A. legătura subiectivă dintre autor și complice se poate stabili și ulterior consumării infracțiunii progresive, dar înainte de epuizarea acesteia;

B. dacă autorul se desistă complicele nu va mai fi sancționat, afară de cazul în care actele îndeplinite de autor până în momentul desistării constituie o altă infracțiune;

C. dacă complicele împiedică consumarea infracțiunii, instigatorul va răspunde pentru o tentativă în măsura în care aceasta este incriminată.

EXPLICAȚII

Complicitatea morală constă în activitatea de ajutorare sau sprijinire ce intervine pe linia cauzalității psihice, putând exista oricând până la săvârșirea infracțiunii.

În ipoteza în care autorul se desistă (cauză personală de nepedepsire aplicabilă numai autorului) participanții urmează să fie trași la răspundere penală pentru fapta efectiv săvârșită, dacă aceasta este sancționată de lege inclusiv în forma tentativei. Atunci când participantul împiedică consumarea infracțiunii (cauză de nepedepsire aplicabilă numai participanților, respectiv coautorilor, instigatorilor și complicilor) ceilalți participanți vor răspunde pentru săvârșirea faptei efectiv comise, respectiv tentativa la infracțiunea vizată, dacă, de asemenea, aceasta este incriminată.

Pentru aceste motive, doar varianta de răspuns de la litera C este valabilă.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2016)

178. Instigatorul și complicele nu sunt pedepsiți:

- A. dacă s-au desistat, chiar și în cazul în care autorul a comis fapta;
- B. dacă au împiedicat consumarea infracțiunii;
- C. atunci când autorul comite fapta fără vinovăție.

EXPLICAȚII

În cazul participației penale legea prevede cauza generală de nepedepsire a *împiedicării săvârșirii infracțiunii*, aplicabilă oricărui participant, autor, coautor, instigator sau complice, așadar aplicabilă atât participației principale, cât și participației secundare. Pentru a fi întrunite condițiile cauzei de nepedepsire participantul trebuie fie să *împiedice* el însuși consumarea infracțiunii, fie să *denunțe* săvârșirea infracțiunii, înainte de descoperirea faptei, astfel încât consumarea acesteia să poată fi împiedicată [art. 51 alin. (1) CP].

Beneficiul cauzei de nepedepsire se va acorda numai participantului care (cauză de nepedepsire cu caracter personal), indiferent de resorturile pe care le-a avut, căință, frica de pedeapsă, sentimente de milă, remușcări etc.,

împiedică săvârșirea infracțiunii și constă în faptul că nu va fi pedepsit pentru săvârșirea (nemijlocită ori mijlocită) a faptei rămasă în forma tentativei, însă va putea fi tras la răspundere pentru săvârșirea unei infracțiuni care inițial fusese absorbită natural în cea pe care a împiedicat-o să se consume. De exemplu, dacă oricare dintre autorul, instigatorul sau complicele împiedică consumarea infracțiunii de omor, acesta va fi scutit de pedeapsă pentru tentativa la infracțiunea de omor, putând însă fi tras la răspundere penală ca autor, instigator ori, după caz, complice la infracțiunea de vătămare corporală.

În aceste condiții, varianta de la litera A este eronată, iar varianta de răspuns de la litera B este corectă întrucât în cazul participației secundare cauza de nepedepsire nu este desistarea, ci numai împiedicarea săvârșirii infracțiunii.

Varianta de la litera C este eronată, în această ipoteză răspunderea penală a instigatorului ori a complicei fiind antrenată în modalitatea participației improprie, intenție (instigator, complice) – lipsă vinovăție ori lipsă imputabilitate (autor).

Răspuns: B

(promovare PICCI, 2016)

179. Instigatorul:

A. se pedepsește dacă cel instigat împiedică producerea rezultatului în cazul infracțiunii de divulgarea secretului profesional, dar se realizează conținutul tentativei la aceasta;

B. se pedepsește ca participant la infracțiune chiar dacă autorul luase singur hotărârea de a săvârși infracțiunea;

C. răspunde penal chiar dacă autorul a săvârșit fapta fiind în stare de necesitate.

EXPLICAȚII

Am arătat anterior (nr. 178) că participantul instigator sau complice este apărut de pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea fapt tentat dacă împiedică săvârșirea infracțiunii (art. 51 CP) prin una din modalitățile prevăzute de lege: denunță, în timp util, săvârșirea infracțiunii ori împiedică, personal, comiterea acesteia. Împiedicarea săvârșirii infracțiunii poate fi reținută atât în cazul infracțiunilor de pericol concret, cât și în cazul infracțiunilor de rezultat

(așadar, numai în cazul tentativei perfecte), iar participantul nu va fi pedepsit pentru comiterea infracțiunii de tentativă la infracțiunea a cărei consumare a fost împiedicată, desigur, dacă tentativa la infracțiunea respectivă este posibilă și, mai mult, incriminată. Față de aceste argumente, varianta de răspuns de la litera A este eronată, întrucât tentativa la divulgarea secretului profesional nu este incriminată.

Varianta de la litera C este, de asemenea, eronată, întrucât starea de necesitate, fiind o cauză justificativă, se extinde și asupra participanților [art. 18 alin. (2) CP], așadar și asupra instigatorului.

Varianta de răspuns de la litera B este corectă, persoana care a încercat determinarea autorului să săvârșească o infracțiune, faptă care a fost comisă de către acesta însă nu ca urmare a acțiunii instigatorului, ci pentru că luase singur hotărârea de a o săvârși, va fi tras la răspundere penală pentru ajutorul moral pe care l-a adus autorului (complicitate morală), desigur, dacă se dovedește că voința autorului de a comite fapta a fost astfel întărită.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *răspunsul corect este cel indicat în barem și nu cel prevăzut de litera A, astfel cum se susține în contestație, întrucât în cazul infracțiunii de divulgare a secretului profesional, prevăzută de art. 227 CP, tentativa nu se pedepsește, astfel că din interpretarea per a contrario a dispozițiilor art. 51 alin. (2) CP, instigatorul nu răspunde penal în cazul împiedicării producerii rezultatului de către cel instigat.*

Răspuns: B

(promovare T, 2015)

180. În cazul în care numai instigatorul împiedică săvârșirea infracțiunii, iar tentativa este incriminată, cauza de nepedepsire va opera:

- A. pentru instigator, dar și pentru autor și complice;
- B. pentru instigator și pentru complice;
- C. numai pentru instigator.

EXPLICAȚII

Cauza de nepedepsire care constă în împiedicarea săvârșirii infracțiunii de către unul dintre participanții la infracțiune va profita numai acestuia, fiind o împrejurare cu caracter personal. Așa fiind, împrejurarea împiedicării

săvârșirii infracțiunii, faptă care a rămas astfel în fază de tentativă (perfectă), nu va profita participantului/participanților care nu a/au denunțat, în timp util, ori împiedicat consumarea infracțiunii, acesta/aceștia urmând să răspundă pentru fapta efectiv comisă. Din acest motiv, varianta de răspuns corectă este cea de la litera C.

Participantul care a denunțat în timp util ori împiedicat consumarea infracțiunii nu va fi pedepsit pentru săvârșirea infracțiunii fapt tentat, însă va răspunde pentru eventuala infracțiune care ar fi fost absorbită natural în fapta inițială.

Răspuns: C

(promovare CA, 2016)

181. Nu se pedepsește participantul în situația în care, înainte de descoperirea faptei, denunță (încunoștințează autoritățile) săvârșirea infracțiunii:

- A. indiferent dacă consumarea acesteia poate ori nu poate fi împiedicată;
- B. numai dacă consumarea acesteia este împiedicată;
- C. astfel încât consumarea acesteia să poată fi împiedicată.

EXPLICAȚII

Împiedicarea săvârșirii infracțiunii în modalitatea denunțării trebuie să se realizeze înainte de descoperirea faptei, în timp util, astfel încât consumarea acesteia să poată fi împiedicată, indiferent dacă aceasta a fost sau nu efectiv împiedicată, întârzierea de intervenție a autorităților neputând fi imputabilă părții (în același sens, I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 379). În această ipoteză ceilalți participanți vor răspunde pentru săvârșirea infracțiunii fapt consumat, în timp ce participantul care a denunțat săvârșirea infracțiunii va fi tras la răspundere pentru săvârșirea infracțiunii fapt tentat, în condițiile legii.

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că în raport de datele speței răspunsul corect este cel indicat în barem și nu cel indicat la punctul B, întrucât dispozițiile art. 51 alin. (1) CP prevăd că participantul nu se pedepsește dacă denunță săvârșirea infracțiunii, astfel încât consumarea acesteia să poată fi împiedicată, sau dacă împiedică el însuși consumarea infracțiunii. Noul Cod penal nu mai prevede condiția ca împiedicarea producerii rezultatului

să fie efectivă în toate cazurile, reglementând doar obligația de denunțare a infracțiunii și existența posibilității împiedicării consumării acesteia. Pe de altă parte, răspunsul menționat la punctul B nu este corect, întrucât art. 51 alin. (1) CP condiționează ca împiedicarea să se efectueze de participantul însuși, și nu de o terță persoană.

Răspuns: C

(promovare CA, 2015; promovare T, 2015)

182. În cazul în care un complice se desistă de la săvârșirea faptei, dar autorul comite infracțiunea consumată:

- A. complicele nu va mai fi sancționat;
- B. complicele va fi sancționat pentru tentativă la infracțiunea săvârșită;
- C. desistarea nu îl apără de pedeapsă pe complice pentru infracțiunea consumată.

EXPLICAȚII

Desistarea constă în renunțarea comportamentului infracțional, cu toate că acest lucru se putea realiza, fiind o cauză personală de nepedepsire aplicabilă numai autorului infracțiunii (art. 34 CP), nu și complicelui, instigatorului ori a coautorului, participanți cărora li se aplica strict cauza de nepedepsire prevăzută de art. 51 CP.

Desistarea nici nu poate fi concepută în cazul formelor secundare de participație și nici chiar în cazul coautoratului (mai puțin în situația în care toți coautorii se desistă) întrucât desistarea apare ca fiind inefficientă de vreme ce cel puțin o persoană duce planul infracțional la bun sfârșit, săvârșind infracțiunea.

Așa fiind, coautorul, instigatorul ori complicele care se desistă de la săvârșirea faptei, în condițiile în care aceasta este comisă de alt coautor/autor, vor fi trași la răspundere pentru infracțiunea săvârșită, desistarea neproducând în cazul lor efecte juridice, fiind inefficientă din perspectiva legii penale. Pentru acest motiv, răspunsul de la litera C este cel corect.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *varianta de răspuns de la litera C este cea corectă, întrucât simpla desistare a complicelui, fără împiedicarea producerii rezultatului, nu îl apără pe acesta de răspundere*

penală; atâta timp cât autorul comite infracțiunea consumată, complicele va răspunde la rându-i pentru aceeași infracțiune.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2016)

183. Desistarea:

- A. presupune în mod obligatoriu voința făptuitorului de a renunța la continuarea executării activității infracționale;
- B. poate fi independentă de voința făptuitorului;
- C. este o cauză de nepedepsire a tentativei neidonee.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior (nr. 182) desistarea presupune o renunțare la comportamentul infracțional, cu toate că acest lucru se putea realiza, adică o voință a autorului de a nu săvârși, la acel moment, infracțiunea, indiferent de motivele care stau la baza deciziei sale.

Cauza de nepedepsire, atunci când toate condițiile acesteia sunt îndeplinite, va opera numai în cazul faptelor care permit reținerea formei tentate (numai în cazul tentativei întrerupte), numai dacă tentativa infracțiunii vizate este incriminată și dacă tentativa este idonee, așadar, să nu ne aflăm în ipoteza unei fapte absurd concepute (tentativa neidonee).

Dacă condițiile expuse nu sunt întrunite, evident, cauza de nepedepsire nu va opera din lipsa premisei necesare, respectiv săvârșirea unei tentative pedepsibile de către agent, în aceste cazuri fapta fie nu este prevăzută de legea penală, fie nu este tipică.

Din acest motiv, doar răspunsul de la litera A este corect.

Răspuns: A

(promovare T, 2015)

184. Desistarea:

- A. nu se poate realiza prin acțiune;
- B. poate interveni oricând din momentul începerii actelor de executare și până în momentul consumării infracțiunii;
- C. nu este posibilă în cazul infracțiunii de luare de mită.

EXPLICAȚII

Așa cum urmează să arătăm (nr. 185), desistarea poate fi realizată atât printr-o acțiune (în cazul infracțiunilor omisive improprii), cât și prin inacțiune (în cazul infracțiunilor comisive), motiv pentru care varianta de răspuns de la litera A nu este corectă.

Cu privire la celelalte variante de răspuns, Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *legea [art. 34 alin. (1) CP] arată că desistarea nu poate interveni oricând până la momentul consumării infracțiunii (cum se menționa în enunțul variantei de răspuns), ci doar „înainte de descoperirea faptei”, fără distincție între tentativa imperfectă și tentativa perfectă.*

Infraacțiunea de luare de mită este o infracțiune cu consumare anticipată, astfel că tentativa în cazul ei nu este posibilă, orice acțiune în acest sens fiind asimilată de legiuitor faptei consumate, în exemplul indicat în contestație, dacă făptuitorul ar fi acceptat primirea de bani sau alte foloase, luarea de mită s-ar fi consumat la momentul acceptării, nefiind relevant cel al primirii; dacă primirea nu a fost precedată de o acceptare, ea se consumă la momentul primirii (direct sau prin intermediar); ceea ce nu s-a întâmplat anterior nu are semnificație penală.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2016)

185. În cazul desistării, cauză de nepedepsire a tentativei:

- A. desistarea poate consta numai într-o comisiune;
- B. desistarea poate consta numai într-o omisiune;
- C. desistarea poate consta fie într-o omisiune, fie într-o comisiune.

EXPLICAȚII

Desistarea poate consta fie într-o omisiune, fie într-o comisiune.

Desistarea va consta într-o omisiune în cazul infracțiunilor comise, în această situație agentul nu continuă comiterea faptei începute, iar în cazul desistării prin comisiune se vor avea în vedere infracțiunile omisive improprii, agentul întrerupându-și pasivitatea prin îndeplinirea obligației legale ori contractuale (de pildă, mama reia hrănirea nou-născutului).

În aceste condiții, varianta corectă de răspuns este cea de la litera C, variantă care le exclude pe celelalte.

Răspuns: C

(*promovare T, 2016*)

186. Spre deosebire de desistare, împiedicarea producerii rezultatului:

- A. în cazul infracțiunilor omisive, poate consta într-o comisiune;
- B. nu poate consta într-o omisiune;
- C. poate consta atât într-o omisiune, cât și într-o comisiune.

EXPLICAȚII

Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului sunt cauze de nepedepsire aplicabile autorului.

Desistarea constă în întreruperea voluntară a actului de executare început în baza rezoluției infracționale, deși exista posibilitatea reală de a continua acțiunea, iar autorul era conștient de acest fapt. În acest caz, nu se renunță la rezoluția infracțională, ci la actul de executare început în baza acesteia, deoarece hotărârea a fost pusă în executare, altfel nu ar mai fi tentativă. Împiedicarea producerii rezultatului constă în zădărnicierea de către făptuitor a survenirii urmărilor vătămătoare ale faptei sale, a cărei executare s-a încheiat (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 261, 264).

Printre *deosebirile* dintre cele două cauze de nepedepsire amintim: *i)* desistarea poate fi concepută numai în cazul infracțiunilor care pot fi săvârșite în forma tentativei imperfecte iar împiedicarea producerii rezultatului poate fi concepută numai în cazul infracțiunilor care pot fi săvârșite în forma tentativei perfecte; *ii)* desistarea poate consta fie într-o omisiunea, cât și într-o comisiunea, în timp ce împiedicarea producerii rezultatului se poate realiza numai printr-o acțiune; *iii)* desistarea este posibilă numai în cazul în care actele de executare nu au fost deja efectuate, în timp ce împiedicarea producerii rezultatului este posibilă numai după acest moment.

Printre asemănări amintim că ambele sunt cauze de nepedepsire aplicabile numai autorului, având caracter personal.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că în raport de datele speței răspunsul corect este cel indicat în barem, întrucât, potrivit dispozițiilor art. 51 alin. (1) teza a II-a CP, împiedicarea producerii rezultatului nu poate consta decât într-o comisiune (denunțarea săvârșirii infracțiunii sau împiedicarea consumării infracțiunii).

Răspuns: B

(promovare CA, 2015)

CAPITOLUL AL III-LEA.

PEDEPSELE

Secțiunea 1. Categoriile pedepselor

187. Pedeapsa detențiunii pe viață nu poate fi aplicată celor care:

- A. au împlinit vârsta de 60 de ani la data pronunțării hotărârii;
- B. aveau vârsta de 65 de ani la data săvârșirii infracțiunii;
- C. aveau vârsta de 70 de ani la data pronunțării hotărârii de condamnare.

EXPLICAȚII

Pedeapsa definește mijloacele de constrângere și forță, precum și motivația aplicării formelor supreme de sancționare, exercitate de stat în favoarea reparării prejudiciilor cauzate cetățenilor și/ori persoanelor juridice, consecință a comiterii infracțiunilor și necesității restabilirii ordinii penale de drept, prin avertizarea celor predispuși să încalce normele penale și pentru oferirea posibilităților organizaționale de stat pentru resocializarea persoanelor sancționate penal, care să trăiască respectând valorile și principiile fundamentale ale conviețuirii într-o societate democratică (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 390).

Codul penal prevede ca pedepse principale detențiunea pe viață, închisoarea și amenda (art. 53 CP).

Detențiunea pe viață constă în lipsirea de libertate pe durată nedeterminată a condamnatului (art. 56 CP) și poate fi aplicată numai atunci când este prevăzută expres de norma de sancționare și când, având în vedere pluralitatea de infracțiuni (concursul de infracțiuni și recidiva), pedeapsa închisorii se arată a fi neîndestulătoare.

Această pedeapsă este cea mai severă, intimidantă pe care o prevede legislația noastră, nefiind aplicabilă atunci când la data pronunțării hotărârii de condamnare inculpatul a împlinit vârsta de 65 de ani. Prin hotărârea de condamnare la care trebuie raportată vârsta inculpatului înțelegem atât sentința penală, cât și decizia, ori de câte ori inculpatul a împlinit vârsta de

65 de ani în procesul de individualizare a pedepsei fiind exclusă pedeapsa detențiunii pe viață (de pildă, dacă prin sentința penală pronunțată anterior împlinirii de către inculpat a vârstei de 65 de ani a fost aplicată detențiunea pe viață, iar condamnatul împlinește vârsta în etapa apelului, instanța de apel va fi obligată să reformeze sentința în sensul schimbării speciei pedepsei, atunci când constată vinovăția inculpatului).

Aș fiind, față de dispozițiile art. 57 CP, variantele corecte de răspuns sunt cele de la literele B și C, și într-un caz, și în celălalt, acuzatul având împlinită vârsta limită prevăzută de lege.

Răspuns: B, C

(admitere INM și în magistratură, 2017)

188. În situația în care persoana condamnată la pedeapsa detențiunii pe viață a împlinit vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei, pedeapsa detențiunii pe viață:

- A. poate fi înlocuită cu pedeapsa închisorii de 30 de ani, în condițiile legii;
- B. trebuie să fie înlocuită cu pedeapsa închisorii de 30 de ani, în condițiile legii;
- C. poate fi înlocuită cu pedeapsa închisorii de 25 de ani, în condițiile legii.

EXPLICAȚII

Am arătat anterior că detențiunea pe viață este pedeapsa care îi lipsește pe condamnat de libertate pe o perioadă nedeterminată (art. 56 CP). Pentru ca această prevedere să rămână o simplă declarație, dispozițiile legale care reglementează neaplicarea detențiunii pe viață (art. 57 CP) și înlocuirea detențiunii pe viață (58 CP) au fost adaptate corespunzător, astfel încât pedeapsa să corespundă în fapt denumirii sale marginale, *detențiunea pe viață*.

Astfel, s-a prevăzut că în cazul inculpaților care nu au împlinit vârsta de 65 de ani să poată fi aplicată această pedeapsă, iar în cazul celor care au împlinit această vârstă în locul acestei pedepse urmând a se aplica pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani, ceea ce echivalează, *in concreto*, raportat la vârsta înaintată a condamnatului, tot cu o detențiune pe viață.

Pe de altă parte, în cazul celor cărora li s-a aplicat această pedeapsă severă, la împlinirea ulterioară a vârstei de 65 de ani detențiunea pe viață

nu va fi înlocuită obligatoriu cu pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani, ci va fi lăsată la aprecierea instanței de executare, care, având în vedere conduita condamnatului, dacă acesta și-a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut posibilitatea să le îndeplinească, precum și progresele constante și evidente în vederea reintegrării sale sociale. Așa fiind, *de lege lata*, nu mai există riscul ca persoanei căreia i s-a aplicat pedeapsa detențiunii pe viață pe când avea vârsta de 35 de ani să fie eliberat din penitenciar, obligatoriu, la împlinirea vârstei de 65 de ani (prin înlocuirea pedepsei detențiunii pe viață cu închisoarea pe timp de 30 de ani, cu computarea obligatorie a duratei deja executate, respectiv de 30 de ani), indiferent de atitudinea sa față de societate, indiferent de pericolozitatea acestuia.

Așa fiind, apreciem că acest mecanism nu este numai unul logic, firesc, ci și orientat spre atingerea scopului executării pedepsei, nefiind oportună liberarea din penitenciar a condamnaților care nu au făcut eforturi de îndreptare (în sensul ca, *de lege ferenda*, în ambele situații înlocuirea pedepsei detențiunii pe viață cu pedeapsa închisorii să fie obligatorie, a se vedea G. BODORONCEA Ș.A., *op. cit.*, p. 243).

Răspuns: A

(*promovare T, 2014*)

189. Prin sentința penală nr. 567/3.11.2014 pronunțată de Tribunalul H, în baza art. 188 alin. (1), art. 189 alin. (1) lit. f) CP, inculpatul CM – fiul lui VM și SM, născut la data de 15.10.1949, a fost condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață, pentru săvârșirea infracțiunii de omor calificat.

În baza art. 67 alin. (2) CP i-a fost aplicată inculpatului pedeapsa complementară a interzicerii drepturilor prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. a), b) CP pe o durată de 3 ani și i-a fost interzis inculpatului exercițiul drepturilor prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. a), b) CP.

Instanța s-a orientat spre pedeapsa detențiunii pe viață și pentru a pronunța această soluție a reținut că la data de 2.02.2014, inculpatul CM se afla la domiciliul său, fiind foarte obosit deoarece consumase băuturi alcoolice. La locuința acestuia a venit victima ME, care i-a cerut o sumă de bani și s-a întors cu o sticlă de spirt medicinal. Inculpatul a „preparat” spirtul medicinal cu apă și au început să bea. La scurt timp a sosit și a doua

victimă FI, cei trei consumând împreună alcoolul preparat. Între inculpat și victime s-au iscat discuții contradictorii privind un pretins furt al unei drujbe, precum și în legătură cu pretinsa paternitate a inculpatului față de copilul victimei ME. Pe fondul consumului de alcool și al discuțiilor menționate, inculpatul a doborât victimele la pământ și le-a aplicat cu briceagul multiple lovituri în zone vitale ale corpului, care au condus la decesul victimelor.

Anterior săvârșirii faptei, prin sentința penală nr. 127/11.02.1993, inculpatul a fost condamnat pentru săvârșirea infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, la pedeapsa de 10 ani închisoare, pedeapsă din executarea căreia a fost liberat condiționat la data de 10.02.2000, având un rest de executat de pedeapsă de 1095 zile.

În cauză a declarat apel procurorul, calea de atac urmând a fi admisă:

A. numai pentru greșita aplicare a pedepsei complementare;

B. atât pentru greșita aplicare a pedepsei complementare, cât și pentru greșita încadrare juridică, prin omisiunea reținerii circumstanței agravante prevăzută de art. 189 alin. (1) lit. e) CP;

C. în vederea reindividualizării pedepselor, prin aplicarea pedepsei principale a închisorii, precum și a pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi pe o durată de 5 ani.

EXPLICAȚII

Sentința nr. 567/2014 pronunțată de către Tribunalul H este nelegală, atât sub aspectul pedepsei principale aplicate, cât și sub aspectul aplicării pedepsei complementare și omiterii aplicării pedepsei accesorii.

Cu privire la acestea din urmă, este de reținut că pe lângă pedeapsa detențiunii pe viață nu se aplică pedeapsa complementară, față de dispozițiile art. 67 alin. (1) CP („pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi poate fi aplicată dacă pedeapsa principală stabilită este *închisoarea sau amenda*”), iar pedeapsa accesorie care poate sta pe lângă această pedeapsă principală constă în interzicerea exercitării drepturilor prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. a)-o) CP sau a unora dintre acestea [art. 65 alin. (2) CP].

Aceste două critici de nelegalitate pot fi primite numai în contextul menținerii pedepsei detențiunii pe viață de către instanța de control judiciar, nu și atunci când în locul acesteia trebuia să fie dispusă pedeapsa închisorii.

Într-adevăr, din datele enunțului rezultă că la momentul pronunțării hotărârii de condamnare inculpatul împlinise vârsta de 65 de ani, astfel că Tribunalul H era obligat să aplice, față de dispozițiile art. 57 CP, în contextul faptei reținute, pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi pe durata ei maximă. Evident, în cazul aplicării pedepsei complementare se impune totodată și aplicarea pedepsei accesorii [art. 65 alin. (1) CP], fiind illogic ca persoana condamnată să aibă mai multe drepturi civice fiind încarcerată decât, ulterior, în libertate.

Din aceste motive, răspunsul corect este cel de la litera C, răspunsurile de la literele A și B fiind eronate.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *variantea C de răspuns este corectă. În raport cu datele speței, inculpatul CM, născut la 15.10.1949, împlinise vârsta de 65 ani la data pronunțării hotărârii de condamnare, astfel că nu i se putea aplica pedeapsa detențiunii pe viață, ci pedeapsa închisorii de 30 de ani (art. 57 CP).*

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2015)

190. Celui care săvârșește infracțiunea de conducere a unui vehicul sub influența alcoolului, prevăzută de art. 336 alin. (1) CP, i se poate aplica pedeapsa amenzii în cuantum de:

A. 2 000 lei;

B. 900 lei;

C. 160 000 lei.

EXPLICAȚII

Amenda este o pedeapsă principală cu caracter pecuniar. Micșorarea patrimoniului condamnatului este de natură să îndeplinească constrângerea acestuia în sensul lipirii de unele mijloace financiare de care se bucura la data condamnării sau pe viitor, până când amenda va fi plătită (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 418).

Amenda constă în suma de bani pe care condamnatul este obligat să o plătească statului [art. 61 alin. (1) CP] și este calculată potrivit sistemului

zilelor-amendă, instanța urmând să stabilească, pe de-o parte, numărul zilelor-amendă, iar, pe de altă parte, cuantumul unei zile-amendă. Cu privire la acesta din urmă, ținându-se seama de situația materială a condamnatului și de obligațiile legale ale acestuia față de persoanele aflate în întreținerea sa [art. 61 alin. (3) teza a II-a CP], sau, în ipoteza în care se pune problema alăturării pedepsei închisorii pedeapsa amenzii, de valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit [art. 62 alin. (3) CP].

Numărul zilelor-amendă se stabilește potrivit criteriilor generale de individualizare a pedepsei, între limitele prevăzute expres de art. 61 alin. (4) CP, limite care se pot majora cu o treime atunci când prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial [art. 61 alin. (5) CP].

Având în vedere toate acestea, în cazul infracțiunii de conducere a unui vehicul sub influența alcoolului, faptă prevăzută de art. 336 alin. (1) CP, pedeapsa aplicabilă este închisoarea de la unu la 5 ani sau amenda penală.

În cazul în care instanța se orientează spre pedeapsa amenzii, numărul zilelor-amendă va fi cuprins între 180 și 300 de zile-amendă [art. 61 alin. (4) lit. c) CP], care urmează fie înmulțit cu suma corespunzătoare unei zile-amendă cuprinsă între 10 lei și 500 de lei.

Așa fiind, instanța va stabili amenda penală între limitele 1800 lei (180×10) și 150000 lei (500×300), prin urmare, doar varianta de răspuns de la litera A este corectă.

Răspuns: A

(promovare T, 2014)

191. În cazul în care inculpatul major a săvârșit la 2.02.2014 o infracțiune de lovire sau alte violențe, prevăzută de art. 193 alin. (1) CP, fără a urmări obținerea unui folos patrimonial, limitele zilelor-amendă sunt cuprinse între:

- A. 180 și 300 de zile-amendă;
- B. 60 și 180 de zile-amendă;
- C. 120 și 240 zile-amendă.

EXPLICAȚII

Și în acest caz, pornind de la speciile de pedeapsă și la limitele speciale prevăzute de art. 193 alin. (1) CP, închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amendă,

În cazul în care instanța se orientează spre pedeapsa amenzii, limitele zilelor-amendă vor fi cuprinse între 120 și 240 de zile-amendă [art. 61 alin. (4) lit. b) CP, limite speciale incidente când legea prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii de cel mult doi ani]. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este cel corect.

Răspuns: C

(promovare PT, 2014)

192. În cazul săvârșirii unei infracțiuni prin care s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial și pentru care legea prevede numai pedeapsa amenzii:

A. limitele speciale ale zilelor-amendă se majorează cu o treime, în toate situațiile;

B. limitele speciale ale zilelor-amendă nu pot fi reduse ca efect al cauzelor de atenuare a pedepsei;

C. se pot aplica între 60 și 240 de zile-amendă.

EXPLICAȚII

În ipoteza în care specia de pedeapsă prevăzută în norma specială este pedeapsa amenzii, potrivit dispozițiilor art. 61 alin. (4) lit. a) CP, limitele zilelor-amendă sunt cuprinse între 60 și 180 de zile-amendă. Atunci când prin săvârșirea unei infracțiuni s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial aceste limite de pedeapsă pot fi majorate cu o treime [art. 61 alin. (5) CP].

Față de toate acestea, instanța va putea aplica o pedeapsă cu amenda avându-se în vedere limita minimă specială de 60 de zile-amendă (în ipoteza în care instanța cu apreciază necesară majorarea cu o treime a limitelor de pedeapsă) și limita maximă specială de 240 de zile (în ipoteza în care limitele sunt majorate cu o treime). Varianta de răspuns de la litera C este corectă.

Varianta de răspuns de la litera A este eronată, față de dispozițiile legale menționate, în cazul dat limitele speciale ale zilelor-amendă putând fi majorate, nefiind obligatoriu pentru instanță să dispună în acest sens.

Varianta de răspuns de la litera B este de asemenea eronată, față de dispozițiile art. 62 alin. (2) CP, în cazul dat limitele de pedeapsă putând fi reduse corespunzător ca efect al reținerii cauzelor de atenuare a pedepsei.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut în același sens, arătând că *variantea C de răspuns este corectă. Ipoteza avută în vedere vizează situația în care săvârșirea unei infracțiuni prin care s-a urmărit obținerea unui folos material este sancționată de lege numai cu amenda [art. 61 alin. (4) lit. a) raportat la art. 61 alin. (5) CP]. După cum se observă, atât dispozițiile legale menționate, cât și enunțul variantei de răspuns în discuție, se referă la posibilitatea majorării limitelor de pedeapsă ale amenzii, iar nu la obligativitatea majorării lor. Din acestea decurg următoarele consecințe pentru instanță: păstrarea ca atare a limitelor de pedeapsă, majorarea ambelor limite sau majorarea numai a uneia dintre ele.*

Varianta C de răspuns are în vedere această ultimă ipoteză în care se păstrează limita minimă (60 de zile-amendă) și se majorează limita superioară a pedepsei amenzii (de la 180 la 240 zile-amendă).

Răspuns: C

(promovare PT, 2017)

193. În cazul pedepsei amenzii:

A. cuantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă se stabilește întotdeauna ținând seama și de situația materială a condamnatului;

B. dacă prin infracțiune s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, limitele speciale ale zilelor-amendă se majorează cu o treime;

C. amânarea aplicării pedepsei închisorii conduce și la amânarea aplicării pedepsei amenzii care o însoțește.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat (nr. 190), la stabilirea cuantumului unei zile-amendă, în cazul persoanei fizice, instanța va avea în vedere limitele generale ale acesteia, de la 10 lei la 500 lei, situația materială a condamnatului și obligațiile legale pe care acesta le are față de persoanele aflate în întreținerea sa, sau, atunci când prin săvârșirea faptei s-a obținut sau urmărit obținerea unui folos patrimonial, se va ține seama de cuantumul acesteia. În cazul persoanei juridice, potrivit dispozițiilor art. 137 alin. (3) și (5) teza finală CP, cuantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă se determină ținând seama de cifra de afaceri, în cazul persoanei juridice cu scop lucrativ, respectiv de valoarea

activului patrimonial în cazul altor persoane juridice, precum și de celelalte obligații pe care le are persoana juridică, sau, atunci când este cazul, de valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit.

În ordinea variantelor de răspuns, apreciem că cea de la litera A este corectă numai în acele cazuri în care pedeapsa amenzii nu însoțește pedeapsa închisorii și numai în ceea ce o privește pe persoana fizică (pentru persoana juridică criteriile fiind altele), cu toate că cerința enunțului nu limitează răspunsul numai la aceasta. Așadar, în cazul persoanei fizice, în genere, la stabilirea cuantumului unei zile-amendă instanța va avea în vedere situația materială a condamnatului. Situația de excepție este aceea în care instanța dorește aplicarea pedepsei amenzii alături de pedeapsa închisorii, caz în care criteriile de individualizare sunt altele, cele prevăzute de art. 62 CP, în cazul cuantumului zilelor-amendă avându-se în vedere, prin voința legii, numai valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit.

Cu privire la varianta de la litera B, față de dispozițiile art. 61 alin. (5) CP, în cazul în care prin infracțiune s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, limitele speciale ale zilelor-amendă pot fi majorate (facultativ) cu o treime și nu se majorează (obligatoriu) cu o treime.

În fine, varianta de la litera C este corectă, față de dispozițiile art. 83 alin. (3) CP, amânarea aplicării pedepsei închisorii atrage și amânarea aplicării amenzii care o însoțește.

Caracterul imprecis al acestei întrebări rezultă și din faptul că în cadrul Comisiei de soluționare a contestațiilor nu s-a ajuns la o opinie unitară.

Opinia majoritară

Varianta de la litera A este corectă, art. 137 alin. (3) CP – care se referă la stabilirea amenzii penale pentru persoana juridică – nefiind incident. Astfel, enunțul din grilă raportat la variantele de răspuns se referă strict la situația materială a condamnatului (persoană fizică) și nu la cifra de afaceri sau valoarea activului patrimonial, criterii stabilite de legiuitor doar pentru persoana juridică. De asemenea, dispozițiile art. 62 alin. (3) CP nu instituie un criteriu exclusiv de stabilire a cuantumului sumei corespunzătoare unei zile-amendă în situația în care prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, ci acest criteriu este unul suplimentar, care se completează cu cele generale (prevăzute de art. 61 alin. (3) CP, respectiv situația materială a condamnatului și obligațiile legale ale condamnatului față de persoanele aflate în întreținerea sa).

Opinie minoritară

Apreciez întemeiate contestațiile formulate cu privire la această întrebare, pentru următoarele considerente, care, de altfel, au fost invocate de către candidați:

Mai întâi, varianta de răspuns de la litera A, indicată în barem ca fiind corectă nu exprimă în toate cazurile un adevăr absolut, astfel cum apare ca necesar din conținutul său (prin folosirea sintagmei „întotdeauna”), în lipsa oricărei precizări în enunțul întrebării, trebuie avute în vedere toate dispozițiile Codului penal referitoare la pedeapsa amenzii, deci inclusiv cele referitoare la amenda aplicabilă persoanei juridice. Ca atare, varianta de răspuns de la litera A poate fi considerată corectă cel mult printr-o raportare exclusivă la persoana fizică, dar ea nu mai poate fi considerată corectă prin raportare atât la persoana fizică cât și la cea juridică, în cazul acesteia din urmă instanța urmând a ține seama de cifra de afaceri a inculpatului persoană juridică, iar nu de situația materială a acestuia, ca în cazul persoanelor fizice. Prin urmare, nu întotdeauna (adică în toate cazurile) va ține instanța cont și de situația materială a condamnatului.

Mai mult, raportat exclusiv la persoana fizică, se pune problema raportului dintre dispozițiile art. 62 alin. (3) CP și cele ale art. 61 alin. (3) teza a II-a CP, mai precis dacă „valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit” reprezintă un criteriu exclusiv de stabilire a cuantumului sumei corespunzătoare unei zile-amendă în situația în care prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial sau dacă acest criteriu este unul suplimentar, care se completează cu cele generale (situația materială a condamnatului și obligațiile legale ale condamnatului față de persoanele aflate în întreținerea sa), în literatura de specialitate, autorii care s-au aplecat asupra acestei chestiuni au exprimat opinii divergente. Astfel, a fost susținută atât teza criteriului suplimentar (B.N. BULAI, comentariu în G. ANTONIU, T. TOADER (coord.), Explicațiile noului cod penal, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 38), cât și teza criteriului exclusiv (L. LEFTERACHE, comentariu în G. BODORONCEA Ș.A., Codul Penal. Comentariu pe articole, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2016, p. 256; M. UDROIU, Drept Penal. Partea Generală, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, București, 2016, p. 264). Dincolo de corectitudinea juridică a uneia sau alteia dintre cele două opinii și în lipsa unei practici judiciare cristalizate într-un anume sens, chestiunea în discuție este, în aceste condiții, una controversată, ceea ce contravine dispozițiilor art. 10 pct. 1 lit. g) din Regulamentul privind organizarea și desfășurarea concursului de admitere în magistratură.

Prin urmare, apreciez că trebuiau admise contestațiile, anulată întrebarea și acordat punctajul tuturor candidaților.

Răspuns: A, C

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

194. La stabilirea cuantumului unei zile-amendă ca pedeapsă unică pentru persoana fizică se ține seama de:

- A. situația materială a condamnatului;
- B. obligațiile legale ale condamnatului față de persoanele aflate în întreținerea sa;
- C. valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior (nr. 193), la stabilirea cuantumului unei zile-amendă ca pedeapsă unică pentru persoana fizică se ține seama întotdeauna de situația materială a condamnatului și de obligațiile legale ale acestuia față de persoanele aflate în întreținerea sa [art. 61 alin. (3) CP].

În consecință, variantele de răspuns de la literele A și B sunt corecte, întrucât se aplică în toate cazurile în care instanța stabilește cuantumul unei zile-amendă ca pedeapsă unică pentru persoana fizică, iar varianta de răspuns de la litera C este eronată, deoarece acest criteriu de individualizare se aplică numai atunci când prin săvârșirea infracțiunii agentul a obținut sau urmărit obținerea unui folos patrimonial.

Răspuns: A, B

(admitere INM și în magistratură, 2017)

195. Amenda care însoțește pedeapsa închisorii, conform art. 62 CP, se poate aplica:

- A. numai dacă se dispune executarea pedepsei închisorii în regim de detenție;
- B. chiar dacă nu se dispune executarea pedepsei închisorii în regim de detenție;

C. chiar dacă infracțiunea este pedepsită cu închisoarea alternativ cu pedeapsa amenzii, iar instanța se orientează către pedeapsa amenzii.

EXPLICAȚII

Noua lege penală a introdus noi variante de individualizare a pedepsei principale, unul dintre acestea fiind posibilitatea aplicării pedepsei amenzii alături de pedeapsa închisorii, variantă de care instanța se poate folosi atunci când prin infracțiunea dedusă judecății s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial [art. 62 alin. (1) CP].

Cu privire la prezenta întrebare, începem prin a arăta că enunțul, pe de-o parte, și variantele de răspuns de la literele A și B, pe de altă parte, se referă la momente diferite, respectiv *aplicarea* pedepsei și *executarea* pedepsei. Așa fiind, apreciem că autorul acestei întrebări nu a avut în vedere ordinea firească a lucrurilor, aplicarea pedepsei nefiind, în niciun caz, în nicio ipoteză, condiționată de executarea acesteia.

În ordine, trecând peste maniera imprecisă de formulare, varianta de răspuns de la litera A este eronată, iar varianta de la litera B este corectă, întrucât aplicarea pedepsei amenzii pe lângă pedeapsa închisorii nu depinde de caracterul executoriu ori neexecutoriu al acesteia din urmă.

Varianta de la litera C este eronată, întrucât, așa cum sugerează și denumirea marginală a art. 62 CP (*Amenda care însoțește pedeapsa închisorii*), amenda penală în acest caz nu poate fi aplicată pe lângă o altă specie de pedeapsă (detențiunea pe viață ori amenda penală), ci numai pe lângă pedeapsa închisorii.

Răspuns: B

(promovare T, 2016)

196. În cazul condamnării inculpatului pentru infracțiunea de șantaj:

A. este obligatorie aplicarea cumulativă a pedepsei principale a închisorii și a pedepsei principale a amenzii;

B. este facultativă aplicarea cumulativă a pedepsei principale a închisorii și a pedepsei principale a amenzii;

C. nu este posibilă aplicarea cumulativă a pedepsei principale a închisorii și a pedepsei principale a amenzii.

EXPLICAȚII

În ipotezele în care folosul material reprezintă un element constitutiv al infracțiunii ori un element de agravare se pune întrebarea dacă amenda penală poate fi aplicată pe lângă pedeapsa închisorii, având în vedere că se presupune că această împrejurare a fost deja valorificată de către legiuitor prin stabilirea limitelor de pedeapsă speciale și, astfel, aplicarea amenzii în considerarea aceluiași împrejurări ar apărea ca o dublă sancțiune.

Desigur, față de dispozițiile relevante care nu fac o asemenea distincție individualizarea pedepsei principale în aceste cazuri și în această modalitate, prin aplicarea alăturată a celor două pedepse principale, este legal posibilă.

Comisia de soluționare a contestațiilor a apreciat în același sens, reținând, în esență, că *răspunsul corect este cel indicat în barem, întrucât, conform art. 62 alin. (1) CP, aplicarea pedepsei amenzii în cazul în care prin comiterea faptei s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial este facultativă, atât atunci când legea penală prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii, cât și atunci când legea prevede numai pedeapsa principală a închisorii.*

Răspuns: B

(promovare T, 2015)

197. Fiind sesizată cu săvârșirea unei singure infracțiuni de către un infractor primar, instanța:

- A. poate dispune, în unele cazuri, două pedepse principale;
- B. dispune întotdeauna o singură pedeapsă principală, care poate consta în detențiune pe viață, închisoare sau amendă;
- C. stabilește pedeapsa principală în funcție de circumstanțele reale și personale, precum și potrivit regulilor concursului de infracțiuni.

EXPLICAȚII

În cadrul explicației întrebării anterioare (nr. 195) am arătat că noua lege permite aplicarea, în unele cazuri strict prevăzute de lege, aplicarea alăturată a două pedepse principale, pentru săvârșirea unei singure infracțiuni. Aceasta este ipoteza avută în vedere de autorul acestei întrebări, în cazul în care a

fost urmărită prin infracțiunea săvârșită obținerea unui folos patrimonial, instanța poate aplica, alăturat pedepsei închisorii, pedeapsa amenzii [art. 62 alin. (1) CP].

Comisia de soluționare a contestațiilor a găsit neîntemeiată critica adusă variantei de la litera A prin care s-a apreciat că se aduce atingere principiului *ne bis în idem*. S-a arătat că în ipoteza comiterii unei infracțiuni prin care s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, pe lângă pedeapsa închisorii se poate aplica și pedeapsa amenzii, potrivit art. 62 CP, astfel că legea permite aplicarea a două pedepse cu privire la aceeași infracțiune.

Răspuns: A

(promovare PICCJ, 2016)

198. Amenda care însoțește pedeapsa închisorii:

- A. nu poate fi executată prin muncă neremunerată în folosul comunității;
- B. se poate aplica chiar dacă folosul material obținut de infractor din comiterea faptei face obiectul confiscării speciale dispuse prin aceeași hotărâre;
- C. se prescrie întotdeauna în termen de 3 ani de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

EXPLICAȚII

În cazul în care pedeapsa amenzii nu poate fi executată în tot sau în parte din motive neimputabile persoanei condamnate, cu consimțământul acesteia, instanța înlocuiește obligația de plată a amenzii neexecutate cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă. Dacă pedeapsa amenzii însoțește pedeapsa închisorii obligația de muncă în folosul comunității se execută după executarea pedepsei închisorii [art. 64 alin. (1) și (2) CP]. Așa fiind, varianta de răspuns de la litera A este eronată.

Varianta de la litera B este corectă, amenda penală putând fi aplicată în considerarea unui folos material supus confiscării speciale. De altfel, potrivit dispozițiilor art. 112 alin. (1) lit. e) CP, bunurile dobândite prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală sunt supuse confiscării speciale dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia. Reglementarea este logică, întrucât altminteri s-ar ajunge ca plata

amenzii penale să se realizeze tocmai din banii obținuți în urma săvârșirii infracțiunii, caracterul de sancțiune a măsurii fiind puternic diminuat, patrimoniul acuzatului neîncercând, în concret, vreo reducere.

Varianta de la litera C este eronată, în cazul unei pedepse compuse din pedeapsa închisorii și pedeapsa amenzii, prescripția executării pedepsei se va calcula în raport cu pedeapsa închisorii, termenul fiind fie cel prevăzut de art. 162 alin. (1) lit. a) CP, fie cel prevăzut de art. 162 alin. (1) lit. b) CP.

Răspuns: B

(admitere INM și în magistratură, 2016)

199. În cazul amenzii care însoțește pedeapsa închisorii, efectele tentativei se vor produce:

A. atât cu privire la pedeapsa închisorii, cât și cu privire la pedeapsa amenzii ale cărei limite se raportează la durata pedepsei închisorii prevăzute de lege;

B. numai cu privire la pedeapsa închisorii, pedeapsa amenzii urmând a fi individualizată între limitele de pedeapsă raportate la durata pedepsei închisorii stabilite de instanță;

C. numai cu privire la pedeapsa amenzii, ale cărei limite vor fi reduse ca efect al cauzei de atenuare a tentativei.

EXPLICAȚII

Mecanismul de stabilire a pedepsei amenzii, atunci când aceasta este aplicată alături de pedeapsa închisorii, în condițiile art. 62 CP, nu permite valorificarea efectelor prevăzute de lege în cazul tentativei decât în prima etapă a individualizării judiciare a pedepsei, respectiv numai în raport cu pedeapsa închisorii. Odată stabilită pedeapsa închisorii între limitele calculate potrivit dispozițiilor art. 33 alin. (2) CP, limitele pedepsei amenzii se vor determina în raport de pedeapsa astfel stabilită și nu pot fi reduse (sau majorate) ca efect al cauzelor de atenuare (ori agravare) a pedepsei [art. 62 alin. (2) CP].

De altfel, dacă limitele pedepsei amenzii s-ar înjumătăți în acest caz ne-am afla în ipoteza unei duble valorificări a efectelor tentativei, odată prin alegerea limitelor de pedeapsă în raport de pedeapsa stabilită deja între limitele înjumătățite și, a doua oară, prin înjumătățirea limitelor speciale ale amenzii astfel determinate.

Așa fiind, răspunsul corect este cel de la litera B.

Răspuns: B

(promovare PT, 2015)

200. Pedeapsa amenzii se înlocuiește cu închisoarea dacă persoana condamnată:

- A. nu o execută cu rea-credință în tot sau în parte;
- B. nu îndeplinește cu rea-credință obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare;
- C. săvârșește o nouă infracțiune cu intenție, anterior începerii executării sau înainte de executarea în întregime a acesteia.

EXPLICAȚII

Dispozițiile art. 63 alin. (1) CP și art. 64 alin. (5) CP prevăd cazurile de înlocuire a pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii.

Potrivit dispozițiilor legale amintite, dacă persoana condamnată, cu rea-credință, nu execută pedeapsa amenzii, în tot sau în parte, numărul zilelor-amendă neexecutate se înlocuiește cu un număr corespunzător de zile cu închisoarea, o zi-amendă echivalând cu o zi de închisoare (art. 63 CP).

Dacă executarea pedepsei amenzii prin plată a fost înlocuită cu obligația de a presta o muncă în folosul comunității, iar persoana nu execută această obligație în condițiile stabilite de instanță ori săvârșește în acest timp o nouă infracțiune, descoperită înainte de executarea integrală a obligației de muncă în folosul comunității, instanța înlocuiește zilele-amendă neexecutate cu un număr corespunzător de zile cu închisoarea [art. 64 alin. (5) CP].

Așa fiind, singurul răspuns corect este cel de la litera A. Varianta de răspuns de la litera C este eronată, întrucât nu se verifică în cazurile în care executarea pedepsei nu a fost înlocuită, așa cum am arătat anterior, cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, în condițiile art. 64 CP.

Răspuns: A

(admitere INM și în magistratură, 2017)

201. La data de 15.01.2015, inculpații MD, MA, și GG, în timp ce se aflau pe stadion la un meci de fotbal, au exercitat acte de violență asupra persoanei vătămate IL, căreia i-au produs leziuni traumatice ce au necesitat pentru vindecare 28-30 de zile de îngrijiri medicale. În raport de starea de fapt reținută, inculpații au fost trimiși în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de lovire sau alte violențe, faptă prevăzută de art. 193 alin. (2) CP, cu aplicarea art. 77 lit. a) CP.

Prin sentința penală nr. 222 din 13.03.2015, Judecătoria B a dispus condamnarea inculpaților la pedeapsa de 4.000 lei amendă (200 zile-amendă x 20 de lei pentru fiecare zi-amendă). În baza art. 67 alin. (1) CP, le-a interzis inculpaților exercițiul drepturilor prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. a), b) și m), ca pedeapsă complementară pe o durată de 1 an, iar în baza art. 65 alin. (1) CP le-a interzis inculpaților exercițiul drepturilor prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. a), b) și m) CP, ca pedeapsă accesorie.

Hotărârea astfel pronunțată este:

A. nelegală întrucât nu au fost respectate dispozițiile legale privind interzicerea exercitării unor drepturi ca pedeapsă accesorie;

B. nelegală întrucât pedeapsa complementară a fost aplicată deși legea nu prevedea această pedeapsă pentru infracțiunea săvârșită;

C. nelegală deoarece pedeapsa principală a fost stabilită în alte limite decât cele prevăzute de lege.

EXPLICAȚII

Din datele speței rezultă că sunt legal aplicate pedeapsa principală și pedeapsa complementară.

Astfel, fapta prevăzută de art. 193 alin. (2) cu aplicarea art. 77 lit. a) CP este pedepsită cu închisoarea de la 6 luni la 6 ani și 8 luni [la maximul special de 5 ani am adăugat sporul de o treime, art. 78 alin. (1) CP] ori amenda. Dacă instanța se orientează către aplicarea amenzii penale, limitele speciale ale zilelor-amendă este de la 180 la 400 de zile-amendă [la maximul special am adăugat sporul de 1/3, art. 78 alin. (1) CP]. Așa fiind, pedeapsa aplicată în cuantum de 4000 de lei (200 zile-amendă x 20 de lei) apare ca fiind legal stabilită.

Cu privire la pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi, reținem că aceasta poate fi aplicată dacă pedeapsa principală stabilită este

închisoarea sau amenda și instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului, această pedeapsă este necesară [art. 67 alin. (1) CP]. Așa fiind, față de textul legal menționat, aplicarea pedepsei complementare nu depinde de prevederea specială a acestei pedepse pentru infracțiunea săvârșită.

Instanța a încălcat legea aplicând alături de pedepsei principale a amenzii penale pedeapsa accesorie, sancțiunea care, spre deosebire de pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi care poate sta numai pe lângă pedeapsa închisorii sau pedeapsa amenzii, poate sta numai pe lângă pedeapsa închisorii ori a detențiunii pe viață.

În concluzie, varianta corectă de răspuns este cea de la litera A, variantă care le exclude pe celelalte.

Răspuns: A

(promovare PCA, 2015)

202. Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi în noul Cod penal:

- A. poate fi aplicată pe lângă fiecare dintre pedepsele principale;
- B. nu poate constitui de regulă criteriu pentru determinarea legii penale mai favorabile;
- C. în privința executării se poate stinge prin prescripție în măsura în care constă în lichidarea persoanei juridice.

EXPLICAȚII

Pedepsele complementare sunt dispuse de către instanțele de judecată pentru a întregi efectul pedepselor principale cu închisoarea sau cu amenda, acestea intervenind, de regulă, după executarea pedepselor principale [T. TOADER (coord.), *Noul Cod penal. Comentarii pe articole*, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 149]. Actuala lege penală prevede trei tipuri de pedepse complementare: interzicerea unor drepturi, degradarea militară și publicarea hotărârii definitive de condamnare.

Revenind la variantele de răspuns, pedeapsa complementară nu poate fi aplicată pe lângă fiecare (oricare) dintre pedepsele principale prevăzute

de Codul penal, așa cum am arătat, acestea putând sta numai pe lângă pedeapsa închisorii și pedeapsa amenzii [art. 67 alin. (1) CP].

Varianta de răspuns de la litera B este corectă, întrucât, *in concreto*, dată fiind multitudinea de elemente de care organele judiciare trebuie să țină seama în cadrul acestui examen, cum ar fi identificarea elementelor relative la răspundere penală (conținutul infracțiunii, existența unor impedimente la punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale, existența unor cauze de nepedepsire), la limitele acesteia (natura și limitele pedepsei) etc., toate acestea analizându-se pentru fiecare infracțiune dedusă judecății în parte, iar apoi global, este puțin probabil ca pedepsele complementare să fie acelea care atârnă balanța spre o lege sau alta. De aceea, în genere, pedepsele complementare nu pot constitui criteriu pentru determinarea *in concreto* a legii penale mai favorabile.

Varianta de răspuns de la litera C este eronată, întrucât *lichidarea* persoanei juridice nu se numără printre pedepsele complementare.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *potrivit dispozițiilor art. 67 alin. (1) CP, pedepsele complementare pot fi aplicate numai alături de pedepsele principale ale închisorii și amenzii, iar nu și pe lângă pedeapsa principală a detențiunii pe viață. Varianta A de răspuns nu este, așadar, corectă, pentru că nu excludea din enunț și pedeapsa detențiunii pe viață.*

Răspuns: B

(promovare PCA, 2015)

203. Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi în noul Cod penal:

- A. poate influența, de regulă, aplicarea legii penale mai favorabile;
- B. nu poate fi aplicată în cazul în care s-a amânat aplicarea pedepsei;
- C. este imprescriptibilă în toate cazurile.

EXPLICAȚII

Pentru varianta de răspuns de la litera A trimitem la explicațiile întrebării anterioare (nr. 202).

Pedeapsa complementară poate fi aplicată numai pe lângă pedeapsa închisorii sau a amenzii, indiferent dacă instanța a aplicat (a pronunțat condamnarea inculpatului) sau a stabilit aceste pedepse (a pronunțat amânarea aplicării pedepsei).

Cu privire la prescriptibilitatea executării pedepselor complementare, distingem între pedepsele complementare aplicate persoanelor fizice, care sunt imprescriptibile [art. 162 alin. (6) CP] și pedepsele complementare aplicate persoanelor juridice care se prescriu în termen de 3 ani, care curge de la data la care pedeapsa amenzii a fost executată sau considerată ca executată [art. 149 alin. (2) CP].

Comisia de soluționare a contestațiilor a anulat întrebarea, reținând, în esență, că, *enunțul întrebării, coroborat cu cel al variantei de răspuns considerate corecte, arată că „pedeapsa complementară a exercitării unor drepturi în noul Cod penal este imprescriptibilă în toate cazurile”, fără să facă distincție între persoana fizică și persoana juridică.*

Afirmația este însă valabilă doar în cazul pedepsei complementare aplicate persoanei fizice [potrivit art. 162 alin. (6)], nu și în cazul celei aplicate persoanei juridice, care este prescriptibilă [potrivit art. 149 alin. (2)], caz în care varianta C de răspuns nu își mai păstrează valabilitatea.

Varianta de răspuns A nu este corectă, în raport cu dispozițiile art. 12 din Legea nr. 187/2012; în consecință, numai prin excepție pedeapsa complementară poate reprezenta criteriu de stabilirea a legii mai favorabile, iar nu ca regulă, astfel cum era menționat în enunțul de la varianta A de răspuns.

Nici varianta B de răspuns nu este corectă în raport de dispozițiile art. 67 alin. (1) CP, care prevede că „pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi poate fi aplicată dacă pedeapsa principală stabilită este închisoarea sau amenda”, iar conform dispozițiilor art. 83 alin. (1) lit. a) CP, „instanța poate dispune amânarea aplicării pedepsei, stabilind un termen de supraveghere, dacă sunt întrunite următoarele condiții: a) pedeapsa stabilită, inclusiv în cazul concursului de infracțiuni, este amenda sau închisoarea de cel mult 2 ani” etc. este evident că și în cazul amânării aplicării pedepsei, mai întâi se stabilește o pedeapsă, iar ceea ce se amână este aplicarea ei, fiind deci în concordanță cu dispozițiile art. 67 alin. (1) menționate.

În schimb, prevederile art. 68 CP nu erau incidente pentru soluționarea problemei, deoarece enunțul întrebării și varianta B de răspuns se refereau la aplicarea pedepsei complementare, iar nu la executarea ei.

În consecință, având în vedere că niciuna dintre variantele de răspuns de la întrebarea 10 (G1) nu este corectă, întrebarea va fi anulată, iar potrivit dispozițiilor art. 20 alin. (7) din Regulamentul privind organizarea și desfășurarea examenului de promovare a judecătorilor și procurorilor din 21.09.2006, modificat prin Hotărârea nr. 148/2015, punctajul corespunzător întrebării anulate se acordă tuturor candidaților.

Răspuns: C (grilă anulată)

(promovare PT, 2015)

204. În cazul unei infracțiuni consumate pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi este legal aplicată:

A. pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi pe o durată de 9 luni, dacă instanța a reținut circumstanțe atenuante generale;

B. măsura educativă a internării într-un centru educativ, dacă infracțiunea a fost comisă de un minor față de care anterior s-a luat, pentru o altă infracțiune, prin hotărâre definitivă, o măsură educativă neprivativă de libertate ce nu fusese pusă în executare anterior comiterii noii infracțiuni;

C. o pedeapsă accesorie în conținutul căreia nu se regăsește dreptul străinului de a se afla pe teritoriul țării, deși această interdicție a fost aplicată de instanță ca pedeapsă complementară.

EXPLICAȚII

Alăturat pedepsei principale cu închisoarea, instanța va stabili, atunci când apreciază necesar ori când o impune legea, pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi, pe o perioadă de la 1 la 5 ani. Perioada menționată nu va suferi modificări ca urmare a reținerii unor cauze de agravare ori de atenuare, drept urmare, varianta de la litera A nu este corectă.

Instanța va aplica și pedeapsa accesorie având ca și conținut interzicerea exercitării drepturilor interzise de instanță ca pedeapsă complementară, mai puțin interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României [art. 65 alin. (1) cu referire la art. 66 alin. (1) lit. c) CP]. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este cel corect.

În cazul minorilor care răspund penal și s-a stabilit că au săvârșit infracțiuni instanța se va orienta spre aplicarea măsurilor educative. Pornind de la datele enunțului și a variantei B de răspuns, se constată că, față de dispozițiile art. 114 alin. (2) CP, măsurile educative privative de libertate sunt excluse în cazul dat, nefiind incidente niciuna din cele două ipoteze expres prevăzute (i.e. când minorului i-a mai fost aplicată o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracțiunii pentru care este judecat ori când minorul a săvârșit o infracțiune sancționată de lege cu închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detențiunea pe viață).

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2016)

205. Pentru persoana fizică majoră, care este condamnată cu reținerea unor circumstanțe atenuante la pedeapsa închisorii cu executare, ca urmare a comiterii unei infracțiuni la 2.02.2014:

- A. aplicarea pedepsei complementare este facultativă întotdeauna;
- B. aplicarea pedepsei complementare este obligatorie întotdeauna;
- C. aplicarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi este obligatorie când legea prevede această pedeapsă pentru infracțiunea săvârșită.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat, reținere circumstanțelor atenuante ori agravante, precum și, în genere, a oricărei cauze de atenuare ori agravare a răspunderii penale, nu are nicio înrăurire asupra aplicării sau nu a pedepsei complementare ori asupra perioadei prevăzute de lege în care poate fi dispusă.

Varianta de răspuns de la litera C este singura corectă, întrucât aplicarea pedepsei complementare este obligatorie ori de câte ori legea o prevede pentru infracțiunea săvârșită, dacă instanța stabilește ori aplică ca pedeapsă principală închisoarea ori amenda penală.

Răspuns: C

(promovare PT, 2014)

206. Se aplică pe lângă pedeapsa închisorii, dar și pe lângă pedeapsa amenzii:

- A. pedepsele complementare;
- B. măsurile educative privative de libertate;
- C. pedeapsa accesorie.

EXPLICAȚII

Am arătat anterior (nr. 201) faptul că pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi poate fi aplicată alături numai pedepsei închisorii sau amenzii, în timp ce pedeapsa accesorie poate fi aplicată alături numai pedepsei detențiunii pe viață ori închisorii.

Referitor la faptul că varianta de răspuns nu a limitat pedepsele complementare la interzicerea unor drepturi, Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că, *formularea enunțului este în acord cu răspunsul indicat (litera A), în sensul că „se aplică pe lângă pedeapsa închisorii, dar și pe lângă pedeapsa amenzii, pedepsele complementare”, deoarece este o formulare generică, corespunzătoare dispoziției înscrise în art. 67 alin. (1) CP, și care nu exclude excepțiile, ca cea indicată în contestație (în sensul că degradarea militară poate fi aplicată doar condiționat de calitatea subiectului activ sau de un anumit quantum al pedepsei aplicate).*

Răspuns: A

(promovare PT, 2015)

207. Se poate aplica pedeapsa complementară a interzicerii dreptului străinului care nu are cetățenia română de a se afla pe teritoriul României, printre alte condiții:

- A. numai dacă acesta nu este cetățean al unui stat membru al U.E.;
- B. chiar dacă acesta este cetățean al unui stat membru al U.E.;
- C. numai dacă acesta este apatrid.

EXPLICAȚII

Printre drepturile civice care pot fi interzise ca și pedeapsă complementară se numără și dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României, singura

interdicție care, spre deosebire de celelalte prevăzute de art. 66 alin. (1) CP, nu poate fi dispusă ca pedeapsă accesorie, întrucât pedeapsa complementară constă în pierderea dreptului străinului (persoana care nu este cetățean român) sau apatridului de a se afla pe teritoriul României urmând ca persoana condamnată să fie îndepărtată de pe teritoriul țării și trimiterea acesteia în țara al cărei cetățean este ori în țara unde are domiciliul sau locuiește (în cazul apatridului).

Nu interesează, în acest sens, faptul că persoana condamnată este sau nu cetățean al Uniunii Europene, condiția negativă a pedepsei complementare având acest conținut fiind aceea ca persoana condamnată să nu aibă cetățenia română.

Răspuns: B

(promovare CA, 2016)

208. Pentru o persoană fizică majoră, conform dispozițiilor Codului penal în vigoare, executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi:

- A. începe de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare prin care s-a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere;
- B. nu începe niciodată de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la pedeapsa amenzii;
- C. începe numai după executarea pedepsei închisorii.

EXPLICAȚII

Executarea pedepsei complementare a interzicerii unor drepturi începe la momente diferite, în funcție de interdicția civilă dispusă, de pedeapsa principală pronunțată de către instanță și de modul de executare al pedepsei principale stabilit.

Astfel, pedeapsa complementară în discuție va fi pusă în executare la momentul rămânerii definitive a hotărârii penale de condamnare atât în cazul în care aceasta însoțește pedeapsa amenzii [art. 68 alin. (1) lit. a) CP], cât și atunci când instanța a dispus suspendarea condiționată sub supraveghere a pedepsei închisorii [art. 68 alin. (1) lit. b) CP].

În cazul condamnării la pedeapsa închisorii, pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi va fi pusă în discuție după executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală ori a restului de pedeapsă, după împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei sau după expirarea termenului de supraveghere a liberării condiționate [art. 68 alin. (1) lit. c) CP].

Intermediar, interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României nu va fi pusă în executare nici la data rămânării definitive a hotărârii de condamnare, nici la data executării ori considerării ca executate a pedepsei închisorii, ci la data liberării condiționate a condamnatului [art. 68 alin. (2) CP].

În aceste condiții, singurul răspuns corect este cel de a litera A, întrucât în cazul suspendării executării pedepsei sub supraveghere executarea pedepselor complementare va debuta întotdeauna și indiferent de conținutul pedepsei complementare (a dreptului civic interzis) la data rămânării definitive a hotărârii. Varianta de răspuns se verifică și în cazul interzicerii dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României întrucât în cazul suspendării condiționate a executării pedepsei această interdicție nu poate fi dispusă [art. 67 alin. (3) CP].

Răspuns: A

(promovare PCA, 2014; promovare PICCJ, 2017)

209. Executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi încetează la:

A. împlinirea termenului de supraveghere al suspendării executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă durata ei nu se împlinise la acel moment;

B. împlinirea termenului de prescripție al executării pedepsei principale, chiar dacă durata ei nu se împlinise la acel moment;

C. momentul intervenirii reabilitării de drept, chiar dacă durata ei nu se împlinise la acel moment.

EXPLICAȚII

Am arătat anterior (art. 208), momentul de debut al executării pedepselor complementare a interzicerii unor drepturi.

Pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi va înceta, va fi considerată executată, fie la momentul expirării perioadei pentru care a fost dispusă (cuprinsă între 1 an și 5 ani), fie la momentul intervenirii reabilitării

de drept ori judecătorești, față de efectele acestei instituții asupra tuturor decăderilor și interdicțiilor, precum și a incapacităților care rezultă din condamnare [art. 169 alin. (1) CP].

În raport cu toate acestea, singurul răspuns corect este cel de la litera C.

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că în conformitate cu dispozițiile art. 161 alin. (1) CP, prescripția înlătură executarea pedepsei principale. Norma de drept penal substanțial nu se referă și la pedepsele complementare asupra cărora prescripția executării pedepsei nu are niciun efect. Executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi va începe după împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei principale. Incapacitățile care decurg din condamnare nu se prescriu deoarece aceste incapacități sunt o urmare a condamnării, a săvârșirii faptei pentru care s-a aplicat pedeapsa, iar nu a pedepsei însăși. Interdicțiile se sting doar prin reabilitare.

Nu este corect nici răspunsul de la litera A. Împlinirea termenului de supraveghere al suspendării executării pedepsei sub supraveghere nu conduce în mod obligatoriu și la încetarea executării pedepselor complementare având în vedere pe de o parte, dispozițiile art. 92 CP, potrivit cărora, durata maximă a termenului de supraveghere este de 4 ani, iar pe de altă parte, dispozițiile art. 66 alin. (1) CP care prevăd că pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi se dispune pe o perioadă de la 1 an la 5 ani. Dispozițiile art. 98 alin. (1) CP la care se face referire în contestații vizează pedeapsa principală aplicată pentru săvârșirea unei infracțiuni și nu pedeapsa complementară.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2015)

210. În aplicarea dispozițiilor Codului penal în vigoare, inculpatul a fost condamnat la pedeapsa principală de 3 ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de tâlhărie, prevăzută de art. 234 alin. (1) lit. a), b) CP, raportat la art. 233 CP și interzicerea drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b), h), k) CP pe o durată de 2 ani, infracțiunile fiind săvârșite la 2.02.2014.

La 1 an și 6 luni după executarea efectivă și integrală a pedepsei principale și când mai avea de executat un rest de 6 luni din pedeapsa complementară, inculpatul a săvârșit în concurs real infracțiunile de viol și lipsire de libertate

în mod ilegal, pentru care a fost, de asemenea, condamnat în condițiile Codului penal în vigoare.

Astfel, pentru săvârșirea infracțiunii de viol, prevăzută de art. 218 alin. (1) și alin. (3) lit. a), b) CP, inculpatul a fost condamnat la o pedeapsă de 10 ani și 6 luni închisoare și 4 ani interzicerea drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b), e), f), n) și o) CP, iar pentru săvârșirea infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, prevăzută de art. 205 alin. (1) și alin. (3) lit. a) CP, a fost condamnat la o pedeapsă de 4 ani și 6 luni închisoare și 3 ani interzicerea drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b), e), f) și h) CP.

Referitor la pedeapsa complementară prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. n) CP, instanța a interzis inculpatului să comunice cu victima V, iar cu privire la pedeapsa complementară prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. o) CP, instanța a interzis inculpatului să se apropie de locuința aceleiași victime.

În aplicarea dispozițiilor Codului penal în vigoare, în cazul pluralității de infracțiuni care se reține în sarcina inculpatului, instanța va stabili ca acesta să execute:

A. pedeapsa principală de 12 ani închisoare și pedeapsa complementară de 4 ani și 6 luni interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b) CP, 3 ani și 6 luni interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. h) CP, 6 luni interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. k) CP, 4 ani interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. e), f), n) și o) CP;

B. pedeapsa principală de 12 ani închisoare și pedeapsa complementară de 4 ani interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b), e), f), n), o) CP și 3 ani interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. h) CP;

C. pedeapsa principală de 13 ani închisoare și pedeapsa complementară de 4 ani interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de 4 ani și 6 luni interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. a), b) CP, 3 ani și 6 luni interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. h) CP, 6 luni interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. k) CP, 4 ani interzicerea exercițiului drepturilor prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. e), f), n) și o) CP.

EXPLICAȚII

În cazul pedepselor principale, regulile de contopire ale pedepselor în caz de pluralitate de infracțiuni sunt prevăzute de art. 39 CP, regula aplicabilă prezentei situații rezultate din enunțul întrebării fiind adăugarea a unui spor de o treime din pedepsele rămase pedepsei principale. Astfel, din cele două pedepse cu închisoarea aplicate, respectiv pedeapsa de 10 ani și 6 luni (pedeapsa principală) și pedeapsa de 4 ani și 6 luni, în urma folosirii formulei matematice menționate, pedeapsa rezultantă care trebuie stabilită este de 12 ani (compusă din pedeapsa principală de 10 ani și 6 luni la care s-a adăugat o treime din pedeapsa de 4 ani și 6 luni, respectiv sporul de 1 an și 6 luni). În aceste condiții, se observă că varianta de răspuns de la litera C este eronată.

Cu privire la regulile contopirii pedepselor complementare în caz de pluralitate de infracțiuni, atât sub forma concursului de infracțiuni ori a pluralității intermediere, cât și sub forma recidivei, urmează să avem în vedere dispozițiile art. 45 CP.

Înainte de a aplica aceste reguli vom extrage din enunțul întrebării pedepsele complementare, fiind evidențiate interdicțiile aplicate pe lângă pedeapsa principală considerată termenul unu (T1) al recidivei.

Astfel, reținem că pedepsele complementare T1 sunt următoarele: 6 luni interdicțiile prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. a), b), h) și k) CP; iar pedepsele complementare T2 sunt următoarele:

- 4 ani interdicțiile prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. a), b), e), f), n) și o) CP;
- 3 ani interdicțiile prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. a), b), e), f) și h) CP.

În cazul pluralității de infracțiuni, dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare de natură diferită sau chiar de aceeași natură, dar cu un conținut diferit, acestea se aplică alături de pedeapsa principală [art. 45 alin. (2) CP]; dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare de aceeași natură și cu același conținut se va aplica cea mai grea dintre acestea, în cazul concursului de infracțiuni, ori se va adăuga partea neexecutată din pedeapsa complementară anterioară, în cazul recidivei [art. 45 alin. (3) CP].

Așa fiind, aplicând aceste reguli de contopire a pedepselor complementare prezentei spețe, rezultă că urmează să fie executate, în ordinea descrescătoare a duratei lor, următoarele interdicții civice:

1) pentru durata de 4 ani și 6 luni, interdicțiile prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. a) și b) CP [durată rezultată din adăugarea perioadei de 6 luni (T1) perioadei de 4 ani (T2)];

2) pentru durata de 4 ani, interdicțiile prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. e), f), n) și o) CP (durată rezultată din contopirea celor două pedepse complementare componente ale T2);

3) pentru durata de 3 ani și 6 luni, interdicția prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. h) CP (durată rezultată din adăugarea perioadei de 6 luni (T1) perioadei de 3 ani (T2));

4) pentru durata de 6 luni, interdicția prevăzută de art. 66 alin. (1) lit. k) CP.

Așa fiind, varianta corectă de răspuns este cea de la litera A, răspunsurile de la literele B și C fiind eronate.

Răspuns: A

(promovare PCA, 2014)

211. Publicarea hotărârii judecătorești de condamnare:

A. se face în toate cazurile în extras, în forma stabilită de instanță, o singură dată;

B. se face numai pe cheltuiala inculpatului condamnat;

C. se face pe cheltuiala inculpatului condamnat sau pe cheltuiala părții responsabile civilmente, dacă aceasta a fost obligată la plata despăgubirilor.

EXPLICAȚII

Această pedeapsă complementară este prevăzută de lege atât pentru ca prevenirea faptelor infracționale să se realizeze și pe calea cunoașterii într-o măsură publicistică, cu puterea de penetrare a mijloacelor mass-media în conștiința cetățenilor, cât și ca o reparare morală ce se poate acorda persoanei vătămate. Instanța de judecată poate hotărî publicarea în extras, într-o formă în care conținutul să fie explicit și pe înțelesul opiniei publice, într-o formă de expunere și impact cât mai vizibilă (pe prima pagină, cu un anumit format de tipărire, cu o anumită mărime de literă ori în chenar), în cadrul paginii unui cotidian local sau național (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 465).

Publicarea hotărârii definitive, în forma stabilită de instanță, se face numai pe cheltuiala persoanei condamnate (principiul personalității pedepsei), fără a se dezvălui identitatea altor persoane [art. 70 alin. (3) CP].

În aceste condiții răspunsul corect este cel de la litera B, varianta de răspuns de la litera A fiind, de asemenea, corectă însă incompletă [art. 70 alin. (2) CP].

Răspuns: B

(promovare T, 2014)

Secțiunea a 2-a. Individualizarea pedepselor

§1. Circumstanțele atenuante

212. În cazul circumstanței atenuante a provocării:

- A. actul provocator este întotdeauna o faptă prevăzută de legea penală;
- B. infracțiunea provocată (riposta) poate fi comisă cu orice formă de vinovăție;
- C. dacă instanța se oprește asupra pedepsei amenzii, circumstanța nu produce efecte asupra sumei corespunzătoare unei zile-amendă.

EXPLICAȚII

Circumstanțele sunt situații, însușiri, calități, implicând totdeauna o relație de la faptă la realitatea în care aceasta a fost comisă sau de la făptuitor la datele sale personale, relevând grade de pericol social sau de pericolozitate mai reduse ori mai mari ale acestora (G. BODORONCEA Ș.A., *op. cit.*, p. 283).

Circumstanța atenuantă a provocării constă în săvârșirea infracțiunii sub stăpânirea unei puternice tulburări sau emoții determinate de o provocare din partea persoanei vătămate, produsă prin violență, printr-o atingere gravă a demnității persoanei sau printr-o altă acțiune ilicită gravă [art. 75 alin. (1) lit. a) CP], nefiind necesar ca provocarea să îmbrace forma unei fapte prevăzute de legea penală, motiv pentru care, răspunsul de la litera A este greșit.

Sub aspectul laturii subiective săvârșite de către agentul provocat, infracțiunea săvârșită trebuie să fi fost una intenționată ori praeterintenționată,

circumstanța provocării neputând subzista în cazul infracțiunilor din culpă, întrucât riposta la un act de provocare trebuie să fie conștientă și voită, astfel varianta de răspuns de la litera B este greșită.

Circumstanțele atenuante și agravante produc efecte asupra pedepselor principale, în cazul amenzii acestea vizând limitele speciale ale zilelor-amendă și nu cuantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă [art. 61 alin. (6) CP]. Din acest motiv, varianta de răspuns de la litera C este corectă.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2014)

213. Depășirea limitelor legitimei apărări:

- A. este o circumstanță personală;
- B. poate fi reținută când depășirea limitelor unei apărări proporționale a fost determinată de starea de temere a persoanei atacate;
- C. presupune îndeplinirea tuturor condițiilor apărării de la legitima apărare.

EXPLICAȚII

Din coroborarea dispozițiilor art. 75 alin. (1) lit. b) CP cu cele ale art. 19 alin. (2) CP, depășirea limitelor legitimei apărări poate fi definită ca fiind acea împrejurare în care infractorul săvârșește fapta pentru a înlătura un atac material, direct, imediat și injust, care pune în pericol persoana sa, a altuia, drepturile acestora sau un interes general, dar prin comiterea faptei a depășit limitele unei apărări proporționale cu gravitatea atacului, fără ca infractorul să se afle într-o stare de tulburare sau temere generată de atac (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 489).

Față de aceste considerente de ordin teoretic se constată erorile pe care le conțin variantele de răspuns de la literele B [această variantă descrie condițiile apărării în cazul excesului neimputabil, prevăzut de art. 26 alin. (1) CP] și C (această variantă descrie condițiile apărării în cazul legitimei apărări, prevăzut de art. 19 CP).

Circumstanța are caracter personal fiind aplicabilă numai persoanei care s-a aflat în ipoteza descrisă de tiparul normativ, numai în raport cu aceasta

fiind justificată aplicarea unui tratament mai blând, motiv pentru care varianta de răspuns de la litera A este cea corectă.

Răspuns: A

(promovare T, 2014)

214. Circumstanța atenuantă a depășirii limitelor legitimei apărări:

A. se va reține și în ipotezele în care ar fi operat legitima apărare prezumată, ori de câte ori prezumția legală a fost răsturnată de către organele de urmărire penală;

B. nu poate fi reținută în favoarea făptuitorului concomitent cu circumstanța atenuantă a stării de provocare în cazul infracțiunii simple;

C. exclude aplicarea concomitentă în cazul aceleiași infracțiuni a circumstanței agravante a comiterii faptei în stare de intoxicație provocată în vederea comiterii de infracțiuni.

EXPLICAȚII

Față de considerentele reținute de către Comisia de soluționare a contestațiilor nu se impun explicații suplimentare. Astfel, s-a reținut ca variantă de răspuns corectă cea de la litera B, întrucât, *cele două circumstanțe atenuante nu pot fi reținute concomitent în cazul infracțiunii simple. Elementul comun al celor două circumstanțe este acela că oricare dintre ele va fi incidentă ca urmare a comportamentului victimei (al unui atac al acesteia). În schimb, dacă în cazul depășirii legitimei apărări săvârșirea faptei nu se datorează tulburării sau temerii în care se află cel ce face apărarea, în cazul provocării, actul atacatorului trebuie să determine o puternică tulburare sau emoție sub imperiul căreia făptuitorul acționează. Examinând aceste condiții de existență ale celor două circumstanțe, se poate concluziona că unul și același act săvârșit de atacator nu poate în același timp să determine o stare de tulburare sau emoție, dar acțiunea celui care se apără să nu fie cauzată de vreo stare de tulburare sau temere. Enunțul variantei de răspuns în discuție avea în vedere această situație, iar nu săvârșirea succesivă de acte care puteau îmbrăca atât forma unor acțiuni de provocare, cât și elementele unui atac căruia i se răspunde prin depășirea limitelor legitimei apărări.*

Varianta C de răspuns nu este corectă. Circumstanța atenuantă a legitimei apărări nu exclude aplicarea concomitentă a circumstanței agravante a comiterii faptei în stare de intoxicație provocată în vederea comiterii de infracțiuni. Situațiile care atrag incidența celor două circumstanțe se examinează distinct în raport cu momentul comiterii faptei: pentru dovedirea stării de intoxicație vor fi avute în vedere împrejurările anterioare săvârșirii infracțiunii, trebuind să se dovedească legătura dintre consumul de alcool și rezoluția infracțională, în timp ce pentru verificarea întrunirii condițiilor depășirii legitimei apărări, vor fi examinate împrejurările existente în momentul comiterii faptei, trebuind să se stabilească legătura dintre acțiunea făptuitorului și atacul provenit din partea victimei.

Varianta A de răspuns nu este corectă. Enunțul grilei se referea la circumstanța atenuată a depășirii limitelor legitimei apărări în timp ce răspunsul corespunzător acestei variante avea în vedere condițiile în care poate fi reținută cauza justificativă constând în legitima apărare (ori de câte ori prezumția legală a fost răsturnată de către organele de urmărire penală). Cu alte cuvinte, adăugăm noi, dacă răspunsul privind existența circumstanței atenuante trebuie concentrat pe ripostă, pe actul agentului care invocă circumstanța atenuantă (întrucât, prin ipoteză, condițiile atacului sunt îndeplinite), varianta de răspuns vizează tocmai condițiile atacului (care se prezumă în cazul dat).

Răspuns: B

(promovare INM, 2015; promovare PCA, 2017)

215. Acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune poate constitui circumstanță atenuantă legală, conform dispozițiilor Codului penal în vigoare:

- A. dacă a fost săvârșită o infracțiune de furt calificat;
- B. indiferent de momentul până la care intervine acoperirea prejudiciului;
- C. dacă făptuitorul nu a mai beneficiat de această circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei.

EXPLICAȚII

Acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, ca circumstanță atenuantă legală, este reglementată în art. 75 alin. (1) lit. d) CP

și poate fi definită ca fiind acea împrejurare în care făptuitorul procedează la acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, în cursul urmăririi penale sau al judecării, până la primul termen, cu condiția de a nu mai fi beneficiat de această circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 491).

Față de această definiție dată circumstanței atenuante de către doctrină se constată că varianta de răspuns de la litera B este eronată, în timp ce varianta de răspuns de la litera C este corectă.

Cu privire la varianta de răspuns de la litera A reținem că, potrivit dispozițiilor art. 75 alin. (1) lit. d) CP, infracțiunea de furt calificat este exclusă prin voința legiuitorului, acoperirea prejudiciului creat prin săvârșirea acestei infracțiuni neavând relevanță penală din perspectiva aplicării circumstanțelor atenuante legale.

Răspuns: C

(promovare PT, 2014)

216. În cazul infracțiunii de furt, dacă bunul sustras este recuperat de organele de poliție la percheziția domiciliară a făptuitorului și restituit, în favoarea acestuia:

A. se poate circumstanța atenuantă legală prevăzută de art. 75 alin. (1) lit. d) CP;

B. nu se poate reține circumstanța atenuantă judiciară prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) CP;

C. se reține circumstanța atenuantă legală prevăzută de art. 75 alin. (1) lit. d) CP.

EXPLICAȚII

Condiția principală a circumstanței atenuante legale este acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, modalitatea prin care inculpatul înțelege să realizeze acest lucru fiind lăsat la aprecierea sa, organele judiciare urmând să analizeze dacă în concret finalitatea prevăzută de tiparul normativ a fost atinsă.

Este evident că în cazul în care urmările faptei au fost înlăturate nu prin acoperirea de către inculpat a prejudiciului material produs, ci prin recuperarea bunului sustras de către organele în drept, nu va fi aplicabilă această circumstanță legală de atenuare. Nu vom fi în prezența nici a circumstanței atenuante judiciare prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) CP, întrucât, nici în acest caz, condiția prevăzută de lege nu apare ca fiind îndeplinită, nerezultând din datele enunțului întrebării eforturi depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că răspunsul corect este cel de la litera B, întrucât, *din enunțul grilei rezultă că restituirea bunului s-a făcut de către organele de poliție, în urma efectuării percheziției domiciliare, iar nu de către făptuitor de bunăvoie, situație în care nu poate fi reținută circumstanța atenuantă judiciară prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) CP.*

Răspuns: B

(promovare CA, 2017)

217. În cazul infracțiunii de furt, dacă infractorul restituie bunul sustras, în favoarea acestuia:

A. se reține obligatoriu circumstanța atenuantă legală prevăzută de art. 75 alin. (1) lit. d) CP;

B. se poate reține circumstanța atenuantă judiciară prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) CP;

C. se poate reține circumstanța atenuantă legală prevăzută de art. 75 alin. (1) lit. d) CP.

EXPLICAȚII

Pentru a fi aplicată circumstanța atenuantă legală este necesară inclusiv îndeplinirea condiției negative care transpare din textul legal, respectiv ca infracțiunea de care este acuzat să nu fie vreuna dintre cele strict și limitativ enumerate de lege. În acest sens, se constată că infracțiunea de furt (simplu) nu este enumerată printre cele expres și limitativ prevăzute de art. 75 alin. (1) lit. d) CP.

Prin restituirea bunului sustras în condițiile în care prejudiciul material al infracțiunii de furt se limitează numai la aceasta (contravaloarea bunului)

poate fi reținută ca îndeplinită condiția esențială a circumstanței atenuante analizate, respectiv acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune.

Cu toate acestea, observăm că circumstanța atenuantă menționată poate fi reținută numai dacă acoperirea prejudiciului a avut loc în cursul urmăririi penale sau al judecării, până la primul termen de judecată, și numai dacă făptuitorul nu a mai beneficiat de această circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei, condiții care nu rezultă din varianta de răspuns.

Pentru aceste motive, răspunsul de la litera A este incomplet.

Pornind de la argumentele deja reținute, remarcăm că răspunsul de la litera C poate fi considerat corect întrucât, odată ce s-a reținut condiția acoperirii integrale a prejudiciului material cauzat prin infracțiune *se poate* reține circumstanța atenuantă legală în discuție, adică reținerea acesteia nu este exclusă *de plano*, fiind necesare verificarea și celorlalte condiții. Desigur, dacă toate aceste condiții se verifică în mod cumulativ, reținerea circumstanței atenuante devine o certitudine, iar instanța o va aplica.

Referitor la verbul *poate*, s-a arătat în doctrină că în ceea ce le privește pe organele judiciare și dreptul penal în genere, prin acesta se trasează *competențe* ori sunt reglementate *exceptii* și nu libertăți (facultăți) recunoscute organelor judiciare (M. UDROIU, *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2017, p. 1473). În acest context, varianta de la litera C nu este una eronată de vreme ce îți sugerează că reținerea circumstanței atenuante este condiționată de îndeplinirea și a celorlalte condiții legale, existând așadar posibilitatea ca acestea să se verifice sau nu în cauza respectivă.

Totuși, Comisia de soluționare a contestațiilor, trecând peste modul imprecis în care a fost formulată întrebarea, a arătat că *enunțul grilei, deși se referă la infracțiunea de furt, care nu este exceptată de la aplicare de art. 75 alin. (1) lit. d) CP nu indică decât una dintre condițiile prevăzute de textul enunțat, și anume restituirea bunului. Nefiind întrunite și celelalte condiții cerute de art. 75 alin. (1) lit. d) CP nu pot fi incidente decât dispozițiile art. 75 alin. (2) lit. a) CP.*

Răspuns: B

(promovare T, 2017)

§2. Circumstanțele agravante

218. Pentru reținerea circumstanței agravante generale prevăzute de art. 77 lit. a CP (comiterea faptei de trei sau mai multe persoane împreună):

A. numai complicele concomitent va fi luat în calcul;

B. atât complicele anterior (complicitate anterioară), cât și complicele concomitent (complicitate concomitentă) poate fi luat în calcul;

C. complicele anterior (complicitate anterioară) poate fi luat în calcul dacă se dovedește că a înlesnit în mod determinant săvârșirea faptei de către autor.

EXPLICAȚII

Circumstanțele agravante sunt definite ca fiind acele împrejurări prevăzute explicit în legea penală ce reflectă totdeauna și în mod univoc o gravitate mai ridicată a infracțiunii și/sau o periculozitate sporită a infractorului, determinând, astfel, aplicarea unei pedepse mai severe (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 499).

Opinia majoritară cu privire la circumstanța agravantă în discuție [art. 77 lit. a) CP, comiterea faptei de trei sau mai multe persoane împreună] este în sensul limitării sferei de aplicare la acele situații în care făptuitorii participanți (indiferent dacă participația este proprie sau improprie, indiferent dacă toți participanții răspund sau nu penal) acționează simultan, concomitent la săvârșirea faptei (N.B. textul se rezumă în cazul acestei circumstanțe agravante strict la fapta penală, ca trăsătură esențială a infracțiunii, nefiind necesară reținerea săvârșirii infracțiunii în sarcina fiecărui participant). Așa fiind, această agravantă va fi reținută numai în cazul coautorilor, aceștia prin ipoteză acționând simultan de vreme ce comit fapta nemijlocit, și în cazul complicilor concomitenți.

Sfera ipotezelor vizate de această circumstanță agravantă a făcut obiectul unei decizii de îndrumare a fostului Tribunal Suprem ocazie cu care s-a arătat că, „această circumstanță există atât atunci când două sau mai multe persoane săvârșesc împreună fapta în calitate de coautori, cât și în cazul când autor este o singură persoană, însă la activitatea acesteia participă și compliciti care ajută, înlesnesc sau ușurează activitatea autorului, prin acțiuni simultane, de natură să întărească hotărârea acestuia de a săvârși infracțiunea ori de a

micșora sau anihila posibilitățile de apărare ale victimei” (Plenul Trib. Suprem, Decizia de îndrumare nr. 13/1965).

Pentru aceste motive, singurul răspuns corect este cel de la litera A.

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că *pentru a se reține agravanta legală menționată, este necesar ca trei sau mai multe persoane să săvârșească fapta „împreună”. O faptă este săvârșită „împreună” de mai multe persoane numai dacă toate aceste persoane contribuie efectiv și concomitent la comiterea ei, fie în calitate de coautori, fie în calitate de complici concomitenți.*

Răspuns: A

(promovare CA, 2017)

219. Pentru reținerea circumstanței agravante generale prevăzută de art. 77 lit. a CP (comiterea faptei de trei sau mai multe persoane):

- A. instigatorul va fi luat în calcul;
- B. instigatorul nu va fi luat în calcul;
- C. instigatorul va fi luat în calcul numai dacă nu răspunde penal.

EXPLICAȚII

Dacă am arătat anterior (nr. 218) că, de regulă, circumstanța agravantă analizată va fi reținută numai în cazul coautorilor și complicilor concomitenți raportat la variantele de răspuns ale prezentei întrebări apreciem adecvat să analizăm dacă instigatorii trebuie excluși *de plano* din sfera de aplicare a acestei circumstanțe agravante. Referitor la această problemă de drept, care nu este nici pe departe una pur teoretică, instigatorul care alăturat participăției sub forma determinării autorului să săvârșească infracțiunea (instigare) a înlesnit în timp real, concomitent, la săvârșirea ei (complice concomitent) nu trebuie exclus sferei de activitate a normei incidente întrucât, așa cum am arătat anterior (nr. 165), instigarea apare ca fiind participăție principală în raport cu complicitate motiv pentru care o va absorbi pe aceasta din urmă.

Comisia de soluționare a contestațiilor a respins contestațiile formulate apreciind că, nu poate fi considerată corectă varianta de răspuns de la litera A,

întrucât circumstanța agravantă prevăzută de art. 77 lit. a) CP – săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună – impune ca și condiție ca aceste persoane să săvârșească fapta împreună. Prin urmare, pentru reținerea ei este necesară o conlucrare concomitentă, simultană a celor care săvârșesc fapta deoarece numai în aceste condiții ea poate fi considerată ca fiind săvârșită „împreună”. Or, activitatea desfășurată de instigator are ca efect exclusiv determinarea celui instigat să comită fapta, fără ca el să efectueze acte de executare, ci doar acte de determinare. În această materie doctrina este cvasiunanimă, nefiind vorba de o problemă controversată.

În încheiere arătăm că raportat la datele insuficiente ale întrebării răspunsul corect este cel de la litera B, răspunsul de la litera A putând fi luat în calcul numai cu precizările anterior făcute și care nu se rezultă din datele enunțului.

Pentru opinia (minoritară) potrivit căreia această circumstanță agravantă trebuie reținută chiar și în cazurile de participați neconcomitentă, a se vedea, G. BODORONCEA Ș.A., *op. cit.*, p. 290.

Răspuns: B

(promovare T, 2016)

220. Constituie circumstanțe agravante generale săvârșirea infracțiunii:

- A. în timpul nopții;
- B. de două sau mai multe persoane împreună;
- C. prin cruzimi.

EXPLICAȚII

Circumstanțele agravante generale au fost grupate de către legiuitor într-un singur articol, respectiv în art. 77 CP. Dintr-o simplă lectură a textului legal se poate observa că dintre cele trei variante de răspuns numai cea la litera C conține o astfel de circumstanță agravantă, potrivit art. 77 lit. b) CP, săvârșirea infracțiunii prin cruzimi sau supunerea victimei la tratamente degradante constituind o împrejurare care evidențiază un grad de pericol ridicat.

Circumstanța analizată presupune existența unor mijloace și procedee sălbatice, nemiloase. Elementele necesare reținerii agravantei generale rezultă din însuși modul feroce în care este comisă fapta, fiind consecința directă a acțiunilor (prin care victimei i s-au provocat suferințe grele și prelungite) și

a unor împrejurări care excedează latura obiectivă a faptei (G. BODORONCEA Ș.A., *op. cit.*, p. 290).

Cu privire la celelalte variante de răspuns, reținem că în cazul circumstanței agravante prevăzută de art. 77 lit. a) CP, este necesar ca trei sau mai multe persoane să săvârșească împreună infracțiunea, iar împrejurarea că fapta se comite în timpul nopții nu este o circumstanță agravantă generală însă se regăsește printre cele speciale ale unor infracțiuni [e.g., furtul calificat prevăzut de art. 229 alin. (1) lit. b) CP].

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2017)

221. Dacă inculpatul minor care răspunde penal este cel care l-a determinat pe inculpatul major să comită fapta:

A. se reține circumstanța agravantă prevăzută de art. 77 lit. d) CP pentru ambii inculpați;

B. nu se reține circumstanța agravantă prevăzută de art. 77 lit. d) CP nici pentru inculpatul major și nici pentru inculpatul minor;

C. se reține circumstanța agravantă prevăzută de art. 77 lit. d) CP numai pentru inculpatul major.

EXPLICAȚII

Antrenarea minorilor la săvârșirea unei infracțiuni și cooperarea, împreună cu ei, la comiterea unei fapte penale reflectă, în ceea ce-i privește pe majori, o pericolozitate sporită, indiferent de natura ocazională sau constituită de infractori ori făptuitori reținută (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 503).

Se va reține această agravantă în sarcina agentului major atât în cazul participației proprii, cât și în cazul participației improprie, aceasta putându-se obiectiva în coautorat, instigare ori complicitate.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că, *pentru aplicarea dispozițiilor art. 77 lit. d) CP, nu interesează calitatea de autor, instigator sau complice în care majorul sau minorul au cooperat la săvârșirea infracțiunii și nici numărul participanților, fiind necesar ca cel puțin unul dintre ei să fie minor. De altfel, în ceea ce privește folosirea în enunțul speței a sintagmei „faptă”, în loc de „infracțiune”, folosită de textul legal în discuție, față de*

variantele de răspuns formulate, apare ca lipsită de relevanță pentru alegerea variantei corecte.

Răspuns: C

(promovare T, 2017)

222. Pentru reținerea circumstanței agravante prevăzută de art. 77 lit. e) CP, una din condiții este ca starea de vădită vulnerabilitate:

- A. să existe în momentul săvârșirii faptei;
- B. să fie temporară, chiar dacă nu a existat în momentul săvârșirii faptei;
- C. să fie permanentă, indiferent dacă a existat sau nu în momentul săvârșirii faptei.

EXPLICAȚII

Starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate presupune imposibilitatea acesteia de a se apăra sau exprima voința datorită vârstei, stării de sănătate, infirmității sau altor cauze. Se află într-o asemenea stare persoanele de vârstă fragedă, cele epuizate fizic sau la o vârstă înaintată; cele care au o stare de sănătate precară, care prezintă infirmități sau se află în stare de inconștiență din cauza unor boli psihice ori ale somnului etc. Agravarea răspunderii penale a infractorului într-o asemenea împrejurare se justifică pe considerentul că fapta are un caracter mai grav datorită situației speciale în care se află persoană vătămată, iar infractorul denotă o pericolozitate sporită prin prisma alegerii acesteia (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 504).

Din considerentele de ordin teoretic redate mai sus rezultă că starea de vădită vulnerabilitate trebuie să existe în momentul săvârșirii faptei, să fie cunoscută făptuitorului și să fie exterioară activității acestuia, adică să nu se datoreze faptelor acestuia.

Răspuns: A

(promovare T, 2016)

223. În cazul în care în urma săvârșirii unei infracțiuni de către un major se rețin circumstanțe atenuante:

- A. minimul special al pedepsei devine minimul general al pedepsei;
- B. reducerea limitelor speciale ale pedepsei se poate face de atâtea ori câte circumstanțe atenuante se rețin;

C. reducerea limitelor speciale ale pedepsei se face o singură dată, indiferent câte circumstanțe atenuante se rețin.

EXPLICAȚII

Legea penală prevede un efect unitar al circumstanțelor atenuante, indiferent dacă acestea sunt legale ori judiciare, odată reținute efectul atenuant fiind obligatoriu și operând numai asupra pedepselor principale, pedepsele complementare și accesorii rămânând neafectate, atât cu privire la conținut, cât și cu privire la întindere (în cazul pedepselor complementare a interzicerii unor drepturi).

Potrivit dispozițiilor art. 76 CP, efectele circumstanțelor atenuante se produc o singură dată, indiferent dacă în cauză au fost reținute o astfel de circumstanță ori mai multe, iar acestea constau în reducerea limitelor speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită cu o treime, în cazul pedepsei închisorii ori amenzii penale, iar în cazul detențiunii pe viață, efectele constau în înlocuirea acestei pedepse cu pedeapsa închisorii de la 10 la 20 de ani.

Răspuns: C

(promovare PT, 2014; promovare PICCJ, 2017)

224. În cazul reținerii circumstanțelor agravante:

- A. limitele de pedeapsă prevăzute de lege pentru infracțiunea comisă se majorează cu jumătate;
- B. limita minimă a pedepsei prevăzute pentru infracțiunea săvârșită nu se modifică;
- C. limitele de pedeapsă prevăzute de lege pentru infracțiunea comisă se majorează cu o treime.

EXPLICAȚII

Efectele circumstanțelor agravante operează în sens invers față de efectele circumstanțelor atenuante însă elemente de diferențiere a celor două ipoteze de modificare a răspunderii penale nu se rezumă numai la aceasta.

Astfel, așa cum am arătat anterior (nr. 223) dacă în cazul reținerii circumstanțelor atenuante efectul este unul obligatoriu și operează, în cazul pedepselor cu amenda și închisoarea, atât asupra minimului special, cât și asupra maximului special, în cazul reținerii circumstanțelor agravante efectul este unul facultativ și operează numai asupra maximului special, acestuia putându-se adăuga un spor de până la 2 ani, care să nu depășească o treime din acesta (din maxim), în cazul închisorii, iar în cazul amenzii putându-se aplica un spor de cel mult o treime din maximul special.

Totodată, spre deosebire de efectele circumstanțelor atenuante, în cazul circumstanțelor agravante nu se va pune problema înlocuirii naturii (speciei) pedepsei principale.

Răspuns: B

(admitere INM și în magistratură, 2017)

225. Prin sentința penală nr. 387 din data de 16.06.2014, Judecătoria S a dispus în baza art. 228 alin. (1) CP cu aplicarea art. 77 lit. a) și f) CP, condamnarea inculpaților CI, BS și FT la câte o pedeapsă de 3 ani închisoare pentru fiecare, la care a adăugat un spor de 2 ani, inculpații urmând să execute pedeapsa de 5 ani închisoare.

Hotărârea instanței este:

A. nelegală, deoarece dacă sunt incidente două sau mai multe circumstanțe agravante, pedeapsa se stabilește prin majorarea succesivă a limitelor speciale ale pedepsei;

B. nelegală, deoarece pedepsele ce urmează a fi executate nu sunt în limitele prevăzute de lege;

C. legală, deoarece pedepsele ce urmează a fi executate sunt în limitele prevăzute de lege, iar majorarea limitelor speciale s-a făcut o singură dată, deși au fost reținute două circumstanțe agravante.

EXPLICAȚII

Prezenta întrebare reprezintă o aplicabilitate practică a celor arătate anterior (nr. 224), în cazul reținerii circumstanțelor agravante majorarea limitelor speciale ale pedepsei realizându-se o singură dată, indiferent de

numărul circumstanțelor agravante reținute [art. 78 alin. (2) CP], maximului special în cazul pedepsei închisorii putându-i-se adăuga un spor de 2 ani, care să nu depășească o treime din acest maxim.

În cazul infracțiunii de furt simplu, faptă prevăzută de art. 228 CP, limita maximă de pedeapsă este de 3 ani închisoare, limită căreia i se poate adăuga un spor care este dublu limitat, atât direct, la 2 ani închisoare, cât și indirect, la o treime din maximul special al infracțiunii. Cum prin ipoteză acest maxim este de 3 ani închisoare rezultă că sporul care poate fi adăugat este de maxim 1 an închisoare.

Față de toate acestea, răspunsul corect este cel de la litera B, instanța aplicând o pedeapsă nelegală întrucât depășește cu 1 an limita maximă la care ar fi putut legal ajunge.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2015)

226. La data de 25 mai 2014, instanța a dispus condamnarea inculpatului AB pentru infracțiunea de furt calificat, prevăzută de art. 228 alin. (1) – art. 229 alin. (1) lit. b), cu aplicarea art. 77 lit. a) CP, săvârșită la data de 5 februarie 2014, la o pedeapsă de 1 an și 6 luni închisoare, cu aplicarea art. 91 CP, stabilind termen de supraveghere de 2 ani. Inculpatului i-au fost interzise drepturile prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. m) și n) CP, cu titlu de pedeapsă complementară, pe o durată de 2 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare.

Hotărârea instanței este:

- A. nelegală, întrucât pedeapsa complementară nu putea fi aplicată;
- B. legală;
- C. nelegală, întrucât pedeapsa complementară trebuia aplicată de la expirarea termenului de supraveghere.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior (nr. 224), efectul circumstanțelor agravante operează numai asupra limitei maxime a pedepsei, minimul acesteia rămânând același.

În aceste condiții, aplicarea unei pedepse cu închisoarea de 1 an și 6 luni pentru săvârșirea unei infracțiuni de furt săvârșit în timpul nopții cu reținerea unei (sau mai multor) circumstanțe agravante este legală, minimul special în acest caz fiind de 1 an închisoare [art. 229 alin. (1) CP]. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este cel corect.

Răspuns: B

(promovare T, 2014)

227. În caz de concurs între cauzele de atenuare și de agravare, stabilirea limitelor pedepsei între care urmează a se realiza individualizarea judiciară se face aplicându-se, succesiv, dispozițiile privitoare la:

A. infracțiunea continuată, recidiva postexecutorie și art. 396 alin. (10) CPP (reducerea limitelor de pedeapsă cu $1/3$ în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu $1/4$ în cazul pedepsei amenzii penale);

B. circumstanțe atenuante, recidivă postcondamnatorie și concurs de infracțiuni;

C. tentativă, circumstanțe agravante și recidivă postcondamnatorie.

EXPLICAȚII

Principiul legalității pedepsei impune prevederea expresă în legea penală a ordinii aplicării efectelor cauzelor de modificare a răspunderii penale în cazul reținerii unui concurs de cauze în aceeași cauză, întrucât, în unele cazuri, ordinea aplicării acestor dispoziții poate influența, în mod considerabil, stabilirea limitelor de pedeapsă în cauză.

În acest sens, prin dispozițiile art. 79 CP, legiuitorul a stabilit ordinea în cazul în care aceeași infracțiune a fost săvârșită în împrejurări, situații, stări care constituie cauze de atenuare sau de agravare. Regula generală care se desprinde din textul legal este aceea că limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită mai întâi vor fi reduse, iar apoi majorate, cu alte cuvinte vor avea întâietate cauzele de atenuare celor de agravare [art. 79 alin. (3) CP]. În cadrul aceleiași categorii de cauze legiuitorul a prevăzut că, în sensul atenuării răspunderii, cauzele vor fi aplicate succesiv, în această ordine, mai întâi dispozițiile privitoare la tentativă, circumstanțe

atenuante și cazuri speciale de reducere a pedepsei [art. 79 alin. (1) CP], iar în sensul majorării se vor avea în vedere dispozițiile privitoare la circumstanțele agravante, infracțiunea continuată, concurs sau recidivă [art. 79 alin. (2) CP].

Referitor la cauzele de agravare, legiuitorul nu a prevăzut expres că acestea vor fi aplicate „în ordine” sau „în această ordine” întrucât prin forța ori natura lucrurilor cauzele de agravare urmează să fie aplicate cu respectarea acestei ordini. Astfel, se vor avea în vedere mai întâi cauzele care caracterizează fiecare act material în parte (circumstanțele agravante putând fi reținute numai în raport cu unul sau o parte din acestea), iar apoi tratamentul sancționator aplicabil unității legale de infracțiune. În continuare, se constată că tratamentul sancționator al pluralității de infracțiuni nu poate fi aplicat cât timp pedepsele principale nu au fost stabilite.

Cu toate acestea, reținem că recidiva va fi aplicată ultima numai dacă este vorba despre recidiva postcondamnatorie, prin adăugarea restului rămas neexecutat la pedeapsa aplicată termenului al doilea, însă nu și atunci când forma de recidivă reținută este cea postexecutorie. În acest caz, apreciem că recidiva postexecutorie va fi aplicată înaintea tuturor celorlalte cauze de agravare a răspunderii penale prevăzute de art. 79 alin. (2) CP, întrucât efectele acesteia se răsfrâng asupra limitelor de pedeapsă la care vor fi raportate toate celelalte cauze de agravare.

Referitor la variantele de răspuns, se constată că varianta de la litera A nu respectă ordinea prevăzută de art. 79 alin. (3) CP, respectiv cauza de atenuare a procedurii simplificate este ulterioară aplicării cauzelor de agravare, iar varianta de la litera B contravine dispozițiilor art. 79 alin. (2) CP, recidiva postcondamnatorie fiind aplicată anterior concursului de infracțiuni.

Varianta de răspuns de la litera C este corectă, fiind în acord cu dispozițiile art. 79 alin. (1) CP.

Răspuns: C

(admitere în magistratură, mai 2018)

228. În caz de concurs între dispozițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000, art. 32 CP, art. 75 alin. (2) lit. b) CP, art. 77 lit. a) CP, acestea se aplică în următoarea ordine:

A. art. 32 CP, art. 75 alin. (2) lit. b) CP, art. 15 din Legea nr. 143/2000, art. 77 lit. a) CP;

B. art. 32 CP, art. 15 din Legea nr. 143/2000, art. 75 alin. (2) lit. b) CP, art. 77 lit. a) CP;

C. art. 77 lit. a) CP, art. 32 CP, art. 75 alin. (2) lit. b) CP, art. 15 din Legea nr. 143/2000.

EXPLICAȚII

Aceeași problemă ridică și această întrebare, respectiv ordinea aplicării în cazul unui concurs între cauze de atenuare sau de agravare (art. 79 CP).

Din enunțul întrebării rezultă următoarele cauze de atenuare și agravare: art. 15 din Legea nr. 143/2000 (cauză de reducere la limitelor de pedeapsă cu jumătate), art. 32 CP (cauză de reducere la limitelor de pedeapsă cu jumătate), art. 75 alin. (2) lit. b) CP (cauză de reducere la limitelor de pedeapsă cu o treime) și art. 77 lit. a) CP (cauză de majorare a limitei maxime a pedepsei cu 2 ani, fără a fi depășită fracția de o treime din acesta).

Așa fiind, se constată că varianta de la litera C contravine ordinii stabilite de art. 79 alin. (3) CP, cauza de agravare fiind plasată anterior cauzelor de atenuare, iar varianta de la litera B contravine dispozițiilor art. 79 alin. (1) CP, circumstanțele atenuante fiind plasate ulterior cauzelor de reducere a pedepsei.

Singurul răspuns corect este cel de la litera A, ordinea legală în acest caz fiind aplicarea dispozițiilor referitoare la tentativă, circumstanța atenuantă, cauza de reducere a pedepsei și la circumstanța agravantă.

Răspuns: A

(promovare CA, 2014)

§3. Renunțarea la aplicarea pedepsei

229. Renunțarea la aplicarea pedepsei:

A. nu permite luarea vreunei măsuri de siguranță, deoarece în acest caz instanța nu individualizează nicio sancțiune;

B. nu poate fi dispusă dacă infracțiunea comisă se află în stare de recidivă postcondamnatorie, dar se poate dispune atunci când ea se află în stare de recidivă postexecutorie;

C. se poate dispune cu privire la autorul unei infracțiuni, chiar dacă instigatorului și complicilor li s-au aplicat pedepse.

EXPLICAȚII

Renunțarea la aplicarea pedepsei este una dintre măsurile de individualizare a pedepselor și constă în dreptul recunoscut instanței de judecată de a renunța definitiv la stabilirea și aplicarea unei pedepse pentru o persoană găsită vinovată de săvârșirea unei infracțiuni, pentru resocializarea căreia, ținând seama de gravitatea infracțiunii, de persoana infractorului și de conduita avută de acesta anterior și ulterior comiterii faptei, este suficientă aplicarea unui avertisment, deoarece stabilirea, aplicarea sau executarea unei pedepse este considerată inoportună din cauza consecințelor pe care le-ar avea asupra persoanei sale (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 514).

Renunțarea la aplicarea pedepsei (sau, mai riguros, renunțarea la *stabilirea* pedepsei) trebuie privită conform definiției amintite numai din perspectiva substanțială a instituției, din perspectivă procesuală aceasta fiind una dintre soluțiile *în merit* pe care le poate pronunța instanța penală (alături de amânarea aplicării pedepsei, condamnare și achitare).

Pentru a fi dispusă această soluție de către instanța de judecată în cauză trebuie îndeplinite un set de condiții pozitive și negative. Printre cele negative o amintim pe cea referitoare la trecutul infracțional al persoanei în cauză, soluția renunțării aplicării pedepsei fiind exclusă nu numai în cazul recidiviștilor, ci și în cazul persoanelor care au suferit anterior o condamnare pentru săvârșirea unei infracțiuni din culpă [art. 80 alin. (2) lit. a) CP], dacă față de aceasta nu a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare.

Luarea măsurilor de siguranță nu este exclusă în cazul dispunerii renunțării la aplicarea pedepsei, fapta fiind prin ipoteză una nejustificată [art. 107 alin. (2) CP], cu excepția măsurii de siguranță a confiscării extinse care are ca premisă soluția condamnării.

Referitor la răspunsul de la litera C, care este cel corect, arătăm că pentru dispunerea renunțării la aplicarea pedepsei instanța nu va avea în vedere soluțiile pronunțate față de restul participanților la săvârșirea aceleiași fapte, fiind lipsit de relevanță dacă, în raport de contribuția și persoana fiecărui participant, instanța dispune diferite soluții (de condamnare, amânarea aplicării pedepsei ori chiar achitare).

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2015)

230. Renunțarea la aplicarea pedepsei nu se poate dispune:

- A. în cazul săvârșirii unui concurs de infracțiuni;
- B. dacă inculpatul a fost anterior condamnat la o pedeapsă de 3 ani închisoare pentru infracțiunea de furt calificat, pentru care se împlinise termenul de reabilitare la data săvârșirii faptei;
- C. dacă inculpatul fusese condamnat în urmă cu doi ani la o pedeapsă de 3 ani închisoare pentru infracțiunea de ucidere din culpă.

EXPLICAȚII

Dacă instanța se va orienta către soluția renunțării la aplicarea pedepsei va aplica infractorului un singur avertisment indiferent de numărul infracțiunilor reținute în sarcina sa (art. 81 CP), o infracțiune sau o pluralitate de infracțiuni sub forma concursului.

Nu se va putea dispune această soluție dacă infractorul a mai suferit anterior o condamnare față de care nu s-a împlinit termenul de reabilitare, indiferent dacă condamnarea anterioară a fost dispusă pentru o faptă intenționată ori din culpă. Din acest motiv, varianta de răspuns de la litera C este cea corectă.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2017)

231. Renunțarea la aplicarea pedepsei se poate dispune, în cazul în care fapta a rămas în forma tentativei, prin raportare:

- A. la pedeapsa prevăzută de lege pentru tentativa la infracțiunea respectivă;
- B. la pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată, în toate cazurile;
- C. la pedeapsa rezultată ca urmare a reducerii pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată prin aplicarea procedurii simplificate.

EXPLICAȚII

Renunțarea la aplicarea pedepsei poate fi dispusă numai dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de cel mult 5 ani [art. 80 alin. (2) lit. d) CP]. Prin pedeapsă prevăzută de legea penală se înțelege, potrivit dispozițiilor art. 187 CP, pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în forma consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei.

În aceste condiții, *de lege lata*, renunțarea la aplicarea pedepsei poate fi dispusă numai dacă maximul pedepsei prevăzute de lege pentru fapt consumat nu este superior pedepsei de 5 ani închisoare, indiferent dacă fapta dedusă judecății a rămas sau nu în faza tentativei.

Răspuns: B

(promovare T, 2017)

232. Se poate dispune renunțarea la aplicarea pedepsei:

A. dacă inculpatul a fost condamnat anterior pentru infracțiunea de ucidere din culpă, prevăzută de art. 192 alin. (2) CP, nefiind împlinit termenul de reabilitare;

B. dacă inculpatul a fost condamnat anterior pentru infracțiunea de furt calificat, prevăzută de art. 228 alin. (1) – art. 229 alin. (1) lit. a) CP, fiind împlinit termenul de reabilitare, dar nu s-a dispus reabilitarea și nici nu s-a constatat intervenirea acesteia prin hotărâre judecătorească;

C. dacă inculpatului major care săvârșește o infracțiune i-a fost aplicată în minoritate măsura educativă a asistării zilnice, în executarea căreia se afla la data săvârșirii faptei.

EXPLICAȚII

Și de această dată întrebarea se referă la condiția negativă prevăzută de art. 80 alin. (2) CP referitoare la condamnarea anterioară pe care a suferit-o infractorul.

Astfel, reluând cele arătate anterior, potrivit dispozițiilor art. 80 alin. (2) lit. a) CP, nu se poate dispune renunțarea la aplicarea pedepsei dacă infractorul

a mai suferit anterior o condamnare, cu excepția cazurilor prevăzută de art. 42 lit. a) și b) CP (fapta nu mai este prevăzută de legea penală și infracțiunea a fost amnistiată) sau pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare. Prin condamnare anterioară se va înțelege și hotărârile prin care, față de inculpat, s-a luat, în timpul minorității, o măsură educativă, în afară de cazul în care au trecut cel puțin doi ani de la data executării sau considerării ca executată a acestei măsuri (art. 239 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal). Față de aceste dispoziții legale, variantele de la literele A și C sunt eronate, iar varianta de la litera B este corectă.

Răspuns: B

(*promovare CA, 2014; promovare T, 2014*)

§4. Amânarea aplicării pedepsei

233. În cazul amânării aplicării pedepsei:

A. este necesar ca pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea comisă din culpă să nu depășească 5 ani;

B. este necesar ca infractorul să-și manifeste acordul de a presta o muncă remunerată în folosul comunității;

C. instanța poate impune infractorului obligația de a nu conduce anumite vehicule.

EXPLICAȚII

Amânarea aplicării pedepsei este o măsură de individualizare a pedepsei pe care o poate dispune instanța constând în amânarea temporară a aplicării pedepsei închisorii de cel mult 2 ani sau a pedepsei amenzii stabilite cu privire la inculpatul persoană fizică major care a comis o infracțiune, când instanța apreciază, ținând seama de persoana infractorului și de conduita avută de acesta înainte și după comiterea infracțiunii, că, în raport cu situația personală a inculpatului, aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, dar se impune supravegherea conduitei sale pentru un termen de supraveghere de fix 2 ani (M. UDROIU, *Partea generală, op. cit.*, 2017, p. 386).

Referitor la variantele de răspuns, legea prevede ca pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită să nu fie de 7 ani închisoare sau mai mare [art. 83 alin. (2) CP] și că infractorul trebuie să-și manifeste acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității [art. 83 alin. (1) lit. c) CP].

Varianta de răspuns de la litera C este corectă față de dispozițiile art. 85 alin. (2) lit. g) CP.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *varianta de la litera B nu este corectă, întrucât textul art. 83 alin. (1) lit. c) CP face referire la acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, iar nu o muncă remunerată, cum apare în enunțul de la litera B.*

Răspuns: C

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

234. Amânarea aplicării pedepsei:

- A. nu atrage starea de recidivă;
- B. nu se poate dispune din nou, dacă în termenul de supraveghere faptuitorul comite o nouă infracțiune;
- C. nu exclude aplicarea confiscării extinse.

EXPLICAȚII

Renunțarea și amânarea aplicării pedepsei reprezintă măsuri de individualizare judiciară a pedepsei care nu implică o soluție de condamnare și, drept consecință, nu pot satisface condiția existenței unei hotărâri de condamnare necesară reținerii termenului întâi al recidivei (art. 41 CP).

Amânarea aplicării pedepsei nu va exclude, *de plano*, dispunerea ulterioară a unei alte soluții similare cu privire la același infractor, această posibilitate existând (în cazul săvârșirii unei infracțiuni din culpă) chiar și în ipoteza în care noua faptă se săvârșește chiar în termenul de încercare al amânării inițiale [art. 88 alin. (4) CP]. Desigur, dacă noua infracțiune săvârșită și descoperită în termenul de supraveghere al amânării aplicării pedepsei a fost săvârșită cu intenție ori intenție depășită, atât pronunțarea soluției de condamnare pentru aceasta, cât și revocarea amânării aplicării pedepsei anterioare sunt obligatorii (ICCJ, Completul pentru dezlegarea unor probleme de drept în materie penală, Decizia nr. 24/2017, M. Of. nr. 860 din 1 noiembrie 2017).

Măsurile de siguranță nu sunt excluse în genere în cazul soluției de amânare a aplicării pedepsei întrucât fapta săvârșită este prin ipoteză nejustificată [art. 107 alin. (2) CP] excepția făcându-o măsura confiscării extinse care poate fi dispusă numai în cazul pronunțării unei hotărâri de condamnare (nu renunțare ori amânarea aplicării pedepsei, achitare ori încetarea procesului penal).

Răspuns: A

(promovare T, 2016)

235. Amânarea aplicării pedepsei nu se poate dispune niciodată cu privire la:

- A. o pedeapsă principală pe lângă care s-a stabilit și pedeapsa complementară a degradării militare;
- B. pedeapsa amenzii pentru care s-a dispus executarea prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității;
- C. o persoană care a mai fost anterior condamnată pentru o altă infracțiune, comisă din culpă.

EXPLICAȚII

Potrivit dispozițiilor art. 83 CP, amânarea aplicării pedepsei sub un termen de supraveghere de cel mult 2 ani poate fi dispusă dacă: *i*) pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea mai mică de 7 ani; *ii*) pedeapsa stabilită, inclusiv în cazul concursului de infracțiuni, este numai amenda, numai închisoarea de cel mult 2 ani ori amenda și pedeapsa închisorii de cel mult 2 ani (în acest caz nu interesează dacă pedeapsa a fost stabilită prin aplicarea tratamentului sancționator al concursului de infracțiuni sau dacă pedeapsa amenzii a fost alăturată pedepsei închisorii în condițiile art. 62 CP); *iii*) infractorul nu a mai fost condamnat anterior la o pedeapsă privativă de libertate (închisoare sau detențiunea pe viață), cu excepția cazurilor în care a operat dezincriminarea faptei, amnistierea infracțiunii sau pentru care s-a împlinit termenul de reabilitare de drept sau judecătorească; *iv*) infractorul și-a manifestat acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității; *v*) infractorul a avut o conduită procesuală corectă, respectiv nu s-a sustras de la urmărirea penală ori de la judecată, nu a încercat zădărnicierea aflării adevărului ori a identificării și tragerii la răspundere penală a autorului sau

a participanților; vi) se apreciază că în raport de persoana infractorului, de conduita avută anterior săvârșirii infracțiunii, de eforturile depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii, precum și de posibilitățile sale de îndreptare, că aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară.

În raport de toate acestea se constată că amânarea aplicării pedepsei poate fi dispusă față de o persoană cu trecut infracțional dacă condamnarea/condamnările anterioare au fost la pedeapsa amenzii [art. 83 alin. (1) lit. b) CP se referă numai la pedeapsa închisorii și, *a fortiori*, la pedeapsa detențiunii pe viață] ori dacă faptele au fost dezincriminare, infracțiunea amnistiată ori s-a împlinit termenul de reabilitare. Pentru aceste motive, varianta de răspuns de la litera C este eronată.

Variantele de răspuns de la literele A și B sunt corecte, întrucât se referă la soluția condamnării și nu la cea a amânării. Astfel, față de dispozițiile art. 69 CP se constată că pedeapsa degradării militare se aplică *condamnațiilor* militari (variantele de răspuns de la litera A), iar *executarea* amenzii este incompatibilă cu *amânarea* aplicării ei (variantele de răspuns de la litera B).

Răspuns: A, B

(admitere INM și în magistratură, 2014)

236. Amânarea aplicării pedepsei închisorii:

A. nu se poate dispune niciodată, dacă pe lângă pedeapsa închisorii s-a aplicat și pedeapsa amenzii penale;

B. se poate dispune, dacă inculpatul a mai fost condamnat anterior la pedeapsa închisorii pentru o infracțiune amnistiată;

C. se poate dispune, dacă inculpatul a mai fost condamnat anterior la pedeapsa închisorii pentru o infracțiune din culpă.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat anterior, condiția prevăzută de art. 83 alin. (1) lit. a) CP este îndeplinită ori de câte ori pedeapsa stabilită, inclusiv în cazul concursului de infracțiuni, este pedeapsa amenzii penale (indiferent de numărul de zile-amendă stabilite), este pedeapsa închisorii de cel mult 2 ani ori este

o pedeapsă compusă din pedeapsa amenzii și pedeapsa închisorii de cel mult 2 ani.

Cu privire la condiția trecutului infracțional, reținem că amânarea aplicării pedepsei nu este exclusă dacă faptele anterioare au fost dezincriminare [art. 83 alin. (1) lit. b) raportat la art. 42 lit. a) CP], infracțiunile amnistiate [art. 83 alin. (1) lit. b) raportat la art. 42 lit. b) CP] ori pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare. Motiv pentru care, răspunsul de la litera B este cel corect.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că, *potrivit dispozițiilor art. 83 alin. (1) lit. a) CP, una dintre condițiile pentru care instanța poate dispune amânarea executării pedepsei este ca pedeapsa stabilită, inclusiv în cazul concursului de infracțiuni, să fie amenda sau închisoarea de cel mult 2 ani, în situația în care instanța aplică pedeapsa amenzii alături de pedeapsa închisorii, în cazurile prevăzute de lege, amânarea aplicării pedepsei închisorii atrage și amânarea aplicării pedepsei amenzii. Dacă instanța aplică pedeapsa închisorii de un an la care se adaugă în întregime amenda penală, conform art. 39 alin. (1) lit. d) CP, se va putea aplica amânarea executării pedepsei în condițiile art. 83 CP. Prin urmare, sintagma niciodată generează varianta A de răspuns ca fiind greșită.*

Răspuns: B

(admitere în magistratură, mai 2018)

237. Organele de urmărire penală au fost sesizate cu privire la faptul că la data de 15 februarie 2015, inculpatul MM a sustras dintr-un magazin produse în valoare de 1000 lei.

În cursul urmăririi penale inculpatul a solicitat să se dispună renunțarea la urmărire penală având în vedere valoarea relativ mică a prejudiciului cauzat. Având în vedere faptul că la data de 1 septembrie 2014 față de inculpatul MM se dispusese renunțarea la aplicarea pedepsei într-o altă cauză penală, procurorul a dispus trimiterea în judecată a inculpatului MM pentru săvârșirea unei infracțiuni de furt, prevăzută de art. 228 alin. (1) CP.

După terminarea cercetării judecătorești, instanța poate dispune:

A. condamnarea inculpatului la pedeapsa de 6 luni închisoare și amânarea aplicării acesteia;

- B. renunțarea la aplicarea pedepsei;
- C. stabilirea unei pedepse de 6 luni închisoare și amânarea aplicării acesteia.

EXPLICAȚII

Pedeapsa prevăzută de lege pentru săvârșirea unei infracțiuni de furt simplu, prevăzută de art. 228 alin. (1) CP, este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda, față de aceste limite de pedeapsă fiind îndeplinite atât condiția prevăzută de art. 80 alin. (2) lit. d) CP (pentru instituția renunțării la aplicarea pedepsei), cât și condiția prevăzută de art. 83 alin. (2) CP (pentru instituția amânării aplicării pedepsei).

În continuare, din datele întrebării rezultă că inculpatul MM a mai beneficiat anterior de o soluție de renunțare la aplicarea pedepsei (cu cca 5 luni în urmă), astfel că o nouă soluție de renunțare la aplicarea pedepsei nu mai poate fi dispusă în cauză [art. 80 alin. (2) lit. b) CP], dar soluția amânării nu este exclusă dacă instanța stabilește pedeapsa principală la un maxim de 2 ani închisoare. Din acest motiv, varianta de răspuns de la litera C este corectă, iar varianta de răspuns de la litera B este eronată.

Varianta de la litera A este eronată întrucât, în sistemul nostru de drept condamnarea și amânarea aplicării pedepsei apare ca o contradicție de termeni, instituției de drept material a amânării aplicării pedepsei îi corespunde o instituție de drept procesual penal, respectiv soluția cu aceeași denumire pe care o pronunță instanța de judecată (în alte sisteme aceste măsuri de individualizare a pedepsei sunt prevăzute numai în dreptul material, instanța de judecată pronunțând în aceste cazuri soluția condamnării).

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2016)

238. Prin sentința penală din data de 30 iunie 2015, definitivă prin neapelare la 25 iulie 2015, s-a dispus amânarea aplicării pedepsei de 2 ani închisoare, stabilită pentru săvârșirea infracțiunii de furt calificat, prevăzută de art. 228 alin. (1), art. 229 alin. (1) lit. b) CP, faptă comisă la 2 februarie 2015.

Ulterior rămânerii definitive a acestei sentințe penale, s-a constatat că la data de 15 ianuarie 2015 inculpatul fusese condamnat definitiv la

pedeapsa de 1 an și 6 luni închisoare pentru infracțiunea de ucidere din culpă, prevăzută de art. 192 alin. (1) CP, pedeapsă de la executarea căreia s-a sustras.

Fiind sesizată cu o cerere de anulare a amânării aplicării pedepsei, instanța urmează a se dispune:

A. anularea amânării aplicării pedepsei și aplicarea dispozițiilor referitoare la pluralitatea intermediară, conform dispozițiilor art. 44 CP;

B. anularea amânării aplicării pedepsei și aplicarea dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, conform dispozițiilor art. 39 CP;

C. anularea amânării aplicării pedepsei și aplicarea dispozițiilor referitoare la recidivă, conform dispozițiilor art. 43 CP.

EXPLICAȚII

Anularea beneficiului amânării aplicării pedepsei se grefează pe ideea descoperirii unor elemente noi, necunoscute anterior de către instanța care a pronunțat hotărârea anterioară (întrucât, altfel, ne-am afla în situația unei erori de judecată care poate fi îndreptată numai prin folosirea căilor de atac), care nu necesită o analiză din partea organelor de jurisdicție, o reapreciere a materialului probator, și care dovedesc neîndeplinirea cumulativă a condițiilor amânării.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 89 CP, descoperirea săvârșirii altei infracțiuni trebuie să se realizeze pe parcursul termenului de supraveghere, infracțiunea trebuie să fi fost săvârșită anterior, nu mai târziu de data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus amânarea (altminteri, dacă fapta este săvârșită ulterior acestei date incidentă ar fi instituția revocării amânării aplicării pedepsei) pentru care i s-a stabilit o pedeapsă privativă de libertate (închisoarea sau detențiunea pe viață). În acest caz instanța va aplica, consecutiv dispunerii anulării amânării aplicării pedepsei, dispozițiile de la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară.

Revenind la datele întrebării, condamnarea anterioară fiind dispusă pentru o infracțiune din culpă, iar hotărârea anterioară rămânând definitivă anterior comiterii infracțiunii pentru care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, instanța va anula amânarea aplicării pedepsei și va aplica tratamentul sancționator prevăzut pentru pluralitatea intermediară.

Din aceste motive, răspunsul de la litera A este cel corect.

Răspuns: A

(promovare PICCJ, 2016)

§5. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere

239. Când se dispune condamnarea la amendă penală:

A. instanța poate decide amânarea aplicării acesteia, dacă fapta a fost comisă din culpă;

B. soluția de suspendare a executării acesteia sub supraveghere este nelegală;

C. pedeapsa complementară dispusă se execută după executarea pedepsei principale.

EXPLICAȚII

Am arătat anterior (nr. 237) că în sistemul nostru de drept alăturarea sintagmelor „condamnarea la pedeapsa” și „amânarea aplicării pedepsei” constituie o contradicție de termeni motiv pentru care varianta de răspuns de la litera A este eronată. Comisia de soluționare a contestațiilor a apreciat în același sens arătând că *varianta de la litera A nu este corectă, întrucât ipoteza vizată de text este cea în care instanța pronunță o soluție de condamnare, ceea ce presupune aplicarea pedepsei amenzii penale, nu doar stabilirea acesteia, astfel încât nu mai este posibilă soluția amânării aplicării pedepsei. Condamnarea și amânarea aplicării pedepsei reprezintă soluții procesuale distincte, care nu pot fi pronunțate în același timp.*

Suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei amenzii este exclusă prin voința legiuitorului [art. 91 alin. (3) lit. a) CP și art. 91 alin. (1) lit. a) CP, „pedeapsa aplicată (...) este închisoarea de cel mult 3 ani”], pedeapsa amenzii urmând a fi executată chiar și în ipoteza în care aceasta este aplicată alături de pedeapsa amenzii [art. 91 alin. (2) CP], drept urmare varianta de răspuns de la litera B este cea corectă.

Pedepsele complementare se pun în executare, de regulă, la rămânerea definitivă a hotărârii penale, excepția făcând-o interzicerea unor drepturi care vor fi executate, în cazul pedepsei închisorii executate în regim penitenciar, numai după executarea integrală ori considerarea ca executată a acestei

pedepse [art. 68 alin. (1) lit. c) CP]. Interzicerea unor drepturi dispuse ca pedeapsă complementară alăturat pedepsei amenzii va fi pusă în executare și executată la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare [art. 68 alin. (1) lit. a) CP].

Răspuns: B

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

240. Inculpatul a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor de tâlhărie calificată și furt, fapte prevăzute de art. 233 alin. (1), art. 234 alin. (1) lit. d) și de art. 228 alin. (1) CP, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (1) CP.

În actul de sesizare al instanței, s-a reținut că la data de 15.02.2014, în jurul orelor 21.00, în timp ce persoana vătămată GI se deplasa pe strada S din municipiul B, prin întrebuițarea de violențe, inculpatul ST a depozitat-o de telefonul mobil și de suma de 300 lei.

În sarcina aceluiași inculpat s-a reținut că la data de 28.02.2014, în jurul orelor 15.00, s-a aflat în locuința persoanei vătămate BM (vecina inculpatului), unde efectua lucrări de reparații.

La un moment dat, profitând de împrejurarea că persoana vătămată a părăsit imobilul, inculpatul și-a însușit bijuteriile din aur în valoare de 5.000 lei, aflate în dulapul din dormitor.

Din extrasul de cazier judiciar al inculpatului, rezultă că acesta a fost condamnat prin sentința penală nr. 178/15.11.2013, a Judecătoriei C (definitivă la data de 16.02.2014) la pedeapsa de 1 an închisoare în modalitatea suspendării condiționate, pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 293 CP 1969, cu aplicarea art. 5 CP.

Raportat la pedeapsa anterioară aplicată inculpatului, în procesul de individualizare a pedepselor, prima instanță:

A. va da eficiență doar dispozițiilor privind revocarea suspendării condiționate;

B. va da eficiență doar dispozițiilor privind anularea suspendării condiționate;

C. nu va aplica dispozițiile privind revocarea sau anularea suspendării condiționate.

EXPLICAȚII

Din datele enunțului rezultă faptul că inculpatul a săvârșit fapta de tâlhărie (15.02.2014) anterior rămânerii definitive a hotărârii anterioare de condamnare a cărei executare a fost suspendată condiționat (s. pen. nr. 178/2013 a Judecătorei C, definitivă la data de 16.02.2014), situație în care sunt incidente dispozițiile referitoare la anularea suspendării condiționate.

Totodată, rezultă că fapta de furt săvârșită în dauna persoanei vătămate BM (28.02.2014) este ulterioară rămânerii definitive sentinței penale nr. 178/2013 a Judecătorei C, definitivă la data de 16.02.2014, situație în care sunt incidente dispozițiile referitoare la revocarea suspendării condiționate.

În aceste condiții, având în vedere că în aceeași cauză și în raport cu aceeași hotărâre este incidentă atât instituția anulării suspendării condiționate, cât și instituția revocării, devine aplicabilă decizia pronunțată în recurs în interesul legii nr. 42/2008, într-o asemenea situație dispunându-se numai anularea suspendării condiționate, contopirea acestor pedepse potrivit tratamentului sancționator al concursului de infracțiuni, urmând ca pedeapsa rezultantă să fie contopită conform regulilor prevăzute la recidiva postcondamnatorie sau pluralitatea intermediară, cu cea stabilită pentru fapta săvârșită în termenul de încercare.

Așa fiind, singurul răspuns corect este cel de la litera B.

Comisia de soluționare a contestațiilor a apreciat în același sens, arătându-se că, *inculpatul a comis faptele deduse judecății înainte de rămânerea definitivă a hotărârii prin care a fost condamnat la un an închisoare cu suspendare condiționată (fapta din 15.02.2014), cât și în cursul termenului de încercare al acestei suspendări (fapta din 28.02.2014). În raport cu aceste date, erau incidente dispozițiile art. 15 alin. (2) din Legea nr. 187/2012, iar potrivit Deciziei RIL nr. 42/2008 (ICCJ), Decizia nr. 42 din 13 octombrie 2008, pronunțată în recurs în interesul legii, M. Of. nr. 204 din 31 martie 2009, n.n.), într-o astfel de situație se dispune anularea suspendării condiționate.*

Răspuns: B

(promovare PCA, 2015)

241. Prin sentința penală nr. 173 din 12 decembrie 2014, pronunțată de Judecătoria M, instanța de fond a dispus condamnarea inculpatului BAM la pedeapsa de 3 ani închisoare pentru comiterea infracțiunii de violare de domiciliu prevăzută de art. 224 alin. (1), (2) CP.

În baza art. 91 alin. (1) CP, instanța a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere și, pe durata termenului de supraveghere de 2 ani și 6 luni, a impus inculpatului să se supună măsurilor de supraveghere, conform art. 93 alin. (1) lit. a)-e) CP:

- să se prezinte la datele fixate la Serviciul de probațiune de pe lângă Tribunalul M., desemnat cu supravegherea lui;
- să primească vizitele consilierului de probațiune desemnat cu supravegherea sa;
- să anunțe în prealabil orice schimbare de domiciliu, reședință ori locuință și orice deplasare care depășește 5 zile, precum și întoarcerea;
- să comunice schimbarea locului de muncă;
- să comunice informații și documente de natură a permite verificarea mijloacele lui de existență;

Toate datele de mai sus s-au comunicat Serviciului de probațiune de pe lângă Tribunalul M, obligațiile stabilite fiind transmise acestui serviciu.

În temeiul art. 93 alin. (2) CP, instanța a impus inculpatului să execute următoarele obligații:

- să urmeze un curs de calificare profesională;
- să nu părăsească teritoriul României, fără acordul instanței.

Hotărârea instanței de judecată:

A. este nelegală, întrucât a impus condamnatului să respecte măsuri de supraveghere care nu mai pot fi modificate și nu asigură condamnatului șanse mari de îndreptare;

B. este legală, întrucât a fost pronunțată cu respectarea dispozițiilor legale care reglementează instituția suspendării executării pedepsei sub supraveghere;

C. este nelegală, întrucât a fost pronunțată cu încălcarea dispozițiilor legale care reglementează instituția suspendării executării pedepsei sub supraveghere.

EXPLICAȚII

Suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei, cum sugerează și denumirea, reprezintă o măsură de individualizare a executării pedepsei constând în temporizarea executării în penitenciar a pedepsei închisorii aplicate, pe un termen de încercare cuprins între 2 și 4 ani (fără a putea fi mai mic decât durata pedepsei aplicate), sub condiția ca în tot acest termen condamnatul să respecte măsurile de supraveghere și obligațiile impuse, să îndeplinească, atunci când este cazul obligațiile civile stabilite și să nu săvârșească noi infracțiuni. Dacă se constată îndeplinită condiția sub care s-a dispus suspendarea executării pedepsei închisorii la împlinirea termenului de supraveghere pedeapsa se va considera executată.

Condițiile dispunerii suspendării sub supraveghere a executării pedepsei sunt: *i)* pedeapsa aplicată, inclusiv în caz de concurs de infracțiuni, este închisoarea de cel mult 3 ani (în cazul pedepsei amenzii suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei fiind exclusă); *ii)* infractorul nu a mai fost condamnat anterior la pedeapsa închisorii mai mare de un an, cu excepția cazurilor în care a intervenit dezincriminarea faptei care a atras condamnarea anterioară, infracțiunea a fost amnistiată, condamnare a fost dispusă pentru săvârșirea unei infracțiuni din culpă ori dacă, nefiind în vreunul dintre aceste cazuri, a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare; *iii)* infractorul și-a manifestat acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității; *iv)* infractorul a avut o conduită procesuală corectă, nu s-a sustras de la urmărirea penală ori judecată, nu a încercat zădărnicierea aflării adevărului ori a identificării și tragerii la răspundere penală a autorului sau a participanților; *v)* se apreciază că aplicarea pedepsei este suficientă și, chiar fără executarea ei efectivă, condamnatul nu va mai comite alte infracțiuni, fiind însă necesară supravegherea conduitei sale pentru o perioadă determinată.

Nu poate fi dispusă această măsură dacă aplicarea pedepsei a fost inițial amânată, dar ulterior amânarea a fost revocată [art. 91 alin. (3) lit. b) CP].

Revenind la datele enunțului, se constată că termenul de încercare de 2 ani și 6 luni este inferior pedepsei cu închisoarea aplicate, această dispoziție a instanței contravenind dispozițiilor art. 92 alin. (1) teza finală CP.

Din aceste motive, răspunsul de la litera C este cel corect.

Răspuns: C

(promovare PT, 2015)

242. În cazul suspendării executării pedepsei sub supraveghere:

A. termenul de supraveghere este întotdeauna mai mare decât durata pedepsei aplicate;

B. instanța poate dispune, în cursul termenului de supraveghere, modificarea măsurilor de supraveghere;

C. termenul de supraveghere se calculează pe zile pline.

EXPLICAȚII

Problema stabilirii termenului de supraveghere prin raportare la două criterii, acela al pedepsei aplicate și limita minimă și maximă prevăzută de lege ridică și această întrebare prin enunțul său și varianta de răspuns de la litera A. Varianta de răspuns este eronată întrucât termenul de supraveghere care este cuprins între 2 și 4 ani poate fi egal sau mai mare decât durata pedepsei aplicate, potrivit dispozițiilor art. 92 alin. (1) CP.

Varianta de răspuns de la litera B este eronată față de dispozițiile art. 95 CP, *de lege lata* fiind posibilă modificarea sau încetarea *obligățiilor* impuse în vederea asigurării condamnatului unor șanse mai mari de îndreptare, însă nu și a măsurilor de supraveghere care rămân aceleași pe întreaga perioadă a termenului.

În fine, varianta de răspuns de la litera C este corectă, termenul de supraveghere cuprins între 2 și 4 ani este un termen substanțial, calculat zi cu zi, pe unități pline de timp, acesta urmând a fi calculat potrivit dispozițiilor art. 186 CP, anul (și luna) socotindu-se împlinit cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care termenul a început să curgă. De pildă, un termen de 2 ani și 6 luni care a început să curgă la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei de 2 ani, respectiv din data de 15 mai 2014, se va împlini la data de 14 noiembrie 2016 la ora 24.00.

Răspuns: C

(promovare T, 2014)

243. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere se poate dispune în cazul în unei hotărâri de condamnare la pedeapsa:

- A. închisorii de 3 ani;
- B. amenzii;
- C. închisorii de 2 ani, însoțită de pedeapsa amenzii.

EXPLICAȚII

Pentru a putea fi dispusă măsura suspendării sub supraveghere a executării pedepsei închisorii, legea impune ca pedeapsa aplicată de către instanță să nu fie mai mare de 3 ani, fiind lipsit de relevanță care sunt limitele speciale de pedeapsă, dacă la această pedeapsă s-a ajuns prin aplicarea dispozițiilor referitoare la tentativă, circumstanțele atenuante ori la alte cauze de reducere a pedepsei.

Nu interesează dacă alăturat pedepsei închisorii, chiar în quantum maxim, de 3 ani, s-a aplicat pedeapsa amenzii, fie în condițiile art. 62 CP (cazul în care prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial), fie în condițiile art. 39 alin. (1) lit. d) sau e) CP (cazul concursului de infracțiuni), pedeapsa închisorii va putea fi suspendată sub supraveghere, pedeapsa amenzii urmând a fi executată, această pedeapsă fiind exceptată de la suspendare [art. 91 alin. (2) și (3) lit. a) CP].

Pentru aceste motive, variantele de răspuns corecte sunt cele de la literele A și C.

Răspuns: A, C

(admitere INM și în magistratură, 2017)

244. În cazul condamnării unei persoane la o pedeapsă cu suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, la împlinirea termenului de supraveghere:

- A. cel condamnat este reabilitat de drept;
- B. începe să curgă termenul de reabilitare;
- C. începe executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.

EXPLICAȚII

Efectele împlinirii termenului de supraveghere sunt următoarele: *i)* pedeapsa închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere se consideră executată și *ii)* începe să curgă termenul de reabilitare de drept (art. 165 CP).

Varianta de răspuns de la litera A este eronată, la împlinirea termenului de supraveghere, *de lege lata*, reabilitarea de drept nu intervine, abia la acest moment pedeapsa aplicată fiind considerată executată [art. 98 alin. (1) CP]. Varianta de răspuns de la litera B este corectă cu mențiunea că în cazul suspendării sub supraveghere a executării pedepsei închisorii incidentă va fi instituția reabilitării de drept și nu cea a reabilitării judecătorești.

Pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi începe să fie executată la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare prin care s-a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere [art. 68 alin. (1) lit. b) CP], motiv pentru care, răspunsul de la litera C este eronat.

Răspuns: B

(*promovare CA, 2014; promovare PCA 2017*)

245. Conform Codului penal în vigoare, anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere se dispune ca urmare a existenței unor factori:

A. preexistenți hotărârii definitive de condamnare cu suspendarea executării pedepsei sub supraveghere;

B. indiferent dacă sunt preexistenți sau ulteriori hotărârii de condamnare cu suspendarea executării pedepsei sub supraveghere;

C. ulteriori hotărârii definitive de condamnare cu suspendarea executării pedepsei sub supraveghere.

EXPLICAȚII

Anularea și revocarea sunt două instituții aflate în legătură cu măsura amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere a executării pedepsei și liberării condiționate, care se exclud reciproc dată fiind premisa pe care se grefează: anularea are în vedere elemente preexistente, anterioară

momentului rămânerii definitive a hotărârii de amânare, condamnare ori liberare condiționată, revocarea, din contră, are în vedere elemente ulterioare (e.g., reținerea relei-credințe referitoare la nerespectarea măsurilor de supraveghere, la neachitarea despăgubirilor civile). Din acest motiv, răspunsul corect este cel de la litera A.

Răspuns: A

(promovare PCA, 2014)

246. La data liberării condiționate, cel condamnat:

- A. este supus unor măsuri de supraveghere și respectării unor obligații, dacă pedeapsa aplicată este de doi ani închisoare;
- B. este considerat că a executat pedeapsa principală;
- C. execută pedeapsa complementară a interdicției străinului de a se afla pe teritoriul României, aplicată prin hotărârea de condamnare.

EXPLICAȚII

Liberarea condiționată este o modalitate de individualizare a executării detențiunii pe viață și a pedepsei închisorii, fără lipsire de libertate, acordată prin hotărârea definitivă a instanței de judecată, urmare a îndeplinirii condițiilor impuse conduitei condamnatului pe timpul executării duratei obligatorii din pedeapsă, precum și sub rezerva îndeplinirii integrale, sub controlul serviciului de probațiune, pe durata termenului de supraveghere a măsurilor și obligațiilor (I. PASCU Ș.A., *op. cit.*, p. 586).

Beneficiul liberării condiționate este acordat condamnaților care la locul de deținere au dovedit prin comportament bun, prin prestare de muncă și, în genere, prin încercarea înlăturării tuturor consecințelor faptelor penale care le-au atras condamnarea că scopul pedepsei a fost atins cu un moment mai devreme și că nu mai este necesară prelungirea stării de deținere întrucât sunt pregătiți pentru a fi redați și reintegrați în societate.

Una dintre condițiile acordării liberării condiționate este executarea unei fracții din pedeapsa aplicată, odată acordat acest beneficiu, restul de pedeapsă urmând a fi executat în libertate, în funcție de cuantumul acestuia, mai mare sau mai mic de 2 ani [art. 101 alin. (1) CP], sub supravegherea sau nu a serviciului de probațiune.

Așa fiind, varianta de răspuns de la litera B este eronată, la data liberării condiționate pedeapsa nefiind prin ipoteză executată ori considerată ca executată, condamnatul urmând să continue executare nu în mediul penitenciar, ci în libertate.

Eronată este și varianta de la litera A, întrucât măsurile de supraveghere și obligațiile prevăzute de lege vor fi impuse numai dacă *restul* rămas de executat este de 2 ani sau mai mare și nu dacă *pedeapsa* aplicată este de 2 ani sau mai mare.

În fine, varianta de răspuns de la litera C este corectă, pedeapsa complementară a interzicerii străinului de a se afla pe teritoriul României fiind pusă în executare la data liberării condiționate [art. 68 alin. (2) CP].

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2017)

247. Instanța dispune revocarea liberării condiționate în cazul în care, pe durata termenului de supraveghere, persoana condamnată:

- A. nu respectă cu rea-credință măsurile de supraveghere impuse;
- B. nu execută obligațiile civile impuse prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească;
- C. a săvârșit o infracțiune de distrugere din culpă, descoperită în termenul de supraveghere, pentru care i s-a aplicat pedeapsa închisorii, chiar după expirarea acestui termen.

EXPLICAȚII

Revocarea liberării condiționate este fundamentată, așa cum am arătat anterior (nr. 245), exclusiv pe factori ulteriori hotărârii definitive prin care s-a dispus această măsură.

Potrivit dispozițiilor art. 104 CP, liberarea condiționată va fi revocată în cazul în care pe durata supravegherii persoana condamnată *i)* cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere stabilite; *ii)* cu rea-credință, nu execută obligațiile impuse; *iii)* comite o nouă infracțiune, indiferent de forma de vinovăție, care a fost descoperită în termenul de supraveghere și pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii, chiar după expirarea acestui termen.

Pentru aceste considerente, variantele de răspuns de la literele A și C sunt corecte.

Varianta de la litera B este eronată, întrucât executarea obligațiilor civile, atunci când este cazul, constituie o condiție a *acordării* liberării condiționate [art. 101 alin. (1) lit. c) CP], anterioară dispunerii acestui beneficiu.

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că, *potrivit dispozițiilor art. 104 alin. (2) CP, dacă după acordarea liberării, cel condamnat a săvârșit o nouă infracțiune, instanța revocă liberarea și dispune executarea restului de pedeapsă. Textul indicat anterior nu distinge după cum noua infracțiune a fost săvârșită cu forma de vinovăție a intenției sau culpei, revocarea liberării condiționate fiind așadar obligatorie și în ipoteza săvârșirii unei infracțiuni din culpă. Dispozițiile art. 96 alin. (6) CP nu sunt aplicabile în ipoteza dată de varianta de răspuns întrucât reglementează instituția revocării suspendării executării pedepsei sub supraveghere.*

Răspuns: A, C

(admitere în magistratură, mai 2018)

248. Revocarea liberării condiționate din executarea pedepsei detențiunii pe viață:

A. se dispune obligatoriu ori de câte ori infracțiunea comisă și descoperită în termenul de supraveghere este intenționată;

B. are ca efect aplicarea unei pedepse rezultante compusă din pedeapsa pentru infracțiunea ce a atras revocarea liberării plus un rest de pedeapsă egal cu durata termenului de supraveghere (10 ani);

C. nu se dispune chiar dacă persoana condamnată nu a îndeplinit, cu rea-credință, obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare.

EXPLICAȚII

În sistemul nostru de drept poate fi dispusă liberarea condiționată din pedeapsa detențiunii pe viață dacă cel condamnat a executat efectiv 20 de ani de detențiune, a avut o conduită bună pe toată durata executării pedepsei, a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească

și dacă a format instanței convingerea că s-a îndreptat și se poate reintegra în societate [art. 99 alin. (1) lit. a) CP].

Cazurile de revocare a beneficiului liberării condiționate sunt aceleași, indiferent de natura pedepsei privative de libertate din care condamnat s-a liberat, închisoare sau detențiune pe viață (art. 104 CP).

Raportându-ne la acestea se constată că varianta de răspuns de la litera A este eronată, întrucât, potrivit dispozițiilor art. 104 alin. (2) CP, nu interesează forma de vinovăție cu care a fost săvârșită infracțiunea în termenul de supraveghere și descoperită în acest termen, ci interesează pedeapsa aplicată de către instanță pentru această nouă infracțiune, în ipoteza condamnării (renunțarea la aplicarea pedepsei [art. 80 alin. (2) lit. a) CP] și amânarea aplicării pedepsei [art. 83 alin. (1) lit. b) CP] fiind excluse) la pedeapsa detențiunii pe viață ori a închisorii revocarea fiind incidentă și obligatorie, în cazul condamnării la pedeapsa amenzii penale revocarea beneficiului liberării condiționate fiind exclusă.

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că *revocarea liberării condiționate din executarea pedepsei detențiunii pe viață nu se dispune chiar dacă persoana condamnată nu a îndeplinit, cu rea-credință, obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare. Potrivit art. 104 alin. (1) CP, revocarea liberării condiționate se poate dispune, printre altele, dacă persoana condamnată nu execută obligațiile impuse. Aceste obligații sunt cele enumerate de art. 101 alin. (2) CP, iar printre acestea nu se regăsește și cea privind neexecutarea obligațiilor civile stabilite prin hotărârea de condamnare, în schimb, aceasta este una dintre condițiile pentru acordarea liberării condiționate, ce trebuie verificată anterior luării acestei măsuri [art. 99 alin. (1) lit. c) CP], cu care s-a făcut, probabil, confuzie.*

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2016)

CAPITOLUL AL IV-LEA.

MĂSURILE DE SIGURANȚĂ

249. Tribunalul B, Secția penală, în baza art. 32 raportat la art. 188 și art. 189 alin. (1) lit. a) CP, l-a condamnat pe inculpatul GR pentru săvârșirea tentativei la infracțiunea de omor calificat.

În baza art. 342 alin. (1) CP, l-a condamnat pe același inculpat pentru infracțiunea de deținere fără drept a armelor militare și muniției și, în baza art. 253 alin. (1) din același cod, pentru săvârșirea infracțiunii de distrugere.

În fapt s-a reținut că, pe fondul unor conflicte mai vechi, inculpatul GR s-a înarmat și a urmărit în trafic autoturismul condus de către partea vătămată BF, a coborât geamul portierei dreapta față și, în timpul manevrei de depășire, a tras mai multe focuri cu pistolul B. Un glonț a pătruns prin geamul portierei stânga spate, pe care l-a spart, a intrat prin partea superioară a scaunului din dreapta față, producând leziuni traumatice părții vătămate BF în zona scapulară și a umărului drept, precum și o plagă la nivelul bazinului.

Apoi, inculpatul GR și-a continuat deplasarea cu mare viteză, iar organele de poliție l-au oprit pe inculpat în trafic, pe raza comunei S, fiind găsite în autoturismul pe care-l conducea două pistoale, unul marca B de calibru 9 mm, iar celălalt marca T de calibru 7,62 mm pe podeaua din partea dreaptă față, pentru niciunul nedeținând autorizație.

Alături de condamnarea inculpatului GR, instanța trebuia să dispună și:

A. confiscarea armelor în temeiul art. 112 alin. (1) lit. b) CP;

B. confiscarea armei marca B în temeiul art. 112 alin. (1) lit. b) CP și a armei marca T în temeiul art. 112 alin. (1) lit. f) din același cod;

C. confiscarea armei marca B în temeiul art. 112 alin. (1) lit. b) CP, a armei marca T în temeiul art. 112 alin. (1) lit. f) CP și a autoturismului condus de către inculpat în temeiul art. 112 alin. (1) lit. b) CP.

EXPLICAȚII

Măsurile de siguranță sunt sancțiuni de drept penal constând în măsuri de constrângere cu caracter preventiv care au ca premisă săvârșirea nejustificată

a unei fapte prevăzute de legea penală și drept scop înlăturarea unor stări de pericol generatoare de asemenea fapte.

Sistemul nostru de drept recunoaște ca măsuri de siguranță *i)* obligarea la tratament medical și internarea medicală; *ii)* interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii; *iii)* confiscarea specială și confiscarea extinsă (art. 108 CP).

Măsurile de siguranță pot fi dispuse de către organele de jurisdicție în genere chiar în lipsa unei soluții de condamnare (renunțare ori amânare a aplicării pedepsei), fiind suficientă reținerea trăsăturii tipicității și antijuridicității infracțiunii [art. 107 alin. (2) CP]. Excepția de la această regulă o regăsim în dispozițiile art. 112¹ CP care reglementează instituția confiscării extinse, măsură de siguranță care poate fi dispusă numai consecutiv unei soluții de condamnare.

Confiscarea specială, pe de altă parte, poate fi dispusă inclusiv atunci când soluția dispusă/pronunțată nu este de condamnare (renunțare ori amânare a aplicării pedepsei).

Referit la enunțul întrebării, constatăm că pistolul marca B a fost folosit la săvârșirea infracțiunii de omor rămasă în forma tentativei [art. 112 alin. (1) lit. b) CP], iar pistolul marca T este un bun a cărui deținere este interzisă de legea penală [art. 112 alin. (1) lit. f) CP], fiind o infracțiune la regimul armelor și munițiilor, dacă posesorul nu deține autorizație.

Cu privire la autovehiculul folosit, în acord cu practica instanței supreme, apreciem că aplicarea măsurii confiscării speciale asupra acestuia poate fi dispusă numai atunci când se dovedește că acesta a constituit un mijloc propriu de realizare a activității infracționale impus de natura și specificul actului de conduită exprimat de *verbum regens* – afecțația obiectivă –, precum și în situațiile în care, chiar dacă nu s-a ivit în practică necesitatea de a fi folosit, acesta este parte componentă a modului în care infractorul a conceput activitatea infracțională – afecțația subiectivă – (ICCJ, S.U., Decizia nr. 18 din 12 decembrie 2005, M. Of nr. 285 din 29 martie).

Din aceste motive, răspunsul de la litera B este cel corect.

Răspuns: B

(promovare T, 2014)

250. Măsura de siguranță a confiscării speciale nu poate fi dispusă:

A. prin echivalent în bani, cu privire la bunurile produse prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală;

B. dacă terțul dobânditor de rea-credință al bunului dobândit prin săvârșirea infracțiunii s-a constituit parte civilă în procesul penal cu privire la suma plătită inculpatului;

C. cu privire la bunurile a căror deținere este interzisă de legea penală, dacă fapta nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege.

EXPLICAȚII

„*Crime doesn't pay*”, deziderat de cele mai multe ori greu de atins, se referă la faptul că săvârșirea unei infracțiuni nu trebuie să-i procure agentului niciun avantaj patrimonial ori de altă natură.

În acest sens, legea prevede bunurile care, aflându-se în legătură cu comiterea unei fapte prevăzute de legea penală de către agent, sunt supuse confiscării speciale. În continuare, dacă aceste bunuri nu sunt găsite, în unele cazuri, poate fi dispusă confiscarea prin echivalent. Aceasta este situația variantei de la litera A, însă în ipoteza vizată confiscarea prin echivalent fiind exclusă potrivit dispozițiilor art. 112 alin. (5) CP.

Bunul dobândit prin săvârșirea infracțiunii este urmărit în mâinile oricui s-ar afla, apreciem noi, chiar dacă a ajuns la un terț de bună-credință (*a fortiori*, de rea-credință), confiscarea specială a bunului în aceste condiții deschizându-i acestuia calea unui proces civil. Credem că acțiunea civilă în ipoteza expusă nu ar putea fi alăturată acțiunii penale în procesul penal, întrucât în acest cadru pot fi solicitate despăgubiri civile fundamentate pe răspunderea civilă delictuală și nu pe un alt tip de raport civil.

Măsura confiscării speciale poate fi dispusă ori de câte ori a fost săvârșită în mod nejustificat o faptă prevăzută de legea penală, fiind suficientă reținerea trăsăturii infracțiunii vizând tipicitatea obiectivă și antijuridicitatea, prin urmare, răspunsul de la litera C este eronat.

Răspuns: A

(admitere în magistratură, mai 2018)

251. În cazul în care s-a dispus încetarea procesului penal ca urmare a decesului inculpatului, ca măsură de siguranță a confiscării speciale:

A. se poate dispune confiscarea echivalentului valoric al bunului care nu a fost găsit de la succesorii legali sau testamentari ai inculpatului;

B. nu se poate dispune confiscarea echivalentului valoric al bunului care nu a fost găsit de la succesorii legali sau testamentari ai inculpatului;

C. este obligatorie confiscarea echivalentului valoric al bunului care nu a fost găsit de la succesorii legali sau testamentari ai inculpatului.

EXPLICAȚII

S-a arătat în doctrină că una dintre consecințele *caracterului personal* al sancțiunii este faptul că nu este posibilă confiscarea echivalentului valoric al bunului care nu a fost găsit de la succesorii legali sau testamentari ai inculpatului în ipoteza în care față de inculpat s-a dispus încetarea procesului penal ca urmare a constatării decesului (M. UDROIU, *Partea specială, op. cit.*, p. 474). Din acest motiv, doar răspunsul de la litera B este corect.

Răspuns: B

(promovare CA, 2017)

252. Confiscarea extinsă se poate dispune:

A. și dacă a intervenit grațierea antecondamnatorie;

B. și dacă a intervenit amnistia antecondamnatorie;

C. și în cazul în care a intervenit prescripția răspunderii penale.

EXPLICAȚII

Confiscarea extinsă este o sancțiune de drept penal care constă în trecerea irevocabilă în patrimoniul statului a unor bunuri (prin aceasta înțelegându-se, potrivit legii, și sumele de bani), altele decât cele vizate de confiscarea specială, al căror quantum total depășesc în mod evident veniturile obținute de către condamnat în mod licit.

Măsura confiscării extinse este singura măsură de siguranță care nu poate fi dispusă decât consecutiv unei soluții de condamnare, fiind fără relevanță

dacă executarea pedepsei a fost suspendată condiționat ori înlăturată printr-un act de grațiere, astfel, răspunsul de la litera A este cel corect.

Variantele de răspuns de la literele B și C sunt eronate întrucât incidența amnistiei și a prescripției răspunderii penale împiedică exercitarea acțiunii penale, instanța de judecată dispunând, în aceste cazuri, soluția încetării procesului penal, soluția condamnării fiind exclusă.

Răspuns: A

(promovare CA, 2015)

253. Măsura de siguranță a confiscării extinse se poate dispune, conform dispozițiilor Codului penal în vigoare, asupra:

A. banilor și bunurilor obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării, precum și bunurile produse de acestea;

B. tuturor categoriilor de bunuri cu excepția banilor;

C. doar asupra bunurilor mobile ale condamnatului.

EXPLICAȚII

Dispozițiile art. 112¹ CP nu individualizează ce categorii de bunuri pot fi vizate de această măsură de siguranță, acestea putând fi bunuri mobile, bunuri imobile, sumele de bani lichizi ori găsite în conturile condamnatului. Confiscarea extinsă va viza și bunurile și banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării, precum și bunurile produse de acestea [art. 112¹ alin. (7) CP]. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este singurul corect.

Răspuns: A

(promovare PCA, 2014)

CAPITOLUL AL V-LEA.

MINORITATEA

254. Poate fi luată o măsură educativă privativă de libertate:

- A. când inculpatul minor a mai săvârșit o altă infracțiune pentru care s-a aplicat o măsură educativă, chiar dacă hotărârea nu este definitivă;
- B. când inculpatul minor a săvârșit infracțiunea de omor;
- C. ori de câte ori instanța apreciază că măsurile educative neprivative de libertate nu sunt suficiente pentru corectarea comportamentului minorului, infractor primar:

EXPLICAȚII

În cazul infracțiunilor comise în minorat (la vârsta cuprinsă între 14-16 ani, dacă se dovedește existența discernământului, sau 16-18 ani), indiferent dacă tragerea la răspundere penală s-a realizat ulterior împlinirii vârstei de 18 ani de către infractor, nu pot fi dispuse decât măsuri educative, privative ori neprivative de libertate, pedepsele penale fiind excluse.

Regula desprinsă din art. 114 alin. (1) CP este aceea că în cazul infracțiunilor comise în perioada în care inculpatul avea vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani se va dispune o măsură educativă *neprivativă* de libertate. Excepția de la această regulă este prevăzută la art. 114 alin. (2) CP, măsura educativă putând fi (nu obligatoriu) una dintre cele privative de libertate dacă *i)* minorul a mai săvârșit o infracțiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea noii infracțiuni sau dacă *ii)* pentru fapta săvârșită de minor (sau în minoritate) legea prevede pedeapsa cu închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detențiunea pe viață.

În aceste condiții, se constată că varianta corectă de răspuns este cea de la litera B, infracțiunea de omor fiind pedepsită cu închisoarea de la 10 la 20 de ani, așadar în cuantum superior limitei minime prevăzute de art. 114 alin. (2) lit. b) CP.

Varianta de răspuns de la litera A este eronată întrucât noua infracțiunea săvârșită de minor nu este ulterioară executării ori începerii executării măsurii educative dispuse anterior (*a fortiori*, nu este ulterioară rămânerii definitive

a hotărârii prin care s-a dispus anterior măsura educativă), iar varianta de răspuns de la litera B este eronată, întrucât convingerea instanței cu privire la șansele de recuperare ale infractorului minor prin aplicarea măsurii educative nu este relevantă la alegerea măsurii privative libertate, în acest caz criteriul fiind unul pur legal și nu unul judiciar. Convingerea instanței poate fi relevantă însă în sens invers, atunci când una dintre condițiile prevăzute de art. 114 alin. (2) CP este îndeplinită, putându-se astfel dispune o măsură privativă de libertate, instanța apreciază că în vederea recuperării minorului nu este necesară o măsură educativă atât de severă, dispunerea unei măsuri educative neprivative de libertate fiind suficientă pentru atingerea scopului dorit.

Răspuns: B

(promovare CA, 2014; promovare PICCJ, 2017)

255. Când pentru infracțiunea săvârșită de minor legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață, aceștia i se poate aplica:

- A. o pedeapsă cu închisoarea;
- B. o măsură educativă neprivativă de libertate;
- C. doar o măsură educativă privativă de libertate.

EXPLICAȚII

Așa cum arătam, *de lege lata*, persoanei care a săvârșit infracțiuni în minorat nu i se pot aplica pedepse penale ci, de regulă, numai măsuri educative neprivative [art. 114 alin. (1) CP] sau, prin excepție, măsuri privative de libertate [art. 114 alin. (2) CP].

De reținut că atunci când infracțiunea reținută în sarcina minorului (sau a persoanei care a săvârșit fapta în minorat) este una gravă (pedepsită cu închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detențiunea pe viață) ori săvârșită ulterior executării ori începerii executării măsurii educative dispuse anterior față de minor, dispunerea unei măsuri educative privative de libertate nu este obligatorie. Reținerea uneia sau chiar, cumulativ, a ambelor ipoteze prevăzute de art. 114 alin. (2) CP nu impune instanței dispunerea în mod automat a unei măsuri educative privative de libertate, regula prevăzută de art. 114 alin. (1) CP, fiind în continuarea activă, ci doar *legitimează* derogarea de la regulă prin aplicarea criteriilor de individualizare judiciare.

Așa fiind, în cazul în care infracțiunea săvârșită de către minor este pedepsită cu detențiunea pe viață, exclusiv sau alternativ cu închisoarea, instanța poate dispune atât o măsură privativă de libertate [art. 114 alin. (1) lit. b) CP], cât și o măsură neprivativă de libertate, în funcție de particularitățile cauzei, de posibilitatea și de disponibilitatea infractorului minor de a-și corija comportamentul.

Răspuns: B

(promovare T, 2014)

256. Prin sentința penală nr. 10/25.08.2014, Judecătoria C a condamnat pe inculpatul LN la o pedeapsă de 6 luni închisoare pentru săvârșirea în majorat a infracțiunii prevăzute de art. 335 alin. (2) CP.

Prin aceeași sentință, în baza art. 83, art. 110 CP 1969 și a art. 15 din Legea nr. 187/2012, instanța a revocat beneficiul suspendării condiționate a executării pedepsei de 2 ani închisoare, aplicată inculpatului LN prin sentința penală nr. 24/19.04.2010 a Judecătoriei P pentru o faptă săvârșită în minorat, dispunându-se executarea acesteia alături de pedeapsa aplicată în cauză, în final inculpatul având de executat pedeapsa rezultantă de 2 ani și 6 luni închisoare.

Hotărârea instanței este:

A. nelegală, având în vedere că pedepsele nu au fost contopite potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, în condițiile existenței unei pluralități intermediare în cauză;

B. nelegală, deoarece nu au fost aplicate dispozițiile tranzitorii din art. 22 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 187/2012 și dispozițiile art. 129 alin. (2) lit. b) CP;

C. legală, deoarece pedeapsa rezultantă a fost aplicată conform Deciziei nr. 4/2014 pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, referitoare la dispozițiile art. 22 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 187/2012 cu referire la art. 129 alin. (2) lit. b) CP.

EXPLICAȚII

Prezenta întrebare se referă la o ipoteză tranzitorie, infractorului minor, sub auspiciile vechiul Cod penal, aplicându-i-se o pedeapsă cu închisoarea a cărei executare a fost suspendată condiționat. În această situație sunt

aplicabile dispozițiile art. 22 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 187/2012 și cele ale art. 129 alin. (1) lit. b) CP, cum corect a apreciat Comisia de soluționare a contestațiilor.

În continuare s-a arătat că *examinarea variantelor de răspuns prin raportare la conținutul speței conduce la concluzia că revocarea beneficiului suspendării condiționate făcea parte din situația premisă, iar cerința viza verificarea cunoașterii instituțiilor care reglementează aplicarea tratamentului sancționator în situația existenței unei condamnări cu suspendare condiționată a executării pedepsei pentru o faptă săvârșită în minorat, în condițiile comiterii în cursul termenului de încercare a unei noi infracțiuni, în majorat, infracțiune care se judecă după intrarea în vigoare a noului Cod penal.*

În fine, Comisia a decis că varianta de răspuns de la litera C este eronată, întrucât prin *Decizia nr. 4/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, prin care s-a statuat că dispozițiile art. 22 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 187/2012 cu referire la art. 129 alin. (2) lit. b) CP nu sunt aplicabile faptelor definitiv judecate la data de 1 februarie 2014, nu este incidentă în speță. Din considerentele deciziei rezultă că situația avută în vedere privește revocarea unei suspendări condiționate aplicate pentru săvârșirea unei infracțiuni comise în timpul minorității, înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal și a Legii nr. 187/2012, în timp ce enunțul grilei tratează situația în care chestiunea revocării suspendării condiționate a executării pedepsei aplicate minorului are loc ulterior acestui moment (1 februarie 2014).*

Răspuns: B

(promovare PCA, 2017)

257. Inculpatul RI a fost condamnat la o pedeapsă de un 1 an și 3 luni închisoare pentru săvârșirea, în perioada 4.10.2014-12.01.2015, a infracțiunii prevăzute de art. 367 alin. (1) și (3) CP cu aplicarea art. 396 alin. (10) CPP și la o pedeapsă de 1 an închisoare pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 cu aplicarea art. 35 alin. (1) CP și art. 396 alin. (10) CPP.

Din fișa de cazier judiciar rezultă că inculpatul a mai fost condamnat prin sentința penală nr. 1/5.09.2013 rămasă definitivă la data de 17.09.2013 la o pedeapsă de 8 luni închisoare, cu suspendare condiționată a executării

pedepsei pe durata unui termen de încercare de 2 ani și 8 luni, în temeiul art. 110 cu referire la art. 81 CP 1969.

Față de această situație, pedeapsa rezultantă se va calcula:

A. conform art. 96 alin. (4) și alin. (5) CP;

B. conform art. 22 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 187/2012 și art. 129 alin. (2) lit. b) și alin. (4) CP;

C. conform art. 44 alin. (2) CP.

EXPLICAȚII

Aceeași problemă de drept o ridică și prezenta întrebare, Comisia de soluționare a contestațiilor reținând că *Decizia nr. 4/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, prin care s-a statuat că dispozițiile art. 22 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 187/2012 cu referire la art. 129 alin. (2) lit. b) CP nu sunt aplicabile faptelor definitiv judecate la data de 1 februarie 2014, nu este incidentă în speță. Din considerentele deciziei rezultă că situația avută în vedere privește revocarea unei suspendări condiționate aplicate pentru săvârșirea unei infracțiuni comise în timpul minorității, înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal și a Legii nr. 187/2012, în timp ce enunțul grilei tratează situația în care chestiunea revocării suspendării condiționate a executării pedepsei aplicate minorului are loc ulterior acestui moment (1 februarie 2014). În această situație, pedeapsa rezultantă se va calcula în raport cu dispozițiile indicate în varianta B de răspuns.*

Pe aceste considerente, varianta corectă de răspuns este cea de la litera B.

Răspuns: B

(promovare PT, 2017)

258. În cazul măsurii educative a internării într-un centru de detenție a minorului:

A. ziua în care minorul a fost internat și ziua în care măsura educativă a încetat nu intră în calculul perioadei internării;

B. în calculul duratei acestei măsuri educative nu se ține seama de permisiunile de ieșire din centrul de detenție;

C. în calculul duratei internării într-un centru de detenție intră atât ziua începerii executării măsurii educative, cât și ziua încetării acesteia.

EXPLICAȚII

Termenele prevăzute de Codul penal sunt termene substanțiale și se calculează pe unități pline de timp, potrivit criteriului natural de evaluare (în cazul termenului pe zile și pe săptămâni) ori după criteriului convențional (pentru termenele calculate pe luni sau pe ani).

Cu privire la acest ultim criteriu, care, potrivit dispozițiilor art. 186 alin. (1) teza a II-a CP este definit prin împlinirea termenului cu o zi înaintea zilei corespunzătoare datei de la care a început să curgă, reținem că momentul împlinirii ultimei zile a termenului corespunde orei 24.00, ultima zi intrând integral în calculul termenului. De exemplu, o măsură educativă de 6 luni care începe la data de 15.03.2018 (ora începerii executării fiind ora 13.15) va fi considerată executată la data de 14.09.2018, ora 24.00.

Din acest motiv, răspunsul corect este cel de la litera C.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2016)

259. Judecătoria X i-a aplicat inculpatului minor JD, pentru o perioadă de 10 săptămâni, măsura educativă neprivativă de libertate prevăzută de art. 119 CP, pentru săvârșirea la data de 27.10.2016 a unei infracțiuni de furt. După executarea măsurii educative JD a fost trimis în judecată pentru săvârșirea la data de 15.11.2016 a unei infracțiuni de furt pentru care Judecătoria X i-a aplicat inculpatului minor măsura educativă prevăzută de art. 119 CP pentru o perioadă de 12 săptămâni.

A constatat că fapta din prezenta cauză este concurentă cu fapta pe care inculpatul a săvârșit-o anterior, pentru care i s-a aplicat măsura educativă neprivativă de libertate, și a scăzut durata executată de către acesta, respectiv 10 săptămâni, dispunând ca inculpatul să execute, în final, 2 săptămâni.

Față de această situație, procurorul:

A. nu va declara apel întrucât durata măsurii educative de 10 săptămâni a fost corect scăzută fiind deja executată de către JD;

B. va declara apel întrucât în acest caz era obligatorie aplicarea unei măsuri educative privative de libertate;

C. va declara apel întrucât durata măsurii educative executată de JD nu se scade din durata măsurii educative aplicată.

EXPLICAȚII

În caz de pluralitate de infracțiuni, atunci când a fost executată integral ori parțial pedeapsa ori măsura dispusă pentru o infracțiune a pluralității, perioada deja executată va fi scăzută integral din pedeapsa rezultantă aferentă întregii pluralități, în caz de concurs de infracțiuni ori pluralitate intermediară, ori parțial, respectiv perioada executată ulterior săvârșirii infracțiunii ulterioare, în cazul recidivei postcondamnatorii.

Această regulă înlătură inechitățile care ar putea fi generate de activitatea organelor judiciare, de momentul descoperirii infracțiunilor etc., condamnatul urmând să execute strict perioada aferentă pedepsei rezultante, fiind indiferent dacă executarea a început anterior aplicării ei sau ulterior.

Prin voința legiuitorului în ipoteza infracțiunilor concurente săvârșite în timpul minorității și judecate separat, durata măsurii educative neprivative de libertate, dispusă pentru o infracțiune concurentă și executată (total sau parțial), nu se scade din durata măsurii educative neprivative sau privative de libertate, dar va fi avută în vedere la alegerea și stabilirea sancțiunii potrivit art. 129 alin. (1) CP (ICCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, Decizia nr. 2/2016 din 26 ianuarie 2016, M. Of. nr. 192 din 15 martie 2016).

Așa fiind, raportat la datele enunțului, procurorul va formula apel în cauză criticând hotărârea sub aspectul legalității, scăderea operată din durata unei măsuri educative neprivative de libertate a perioadei altei măsuri educative deja executate fiind contrară dispozițiilor legale, drept urmare, varianta de la litera C este cea corectă.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2017)

260. Inculpatul minor TS – în vârstă de 16 ani – a fost trimis în judecată la data de 22 septembrie 2014 pentru săvârșirea, la data de 15 ianuarie 2014, a infracțiunii de tentativă de omor calificat, prevăzută de art. 32 CP raportat la art. 188, art. 189 lit. a) CP. Prin sentința penală din data de 17 martie 2015, Tribunalul C a dispus față de inculpatul minor TS aplicarea măsurii educative a internării într-un centru de detenție, pentru o perioadă de 6 ani.

Împotriva acestei sentințe a declarat apel inculpatul TS în motivarea căii de atac, inculpatul a invocat faptul că prima instanță în mod greșit a procedat la aplicarea măsurii educative pentru o perioadă de 6 ani, întrucât, prin reținerea dispozițiilor privitoare la sancționarea tentativei, limitele de pedeapsă s-au redus și, astfel, trebuia să se dispună aplicarea măsurii educative a internării într-un centru de detenție pentru o perioadă cuprinsă între 2 și 5 ani.

Apelul inculpatului TS este:

A. fondat, pentru motivele invocate;

B. nefondat, întrucât prima instanță a făcut o corectă aplicare a dispozițiilor legale;

C. fondat, întrucât, având în vedere că fapta a fost comisă înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, instanța trebuia să dispună condamnarea inculpatului minor TS la pedeapsa închisorii, vechiul Cod penal fiind legea penală mai favorabilă.

EXPLICAȚII

Măsurile educative privative de libertate pot fi aplicate minorului numai în trei situații distincte, respectiv *i)* minorul a săvârșit o nouă infracțiune ulterior executării ori începerii executării măsurii educative aplicate pentru o infracțiunea săvârșită anterior [art. 114 alin. (2) lit. a) CP]; *ii)* minorul a săvârșit o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 7 ani sau mai mare ori detențiunea pe viață [art. 114 alin. (2) lit. b) CP]; *iii)* minorul nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a măsurii asistării zilnice luate pe durata ei maximă [art. 123 alin. (1) lit. c) CP].

Ipoteza din speță se referă la posibilitatea dispunerii unei măsuri educative privative de libertate în cazul săvârșirii de către minor a unei infracțiuni

de omor calificat, forma tentată, faptă prevăzută de art. 32 CP raportat la art. 188 și art. 189 lit. a) CP având limite legale de pedeapsă închisoarea de la 15 la 25 de ani alternativ cu detențiunea pe viață. Totodată, în cadrul măsurii educative a internării într-un centru de detenție, se ridică problema identificării limitelor perioadelor măsurii educative, dacă acestea sunt de la 2 la 5 ani ori de la 5 la 15 ani [art. 125 alin. (2) CP].

Cu privire la ce se înțelege prin sintagma „pedeapsă prevăzută de lege”, facem trimitere la art. 187 CP, dispoziție care este aplicabilă ori de câte ori se rețin cauze de reducere ori de majorare a pedepsei și care stabilește că aceste cauze nu vor interesa identificării cuantumului pedepsei, raportarea fiind realizată la pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în forma consumată. În același sens a decis instanța supremă prin Decizia nr. 55/RC/2015 (www.scj.ro). Totodată, apreciem că argumentul contrar, fundamentat pe considerentele deciziei preliminare nr. 6/2014 pronunțată de către instanța supremă nu poate fi primit (M. Of. nr. 471 din 26 iunie 2014), hotărârea în discuție făcând referire la aplicarea legii penale în timp *postsententiam*.

În aceste condiții, apreciem că trebuie să se facă abstracție de împrejurarea că fapta minorului a rămas în forma tentată, în speță putând fi dispusă măsura educativă a internării într-un centru de detenție, conform dispozițiilor art. 125 alin. (2) teza finală CP.

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că inclusiv în ipoteza în care limitele de pedeapsă ar fi cele reduse ca efect al reținerii tentativei, *variantea B de răspuns este cea corectă. Problema legată de rezolvarea grilei ținea de legalitatea, iar nu de temeinicia soluției. Or, din datele speței rezulta că minorul a comis o tentativă la omor calificat, caz în care limitele de pedeapsă pot fi de la 10 la 20 ani în raport cu pedeapsa alternativă a detențiunii pe viață, conform art. 33 alin. (2) CP. În consecință, față de dispozițiile art. 125 alin. (2) CP, internarea într-un centru de detenție pe o perioadă de 6 ani era legală.*

Răspuns: B

(promovare PT, 2016)

261. La data de 20.05.2016, minorul PN, în vârstă de 17 ani, pe fondul unui conflict mai vechi, a lovit persoana vătămată, de mai multe ori, cu o bâtă, în zona capului, provocându-i leziuni ce i-au pus viața în pericol.

Instanța a reținut în sarcina acestuia săvârșirea tentativei la infracțiunea de omor, prevăzute de art. 32 alin. (1) raportat la art. 188, cu aplicarea art. 113 CP și i-a aplicat măsura educativă privativă de libertate a internării într-un centru de detenție pe o perioadă de 4 ani.

Soluția pronunțată:

- A. este nelegală sub aspectul tipului de măsură educativă aplicată;
- B. este legală;
- C. este nelegală sub aspectul duratei măsurii educative aplicate.

EXPLICAȚII

Atragem atenția asupra faptului că problema de drept este una controversată.

În opinia noastră, varianta de răspuns de la litera B este corectă însă pentru alte motive decât cele reținute de către Comisia de soluționare a contestațiilor.

Astfel, Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că singurul răspuns corect este cel de la litera B pentru următoarele argumente:

În HP nr. 6/26.05.2014, publicată în M. Of. nr. 471 din 26 iunie 2014, cu privire la înțelesul sintagmei „pedeapsă prevăzută de lege” se arată că limita maximă a pedepsei ce trebuie avută în vedere, în cazul tentativei, este maximul prevăzut de lege pentru forma tentată. Decizia pronunțată în procedura pronunțării hotărârii prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este obligatorie, potrivit art. 477 alin. (3) CPP.

De asemenea, se reține că tentativa nu este numai o cauză de atenuare a răspunderii penale, ci și o formă a infracțiunii, astfel încât pentru stabilirea sintagmei „pedeapsă prevăzută de lege” este necesar a se avea în vedere atât dispozițiile art. 187 CP, cât și cele ale art. 33 alin. (2) CP.

Astfel, potrivit art. 187 CP, prin „pedeapsă prevăzută de lege” se înțelege pedeapsa prevăzută de textul de lege, care incriminează fapta săvârșită în formă consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei. De asemenea, potrivit art. 33 alin. (2) CP, „tentativa se

sanctionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată, ale cărei limite se reduc la jumătate”.

Din analiza dispozițiilor legale enunțate anterior, corelat cu faptul că tentativa este o formă a infracțiunii, în cazul tentativei, limita maximă a pedepsei ce trebuie avută în vedere pentru incidența măsurilor educative este maximul prevăzut de lege pentru forma tentată, nu cel prevăzut de lege pentru forma consumată.

Cum din datele speței se reține săvârșirea tentativei la infracțiunea de omor, limitele de pedeapsă ce trebuie avute în vedere pentru stabilirea măsurii educative a internării într-un centru de detenție sunt de la 5 la 10 ani.

Prin urmare, în raport cu dispozițiile art. 125 alin. (2) teza I CP, în cazul comiterii infracțiunii de tentativă la omor, prevăzută de art. 32 alin. (1) raportat la art. 188 CP, limitele între care urmează a se face individualizarea măsurii educative a internării într-un centru de detenție sunt între 2 și 5 ani.

În opinia noastră, argumentele reținute de Comisia de soluționare a contestațiilor sunt neîntemeiate, Decizia nr. 6 din 26 mai 2014 a ICCJ, pronunțată în vederea dezlegării unei chestiuni de drept în materie penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 471 din 26 iunie 2014 referindu-se la aplicarea legii penale mai favorabile *postsententiam* și nu *antesententiam*, astfel considerentele acestei hotărâri nu au caracter obligatoriu în alte situații pe care nu le vizează.

În continuare, așa cum am arătat anterior (nr. 260), prin pedeapsă prevăzută de legea penală se înțelege pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în forma consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei (art. 187 CP).

În acest sens, constatăm că sub aspectul tipului de măsură educativă aplicată (variante de la litera A) hotărârea instanței este legală, dispunerea unei măsuri educative privative de libertate fiind permisă de lege atunci când minorul a săvârșit o infracțiunea pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 7 ani sau mai mare [art. 114 alin. (2) lit. b) CP]. Așa fiind, instanța poate dispune în cauză, în funcție de elementele de individualizare judiciară reținute, atât o măsură educativă neprivativă de libertate, cât și o măsură educativă privativă de libertate. Pentru aceste motive, varianta de răspuns de la litera A este eronată.

Dacă instanța se orientează spre o măsură educativă privativă de libertate va alege, în funcție de aceleași criterii de individualizare, internarea într-un

centru educativ [pe o perioadă cuprinsă între unu și 3 ani, art. 124 alin. (2) CP] ori internarea într-un centru de detenție.

Internarea într-un centru de detenție poate fi dispusă pe o perioadă cuprinsă de la 2 la 5 ani, afară de cazul în care pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de 20 de ani sau mai mare ori detențiunea pe viață, când internarea se ia pe o perioadă cuprinsă între 5 și 15 ani [art. 125 alin. (2) CP].

Față de toate acestea, apreciem că este legală dispoziția de luare a măsurii educative a internării într-un centru de detenție pentru o perioadă de 4 ani, chiar în contextul în care instanța *ar fi putut* avea în vedere limite mai ridicate, de la 5 la 15 ani, întrucât dacă în speță putea fi dispusă măsură internării într-un centru educativ pentru maxim 3 ani, *a fortiori* poate fi dispusă o măsură educativă mai grea, respectiv măsura educativă a internării într-un centru de detenție.

Cu alte cuvinte, având în vedere că instanța poate aplica în cazul dat o măsură educativă neprivativă de libertate, măsura internării într-un centru educativ pentru maxim 3 ani, credem că este illogic a se considera că atunci când instanța se orientează spre măsura educativă cea mai grea, aceea a internării într-un centru de detenție, să fie obligată să pornească de la minimul de 5 ani.

Așa fiind, apreciem că singurul răspuns corect este cel de la litera B, principiul legalității apreciindu-se în cazul infractorilor minori numai *in melius*, în favoarea acestora, nu și *in pejus*, respectiv acestei categorii de infractori neputându-i-se aplica o măsură educativă *mai grea* decât cea prevăzută de lege. Cu titlu de exemplu, nu se va putea dispune o măsură educativă privativă de libertate dacă condițiile prevăzute de art. 114 alin. (2) CP nu sunt întrunite și nu va putea fi dispusă măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă cuprinsă între 5 și 15 ani dacă nu sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 125 alin. (2) teza finală CP. *In melius*, dacă sunt întrunite condițiile de luare a unei măsuri educative privative de libertate instanța va putea dispune inclusiv o măsură neprivativă de libertate, iar dacă sunt întrunite condițiile de luare a măsurii internării într-un centru de detenție pe o perioadă cuprinsă între 5 și 15 ani, instanța va putea dispune această măsură pentru o perioadă mai mică de 5 ani sau va putea dispune luarea măsurii internării într-un centru educativ pentru o perioadă de maxim 3 ani ori o măsură educativă neprivativă de libertate.

Prin Decizia nr. 55 din 10 februarie 2015, pronunțată în recurs în casație, instanța supremă a opinat în același sens, statuând că „măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă de 7 ani aplicată pentru infracțiunea de tentativă la omor (faptă prevăzută de art. 32 raportat la art. 188 CP) nu este aplicată în alte limite decât cele prevăzute de lege (5-15 ani este perioada prevăzută în art. 125 alin. (2) CP pentru luarea măsurii educative a internării într-un centru de detenție). Conform art. 114 alin. (2) lit. b) CP, în cazul în care pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detențiunea pe viață, *se poate* (s.n.) dispune față de minor o măsură educativă privativă de libertate.

Prin «pedeapsă prevăzută de lege» se înțelege, conform art. 187 CP, pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în formă consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei. În consecință, chiar dacă minorul a săvârșit infracțiunea în forma tentativei, dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată este închisoare de 7 ani sau mai mare (în cazul infracțiunii de omor prevăzută în art. 188 CP pedeapsa este de la 10-20 ani), instanța poate lua față de minor o măsură educativă privativă de libertate.

Dispozițiile art. 125 CP reglementează măsura educativă privativă de libertate a internării într-un centru de detenție ce constă în internarea minorului într-o instituție specializată în recuperarea minorilor, cu regim de pază și supraveghere, în cadrul căreia urmează programe intensive de reintegrare socială, precum și programe de pregătire școlară și formare profesională potrivit aptitudinilor minorilor.

Potrivit art. 125 alin. (2) CP, perioada pentru care se dispune internarea într-un centru de detenție este cuprinsă între 2 și 5 ani, în cazul în care pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea sub 20 de ani și între 5 și 15 ani, în cazul în care pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de 20 de ani sau mai mare ori detențiunea pe viață (de exemplu, infracțiunea de omor prevăzută în art. 188 CP, reținută în sarcina inculpatului, pentru care legea prevede maximul special al pedepsei închisorii de 20 de ani).

Față de cele reținute, constatând că inculpatul a săvârșit infracțiunea de omor, prevăzută în art. 188 CP, în forma tentativei, instanța putea lua (s.n.) față de acesta măsura educativă privativă de libertate [conform art. 114

alin. (2) lit. b) CP] a internării într-un centru de detenție pe o perioadă cuprinsă între 5 și 15 ani [art. 125 alin. (2) CP]”.

Răspuns: B

(promovare T, 2017)

262. În cazul tentativei la infracțiunea de omor prevăzută de art. 32 raportat la art. 188 CP, săvârșită de un minor cu vârsta între 14 și 18 ani:

A. instanța poate lua măsura educativă privativă de libertate a internării într-un centru de detenție pe o perioadă cuprinsă între 5 și 15 ani;

B. instanța nu poate lua măsura educativă privativă de libertate a internării într-un centru de detenție pe o perioadă cuprinsă între 5 și 15 ani;

C. instanța poate aplica pedeapsa închisorii, dacă, până la pronunțarea hotărârii judecătorești, minorul a împlinit 18 ani.

EXPLICAȚII

Aceeași problemă de drept ridică și prezenta întrebare, precum în cea anterioară, în cazul dat instanța putând dispune măsura educativă a internării într-un centru de detenție pentru o perioadă de maxim 15 ani, varianta de răspuns de la litera A fiind cea corectă.

Varianta de la litera C este exclusă, întrucât *de lege lata* în cazul infracțiunilor săvârșite în minorat nu pot fi aplicate decât măsuri educative.

Răspuns: A

(promovare PICCJ, 2016)

CAPITOLUL AL VI-LEA.

RĂSPUNDEREA PENALĂ A PERSOANEI JURIDICE

263. Dacă o instituție publică săvârșește o infracțiune:

A. nu răspunde niciodată penal, în măsura în care respectiva instituție publică poate desfășura și activități care nu fac obiectul domeniului privat;

B. nu este aplicabilă dispoziția referitoare la majorarea limitelor speciale ale zilelor-amendă în cazul în care instituția publică a urmărit obținerea unui folos patrimonial;

C. nu i se pot aplica pedepse accesorii.

EXPLICAȚII

Persoana juridică, cu excepția statului și a autorităților publice, răspunde penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului e activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice, în exercitarea unei activități care face obiectului domeniului privat [art. 135 alin. (1) și (2) CP]. Așa fiind, nu interesează dacă persoana juridică este de drept public sau de drept privat, instituțiile publice de pildă beneficiind de imunitate penală numai dacă fapta a fost săvârșită în exercitarea unei activități care nu poate face obiectul domeniului privat. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este eronat.

Persoanei juridice i se pot aplica numai pedeapsa principală (amenda penală) și pedepse complementare, pedepsele accesorii fiind excluse prin natura lucrurilor (persoanei juridice nu i se pot aplica pedepse privative de libertate), așadar, răspunsul de la litera C este corect.

Cuantumul amenzii penale se stabilește potrivit sistemului zilelor-amendă, numărul zilelor-amendă stabilindu-se ținându-se cont de criteriile generale de individualizare a pedepsei, între limitele legale prevăzută de art. 137 alin. (4) CP, limite care pot fi majorate cu o treime dacă prin infracțiunea săvârșită persoana juridică a urmărit obținerea unui folos patrimonial [art. 137 alin. (5) CP]. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este eronat.

Răspuns: C

(admitere INM și în magistratură, 2014)

264. Există recidivă în cazul persoanei juridice:

A. în cazul când, după condamnarea definitivă, persoana juridică săvârșește o nouă infracțiune intenționată sau praeterintenționată în termen de 3 ani de la data la care pedeapsa amenzii sau pedeapsa complementară dispusă printr-o hotărâre definitivă a fost executată sau considerată ca executată;

B. în toate cazurile când reprezentantul persoanei juridice săvârșește o nouă infracțiune intenționată după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare și până la reabilitare;

C. în cazul când persoana juridică săvârșește orice infracțiune după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare și până la reabilitare.

EXPLICAȚII

Întocmai ca în cazul infractorului persoană fizică, în cazul persoanei juridice pot fi reținute pluralități de infracțiuni sub forma concursului de infracțiuni, pluralității intermediare ori a recidivei.

Se va reține recidiva, potrivit dispozițiilor art. 146 CP, dacă persoana juridică, după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la reabilitare, săvârșește din nou o infracțiune, cu intenție sau cu intenție depășită. Spre deosebire de recidiva persoanei fizice care poate fi fie postcondamnatorie, fie postexecutorie (cu posibilitatea reținerii ambelor forme de recidivă în raport de antecedentele penale), cu un tratament sancționator diferit, în cazul persoanei juridice tratamentul sancționator este următorul: i) într-o primă etapă limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege se majorează cu jumătate, fără a depăși maximul general al pedepsei amenzii [art. 146 alin. (2) CP]; ii) într-o a doua etapă, restul rămas neexecutat din amenda aplicată anterior va fi adăugat pedepsei astfel stabilite [art. 146 alin. (3) CP]. Așa fiind, se constată că majorarea limitelor de pedeapsă (în realitate, ceea ce se majorează sunt limitele speciale ale zilelor-amendă) va opera indiferent dacă pedeapsa anterioară a fost sau nu executată.

Față de aceste considerente, remarcăm că varianta de la litera C este eronată întrucât starea de recidivă nu se va reține indiferent de forma de vinovăție a infracțiunii ulterioare (termenul al doilea), ci numai dacă aceasta a fost săvârșită cu intenție ori intenție depășită. Varianta de a litera B este eronată întrucât contravine principiului personalității răspunderii penale,

așa cum răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârșirea aceleiași fapte [art. 135 alin. (3) CP], tot astfel, săvârșirea unei infracțiuni de către reprezentantul persoanei juridice nu antrenează, *de plano*, răspunderea persoanei juridice (de pildă reprezentatul nu a săvârșit fapte în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice).

În fine, varianta de răspuns de la litera A este corectă, față de dispozițiile art. 146 alin. (1) și art. 150 CP, fapta intenționată ori praeterintenționată (intenția depășită) săvârșită ulterior rămânerei definitive a hotărârii însăși anterior împlinirii termenului de reabilitare întrunind condițiile termenul al doilea al recidivei.

Răspuns: A

(promovare PCA, 2016)

CAPITOLUL AL VII-LEA.

CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ RĂSPUNDEREA PENALĂ

Secțiunea 1. Amnistia

265. Amnistia antecondamnatorie intervenită în cursul judecății împiedică luarea:

- A. măsurii de siguranță a confiscării bunurilor produse prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală;
- B. măsurii de siguranță a confiscării extinse;
- C. măsurii educative a asistării zilnice.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 152 alin. (1) teza I CP, „Amnistia înlătură răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită. Dacă intervine după condamnare, ea înlătură și executarea pedepsei pronunțate, precum și celelalte consecințe ale condamnării”.

În alineatul 2 al aceluiași articol se precizează că „Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanei vătămate”. Confiscarea specială este o măsură de siguranță, astfel încât, amnistia nu produce, în general, efecte asupra acesteia. În consecință, amnistia antecondamnatorie intervenită în cursul judecății nu poate împiedica luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale, deoarece această măsură poate fi dispusă chiar dacă nu se dispune condamnarea inculpatului. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

În cazul confiscării extinse, lucrurile stau diferit, deoarece în reglementarea acestei măsuri de siguranță legiuitorul a prevăzut în mod explicit că ea nu poate fi dispusă decât în cazul în care se dispune condamnarea inculpatului. Astfel, potrivit art. 112¹ alin. (1) CP, „sunt supuse confiscării și alte bunuri decât cele menționate la art. 112, în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea uneia dintre următoarele infracțiuni”. În consecință, răspunsul de la

litera B este corect, având în vedere că amnistia antecondamnatorie intervenită în cursul judecății împiedică luarea măsurii de siguranță a confiscării extinse.

Așa cum se poate observa, măsurile educative nu sunt exceptate de la amnistie, deoarece nu se poate face o discriminare între inculpații majori și inculpații minori din acest punct de vedere. Rațiunea amnistiei este diferită de cea a grațierii și de aceea nu se putea prevedea și în cazul amnistiei o excepție similară cu cea din art. 160 alin. (2) CP, potrivit căruia „grațierea nu are efecte asupra [...] măsurilor educative neprivative de libertate, în afară de cazul când se dispune altfel prin actul de grațiere”. Răspunsul de la litera C este corect, având în vedere că amnistia antecondamnatorie intervenită în cursul judecății împiedică luarea măsurii de siguranță a măsurii educative a asistării zilnice.

Această întrebare a fost contestată, însă contestația a fost respinsă pentru următoarele considerente: *Este corectă și varianta de răspuns de la litera B. Amnistia antecondamnatorie este o cauză de încetare a procesului penal care intervine în cursul judecății, principalul efect fiind acela de înlăturare a răspunderii penale a făptuitorului pentru infracțiunea săvârșită. În cauzele în care amnistia a intervenit înainte de a se fi pronunțat o hotărâre definitivă (cum este situația expusă în enunț) aceasta împiedică luarea măsurii de siguranță a confiscării extinse. Potrivit dispozițiilor art. 112¹ CP, sunt supuse confiscării extinse și alte bunuri [...] în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea unora dintre infracțiunile enumerate limitativ în textul menționat. Spre deosebire de celelalte măsuri de siguranță asupra cărora amnistia nu are efecte, măsura de siguranță a confiscării extinse obligă la existența unei hotărâri de condamnare pentru una dintre faptele enumerate în text și sancționate de lege cu pedeapsa închisorii de 4 ani sau mai mare.*

Răspuns: B, C

(admitere INM și în magistratură, 2015)

Secțiunea a 2-a. Prescripția răspunderii penale

266. Prescripția răspunderii penale:

- A. produce aceleași efecte ca și amnistia antecondamnatorie;
- B. nu produce efecte asupra niciuneia dintre măsurile de siguranță;

C. produce efecte și în ipoteza pedepselor grațiate, prin reducerea termenului de prescripție cu durata pedepsei grațiate.

EXPLICAȚII

Cauzele care înlătură răspunderea penală sunt prevăzute în art. 152-159 CP, fiind următoarele: amnistia, prescripția răspunderii penale, lipsa plângerii prealabile, retragerea plângerii prealabile și împăcarea.

Cauzele justificative și de neimputabilitate sunt diferite de cauzele care înlătură răspunderea penală, diferența dintre cele două categorii de cauze care atrag neaplicarea unei pedepse constând în aceea că prima categorie (cauzele justificative și cauzele de neimputabilitate) exclud din start răspunderea penală; nefiind vorba de existența vreunei infracțiuni, în timp ce ultimele (cauzele care înlătură răspunderea penală) survin ulterior săvârșirii infracțiunii și înlătură răspunderea penală, deși fapta comisă întrunește condițiile de tipicitate și antijuridicitate ale unei infracțiuni (C. GHIGHECI, *Cauzele care înlătură răspunderea penală*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 14). Așa cum s-a subliniat în doctrină, în aceste din urmă situații s-a săvârșit o infracțiune și există deci răspundere penală dar, ulterior, pentru anumite considerații, această răspundere este înlăturată, iar făptuitorul este apărat de consecințele atrase sau care urmau să fie atrase de existența răspunderii (V. DONGOROZ, în V. DONGOROZ ș.a., *Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală*, Vol. I, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969, p. 20).

Având în vedere că atât prescripția răspunderii penale, cât și amnistia antecondamnatorie produc același efect, al înlăturării răspunderii penale mai înainte ca infracțiunea săvârșită să fi fost judecată definitiv, răspunsul corect este cel de la litera A.

Majoritatea măsurilor de siguranță pot fi luate chiar dacă nu se dispune condamnarea făptuitorului pentru infracțiunea săvârșită, din diferite motive, printre care se include și cel al incidenței unei cauze care înlătură răspunderea penală. Astfel, potrivit art. 107 alin. (2) și (3) CP, „măsurile de siguranță se iau față de persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală, nejustificată” și „măsurile de siguranță se pot lua și în situația în care făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă”. Există însă și excepții de la această regulă, pentru care luarea unei măsuri de siguranță presupune obligatoriu constatarea săvârșirii

unei infracțiuni și condamnarea făptuitorului pentru săvârșirea acesteia. Astfel, potrivit art. 112¹ CP, măsura de siguranță a confiscării extinse poate fi luată doar dacă persoana *este condamnată pentru comiterea uneia dintre infracțiunile menționate explicit în textul de lege*. Așadar, în cazul acestei măsuri de siguranță, dacă se constată existența unei cauze care înlătură răspunderea penală, inclusiv prescripția răspunderii penale, ea nu poate fi luată. De aceea, răspunsul de la litera B este greșit, întrucât asupra măsurii de siguranță a confiscării prescripția răspunderii penale produce efecte.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece în cazul prescripției răspunderii penale, fiind vorba de o cauză care înlătură răspunderea penală, nu se ajunge la o soluție de condamnare, ci se dispune încetarea procesului penal. Grațierea presupune mai întâi aplicarea unei pedepse, a cărei executare să fie înlăturată sau comutată. Potrivit art. 160 alin. (1) CP, „grațierea are ca efect înlăturarea, în totul sau în parte, a executării pedepsei ori comutarea acesteia în alta mai ușoară”. Or, în cazul constatării unei cauze care înlătură răspunderea penală nu mai poate fi vorba de aplicarea unei pedepse.

Răspuns: A

(promovare T, 2014)

267. Constituie motiv opțional de refuz al executării unui mandat european de arestare:

A. persoana care este supusă mandatului european de arestare nu răspunde penal, datorită vârstei sale, pentru faptele pe care se bazează mandatul european de arestare în conformitate cu legea română;

B. conform legislației române, răspunderea pentru infracțiunea pe care se întemeiază mandatul european de arestare ori executarea pedepsei aplicate s-au prescris, dacă faptele ar fi fost de competența autorităților române;

C. infracțiunea pe care se bazează mandatul european de arestare este acoperită de amnistie în România, dacă autoritățile române au, potrivit legii române, competența de a urmări acea infracțiune.

EXPLICAȚII

Întrebarea privește efectele pe care le produce asupra unui mandat european de arestare emis de o autoritate judiciară dintr-o altă țară membră a

Uniunii Europene, constatarea incidenței unor cauze care înlătură răspunderea penală. Este vorba de o constatare pur ipotetică a unei astfel de cauze, deoarece cauza respectivă nu face obiectul judecării pe teritoriul țării noastre, ci ea se soluționează pe teritoriul unei alte țări. Judecătorul care analizează cererea de predare a unei persoane față de care s-a emis un mandat european de arestare, analizează și dacă potrivit legislației române ar fi incidentă vreo cauză care înlătură răspunderea penală.

Potrivit art. 98 alin. (1) din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară în materie penală, constituie motive obligatorii de refuz a executării unui mandat european de arestare următoarele cazuri: a) când, din informațiile de care dispune, reiese că persoana urmărită a fost judecată definitiv pentru aceleași fapte de către un stat membru, altul decât statul emitent, cu condiția ca, în cazul condamnării, sancțiunea să fi fost executată ori să fie în acel moment în curs de executare sau executarea să fie prescrisă, pedeapsa să fi fost grațiată ori infracțiunea să fi fost amnistiată sau să fi intervenit o altă cauză care împiedică executarea, potrivit legii statului de condamnare; b) când infracțiunea pe care se bazează mandatul european de arestare este acoperită de amnistie în România, dacă autoritățile române au, potrivit legii române, competența de a urmări acea infracțiune; c) când persoana care este supusă mandatului european de arestare nu răspunde penal, datorită vârstei sale, pentru faptele pe care se bazează mandatul de arestare în conformitate cu legea română. Așadar, răspunsurile de la literele A și C din grilă sunt greșite deoarece acesta constituie un motiv obligatoriu de refuz de executare a unui mandat european de arestare.

Potrivit art. 98 alin. (2) lit. g) din Legea nr. 302/2004, autoritatea judiciară română de executare poate refuza executarea mandatului european de arestare atunci când, conform legislației române, răspunderea pentru infracțiunea pe care se întemeiază mandatul european de arestare ori executarea pedepsei aplicate s-au prescris, dacă faptele ar fi fost de competența autorităților române. Așadar, răspunsul de la litera B este cel corect, acesta constituind un *motiv opțional de refuz al executării unui mandat european de arestare*.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2014)

268. Prescripția răspunderii penale:

- A. nu are efect asupra măsurilor de confiscare;
- B. când intervine pentru o infracțiune comisă în termenul de definitivare specific grațierii condiționate a unei pedepse înlătură posibilitatea revocării acesteia;
- C. înlătură executarea pedepsei complementare a interzicerii unor drepturi.

EXPLICAȚII

Prescripția răspunderii penale are ca efect înlăturarea răspunderii penale pentru infracțiunea respectivă care nu a fost judecată definitiv în termenul de prescripție. Această cauză care înlătură răspunderea penală are ca efect principal imposibilitatea adoptării unei soluții de condamnare, iar în cazul în care prescripția intervine în cursul urmăririi penale ea are ca efect imposibilitatea trimiterii în judecată a făptuitorului. Aceasta nu înseamnă însă că nu există infracțiunea; ea există, dar făptuitorul nu mai poate fi tras la răspundere penală pentru aceasta. Existența infracțiunii poate atrage unele consecințe, chiar dacă este înlăturată răspunderea penală, cum ar fi luarea unei măsuri de siguranță, în cazul în care subzistă o stare de pericol.

Totuși nu toate măsurile de siguranță pot fi luate în cazul în care a intervenit prescripția răspunderii penale, deoarece în cazul unor măsuri de siguranță legiuitorul prevede în mod explicit că acestea nu pot fi luate decât în cazul adoptării unei soluții de condamnare. De pildă, în art. 112¹ CP se prevede că, „sunt supuse confiscării și alte bunuri decât cele menționate la art. 112 CP, în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea uneia dintre următoarele infracțiuni, dacă fapta este susceptibilă să îi procure un folos material și pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 4 ani sau mai mare”. Așadar, pentru luarea măsurii de siguranță a confiscării extinse, este necesară adoptarea unei soluții de condamnare, iar în cazul în care a intervenit prescripția răspunderii penale nu se poate pronunța o astfel de soluție. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit, deoarece prescripția răspunderii penale are efect asupra măsurii confiscării extinse.

Măsura confiscării speciale nu este condiționată de adoptarea unei soluții de condamnare, ci ea poate fi dispusă chiar dacă s-a pronunțat o soluție de încetare a procesului penal ca urmare a prescripției răspunderii penale.

Răspunsul de la litera A nu face însă această precizare, ci el se referă în general la măsura confiscării, de aceea a fost considerat răspuns greșit. Așa a motivat și Comisia de soluționare a contestațiilor respingerea contestației: *Nu poate fi reținută nici varianta A, întrucât prescripția răspunderii penale are efect asupra măsurii confiscării extinse (enunțul întrebării este generic cu privire la „confiscare”), măsură ce nu poate fi aplicată decât în caz de condamnare (art. 112¹ CP), iar nu și în caz de clasare sau încetare a procesului penal.*

Revocarea unei grațieri condiționate se poate dispune, în general, doar în cazul în care se dispune o soluție de condamnare pentru o nouă infracțiune săvârșită în termenul de definitivare a grațierii. De aceea, s-a considerat că atunci când prescripția răspunderii penale intervine pentru o infracțiune comisă în termenul de definitivare specific grațierii condiționate a unei pedepse înlătură posibilitatea revocării acesteia, răspunsul de la litera B fiind corect. Grațierea condiționată fiind acordată prin actul de grațiere, legiuitorul ar putea să prevadă orice condiție pentru revocarea grațierii condiționate, inclusiv condiția ca în termenul de definitivare să fie comisă o faptă prevăzută de legea penală, chiar dacă s-a prescris răspunderea penală pentru aceasta.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece prin intervenirea prescripției răspunderii penale nu poate fi aplicată nici o pedeapsă principală și nici o pedeapsă complementară. De aceea, ea nu poate înlătura executarea pedepsei complementare, întrucât aceasta nici nu poate fi aplicată. Aceasta este și motivarea Comisiei de soluționare a contestațiilor, care arată că *prescripția răspunderii penale împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale și atrage o soluție de încetare a procesului penal. În consecință, nu poate fi aplicată o pedeapsă principală, iar în lipsa acesteia nu se poate nici pedeapsa complementară. Ca atare, nu se putea discuta despre „înlăturarea executării” a ceva ce nu putea fi aplicat, astfel că varianta C de răspuns nu este corectă.*

Răspuns: B

(promovare PCA, 2015)

269. Prescripția răspunderii penale:

- A. înlătură executarea pedepsei complementare;
- B. nu poate interveni în cazul infracțiunii de viol urmată de sinuciderea victimei;

C. spre deosebire de măsura confiscării extinse nu produce efecte asupra confiscării speciale.

EXPLICAȚII

Prescripția răspunderii penale constituie o cauză care înlătură răspunderea penală și are drept consecință imposibilitatea aplicării unei pedepse principale sau complementare pentru infracțiunea pentru care s-a împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale. În consecință, de vreme ce pentru aceste infracțiuni nu poate fi aplicată niciun fel de pedeapsă, nu s-ar putea spune că prescripția răspunderii penale înlătură executarea pedepsei complementare. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

Potrivit art. 153 alin. (2) CP, „prescripția nu înlătură răspunderea penală în cazul: a) infracțiunilor de genocid, contra umanității și de război, indiferent de data la care au fost comise; b) infracțiunilor prevăzute la art. 188 și 189 și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei”.

În ce privește analizarea răspunsului de la litera B, ar trebui stabilit dacă infracțiunea de viol urmată de sinuciderea victimei se încadrează sau nu în excepția prevăzută de art. 153 alin. (2) lit. b) CP, potrivit căruia sunt imprescriptibile infracțiunile intenționate urmate de moartea victimei. Legiuitorul a intenționat să includă aici infracțiunile praeterintenționate care au avut ca urmare moartea victimei, având în vedere că în aceste cazuri există o legătură mai strânsă între fapta autorului și moartea victimei. În cazul violului urmat de sinuciderea victimei, vechiul Cod penal reglementa în mod distinct această modalitate a violului. Noul Cod penal reglementează în art. 218 alin. (4) doar modalitatea violului care a avut ca urmare moartea victimei, care nu se poate suprapune însă cu modalitatea violului care a avut ca urmare sinuciderea victimei.

Prescripția răspunderii penale nu împiedică luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale, deoarece, potrivit art. 112 alin. (1) CP, această măsură poate fi luată asupra bunurilor legate de o *faptă prevăzută de legea penală* nu de o *infracțiune*. În cazul măsurii de siguranță a confiscării extinse, potrivit art. 112¹ CP, este obligatorie săvârșirea unei infracțiuni care să poată antrena răspunderea penală, măsura de siguranță putând fi dispusă numai în condițiile dispunerii unei soluții de condamnare.

Din aceste motive, răspunsul de la litera C este corect, deoarece, spre deosebire de măsura confiscării extinse, prescripția răspunderii penale nu produce niciun efect cu privire la măsura confiscării speciale.

Aceasta este și motivarea Comisiei de soluționare a contestațiilor, care arată că *variantea C de răspuns este corectă. Potrivit art. 107 alin. (3) CP, măsurile de siguranță se pot lua și în situația în care făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă, text ce reprezintă regula și la care se referă și teza a II-a a variantei C de răspuns (confiscarea specială). De la această regulă există excepții, cum este cea prevăzută de art. 112¹ CP, deoarece măsura confiscării extinse este condiționată de aplicarea unei pedepse (o soluție de condamnare). Aceasta nu mai este însă posibilă în situația intervenției prescripției răspunderii penale, deoarece cauza de înlăturare a răspunderii penale atrage o soluție de încetare a procesului penal.*

Varianta A de răspuns nu este corectă. Enunțul se referă la „înlăturarea executării pedepselor complementare”, or, prescripția răspunderii penale atrage imposibilitatea aplicării pedepselor complementare. Astfel, aplicarea pedepsei complementare este condiționată, conform art. 67 alin. (1) CP, de stabilirea unei pedepse (închisoarea sau amenda). Intervenția unei cauze de înlăturare a răspunderii penale, cum este prescripția, atrage o soluție de încetare a procesului penal și, în consecință, imposibilitatea aplicării unei pedepse complementare. Varianta de răspuns B nu este corectă. Potrivit art. 153 alin. (2) lit. b) CP, prescripția nu înlătură răspunderea penală în cazul infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei. În această ultimă categorie intră și infracțiunile al căror rezultat mai grav este produs din culpă de către autorul infracțiunii intenționate (violul sau tâlhăria urmate de moartea victimei), în schimb, în cazul ipotezei prevăzute de enunț, moartea se datorează acțiunii victimei infracțiunii intenționate, iar nu autorului acesteia, astfel ca nu suntem în ipoteza de la art. 153 alin. (2) lit. b) CP.

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2015)

270. În cazul prescripției răspunderii penale:

A. aceasta poate interveni chiar dacă în cauză procurorul nu și-a însușit declarația de retragere a plângerii prealabile făcută de persoana vătămată minoră, în condițiile legii;

B. aceasta poate curge în paralel cu prescripția executării pedepsei închisorii aplicate pentru acea faptă;

C. termenul de prescripție în cazul unei infracțiuni de viol curge de la data decesului persoanei vătămate minore, dacă acesta intervine înainte de majorat.

EXPLICAȚII

Prescripția răspunderii penale este o cauză de înlăturare a răspunderii penale diferită de retragerea plângerii prealabile.

În cazul retragerii plângerii prealabile legea reglementează o situație specială în cazul infracțiunilor săvârșite asupra unor persoane vătămate minore, prevăzând în art. 158 alin. (4) CP că, „în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu în condițiile legii, retragerea plângerii produce efecte numai dacă este însușită de procuror”. În această situație nu se poate ajunge la stingerea acțiunii penale ca urmare a retragerii plângerii prealabile, deoarece procurorul nu și-a însușit declarația de retragere a plângerii prealabile făcută de persoana vătămată minoră, în condițiile legii. Aceasta nu înseamnă că pentru această infracțiune nu poate opera prescripția răspunderii penale, deoarece cele două cauze de înlăturare a răspunderii penale sunt distincte și operează independent una de cealaltă. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este corect.

Prescripția răspunderii penale poate interveni doar înainte de condamnarea definitivă a inculpatului pentru infracțiunea săvârșită, în timp ce prescripția executării pedepsei poate interveni doar după condamnarea definitivă a acestuia pentru infracțiunea comisă. Una este o cauză care înlătură răspunderea penală, iar cealaltă este o cauză care înlătură executarea pedepsei. Din acest motiv, cele două tipuri de prescripție se exclud reciproc. Dacă intervine prescripția răspunderii penale se stinge acțiunea penală și, drept urmare, nu se mai ajunge la o soluție de condamnare și nici la aplicarea unei pedepse. Dacă s-a aplicat o pedeapsă a cărei executare s-a prescris, înseamnă că inculpatul a fost judecat înainte de împlinirea termenului de prescripție a răspunderii penale. De aceea, răspunsul de la litera B, potrivit căruia prescripția

răspunderii penale poate curge paralel cu prescripția executării pedepsei, pentru aceeași faptă, este greșit.

În ce privește momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție a răspunderii penale pentru infracțiunile săvârșite față de minori, în art. 154 alin. (4) CP se prevede că, „în cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, săvârșite față de un minor, termenul de prescripție începe să curgă de la data la care acesta a devenit major. Dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție începe să curgă de la data decesului”. Așadar, în cazul săvârșirii unei infracțiuni de viol asupra unei persoane vătămate minore, în general termenul de prescripție a răspunderii penale curge de la data la care aceasta a devenit majoră. În cazul în care persoana vătămată a decedat înainte de a deveni majoră, termenul de prescripție a răspunderii penale curge de la data intervenirii acestui deces. În consecință, răspunsul de la litera C, potrivit căruia termenul de prescripție în cazul unei infracțiuni de viol curge de la data decesului persoanei vătămate minore, dacă acesta intervine înainte de majorat, este corect.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că, *variantele de la litera C este corectă având în vedere dispozițiile art. 154 alin. (4) CP care prevăd următoarele: în cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, al celor de trafic și exploatare a persoanelor vulnerabile, precum și al infracțiunii de pornografie infantilă, săvârșite față de un minor, termenul de prescripție începe să curgă de la data la care acesta a devenit major. Dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție începe să curgă de la data decesului.*

Răspuns: A, C

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

271. Termenul de prescripție a răspunderii penale:

- A. începe să curgă întotdeauna de la momentul consumării infracțiunii;
- B. se stabilește în raport cu pedeapsa prevăzută de lege în varianta agravată a infracțiunii, dacă inculpatul a săvârșit infracțiunea în această variantă;
- C. începe să curgă de la momentul comiterii acțiunii de către oricare din participanți.

EXPLICAȚII

Termenul de prescripție a răspunderii penale încep să curgă, de regulă, de la data săvârșirii infracțiunii, așa cum rezultă din prevederile art. 154 alin. (2) CP. Totuși, potrivit tezei a II-a din același alineat, în cazul infracțiunilor continue termenul curge de la data încetării acțiunii sau inacțiunii, în cazul infracțiunilor continuate, de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau inacțiuni, iar în cazul infracțiunilor de obicei, de la data săvârșirii ultimului act”. Așadar, nu întotdeauna termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la momentul consumării infracțiunii, motiv pentru care răspunsul de la litera A este greșit.

Termenele de prescripție se stabilesc în funcție de pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea sau pentru varianta fiecărei infracțiuni în parte. Mai exact, se ia în considerare maximul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea respectivă. În consecință, dacă în concret s-a săvârșit o variantă agravată a unei infracțiuni, sancționată cu o pedeapsă mai mare, la calcularea termenului de prescripție se va lua în considerare pedeapsa prevăzută de lege pentru varianta respectivă. De aceea, răspunsul de la litera B este corect.

Termenele de prescripție a răspunderii penale încep să curg, pentru toți participanții, de la data săvârșirii de către autor a infracțiunii. Ele nu curg distinct, de la efectuarea fiecărui act de participare în parte. Adică, termenul de prescripție a răspunderii penale pentru instigator nu va curge de la data săvârșirii de către acesta a actului de instigare, ci de la data săvârșirii de către autor a infracțiunii la care a instigat, la fel este și pentru complice. Această regulă rezultă din dispozițiile art. 154 alin. (2) teza I CP, potrivit căruia „termenele prevăzute în prezentul articol încep să curgă de la data săvârșirii infracțiunii”. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2017)

272. Termenul de prescripție a răspunderii penale:

A. se întrerupe prin depunerea plângerii prealabile de către victima unei infracțiuni de viol simplu;

B. nu mai poate fi întrerupt, dacă a fost depășit cu încă o dată de la data săvârșirii faptei de violare de domiciliu;

C. își reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare.

EXPLICAȚII

Cauzele de întrerupere a termenului de prescripție a răspunderii penale sunt prevăzute în art. 155 alin. (1) CP, potrivit căruia „Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză”.

Întrucât acest motiv de întrerupere a prescripției răspunderii penale a fost considerat prea general, imprevizibil, prin Decizia din 26 aprilie 2018, Curtea Constituțională a României a statuat că, „soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea «oricărui act de procedură în cauză», din cuprinsul dispozițiilor art. 155 alin. (1) CP, este neconstituțională”.

Cum formularea plângerii prealabile nu constituie un motiv de întrerupere a cursului termenului de prescripție a răspunderii penale, răspunsul de la litera A nu poate fi corect.

Potrivit art. 155 alin. (4) CP, „Termenele prevăzute la art. 154, dacă au fost depășite cu încă o dată, vor fi socotite îndeplinite oricâte întreruperi ar interveni”. Așadar, în cazul în care s-a îndeplinit termenul de prescripție specială a răspunderii penale nu se mai poate discuta de întreruperea prescripției, pentru că aceasta și-a produs deja efectul. Din acest motiv, răspunsul de la litera B nu este corect.

Potrivit art. 156 alin. (1) CP, „Cursul termenului prescripției răspunderii penale este suspendat pe timpul cât o dispoziție legală sau o împrejurare de neprevăzut ori de neînlăturat împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal”. Potrivit alin. (2) al aceluiași articol, „Prescripția își reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare”. Potrivit acestui din urmă text, răspunsul de la litera C este corect, având în vedere că termenul de prescripție a răspunderii penale își reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că, *variantele de răspuns A și B nu sunt corecte, întrucât termenul de prescripție a răspunderii penale nu se*

întrerupe prin depunerea plângerii prealabile, întreruperile determinate de actele de urmărire penală efectuate în urma depunerii plângerii nu reprezintă un efect direct al plângerii prealabile. Varianta de răspuns B este corectă, întrucât dacă termenul de prescripție a fost depășit cu încă o dată, răspunderea penală este înlăturată ca efect al prescripției speciale, astfel că în cazul actelor de procedură efectuate ulterior acestui moment, până la soluționarea cauzei, nu se mai poate pune problema unei întreruperi a termenului de prescripție.

Răspuns: B, C

(admitere INM și magistratură, 2018)

273. La data de 6.01.2015, DD a falsificat prin contrafacerea scrierii un certificat de revoluționar, pe care l-a folosit și a obținut titlul de „Luptător rănit fără grad de invaliditate”. În baza certificatului și titlului dobândit, inculpatul a beneficiat de la Casa de Pensii B de indemnizații reparatorii lunare în 6.02.2015 și 6.03.2015.

La data de 10.03.2015, inculpatul DD a fost trimis în judecată pentru săvârșirea în concurs real a infracțiunilor de fals material în înscrisuri oficiale prevăzut de art. 320 alin. (1) CP și uz de fals prevăzut de art. 323 CP, iar pentru săvârșirea infracțiunii de înșelăciune în formă continuată prevăzută de art. 244 alin. (1) și (2) CP, ca urmare a împăcării părților, s-a dispus soluția clasării cauzei.

Termenul special de prescripție a răspunderii penale se împlinește, oricâte întreruperi ar interveni:

A. la data de 5.01.2025;

B. la data de 6.01.2025;

C. la data de 6.03.2025.

EXPLICAȚII

În cazul săvârșirii infracțiunii de fals material în înscrisuri oficiale, prevăzută de art. 320 alin. (1) CP și a infracțiunii de uz de fals, prevăzută de art. 323 CP, termenul de prescripție a răspunderii penale este de 10 ani și începe să curgă la data săvârșirii acestor infracțiuni. Dacă ele s-au comis în zile diferite, termenul de prescripție a răspunderii penale se va împlini la date diferite. Este

adevărat că speța nu precizează care este data la care s-a comis infracțiunea de uz de fals, dar din răspunsurile date rezultă că această infracțiune s-ar fi comis la aceeași dată la care s-a comis și infracțiunea de fals material în înscrisuri oficiale, respectiv data de 6.01.2015. Nu se indică nicio altă dată de comitere a acestei infracțiuni, iar datele menționate în răspunsurile date privesc aspecte legate de modul de calcul a termenului de prescripție a răspunderii penale și a efectelor pe care le produce împăcarea pentru infracțiunea de înșelăciune.

Aceasta a fost soluția adoptată de Comisia de soluționare a contestațiilor, care arată că *indicarea unei singure date ca moment de referință pentru stabilirea împlinirii termenului de prescripție, reprezenta o informație suficientă pentru a se concluziona că ambele infracțiuni au fost comise în aceeași zi. (6.01.2015) și că împlinirea termenul de prescripție a răspunderii penale la care făcea referire întrebarea viza atât infracțiunea de fals material în înscrisuri oficiale, prevăzută de art. 320 alin. (1) CP, cât și pe cea de uz de fals, prevăzută de art. 323 alin. (1) CP.*

Termenul de prescripție a răspunderii penale este un termen substanțial, iar nu unul procedural, deoarece se referă la o instituție de drept substanțial, iar nu la o reglementare de procedură penală. Potrivit art. 186 alin. (1) CP, termenele substanțiale pe ani se socotesc împlinite cu o zi înainte de data corespunzătoare celei la care a început să curgă: „Luna și anul se socotesc împlinite cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care au început să curgă”. În concluzie, termenul de prescripție a răspunderii penale pentru infracțiunea de fals în înscrisuri oficiale (și pentru cea de uz de fals, dacă se adoptă teza comiterii în aceeași zi), de 10 ani, se împlinește în data de 5.01.2015, iar nu la data de 6.01.2025. Astfel, răspunsul de la litera A este corect, iar răspunsul de la litera B este greșit.

În același mod a motivat și Comisia de soluționare a contestațiilor, care precizează că *în raport cu dispozițiile art. 154 alin. (1) lit. d) și art. 155 alin. (4) CP, termenul special de prescripție a răspunderii penale pentru infracțiunile care prevăd pedeapsa închisorii mai mare de un an, dar care nu depășește 5 ani (valabil pentru ambele infracțiuni, care au limita superioară stabilită la 3 ani închisoare) este de 10 ani. Acesta este un termen substanțial care, potrivit art. 186 alin. (1) CP, se consideră împlinit cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei la care a început să curgă.*

În speța în discuție, termenul de 10 ani începea să curgă de la data comiterii infracțiunilor, 6.01.2015 și se împlinea la 5.01.2015, conform dispoziției legale invocate.

Având în vedere că după folosirea înscrisului falsificat inculpatul nu a mai făcut niciun act fals, ci încasarea indemnizației reparatorii lunare în 6.02.2015 și 6.03.2015 constituind, eventual, infracțiunea de înșelăciune pentru care s-a dispus clasarea ca urmare a împăcării, nu se poate susține că termenul de prescripție a infracțiunii de fals în înscrisuri oficiale s-ar împlini la data de 6.03.2015. Nici pentru infracțiunea de înșelăciune, dacă nu ar fi intervenit împăcarea, nu s-ar fi putut considera împlinit termenul de prescripție la data de 6.03.2015, deoarece, așa cum s-a arătat anterior, acest termen este unul substanțial, care se împlinește cu o zi înaintea de data corespunzătoare celei la care a început să curgă. În plus, pentru fiecare infracțiune termenul de prescripție a răspunderii penale curge în mod separat, fără să aibă vreo relevanță în cazul infracțiunii de fals data comiterii infracțiunii de înșelăciune.

La fel a motivat și Comisia de soluționare a contestațiilor, potrivit căreia, *datele de 6 februarie și de 6 martie 2015 erau date de primire a indemnizației lunare ca urmare a obținerii titlului de „Luptător rănit fără grad de invaliditate”, deci ulterioare momentului comiterii infracțiunii de uz de fals, fără relevanță pentru calculul termenului de prescripție pentru această infracțiune.*

Răspuns: A

(promovare PT, 2015)

274. În luna ianuarie 2009, HP a săvârșit două infracțiuni în concurs: una de delapidare în formă tentată în dauna unei societăți comerciale cu capital privat, precum și o alta de fals în înscrisuri sub semnătură privată.

În anul 2013 s-a formulat plângere penală pentru comiterea acestor infracțiuni, iar din acest moment și până la 1.02.2014 au fost efectuate diverse activități: audierea persoanei vătămate (prin reprezentant), a făptuitorului, a unor potențiali martori. În luna aprilie 2014 a fost începută urmărirea penală în cază (*in personam*) pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 32 CP raportat la art. 295 alin (1), (2) CP raportat la art. 308 alin. (1) CP și art. 322 alin. (1) CP, ambele cu aplicarea art. 5 alin. (1) CP și cu aplicarea finală a art. 38 alin. (1) CP.

În legătură cu infracțiunea de delapidare:

A. nu s-a împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale întrucât, potrivit art. 187 CP, se impune ca termenul de prescripție să se raporteze la pedeapsa prevăzută de textul de lege care incriminează fapta săvârșită în formă consumată;

B. răspunderea penală s-a prescris;

C. nu a operat prescripția răspunderii penale deoarece activitățile procedurale efectuate în cauză până la 1.02.2014 satisfac exigențele textului art. 155 alin. (1) CP, care constituie lege penală mai favorabilă.

EXPLICAȚII

Răspunsul de la litera A este considerat greșit pentru că, în viziunea comisiei, termenul de prescripție a răspunderii penale s-ar calcula în funcție de limitele de pedeapsă reduse la jumătate, în baza dispozițiilor legale care sancționează tentativa. Astfel, Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că, *potrivit art. 174 CP, prin săvârșirea unei infracțiuni sau comiterea unei infracțiuni se înțelege săvârșirea oricăreia dintre faptele pe care legea le pedepsește ca infracțiune consumată sau ca tentativă. Fiind formă (imperfectă) a infracțiunii, tentativei nu-i sunt aplicabile dispozițiile art. 187 CP, astfel că termenul de prescripție se calculează în raport de pedeapsa proprie, nu de cea prevăzută pentru infracțiunea fapt consumat.*

Această opinie nu este dincolo de orice discuție, deoarece în doctrină s-au exprimat și puncte de vedere contrare, potrivit cărora la calculul termenului de prescripție a răspunderii penale nu ar trebui luată în considerare cauza de reducere a pedepsei a tentativei (M. UDROIU, *Drept penal. Partea generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 371). Această din urmă opinie a fost adoptată mai ales după reglementarea explicită a definirii noțiunii de „pedeapsă prevăzută de lege”, în art. 187 CP, potrivit căruia, „prin pedeapsă prevăzută de lege se înțelege pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în forma consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei”.

Pe de altă parte, în ce privește infracțiunea de delapidare, prevăzută de art. 308 CP raportat la art. 295 CP, prin Decizia nr. 1/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

(M. Of. nr. 105 din 10 februarie 2015), s-a admis sesizarea formulată de către Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, în dosarul nr. 1.819/271/2009* prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemelor de drept și s-a stabilit că dispozițiile art. 308 CP reprezintă o variantă atenuată a infracțiunii de delapidare prevăzute de art. 295 CP și că la calcularea termenului de prescripție a răspunderii penale se ține seama de pedeapsa prevăzută de art. 295 CP raportat la art. 308 alin. (2) CP.

Activitățile de audiere a persoanei vătămate (prin reprezentant), a făptuitorului, a unor potențiali martori constituie activități procedurale apte să conducă la întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale sub imperiul noului Cod penal, deoarece potrivit art. 155 alin. (1) CP, „Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză”. Ele au fost însă efectuate sub imperiul vechiului Cod penal, până la data de 1.02.2014, când a intrat în vigoare noul Cod penal. În plus, având în vedere că sub imperiul vechiului Cod penal atrăgeau întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale doar actele de procedură care, potrivit legii, trebuie comunicate învinutului sau inculpatului, nu și cele efectuate în etapa *in rem* a urmăririi penale, nu se poate susține că noul Cod penal ar constitui lege penală mai favorabilă, sub acest aspect. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

O motivare similară a avut și Comisia de soluționare a contestațiilor, care a reținut că *alegerea legii penale mai favorabile ca fiind legea nouă în raport de limitele de pedeapsă mai reduse ale infracțiunii de delapidare presupunea, în sensul Deciziei Curții Constituționale nr. 265/2014, ca și instituția prescripției penale să fie aplicată tot în raport cu noua lege. În cazul concret, aceasta se referea atât la durata termenului de prescripție, cât și la momentul de la care curge. Sub acest ultim aspect, termenul de prescripție al răspunderii penale curgea de la data comiterii faptei. Efectuarea de acte premergătoare conform legii vechi nu putea să-l întrerupă, deoarece aplicarea globală a legii penale mai favorabile se referă numai la instituții de drept substanțial, ea nu poate fi extinsă asupra normelor de procedură, care sunt de imediată aplicare. Astfel, potrivit art. 155 alin. (1) CP, cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză, în acord cu norma procesuală, incidentă, acest act de procedură se raportează la momentul începerii urmăririi penale, deoarece Codul penal*

prevede că aceasta se începe imediat după momentul sesizării (valabile) a săvârșirii faptei [art. 305 alin. (1) CP]. În cauză, primul act de procedură s-a efectuat în luna aprilie 2014, când s-a început urmărirea penală. Dispoziția tranzitorie din art. 4 alin. (1) al Legii nr. 255/2013 [actele de procedură îndeplinite înainte de intrarea în vigoare a Codului de procedură penală, cu respectarea dispozițiilor legale în vigoare la data îndeplinirii lor, rămân valabile (...)] nu transformă actele premergătoare în acte de procedură, pentru că ele rămân în continuare efectuate înainte de începerea urmăririi penale. Din perspectiva art. 4, valabilitatea lor se raportează doar la posibilitatea folosirii ca mijloc de probă a procesului-verbal în care se consemnaseră, dacă acest lucru s-a produs înainte de intrarea în vigoare a noului Cod de procedură penală (ca de altfel și potrivit art. 224 CPP 1968). Urmând raționamentul corect, luna aprilie 2014 ar fi fost primul moment întrerupător al termenului de prescripție, dar cum până la acea dată acesta deja se împlinise, conform art. 154 alin. (1) lit. d) CP, singura soluție posibilă era cea indicată de varianta B de răspuns.

Răspuns: B

(promovare PICCJ, 2015)

275. În cazul infracțiunii de luare de mită, prevăzută de art. 289 alin. (1) CP combinat cu art. 308 CP, comisă în stare de recidivă postexecutorie, termenul de prescripție a răspunderii penale:

A. se stabilește în raport cu pedeapsa prevăzută de art. 289 alin. (1) CP combinat cu art. 308 alin. (2) CP;

B. se stabilește în raport cu pedeapsa prevăzută de art. 289 alin. (1) CP raportat la art. 308 alin. (2) CP și art. 43 alin. (5) CP;

C. se stabilește în raport cu pedeapsa prevăzută de art. 289 alin. (1) CP.

EXPLICAȚII

Prescripția înlătură răspunderea penală dacă termenul stabilit potrivit art. 154 CP s-a împlinit. Desigur, vom avea în vedere faptul că în cazul unor infracțiuni răspunderea este imprescriptibilă [art. 153 alin. (2) CP].

Potrivit dispozițiilor legale menționate, termenele de prescripție a răspunderii penale sunt de: a) 15 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani (de pildă, infracțiunea de înaltă trădare); b) 10 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depășește 20 de ani (de pildă, infracțiunea de trădare prin transmitere de informații secrete de stat); c) 8 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani (de pildă, infracțiunea de tâlhărie); d) 5 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de un an, dar care nu depășește 5 ani (de pildă, infracțiunea de furt); e) 3 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii care nu depășește un an sau amenda (de pildă, infracțiunea de amenințare).

Așa cum se poate observa, la stabilirea termenelor de prescripție se va avea în vedere pedeapsa cea mai grea ca specie prevăzută de către legiuitor pentru respectiva infracțiune, în cazul pedepselor alternative (de pildă, detențiunea pe viață alternativ cu închisoarea), în cuantumul ei maxim, așa cum este prevăzut de lege, fără luarea în considerare a eventualelor cauze care reduc sau majorează pedeapsa. Am avut în vedere, desigur, interpretarea autentică contextuală a sintagmei pedeapsă prevăzută de lege, astfel cum aceasta este definitivă la art. 187 CP.

Raportat la enunțul întrebării, se constată că la stabilirea termenului de prescripție nu va interesa starea de recidivă reținută întrucât, așa cum am arătat, stările de agravare a răspunderii nu vor fi avute în vedere în cadrul acestui examen. În aceste condiții, se constată că varianta de răspuns de la litera B este eronată.

Pe de altă parte, atunci când infracțiunea cunoaște mai multe variante normative, unele mai grave, altele mai puțin grave în raport de forma tip, prin pedeapsă prevăzută de lege se înțelege maximul prevăzut de această variantă normativă.

Astfel de variante normative găsim la art. 308 CP (variantă atenuată) și la art. 309 CP (variantă agravată), termenul de prescripție a răspunderii penale calculându-se în raport de pedeapsa maximă a acestor variante, și nu raportat la pedeapsa maximă a formei tip. În același sens a statuat instanța supremă prin Decizia nr. 1/2015 pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală (M. Of. nr. 105 din 10 februarie 2015).

Din acest motiv, răspunsul de la litera A este cel corect, iar cel de la litera C este eronat.

Răspuns: A

(promovare PCA, 2016)

276. În cazul infracțiunii de delapidare în varianta atenuată, prevăzută de art. 295 alin. (1) raportat la art. 308 CP, termenul de prescripție a răspunderii penale:

A. este cel prevăzut de art. 154 lit. c) CP;

B. este cel prevăzut de art. 154 lit. d) CP;

C. este cel prevăzut de art. 154 lit. e) CP.

EXPLICAȚII

Interpretarea autentică realizată contextual de către legiuitor a sintagmei „pedeapsă prevăzută de lege” este în sensul că aceasta este cea prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în forma consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei (art. 187 CP).

Așa fiind, nu se vor valorifica, în acest sens, reținerea recidivei postexecutorii ori a circumstanțelor agravante sau atenuante. Va fi însă avută în vedere varianta normativă reținută a infracțiunii, respectiv varianta care constituie o formă atenuantă ori agravantă a faptei.

Așa fiind, având în vedere că prin art. 308 CP este reglementată o variantă atenuată a infracțiunilor la care se referă, termenul de prescripție a răspunderii penale va fi determinat, stabilit, în funcție de pedeapsa maximă prevăzută de lege redusă cu o treime [art. 308 alin. (2) CP] (Decizia nr. 1/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțată în vederea dezlegării unor chestiuni de drept în materie penală, M. Of. nr. 105 din 10 februarie 2015), respectiv în raport cu pedeapsa de 4 ani și 8 luni [art. 154 alin. (1) lit. d) CP].

Răspuns: B

(promovare PT, 2016)

277. În cazul infracțiunii prevăzute de art. 295 alin. (1) CP raportat la art. 308 alin. (1) CP, comisă în stare de recidivă postexecutorie, termenul de prescripție a răspunderii penale:

A. se stabilește în raport cu pedeapsa prevăzută de art. 295 alin. (1) CP;

B. se stabilește în raport cu pedeapsa prevăzută de art. 295 alin. (1) CP combinat cu art. 308 alin. (2) CP;

C. se stabilește în raport cu pedeapsa prevăzută de art. 295 alin. (1) CP raportat la art. 308 alin. (2) CP și art. 43 alin. (5) CP.

EXPLICAȚII

Așa cum am arătat (nr. 276), prin pedeapsă prevăzută de legea penală se înțelege pedeapsa cea mai grea (ca specie sau cuantum) prevăzută în textul legal de incriminare, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau majorare a pedepsei. În acest sens, nu se vor lua în considerare circumstanțele ori stările de agravare ori atenuare reținute, însă va interesa varianta normativă a infracțiunii reținute (de pildă, în cazul furtului prin violare de domiciliu pedeapsa care este prevăzută de legea penală este de 7 ani închisoare).

Astfel, în cazul infracțiunii de delapidare, alături de forma tip, prevăzute de art. 295 CP, legea mai prevede două forme de incriminare, varianta atenuantă, prevăzută de art. 308 CP, respectiv varianta agravată, prevăzută de art. 309 CP.

În aceste condiții, raportat la datele enunțului, termenul de prescripție a răspunderii penale va fi stabilit în funcție de pedeapsa prevăzută de varianta infracțiunii reținute, fără însă a fi luată în considerare starea de recidivă postexecutorie.

Comisia de soluționare a contestațiilor a arătat că *varianta B de răspuns este corectă*.

Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia nr. 1 din 19 ianuarie 2015 (HP), a stabilit că dispozițiile art. 308 CP reprezintă o variantă atenuantă a infracțiunii de delapidare, prevăzută de art. 295 CP și că la calcularea termenului de prescripție se ține seama de pedeapsa prevăzută de art. 295 raportat la art. 308 alin. (2) CP, ceea ce conduce implicit și la concluzia că varianta de răspuns de la litera A nu este corectă.

Varianta de răspuns de la litera C nu este corectă. Comiterea faptei în stare de recidivă postexecutorie determină majorarea limitelor speciale ale pedepsei

prevăzute de lege pentru noua infracțiune, reprezentând opțiunea legiuitorului pentru sancționarea acestei forme a pluralității de infracțiuni. Calcularea termenului de prescripție a răspunderii penale nu va ține însă cont de limitele pedepsei pentru starea de recidivă, ci are în vedere pedeapsa prevăzută în textul de lege incriminator, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau majorare a pedepsei.

Răspuns: B

(promovare PICCI, 2016)

278. Instanța a reținut că faptele inculpatului DE, constând în aceea că în perioada iunie 2013 – iunie 2014, în calitate de asociat și administrator al SC R SRL, în mod repetat și în realizarea aceleiași rezoluții infracționale, și-a însușit în interes personal din gestiunea societății bani și motorină în valoare totală de 1.295.897 lei, întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de delapidare prevăzută în art. 295 CP raportat la art. 308 CP cu aplicarea art. 35 alin. (1) CP.

Termenul de prescripție specială a răspunderii penale pentru această infracțiune se împlinește în luna:

A. iunie 2024;

B. iunie 2030;

C. iunie 2022.

EXPLICAȚII

Speța ridică problema modului de calcul al termenului de prescripție a răspunderii penale în cazul variantei atenuate a infracțiunii de delapidare, prevăzută de art. 295 CP raportat la art. 308 CP. De asemenea, se mai pune problema dacă la calcularea termenului de prescripție a răspunderii penale se va lua în considerare și cuantumul pedepsei maxime la care se poate ajunge prin luarea în considerare a pedepsei aplicabile în cazul infracțiunii continuate, respectiv dacă se vor lua în considerare prevederile art. 36 alin. (1) CP, potrivit căruia, „infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, al cărei maxim se poate majora cu cel mult 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu cel mult o treime în cazul pedepsei amenzii”.

În ceea ce privește primul aspect, soluționarea problemei referitoare la termenul de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunii de delapidare prevăzută de art. 295 CP raportat la art. 308 CP depinde de stabilirea naturii juridice a dispozițiilor art. 308 CP. Potrivit acestui articol, „dispozițiile art. 289-292, art. 295, art. 297-301 și art. 304 privitoare la funcționarii publici se aplică în mod corespunzător și faptelor săvârșite de către sau în legătură cu persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) CP ori în cadrul oricărei persoane juridice. (2) În acest caz, limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime”. Doctrina și practica judiciară consideră că art. 308 CP reglementează o variantă atenuată a infracțiunii de delapidare și a celorlalte infracțiuni menționate în acest articol. Din motive de redactare însă, legiuitorul a preferat să reglementeze aceste variante atenuate ale infracțiunilor într-un singur text, pentru a nu relua de fiecare dată, printr-un alineat distinct, la fiecare infracțiune în parte, aceeași variantă atenuată a infracțiunii. În consecință, având în vedere că suntem în prezența unei variante atenuate distincte a infracțiunii de delapidare, cu limite de pedeapsă distincte, la calcularea termenului de prescripție a răspunderii penale pentru o infracțiune încadrată în acest text de lege se vor lua în considerare limitele reduse de pedeapsă.

La fel a stabilit și Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin decizia nr. 1/2015 (M. Of. nr. 105 din 10 februarie 2015) pronunțată în dezlegarea acestei chestiuni de drept, prin care instanța supremă „admite sesizarea formulată de către Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, în dosarul nr. 1.819/271/2009*, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemelor de drept, respectiv: dacă infracțiunea prevăzută de art. 308 CP este o infracțiune autonomă, o cauză de reducere a limitelor de pedeapsă sau o formă atenuată a infracțiunii prevăzute de art. 295 CP și dacă pentru infracțiunea prevăzută de art. 308 CP termenul de prescripție a răspunderii penale este de 5 ani, potrivit art. 154 alin. (1) lit. d) CP, corespunzător limitelor de pedeapsă reduse și cuprinse între 1 an și 4 luni închisoare și 4 ani și 8 luni închisoare, sau este de 8 ani, potrivit art. 154 alin. (1) lit. c) din același cod, corespunzător limitelor de pedeapsă stipulate de lege pentru forma de bază, respectiv între 2 ani și 7 ani închisoare. Stabilește că dispozițiile art. 308 CP reprezintă o variantă atenuată a infracțiunii de delapidare prevăzute de art. 295 CP. La calcularea

termenului de prescripție a răspunderii penale se ține seama de pedeapsa prevăzută de art. 295 CP raportat la art. 308 alin. (2) CP”.

În ce privește infracțiunea continuată, fiind vorba de o modalitate de stabilire a pedepsei în cazul infracțiunii continuate, în doctrină (A se vedea C. GHIGHECI, *op. cit.*, p. 99-101 și doctrina indicată aici) s-a reținut că nu ar trebui luate în considerare, la stabilirea termenului de prescripție a răspunderii penale, cauzele de majorare a pedepsei. S-a arătat că la această concluzie ar conduce și dispozițiile art. 187 CP potrivit cărora, „Prin pedeapsă prevăzută de lege se înțelege pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în forma consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei”. În consecință, la stabilirea termenului de prescripție a răspunderii penale pentru o infracțiune continuată se va lua în considerare maximul special prevăzut de lege pentru infracțiunea respectivă, iar nu maximul special majorat cu 3 ani, așa cum prevede art. 36 alin. (1) CP.

Din aceste motive, răspunsul de la litera A este cel corect, răspunsurile de la literele B și C fiind greșite.

Răspuns: A

(promovare PICCI, 2017)

279. În perioada mai-septembrie 2005, inculpatul FR a indus în eroare persoana vătămată VS, afirmând în mod mincinos că vine din partea unui prieten al acesteia ce are nevoie de bani cu titlu de împrumut, obținând în felul acesta suma de 25.000 lei, în trei tranșe.

Prin sentința penală nr. 925/12.09.2014 instanța de fond l-a condamnat la pedeapsa de 3 ani închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe un termen de încercare de 5 ani, apreciind că legea penală mai favorabilă este Codul penal anterior.

Inculpatul a declarat apel la data de 20.09.2014 solicitând aplicarea Codului penal în vigoare ca lege penală mai favorabilă și încetarea procesului penal ca urmare a intervenirii prescripției speciale a răspunderii penale.

Prin încheierea de ședință din data de 6.11.2014 instanța de apel a dispus în baza art. 367 alin. (1) CPP suspendarea judecării, inculpatul suferind de o afecțiune ce îl împiedica să ia parte la judecată.

Prin încheierea de ședință din data de 10.05.2015, instanța de apel a dispus reluarea procesului, constatând că a dispărut cauza care a generat suspendarea judecării.

Instanța de apel a aplicat legea penală mai favorabilă și a dispus schimbarea încadrării juridice a faptei de înșelăciune din art. 215 alin. (1) CP în art. 244 alin. (1) cu aplicarea art. 5 CP.

În raport cu data soluționării apelului, 10 octombrie 2015, critica apelan-
tului este:

A. neîntemeiată, întrucât termenul de prescripție specială se calculează potrivit Codului penal anterior și nu este împlinit;

B. întemeiată, întrucât s-a împlinit termenul de prescripție specială conform Codului penal în vigoare;

C. neîntemeiată, întrucât termenul de prescripție specială se calculează potrivit Codului penal în vigoare și nu este împlinit.

EXPLICAȚII

În ce privește aplicarea legii penale mai favorabile, în urma pronunțării Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale a României, așa cum s-a arătat anterior, legea penală mai favorabilă se aplică în mod global, iar nu pe instituții autonome. Aceasta înseamnă că nu se poate lua în considerare pedeapsa prevăzută de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită și termenul de prescripție prevăzut de legea veche, care ar fi mai favorabil decât cel prevăzut de legea nouă, pentru că în acest caz s-ar combina dispozițiile din cele două legi, ajungându-se la o *lex tertia*.

Pentru infracțiunea de înșelăciune, legea nouă prevede, în art. 244 alin. (1) CP, pedeapsa închisorii de la 6 luni la 3 ani. Vechiul Cod penal prevedea pentru această infracțiune, reglementată în art. 215 alin. (1), pedeapsa închisorii de la 6 luni la 12 ani. În consecință, noul Cod penal este o lege penală mai favorabilă în ce privește termenul de prescripție, având în vedere că, în raport cu pedeapsa prevăzută de noul Cod penal pentru infracțiunea de înșelăciune, termenul de prescripție a răspunderii penale este de 5 ani, în timp ce, în raport cu pedeapsa prevăzută de vechiul Cod penal, termenul de prescripție a răspunderii penale este de 10 ani.

În cauză însă a intervenit întreruperea prescripției răspunderii penale, având în vedere că s-au efectuat mai multe acte de procedură care au condus la această întrerupere. Astfel, în ce privește modul de calcul al termenului de prescripție specială, legea veche conținea dispoziții mai favorabile decât legea nouă, deoarece art. 124 CP 1969 (în forma anterioară modificărilor aduse

prin Legea nr. 187/2012) prevedea că termenul de prescripție specială este de o dată și jumătate durata termenului de prescripție a răspunderii penale, în timp ce art. 155 alin. (4) CP prevede că termenul de prescripție specială a răspunderii penale este de două ori durata termenului de prescripție. Ținând cont de modul de calcul și de durata termenelor de prescripție specială a răspunderii penale, potrivit noului Cod penal aceasta ar fi de 10 ani, iar potrivit noului Cod penal aceasta ar fi de 10 ani.

În speță, însă, trebuie ținut cont de faptul că a intervenit și o suspendare a termenului de prescripție a răspunderii penale, atât potrivit noului Cod penal, cât și potrivit vechiului Cod penal, începând cu data de 6.11.2014, de când instanța de apel a dispus în baza art. 367 alin. (1) CPP suspendarea judecării pentru că inculpatul suferea de o afecțiune ce îl împiedica să ia parte la judecată, până în data de 10.05.2015, când s-a dispus reluarea judecării. Această suspendare a întreruperii termenului de prescripție a răspunderii penale a intervenit în baza dispozițiilor art. 156 CP [identic cu art. 128 alin. (1) și (3) CP 1969], potrivit căruia „(1) Cursul termenului prescripției răspunderii penale este suspendat pe timpul cât o dispoziție legală sau o împrejurare de neprevăzut ori de neînlăturat împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal. (2) Prescripția își reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare”.

Ținând cont de aceste aspecte, legea penală mai favorabilă inculpatului este noul Cod penal, iar termenul de prescripție a răspunderii penale nu s-a împlinit nici potrivit noului Cod penal și, cu atât mai mult, nici potrivit vechiului Cod penal. În consecință, răspunsul de la litera C este corect, răspunsurile de la literele A și B fiind greșite.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *termenul de prescripție specială a răspunderii penale se calculează potrivit dispozițiilor noului Cod penal, ce a fost stabilit ca lege penală mai favorabilă, având în vedere condamnarea inculpatului potrivit dispozițiilor art. 244 alin. (1) CP. În cauză a operat instituția suspendării cursului prescripției răspunderii penale, astfel că, termenul de prescripție specială a răspunderii penale, calculat potrivit art. 154 alin. (1) CP raportat al art. 155 alin. (4) CP, nu s-a împlinit la data de 10.10.2015.*

Răspuns: C

(promovare CA, 2017)

Secțiunea a 3-a. Lipsa plângerii prealabile.

Retragerea plângerii prealabile

280. În cazul infracțiunii de vătămare corporală din culpă, prevăzută de art. 196 alin. (2) și alin. (3) CP, dacă persoana vătămată este o persoană cu capacitate de exercițiu restrânsă și acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu în condițiile legii, răspunderea penală este înlăturată dacă retragerea plângerii se realizează de către:

- A. reprezentantul legal;
- B. persoana vătămată cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege și însușită de procuror;
- C. persoana vătămată, cu încuviințarea reprezentantului legal.

EXPLICAȚII

Problema ridicată în speță este aceea a posibilității persoanei vătămate cu capacitate restrânsă de exercițiu de a-și retrage plângerea prealabilă în cazul săvârșirii față de aceasta a unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă.

Potrivit art. 158 alin. (3) CP, „Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, retragerea plângerii prealabile se face numai de reprezentanții lor legali. În cazul persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă, retragerea se face cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege”. Este normal ca persoanele vătămate cu capacitate de exercițiu restrânsă să aibă nevoie de încuviințarea reprezentantului lor legal pentru a-și putea retrage plângerea prealabilă, deoarece ele nu pot face acte de dispoziție fără această încuviințare.

În afară de această încuviințare a reprezentantului legal, care este suficientă pentru a se lua act de retragerea plângerii prealabile în cazul în care acțiunea penală a fost pusă în mișcare ca urmare a formulării unei astfel de plângeri prealabile, legea reglementează separat situația retragerii plângerii prealabile în cazul în care acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu.

Potrivit art. 157 alin. (4) CP, „În cazul în care cel vătămat este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitatea de exercițiu restrânsă sau o persoană juridică ce este reprezentată de făptuitor, acțiunea penală se poate pune în mișcare și din oficiu”. În acest caz, întrucât acțiunea penală a fost

pusă în mișcare din oficiu, iar nu la plângerea prealabilă, nu este suficientă retragerea plângerii prealabile pentru a se putea înlătura răspunderea penală, chiar dacă ar fi vorba de o infracțiune pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Astfel, potrivit art. 158 alin. (4) CP, „În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu în condițiile legii, retragerea plângerii produce efecte numai dacă este însoțită de procuror”.

Față de aceste texte de lege, răspunsul corect este cel de la litera B, deoarece răspunderea penală este înlăturată dacă retragerea plângerii se realizează de către persoana vătămată cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege și însoțită de procuror. Răspunsurile de la literele A și C, care nu fac referire la toate aceste condiții, sunt incomplete și, prin urmare, greșite.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2014)

281. Retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală:

A. a persoanei cu privire la care a fost retrasă, în cazul în care plângerea a vizat mai mulți participanți la aceeași infracțiune;

B. în cazul în care două persoane vătămate, din cele trei care au formulat plângerea împreună, și-au retras plângerea;

C. numai dacă a fost însoțită de procuror, în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea plângerii prealabile, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu.

EXPLICAȚII

În noul Cod penal, spre deosebire de vechiul Cod penal, retragerea plângerii prealabile produce efecte *in personam*, iar nu efecte *in rem*. Aceasta înseamnă că persoana vătămată își poate retrage plângerea prealabilă doar cu privire la unii din participanții la săvârșirea infracțiunii și își poate menține această plângere cu privire la restul participanților. Această regulă rezultă din dispozițiile art. 158 alin. (2) CP, potrivit cărora „retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală a persoanei cu privire la care plângerea a fost retrasă”. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este corect.

Această regulă nu mai este valabilă în cazul formulării plângerii prealabile, unde efectele se produc *in rem*, iar nu *in personam*. Astfel, potrivit art. 157 alin. (3) CP, „Fapta atrage răspunderea penală a tuturor persoanelor fizice sau juridice care au participat la săvârșirea acesteia, chiar dacă plângerea prealabilă s-a făcut numai cu privire la una dintre acestea”. De asemenea, formularea sau menținerea plângerii prealabile produce efecte chiar dacă a fost făcută doar de una din persoanele vătămate, așa cum rezultă din prevederile art. 157 alin. (2) CP, potrivit căruia „Fapta care a adus o vătămare mai multor persoane atrage răspunderea penală, chiar dacă plângerea prealabilă s-a făcut numai de către una dintre ele”. Textul menționat nu vorbește și de *menținerea* plângerii prealabile de către una din persoanele vătămate, însă în cazul în care plângerea prealabilă a fost formulată de toate persoanele vătămate printr-o infracțiune, dar una sau unele dintre acestea și-au retras ulterior plângerea prealabilă, este aplicabil același principiu al indivizibilității plângerii prealabile, menționat în art. 157 alin. (2) CP. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

Potrivit art. 157 alin. (4) CP, „În cazul în care cel vătămat este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitatea de exercițiu restrânsă sau o persoană juridică ce este reprezentată de făptuitor, acțiunea penală se poate pune în mișcare și din oficiu”. S-a pus problema dacă în aceste cazuri, în care acțiunea penală s-a pus în mișcare din oficiu, ar mai fi posibilă retragerea plângerii prealabile? Infracțiunile respective sunt urmărite la plângerea prealabilă, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu, având în vedere situația specială a persoanelor vătămate. Or, din moment ce acțiunea penală nu a fost pusă în mișcare la plângerea prealabilă ar mai fi posibilă o retragere a plângerii prealabile? Pentru a nu dezavantaja aceste persoane, față de cele la care acțiunea penală a fost pusă în mișcare la plângerea prealabilă, legiuitorul a prevăzut și în acest caz posibilitatea retragerii plângerii prealabile. Acesta a condiționat însă producerea consecințelor retragerii plângerii prealabile de însușirea ei de către procuror. Astfel, în art. 158 alin. (4) CP se prevede că, „În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu în condițiile legii, retragerea plângerii produce efecte numai dacă este însușită de procuror”. Față de acest text de lege, răspunsul de la litera C este corect.

Prin adăugarea unor ipoteze neavute în vedere în prezenta grilă, s-a ajuns la contestarea ei de către candidați. Contestațiile au fost însă respinse ca nefondate pentru următoarele considerente: *Varianta C de răspuns este corectă. Potrivit art. 158 alin. (4) CP, în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu în condițiile legii, retragerea plângerii produce efecte numai dacă este însușită de procuror. Din enunțul grilei rezultă cu evidență că varianta de răspuns de la litera C se referă întocmai la ipoteza prevăzută în art. 158 alin. (4) CP, care are în vedere strict situațiile prevăzute de art. 157 alin. (4) CP, iar nu toate infracțiunile pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Critica formulată cu privire la chemarea persoanei vătămate pentru a o întreba dacă își însușește plângerea prealabilă are în vedere o cu totul altă ipoteză, respectiv cea reglementată de art. 297 CPP. Aceasta se referă la obligația organului de urmărire penală care desfășoară cercetări într-o cauză în care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu (nu la plângerea prealabilă), de a chema persoana vătămată și a o întreba dacă formulează plângere prealabilă, atunci când din cercetări rezultă că infracțiunea săvârșită este alta decât cea pentru care s-au desfășurat până în acel moment cercetările, iar pentru aceasta este necesară plângerea prealabilă (de exemplu, s-au efectuat din oficiu cercetări pentru infracțiunea de omor, dar din probele administrate rezultă că s-a comis doar cea de loviri sau alte violențe; în această situație se va proceda la schimbarea încadrării juridice, după care persoana vătămată va fi chemată pentru a fi întrebată dacă depune plângere prealabilă pentru infracțiunea de loviri și alte violențe).*

Răspuns: A, C

(admitere INM și în magistratură, 2017)

282. Judecătorul de cameră preliminară investit cu soluționarea plângerii persoanei vătămate împotriva soluției de clasare a procurorului, a reținut că momentul consumării infracțiunii de abuz de încredere se situează la data când a avut loc ultimul refuz al inculpatului CG de a restitui oile persoanei vătămate și că în raport cu data acestui ultim refuz ar trebui calculat termenul pentru introducerea plângerii prealabile. S-a mai reținut de către judecătorul de cameră preliminară că primul refuz al inculpatului,

intervenit ca urmare a cererii persoanei vătămate de a-i fi restituite oile, nu poate fi luat în considerare pentru curgerea termenului de introducere a plângerii prealabile, deoarece persoana vătămată a sperat că poate obține restituirea oilor dacă va insista în cererile de restituire.

Față de aceste argumente, judecătorul de cameră preliminară a considerat că în mod greșit procurorul a reținut că plângerea persoanei vătămate este tardivă, calculând termenul de introducere a plângerii de la data primului refuz al inculpatului, întrucât la acea dată infracțiunea nu era încă săvârșită. Soluția judecătorului de cameră preliminară este:

A. greșită, deoarece în speță termenul de depunere a plângerii prealabile curge de la data la care inculpatul a intrat în stăpânirea bunurilor persoanei vătămate;

B. greșită, deoarece în speță termenul de formulare a plângerii prealabile curge de la data primului refuz al inculpatului de a restitui bunurile;

C. corectă, deoarece în speță termenul de formulare a plângerii prealabile curge de la data ultimului refuz al inculpatului de a restitui bunurile.

EXPLICAȚII

Speța ridică problema momentului de la care curge termenul de depunere a plângerii prealabile în cazul infracțiunii de abuz de încredere.

Potrivit art. 238 alin. (1) CP, infracțiunea de abuz de încredere constă în „însușirea, dispunerea sau folosirea, pe nedrept, a unui bun mobil al altuia, de către cel căruia i-a fost încredințat în baza unui titlu și cu un anumit scop, ori refuzul de a-l restitui”. În speță este vorba de infracțiunea de abuz de încredere săvârșită în modalitatea refuzului de a restitui bunul altuia, deținut cu un anumit titlu.

Persoana vătămată a primit un prim refuz de a restitui bunul, dar nu a formulat plângere prealabilă, sperând că poate dacă insistă își va recupera bunul respectiv. A reiterat apoi cererea de restituire a bunului, primind același refuz din partea inculpatului. Ar trebui ca acest ultim refuz al inculpatului să determine data săvârșirii infracțiunii de abuz de încredere ori aceasta s-a săvârșit la data la care inculpatul a refuzat pentru prima dată să restituie bunul persoanei vătămate? Este importantă stabilirea acestei date, deoarece potrivit art. 296 alin. (1) CPP termenul de depunere a plângerii prealabile este de 3 luni „din ziua în care persoana vătămată a aflat despre săvârșirea faptei”.

În cazul infracțiunii de abuz de încredere, săvârșită prin refuzul de a restitui bunul, data săvârșirii faptei nu poate fi decât cea a primului refuz de restituire din partea inculpatului. Altfel ar însemna ca persoana vătămată să determine în mod aleatoriu această dată a săvârșirii infracțiunii, după cum decide să reitereze sau nu cererea de restituire a bunului. Or, această soluție nu poate fi acceptată. De aceea, în speță răspunsul corect este cel de la litera B, decizia judecătorului de cameră preliminară fiind greșită, deoarece termenul de formulare a plângerii prealabile curge de la data primului refuz al inculpatului de a restitui bunurile.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece data săvârșirii infracțiunii de abuz de încredere în varianta refuzului de a le restitui nu poate fi data ultimului refuz, ci este data primului refuz din partea inculpatului.

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece nu se poate reține că data săvârșirii infracțiunii de abuz de încredere ar fi data la care inculpatul a intrat în stăpânirea bunurilor persoanei vătămate. Nu poate fi acceptată această susținere deoarece în cazul refuzului de restituire a bunurilor nu există o dată propriu-zisă în care inculpatul să fi intrat în stăpânirea bunurilor persoanei vătămate (așa cum există în cazul celorlalte variante alternative ale infracțiunii constând în însușirea, dispunerea sau folosirea pe nedrept acestor bunuri). În cazul refuzului de a restitui, la acel moment inculpatul își relevă intenția de a-și însuși aceste bunuri, de a se comporta ca un stăpân față de ele.

Răspuns: B

(promovare PT, 2016)

283. Soluționând excepția de neconstituționalitate având ca obiect prevederile art. 192 alin. (2) și (3) CP 1969, excepție întemeiată pe faptul că, prin instituirea de către legiuitor a necesității existenței plângerii prealabile precum și a posibilității împăcării părților doar pentru varianta simplă a infracțiunii, nu și pentru cea agravată, s-ar aduce atingere dreptului proprietarului imobilului de a dispune în mod liber cu privire la poziția sa procesuală, Curtea Constituțională:

A. a respins excepția ca inadmisibilă pe motiv că excede competenței Curții, având în vedere că autorul excepției urmărea o completare a dispozițiilor legale;

B. a admis excepția și a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. 192 alin. (2) și alin. (3) CP din 1969;

C. a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile legale menționate sunt constituționale numai în măsura în care nu aduc atingere dreptului proprietarului imobilului de a-și retrage plângerea prealabilă.

EXPLICAȚII

Prin Decizia nr. 423 din 13 septembrie 2005 (M. Of. nr. 872 din 28 septembrie 2005), Curtea Constituțională a României a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 192 CP 1968, care reglementează infracțiunea de violare de domiciliu, cu următoarea motivare: „Pătrunderea în domiciliu poate fi săvârșită în orice mod, prin această expresie indicându-se că oricare ar fi procedeul întrebuintat și oricum s-ar manifesta acțiunea făptuitorului, aceasta va constitui elementul material al faptei, dacă a avut ca rezultat pătrunderea într-un domiciliu străin. O cerință esențială pe care trebuie să o îndeplinească acțiunea făptuitorului pentru a întregi latura obiectivă a infracțiunii este ca acțiunea să fie săvârșită «fără drept». Dacă cel care pătrunde în domiciliul unei persoane acționează în temeiul unui drept, nu va fi realizat elementul material, chiar dacă persoana în drept să folosească locuința s-ar opune (de exemplu, pătrunderea unei persoane împuternicite să efectueze o percheziție domiciliară). Totodată, se observă că prevederile art. 192 alin. (1) CP reglementează una dintre infracțiunile contra libertății persoanei (iar nu contra patrimoniului, cum se susține în motivarea excepției), și anume varianta simplă a infracțiunii de violare de domiciliu, pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Aceste dispoziții nu sunt contrare prevederilor constituționale ale art. 44, deoarece textul incriminează, indiferent de titular și de forma de proprietate sau posesie legală, pătrunderea fără drept, în orice mod, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acestea, fără consimțământul persoanei care le folosește, sau refuzul de a le părăsi la cererea acesteia, nefiind încălcat principiul constituțional al garantării dreptului de proprietate”.

Față de această motivare a Curții Constituționale a României, singurul răspuns corect în cauză ar fi cel de la litera A. Este evident că instituirea

posibilității împăcării părților doar pentru varianta simplă a infracțiunii, nu și pentru varianta agravată, este opțiunea legiuitorului și nu poate fi criticată din perspectiva constituționalității textului de lege. Legiuitorul este singurul care decide la ce infracțiuni instituie posibilitatea stingerii acțiunii penale ca urmare a împăcării părților. De regulă, se instituie această posibilitate pentru infracțiunile mai puțin grave sau pentru variantele mai ușoare ale infracțiunilor, cum este cazul și la infracțiunea de violare de domiciliu. Rațiunea este aceea că, în cazul acestor infracțiuni, având în vedere lezarea minimă adusă societății, legiuitorul îi lasă persoanei vătămate posibilitatea să decidă dacă se continuă acțiunea penală sau se oprește. Singura mențiune care poate fi făcută aici este aceea că, deși răspunsul de la litera A se referă la respingerea ca inadmisibilă a excepției, prin Decizia menționată anterior, Curtea Constituțională a României a respins ca nefondată excepția. Diferența dintre inadmisibilitate și netemeinicie în materia excepțiilor de neconstituționalitate nu este una foarte clară, Curtea Constituțională respingând excepțiile uneori ca netemeinice, iar alteori ca inadmisibile, chiar dacă este vorba de același motiv, respectiv urmărirea unei completări a legislației. Ba mai mult, Curtea Constituțională a și admis uneori excepții de neconstituționalitate și a constatat că „o soluție legislativă” în care nu este reglementat un anumit drept sau o anumită posibilitate este neconstituțională, ajungându-se pe această cale chiar la completarea legislației.

Față de cele de mai sus, având în vedere că nu există nicio decizie de admitere a vreunei excepții de neconstituționalitate la infracțiunea de violare de domiciliu, răspunsurile de la literele B și C sunt greșite.

Răspuns: A

(promovare PCA, 2014; promovare PT, 2014)

Secțiunea a 4-a. Împăcarea

284. Împăcarea părților nu este posibilă în cazul infracțiunii de:

- A. gestiune frauduloasă;
- B. însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor;
- C. abuz de încredere.

EXPLICAȚII

Infracțiunile pentru care împăcarea părților înlătură răspunderea penală sunt prevăzute expres în lege. În lipsa unei mențiuni explicite care să prevadă această cauză de înlăturare a răspunderii penale nu este posibilă înlăturarea răspunderii penale prin împăcare.

Noul Cod penal a făcut o distincție netă între infracțiunile la care este posibilă împăcarea și infracțiunile la care este posibilă retragerea plângerii prealabile, făcând în principiu distincția între acesta astfel încât să nu se mai suprapună cele două cauze care înlătură răspunderea penală. În general, infracțiunile la care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă singura cauză de înlăturare a răspunderii penale rămâne retragerea plângerii prealabile, iar la infracțiunile la care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, legiuitorul a prevăzut doar posibilitatea împăcării, acolo unde a dorit să-i dea persoanei vătămate posibilitatea de a decide asupra continuării acțiunii penale.

Astfel, la infracțiunea de gestiune frauduloasă, Codul penal prevede la art. 242 alin. (4) că acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă. La infracțiunea de abuz de încredere, Codul penal prevede la art. 238 alin. (2) că acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Or, în aceste cazuri, prevăzându-se ca modalitate de stingere a acțiunii penale retragerea plângerii prealabile, potrivit art. 158 CP, nu s-a mai prevăzut și posibilitatea stingerii acestei acțiuni prin împăcare. Astfel, răspunsurile de la literele A și C sunt greșite.

Răspunsul de la litera B este corect, deoarece, potrivit art. 243 alin. (3) CP în cazul infracțiunii de însușire a bunului găsit împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Răspuns: A, C

(admitere în magistratură, mai 2018)

285. Împăcarea înlătură răspunderea penală atunci când:

A. acordul de voință al inculpatului X și al persoanei vătămate Y se exprimă în fața procurorului care cercetează furtul telefonului lui Y săvârșit de X în timp ce se afla în vizită la persoana vătămată Y, invitat de aceasta la cină;

B. persoana vătămată a unei infracțiuni de distrugere arată că nu mai are nicio pretenție de la inculpat, deoarece a despăgubit-o pentru spargerea geamurilor casei sale;

C. inculpatul prezintă instanței un înscris autentic din care rezultă că el și partea civilă s-au împăcat atât pe latură penală, cât și pe latură civilă, pentru infracțiunea de șantaj pe care o comisese.

EXPLICAȚII

În cazul infracțiunii de furt este posibilă stingerea acțiunii penale prin împăcarea părților, deoarece art. 231 alin. (2) CP prevede explicit această posibilitate.

Împăcarea dintre inculpat și persoana vătămată se poate realiza fie printr-un înscris autentic, fie în fața organului judiciar la care este cauza. Cum din răspunsul de la litera A rezultă că este vorba de o cauză aflată în curs de cercetare la procuror, împăcarea se poate realiza în mod valabil în fața acestuia. Prin urmare, răspunsul de la litera A este corect.

Întrucât în cazul infracțiunii de distrugere prevăzută la art. 253 alin. (1) CP, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă, stingerea acțiunii penale se poate realiza doar prin retragerea plângerii prealabile. În consecință, în cazul acestei infracțiuni împăcarea nu este posibilă, motiv pentru care răspunsul de la litera B este greșit.

În cazul infracțiunii de șantaj nu este posibilă stingerea acțiunii penale nici prin împăcare, nici prin retragerea plângerii prealabile, rezultă că nu este posibilă stingerea acțiunii penale prin împăcarea inculpatului și persoanei vătămate. Din acest motiv, răspunsul de la litera C este greșit.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *varianta de răspuns A este corectă, întrucât acordul de voință în sensul împăcării poate interveni în cursul urmăririi penale, iar infracțiunea comisă este susceptibilă de împăcare, în plus, în ipoteza vizată nu suntem în prezența unui furt care se urmărește la plângerea prealabilă, autorul nefiind găzduit de persoana vătămată, fiind invitat de aceasta doar la cină. Varianta de răspuns B nu este corectă, întrucât declarația persoanei vătămate care arată că inculpatul a reparat prejudiciul și că nu mai are pretenții față de acesta nu echivalează cu o*

împăcare. Varianta de răspuns C nu este corectă, întrucât în cazul infracțiunii de șantaj împăcarea nu înlătură răspunderea penală.

Răspuns: A

(admitere INM și magistratură, 2018)

286. La data de 3 ianuarie 2013, inculpatul ZZ a fost trimis în judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni de furt prevăzută de art. 208 alin. (1) CP 1969. În cursul cercetării judecătorești, la termenul din data de 3 noiembrie 2014, au fost audiați inculpatul și partea civilă care au și formulat cereri de administrare a unor noi probe, instanța stabilind următorul termen de judecată pentru data de 24 noiembrie 2014. La acest termen, inculpatul și partea civilă au renunțat la probele propuse, declarând că s-au împăcat. Față de această situație:

- A. instanța ia act de împăcarea părților, dispunând în consecință;
- B. instanța nu ia act de împăcarea părților;
- C. instanța poate lua act de împăcarea părților.

EXPLICAȚII

Problema ridicată de speța prezentată se referă la aplicarea Deciziei nr. 508/2014 a Curții Constituționale în cauzele aflate pe rol la data publicării acestei decizii în Monitorul Oficial.

Prin această decizie, Curtea Constituțională „admite excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 159 alin. (3) CP, excepție ridicată de procuror în dosarul nr. 12074/231/2013 al Curții de Apel Galați, Secția penală și pentru cauze cu minori, și constată că acestea sunt constituționale în măsura în care se aplică tuturor inculpaților trimiși în judecată înaintea datei intrării în vigoare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și pentru care la acea dată momentul citirii actului de sesizare fusese depășit”.

Pentru a pronunța această decizie Curtea Constituțională a reținut că, „pentru a răspunde exigențelor principiului constituțional al aplicării legii penale mai favorabile, prevăzut la art. 15 alin. (2) din Constituție, așa cum acesta a fost detaliat în jurisprudența Curții Constituționale, Curtea reține că dispozițiile art. 159 alin. (3) CP sunt constituționale numai în măsura în care, până la încetarea situațiilor tranzitorii, în virtutea principiului constituțional

al aplicării legii penale mai favorabile, împăcarea poate interveni și în cauzele începute înaintea datei intrării în vigoare a Codului penal și în care a fost depășit momentul citirii actului de sesizare a instanței”.

Această decizie a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 843 din 19 noiembrie 2014, ceea ce înseamnă că ea a devenit obligatorie începând cu această dată.

În consecință, la termenul de judecată din data de 24 noiembrie 2014, primul termen de judecată de după publicarea deciziei în Monitorul Oficial, instanța de judecată este obligată să ia act de împăcarea părților, chiar dacă în cauză s-a dat citire actului de sesizare și, potrivit textului de la art. 159 alin. (3) CP, în forma în care a fost publicată, împăcarea nu mai este posibilă, în principiu, după acest moment procesual. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este corect, iar răspunsurile de la literele B și C sunt greșite.

Criticile formulate de candidați la această grilă au vizat, în raport de distincțiile făcute în considerentele Deciziei nr. 508/2014 a Curții Constituționale, următoarele aspecte:

- instanța nu putea lua act de împăcare; în enunț nu se specifica faptul că instanța a pus în discuție, prealabil, schimbarea de încadrare juridică/a aplicat dispozițiile art. 5 CP privind aplicarea legii penale mai favorabile, iar împăcarea putea interveni doar în situația în care infracțiunea de furt era încadrată în dispozițiile art. 228 CP (noul Cod penal); în acest caz, varianta de răspuns de la litera C ar fi fost cea corectă;

- în enunț nu se specifică dacă partea civilă avea și calitatea de persoană vătămată (subiect pasiv al infracțiunii); cum împăcarea nu poate interveni decât între inculpat și persoana vătămată, iar cu partea civilă doar atunci când îndeplinește dubla calitate de persoană vătămată/parte civilă a infracțiunii de înșelăciune, era valabilă și varianta de răspuns de la litera B;

- din datele speței nu rezultă că se trecuse, potrivit vechiului Cod de procedură penală, la citirea actului de sesizare, astfel că nu se putea lua act de împăcarea părților, situație în care varianta corectă de răspuns ar fi fost cea de la litera B.

Comisia de soluționare a contestațiilor a decis respingerea contestațiilor ca nefondate, deoarece *din datele speței rezultă, neechivoc, că soluția instanței a fost dată la primul termen (24 noiembrie 2014) după publicarea Deciziei nr. 508/2014 (19 noiembrie 2014) a Curții Constituționale, astfel că dispozițiile și considerentele acesteia erau pe deplin incidente. Variantele de răspuns ale grilei vizau, indubitabil, soluția dată de instanță (în sensul art. 396 CPP), ceea*

ce presupunea, ab initio, că se subînțelegea parcurgerea oricăror alte etape pronunțării soluției (punerea în discuție, schimbarea de încadrare juridică/aplicarea legii penale mai favorabile fără schimbarea prealabilă a încadrării juridice). Indicarea faptei, la momentul comiterii, în dispozițiile art. 208 CP 1969, nu lăsa loc de interpretare în privința stabilirii legii penale mai favorabile ca fiind noul Cod penal (art. 228), care prevede, pe lângă limitele de pedeapsă mai reduse și posibilitatea împăcării (cu consecința încetării procesului penal). În lipsa oricărui alt criteriu care ar fi putut determina stabilirea legii mai favorabile ca fiind art. 208 CP 1969, soluția dispusă de instanță nu putea fi decât una singură, cea indicată de varianta A de răspuns. Totodată, din datele speței rezultă că, la termenul din 3 noiembrie 2014, au fost audiați inculpatul și partea civilă, lucru posibil numai după citirea actului de sesizare, conform art. 322, art. 323 CPP 1968, astfel încât și critica formulată sub acest aspect este nefondată. În fine, infracțiunea în discuție era furtul, care presupune, în cazul consumării, producerea unui prejudiciu și, în consecință, posibilitatea persoanei vătămate de a se constitui parte civilă în procesul penal. În lipsa oricăror alte elemente care să conducă la concluzia lipsei de identitate între calitatea de subiect pasiv – persoană vătămată care s-a constituit parte civilă în proces, cele arătate în contestații sunt pure speculații, fără incidență în situația supusă discuției. Ca atare, varianta A de răspuns era singura corectă.

Răspuns: A

(promovare PT, 2016)

287. Instanța de control constituțional a fost sesizată cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 159 alin. (3) CP. Autorul excepției a invocat că prevederile art. 159 alin. (3) CP sunt neconstituționale în condițiile în care acestea înlătură aplicarea legii penale mai favorabile în situațiile tranzitorii în care inculpații au fost trimiși în judecată anterior datei intrării în vigoare a Codului penal, pentru săvârșirea unor infracțiuni în legătură cu care împăcarea părților nu înlătură răspunderea penală potrivit dispozițiilor Codului penal din 1969, cauze în care, la data de 1.02.2014, se depășise momentul citirii actului de sesizare. Soluționând excepția de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a dispus:

A. respingerea acesteia, ca inadmisibilă, întrucât nu au intervenit elemente noi care să justifice schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale;

B. admiterea acesteia, constatând că dispozițiile art. 159 alin. (3) CP sunt constituționale în măsura în care se aplică tuturor inculpaților trimiși în judecată înainte de 1.02.2014 și pentru care la această dată momentul citirii actului de sesizare fusese depășit;

C. respingerea acesteia, ca neîntemeiată, întrucât dispozițiile art. 159 alin. (3) CP sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

EXPLICAȚII

Prin decizia nr. 508 din 7 octombrie 2014 a Curții Constituționale a României s-a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 159 alin. (3) CP, excepție ridicată de procuror în dosarul nr. 12.074/231/2013 al Curții de Apel Galați, Secția penală și pentru cauze cu minori, și s-a constatat că acestea sunt constituționale în măsura în care se aplică tuturor inculpaților trimiși în judecată înaintea datei intrării în vigoare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și pentru care la acea dată momentul citirii actului de sesizare fusese depășit.

Pentru motivarea acestei soluții, Curtea Constituțională a României a precizat că „durata procesului și finalizarea acestuia depind adesea de o serie de factori, cum sunt: gradul de operativitate a organelor judiciare; incidente legate de îndeplinirea procedurii de citare; complexitatea cazului și alte împrejurări care pot să întârzie soluționarea cauzei (de exemplu, în situația disjungerii cauzei față de un coautor, acesta, grație întârzierii finalizării fazei de urmărire penală, spre deosebire de celălalt coautor, poate apela la procedura simplificată). S-a reținut, de asemenea, că, în numeroase cazuri, durata proceselor nu depinde numai de atitudinea părților care pot formula sau nu diverse cereri sau se pot afla în situații de natură obiectivă, ci se datorează unor alte circumstanțe, care țin de organizarea justiției și de gradul de încărcare a activității parchetelor și instanțelor. Pe cale de consecință, pentru a răspunde exigențelor principiului constituțional al aplicării legii penale mai favorabile, prevăzut la art. 15 alin. (2) din Constituție, așa cum acesta a fost detaliat în jurisprudența Curții Constituționale, Curtea reține că dispozițiile art. 159 alin. (3) CP sunt constituționale numai în măsura în care, până la încetarea situațiilor tranzitorii, în virtutea principiului constituțional al aplicării legii penale mai favorabile, împăcarea poate interveni și în cauzele

începute înainte de data intrării în vigoare a Codului penal și în care a fost depășit momentul citirii actului de sesizare a instanței”.

În consecință, răspunsul de la litera B este corect, iar răspunsurile de la literele A și C sunt greșite.

Răspuns: B

(promovare PT, 2015)

288. În anul 2010 inculpatul DF a săvârșit infracțiunea de înșelăciune, prevăzută de art. 215 alin. (1), (2) CP 1968, fiind trimis în judecată la data de 10 septembrie 2012. În cauză au existat mai multe termene de judecată, la care au fost administrate mai multe mijloace de probă, ultimii martori fiind audiați la termenul din data de 5 ianuarie 2015, în prezența inculpatului, a părții civile și a avocaților acestora. Inculpatul a solicitat un nou termen de judecată pentru depunerea unor înscrisuri, instanța dispunând amânarea cauzei pentru data de 3 februarie 2015.

La acest termen inculpatul și partea civilă, invocând jurisprudența Curții Constituționale, au declarat, în fața instanței de judecată că s-au împăcat. Față de această situație:

- A. instanța ia act de împăcarea părților, dispunând în consecință;
- B. instanța nu ia act de împăcarea părților;
- C. instanța poate lua act de împăcarea părților.

EXPLICAȚII

Speța ridică problema aplicării Deciziei nr. 508/2014 a Curții Constituționale în cauzele aflate pe rol la data publicării acestei decizii în Monitorul Oficial, respectiv a momentului până la care părțile ar putea declara în fața instanței că s-au împăcat.

Așa cum s-a arătat anterior, prin Decizia nr. 508/2014, Curtea Constituțională a României a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 159 alin. (3) CP, constatând că aceste dispoziții legale sunt constituționale doar în măsura în care se aplică tuturor inculpaților trimiși în judecată înainte de data intrării în vigoare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și pentru care la acea dată momentul citirii actului de sesizare fusese depășit. Altfel,

În lipsa acestei decizii a Curții Constituționale, dispozițiile art. 159 alin. (3) CP ar fi permis împăcarea doar în cazul în care la momentul intrării în vigoare a noului Cod penal nu s-ar fi depășit momentul procesual al citirii actului de sesizare. Or, acest moment nu depinde de părțile implicate în proces, ci de alți factori obiectivi, putând exista situații în care într-o cauză mai veche pe rolul instanței să nu se fi ajuns la citirea actului de sesizare, în timp ce într-o cauză mai nouă să se fi efectuat acest act procedural. De aceea, principiul constituțional al aplicării legii penale mai favorabile, prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituție, impune ca legea nouă care prevede posibilitatea stingerii acțiunii penale prin împăcare să se aplice tuturor cauzelor aflate pe rolul instanțelor de judecată, indiferent dacă s-a citit sau nu actul de sesizare.

Totuși, publicarea deciziei Curții Constituționale a României a ridicat problema momentului final până la care părțile ar putea declara în fața instanței că s-au împăcat și ar putea solicita stingerea procesului penal ca urmare a voinței lor de a se împăca. Nu ar fi fost acceptabil ca acestea să poată decide stingerea acțiunii penale prin împăcare până la rămânerea definitivă a hotărârii penale, deoarece intenția legiuitorului a fost aceea de a limita în timp această posibilitate.

De aceea, în decizia Curții Constituționale menționată anterior s-a subliniat că „pentru a se atinge finalitatea urmărită, aceea a limitării în timp a stării de incertitudine în derularea raporturilor juridice și a prevenirii abuzului de drept, în situațiile tranzitorii mai sus arătate, este necesar ca momentul până la care poate interveni împăcarea (stabilit de legiuitor ca fiind momentul citirii actului de sesizare a instanței) să poată fi determinat în mod obiectiv. Având în vedere că, potrivit prevederilor art. 147 alin. (4) din Constituție și ale art. 11 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, deciziile instanței de contencios constituțional sunt general obligatorii de la data publicării lor în Monitorul Oficial al României, Partea I, și au putere numai pentru viitor, Curtea reține că, în situațiile tranzitorii arătate, împăcarea poate interveni până la primul termen de judecată stabilit ulterior datei publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, Partea I”. În consecință, potrivit deciziei Curții Constituționale a României, inculpatul și persoana vătămată sau partea civilă ar putea s-ar putea împăca, în aceste cauze, cel târziu până la primul termen de judecată stabilit ulterior datei publicării acestei decizii în Monitorul Oficial.

Având în vedere că Decizia nr. 508/2014 a Curții Constituționale a României a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 843 din 19 noiembrie 2014, rezultă că în speță primul termen de judecată acordat după data publicării deciziei în Monitorul Oficial a fost termenul din data de 5 ianuarie 2015. Acesta ar fi fost termenul maxim la care inculpatul și partea civilă s-ar fi putut împăca în cauză, pentru a putea stinge acțiunea penală. Cum cele două părți au declarat de-abia la termenul din 3 februarie 2015 că s-au împăcat, rezultă că împăcarea lor nu mai putea determina stingerea acțiunii penale, deoarece era tardivă. În consecință, instanța nu putea să ia act de această împăcare, răspunsul corect fiind cel enunțat la litera B.

Candidații care au contestat această grilă au susținut că este corectă varianta de răspuns de la litera A, și nu cea de la litera B, întrucât nu rezultă din enunț că termenul din 5 ianuarie ar fi fost stabilit ulterior publicării Deciziei Curții Constituționale a României nr. 508/7.10.2014, adică după data de 19 noiembrie 2014, acest termen putând fi stabilit de instanță anterior publicării deciziei, ipoteză în care primul termen stabilit după publicare este cel din 3 februarie 2014, acesta fiind termenul până la care poate interveni împăcarea.

Comisia de soluționare a contestațiilor a decis respingerea contestației ca nefondată, reținând că răspunsul corect este cel de la litera B, pentru următoarele considerente: *Prin Decizia nr. 508/2014 (publicată în M. Of. din 19 noiembrie 2014), Curtea Constituțională a stabilit (punctul 25) că „împăcarea poate interveni până la primul termen de judecată stabilit ulterior datei publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial”. Or, față de aceste dispoziții, raportat la datele speței, se constată că primul termen de judecată, stabilit după data de 19 noiembrie 2014, când se putea lua act de împăcare, este cel din 5 ianuarie 2015. Instanța nu a procedat însă în acest sens, cauza amânându-se pentru un alt termen, respectiv pentru data de 3 februarie 2015, termen la care instanța nu mai putea lua act de împăcarea părților. Decizia nr. 146 din 28 ianuarie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția penală, invocată de candidați, are în vedere o altă situație decât cea prezentată în speță.*

Doi dintre candidați au contestat această speță, primul considerând că termenul la care poate interveni împăcarea nu este cel imediat următor datei publicării Deciziei nr. 508/2014 a Curții Constituționale în M. Of. nr. 843 din 19 noiembrie 2014 (în speță, 5 ianuarie 2015), ci termenul stabilit de instanță ulterior datei publicării (în speță, cel din 3 februarie), varianta de răspuns

corectă fiind, în consecință, cea de la litera A. Cel de-al treilea candidat a apreciat că există incertitudine cu privire la calitatea de persoană vătămată a părții civile, situație în care instanța nu ar fi putut lua act de împăcarea dintre inculpat și partea civilă, astfel că niciuna dintre variantele de răspuns nu este corectă.

Cât privește părțile care urmau să se împace, din modul cum este redactat enunțul, nu există îndoială cu privire la calitatea acestora, nefiind vreun indiciu că partea civilă nu ar fi avut în același timp calitatea de persoană vătămată (subiect pasiv al infracțiunii)”.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2016; promovare PICCI, 2016)

CAPITOLUL AL VIII-LEA.

CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ SAU MODIFICĂ EXECUTAREA PEDEPSEI

Secțiunea 1. Grațierea

289. Grațierea:

A. are efecte asupra obligației de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, impusă persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei;

B. nu are efecte asupra măsurilor educative privative de libertate, în afară de cazul când se dispune altfel prin actul de grațiere;

C. nu are efect asupra pedepselor executate integral.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 160 alin. (1) CP, „Grațierea are ca efect înlăturarea, în totul sau în parte, a executării pedepsei ori comutarea acesteia în alta mai ușoară”. Din acest text se deduce că pentru a fi incidentă grațierea trebuie să existe o pedeapsă *aplicată* de instanță printr-o hotărâre definitivă, pentru că doar în cazul acesteia se poate vorbi de *executare*. În cazul amânării aplicării pedepsei nu se aplică o pedeapsă, ci aceasta doar este stabilită de instanța de judecată, aplicarea ei fiind amânată. În consecință, nu se poate vorbi de o grațiere a unei pedepse a cărei aplicare a fost amânată de instanța de judecată. De aceea, grațierea nu poate avea vreun efect asupra obligației de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, impusă persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei. Prin urmare, răspunsul de la litera A este greșit.

Potrivit art. 160 alin. (2) CP, „Grațierea nu are efecte asupra pedepselor complementare și măsurilor educative neprivative de libertate, în afară de cazul când se dispune altfel prin actul de grațiere”. Cum se poate constata, legea nu include în această excepție și măsurile educative privative de libertate, referindu-se doar la măsurile educative neprivative de libertate. Cum excepțiile

sunt de strictă interpretare, iar în penal este interzisă analogia în defavoarea inculpatului sau condamnatului, rezultă că măsurile educative privative de libertate urmează regimul pedepselor privative de libertate în ceea ce privește grațierea. Prin urmare, răspunsul de la litera B, potrivit căruia grațierea nu ar avea efecte asupra măsurilor educative privative de libertate, în afară de cazul când se dispune altfel prin actul de grațiere, este un răspuns greșit.

În ce privește pedepsele executate integral, având în vedere că prin grațiere se înlătură doar executarea pedepsei principale, fără niciun alt efect, înseamnă că o grațiere nu ar putea avea vreun efect asupra unei pedepse principale executate integral. Prin urmare, răspunsul de la litera C este corect.

Răspuns: C

(admitere în magistratură, mai 2018)

290. Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa că dispozițiile legale prin care s-a acordat grațierea colectivă, având ca beneficiari persoanele care fuseseră definitiv condamnate până la data publicării în Monitorul Oficial al României a legii de grațiere:

A. sunt conforme cu normele Constituției, data publicării în Monitorul Oficial al României a legii de grațiere reprezentând un criteriu obiectiv de determinare a persoanelor beneficiare;

B. sunt neconstituționale, întrucât, prin stabilirea drept criteriu a datei rămânării definitive a hotărârii de condamnare, se încalcă principiul egalității în fața legii;

C. sunt neconstituționale, întrucât a fost încălcat accesul liber la o instanță, drept fundamental garantat de Constituția României.

EXPLICAȚII

Prin Decizia nr. 89 din 27 februarie 2003 (M. Of. nr. 200 din 27 martie 2003), Curtea Constituțională a României, „admite excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 8 din Legea nr. 543/2002, ridicată de MH în dosarul nr. 7505/2002 al Judecătoriei Oradea și de GIM în dosarul nr. 2542/2002 al Judecătoriei Miercurea-Ciuc, și constată că dispozițiile criticate sunt neconstituționale, întrucât limitează aplicarea legii la pedepse, măsuri și sancțiuni aplicate prin hotărâri judecătorești rămase definitive până la data

intrării în vigoare a legii, excluzând pedepsele, măsurile și sancțiunile aplicate ulterior pentru fapte săvârșite până la această dată”.

Pentru a pronunța această soluție Curtea Constituțională a României arată, în esență, că „în ceea ce privește criteriul de acordare a grațierii colective instituit în art. 8 din Legea nr. 543/2002, și anume, existența unei «hotărâri judecătorești definitive pronunțate până la data publicării ei în Monitorul Oficial al României, Partea I», Curtea reține că acesta este determinat de o serie de elemente neprevăzute și neimputabile persoanei condamnate. Astfel, indiferent de data comiterii unei fapte prevăzute de legea penală, durata procesului penal și finalizarea acestuia depind adesea de o serie de factori, cum sunt: gradul de operativitate a organelor judiciare, incidente legate de îndeplinirea procedurii de citare, exercitarea sau neexercitarea căilor de atac prevăzute de lege și alte împrejurări care pot să întârzie soluționarea cauzei. Curtea constată că stabilirea unui asemenea criteriu, aleatoriu și exterior conduitei persoanei condamnate, de care depinde acordarea clemenței, este în contradicție cu principiul egalității în fața legii, consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție, conform căruia, în situații egale tratamentul juridic aplicat nu poate fi diferit. Fiind o lege, actul prin care se acordă grațierea trebuie să se aplice tuturor persoanelor care, aflate în aceeași situație, pot beneficia de iertarea pedepsei”.

Față de această motivare a Curții, se constată că răspunsul corect este B, deoarece s-a stabilit că prevederile menționate sunt neconstituționale întrucât, prin stabilirea drept criteriu a datei rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, se încalcă principiul egalității în fața legii.

Răspunsul de la litera A este greșit, deoarece, așa cum s-a arătat, în această situație a fost admisă excepția de neconstituționalitate, nu a fost respinsă.

Răspunsul de la litera C este greșit deoarece în speță nu s-a pus problema accesului liber la o instanță, ci a soluției diferite care s-ar adopta pentru persoanele aflate în aceeași situație, fapt ce încalcă principiul egalității în fața legii.

Răspuns: B

(promovare CA, 2014; promovare T, 2014)

Secțiunea a 2-a. Prescripția executării pedepsei

291. Dacă o pedeapsă de 2 ani închisoare aplicată pentru o infracțiune de furt a fost grațiată condiționat cu 1/2 printr-o lege intrată în vigoare ulterior rămânării definitive a hotărârii de condamnare, dar înainte de începerea executării:

A. pedeapsa respectivă nu mai poate constitui prim termen al unei recidive;

B. în caz de sustragere de la executarea părții negrațiate din pedeapsa aplicată, termenul de prescripție a executării pedepsei se va calcula în raport de durata acestei părți;

C. termenul de definitivare (încercare) al grațierii condiționate începe să curgă după executarea părții negrațiate din pedeapsă.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 41 alin. (1) CP, „Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare”. Din acest text de lege rezultă că, la stabilirea stării de recidivă, se ia în considerare pedeapsa definitivă aplicată de instanță, fără a se lua în considerare cauzele ulterioare care modifică executarea pedepselor, cum este și grațierea. De aici se poate deduce că grațierea parțială a unei pedepse definitive aplicate de instanță nu ar putea avea vreun efect asupra recidivei, dacă aceasta din urmă întrunea toate condițiile pentru a fi reținută starea de recidivă. În consecință, răspunsul de la litera A este greșit.

Spre deosebire de stabilirea stării de recidivă, la calcularea termenului de prescripție a executării pedepsei se va ține cont de efectele produse de actul de grațiere, respectiv de cuantumul redus al pedepsei. Aceasta înseamnă că termenul de prescripție a executării pedepsei se va calcula în raport de pedeapsa redusă în urma aplicării actului de grațiere parțială a pedepsei. Acest lucru rezultă din art. 162 alin. (7) CP, potrivit căruia „Prin pedeapsa ce se execută se înțelege pedeapsa stabilită de instanță, ținându-se cont de cauzele ulterioare de modificare a acesteia”. Așadar, la calcularea termenului de prescripție a executării pedepsei se ia în considerare pedeapsa stabilită de instanță, dar

se țină cont și de cauzele ulterioare de modificare a pedepsei. Cum grațierea este o cauză ulterioară de modificare a pedepsei, se țină seama și de aceasta la calcularea termenului de prescripție a executării pedepsei. De aceea este corect răspunsul de la litera B.

Răspunsul de la litera C este greșit, deoarece termenul de definitivare începe să curgă de la data adoptării actului de grațiere, iar nu de la executarea părții din pedeapsă negrațiată.

Răspuns: B

(admitere INM și în magistratură, 2014)

292. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 125 alin. (3) CP 1969, care extind imprescriptibilitatea executării pedepsei și la infracțiunile de omor și la cele intenționate urmate de moartea victimei al căror termen de prescripție a executării nu s-a împlinit la data intrării în vigoare a Legii nr. 27/2012. Autorul excepției consideră că dispozițiile art. 125 alin. (3) CP 1969 încalcă principiul neretroactivității legii statuat în art. 15 alin. (2) din Constituție și împiedică aplicarea principiului legii penale mai favorabile.

Soluționând excepția de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a dispus:

A. respingerea excepției, ca inadmisibilă, deoarece nu au intervenit elemente noi de natură să justifice modificarea jurisprudenței constituționale;

B. admiterea excepției, deoarece neconstituționalitatea art. 125 alin. (3) CP 1969 rezultă din încălcarea principiului constituțional referitor la retroactivitatea legii penale mai favorabile, principiu consacrat prin art. 15 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia „legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile”;

C. respingerea ca neîntemeiată a excepției de neconstituționalitate, deoarece dispozițiile art. 125 alin. (3) CP 1969 sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

EXPLICAȚII

Dispozițiile din art. 125 alin. (3) CP sunt similare cu cele din art. 161 alin. (3) CP, care prevăd că, „prescripția nu înlătură executarea pedepselor

principale nici în cazul infracțiunilor prevăzute la alin. (2) lit. b) pentru care, la data intrării în vigoare a acestei dispoziții, nu s-a împlinit termenul de prescripție a executării”. Acest text este unul tranzitoriu, care reglementează situația infracțiunilor de omor și a infracțiunilor intenționate care au avut ca urmare moartea victimei, pentru care nu se împlinise termenul de prescripție a răspunderii penale la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 12/2012, care a declarat imprescriptibile aceste infracțiuni. Anterior adoptării acestei legi pentru infracțiunile de omor și pentru infracțiunile intenționate care au avut ca urmare moartea victimei putea interveni prescripția răspunderii penale, dacă nu se ajungea la pronunțarea unei hotărâri definitive într-un anumit termen. Din motive de politică penală, legiuitorul a declarat imprescriptibile aceste infracțiuni și a menționat explicit că legea nouă se aplică și infracțiunilor de omor sau infracțiunilor intenționate care au avut ca urmare moartea victimei pentru care nu s-a împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale la momentul intrării în vigoare a noii legi.

Curtea constituțională a analizat compatibilitatea acestei dispoziții tranzitorii cu principiul neretroactivității legii penale instituit în art. 15 alin. (2) din Constituție. Cum textul constituțional nu menționează nicio excepție, s-ar putea crede că instituirea printr-o lege nouă a imprescriptibilității unor infracțiuni comise anterior intrării în vigoare a legii noi ar încălca acest principiu constituțional.

Pronunțându-se prin Decizia nr. 511/2013 (M. Of. nr. 75 din 30 ianuarie 2014) asupra acestei excepții de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a României a reținut că „dreptul la viață constituie un atribut inalienabil al persoanei și reprezintă valoarea supremă în ierarhia drepturilor omului, întrucât este un drept fără de care exercitarea celorlalte drepturi și libertăți garantate de Constituție și de instrumentele internaționale de protecție a drepturilor fundamentale ar fi iluzorie, fapt ce determină caracterul axiologic al acestui drept, care cuprinde atât un drept subiectiv, cât și o funcție obiectivă, aceea de principiu călăuzitor al activității statului, acesta din urmă având obligația de a proteja dreptul fundamental la viață al persoanei. Preeminența dreptului la viață este, astfel, cea care justifică posibilitatea legiuitorului de a stabili imprescriptibilitatea executării pedepselor principale în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 174-176 CP și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei pentru care, la data intrării în vigoare a dispozițiilor de lege criticate, nu s-a împlinit termenul de prescripție a executării. Într-o

atare situație, legiuitorul a avut de ales între principiul securității raporturilor juridice și echitatea juridică, ambele componente fundamentale ale statului de drept. Fiind sarcina legiuitorului să decidă cărui principiu îi acordă prevalență, acesta, fără a interveni arbitrar și ținând seama de valoarea primordială a dreptului la viață consacrat de art. 22 alin. (1) din Constituția României, a optat pentru aplicarea imediată a dispozițiilor din materia prescripției, mai severe, inclusiv pentru infracțiuni comise anterior, pentru care termenul de prescripție a executării pedepsei nu s-a împlinit încă. Curtea constată că opțiunea legiuitorului privind reglementarea imprescriptibilității executării pedepselor principale în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 174-176 CP și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei pentru care, la data intrării în vigoare a dispozițiilor de lege criticate, nu s-a împlinit termenul de prescripție a executării, nu are drept consecință un prejudiciu constituțional relevant. Prin urmare, reglementarea cuprinsă în art. 125 alin. (3) CP nu încalcă Constituția, fiind compatibilă cu sistemul principiilor consacrate de prevederile Legii fundamentale”.

Așadar, Curtea a analizat pe fond excepția invocată și a respins-o ca neîntemeiată, răspunsul corect fiind cel de la litera C. Răspunsul de la litera A este greșit, în primul rând pentru că respingerea unei excepții de neconstituționalitate nu atrage inadmisibilitatea unei noi excepții, având ca obiect același text de lege declarat anterior constituțional. În plus, așa cum a arătat și Comisia de soluționare a contestațiilor, *nu poate fi reținută ca fiind corectă varianta A, deoarece din datele speței nu rezultă că anterior ar fi fost admisă o excepție de neconstituționalitate având același obiect [art. 29 alin. (3) din Legea nr. 47/1992].*

Răspuns: C

(promovare PCA, 2015)

293. În jurisprudența Curții Constituționale a României s-a statuat că dispozițiile art. 125 alin. (3) CP 1969, după modificarea intervenită prin Legea nr. 27/2012, sunt:

A. neconstituționale, întrucât se încalcă principiul neretroactivității legii penale, consacrat în dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituția României;

B. constituționale, întrucât nu se încalcă principiul securității raporturilor juridice;

C. constituționale, preeminența dreptului la viață fiind cea care justifică posibilitatea legiuitorului de a stabili imprescriptibilitatea executării pedepselor principale în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 174-176 CP 1969 și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei pentru care, la data intrării în vigoare a dispozițiilor de lege criticate, nu s-a împlinit termenul de prescripție a executării.

EXPLICAȚII

A se vedea comentariul la întrebarea anterioară.

Curtea Constituțională a României a analizat pe fond excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile legale criticate sunt constituționale. Așadar, răspunsul de la litera A este greșit.

Pronunțându-se prin Decizia nr. 511/2013 asupra acestei excepții de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a României a reținut în motivarea deciziei că, „preeminența dreptului la viață este, astfel, cea care justifică posibilitatea legiuitorului de a stabili imprescriptibilitatea executării pedepselor principale în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 174-176 CP și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei pentru care, la data intrării în vigoare a dispozițiilor de lege criticate, nu s-a împlinit termenul de prescripție a executării”. Față de această motivare, răspunsul de la litera C este corect.

Răspunsul de la litera B este greșit, deoarece motivarea respingerii excepției de neconstituționalitate nu are în vedere principiul securității raporturilor juridice. Dimpotrivă, s-ar putea susține că prin modificarea caracterului prescriptibil al răspunderii penale pentru aceste infracțiuni, în timpul curgerii termenului de prescripție, se aduce atingere principiului securității raporturilor juridice. Această atingere nu este însă una esențială și este justificată prin prevalența protejării dreptului la viață.

Răspuns: C

(promovare CA, 2015)

294. Prescripția executării pedepsei principale:

A. nu înlătură executarea pedepsei principale aplicată pentru infracțiunea de agresiune sexuală care a avut ca urmare moartea victimei pentru care

termenul de prescripție a executării nu s-a împlinit anterior intrării în vigoare a dispozițiilor Legii nr. 27/2012;

B. înlătură executarea pedepselor principale și complementare, în cazul persoanei fizice condamnate;

C. înlătură executarea pedepsei complementare, în cazul persoanei juridice condamnate.

EXPLICAȚII

Prescripția executării pedepsei principale este reglementată în art. 161-164 CP.

Excepțiile de la prescripția executării pedepsei sunt prevăzute în art. 161 alin. (2) CP, potrivit căruia „prescripția nu înlătură executarea pedepselor principale în cazul: a) infracțiunilor de genocid, contra umanității și de război, indiferent de data la care au fost comise; b) infracțiunilor revăzute la art. 188 și 189 și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei”. Cum se poate constata, printre excepțiile de la regula prescriptibilității pedepselor aplicate este și regula potrivit căreia sunt imprescriptibile pedepsele aplicate pentru infracțiuni intenționate care au avut ca urmare moartea victimei. Cum infracțiunea de agresiune sexuală care a avut ca urmare moartea victimei, prevăzută de art. 219 alin. (3) CP, este o astfel de infracțiune intenționată care a avut ca urmare moartea victimei, rezultă că pedeapsa aplicată pentru această infracțiune este imprescriptibilă. Prin urmare, răspunsul de la litera A este corect.

Prescripția executării pedepsei înlătură executarea pedepselor principale. Pedepsele complementare constând în interzicerea unor drepturi, aplicate inculpaților persoane fizice, se execută după executarea pedepselor principale sau după considerarea acestora ca executate. Astfel, potrivit art. 68 alin. (1) lit. c) CP, „Executarea pedepsei interzicerii exercitării unor drepturi începe: c) după executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală ori a restului de pedeapsă, după împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei sau după expirarea termenului de supraveghere a liberării condiționate”. Așadar, după prescripția executării pedepsei principale începe executarea pedepsei complementare a interzicerii unor drepturi. În consecință, prescripția executării pedepsei principale nu înlătură și executarea pedepselor complementare, răspunsul de la litera B fiind greșit.

Potrivit art. 138 alin. (4) CP, „Executarea pedepselor complementare începe după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare”. Așadar, independent de executarea pedepsei principale aplicate persoanei juridice, pedepsele complementare aplicate acestora se execută imediat după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare.

Răspuns: A

(promovare PICCI, 2017)

295. Termenul de prescripție a executării pedepsei se întrerupe:

- A. atunci când condamnatul suferă de o boală gravă care nu îi permite să execute pedeapsa;
- B. în caz de efectuare a unui act de procedură penală;
- C. prin comiterea unei noi infracțiuni.

EXPLICAȚII

Cazurile de întrerupere a termenelor de prescripție a executării pedepsei sunt reglementate în art. 163 CP, potrivit căruia „(1) Cursul termenului de prescripție a executării pedepsei se întrerupe prin începerea executării pedepsei. Sustragerea de la executare, după începerea executării pedepsei, face să curgă un nou termen de prescripție de la data sustragerii. (2) Cursul termenului de prescripție a executării se întrerupe și prin săvârșirea din nou a unei infracțiuni. (3) Cursul termenului de prescripție a executării pedepsei amenzii se întrerupe și prin înlocuirea obligației de plată a amenzii cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității”.

Cum se poate constata, printre acestea nu se regăsește și cazul în care condamnatul suferă de o boală gravă care nu îi permite să execute pedeapsa. Această situație este un caz de suspendare a urmăririi penale sau a judecății, care potrivit art. 156 alin. (1) CP constituie un caz de suspendare a *prescripției răspunderii penale*. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

De asemenea, printre cazurile de întrerupere a cursului prescripției executării pedepsei nu se regăsește și efectuarea unui act de procedură penală. Nici nu ar avea sens un astfel de caz de întrerupere a prescripției executării pedepsei deoarece în acest din urmă caz vorbim de o pedeapsă aplicată

printr-o hotărâre rămasă definitivă, aşadar după terminarea urmăririi şi judecăţii. Efectuarea unor acte de procedură constituie cazuri de întrerupere a prescripţiei răspunderii penale, potrivit art. 155 alin. (1) CP, iar nu cazuri de întrerupere a executării pedepsei. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greşit.

Potrivit art. 163 alin. (2) CP, săvârşirea din nou a unei infracţiuni constituie un caz de întrerupere a prescripţiei executării pedepsei, astfel că răspunsul de la litera C este corect.

Răspuns: C

(promovare PCA, 2016)

296. Termenul de prescripţie a executării pedepsei:

A. în cazul concursului de infracţiuni se calculează în raport cu pedeapsa rezultantă;

B. curge de la data pronunţării sentinţei de condamnare la pedeapsa închisorii, dacă aceasta nu a fost atacată cu apel;

C. se calculează, în cazul graţierii parţiale, în raport cu restul de pedeapsă ce a mai rămas de executat.

EXPLICAȚII

În cazul prescripţiei executării pedepsei vorbim de o pedeapsă aplicată printr-o sentinţă definitivă de condamnare. Aşadar, dacă inculpatul a fost judecat pentru mai multe infracţiuni săvârşite în concurs şi a fost condamnat pentru toate, instanţa a făcut aplicarea dispoziţiilor art. 39 CP privind stabilirea pedepsei în caz de concurs de infracţiuni, stabilind o pedeapsă rezultantă. Doar executarea acestei pedepse rezultante se poate prescrie, nu fiecare pedeapsă aplicată pentru fiecare infracţiune în parte. Spre deosebire de prescripţia executării pedepsei, care poate să privească doar pedeapsa rezultantă, prescripţia răspunderii penale, în cazul săvârşirii unui concurs de infracţiuni, poate să privească fiecare infracţiune în parte. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este corect.

Răspunsul de la litera B este greşit, deoarece termenele de prescripţie a executării pedepsei, potrivit art. 162 alin. (2) CP, „se socotesc de la data

când hotărârea de condamnare a rămas definitivă". Or, hotărârea primei instanțe nu rămâne definitivă la data pronunțării, chiar dacă nu este atacată cu apel, ci la data expirării termenului de declarare a apelului pentru procuror, pentru părți și pentru persoana vătămată. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este greșit.

Potrivit art. 162 alin. (7) CP, „prin pedeapsa ce se execută se înțelege pedeapsa stabilită de instanță, ținându-se cont de cauzele ulterioare de modificare a acesteia”. Așadar, la calcularea termenului de prescripție a executării pedepsei se ia în considerare pedeapsa stabilită de instanță, dar se ține cont și de cauzele ulterioare de modificare a pedepsei. Cum grațierea este o cauză ulterioară de modificare a pedepsei, se ține seama și de aceasta la calcularea termenului de prescripție a executării pedepsei. De aceea este corect răspunsul de la litera C, potrivit căruia termenul de prescripție a executării pedepsei se calculează, în cazul grațierii parțiale, în raport cu restul de pedeapsă ce a mai rămas de executat [art. 162 alin. (7) CP].

Răspuns: A, C

(admitere în magistratură, mai 2018)

CAPITOLUL AL IX-LEA.

CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ CONSECINȚELE CONDAMNĂRII

297. Reabilitarea de drept:

A. poate interveni și în cazul unei pedepse principale pe lângă care s-a luat măsura de siguranță a confiscării extinse;

B. intervine, în cazul unei pedepse de un an și 6 luni închisoare pentru care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, la 2 ani de la împlinirea termenului de supraveghere al amânării;

C. poate opera și în cazul unei condamnări la o pedeapsă de 4 ani închisoare, pedeapsă care a fost însă grațiată necondiționat cu jumătate, prin efectul unei legi de grațiere.

EXPLICAȚII

Reabilitarea este mijlocul legal prin care fostul condamnat este deplin integrat, pe plan juridic, în societate (C. MITRACHE, CR. MITRACHE, *op. cit.*, p. 442).

Reabilitarea este cunoscută sub două forme: de drept (*ope legis*) și judecătorească (*ope judicis*).

Reabilitarea de drept, potrivit dispozițiilor art. 165 CP, are loc în cazul condamnării a pedeapsa amenzii, la pedeapsa închisorii care nu depășește 2 ani sau la pedeapsa închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere, dacă în decurs de 3 ani condamnatul nu a săvârșit o altă infracțiune.

Așa fiind, se poate spune că se exclud domeniului de aplicare al reabilitării de drept:

– în funcție de soluția pronunțată: i) soluțiile de renunțare la aplicarea pedepsei; ii) soluțiile de amânare a aplicării pedepsei;

– în funcție de natura și cuantumul pedepsei: i) condamnările la detențiunea pe viață; ii) condamnările la pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani sau 3 ani, în funcție de modalitate de individualizare a executării pedepsei (cu sau fără suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei) și

– în funcție de antecedentele condamnatului: acesta să nu fi suferit anterior o condamnare nereabilitată.

Față de aceste considerente, se constată că varianta de răspuns de la litera C este eronată, pedeapsa aplicată în acest caz fiind superioară pedepsei de 2 ani închisoare, ori, după distincția făcută anterior, 3 ani închisoare. Varianta de la litera B este de asemenea eronată, o pedeapsă a cărei aplicare a fost amânată nefiind susceptibilă de reabilitare.

Varianta de la litera A este corectă, măsura de siguranță a confiscării extinse poate fi dispusă indiferent de cuantumul pedepsei principale la care a fost condamnat inculpatul.

Răspuns: A

(admitere INM și în magistratură, 2016)

298. Reabilitarea de drept:

A. poate interveni după expirarea termenului de supraveghere a amânării aplicării pedepsei, dacă nu s-a dispus anularea sau revocarea amânării aplicării pedepsei;

B. poate interveni în cazul condamnării la pedeapsa de 3 ani închisoare a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere;

C. nu poate interveni în cazul neachitării obligațiilor civile de către cel condamnat la pedeapsa de 2 ani închisoare.

EXPLICAȚII

Reabilitarea de drept intervine *ope legis* dacă condițiile privind soluția pronunțată, natura ori cuantumul pedepsei aplicate, antecedentele penale ale condamnatului sunt întrunite. În acest sens nu vor interesa îndeplinire altor condiții raportate la dispozițiile hotărârii de condamnare (e.g., plata cheltuielilor de judecată, achitarea despăgubirilor civile), acestea excedând textului legal.

Varianta de răspuns de la litera A este eronată, iar cea de la litera B este corectă întrucât, așa cum am arătat, reabilitarea de drept operează numai dacă soluția pronunțată de către instanță este condamnarea (nu renunțarea ori amânarea aplicării pedepsei) și numai dacă cuantumul pedepsei închisorii

nu este mai mare de 2 ani, sau, dacă s-a dispus suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei, 3 ani.

Răspuns: B

(admitere în magistratură, mai 2018)

299. Termenul de reabilitare începe să curgă de la momentul:

A. împlinirii termenului de încercare (definitivare) al grațierii totale și condiționate, intervenite ulterior condamnării;

B. rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, dacă pedeapsa cu executare aplicată este egală cu durata arestării preventive executate de inculpat anterior condamnării;

C. rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus înlocuirea pedepsei amenzii cu închisoarea.

EXPLICAȚII

Potrivit art. 167 alin. (1) CP, „Termenele prevăzute în art. 165 și art. 166 se socotesc de la data când a luat sfârșit executarea pedepsei principale sau de la data când aceasta s-a prescris”. Așadar, regula de bază în ceea ce privește momentul de la care începe să curgă termenul de reabilitare este aceea că el începe să curgă de la data executării sau considerării ca executate a pedepsei aplicate. Sunt însă mai multe situații în care pedeapsa aplicată nu se mai execută, fie pentru că a fost grațiată, fie pentru că instanța a aplicat exact o pedeapsă egală cu durata în care inculpatul a fost arestat preventiv în cursul procesului. În aceste din urmă cazuri, având în vedere că nu mai poate fi vorba de executarea unei pedepse după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, termenul de reabilitare începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare. De aceea, răspunsul de la litera B, potrivit căruia termenul de reabilitare începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, dacă pedeapsa cu executare aplicată este egală cu durata arestării preventive executate de inculpat anterior condamnării, este răspunsul corect.

Potrivit alin. (3) al art. 167 CP, „În caz de grațiere totală sau de grațiere a restului de pedeapsă, termenul curge de la data actului de grațiere, dacă la acea dată hotărârea de condamnare era definitivă, sau de la data rămânerii

definitive a hotărârii de condamnare, dacă actul de grațiere se referă la infracțiuni în curs de judecată". În cazul grațierii condiționate, aceasta își produce efectele la momentul intrării în vigoare a actului de grațiere, iar nu la momentul împlinirii termenului de încercare sau de definitivare a grațierii condiționate. Aceasta deoarece condiționarea produce consecințe doar în cazul în care condamnatul nu respectă condițiile impuse. Din acest motiv, răspunsul de la litera A, potrivit căruia termenul de reabilitare începe să curgă de la momentul împlinirii termenului de încercare (definitivare) al grațierii totale și condiționate, intervenite ulterior condamnării, este un răspuns greșit.

Răspunsul de la litera C nu poate fi corect, deoarece în momentul înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii nu se poate considera că pedeapsa amenzii a fost executată. Tocmai acesta este motivul înlocuirii, respectiv acela că pedeapsa amenzii nu a fost executată de condamnat. Or, potrivit art. 167 alin. (2) CP, „pentru cei condamnați la pedeapsa amenzii, termenul curge din momentul în care amenda a fost achitată integral sau executarea ei s-a stins în orice alt mod”. Nefiind executată pedeapsa amenzii, nu poate curge termenul de reabilitare pentru aceasta.

Răspuns: B

(promovare PCA, 2015)

300. Termenul de reabilitare curge:

A. de la data împlinirii termenului de supraveghere, în cazul amânării aplicării pedepsei;

B. de la data rămânerii definitive a hotărârii de liberare condiționată;

C. de la data la care executarea pedepsei amenzii s-a stins în orice mod.

EXPLICAȚII

Termenul reabilitării în genere, că e de drept, că e judecătorească, este un termen substanțial care se calculează pe unități pline de timp, prima și ultima zi fiind luate în considerare, termenul reabilitării, fiind un termen exprimat pe ani, împlinindu-se cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care a început să curgă [art. 186 alin. (1) CP]. Cu alte cuvinte, termenul de 3 ani care a început să curgă începând cu data de 3.08.2015 se va împlini

la data de 2.08.2018 (ora 24.00), comiterea unei infracțiuni în această ultimă zi înlăturând aplicarea instituției.

Dies a quo a termenului este ziua când a luat sfârșit executarea pedepsei principale sau când aceasta se consideră ca fiind executată [art. 167 alin. (1) CP], urmând să distingem între următoarele ipoteze: *i)* în cazul pedepsei amenzii penale aplicate persoanei fizice, prima zi a termenului reabilitării va fi ziua plății amenzii (de pildă, dacă amenda a fost achitată la data de 3.08.2015 termenul de reabilitare se va împlini la data de 2.08.2018, ora 24.00); *ii)* în cazul pedepsei închisorii prima zi a termenului de reabilitare va fi ziua imediat următoare zilei în care pedeapsa a fost executată ori s-a considerat executată (de pildă, dacă executarea pedepsei închisorii în quantum de 2 ani a început pe data de 4.08.2013, pedeapsa va fi executată ori considerată ca fiind executată la data de 3.08.2015, ora 24.00, termenul de reabilitare începând să curgă din data de 4.08.2015 și urmând să se împlinească la data de 3.08.2018, ora 24.00).

Prin considerarea ca executată a unei pedepse vom înțelege ziua în care s-a împlinit termenul de supraveghere a suspendării sub supraveghere a executării pedepsei, termenul de supraveghere a liberării condiționate, termenul prescripției executării pedepsei etc.

Răspuns: C

(promovare PT, 2016)

301. Termenul de reabilitare de drept începe să curgă de la data:

- A. rămânării definitive a hotărârii de condamnare la pedeapsa închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere;
- B. executării pedepsei de 1 an închisoare pentru infracțiunea de uz de fals;
- C. la care executarea pedepsei amenzii s-a prescris.

EXPLICAȚII

Referindu-ne la variantele de răspuns, constatăm că varianta de la litera A este eronată deoarece termenul care curge de la data rămânării definitive a hotărârii de condamnare cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei este termenul de supraveghere [art. 92 alin. (2) CP] și nu termenul reabilitării [art. 167 alin. (1) CP].

Varianta de răspuns de la litera B este corectă, pedepsele de 1 an închisoare intrând sub incidența reabilitării de drept, termenul de 3 ani începând să curgă de la data executării pedepsei dispuse [art. 167 alin. (1) CP], indiferent care este infracțiunea care a atras condamnarea (uz de fals, furt, loviri sau alte violențe etc.).

Varianta de răspuns de la litera C este, de asemenea, corectă, termenul reabilitării începând să curgă de la data când prescripția executării pedepsei amenzii a operat. De pildă, în cazul în care s-a dispus condamnarea la pedeapsa amenzii prin hotărârea penală rămasă definitivă la data de 5.03.2014, termenul de prescripție de 3 ani [art. 162 alin. (1) lit. c) CP], care nu a suferit suspendări sau întreruperi se va împlini la data de 4.03.2017 (ora 24.00). Din data de 5.03.2017 va începe să curgă termenul de reabilitare de drept de 3 ani (art. 165 CP), care se va împlini la data de 4.03.2020 (ora 24.00).

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *varianta de răspuns C este corectă, întrucât termenul de reabilitare curge de la data la care pedeapsa principală a fost executată sau considerată ca executată (inclusiv ca efect al prescripției executării pedepsei).*

Răspuns: B, C

(admitere INM și magistratură, 2018)

302. Termenul reabilitării judecătorești curge:

- A. de la data executării pedepsei amenzii;
- B. de la data împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale;
- C. de la data executării ultimei pedepse, în caz de condamnări succesive.

EXPLICAȚII

Reabilitarea judecătorească (*ope judicis*) se acordă, la cererea fostului condamnat, de către instanța de judecată în urma verificării îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege, în toate cazurile în care nu este incidentă reabilitarea de drept, așadar indiferent de natura și de gravitatea pedepsei aplicate.

Prezenta întrebare ridică o problemă de principiu: condamnarea la pedeapsa amenzii penale este întotdeauna supusă reabilitării de drept?

Apreciem că răspunsul îl găsim în varianta de la litera C, care este astfel corectă, în cazul condamnărilor succesive aflându-ne, de regulă, în domeniul

de activitate a reabilitării judecătorești. În această ipoteză nu va interesa natura ultimei pedepse executate, aceasta putând fi prin ipoteză pedeapsa amenzii.

Varianta de răspuns de la litera B este eronată, întrucât se referă la prescripția răspunderii penale, instituție care nu este incidentă ulterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.

Răspuns: C

(promovare PICCJ, 2016)

303. Termenul de reabilitare începe să curgă de la momentul:

A. rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, dacă pedeapsa cu executare aplicată este egală cu durata arestării preventive executate de inculpat anterior condamnării;

B. împlinirii termenului de încercare (definitivare) al grațierii totale și condiționate, intervenite ulterior condamnării;

C. rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus înlocuirea pedepsei amenzii cu închisoarea.

EXPLICAȚII

Dies a quo a termenului reabilitării, așa cum am arătat anterior (nr. 300), diferă în funcție de natura pedepsei, modul în care aceasta a fost executată (efectiv sau prin prestarea altor activități echivalente, în cazul amenzii) sau dacă aceasta s-a stins în oricare alt mod (la împlinirea termenului de supraveghere, la împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei, prin grațiere etc.). Referitor la varianta de la litera C de răspuns, se constată că aceasta nu descrie o ipoteză în care pedeapsa este executată ori considerată executată ci înlocuită.

În continuare, constatăm că varianta de la litera A se referă la ipoteza în care durata măsurilor preventive privative de libertate dispuse în cursul procesului penal este egală cu pedeapsa închisorii aplicată (în regim penitenciar). Evident, în acest caz, la data pronunțării hotărârii penale se va constata că pedeapsa aplicată este egală în quantum cu măsurile privative de libertate dispuse față de inculpat, caz în care se va constata că pedeapsa aplicată a fost deja executată. Cu privire la momentul curgerii termenului de reabilitare apreciem

că acesta rămâne același, *i.e.* data pronunțării deciziei penale prin care a luat sfârșit procesul penal [art. 552 alin. (1) CPP] indiferent dacă pedeapsa aplicată este inferioară ori egală duratei măsurilor preventive privative de libertate executate de către inculpat. Așa fiind, prima zi a termenului de reabilitare va fi data pronunțării hotărârii definitive, zi care intră astfel în calculul termenului.

Varianta de la litera B de răspuns este eronată, grațierea totală condiționată producând efecte identice celor ale grațierii necondiționate, însă cu caracter provizoriu, condamnatul fiind supus unui termen de încercare. Așa fiind, în această ipoteză termenul de reabilitare va curge începând cu data intrării în vigoare a actului de clemență, fiind lipsit de relevanță dacă grațierea este necondiționată ori condiționată.

Răspuns: A

(admitere INM și în magistratură, 2014)

304. Inculpatul A, persoană fizică majoră, a fost condamnat prin sentința penală definitivă la data de 20.05.2014 la o pedeapsa de 2 ani închisoare pentru infracțiunea prevăzută de art. 228 alin. (1) CP și la o pedeapsă de 1 an închisoare pentru infracțiunea prevăzută de art. 253 alin. (1) CP, stabilindu-se, conform prevederilor art. 39 alin. (1) lit. b) CP, o pedeapsă rezultantă de 2 ani și 4 luni închisoare, fapte comise la data de 3.02.2014. Ca modalitate de executare s-a dispus suspendarea executării pedepsei rezultante sub supraveghere, fiind stabilit un termen de supraveghere de 3 ani.

La data de 1.08.2020, în condițiile îndeplinirii celorlalte condiții legale, conform Codului penal în vigoare:

- A. s-a împlinit termenul de reabilitare de drept;
- B. s-a împlinit termenul de reabilitare judecătorească;
- C. nu s-a împlinit termenul de reabilitare de drept.

EXPLICAȚII

Arătam (nr. 297) că, potrivit dispozițiilor art. 165 CP, intră în domeniul de aplicare al reabilitării de drept inclusiv condamnările la pedeapsa închisorii de maxim 3 ani dacă instanța a dispus ca executarea pedepsei să aibă loc în

libertate, sub un termen de încercare de până la 4 ani. În acest caz, termenul de reabilitare de drept va începe să curgă la împlinirea termenului de încercare dispus.

Astfel, folosind datele enunțului, se constată că termenul de încercare de 3 ani a început să curgă începând cu data de 20 mai 2014 (data rămânării definitive a hotărârii de condamnare) și se va considera împlinit la data de 19 mai 2017, ora 24.00. Prima zi a termenului de reabilitare de drept este data de 20 mai 2017, termenul de 3 ani împlinindu-se la data de 19 mai 2020.

În aceste condiții, răspunsul corect este cel de la litera A, în speță fiind incidentă instituția reabilitării de drept (art. 165 CP), care se va împlini, așa cum am arătat, la data de 19 mai 2020, ora 24.00.

Răspuns: A

(promovare PCA, 2014)

305. În cazul suspendării executării pedepsei sub supraveghere, reabilitarea de drept:

A. intervine la expirarea termenului de supraveghere dacă pedeapsa aplicată este amenda;

B. nu operează;

C. intervine dacă în interval de 3 ani de la data expirării termenului de supraveghere condamnatul nu a săvârșit o nouă infracțiune.

EXPLICAȚII

Această întrebare vizează aceeași problemă de drept, motiv pentru care trimitem la comentariile întrebării anterioare.

Raportat la cele anterior arătate, se constată că pedeapsa închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere intră în domeniul de aplicare al reabilitării de drept, termenul reabilitării începând să curgă la data când s-a considerat că a luat sfârșit executarea pedepsei principale [art. 167 alin. (1) raportat la art. 98 alin. (1) CP].

Cu privire la varianta de răspuns de la litera A, observăm că eroarea nu se identifică raportat la instituția reabilitării, ci la instituția suspendării executării pedepsei sub supraveghere, potrivit dispozițiilor art. 91 alin. (3) lit. a) CP, amenda penală fiind exceptată de la aplicarea acestei instituții.

Se poate pune totuși întrebarea, ce se întâmplă dacă prin hotărâre definitivă, contrar dispozițiilor art. 91 CP, instanța a suspendat sub supraveghere executarea pedepsei amenzii pentru un termen de 2 ani? Apreciem că și în acest caz termenul de reabilitare de drept va începe să curgă începând cu data când s-a împlinit termenul de supraveghere nelegal dispus.

Răspuns: C

(promovare T, 2014)

306. La data de 21.05.2016 petentul condamnat SV a formulat o cerere având ca obiect constatarea reabilitării de drept privind condamnarea dispusă prin sentința penală nr. 936/5.10.2008 a Judecătorei X, definitivă prin neapelare.

S-a reținut următoarea situație de fapt:

Prin sentința penală nr. 936/5.10.2008 a Judecătorei X, SV a fost condamnat la o pedeapsă de 1 an și 6 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 184 alin. (1) CP 1969, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, stabilindu-se un termen de încercare de 3 ani și 6 luni.

Potentul SV a mai suferit o condamnare dispusă prin sentința penală nr. 765/22.11.2015 a Tribunalului X, definitivă, la o pedeapsă de 14 ani închisoare cu executare în regim de detenție pentru săvârșirea infracțiunii de omor, în prezent aflându-se în executarea acesteia.

Față de această situație:

A. petentul condamnat SV va fi reabilitat parțial pentru prima condamnare;

B. constatându-se că prima condamnare nu constituie prim termen al recidivei în raport de infracțiunea ce face obiectul celei de a doua condamnări, instanța îl va reabilita de drept pentru prima condamnare;

C. instanța nu poate da eficiență reabilitării de drept, fiind vorba de condamnări succesive, termenul de reabilitare urmând să se calculeze în raport de ultima condamnare.

EXPLICAȚII

Prezenta întrebare surprinde dacă este posibilă dispunerea reabilitării parțiale a unui condamnat. Apreciind întemeiată opinia exprimată în varianta de răspuns de la litera C, arătăm că reabilitarea parțială este exclusă prin

natura lucrurilor, această constatare nefiind folositoare condamnatului, acesta figurând în continuarea în cazierul judiciar cu o altă (ori alte) condamnare (condamnări).

Raportându-ne la datele enunțului se cuvine se reamintim că potrivit vechiului Cod penal reabilitarea de drept opera în același moment cu împlinirea termenului de încercare, de supraveghere dispus. În aceste condiții, pedeapsa de 1 an și 6 luni a cărei executare a fost suspendată condiționat sub un termen de 3 ani și 6 luni dispusă prin sentința penală nr. 936/5.10.2008, definitivă prin neapelare (să presupunem că hotărârea a rămas definitivă la data de 17 octombrie 2008) se consideră ca fiind executată (și implicit reabilitată de drept) la data de 16 aprilie 2012.

Această realitate, cu toate că nu poate fi valorificată cum își dorește condamnatul prin constatarea reabilitării sale parțiale, înlătură reținerea ulterioară, pentru infracțiuni săvârșite ulterior acestei date, a recidivei postexecutorii.

Comisia de soluționare a contestațiilor a reținut că *reabilitarea este indivizibilă, în sensul că se dispune sau se constată cu privire la toate condamnările pe care le-a suferit o persoană, neputând fi dispusă doar pentru o parte a acestora. În acest sens, dispozițiile ari. 167 alin. (5) CP stipulează că în cazul condamnărilor succesive, termenul de reabilitare se calculează în raport cu pedeapsa cea mai grea și curge de la data executării ultimei pedepse. Față de aceste aspecte, având în vedere că grila pune în discuție exclusiv problema reabilitării, enunțul formulat furnizează datele necesare pentru rezolvarea acesteia.*

Răspuns: C

(promovare T, 2017)

307. Reabilitarea judecătorească:

- A. se anulează doar dacă infracțiunea care atrage anularea este descoperită în termenul de reabilitare;
- B. poate fi acordată și celor condamnați la detențiune pe viață;
- C. poate fi acordată și post-mortem, însă numai dacă cel condamnat a trăit până la împlinirea termenului de reabilitare.

EXPLICAȚII

Reabilitarea judecătorească poate fi dispusă inclusiv în cazul pedepsei detențiunii pe viață, dacă în termen de 10 ani socotiți din data grațierii totale, a împlinirii termenului de prescripție a executării pedepsei sau a liberării condiționate [art. 166 alin. (1) lit. d) CP], sunt îndeplinite, cumulativ, condițiile acordării acestui beneficiu. Din acest motiv, răspunsul de la litera B este corect.

Reabilitarea poate fi dispusă și post-mortem, indiferent dacă la data decesului termenul reabilitării fusese sau nu împlinit [art. 166 alin. (2) CP], motiv pentru care, răspunsul de la litera C este eronat.

În fine, reabilitarea judecătorească va fi anulată dacă se descoperă că, după acordarea ei, cel în cauză mai săvârșise o infracțiune care, dacă ar fi fost cunoscută de către instanță, ar fi condus la respingerea cererii de reabilitare (art. 171 CP), așadar, răspunsul de la litera A este eronat.

Răspuns: B

(admitere INM și în magistratură, 2015)

CAPITOLUL AL X-LEA.

ÎNȚELESUL UNOR TERMENI SAU EXPRESII ÎN LEGEA PENALĂ

308. În sensul legii penale, are întotdeauna calitatea de funcționar public:

- A. medicul, inclusiv cu ocazia realizării unui control ocular de rutină;
- B. expertul tehnic judiciar chemat să realizeze un raport de expertiză într-o cauză civilă;
- C. procurorul, incompetent teritorial, care realizează acte de urmărire penală cu privire la comiterea unei infracțiuni de abandon de familie.

EXPLICAȚII

Definirea calității de funcționar public a creat multe dificultăți în doctrină și în practica judiciară după intrarea în vigoare a noului Cod penal, mai ales în ce privește categoriile profesionale care se încadrează în definiția funcționarului public asimilat, din art. 175 alin. (2) CP. A fost nevoie de intervenția instanței supreme prin hotărâri de dezlegare a unor chestiuni de drept, pentru lămurirea statutului unor categorii profesionale.

Astfel, prin Decizia nr. 26/2014 (M. Of. nr. 24 din 13 ianuarie 2015), pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, instanța supremă „ admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Târgu Mureș, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, în dosarul nr. 7932/102/2012, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile în vederea rezolvării de principiu a modalității de interpretare a dispozițiilor art. 175 CP, respectiv dacă medicul chirurg angajat cu contract de muncă pe perioadă nedeterminată într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate, trimis în judecată sub acuzația săvârșirii infracțiunii de luare de mită prevăzute de dispozițiile art. 289 alin. (1) CP, se încadrează în categoria funcționarilor publici prevăzută la art. 175 alin. (1) lit. c) CP sau în categoria funcționarilor publici prevăzută la art. 175 alin. (2) CP. Stabilește că medicul angajat cu contract de muncă

într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate are calitatea de funcționar public în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a CP”.

Așadar, medicul are calitatea de funcționar public, potrivit deciziei mai sus menționate, doar în cazul în care ar fi vorba de un medic angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate. Dacă este vorba de un medic angajat într-o unitate spitalicească privată, acesta nu va avea calitatea de funcționar public. Din acest motiv, răspunsul de la litera A este greșit.

La fel a reținut și Comisia de soluționare a contestațiilor, care arată că *variantele de la litera A nu este corectă, întrucât controlul ocular de rutină poate fi realizat și la o clinică particulară sau cabinet privat al medicului, iar Decizia nr. 26/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, are în vedere ipoteza în care medicul este angajat cu un contract de muncă în sistemul public de sănătate, doar în această situație având calitatea de funcționar public în accepțiunea art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a CP.*

De asemenea, expertul tehnic judiciar chemat să realizeze un raport de expertiză într-o cauză civilă are calitatea de funcționar public, așa cum a stabilit Înalta Curte, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, prin Decizia nr. 20/2014 (M. Of. nr. 766 din 22 octombrie 2014), prin care s-a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova, Secția penală și pentru cauze cu minori, și s-a stabilit că expertul tehnic judiciar este funcționar public în conformitate cu dispozițiile art. 175 alin. (2) teza I CP. Chiar dacă este vorba de un funcționar public asimilat, tot funcționar public este, răspunsul de la litera B fiind corect.

Procurorul care face acte de urmărire penală, chiar incompetent fiind, are întotdeauna calitatea de funcționar public, deoarece îndeplinește condițiile prevăzute de art. 175 alin. (1) lit. a) CP. Acesta exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii judecătorești. Prin urmare, răspunsul de la litera C este corect.

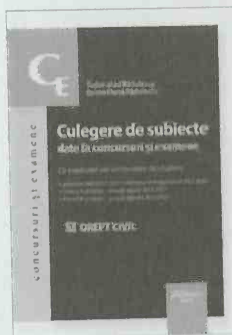
Răspuns: B, C

(admitere în magistratură, aprilie 2017)

Culegere de subiecte date la concursuri și examene

Cu explicații ale variantelor de răspuns

• Admitere INM 2012-2017 • Admitere în magistratură 2012-2018 • Primire în profesie – avocat stagiar 2012-2017 • Primire în profesie – avocat definitiv 2013-2017

1 DREPT CIVIL

ISBN 978-606-27-1119-1

50 de lei, 432 de pagini

Testele grilă reprezintă o constantă la aproape toate examenele și concursurile juridice – de la examene de an, licență și până la concursurile de admitere, definitivat sau promovare în profesiile juridice. Pe cale de consecință, în ultimii ani s-au publicat numeroase cărți și culegeri de teste cu diferite grade de dificultate, ceea ce face dificilă alegerea unei cărți adecvate tipului de examen sau concurs pentru care te pregătești.

Special pentru candidații și studenții care vor să se pregătească pentru examenele și concursurile de admitere sau de promovare în profesiile juridice, Editura Hamangiu a creat *Culegerea de subiecte date la concursuri și examene*, în care sunt incluse testele date la concursurile din anii anteriori la cele patru discipline.

Prezenta lucrare conține subiectele date la concursurile și examenele de admitere în magistratură, INM și în profesia de avocat stagiar și definitiv, la disciplina Drept civil. Au fost extrase toate grilele formulate în acord cu noul Cod civil, începând cu anul 2012. Subiectele sunt grupate pe instituții, pentru o facilă parcurgere și înțelegere a acestora, fiind împărțite astfel: enunțul grilei, explicațiile oferite de autori, răspunsul corect și indicarea sursei.

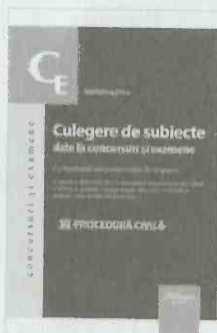
Toate variantele de răspuns sunt explicate și comentate cuprinzător, autorii indicând concret răspunsurile corecte sau greșite, cu trimiteri la dispozițiile legale actualizate, la recursurile în interesul legii sau la deciziile date pentru dezlegarea unor probleme de drept pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție, dar și la lucrările relevante din doctrină. Acolo unde este cazul, aceste explicații conțin și motivările date de comisiile de soluționare a contestațiilor la barem la disciplina Drept civil, la concursurile pentru admiterea în magistratură și INM.

Scopul acestei culegeri este de a oferi candidatului o înțelegere reală a instituțiilor dreptului civil și de a simula condițiile de examen, acesta primind o evaluare clară și corectă a cunoștințelor acumulate.

Culegere de subiecte date la concursuri și examene

Cu explicații ale variantelor de răspuns

• Admitere INM 2013-2017 • Admitere în magistratură 2013-2018 • Primire în profesie – avocat stagiar 2013-2017 • Primire în profesie – avocat definitiv 2014-2017

2 PROCEDURĂ CIVILĂ

ISBN 978-606-27-1118-4

45 de lei, 368 de pagini

Testele grilă reprezintă o constantă la aproape toate examenele și concursurile juridice – de la examene de an, licență și până la concursurile de admitere, definitivat sau promovare în profesiile juridice. Pe cale de consecință, în ultimii ani s-au publicat numeroase cărți și culegeri de teste cu diferite grade de dificultate, ceea ce face dificilă alegerea unei cărți adecvate tipului de examen sau concurs pentru care te pregătești.

Special pentru candidații și studenții care vor să se pregătească pentru examenele și concursurile de admitere sau promovare în profesiile juridice, Editura Hamangiu a creat această *Culegere de subiecte date la concursuri și examene*, în care ne-am propus să includem exact testele reale care au fost date la concursurile din anii anteriori, însoțite de explicații ale tuturor variantelor de răspuns. Culegerea este publicată în patru volume distincte, aferente celor patru discipline clasice de concurs – *Drept civil*, *Drept procesual civil*, *Drept penal*, *Drept procesual penal*.

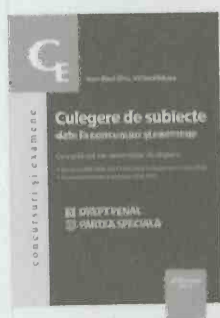
Culegerea dedicată procedurii civile cuprinde **peste 300 teste grilă** date la concursurile de admitere la INM, magistratură și avocatură, după intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă, adică din anul 2013 și până în prezent, inclusiv subiectele date la concursul de admitere în magistratură din mai 2018.

Testele sunt structurate pe materii, verificate și actualizate la stadiul legislației de la data publicării, fiind însoțite de: **explicații ale tuturor variantelor de răspuns**, prin raportare la legislație și în conformitate cu deciziile Curții Constituționale, deciziile în recursuri în interesul legii și privind dezlegarea unor probleme de drept în materie procesual civilă ale Înaltei Curți de Casație și Justiție; **frecvente trimiteri la opiniile din doctrină**, facilitând modul în care un asemenea subiect trebuie gândit și rezolvat; **motivările comisiilor de soluționare a contestațiilor** la barem, acolo unde a fost cazul; **actualizările răspunsurilor**, în mod corespunzător, în cazul în care varianta de răspuns din barem nu mai este de actualitate din cauza schimbărilor legislative.

Culegere de subiecte date la concursuri și examene

Cu explicații ale variantelor de răspuns

- Admitere INM 2014-2018 • Admitere în magistratură 2014-2018
- Promovare instanțe și parchete 2014-2017

3 DREPT PENAL PS PARTEA SPECIALĂ

ISBN 978-606-27-1125-2
55 de lei, 520 de pagini

Special pentru candidații și studenții care vor să se pregătească pentru examenele și concursurile de admitere sau de promovare în profesiile juridice, Editura Hamangiu a creat *Culegerea de subiecte date la concursuri și examene*, în care sunt incluse testele reale de la concursurile din anii anteriori, însoțite de explicații ale tuturor variantelor de răspuns. *Culegerea* este publicată în cărți distincte, aferente celor patru discipline clasice de concurs – *Drept civil*, *Drept procesual civil*, *Drept penal*, *Drept procesual penal*.

Pentru disciplina *Drept penal* au fost extrase toate grilele formulate în acord cu noul Cod de procedură penală, începând cu anul 2014, aproximativ 670 de teste-grilă fiind publicate în două volume, împărțite în raport de instituțiile cuprinse în *Partea generală*, respectiv *Partea specială* a Codului de procedură penală.

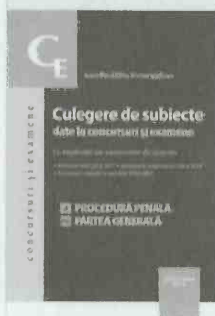
Volumul *Drept penal. Partea specială* cuprinde subiectele date la concursurile de: • admitere INM 2014-2018; • admitere în magistratură 2014-2018; • promovare instanțe și parchete 2014-2017.

Pentru o facilă parcurgere și înțelegere, grilele selectate au fost grupate pe instituții, enunțul fiecărei întrebări fiind urmat de explicațiile autorilor, răspunsul corect și indicarea sursei. Variantele de răspuns – corecte sau greșite – au fost explicate prin raportare la dispozițiile legale în vigoare, la deciziile Curții Constituționale și la soluțiile Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în recursurile în interesul legii sau pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, iar, acolo unde s-a impus, s-au făcut trimiteri la opiniile relevante din doctrină. În cazul răspunsurilor care nu mai sunt de actualitate ca urmare a modificărilor legislative intervenite ulterior datei concursului, au fost indicate și variantele de răspuns corecte în prezent. Pentru grilele contestate, atunci când a fost cazul, au fost redat motivările comisiilor de soluționare a contestațiilor la baremul de notare și evaluare.

Culegere de subiecte date la concursuri și examene

Cu explicații ale variantelor de răspuns

- Admitere INM 2014-2017 • Admitere în magistratură 2014-2018
- Promovare instanțe și parchete 2014-2017

4 PROCEDURĂ PENALĂ PG PARTEA GENERALĂ

ISBN 978-606-27-1117-7

45 de lei, 320 de pagini

Special pentru candidații și studenții care vor să se pregătească pentru examenele și concursurile de admitere sau de promovare în profesiile juridice, Editura Hamangiu a creat *Culegerea de subiecte date la concursuri și examene*, în care sunt incluse testele reale de la concursurile din anii anteriori, însoțite de explicații ale tuturor variantelor de răspuns. Culegerea este publicată în cărți distincte, aferente celor patru discipline clasice de concurs – *Drept civil*, *Drept procesual civil*, *Drept penal*, *Drept procesual penal*.

Pentru disciplina *Drept procesual penal* au fost extrase toate grilele formulate în acord cu noul Cod de procedură penală, începând cu anul 2014, aproximativ 600 de teste-grilă fiind publicate în două volume, împărțite în raport de instituțiile cuprinse în *Partea generală*, respectiv *Partea specială* a Codului de procedură penală.

Pentru o facilă parcurgere și înțelegere, grilele selectate au fost grupate pe instituții, enunțul fiecărei întrebări fiind urmat de explicațiile autorilor, răspunsul corect și indicarea sursei. Variantele de răspuns – corecte sau greșite – au fost explicate prin raportare la dispozițiile legale în vigoare, la deciziile Curții Constituționale și la soluțiile Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în recursurile în interesul legii sau pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, iar, acolo unde s-a impus, s-au făcut trimiteri la opiniile relevante din doctrină. În cazul răspunsurilor care nu mai sunt de actualitate ca urmare a modificărilor legislative intervenite ulterior datei concursului, au fost indicate și variantele de răspuns corecte în prezent. Pentru grilele contestate, atunci când a fost cazul, au fost redat motivările comisiilor de soluționare a contestațiilor la baremul de notare și evaluare.

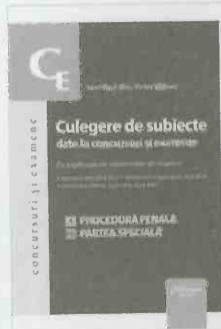
Prin modalitatea de structurare și de prezentare, culegerea oferă o imagine de ansamblu a problemelor de drept ce au constituit întrebări de concurs/examene în ultimii ani, evidențiază specificul acestei modalități de testare a cunoștințelor juridice, explicațiile raționamentului parcurs pentru rezolvarea grilei ajutând la însușirea unei metode de abordare cât mai aplicate și eficiente a subiectelor tip teste-grilă și minispețe.

Ioan-Paul Chiș, Victor Văduva

Culegere de subiecte date la concursuri și examene

Cu explicații ale variantelor de răspuns

- Admitere INM 2014-2017 • Admitere în magistratură 2014-2018
- Promovare instanțe și parchete 2014-2017

4 PROCEDURĂ PENALĂ PS PARTEA SPECIALĂ

ISBN 978-606-27-1123-8

50 de lei, 408 pagini

Special pentru candidații și studenții care vor să se pregătească pentru examenele și concursurile de admitere sau de promovare în profesiile juridice, Editura Hamangiu a creat această *Culegere de subiecte date la concursuri și examene*, în care sunt incluse testele reale de la concursurile din anii anteriori, însoțite de explicații ale tuturor variantelor de răspuns. Culegerea este publicată în cărți distincte, aferente celor patru discipline clasice de concurs – *Drept civil, Drept procesual civil, Drept penal, Drept procesual penal*.

Pentru disciplina *Drept procesual penal* au fost extrase toate grilele formulate în acord cu noul Cod de procedură penală, începând cu anul 2014, aproximativ 600 de teste-grilă fiind publicate în două volume, împărțite în raport de instituțiile cuprinse în *Partea generală*, respectiv *Partea specială* a Codului de procedură penală.

Pentru o facilă pălcurgere și înțelegere, grilele selectate au fost grupate pe instituții, enunțul fiecărei întrebări fiind urmat de explicațiile autorilor, răspunsul corect și indicarea sursei.

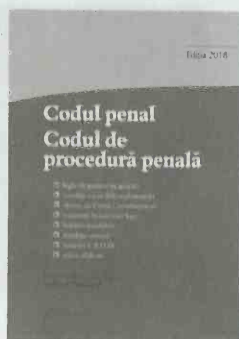
Variantele de răspuns – corecte sau greșite – au fost explicate prin raportare la dispozițiile legale în vigoare, la deciziile Curții Constituționale și la soluțiile Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în recursurile în interesul legii sau pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, iar, acolo unde s-a impus, au fost făcute trimiteri la opiniile relevante din doctrină. În cazul răspunsurilor care nu mai sunt de actualitate ca urmare a modificărilor legislative intervenite ulterior datei concursului, au fost indicate și variantele de răspuns corecte în prezent. Pentru grilele contestate, atunci când a fost cazul, au fost redată motivările comisiilor de soluționare a contestațiilor la baremul de notare și evaluare.

Prin modalitatea de structurare și de prezentare, culegerea oferă o imagine de ansamblu a problemelor de drept ce au constituit întrebări de concurs/examen în ultimii ani, evidențiază specificul acestei modalități de testare a cunoștințelor juridice, explicațiile raționamentului parcurs pentru rezolvarea grilei ajutând la însușirea unei metode de abordare cât mai aplicate și eficiente a subiectelor tip teste-grilă și minispețe.

Codul penal. Codul de procedură penală și Legile de punere în aplicare

corelații cu vechile reglementări, decizii ale Curții Constituționale, recursuri în interesul legii, hotărâri prealabile, legislație conexă, hotărâri C.E.D.O., index alfabetic

*ediția a 11-a revizuită, îngrijită și adnotată de Tudorel TOADER,
actualizat 31 octombrie 2018*

ISBN 978-606-27-1018-7

50 de lei, 624 de pagini

Lucrarea de față cuprinde textele la zi ale celor două coduri în vigoare, alături de acestea fiind prezentate în extras și legile lor de aplicare – Legea nr. 187/2012 și Legea nr. 255/2013.

Sub fiecare articol au fost indicate, cu caractere italice, reglementările anterioare, sunt redate textele conexe din Constituție, din Convenția europeană a drepturilor omului și din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și se fac trimiteri la legile speciale ce conțin dispoziții penale sau de procedură penală care nu au fost abrogate și care continuă să se aplice și după intrarea în vigoare a celor două coduri. Totodată, sunt reproduse pasaje relevante din hotărâri recente ale Curții Europene a Drepturilor Omului în materie.

În această ediție au fost incluse extrase din deciziile Curții Constituționale prin care s-a constatat neconstituționalitatea unor articole din coduri, precum și din deciziile de admitere a recursurilor în interesul legii și hotărârile prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție, ale căror motivări integrale pot fi consultate online la adresa <http://bibliotecahamangiu.ro/>.

Codurile sunt însoțite fiecare de o tablă de materii detaliată, precum și de un index alfabetic.

Cartea este inedită prin calitatea hârtiei și interiorul în două culori, iar formatul A5 (145x205 mm) ajută la parcurgerea cu ușurință a textelor prezentate în cuprinsul ei.

Special pentru candidații și studenții care vor să se pregătească pentru examenele și concursurile de admitere sau de promovare în profesii juridice, Editura Hamangiu a creat ***Culegerea de subiecte date la concursuri și examene***, în care sunt incluse testele reale de la concursurile din anii anteriori la cele patru discipline clasice.

Pentru disciplina *Drept penal* au fost extrase toate grilele formulate în acord cu noul Cod penal, începând cu anul 2014, aproximativ 670 de teste-grilă fiind publicate în două volume, împărțite în raport de instituțiile cuprinse în *Partea generală*, respectiv *Partea specială* a Codului penal.

Pentru o facilă parcurgere și înțelegere, grilele selectate au fost grupate pe instituții, enunțul fiecărei întrebări fiind urmat de explicațiile autorilor, răspunsul corect și indicarea sursei. Variantele de răspuns – corecte sau greșite – au fost explicate prin raportare la dispozițiile legale în vigoare, la deciziile Curții Constituționale și la jurisprudența obligatorie a Înaltei Curți de Casație și Justiție, iar, acolo unde s-a impus, au fost făcute trimiteri la opiniile relevante din doctrină. Pentru grilele contestate, acolo unde a fost cazul, au fost redată motivările comisiilor de soluționare a contestațiilor la baremul de notare și evaluare.

Prin modalitatea de structurare și de prezentare, culegerea oferă o imagine de ansamblu a problemelor de drept ce au constituit întrebări de concurs/examen în ultimii ani, evidențiază specificul acestei modalități de testare a cunoștințelor juridice și ajută la însușirea unei metode de abordare cât mai aplicate și eficiente a subiectelor tip teste-grilă și minispețe.

Preț: 50 de lei

ISBN 978-606-27-1124-5

www.hamangiu.ro